MODÜLER PİRAMİT SİSTEMİ

YENİ SINAV SİSTEMİNE ve YENİ LİSE PROGRAMINA UYGUNDUR

T.C.
İNKILÂP TARİHİ
ve
ATATÜRKÇÜLÜK

Fikret ÜNAL

KAREKÖK

İÇİNDEKİLER

Modüler Piramit Sistemi 9

BÖLÜM ① *BİR İMPARATORLUK ÇÖKERKEN*

Köşetaşı 1.1 Egemenlik Kavramı 14
Köşetaşı 1.2 Denge Politikaları 16
Köşetaşı 1.3 Dengelerin Değişmesi 18
Köşetaşı 1.4 1875 Bunalımı 20
Köşetaşı 1.5 Meşrutiyetin İlanına Neden Olan Gelişmeler 22
Köşetaşı 1.6 Kanun-i Esasi 24
Köşetaşı 1.7 1877 - 1878 Osmanlı Rus Savaşı (93 Harbi) 26
Köşetaşı 1.8 İstibdat Dönemi 28
Köşetaşı 1.9 II. Meşrutiyet 30
Köşetaşı 1.10 Anayasa Değişiklikleri 32
Köşetaşı 1.11 Dağılmayı Önlemeye Yönelik Düşünceler 34
Tarama Testi 37
Konu Testleri 39
ÖSYS Soruları 43

BÖLÜM ② *OSMANLI DEVLETİ'NİN SON SAVAŞLARI*

Köşetaşı 2.1 Trablusgarp Savaşı 48
Köşetaşı 2.2 Uşi Antlaşması 50
Köşetaşı 2.3 I. Balkan Savaşı 52
Köşetaşı 2.4 II. Balkan Savaşı 54
Köşetaşı 2.5 I. Dünya Savaşı (Nedenleri) 56
Köşetaşı 2.6 Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi (I) 58
Köşetaşı 2.7 Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi (II) 60
Köşetaşı 2.8 Osmanlı Devleti'nin Açtığı Cepheler 62
Köşetaşı 2.9 Anlaşma Devletlerinin Açtığı Cepheler (I) 64
Köşetaşı 2.10 Anlaşma Devletlerinin Açtığı Cepheler (II) 66
Köşetaşı 2.11 Gizli Antlaşmalar 68
Köşetaşı 2.12 ABD'nin Savaşa Girmesi 70
Köşetaşı 2.13 Wilson İlkeleri 72
Köşetaşı 2.14 Savaşın Bitişi 74
Köşetaşı 2.15 Savaşın Sonuçları 76
Köşetaşı 2.16 Mondros Mütarekesi 78
Köşetaşı 2.17 Mütarekeye Tepkiler 80
Köşetaşı 2.18 Milli Varlığa Düşman Cemiyetler (I) 82
Köşetaşı 2.19 Milli Varlığa Düşman Cemiyetler (II) 84

Köşetaşı 2.21 Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri 88
Köşetaşı 2.22 Kuvvayımilliye 90
Tarama Testi 92
Konu Testleri 96
ÖSYS Soruları 100
MUSTAFA KEMAL ATATÜRK 104

BÖLÜM ③ *KURTULUŞA ATILAN ADIMLAR (HAZIRLIK DÖNEMİ)*

Köşetaşı 3.1 Genel Kavram Bilgisi (Ulusal Egemenlik) 106
Köşetaşı 3.2 Genel Kavram Bilgisi (Ulusal Bağımsızlık) 108
Köşetaşı 3.3 Genel Kavram Bilgisi (Ulusal Bağ. ve Ege. Farkı) 110
Köşetaşı 3.4 Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı ve Samsun Rap. .. 112
Köşetaşı 3.5 Amasya Genelgesi (I) 114
Köşetaşı 3.6 Amasya Genelgesi (II) 116
Köşetaşı 3.7 Erzurum Kongresi (I) 118
Köşetaşı 3.8 Erzurum Kongresi (II) 120
Köşetaşı 3.9 Erzurum Kongresi (III) 122
Köşetaşı 3.10 Sivas Kongresi 124
Köşetaşı 3.11 Amasya Görüşmesi (I) 126
Köşetaşı 3.12 Amasya Görüşmesi (II) 128
Köşetaşı 3.13 Son Osmanlı Mebusan Meclisi 130
Köşetaşı 3.14 Misakımilli 132
Köşetaşı 3.15 İstanbul'un İşgali 134
Köşetaşı 3.16 Genel Kavram Bilgisi (Kapitülasyonlar) 136
Köşetaşı 3.17 19 Mart Genelgesi 138
Tarama Testi 140
Konu Testleri 143
ÖSYS Soruları 147

BÖLÜM ④ *YENİ TÜRK DEVLETİ'NİN DOĞUŞU (I. TBMM)*

Köşetaşı 4.1 Genel Kavram Bilgisi (Yasama - Yürütme - Yargı Yet.) 152
Köşetaşı 4.2 Genel Kavram Bilgisi (Hükümet Belirleme Yöntemleri) 154
Köşetaşı 4.3 I. TBMM 156
Köşetaşı 4.4 I. TBMM'nin Özellikleri 158
Köşetaşı 4.5 TBMM'ye Karşı Ayaklanmalar (I) 160
Köşetaşı 4.6 TBMM'ye Karşı Ayaklanmalar (II) 162
Köşetaşı 4.7 TBMM'ye Karşı Ayaklanmalar (III) 164
Köşetaşı 4.8 Sevr Antlaşması (I) 166
Köşetaşı 4.9 Sevr Antlaşması (II) 168
Tarama Testi 171
Konu Testleri 173

BÖLÜM ⑤ *TOPYEKÜN SAVAŞ (CEPHELER VE LOZAN)*

Köşetaşı 5.1 Doğu Cephesi 180
Köşetaşı 5.2 Güney Cephesi 182
Köşetaşı 5.3 Batı Cephesi (I) 184
Köşetaşı 5.4 Batı Cephesi (II) 186
Köşetaşı 5.5 1921 Anayasası 188
Köşetaşı 5.6 Londra Konferansı 190
Köşetaşı 5.7 Türk - Sovyet Yakınlaşması 192
Köşetaşı 5.8 Moskova Antlaşması 194
Köşetaşı 5.9 Batı Cephesi (III) 196
Köşetaşı 5.10 Batı Cephesi (IV) 198
Köşetaşı 5.11 Tekalif-i Milliye Emirleri 200
Köşetaşı 5.12 Batı Cephesi (V) 202
Köşetaşı 5.13 Batı Cephesi (VI) 204
Köşetaşı 5.14 Batı Cephesi (VII) 206
Köşetaşı 5.15 Mudanya Ateşkes Antlaşması 208
Köşetaşı 5.16 Saltanatın Kaldırılması 210
Köşetaşı 5.17 Lozan Antlaşması (I) 212
Köşetaşı 5.18 Lozan Antlaşması (II) 214
Köşetaşı 5.19 Lozan Antlaşması (III) 216
Tarama Testi 218
Konu Testleri 221
ÖSYS Soruları 225

BÖLÜM ⑥ *II. TBMM DÖNEMİ ve ÇOK PARTİLİ HAYAT DENEMELERİ*

Köşetaşı 6.1 II. TBMM'nin Açılması 230
Köşetaşı 6.2 Cumhuriyet'in İlanı 232
Köşetaşı 6.3 Hilafetin Kaldırılması 234
Köşetaşı 6.4 1924 Anayasası (Siyasal Rejimle İlgili Düzenlemeler)
Köşetaşı 6.5 1924 Anayasası (Yasama - Yürütme - Yargı 236
Organlarının Düzenlenmesi) 238
Köşetaşı 6.6 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası 240
Köşetaşı 6.7 Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın Parti Programı .. 242
Köşetaşı 6.8 Şeyh Sait İsyanı 244
Köşetaşı 6.9 Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Menemen Olayı 246
Tarama Testi 248
Konu Testleri 250
ÖSYS Soruları 254

BÖLÜM 7 *DEVRİMLER ve İLKELER*

Köşetaşı 7.1 Cumhuriyetçilik (I) 258
Köşetaşı 7.2 Cumhuriyetçilik (II)..... 260
Köşetaşı 7.3 Milliyetçilik (I)..... 262
Köşetaşı 7.4 Milliyetçilik (II) 264
Köşetaşı 7.5 Halkçılık..... 266
Köşetaşı 7.6 Laiklik 268
Köşetaşı 7.7 Laiklik Aşamaları 270
Köşetaşı 7.8 Siyasal Alanın Laikleşmesi 272
Köşetaşı 7.9 Toplumsal Alanın Laikleşmesi..... 274
Köşetaşı 7.10 Bazı Temel Devrimler 276
Köşetaşı 7.11 Devletçilik (Ekonomi Modelleri)..... 278
Köşetaşı 7.12 1923-30 Yılları Arasındaki Ekonomi Modeli 280
Köşetaşı 7.13 1930-39 Yılları Arasındaki Ekonomi Modeli 282
Köşetaşı 7.14 Devrimcilik (İnkılapçılık)..... 284
Köşetaşı 7.15 Bütünleyici İlkeler 286
Tarama Testi 288
Konu Testleri 291
ÖSYS Soruları..... 295

BÖLÜM 8 *DIŞ POLİTİKA (YURTTA BARIŞ, DÜNYADA BARIŞ)*

Köşetaşı 8.1 1923-30 Dönemi (Musul Sorunu) 300
Köşetaşı 8.2 1923-30 Dönemi (Yabancı Okullar ve Dış Borçlar) 302
Köşetaşı 8.3 1923-30 Dönemi (Nüfus Mübadelesi) 304
Köşetaşı 8.4 1930-39 Dönemi (Milletler Cemiyeti'ne Üyelik)..... 306
Köşetaşı 8.5 1930-39 Dönemi (Balkan Antantı ve Sadabat Paktı) .. 308
Köşetaşı 8.6 1930-39 Dönemi (Montrö Sözleşmesi ve Hatay Sorunu) 310
Tarama Testi 312
Konu Testleri 313
ÖSYS Soruları..... 317

Karma Testler..... 319
Cevap Anahtarları..... 341

MODÜLER PİRAMİT SİSTEMİ

Modüler Piramit Sistemi'nde pratik yöntem ile teorik yöntem örtüşmüştür. Genellikle uygulamaya geçirilemeyen ve ihmal edilen amaç ve davranışlar sorular ile ifade edilmiştir. Bu bağlamda Modüler Piramit Sistemi'nde her KÖŞETAŞI bir davranışın soru biçiminde yazılmasıdır. Köşetaşı, bir piramitin köşesindeki taş gibi düşünülmüştür. Bu taş belirlenmiş olan yere konulduktan sonra aynı sıraya ait taşlar kolayca yerleştirilebilecektir. Köşetaşı, AÇIKLAMALI ÇÖZÜM ile anlatıldıktan sonra verilen 6 alıştırma sorusu kolayca çözülebilecektir.

Köşetaşlarına karşılık gelen AMAÇLAR, konunun başında verilmiştir. Böylece konuya ait içindekiler bölümü de oluşturuldu.

Kitabın sayfaları düzenli biçimde kullanıldı. Her sayfaya bir köşetaşı, açıklamalı çözümü ve 6 alıştırma sorusu yazıldı.

KÖŞETAŞLARI numaralandırılarak sayfanın başına yerleştirilmiştir. Köşetaşları uzman öğreticinin düşünce ve yaklaşımlarının noktasal somutlaştırılmasıdır. Dikkatle incelendiğinde köşetaşlarının arasındaki eytişim fark edilecektir. Köşetaşları arasındaki bağ, temelden yukarıya, kolaydan zora doğru seviyelendirilerek kurulup, gönderimlerle güçlendirildi. Köşetaşlarının bağımsız öğrenilebilmesi için çözümler açıklamalı yapıldı.

AÇIKLAMALI ÇÖZÜM bölümünde öğrenciden istenen tepki köşetaşının hemen ardından verilmektedir. Sezgiye dayalı öğrenmeye destek olması amacıyla çözümü destekleyici ispat, bilgi ve alternatif çözümler de bu bölümde verilmektedir. Bir konunun bu bölümlerinde anlatılanların toplamı, herhangi bir konu anlatımlı kitabın açıklamaları toplamından fazladır. Bu da ezberci bir yaklaşıma uzak durulmak istenmesindendir.

TARAMA TESTİ

Bir konudaki köşetaşlarının sayısı kadar soru içerir. Her köşetaşından sırasıyla birer soru vardır. Tarama testindeki n. soru, konunun n. köşetaşının benzeridir. Bu testte olumsuz tepki alınan sorunun numarasından, besleme yapılması (tekrar edilmesi) gereken köşetaşı anlaşılacaktır.

Belirli bir seviyeye ulaşmış öğrencilerle yapılan çalışmalarda, önce tarama testi uygulanarak zaman kazanılabilir. Bu uygulama sonucunda, çözülemeyen sorular hemen köşetaşlarından çalışılarak öğrenilebilir.

KONU TESTİ

Dershanelerde verilen yaprak testlerin benzeridir.MODÜLER PİRAMİT SİSTEMİ'nde uzun bir çalışmadan sonra bu testler verilir. Selesinden tutularak yol aldırılan acemi bisiklet binicisinin selesinin bırakıldığı testlerdir. Herhangi bir soru kitabında bulunabilecek sorular içermektedir.

ÖSYS SORULARI

Öğrencinin, hedefi olan ÖSYS sorularını görmesini sağlayan testtir. Bu sorular öğrenci tarafından tekrar tekrar çözülebilir.

BÖLÜM 1

Bir İmparatorluk Çökerken

KÖŞETAŞI	KAZANIMLAR
1.	Egemenliği ve unsurlarını tanımlar.
2.	Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyıl sonlarındaki iç ve dış politikalarını yorumlar.
3.	Avrupadaki siyasal dengelerde görülen değişikliklerin Osmanlı Devleti'ne olan etkilerini kavrar.
4.	Jön Türklerin meşrutiyet rejimini ilan etmekle neleri amaçladıklarını kavrar.
5.	I. Meşrutiyet'in ilanını kolaylaştıran gelişmeleri yorumlar.
6.	Kanun-i Esasi'nin içeriğini ve maddelerini yorumlar.
7.	1877 - 78 Osmanlı Rus Savaşı'nın sonuçlarını ve yol açtığı sorunları kavrar.
8.	İstibdat dönemi gelişmelerini yorumlar.
9.	II. Meşrutiyet'in ilanına neden olan gelişmeleri fark eder.
10.	1909 tarihli anayasa değişikliklerini fark eder.
11.	Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını önlemeye yönelik olarak geliştirilen düşünce ve politik görüşleri kavrar.

köşetaşı

1876 tarihli Osmanlı Anayasası'nda, saltanat ve hilafetin Osmanoğulları soyunun en büyük evladına ait olması esasının, devam edeceğini bildiren bir madde de yer almıştır.

Bu düzenleme ile Osmanlı Devleti'nin;

I. egemenlik alanı

II. egemenlik anlayışı

III. azınlık hakları

olgularından hangilerini korumak istediği savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Egemenlik kavramsal olarak yönetme gücünü ifade eder ve dört önemli unsuru vardır.

1. Egemenlik alanı: Devletin yönettiği sınırlar dahilindeki alandır. Sözgelimi; Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanının daralması toprak kaybettiğini gösterir. Bu ünite boyunca Osmanlı Devleti'nin azınlık ayaklanmalarıyla ve büyük devletlerin işgalleriyle toprak kaybettiği görülecektir. Bu durum, devletin egemenlik alanında azalmayı akla getirmelidir. Azınlıkların içişlerinde bağımsızlık kazanması ya da ayrıcalıklar elde etmesi egemenlik alanının (sınırlarının) daraldığını göstermez.

kısa yol: Sınırlar daraldığında egemenlik alanı azalır.

2. Egemenlik hakkı: Devletin kendi sınırları içerisindeki bir toprağı yönetme hakkı ve bağımsızlığıdır. Bağımsız devlet kendi sınırları içindeki topraklarla ve sınırları içerisindeki topluluklarla ilgili kararları kendi belirler ve kendi uygular. Yine bu ünite boyunca Osmanlı toprakları ve azınlıklarıyla ilgili bazı kararların uluslararası nitelikli konferanslar ve antlaşmalarda alındığı görülecektir. Bu durumda, Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarının zedelendiği düşünülmelidir.

kısa yol: Uluslararası bir konferans, antlaşma ya da belge üzerinde azınlıklarla ilgili düzenlemelerin yapılması, azınlıkların içişlerinde bağımsızlık ya da tam bağımsızlık kazanması devletin egemenlik haklarını zedeler.

3. Egemenlik anlayışı: Devletin sınırları içerisindeki halkı yönetme anlayışı, siyasal rejim, yönetim biçimidir. Egemenlik anlayışının değişmesi, siyasal rejimdeki değişiklikleri anlatır. Ünite içerisinde Osmanlı Devleti'nde iki kez meşrutiyet ilan edilecek, 1909'da rejimi demokratikleştiren, meclis üstünlüğü sağlayan yasal düzenlemeler yapılacaktır. Bütün bu girişimler egemenlik anlayışıyla ilgilidir.

kısa yol: I. Meşrutiyet'in ilan edilmesi ve padişahın parlamentoyu kapatmasıyla mutlakiyete dönülmesi, II. Meşrutiyet'in ilanı ve ardından meclisin yetkilerini genişleten anayasal düzenlemeler yapılması, egemenlik anlayışındaki değişiklikleri akla getirmelidir.

4. Ulusal egemenlik: Egemenliğin halka dayandırılmasını, cumhuriyeti ifade eder. Üzerinde bir monark (padişah ve kral gibi) gücü kabul etmeyen bir parlamentonun (meclis) var olması demektir. Halk ve monark aynı anda egemen olamazlar. Halk egemense monark yoktur ve monarşi ortadan kalkmıştır.

kısa yol: Padişah varken ulusal egemenlikten söz edilemez. Padişah varlığını Osmanlı Devleti resmen yıkılana dek koruyacağı için Osmanlı Devleti'nde ulus egemenliği söz konusu edilemez.

Köşetaşının çözümü: Soruda verilen anayasal düzenleme, monarşinin (padişahın) varlığını, dolayısıyla siyasal rejimi korumaktadır. Bu durum egemenlik anlayışının (siyasal rejimin) korunmaya çalışıldığını gösterir.

Yanıt "A" dır.

1. **Osmanlı Devleti'nde, XIX ve XX. yüzyıllarda görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi, devletin egemenlik alanında bir azalma olduğunu kanıtlar?**

A) Devletin yönetim şeklinin değişmesi
B) Kuzey Afrika topraklarının elden çıkması
C) Dış borçlanmanın başlaması
D) Uluslararası ilişkilerin önem kazanması
E) Ekonominin dışa bağımlı hale gelmesi

2. **Osmanlı Devleti'nde, 1876 tarihli bir anayasayla meşrutiyete geçilmesi <u>öncelikle</u> aşağıdakilerden hangisinde bir değişikliğe gidildiğinin kanıtıdır?**

A) Egemenlik alanında
B) Egemenlik anlayışında
C) Çok uluslu yapıda
D) Dış ilişkilerde
E) Ekonomi modelinde

3. Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyılda azınlıkları devlete bağlayabilmek amacıyla Osmanlıcılık, Müslüman Arapları elde tutabilmek amacıyla İslamcılık siyasetine yöneldiği görülmüştür.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin;

I. anayasal düzen
II. demokratik rejim
III. egemenlik alanı

unsurlarından hangilerini korumaya çalıştığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

4. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti, toprak bütünlüğünün korunmasında Avrupalıların desteğini sağlayabilmek için, onların azınlık hakları yoluyla içişlerine karışmasına göz yummuştur.

Bu durum, Osmanlı Devleti'nin;

I. egemenlik haklarından taviz verdiği
II. çok uluslu bir devlet yapısına sahip olduğu
III. topraklarını korumakta zorlandığı

durumlarından hangilerine kanıt oluşturur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. 1877-78 Osmanlı - Rus Savaşı'nın ardından Avrupalı devletlerin de katılımıyla toplanan Berlin Konferansı'nda bazı Osmanlı azınlıklarının bağımsızlık kazanmasına yönelik kararlar alınmıştır.

Avrupalı devletlerin bu tutumlarının, Osmanlı Devleti'nde;

I. egemenlik haklarının zedelenmesi
II. egemenlik alanının daralması
III. siyasal rejiminin değişmesi

durumlarından hangilerine neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde;**

I. meşrutiyetin ilan edilmesi
II. padişahın parlamentoyu kapatması
III. meclis üstünlüğünün sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılması

durumlarından hangileriyle egemenlik anlayışının demokratikleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

karekök

B | B | C | E | C | C

köşetaşı

Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda, Rusya'ya karşı İngiltere ve Fransa'nın yardımıyla toprak bütünlüğünü korumaya çalışmıştır.

Bu durum Osmanlı Devleti'nin;

I. büyük devletler arasındaki çıkar çatışmalarından yararlandığı

II. kendi topraklarını korumakta zorlandığı

III. yayılmaya dayalı bir dış politikaya yöneldiği

durumlarından hangilerini kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

XIX. yüzyıl dünyasının iki büyük devleti İngiltere ve Fransa uluslararası politikalardaki üstünlüklerini, sanayileşmelerine ve buna bağlı olarak dünyanın geri kalmış bölgelerini sömürgeleştirmelerine borçluydular. Sömürgeciliğin bu iki lider devletini, XVIII. yüzyıl sonlarından başlayarak, kendilerine ortak olmak isteyen bir devletle mücadele etmek zorunda kalacakları yeni bir yüzyıl beklemekteydi. O devlet; gelişen sanayisine sömürge arayışında olan ve hammadde ihtiyacını karşılayabilmek için sıcak denizlere inmekte ısrar eden Rusya'ydı. Rusya, Akdeniz ve okyanuslara Balkan topraklarından ya da boğazlar üzerinden inebilirdi ki bu durum Osmanlı toprak bütünlüğünü tehlikeye soktuğu gibi İngiltere ve Fransa'nın sömürge güvenliğini de doğrudan tehdit etmekteydi. İngilizler ve Fransızlar istemeseler bile Osmanlı topraklarını kendi toprakları gibi korumak zorundaydılar; zira sömürgelerine giden yollar bu topraklardan geçiyordu.

(Rusya) ⟷ (Osmanlı Devleti + İngiltere + Fransa)

Osmanlı Devleti 1870'lere dek bu denge politikasıyla çok az kayıp vererek toprak bütünlüğünü koruyabilmiştir. Rusya, Osmanlı Devleti'ne "hasta adam" yakıştırmasında bulunmuş hatta bu hasta adamın bir an önce öldürülerek mirasının paylaşılması teklifinde bulunmuştu. İngiltere ve Fransa bu teklifi kabul etmediler. Osmanlı toprakları paylaşılamayacak kadar değerliydi ve bu paylaşımın kendi aralarında bir savaşa neden olabileceğinden endişeleniyorlardı. Öyle ki; Mısır ya da Boğazları paylaşmaları hiç de kolay olmayacaktı. Diğer yandan Osmanlı Devleti'ni kendi haline de bırakamazlardı zira; Rusya'nın elini kolunu sallayarak güneye inmesine seyirci kalamazlardı. İşte Avrupalılar, korumak zorunda oldukları bu duruma yeni bir isim verdiler: Doğu Sorunu (Şark Meselesi).

Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda dış politikada varlığını bir yüzyıla yakın bir zaman İngiltere ve Fransa dengesine dayanarak devam ettirebilmişken, iç politikada azınlıklarıyla olan sorunlarla da mücadele etmek zorunda kalmıştır. Bir yandan Fransız Devrimi'nin her ulusun bağımsızlık kazanmasını öngören milliyetçilik akımı, diğer yandan Slav toplulukları birleştirerek Akdeniz'e komşu olma niyetindeki Rusya'nın Panslavizm'i Balkanlardaki Osmanlı azınlıklarının bağımsızlık amaçlı ayaklanmalara başlamasına neden olmaktaydı. Dış politikada denge siyasetiyle ayakta kalmaya çalışan Osmanlı Devleti iç politikasında da Osmanlıcılık adı verilen yeni bir strateji geliştirmiştir.

DENGE POLİTİKASI

Osmanlı Devleti 1870'lere dek dış politikada İngiltere ve Fransa dengesine dayanarak iç politikada da Osmanlıcılığa dayanarak topraklarını korumaya çalışmıştır.

OSMANLICILIK

Osmanlı sınırları içerisinde bulunan bütün halkları eşit vatandaş kabul eden ve Gayrı müslimler ile Müslüman halkın eşitliğine dayalı bir anlayışa sahipti. Böylelikle azınlık statüsündeki topluluklar Panslavizm ve milliyetçiliğin etkisiyle Osmanlı Devleti'nden kopmak istemeyecekler, çatısı altında eşit yaşadıkları devleti kendi devletleri gibi sahipleneceklerdi.

Osmanlıcılığın uygulanma alanı Balkan toprakları, hedef kitlesi azınlıklardır ve bu politikayla iki temel amaç taşınmıştır:

1. *Azınlıkları devlete bağlayarak toprak bütünlüğünü korumak*
2. *Yabancıların azınlık haklarını gerekçe göstererek Osmanlı iç işlerine karışmalarına engel olmak*

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin denge siyasetine yönelmesinde, topraklarını kendi başına koruyamaması etkili olmuştur. Denge politikası, uluslararası çıkar çatışmalarından yararlanma durumudur, amaç sınırları genişletmek değil, var olan sınırların korunmasıdır. *Yanıt "D" dir.*

1. Osmanlı Devleti'nde, XIX. yüzyılda uygulama alanı bulan ve Osmanlı sınırları içerisindeki toplulukların ırk ve din ayrımı yapmaksızın eşit kabul edilmesi anlayışına dayanan devlet politikasına "Osmanlıcılık" adı verilmiştir.

Buna göre, Osmanlıcılık politikasının;

I. milliyetçilik

II. demokrasi

III. laiklik

düşüncelerinden hangilerine karşı bir tepki olarak ortaya çıktığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. **İngiltere ve Fransa'nın, XIX. yüzyılın sonlarına dek Osmanlı toprak bütünlüğünü korumalarında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?**

A) Osmanlı topraklarının paylaşılamayacak kadar değerli olmasının

B) Sömürgelerine giden yolların Osmanlı topraklarından geçmesinin

C) Rusya'nın güneye yayılmasını engelleme amacının

D) Osmanlı Devleti'nin, topraklarını korumakta zorlanmasının

E) Osmanlı topraklarının jeopolitik önemini yitirmesinin

3. Rusya'nın, Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkan topraklarında yaşayan Slav kökenli azınlıkları kendine bağlama amacıyla oluşturduğu panislavist politikalar, bu toplulukların ayaklanmalarına neden olmuştur.

Rusya'nın bu tutumunun, Osmanlı Devleti'nde;

I. toprak bütünlüğü

II. monarşiye dayalı siyasal rejim

III. çok uluslu devlet yapısı

özelliklerinden hangilerinin korunmasını zorlaştırdığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **Osmanlı Devleti'nin, XIX. yüzyılda, toprakları içerisindeki azınlıklara Müslümanlarla eşit haklar getiren yasal düzenlemeler yapmakla, aşağıdakilerden hangisini amaçladığı <u>savunulamaz</u>?**

A) Azınlık hakları gerekçesiyle iç işlerine karışılmasını önlemeyi

B) Devletin parçalanmasına engel olmayı

C) Azınlıkları devlete bağlı tutmayı

D) Merkezi otoritesini korumayı

E) Padişahın yetkilerini genişletmeyi

5. **Osmanlı Devleti'nin, XIX. yüzyılda;**

I. azınlık ayaklanmalarını önlemeye yönelik düzenlemeler yapması

II. dış borçlanmaya gitmesi

III. büyük devletlerin arasındaki çıkar çatışmalarından yararlanması

girişimlerinden hangileri, devletin ülke topraklarını korumakta zorlandığını gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. XIX. yüzyılda, İngiltere ve Fransa, sömürgelerinin güvenliğini sağlamak amacıyla Rusya'ya karşı Osmanlı topraklarını korumaya yönelik politikalar üretmişlerdir.

Buna göre, İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı topraklarını korumalarında;

I. ekonomik

II. siyasal

III. kültürel

alanlardan hangilerindeki çıkarlarını korumaya çalıştıkları <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

A	E	B	E	C	C

köşetaşı

İngiltere ve Fransa, Almanya ve İtalya'nın siyasal birliklerini sağlaması ve sömürge arayışına başlamalarıyla birlikte Rusya'nın bu devletlerle yapabileceği bir ittifakı önleyebilmek amacıyla Osmanlı topraklarını koruma politikasını terk etmişlerdir.

Buna göre, İngiltere ve Fransa'nın tutumlarını değiştirmelerinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Osmanlı topraklarının jeopolitik önemini yitirmiş olmasının
B) Rusya'nın Avrupa toprakları üzerinde hak iddiasından vazgeçmesinin
C) Avrupa'daki siyasal dengelerin değişmesinin
D) Büyük devletler arasındaki sömürge rekabetinin azalmasının
E) Osmanlı Devleti'nin topraklarını kendi başına koruyamamasının

açıklamalı çözüm

⇒ 1870'de İtalya ve 1871'de Almanya'nın siyasal birliğini sağlayarak büyük devletler haline gelmeleri Avrupa'da siyasal dengeleri değiştirmiştir. Özellikle Almanya, çok sayıda prensliği birleştirerek siyasal birliğini sağlamış ve bir anda Avrupa'nın en büyük kara ordusuna sahip olmuştu. Diğer yandan, zengin yer altı kaynaklarına sahip Alsas-Loren'i Fransa'yla yaptığı savaşla topraklarına katması sayesinde çok hızlı bir sanayileşme gerçekleştirmesi de ekonomik açıdan büyük devletler ligine yükselmesine neden olmuştu. Almanya da kaçınılmaz bir şekilde sömürge arayışına girmek zorunluluğu hissedecek, bu durum Avrupa'daki dengeleri alt üst edecekti. Artık İngiltere ve Fransa'nın sömürgelerini korumak zorunda oldukları tek devlet Rusya değildi.

⇒ İngiltere, bazen Fransa'nın yardımını da alarak bir yüzyıla yakın bir zaman Osmanlı topraklarını, dolayısıyla sömürgelerini Rusya'ya karşı korurken yanlarında büyüyen devi fark edememişti. Şimdi Rus tehlikesinden daha büyük bir sorunları vardı; ortak amaçları sömürge bulmak olan bu üç devletin (Rusya, İtalya ve Almanya) ittifakına engel olmak. Olası bir Rusya-Almanya yakınlaşması İngiltere ve Fransa'nın üstünlüğüne son verebilecek bir tehditti. Artık yapmaları gereken öncelikli iş, Almanya'yı yalnız bırakmaktı. Bunun için İtalya ve Rusya'yı Almanya'dan uzaklaştırmak için yeni politikalar üretmek zorundaydılar.

⇒ Özellikle Rusya'yı Almanya'dan uzak tutabilmek için Osmanlı topraklarını korumayı bırakmalıydılar; zira bunu yapmaya devam etmeleri Rusya ile neredeyse bir yüzyıla yakın süren çatışmayı devam ettireceği gibi Rusya'yı Almanya'ya yakınlaştıracaktı. Bu yüzden Osmanlı topraklarını koruma politikasından vazgeçmek zorunda kalmışlardır.

Almanya'daki prenslikleri birleştirerek güçlü bir imparatorluğa dönüştüren Prens Bismarck (1815-1898)

Köşetaşının çözümü: İngiltere ve Fransa Rusya'nın Almanya ile yakınlaşmasını önlemek amacıyla bu devleti Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakmak zorunda kalmışlardır. Bu açıdan İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı topraklarını koruma politikasından vazgeçmelerinin nedeni Almanya'nın siyasal birliğini sağlayarak Avrupa'daki siyasal dengeleri değiştirmiş olmasıdır.

Yanıt "C" dir.

1. **XIX. yüzyılda Almanya'nın;**

I. çok sayıda prensliği birleştirerek tek devlet haline gelmesi
II. gelişen sanayisine hammadde ve pazar arayışına girmesi
III. monarşiye dayalı bir siyasal rejim benimsemesi

gelişmelerinden hangileri, Avrupa'da siyasal dengelerin değişmesinde doğrudan etkili <u>olmamıştır</u>?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. İngiltere ve Fransa; XIX. yüzyılda, sömürgelerinin güvenliğini sağlamak amacıyla Rusya'ya karşı Osmanlı topraklarını koruma politikası izlemişlerdir. Osmanlı Devleti, bir yüzyıla yakın bir zaman boyunca İngiltere ve Fransa'nın desteğiyle ayakta kalabilmiştir.

Buna göre, Osmanlı Devleti'yle ilgili olarak;

I. jeopolitik konumundan yararlandığı
II. uluslararası çıkar çatışmalarından faydalandığı
III. yayılmacı politikalara yöneldiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

3. İngiltere ve Fransa; Rusya'yı, Almanya'dan uzak tutabilmek ve kendi yanlarına çekebilmek için bu devleti, XIX. yüzyıl sonlarına doğru Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakmışlardır.

Bu durumun, Osmanlı Devleti'nde;

I. toprak bütünlüğü
II. siyasal rejim
III. teokratik devlet anlayışı

unsurlarından hangileri için <u>doğrudan</u> bir tehlike oluşturduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4. **XIX. yüzyılda Avrupa'da, Almanya ve İtalya'nın siyasal birliklerini sağlayarak sanayileşmeye başlamaları;**

I. demokrasi
II. osmanlıcılık
III. sömürgecilik

olgularından hangilerinin, etki alanını genişletmesine neden olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. **XIX. yüzyılda Almanya'nın;**

I. Avrupa'nın en büyük kara ordusunu oluşturması
II. Alsas - Loren'i topraklarına katması
III. Sanayi Devrimi'ni gerçekleştirmesi

gelişmelerinden hangileri, bu devletin yayılmacı bir politika izlediğinin <u>kesin</u> kanıtıdır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6. **XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin;**

I. dış borçlarını ödemekte zorlanması
II. topraklarını Avrupalı devletlerin yardımıyla koruyabilmesi
III. anayasal bir düzen oluşturması

özelliklerinden hangileri, devletin dış politikada bağımsız hareket etmesini zorlaştırmıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

A	D	A	C	A	B

köşetaşı

Jön Türkler, Osmanlı Devleti'nin 1875'de karşı karşıya kaldığı siyasal ve mali bunalımdan kurtulabilmesinin tek yolunun meşrutiyet ilan etmek olduğunu düşünmüşlerdir.

Jön Türklerin meşrutiyeti ilan etmekle;

I. azınlıkları yönetime katarak ayaklanmalarına engel olmak

II. saray harcamalarını sınırlandırarak mali disiplin sağlamak

III. Osmanlı Devleti'nin siyasal rejimini değiştirmek

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istedikleri söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

1875 BUNALIMI

Rusya, İngiltere ve Fransa'nın Almanya'yı yalnız bırakma uğraşılarından yararlanarak Balkanlardaki Slav kökenli Osmanlı azınlıkları üzerindeki panslavist politikalarına geri dönmüştü. Rusya'nın kışkırtmalarıyla Bosna'da ve Bulgar topraklarında başlayan ayaklanmalar giderek diğer azınlıklara da yayılmıştı. Üstelik mali bunalım da kapıdaydı; Abdülmecit döneminde alınmaya başlanılan dış borçların faizleri dahi ödenemez hale gelmişti. Devlet, alacaklı devletlerin tepkisine neden olacak bir girişimle borçlarının yarısını dondurduğunu açıklamıştı.

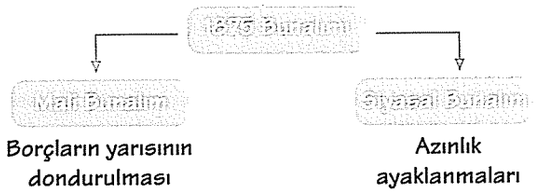

Borçların yarısının dondurulması

Azınlık ayaklanmaları

İlk dış borçlanma 1839 - 1861 tarihleri arasında padişahlık yapan Abdülmecit döneminde 1854'de gerçekleştirilmiştir.

Aynı tarihlerde, batılı eğitim almış olan Osmanlı aydınları devlet bürokrasisinde görev yapmaya başlamışlardı ve bu aydın kuşağın adı "Jön Türkler" olarak tarihe geçecekti. Yönetiminde görev almaya başladıkları imparatorluk zor günler geçiriyordu. Onlara göre bu bunalımı aşmanın tek bir yolu vardı: Meşrutiyeti ilan etmek. Böylelikle;

1. Bir parlamento (halk meclisi) sayesinde azınlıkların yönetime katılması sağlanacaktı. Böylelikle azınlıklar yönetimine katıldıkları devleti sahiplenerek ayaklanmaları durduracaklardı. Siyasal bunalım sona erdirilecekti.
2. Meşrutiyet, padişahın yetkilerinin bir halk meclisiyle sınırlandırılmasını öngördüğü için mali disiplin sağlanabilecekti. Böylece padişahın sınırsız harcamalarının önüne geçilebilecekti.
3. Azınlıklar sorunlarını yönetimine katıldıkları devlet içerisinde çözebilecekleri için, Avrupalıların azınlık haklarını gerekçe göstererek devletin iç işlerine karışması önlenebilecekti.

Geriye tek bir sorun kalıyordu. Meşrutiyete geçişi sağlayacak bir anayasayı padişaha kabul ettirmek ya da bunu kabul edebilecek yeni bir padişah bulmak.

Köşetaşının çözümü: Meşrutiyet ilanı, Osmanlı Devleti'nin mutlakiyete dayalı siyasal rejimini değiştireceği gibi padişahı sınırlandıracağından, saray harcamaları üzerinde denetim sağlayabilme fırsatı doğurabilirdi. Diğer yandan azınlıkları bir halk meclisi aracılığıyla yönetime katmak da azınlık ayaklanmalarını bitirebilecek bir çözüm yolu olabilirdi. *Yanıt "E" dir.*

MONARŞİ

Monarşi tek kişinin egemenliğidir. Yasama (karar alma) yetkisinin bu tek kişide (monarkta) olması durumunda monarşi mutlakiyet rejimini ifade eder. Yasama yetkisinin bir parlamento (halk meclisi) tarafından kullanılması durumunda monarşik rejim meşrutiyete dönüşür.

1. Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda;

I. Ortodoksların haklarının Rusya tarafından korunması

II. ulusçuluk düşüncesinin Balkan topraklarında yayılması

III. demokratikleşme çabalarına ağırlık verilmesi

gelişmelerinden hangileri, azınlıkları devlete bağlamayı amaçlayan politikaların başarılı olmasını zorlaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. Jön Türklerin, meşrutiyet ilan etmek istemelerinde etkili olan;

I. azınlıkları devlete bağlama

II. saray harcamalarını sınırlandırarak mali disiplin sağlama

III. azınlık hakları gerekçesiyle içişlerine karışılmasını engelleme

amaçlarından hangileri, <u>doğrudan</u> toprak bütünlüğünün ve bağımsızlığın korunmasına yöneliktir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. 1875'e gelindiğinde bir yandan azınlık ayaklanmalarını önleyemeyen Osmanlı Devleti, diğer yandan 1854'te almaya başladığı dış borçların faizlerini ödeyemez duruma gelmiş ve borçların yarısını dondurmuştur.

Bu durumun, Osmanlı Devleti'nde;

I. halk üzerindeki saygınlığının azalması

II. toprak bütünlüğünün korunamaması

III. ekonominin dışa bağımlı hale gelmesi

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

4. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin;

I. dışarıdan borç alma yoluna gitmesi

II. azınlıklara siyasal haklar vermesi

III. monarşik rejimini koruması

girişimlerinden hangileriyle, Avrupalı devletlerin, toprakları üzerindeki etkinliğini azaltmaya çalıştığı savunulabilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

5. Jön Türklerin aşağıdaki özelliklerinden hangisi, devlet politikalarını yönlendirmelerinde diğerlerinden <u>daha etkili</u> olmuştur?

A) Bürokrasinin üst kademelerinde görev almaları

B) Avrupa'da eğitim almış olmaları

C) Osmanlıcılık ideolojisini benimsemeleri

D) Monarşik rejimin devamlılığını amaçlamaları

E) Islahatlara destek vermeleri

6. Osmanlı Devleti'nin zengin hammadde alanlarına sahip çok uluslu bir devlet olmasının aşağıdakilerden hangisini kolaylaştırdığı <u>söylenemez</u>?

A) Toprak kayıplarını

B) Dış borçların ödenmesini

C) Azınlık ayaklanmalarını

D) İçişlerine karışılmasını

E) Milliyetçi hareketlerden etkilenmesini

kavrakök

D C E A A B

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nin, meşrutiyeti ilan etmekle aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirdiği söylenebilir?

A) Halkın yönetime katılmasını
B) Teokratik devlet anlayışından vazgeçmeyi
C) İçişlerine karışılmasını kolaylaştırmayı
D) Bütçe açıklarının kapatılmasını
E) Azınlıkların yönetime katılımlarını engellemeyi

açıklamalı çözüm

⇒ Jön Türkler, meşrutiyeti ilana yanaşmayan Abdülaziz'in padişahlığına bir darbeyle son vermişlerdi. Onun yerine, meşrutiyeti ilan etme sözü alarak tahta çıkarttıkları V. Murat da meşrutiyeti ilan etmeye fırsat bulamadan, henüz padişahlığının üçüncü ayında akli sağlığını kaybettiği için tahttan indirilmişti. Yerine yine aynı sözü aldıkları II. Abdülhamit'i padişahlığa getiren Jön Türkler, bir yandan yeni anayasanın hazırlanması çalışmalarına başlarken diğer yandan da Balkanlardaki azınlık ayaklanmalarını bastırmaya çabalamaktaydılar. Fakat ayaklanmalardan bazıları sert tedbirler kullanılarak bastırılınca Osmanlı Devleti'ne savaş açmak için fırsat kollayan Rusya, bu durumu gerekçe göstererek ültimatom vermekte gecikmemişti. İngiltere, Rusya'nın Osmanlı Devleti'ne savaş açmasını önlemek zorundaydı; zira Rusya'yı durdurmak eskisi gibi kolay değildi. Rusya artık İngiltere için düşman olunması gereken değil, Almanya'dan uzaklaştırılması gereken bir devletti.

İngiltere, Londra'da Avrupalı devletlerin de katıldığı bir konferans düzenleyerek savaşı engellemeye çalışacaktı. Konferansın amacı birkaç Osmanlı azınlığına ayrıcalıklar vererek Rusya'yı rahatlatmak ve savaşa engel olmaktı.

Jön Türkler tarafından meşrutiyetin ilanına yanaşmadığı için tahttan indirilen Padişah Abdulaziz (1861 - 1876)

⇒ Başlarına geleceği sezen Jön Türkler, konferansa katılmayı reddetmişlerdi. Bekledikleri gibi de oldu; konferans, Eflak-Buğdan'a (Romanya) bağımsızlık verilmesine, Bosna-Hersek ve Bulgar topraklarındaki Osmanlı askeri varlığının geri çekilmesine karar vermişti. Jön Türkler kendilerinin katılmadıkları bir konferansta alınan kararları kabul etmeyeceklerini açıkladılar. İngiltere, Rusya'nın savaş açmasına engel olmak için yeni bir girişimde bulunacak ve konferansı bu kez Osmanlı Devleti'nin de istemese bile katılmak zorunda kalacağı bir şehirde toplayacaktı: Osmanlı Devleti'nin başkentinde.

⇒ İstanbul ya da diğer adıyla Tersane Konferansı toplandığı gün Jön Türkler son kozlarını oynadılar ve Kanun-i Esasi adını verdikleri anayasayla meşrutiyeti ilan ettiler (23 Aralık 1876). Artık onlara göre Avrupalıların azınlık hakları için bir şeyler yapmasına gerek yoktu, konferansın toplanmasına da; çünkü artık azınlıkların, yönetime katılmasını sağlayacak ve kendi sorunlarını çözmelerine yardımcı olacak parlamentoları vardı.

Köşetaşının çözümü: Jön Türkler meşrutiyeti ilan etmekle parlamenter bir demokrasi rejimi oluşturmuşlardır.

Yanıt "A" dır.

1. XIX. yüzyıl sonlarında Osmanlı Devleti'nin yönetiminde etkili olan Jön Türkler, Osmanlı azınlıklarının durumunu görüşmek amacıyla Avrupalı Devletler tarafından toplanan Londra Konferansı'na katılmayı reddetmişlerdir.

Buna göre, Jön Türklerin;

I. içişlerine karışılmasını engelleme
II. uluslararası alanda destek bulma
III. egemenlik alanını genişletme

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştıkları söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Jön Türkler, azınlık haklarını görüşmek amacıyla Avrupalı devletlerce toplanan İstanbul Konferansı'nın çalışmalarını engellemek, en azından konferansta alınacak kararlarda etkili olabilmek için meşrutiyetin ilan edilmesini sağlamışlardır.

Buna göre, meşrutiyetin ilanında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Uluslararası politikaların
B) Etnik sorunların
C) Jön Türklerin, bağımsızlığı koruma çabalarının
D) Diplomatik gelişmelerin
E) Padişahın otoritesini koruma düşüncesinin

3. **Fransız İhtilali'yle dünyaya yayılan;**

I. demokrasi
II. laiklik
III. milliyetçilik

olgularından hangileri, Osmanlı Devleti'nin imparatorluk karakteri üzerinde yıkıcı etki yapmıştır?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4. Genç Osmanlılar olarak da bilinen Jön Türkler, Avrupalı devletlerin Osmanlı azınlıklarından bazılarına ayrıcalıklar vermek, bağımsızlık kazandırmak amacıyla düzenledikleri İstanbul Konferansı'nın toplanmasına engel olmak için, padişaha kabul ettirdikleri bir anayasayla meşrutiyeti ilan etmişlerdir.

Buna göre Jön Türklerin meşrutiyeti ilan etmekle;

I. Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışılmasına engel olma
II. toprak bütünlüğünü koruma
III. padişahın yetkilerini genişletme

düşüncelerinden hangilerini gerçekleştirmeyi amaçladıkları <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

5. **Osmanlı Devleti'nin;**

I. mutlakiyetle yönetilme
II. imparatorluk özelliği gösterme
III uluslararası çıkar çatışmalarından yararlanma

niteliklerinden hangileri, ulusçu ve demokratik hareketlerden etkilenmesine neden olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde;**

I. azınlıklara eşitlik getiren yasal düzenlemeler yapılması
II. meşrutiyetin ilan edilmesi
III. diplomatik ilişkilere yoğunluk kazandırılması

uygulamalarından hangilerinin, kişi hak ve hürriyetlerini geliştirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

A	E	B	C	D	D

köşetaşı

1876 tarihli Kanun-i Esasi'de yer alan;

I. hükümetin padişaha karşı sorumlu olması

II. padişahın onaylamadığı yasaların yürürlüğe girmemesi

III. meclisi açma ve kapatma yetkisinin padişaha ait olması

özelliklerinden hangilerinin meclis üstünlüğüne aykırı olduğu savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

KANUN-İ ESASİ

Osmanlı tarihinin ilk anayasasıdır. Prusya anayasası taklit edilerek hazırlanmıştır ve toplam 119 maddeden oluşur. Meşrutiyet rejimine geçilmesini ve halkın (Müslümanların ve azınlıkların aynı anda) devlet yönetimine katılmasını sağlamıştır. Çünkü halk yönetime ancak bir halk meclisiyle katılabilir. Bu belge Tanzimat ve Islahat Fermanlarıyla birlikte Osmanlıcılık politikasının üçüncü yazılı belgesidir.

a) Bütün Osmanlı tebaasının eşit haklara (yaşama, çalışma, dinlenme vs...) sahip olması, angarya ve işkencenin yasaklanmasına ilişkin maddelere yer verilmiştir.

b) Şeyhülislamın hükümetin doğal üyesi olduğu belirtilmiştir.

yorum: Devletin resmi dininin İslam olduğu, hilafetin varlığını devam ettirdiği ve şeyhülislamın hükümet üyesi olduğu düşünüldüğünde anayasanın teokratik bir niteliğe sahip olduğu söylenebilir.

c) Devletin resmi dininin İslam, başkentinin İstanbul, resmi dilinin Türkçe olduğu belirtilmiştir.

d) Saltanat ve hilafetin Osmanoğulları soyuna ve bu soyun en büyük evladına ait olduğuna ilişkin bir madde de anayasada yer almıştır.

e) Anayasa iki meclisli bir parlamento öngörmektedir:

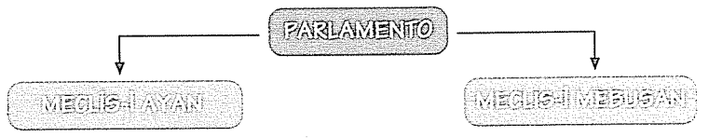

❶ Yürütme organının (hükümetin) başkanı olan sadrazam ve nazırlar (bakanlar) bu meclis içerisinden görevlendirilir.

❷ Bu meclisin bütün üyelerinin atamaları padişah tarafından yapılır ve padişah görevden alana dek üyeler görevlerine devam eder.

yorum: Bu durum meclise karşı sorumlu olması gereken hükümetin padişaha karşı sorumlu olmasına neden olmuştur.

❸ Yasama organıdır. Üyeleri (milletvekilleri) halk tarafından dört yıllığına seçilir.

❹ Hazırladığı yasalar, padişah veto ederse (reddederse) yürürlüğe girmez.

❺ Her elli bin erkek nüfusunu bir erkek milletvekili temsil eder (kadınlar siyasal haklara sahip değildir).

❻ Meclisi açma ve kapatma, savaş ve barışa karar verme ve dilediklerini sürgüne gönderme yetkisi padişaha aittir (113. madde).

*yorum: ❷, ❹, ❻ daki maddeler, monarşinin yetkilerini genişletmesi açısından meclis üstünlüğüne aykırı olması, ❺ Siyasal eşitliğe aykırı olması açısından **anti demokratiktir**. ❻ daki meclisi açma ve kapatma yetkisini padişaha vermesi (113. Madde) aynı zamanda anayasanın meşrutiyet rejimini koruma açısından yeterli olamayacağının göstergesidir.*

Köşetaşının çözümü: Bir meşrutiyet rejiminde monarkın yetkilerini genişleten her açılım meclisi zayıflatacağı için meclis üstünlüğüne ve dolayısıyla demokrasiye aykırıdır. *Yanıt "E" dir.*

1. **1876'da ilan edilen Kanun-i Esasi'de yer alan;**

I. devletin dininin İslam olduğunun belirtilmesi

II. Şeyhülislamın hükümetin doğal üyesi olarak kabul edilmesi

III. padişahın yasaları veto yetkisinin olması

düzenlemelerinden hangileriyle, devletin teokratik yapısının korunduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

2. **1876 tarihli Kanun-i Esasi'de yer alan;**

I. padişahın veto ettiği yasaların yürürlüğe girememesi

II. meclisi açma ve kapatma yetkisinin padişaha verilmesi

III. hükümetin padişaha karşı sorumlu tutulması

düzenlemelerinden hangilerinin demokrasi ilkeleriyle çelişiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

3. Osmanlı anayasal düzeninde; hükümet üyeleri, padişah tarafından belirlenen Meclis-i Ayan içerisinden atama yoluyla görevlendirilmekte, yine padişah tarafından azledilene dek görevlerini devam ettirebilmekteydi.

Bu durumun, aşağıdakilerden hangisini zorlaştırdığı savunulabilir?

A) Hükümetin bağımsız hareket edebilmesini

B) Padişahın yetkilerini kullanabilmesini

C) Monarşik rejimin korunmasını

D) Hükümetin padişaha karşı sorumlu olmasını

E) Sadrazamların belirlenmesini

4. **1876 Anayasası'nın aşağıdaki özelliklerinden hangisine dayanılarak, bu anayasanın parlamenter rejimin korunması konusunda yeterli olmadığı söylenebilir?**

A) Parlamento seçimlerinin dört yılda bir yapılmasına

B) Kadınlara siyasal haklar verilmemesine

C) Meclisi açma ve kapatma yetkisinin padişaha ait olmasına

D) Hükümetin atama yoluyla belirlenmesine

E) Yasama yetkisinin meclis tarafından kullanılmasına

5. Osmanlı Devleti'nde 1876'ya dek devlet yönetimine katılmak yalnızca Müslümanlara özgü bir ayrıcalık olmuştur.

Kanun-i Esasi'nin aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle, bu geleneği ortadan kaldırdığı savunulabilir?

A) Kadınlara siyasal haklar vermemekle

B) Hükümeti padişaha karşı sorumlu tutmakla

C) Azınlıklara seçme ve seçilme hakkı getirmekle

D) İki meclisli bir parlamento oluşturmakla

E) Teokratik devlet yapısına bağlı kalmakla

6. Kanun-i Esasi'de; padişahlık ve halifeliğin Osmanoğulları soyuna ve bu soyun en büyük evladına ait olduğunu belirten bir maddeye de yer verilmiştir.

Bu durum anayasanın;

I. teokratik devlet anlayışı

II. monarşiye dayalı siyasal rejim

III. çok uluslu devlet yapısı

olgularından hangilerini koruma altına aldığını kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

C | E | A | C | C | D

köşetaşı

Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda azınlıkları devlete bağlamayı amaçlayan hukuksal düzenlemeler gerçekleştirmişse de 1878 Berlin Antlaşması'yla Sırpların, Karadağ ve Romanya'nın bağımsız hale gelmesine engel olamamıştır.

Bu durum;

I. Osmanlıcılık

II. Batıcılık

III. İslamcılık

politikalarından hangilerinin <u>başarısız</u> olduğunu kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Jön Türkler, İstanbul Konferansı'nın toplanmasını önlemek, hiç değilse konferansta alınacak kararlarda etkili olmak için meşrutiyeti ilan ettirmişlerdir. Oysa İngiltere'nin asıl amacı azınlık hakları değil birkaç azınlığa bağımsızlık kazandırıp Rusya'nın, Osmanlı Devleti'ne savaş açmasının önüne geçmek olduğu için bu girişim işe yaramamıştı. Konferans, Kanun-i Esasi'yi ve meşrutiyeti ciddiye almadan çalışmalarını devam ettirecek, Londra Konferansı'nın kararlarını yeniden kabul edecekti. Jön Türkler bu kararları bir kez daha kabul etmeyince Rus - Osmanlı savaşı kaçınılmaz hale geldi: 1877-78 (93 Harbi)

Rusya, Plevne'de Osman Paşa'nın, Kafkasya'da da Ahmet Muhtar Paşa'nın olağanüstü direnişine rağmen doğuda, Erzurum'a; batıda, Yeşilköy'e (Ayastefanos'a) kadar ilerlemişlerdi. Rusya Osmanlı Devleti'ni hiç böyle tek başına yakalamamıştı.

Ruslar, Yeşilköy'e kadar gelmişken Meclis-i Mebusan'da padişah sert bir şekilde eleştiriliyordu. Öyle ki padişah eleştirilere dayanamayarak, Kanun-i Esasi'nin 113. maddesinin kendisine verdiği yetkiyi kullanacak ve meclisi kapatacaktı (14 Şubat 1878). Meşrutiyet iki yıl hayatta kalabilmişti.

yorum: Meclis-i Mebusan'ın kapanması Osmanlı Devleti'nde rejimi yeniden mutlakiyet yapmıştır.

Osmanlı Devleti, neredeyse başkentine girmek üzere olan Rus ordusu karşısında çaresiz barış isteyince hemen her maddesinde Rusya'yı güneye indiren Ayastefanos Antlaşması yapılacaktı. Savaşa engel olamayan İngiltere yanına Fransa'yı ve Almanya'yı da alarak bu antlaşmaya engel olmayı başardı. Yeni antlaşma adını, yapıldığı şehirden alıyordu: Berlin Antlaşması.

Ayastefanos'da yer alan Büyük Bulgar Krallığı projesi Berlin'de iptal ediliyor, Bulgar toprakları özerk üç parçaya bölünüyor ve Osmanlı topraklarında kalıyordu. Kars, Ardahan, Batum Rusya'ya bırakılıyordu. Ancak Ayastefanos'ta Rusya'ya verilen Doğu Beyazıt, Berlin Antlaşması'nda Osmanlı'da kalıyordu.

yorum: İngiltere böylelikle Rusya'nın Bulgaristan ve Doğu Anadolu üzerinden Akdeniz'e inmesine engel olmayı amaçlamıştır.

Ancak her iki antlaşmada da değişmeyen kararlar da vardı; Girit ve Ermeni vilayetlerinde ıslahat yapılması; Sırpların, Karadağ ve Romanya'nın bağımsızlık kazanması gibi.

yorum: Aynı anda birden fazla azınlığın bağımsızlık kazanması, Osmanlıcılık politikasının başarısız olduğunun göstergesidir.

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin azınlıkları devlete bağlama amacıyla uyguladığı ve gayrımüslim ve Müslüman toplulukların eşitliğine dayalı projesi Osmanlıcılıktır. Azınlıkların bağımsızlık kazanması Osmanlıcılığın işe yaramadığını gösterir. *Yanıt "A" dır.*

SONUN BAŞLANGICI

İngiltere Berlin Antlaşması'nın görüşmeleri devam ederken Osmanlı Devleti'nden haklarını koruma karşılığında Kıbrıs'ı istemiş olumlu cevap alamayınca Kıbrıs'ı bir oldu bittiyle işgal etmiştir. Bir yüzyıla yakın zamandır Osmanlı topraklarını koruma politikası takip eden İngiltere bu politikasını terk etmiştir. Bu işgalle sömürgelerine giden yolları güvelik altına almak amacıyla Osmanlı topraklarının paylaşımına katılmaya başlayacaktır. Bu durum Osmanlı Devleti'ne Almanya'ya yaklaşmaktan başka çare bırakmayacaktır.

1. Padişah II. Abdülhamit, 14 Şubat 1878'de anayasanın kendisine verdiği yetkiyle parlamentoyu kapatmıştır.

   Bu durumun, Osmanlı Devleti'nde;

   I. siyasal rejim

   II. teokratik devlet yapısı

   III. egemenlik alanı

   unsurlarından hangilerinde bir değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Jön Türkler, İstanbul Konferansı'nda, Avrupalıların bazı Osmanlı azınlıklarına bağımsızlık vermesini önlemek amacıyla meşrutiyet ilan etmişlerdir.

   Jön Türklerin bu girişimle;

   I. içişlerine karışılmasını engelleme

   II. toprak bütünlüğünü koruma

   III. yayılmacı dış politikaları devam ettirme

   amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştıkları söylenebilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. **1878'de Rusya ile yapılan Berlin Antlaşması'nda yer alan;**

   I. Romanya'nın bağımsızlık kazanması

   II. Bulgarlara özerklik verilmesi

   III. Girit'te ıslahat yapılması

   kararlarından hangileri, Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanınında daralmaya yol açmıştır?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. Osmanlı Devleti'nde; XIX. yüzyılda, azınlıklara Müslümanlarla eşit haklar vererek imparatorluğun parçalanmasını önlemeye yönelik bir politika uygulanmış ve bu politikaya "Osmanlıcılık" denmiştir.

   Aşağıdakilerden hangisi, bu politikanın amacına <u>ulaşamadığını</u> kanıtlar niteliktedir?

   A) Meşrutiyet rejimine geçilmesi

   B) Sırbistan, Karadağ ve Romanya'nın bağımsızlık kazanması

   C) Toplumsal nitelikli ıslahatların yapılması

   D) İngiltere'nin Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçmesi

   E) Azınlıkların devlet yönetimine katılmaya başlaması

5. İngiltere, Fransa ve Almanya; Rusya'nın, Osmanlı Devleti'yle yaptığı Ayastefanos Antlaşması'nı geçersiz kılarak Rusya'ya Berlin'de yeni bir antlaşma kabul ettirmişlerdir. Ayastefanos Antlaşması'nda kurulan Büyük Bulgar Krallığı, Berlin Antlaşması'nda üç özerk bölgeye ayrılarak Osmanlı Devleti'ne bırakılmıştır.

   Bu bilgiye dayanılarak, Osmanlı Devleti'yle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

   A) Büyük devletlerin aralarındaki çıkar çatışmalarından yararlanmıştır.

   B) İçişlerine karışılmıştır.

   C) Topraklarını korumakta zorlanmaktadır.

   D) Bulgar toprakları üzerindeki merkezi otoritesi zayıflamıştır.

   E) Miliyetçiliğin, kendi topraklarında etkili olmasını engellemiştir.

6. **İngiltere, Fransa, Almanya, Osmanlı Devleti ve Rusya arasında yapılan Berlin Antlaşması'nda, Osmanlı Devleti'ne kabul ettirilen;**

   I. Girit ve Ermeni vilayetlerinde ıslahat yapılması

   II. Bosna - Hersek'in özerk olması

   III. Romanya'nın bağımsızlık kazanması

   kararlarından hangileri, Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarının dikkate <u>alınmadığını</u> gösterir?

   A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

A	B	A	B	E	E

köşetaşı

1878 ve 1881 tarihleri arasında Osmanlı egemenlik alanının giderek azalmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Milliyetçi düşüncelerin Osmanlı topraklarında yayılmaya başlamasının
B) Rusya'nın panislavist politikalarının
C) Sanayileşmiş devletler arasındaki sömürge rekabetinin
D) İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı topraklarını koruma politikasını terk etmelerinin
E) Kanun-i Esasi'nin ilanıyla anayasal düzene geçilmesinin

açıklamalı çözüm

Padişah II. Abdülhamit'in meclisi kapattığı 1878'den, II. Meşrutiyet'in ilan edildiği 1908'e dek geçen zaman İstibdat (baskı) Dönemi olarak adlandırılır. Bu dönemde;

1. Sırpların, Karadağlıların ve Romenlerin bağımsızlık kazandığı Berlin Antlaşması'nın ardından Osmanlıcılığın iflas etmesi, devletin gözünü eldeki Arap topraklarına çevirmesine yol açmıştır. En azından onları kendine bağlı tutabilmek amacıyla padişah, yeni bir politika geliştirecek, daha çok Arap topraklarına yönelik olarak geliştirilen bu politikaya Ümmetçilik (İslamcılık) adı verilecektir. Bu politika İstibdat döneminin öncelikli ideolojisi olacaktır. Ümmetçilik gereği hilafet kurumu ön plana çıkarılmış, Araplarla olan kültürel bağlar kullanılmaya çalışılmıştır.
2. İngiltere'nin; sömürge yollarını güvence altına almak amacıyla 1878'de Kıbrıs'ı,1882'de Mısır'ı işgali, Fransa'nın da; 1881'de Tunus'u işgal etmesi (Osmanlı topraklarını bir yüzyıla yakın bir zaman koruyan bu devletlerin Osmanlı Devleti'nin paylaşımına katılmaları) devleti yeni bir müttefik arayışına itmiş ve başka bir seçenek olmadığı için bu devlet Almanya olmuştur.
3. Padişahın meclisi kapatıp kendisine meşrutiyeti ilan ettiren Jön Türkleri sürgüne göndermesinin ardından baskıya dayalı totaliter bir rejim, bir istibdat dönemi başlamıştır. Öyle ki padişah kendisine karşı denizden yapılabilecek bir darbe olasılığına karşı sarayını Dolmabahçe'den Yıldız'a taşımakla yetinmemiş, donanmayı Haliç'e demirleterek çürümesine izin vermiştir.
4. 1854'de başlayan dış borçlanma macerası 1875'de borçların yüzde ellisinin, 1878'de tamamının dondurulmasıyla devam etmiş, alacaklı devletler alacaklarını tahsil edebilmek amacıyla Osmanlı maliyesi üzerinde bir çeşit haciz şirketi kurmuşlardır. Şirketin adı Duyun-u Umumiye (Genel Borçlar) İdaresi'dir.

   yorum: Duyun-u Umumiye'nin varlığı, Osmanlı Devleti'nin ekonomik bağımsızlığını kaybettiğinin kanıtıdır.
5. Mecelle-i Ahkam-ı Adliye adı verilen bir medeni kanun bu dönemde yürürlüğe girmiş, laik hukuk okullarının açılmasına bu dönemde başlanmıştır.

Köşetaşının çözümü: Milliyetçilik ve panislavizm Balkan topraklarının, sömürgecilik ise Kuzey Afrika topraklarının elden çıkmasına neden olmuştur. Kanun-i Esasi'nin ilanı egemenlik alanında değil, egemenlik anlayışında (siyasal rejimde) değişikliğe yol açmıştır.

Yanıt "E" dir.

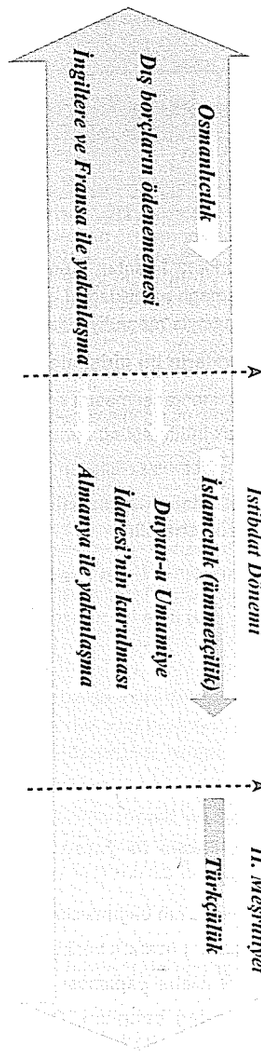

1. **Osmanlı Devleti'nin padişahlarının uzun yıllar kullanma ihtiyacı hissetmediği hilafet kurumunu XIX. yüzyıl sonlarına doğru ön plana çıkarmasında;**

   I. devletin Müslümanların yaşadığı toprakları elde tutmak istemesi
   II. Osmanlı askeri gücünün zayıflaması
   III. anayasal düzene geçilmesi

   durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
   D) I ve II E) I, II ve III

2. **Osmanlı Devleti'nde, 1878 ve 1908 arasında gerçekleşen;**

   I. Meclis-i Mebusan'ın padişah tarafından kapatılması
   II. Duyun-u Umumiye İdaresi'nin kurulması
   III. büyük ölçekli toprak kayıplarının görülmesi

   gelişmelerinden hangilerinin, devletin ekonomik bağımsızlığını zedelediği söylenebilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
   D) II ve III E) I, II ve III

3. 1878'e dek Osmanlı toprak bütünlüğünü koruyan İngiltere bu tarihten başlayarak Osmanlı topraklarında işgaller gerçekleştirmiştir.

   Bu durumun, denge politikalarıyla ayakta durabilen Osmanlı Devleti'ni, aşağıdakilerden hangisine yönelttiği söylenebilir?

   A) Almanya ile yakınlaşmaya
   B) Demokratik bir rejim kurmaya
   C) Azınlıkları devlete bağlamaya yönelik düzenlemeler yapmaya
   D) Dış borç almaya
   E) Denge politikalarını terketmeye

4. **Osmanlı Devleti'nin İstibdat Dönemi olarak isimlendirilen dönemde gerçekleştirdiği;**

   I. Arap topraklarını devlete bağlama çabalarına başlama
   II. Almanya ile yakınlaşma
   III. borçlarını dondurma

   uygulamalarından hangileri, devletin iç politikasında değişiklik yaptığını kanıtlar?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
   D) II ve III E) I,II ve III

5. **1878 - 1908 tarihleri arasında Osmanlı Devleti'nde görülen;**

   I. yabancı devletlerin Osmanlı maliyesi üzerinde Duyun-u Umumiye İdaresi'ni kurması
   II. Osmanlıcılığın yerini Ümmetçiliğin alması
   III. azınlık haklarının uluslararası antlaşmalara konu edilmesi

   gelişmelerinden hangilerinin, bağımsız devlet anlayışına aykırı olduğu <u>savunulamaz</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
   D) I ve III E) II ve III

6. **Aşağıdakilerden hangisinin, Osmanlı Devleti'nde demokratik rejime ara verilmesini kolaylaştırdığı söylenebilir?**

   A) Anayasanın, meclisi açma ve kapatma yetkisini padişaha vermesinin
   B) Laik eğitim kurumlarının açılmasının
   C) Borçların ödenememesinin
   D) Azınlık ayaklanmalarını önleme isteğinin
   E) Batılı devletlerin desteğini sağlama çabalarının

karekök

D	A	A	A	B	A

köşetaşı

II. Meşrutiyet'in ilanı sırasında çıkan karışıklıklar Bosna-Hersek, Bulgar toprakları ve Girit'in kaybedilmesine neden olmuştur.

Bu gelişmenin Osmanlı Devleti'nde;

I. imparatorluk niteliğinin zayıflaması

II. milliyetçi düşüncelerin etkisini tamamen yitirmesi

III. gayrımüslim nüfus oranının azalması

durumlarından hangilerine neden olduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

açıklamalı çözüm

II. Meşrutiyet'in ilanını hazırlayan 2 neden vardır.

İç Neden — İttihat ve Terakki Partisi'nin çalışmaları

Dış Neden — Reval görüşmesi

Enver Paşa (1881 – 1922)

→ Genç Osmanlıların ikinci kuşağı olan İttihatçılar II. Abdülhamit'in istibdatına rağmen Rumeli'de örgütlü bir muhalefet oluşturabilmişti. Amaçları, Jön Türkler gibi meşrutiyet ilan ettirmekti. Diğer yandan Berlin Antlaşması ile Osmanlı sınırları içerisinde bırakılan Makedonya'da ise azınlıklar arasında yoğun çatışmalar başlamıştı.

→ İki büyük devlet İngiltere ve Rusya, Estonya'nın Reval şehrinde Makedonya sorununu görüşmek amacıyla toplandılar. Ancak görüşmenin asıl konusu bu değildi. Dünya, İngiltere ve Almanya rekabeti yüzünden bir savaşa sürükleniyordu ve İngiltere, Rusya'yı olası bir savaşta yanında görmek istiyordu. Görüşmenin asıl konusu; Rusya'nın Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakılmasıydı. Karşılığında Rusya, İngiltere ile birlikte hareket edecekti. Bu durum İttihatçılar için bardağı taşıran son damla oldu. Onlara göre İngiltere'nin Osmanlı topraklarını Rusya'ya bırakmasının nedeni padişahın Almanya taraftarı politikalarıydı. Şimdi yapılması gereken; padişahı sınırlandıran bir parlamenter rejim aracılığıyla dış politikaya el koymaktı. İki ittihatçı subay Rumeli'de ayaklanma başlattılar; Binbaşı Enver ve Kolağası Niyazi Beyler. Ayaklanma giderek büyüdü. Padişahın meşrutiyet ilan etmesini istiyorlardı. II. Abdülhamit ayaklanmayı bastıramayınca ittihatçıların istediğini yapmak zorunda kaldı. Meşrutiyet, otuz yıllık bir aranın ardından yeniden ilan edildi (23 Temmuz 1908).

→ II. Meşrutiyet'in ilanı sırasında çıkan karışıklıkları fırsat olarak kullanan Bulgarlar bağımsızlık ilan etti. Avusturya, Bosna - Hersek'i, Yunanlılar da Girit'i ilhak ettiklerini (sınırlarına kattıklarını) açıkladılar.

Köşetaşının çözümü: Azınlıkların bulunduğu Balkan topraklarının elden çıkması devletin azınlık nüfusunu azaltacağı gibi çok uluslu yapısını (imparatorluk karakterini) zayıflatacaktır. Azınlıklardan bazılarının Osmanlı Devleti'nden ayrılması ise diğer azınlıklara da örnek olacağı için milliyetçiliği daha etkin hale getirir. *Yanıt "B" dir.*

Osmanlı Demokrasileri

Avrupa'da Coğrafi Keşifler ile zenginleşen burjuva sınıfı kralları devirerek yönetimi ele geçirmek için halkı örgütlemiştir. Bunu yaparken demokrasiyi, adaleti, eşitliği kullanmış ve halkı bilinçlendirmişlerdir. Oysa Osmanlı Devleti'nde bir sermaye birikiminin oluşmaması ve burjuvazinin gelişmemesi halkı yönlendiren bir sınıfın ortaya çıkmasını engellemiştir. Bu yüzden ayaklanmalar padişahların devrilmesine yol açtıysa da rejimi değiştirmemiştir.

Geç dönem Osmanlı burjuvasını oluşturan Jön Türkler ve İttihatçılar, rejimi değiştirirken halkı örgütlemek yerine ellerinin altındaki orduyu kullanmışlardır. Bu yüzden her iki meşrutiyet ilanında da bir halk hareketi etkili olmamıştır.

1. Reval Görüşmesi'nde, İngiltere'nin Rusya'yı Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakması üzerine İttihatçılar, meşrutiyet ilan etmek için harekete geçmişlerdir. Meşrutiyet sayesinde padişahın Almanya taraftarı politikasının terk edilebileceğini ve İngiltere'nin desteğinin yeniden sağlanabileceğini düşünmüşlerdir.

Buna göre, II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinde;

I. padişahın yetkilerini sınırlandırma

II. uluslararası alanda destek sağlama

III. sınırları genişletme

düşüncelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. **Aşağıdaki gelişmelerden hangisinin, Osmanlı Devleti'nin dış politikasını olumsuz etkilediği <u>söylenemez</u>?**

A) Meşrutiyetin ikinci kez ilan edilmesinin

B) Dış borçların ödenememesinin

C) Milliyetçilik hareketlerinin yayılmasının

D) İngiltere'nin Rusya'yı kendi yanına çekme çabalarının

E) Sömürgeciliğin hız kazanmasının

3. İngiltere ve Rusya arasında yapılan 1908 tarihli Reval Görüşmesi'nde; Makedonya'nın, Osmanlı Devleti'nden ayrılmasına karar verilmiştir.

Bu durum, Osmanlı Devleti'nin;

I. bağımsız devlet olma

II. monarşiyle yönetilme

III. ümmetçiliği esas alma

özelliklerinden hangilerinin dikkate <u>alınmadığını</u> gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **II. Meşrutiyet'in ilanı sırasında gerçekleşen;**

I. Avusturya'nın Bosna-Hersek'i işgal etmesi

II. Yunanlıların Girit'i topraklarına katması

III. Bulgarların bağımsızlık kazanması

gelişmelerinden hangileri, Osmanlı Devleti'nin milliyetçi hareketlerden etkilenmeye devam ettiğini <u>kesin</u> olarak kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. **XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nde;**

I. İttihatçıların muhalif bir örgütlenme oluşturması

II. ikinci kez meşrutiyetin ilan edilmesi

III. ümmetçi politikaların etkinliğini devam ettirmesi

gelişmelerinden hangilerinin padişahın mutlak otoritesini zayıflattığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **Osmanlı Devleti'nde siyasal rejimin değişmesinde aşağıdakilerden hangisinin diğerlerinden <u>daha etkili</u> olduğu savunulabilir?**

A) Demokrasi

B) Ümmetçilik

C) Milliyetçilik

D) Denge politikaları

E) Sömürgecilik

karekök

D A A C D A

köşetaşı

Kanun-i Esasi'de 1909 tarihinde gerçekleştirilen;

I. meclisi açma ve kapatma yetkisinin padişahın elinden alınması

II. savaşa ve barışa karar verme yetkisinin meclise bırakılması

III. hükümetin padişaha karşı sorumlu olma durumunun kaldırılması

düzenlemelerinden hangilerinin anayasanın demokratikleşmesine katkı yaptığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

II. Meşrutiyet'in ilanı, İttihat ve Terakki'yi siyasal anlamda daha etkili hale getirmişse de İttihatçılara ve meşrutiyete karşı bir muhalefetin örgütlenmesi gecikmemişti. Liberallerin desteklediği Ahrar Partisi ve İslami grupların desteklediği İttihad-ı Muhammed gibi partilerin, İttihat ve Terakki yönetimi ve meşrutiyet karşıtı propagandaları 31 Mart Olayı olarak bilinen ayaklanmayı başlatmaya yetti (13 Nisan 1909). Avcı taburlarındaki bazı alaylı subayların da ayaklanmaya destek vermesi ve ayaklanmanın büyümesi karşısında Selanik'te oluşturulan Hareket Ordusu başkente gelerek meşrutiyet karşıtı ayaklanmayı bastırdı.

yorum: Bu durum, ordunun yenilikleri koruduğunu gösterir.

İttihatçılar, ayaklanmayı bastırmakla yetinmediler. Liderleri, Enver Paşa önderliğinde bir şeyhülislam fetvası alarak müslümanı müslümana kırdırmakla suçladıkları (ayaklanmacılarla işbirliği yaptığını düşünüyorlardı) padişahı tahtından indirdiler. Yeni padişah V. Mehmet Reşat'tı.

yorum: İttihatçıların padişahı devirirken Şeyhülislamdan fetva alması dinine bağlı halkın tepkisini hafifletme amacına yönelik bir girişimdir.

İttihatçılar, padişahı değiştirmekle yetinmemiş, ordudaki Abdülhamit taraftarı alaylı subayları da emekli etmişlerdir. Bu arada anayasada (Kanun-i Esasi'de) bazı maddeleri değiştirmişlerdir.

Padişah II. Abdülhamit (1876 – 1909 yılları arasında padişahlık yapan II. Abdülhamit İttihatçılar tarafından tahttan indirilmiştir.)

1909 tarihli Kanun-i Esasi değişiklikleri

1. Hükümetin, padişaha karşı sorumlu olmak yerine meclise karşı sorumlu hale gelmesi sağlanmıştır.
2. Padişahın, meclisi açma ve kapatma yetkisi elinden alınmış, savaş kararlarına ve yapılacak antlaşmalara meclisin onay vermesi zorunluluğu getirilmiştir.
3. Parti ve cemiyet kurma hakkı anayasaya alınmıştır.

yorum: I ve II. değişiklikler meclis üstünlüğü getirmesi, III. değişiklikse kişi hak ve hürriyetlerinin genişletilmesi açısından anayasayı ve rejimi daha demokratik hale getirmiştir.

Bu anayasa değişikliğiyle birlikte çok sayıda parti kurulmuşsa bile ön saflarda iki büyük parti vardır; Turancılığı savunan İttihat ve Terakki, Adem-i Merkeziyetçiliği savunan Hürriyet ve İtilaf Partileri. Ne var ki İttihatçılar, Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin demokratik yollarla (seçimle) iktidara gelmesini engelleyemeyecekti.

Köşetaşının çözümü: Öncüllerdeki anayasal düzenlemelerin tamamı meclis üstünlüğünün sağlanmasına katkı yapması açısından anayasayı ve rejimi demokratikleştirmeye yöneliktir.

Yanıt "E" dir.

1. Kanun-i Esasi'de yapılan 1909 tarihli değişiklikle, meclisi açma ve kapatma yetkisi padişahın elinden alınmış, savaşa ve barışa karar verme yetkisi meclise verilmiştir.

Bu düzenlemenin;

I. anayasanın demokratikleşmesi

II. meclis üstünlüğünün sağlanması

III. yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesi

durumlarından hangilerine katkıda bulunduğu söylenemez?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

2. İttihatçılar, meşrutiyet rejimine karşı başlatılan ayaklanmayı bastırmalarının ardından, bir şeyhülislam fetvasıyla, padişah II. Abdülhamit'i devirmişler ve yerine V. Mehmet Reşat'ı tahta çıkarmışlardır.

Yalnızca bu bilgiye göre, İttihatçılarla ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Demokratik rejimi korumaya çalışmışlardır.

B) Karşılaşabilecekleri tepkilere karşı önlemler almışlardır.

C) Siyasal rejimi değiştirmişlerdir.

D) Osmanlı Devleti'nin yönetiminde belirleyici bir rol üstlenmişlerdir.

E) Yenilikçi bir tutum içerisinde olmuşlardır.

3. **Kanun-i Esasi'de 1909 tarihli değişikliklerle gerçekleştirilen;**

I. hükümetin meclise karşı sorumlu hale getirilmesi

II. savaşa ve barışa karar verme yetkilerinin padişahın elinden alınması

III. parti ve cemiyet kurma hakkının anayasaya alınması

düzenlemelerinden hangileriyle, rejimin demokratikleştirildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. II. Meşrutiyet döneminin etkili siyasal partilerinden biri olan Hürriyet ve İtilaf Partisi, yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesini temel alan bir politika benimsemiştir.

Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin bu tutumunun aşağıdakilerden hangisiyle çeliştiği söylenebilir?

A) Demokrasiyle

B) Bağımsız devlet olgusuyla

C) Mevcut sınırların korunması amacıyla

D) Hukukun üstünlüğüyle

E) Merkeziyetçi yönetim anlayışıyla

5. **Osmanlı Devleti'nde, 1909'da yapılan anayasal düzenlemelerle parti ve cemiyet kurma hakkının getirilmesi, aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye yöneliktir?**

A) Meclis üstünlüğünü

B) Kişi hak ve hürriyetlerinin geliştirilmesini

C) Ademi merkeziyetçi yönetim anlayışını

D) Laik devlet anlayışını

E) Ekonomik bağımsızlığı

6. **İttihat ve Terakki Partisi'nin;**

I. siyasal rejimi demokratikleştirme

II. meclis üstünlüğünü sağlamaya yönelik anayasal düzenlemeler yapma

III. Orta Asya Türkleriyle birleşmeye yönelik bir ideoloji geliştirme

çabalarından hangileriyle, padişahın yetkilerini sınırlandırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

B | C | E | E | B | D

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nde dağılmayı önlemeye yönelik olarak geliştirilen;

I. ırk ve din ayrımı yapmaksızın Osmanlı sınırları içerisindeki bütün toplumlara eşitlik getirme

II. Müslüman Arapları devlete bağlı tutma

III. Orta Asya Türkleriyle birleşme

arayışlarından hangilerinin milliyetçiliğin etkinliğini kırma amacı taşıdığı savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

OSMANLI DEVLETİ'NDE DAĞILMAYI ÖNLEMEYE YÖNELİK DÜŞÜNCE AKIMLARI

Osmanlıcılık; Jön Türkler tarafından Rusya'nın Panislavist politikalarına ve Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesine bir tepki ve önlem olarak düşünülmüştür. Osmanlı Devleti, Tanzimat ve Islahat Fermanlarıyla eşit haklar verdiği azınlıkların, Kanun-i Esasi'yle (meşrutiyet rejimi ilan ederek) devlet yönetimine katılmalarını sağlamıştır.

Ümmetçilik; Osmanlıcılığın yerine padişah II. Abdülhamit tarafından uygulanmıştır. Balkan toprakları milliyetçilik, Kuzey Afrika toprakları sömürgecilik yüzünden kaybedilmiştir. Padişah, milliyetçilik ve sömürgeciliğin etki alanını genişletmesi karşısında eldeki Müslüman topraklarını bu iki tehlikeye karşı korumayı amaçlamıştır.

Turancılık; II. Meşrutiyet Dönemi'nde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin ideolojisidir. İttihatçılar, Ümmetçiliğe karşı olmamakla birlikte İmparatorluğu Türk topluluklarını birleştirerek kurtarabileceklerini düşünmüşlerdir. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde de etkili olan Turancılık, bu savaş sırasında Ümmetçilikle birlikte iflas edecektir.

Ademimerkeziyetçilik; II. Meşrutiyet Dönemi'nde; İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne muhalif olan Hürriyet ve İtilaf Partisi tarafından savunulmuştur. Bu ideoloji, iki anlayış üzerine kuruludur:

1. Eldeki azınlıklara içişlerinde bağımsızlık verilmesini ve hiç olmazsa onların da kaybedilmemesini amaçlayan yerinden yönetim anlayışı.
2. Devletin yalnızca denetleyici olduğu, yatırımların özel sektör tarafından gerçekleştirildiği teşebbüs-ü şahsi anlayışı (liberal ekonomi).

Batıcılık; İmparatorluğun, batılı kurumları örnek alarak kurtulabileceğini düşünen anlayıştır. XVIII. yüzyılda askeri alandaki batılılaşma hareketleri ile başlamış, XIX. yüzyılda toplumsal alanda da etkili olmaya başlamıştır.

Köşetaşının çözümü: I. ve II. öncüllerde devlet milliyetçiliğe karşı çok uluslu yapısını koruma amacı taşımıştır. Oysa III. öncüldeki Turancılık, temel olarak milliyetçiliği esas alır.

Yanıt "C" dir.

1. Irk, dil ve din ayrımı yapmaksızın Osmanlı sınırları içerisindeki her toplumun eşitliğini esas alan Osmanlıcılık politikası başarısız olmuştur. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Arapları devlete bağlı tutma amacına yönelik ümmetçi ideolojiyi geliştirmiştir.

Buna göre, Ümmetçiliğin ortaya çıkmasında;

I. azınlıkların bağımsızlık kazanması

II. meşrutiyet rejimine geçilmesi

III. anayasal düzen oluşturulması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Tanzimat Dönemi'nde etkili olan Osmanlıcılık; azınlıkların, İstibdat Dönemi'nde etkili olan Ümmetçilik; Müslüman Arapların devlete bağlılığını sürdürme, II. Meşrutiyet Dönemi'nde etkili olan Turancılık ideolojisi ise; Orta Asya Türkleriyle birleşme amacına dayanmıştır.

Buna göre, Turancılık ideolojisi;

I. imparatorluğun kurtarılmasını amaçlama

II. yayılmacılığı esas alma

III. çok uluslu yapıyı korumaya çalışma

özelliklerinden hangisiyle, diğerlerinden farklılık gösterdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III E) I,II ve III

3. Osmanlı Devleti'nde, çöküşü önlemeye yönelik çözüm arayışlarından birisi de Müslüman toplulukları bir arada tutmayı amaçlayan Ümmetçilik düşüncesidir.

Buna göre, Ümmetçilik düşüncesinin;

I. ulusal bilinç

II. teokratik devlet anlayışı

III. monarşik rejim

olgularından hangilerinin ön plana çıkmasını engellediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. II. Meşrutiyet Dönemi'nin etkin ideolojilerinden olan Adem-i Merkeziyetçi anlayış, yerel yönetimlere geniş yetkiler verilmesini ve liberal ekonomiyi savunmuştur.

Bu bilgi doğrultusunda Adem-i Merkeziyetçi anlayışın;

I. devletin ekonomideki payı

II. merkeziyetçi yönetim

III. demokratik rejim

olgularından hangilerinde değişiklik öngördüğü savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Balkan topraklarındaki azınlıkların ve Arap topraklarındaki Müslümanların, bağımsızlık kazanmasını önlemek amacıyla geliştirilen Osmanlıcılık ve Ümmetçilik politikalarının, aşağıdakilerden hangisine bir tepki olarak uygulandığı söylenebilir?**

A) Milliyetçi hareketlere

B) Demokratikleşmeye

C) Çok uluslu devlet yapısına

D) Teokratik yönetim anlayışına

E) Ekonominin dışa bağımlı hale gelmesine

6. Osmanlı Devleti'nde, XIX. yüzyılda geliştirilen Osmanlıcılık politikasıyla, azınlıklara eşit haklar ve yönetime katılma olanağı vererek ayaklanmalarına engel olmak amaçlanmıştır.

Buna göre, Osmanlıcılık politikasının aşağıdaki alanlardan hangisinde bir değişiklik yapmak istediği söylenemez?

A) Siyasal rejim

B) İnsan hakları

C) Hukuksal düzen

D) Sınırlar

E) Yönetim anlayışı

A | B | A | B | A | D

OSMANLICILIK	
Geçerli olduğu dönem	Tanzimat Dönemi
Uygulandığı alan	Balkan toprakları
Hedef kitlesi	Azınlıklar
Amacı	I. Azınlıkları devlete bağlayarak dağılmayı önlemek (toprak bütünlüğünü korumak). II. Azınlıklara eşit haklar vererek Avrupalı devletlerin Osmanlı içişlerine karışmasına engel olmak.

ÜMMETÇİLİK (İSLAMCILIK)	
Geçerli olduğu dönem	İstibdat Dönemi (1878-1908)
Uygulandığı alan	Ortadoğu ve Arap toprakları
Hedef kitlesi	Müslüman toplumlar
Amacı	Müslüman unsurları devlete bağlı tutmak.

TURANCILIK (PANTÜRKİZM)	
Geçerli olduğu dönem	II. Meşrutiyet Dönemi
Uygulandığı alan	Orta Asya
Hedef kitlesi	Türkler
Amacı	Rus yönetimi altındaki Orta Asya Türkleriyle birleşerek imparatorluğu eski günlerine döndürmek.

TARAMA TESTİ

1. **XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin;**

I. İngiltere ve Fransa'nın yardımına ihtiyaç duyma

II. azınlıklara müslümanlarla eşit haklar verme

III. Osmanlıcılık politikası izleme

özelliklerinden hangileri devletin kendi gücüne dayanarak ayakta kalmakta zorlandığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. **XIX. yüzyılda İngiltere ve Fransa'nın, Osmanlı topraklarını korumalarında;**

I. Rusya'nın Akdeniz'e inmesine engel olmak istemeleri

II. Osmanlı topraklarının paylaşımının zor olması

III. Osmanlı Devleti'yle aynı siyasal rejime sahip olmaları

durumlarından hangilerinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

3. **Osmanlı Devleti'nin XIX. yüzyılda;**

I. uluslararası çıkar çatışmalarından yararlanması

II. sanayileşmesini gerçekleştirememesi

III demokratikleşmeye yönelik düzenlemeler yapması

durumlarından hangileri, Osmanlı topraklarının jeopolitik açıdan önemli bir konumda olmasına bağlanabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. Osmanlı Devleti'nin yönetiminde etkili olan Jön Türkler, 1875 Balkan bunalımı ve borçların ödenememesi sorunlarını meşrutiyet ilan ederek çözebileceklerini düşünmüşlerdir.

Buna göre, Jön Türklerin meşrutiyet istemekle aşağıdakilerden hangisini amaçladıkları <u>savunulamaz</u>?

A) Azınlıkları yönetime katarak ayaklanmalarına engel olmayı

B) Saray harcamalarını sınırlandırma yoluyla mali disiplin sağlamayı

C) Azınlıklara içişlerinde bağımsızlık vermeyi

D) Parlamenter bir rejim kurmayı

E) Demokratik bir yönetim anlayışı oluşturmayı

5. Jön Türkler, bazı Osmanlı azınlıklarına ayrıcalıklar ve bağımsızlıklar verileceğinden endişelendikleri Londra Konferansı'na katılmamışlardır.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin;

I. diplomasi

II. sınırların korunması

III. ekonomi

alanlarından hangilerinde, sorunlarla karşılaştığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. 1876 tarihli Kanun-i Esasi'de; padişahın veto ettiği yasaların yürürlüğe girememesine yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

Bu durumun;

I. demokrasi

II. hukukun üstünlüğü

III. bağımsız devlet anlayışı

olgularından hangileriyle çeliştiği söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

7. Padişah II. Abdülhamit, 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında anayasanın kendisine verdiği yetkiyi kullanarak parlamentoyu kapatmıştır.

Buna göre, Osmanlı anayasasıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Antidemokratik özellikler gösterdiği
B) Rejimi koruma konusunda yeterli olamadığı
C) Meclis üstünlüğüne aykırı olduğu
D) Padişahı yeterince sınırlandırmadığı
E) Hukuksal düzenlemeler içermediği

8. **Osmanlı Devleti'nde, "İstibdat Dönemi" olarak anılan dönemde;**

I. Ümmetçiliğin resmi ideoloji yapılması
II. Almanya ile yakın ilişkiler kurulması
III. Mecelle adı verilen bir medeni kanunun hazırlanması

girişimlerinden hangileriyle siyasal bir amaç taşındığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. **1908'de İngiltere ve Rusya arasında gerçekleşen Reval Görüşmesi'nde, İngiltere'nin;**

I. Makedonya'nın Osmanlı topraklarından ayrılmasına karar vermesi
II. Osmanlı topraklarını Rusya'ya karşı korumasız bırakması
III. Almanya'ya karşı Rusya'nın desteğini alması

durumlarından hangileri, Osmanlı Devleti'nin içişlerine müdahale edildiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

10. **Kanun-i Esasi'de 1909'da yapılan değişikliklerle gerçekleştirilen;**

I. savaşa ve barışa karar verme yetkisinin meclise bırakılması
II. parti ve cemiyet kurma hakkının getirilmesi
III. padişahın hükümeti görevden alma yetkisinin sınırlandırılması

düzenlemelerinden hangileri, daha çok dış politikayla ilişkilendirilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

11. **XIX. yüzyılda imparatorluğu kurtarmayı amaçlayan,**

I. Osmanlıcılık
II. Ümmetçilik
III. Turancılık
IV. Batıcılık

düşüncelerinden hangilerinde, yalnızca belirli bir ırk ve din olgusuna dayanıldığı <u>söylenemez</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) I ve IV E) I, III ve IV

KONU TESTİ - 1

1. İstibdat Dönemi olarak anılan ve 1878 - 1908 tarihleri arasındaki zamanı kapsayan dönemde padişah II. Abdülhamit hilafeti ön plana çıkarmıştır.

Bu durum, devletin Arap toprakları üzerinde aşağıdakilerden hangisini diğerlerinden <u>daha çok</u> kullandığını gösterir?

A) Kültürel bağlarını
B) Askeri varlığını
C) Ekonomik imkanlarını
D) Diplomatik ilişkilerini
E) Baskıya dayalı siyasal rejimini

2. **Fransa'nın 1881'de Tunus'u, İngiltere'nin 1882'de Mısır'ı işgal etmeleri bu iki devletin;**

I. sömürge alanlarını genişletme
II. Osmanlı topraklarını koruma siyasetini terketme
III. milliyetçi düşünceleri destekleme

politikalarından hangilerini uyguladıklarını kanıtlar?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

3. **XIX. yüzyıl sonlarında Osmanlı Devleti'nde parlamenter rejimin kurulmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?**

A) Jön Türklerin padişahın yetkilerini sınırlandırma isteğinin
B) Azınlıkların bağımsızlık amaçlı ayaklanmalarını durdurma amacının
C) Müslüman olmayan nüfusu azaltma düşüncesinin
D) Azınlık hakları gerekçesiyle içişlerine karışılmasını engelleme politikalarının
E) Halkın yönetime katılımını sağlama çabalarının

4. Osmanlı topraklarının bir bölümü XIX. yüzyılın ikinci yarısında, ulusçu ayaklanmalar ve Avrupa'da gelişen sanayileşmeye bağlı olarak işgal edilmiştir. Osmanlı topraklarının, geriye kalan bölümü de Avrupalı devletler tarafından hammadde ve pazar alanı olarak kullanılmıştır.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nde, aşağıdakilerden hangisini azaltması <u>beklenemez</u>?

A) Uluslararası saygınlığı
B) Müslüman olmayan nüfusu
C) Ekonomik bağımsızlığı
D) Egemenlik alanını
E) Uluslararası ticareti

5. 1878 Berlin Konferansı'nda, Osmanlı Devleti'nin Ermenilerin oturduğu illerde ıslahat yapması düşüncesi Rusya ve Avrupalı devletler tarafından desteklenmiştir.

Bu durum, Osmanlı Devleti'nin;

I. egemenlik haklarının zedelendiği
II. aynı anda birden fazla devletle savaşmak zorunda bırakıldığı
III. siyasal rejimini değiştirmeye zorlandığı

yargılarından hangilerini kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

6. **XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde,**

I. yabancı tüccarlardan alınan gümrük vergilerinin azaltılması
II. azınlıklara hukuksal eşitlik getiren yasal düzenlemeler yapılması
III. devlet yönetimine katılımda Müslüman olma zorunluluğunun kaldırılması

uygulamalarından hangileriyle, çok uluslu devlet yapısının neden olduğu sorunların giderilmesi amaçlanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. **Kanun-i Esasi'de yer alan aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle, halk iradesinin yönetimdeki etkinliğinin azaldığı savunulamaz?**

A) Milletvekillerinin dört yıllığına seçilmesiyle
B) Meclisi açma ve kapatma yetkisinin padişaha ait olmasıyla
C) Yasa tasarıları üzerinde padişahın mutlak veto yetkisinin bulunmasıyla
D) Kadınlara siyasal hakların verilmemesiyle
E) Hükümetin padişaha karşı sorumlu tutulmasıyla

8. **Osmanlı Devleti'nde, 1878 - 1908 yılları arasında;**

I. Osmanlıcılık düşüncesinin yerini Ümmetçiliğin alması
II. demokratik rejime ara verilmesi
III. İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı topraklarını koruma siyasetini terk etmesi

gelişmelerinden hangileri, devletin iç politikada farklı uygulamalara gittiğinin kesin kanıtıdır?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

9. I. Meşrutiyet, azınlıkların durumunu görüşmek amacıyla toplanan İstanbul Konferansı'na tepki olarak Jön Türkler tarafından; II. Meşrutiyet, İngiltere ve Rusya arasında yapılan Reval Görüşmesi'ne tepki olarak İttihatçılar tarafından ilan ettirilmiştir.

Buna göre; Osmanlı Devleti'nde, demokratik gelişmelerin ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

A) Uluslararası gelişmelerin
B) Halk hareketlerinin
C) Aydın kadroların
D) Ulusçuluğun etkinliğini azaltma çabalarının
E) Egemenlik haklarının korunması amacının

10. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını önlemeye yönelik çabalar arasında gösterilemez?**

A) Osmanlıcılık
B) Ümmetçilik
C) Milliyetçilik
D) Batıcılık
E) Adem-i Merkeziyetçilik

11. **Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda;**

I. uluslararası konferanslarda, egemenlik haklarının korunamaması
II. kişi hak ve hürriyetlerinin yasal güvence altına alınması
III. büyük ölçekli toprak kayıplarının görülmesi

gelişmelerinden hangileri, devletin halk üzerindeki saygınlığını azaltmıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

12. Osmanlı Devleti'nde II. Meşrutiyet Dönemi'nde İttihatçılar tarafından savunulan Turancılık, Orta Asya Türkleriyle birleşmeyi amaçlamıştır.

Buna göre, Turancılık ideolojisinin;

I. egemenlik alanı
II. hukuksal düzen
III. yönetim biçimi

unsurlarından hangilerinde bir değişiklik amaçladığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

KONU TESTİ - 2

1. 1876 tarihli Kanun-i Esasi'de, bakan statüsündeki nazırların göreve getirilmeleri ve görevden alınmaları yetkisi padişaha bırakılmıştır.

Bu düzenlemenin, nazırların;

I. padişaha muhalif politikalar üretememeleri
II. meclise karşı sorumlu olmamaları
III. halkı temsil edememeleri

durumlarından hangilerine neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

2. **Osmanlı Devleti'nin;**

I. stratejik açıdan önem taşıma
II. çok uluslu olma
III. mutlakiyetle yönetilme

özelliklerinden hangileri, devletin XIX. yüzyılda, sömürü amaçlı işgaller ve milliyetçi ayaklanmalar nedeniyle toprak kaybetmesini kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. **XIX. yüzyılda Osmanlı azınlıklarının, uluslararası antlaşmalarda ayrıcalıklar ve bağımsızlıklar kazanabilmesi, bu antlaşmalara katılan devletlerin;**

I. toplumsal eşitlik
II. bağımsız devlet anlayışı
III. azınlıklara eşitlik getiren yasal düzenlemeler

unsurlarından hangilerini dikkate almadıklarını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. **Osmanlı Devleti'nde, 1876'da Kanun-i Esasi'nin ilanıyla göreve başlayan Meclis-i Mebusan üyelerinin, aşağıdaki özelliklerinden hangisi, devletin çok uluslu olmasına bağlanabilir?**

A) Etnik kökenlerinin farklılık göstermesi
B) Dört yıllığına görev almaları
C) Seçimle belirlenmeleri
D) Halkı temsil etmeleri
E) Hükümeti denetleyememeleri

5. **Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin siyasal ve ekonomik açıdan dışa bağımlı hale gelmesinde etkili olmamıştır?**

A) Topraklarının Avrupalılar tarafından korunması
B) Dış borçların ödenememesi
C) Kapitülasyonların devamlılığı
D) Demokratikleşme çabaları
E) Sanayileşmenin gerçekleştirilememesi

6. **Osmanlı Devleti'nde, XIX. yüzyılda;**

I. batılı düşünen aydın bir kadronun bürokraside görev alması
II. parti ve cemiyet kurma hakkının serbest bırakılması
III. Kanun-i Esasi'nin kabul edilmesi

gelişmelerinden hangilerinin siyasal rejim değişikliğine yol açtığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Osmanlı Devleti'nin bünyesinde, farklı dinlere inanan ve farklı etnik kökenden gelen topluluklar barınmıştır.

Bu özellik;

I. ekonomik bağımsızlık

II. kültürel birlik

III. demokratikleşme

olgularından hangilerinin sağlanmasına engel olmuştur?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

8. **II. Meşrutiyet Dönemi'nde görülen;**

I. farklı görüşleri savunan siyasal partilerin kurulması

II. Orta Asya Türkleriyle birleşme düşüncesinin resmi ideoloji olması

III. denge politikalarına devam edilmesi

durumlarından hangileri, demokratikleşmeye yönelik çabaların devam ettirildiğinin kanıtıdır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. **Osmanlı Devleti'nin çöküşünü önlemek için geliştirilen aşağıdaki düşüncelerden hangisi, hilafetin ön plana çıkarılmasını zorunlu hale getirmiştir?**

A) Osmanlıcılık

B) Ümmetçilik

C) Adem-i Merkeziyetçilik

D) Türkçülük

E) Batıcılık

10. **1909'da Kanun-i Esasi'de gerçekleştirilen;**

I. milletvekili seçimlerinin dört yılda bir yenilenmesine devam edilmesi

II. parti ve cemiyet kurma hakkının getirilmesi

III. hükümetin meclise karşı sorumlu tutulması

düzenlemelerinden hangileriyle, yasama ve yürütme organları arasındaki ilişkinin yeniden belirlendiği savunulabilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

11. 1876 tarihli Kanun-i Esasi'nin 5. maddesinde, padişahın kutsallığına vurgu yapılmış ve hiç kimseye karşı sorumlu olmadığı belirtilmiştir.

Bu durumun;

I. teokratik devlet anlayışı

II. hukukun üstünlüğü

III. ümmetçilik

olgularından hangileriyle, çeliştiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

12. **Aşağıdakilerden hangisi, azınlıkları devlete bağlı tutma amaçlı Osmanlıcılık politikasının benimsenmesinde etkili olan faktörler arasında <u>gösterilemez</u>?**

A) Osmanlı Devleti'nin farklı dinlere bağlı topluluklardan oluşması

B) Milliyetçi hareketlerin yayılmasını önleme düşüncesi

C) Toprak bütünlüğünün korunması amacı

D) Kaybedilen toprakları geri alma isteği

E) Rusya'nın Osmanlı Ortodoksları üzerindeki etkisini azaltma politikası

ÖSYS SORULARI

1. Osmanlı İmparatorluğu'nda, padişahın otoritesini halkın temsilcilerinden oluşan bir meclisle sınırlandırmak amacıyla meşrutiyet sistemine geçilmiştir.

Bu değişiklik aşağıdakilerden hangisinin bir sonucudur?

A) Yeniçeri Ocağı'nın kapatılmış olması

B) Osmanlı aydınlarının demokrasi alanındaki gelişmelerden etkilenmesi

C) Osmanlı İmparatorluğu'nun güçlenmesi

D) Ayanların yetkilerinin artırılması

E) Dünyada, monarşik sistemlerin sona ermesi

(ÖSS 1991)

2. **Birinci Meşrutiyet Dönemi'ndeki Anayasada aşağıdaki hükümlerden hangisi <u>yoktur</u>?**

A) Ayan Meclisi üyelerine ömür boyu görevlerinde kalma hakkının tanınması

B) Padişahın meclisi açma ve kapatma yetkisine sahip olması

C) Meclisin hükümeti denetlemesi

D) Kanunların yapılmasında son sözün padişaha ait olması

E) Hükümetin padişaha karşı sorumlu olması

(ÖYS 1991)

3. 1876 Anayasasıyla, Müslüman olsun olmasın Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde yaşayanlar din, ırk ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin "Osmanlı" sayılmıştır.

Bu durum Osmanlı İmparatorluğu'nda aşağıdakilerden hangisine gereksinim duyulduğunun bir göstergesi sayılabilir?

A) Ümmetçilik anlayışının korunmasına

B) Azınlık haklarının sınırlandırılmasına

C) Birlik ve beraberliğin korunmasına

D) Geleneklere bağlı kalınmasına

E) Saltanat sisteminden vazgeçilmesine

(ÖSS 1995)

4. **Aşağıdaki olaylardan hangisi, Osmanlı ülkesinde ordunun yenilikleri koruduğunun bir göstergesidir?**

A) II. Osman'ın devlet düzeninde değişiklik yapmaya çalıştığı için tahttan indirilmesi

B) Meşrutiyet rejimine karşı olanların çıkardığı 31 Mart Olayı'nı Hareket Ordusu'nun bastırması

C) III. Selim'in devlet düzeninde yaptığı değişiklikler nedeniyle tahttan indirilmesi

D) IV. Mehmet döneminde ulufelerin zamanında ödenmemesi üzerine yeniçerilerin ayaklanması

E) Yeniçeri sayısının artırılması, buna karşılık Timarlı Sipahi sayısının azalması

(ÖSS 1996)

5. **İngiltere, XIX. yüzyılın son çeyreğine kadar izlediği;**

I. Hindistan'a giden ticari yolların güvenliğinin sağlanması

II. Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünün korunması

III. Osmanlı ülkesinde yaşayan etnik grupların korunması

politikalarının hangilerinden bu çeyrek içinde vazgeçmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

(ÖYS 1998)

6. Fransız İhtilali, Osmanlı Devleti'nde,

I. Tanzimat Fermanı'nın ilanı

II. Yeni Osmanlılar Cemiyeti'nin kurulması

III. Kanun-i Esasi'nin kabul edilmesi

IV. Milliyetçilik hareketlerinin başlaması

gibi gelişmelerde etkili olmuştur.

Bu gelişmelerden hangileri, Osmanlı Devleti'nin yönetim biçiminde değişiklikle sonuçlanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) II ve IV E) I, II, III ve IV

(ÖSS 2000)

7. Osmanlı Devleti'nde II. Meşrutiyet Dönemi'nde,

I. Hükümet Mebuslar Meclisi'ne karşı sorumludur.

II. Mebuslar Meclisi üyelerinin dört yılda bir yenilenmesi usulü devam etmiştir.

III. Ayan Meclisi üyelerinin padişah tarafından atanmaları sürmüştür.

Bunlardan hangileri, meclis üstünlüğünü göstermektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2001)

8. I. Balkanlarda Panslavizm hareketlerinin başlaması

II. Sömürgecilik hareketlerinin hızlanması

III. Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması

gelişmelerinden hangilerinin, Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilediği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2002)

9. Osmanlı Devleti dışarıdan aldığı borçları ödeyemeyince, alacaklı devletler Osmanlı Devleti'nin maliyesini denetlemek için bir yönetim kurmuşlardır.

Böyle bir yönetimin kurulması, Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin dikkate alınmadığını gösterir?

A) Anayasal düzene geçmesinin
B) Bağımsız olmasının
C) Merkeziyetçi olmasının
D) Padişahın Halife sanını taşımasının
E) Yabancılara ayrıcalıklar tanımış olmasının

(ÖSS 2003)

10. Batılı devletler, Osmanlı İmparatorluğu'nun içişlerine karışmak için aşağıdakilerden hangisini dayanak olarak kullanmışlardır?

A) Sened-i İttifak'ı
B) Veraset sistemini
C) Devşirme Kanunu'nu
D) Tımar sistemini
E) Azınlık haklarını

(ÖSS 2004)

11. İtalya ve Almanya'nın siyasal birliklerini tamamlayıp güçlü birer devlet haline gelmeleri ve üstünlüklerini sağlamak amacıyla destek aramaları Avrupa'da,

I. sömürgecilik hareketlerinin önemini yitirmesi,

II. güç dengesinin bozulması,

III. yeni ittifakların oluşması

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırlamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

(ÖSS 2005)

12. 1876 yılında ilan edilen Kanun-i Esasi'ye göre,

I. Hükümet padişaha karşı sorumludur.

II. Mebusan Meclisi üyelerini halk seçer.

III. Meclisi açıp kapama yetkisi padişaha aittir.

Bu durumlardan hangileri, Osmanlı Devleti'nin monarşik yapısının değişmediğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

(ÖSS 2006 I)

13. Osmanlı Devleti'nin egemen olduğu topraklar üzerinde dili, dini, gelenekleri birbirinden farklı uluslar yaşamış ve bunların ulusal niteliklerini değiştiren bir politika izlenmemiştir.

Böyle bir tutumun,

I. Osmanlı Devleti'ni yıkmak isteyen devletlerin Osmanlı'nın iç işlerine karışması,

II. Osmanlı ülkesinde yaşayan azınlıkların bağımsızlık kazanması,

III. Osmanlı Devleti'nin teokratik yapısının korunması

durumlarından hangilerini kolaylaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2007 I)

14. 1876 yılında düzenlenen İstanbul Konferansı'nın toplandığı ilk gün, Osmanlı Devleti'nin Kanuni Esasi'yi yürürlüğe koyması ve meşrutiyeti ilan etmesinin nedenlerinden birinin aşağıdakilerden hangisi olduğu savunulabilir?

A) Konferansın alacağı kararlarda etkili olmak istemesi
B) Konferansın dağılmasını önlemeye çalışması
C) İngiltere'nin Kıbrıs'a yerleşmesini önlemek istemesi
D) Balkanlarda yapılacak ıslahat için Rusya'nın desteğini sağlamayı gerekli görmesi
E) Osmanlı – Rus savaşını önlemek amacıyla Londra'da toplanacak konferansı etkilemek istemesi

(ÖSS 2007 II)

15. Osmanlı Devleti'nde yenilik taraftarları aşağıdakilerin hangisinde rol oynamıştır?

A) 31 Mart Olayı'nın çıkmasında
B) Abdülazlz'ln tahttan indirilmesinde
C) III. Selim'in tahttan indirilmesinde
D) Genç Osman'ın tahttan indirilmesinde
E) Tarhuncu Ahmet Paşa'nın öldürülmesinde

(ÖSS 2008 II)

BÖLÜM 2

Osmanlı Devleti'nin Son Savaşları

KÖŞETAŞI KAZANIMLAR

1. Trablusgarp Savaşı'nın nedenlerini bilir.
2. Trablusgarp Savaşı'nın sonuçlarını kavrar.
3. I. Balkan Savaşı'nı ve sonuçlarını kavrar.
4. II. Balkan Savaşı'nı ve sonuçlarını kavrar.
5. I. Dünya Savaşı'nın genel ve özel nedenlerini fark eder.
6. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinde etkili olan gelişmeleri kavrar.
7. Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa çekmesinde etkili olan durumları kavrar.
8. Osmanlı Devleti'nin açtığı cepheleri kavrar.
9. Osmanlı Devleti'ne karşı açılan cepheler hakkında bilgi sahibi olur.
10. I. Dünya Savaşı'nın Osmanlı Devleti'ne verdiği zararları kavrar.
11. I. Dünya Savaşı sırasında yapılan gizli anlaşmaları bilir.
12. ABD'nin savaşa girme nedenlerini yorumlar.
13. Wilson İlkeleri'ni ve bu ilkelerin amaçlarını kavrar.
14. Savaşın bitme aşamalarını kavrar.
15. I. Dünya Savaşı'nın neden olduğu gelişmeleri kavrar.
16. Mondros Mütarekesi'nin maddelerini ve amaçlarını fark eder.
17. Mondros Mütarekesi'nin sonrasında gerçekleşen gelişmeleri yorumlar.
18. Azınlıkların kurduğu milli varlığa düşman cemiyetler hakkında bilgi sahibi olur.
19. Türklerin kurduğu milli varlığa düşman cemiyetleri ve amaçlarını kavrar.
20. Pariş Barış Konferansı hakkında bilgi sahibi olur.
21. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri hakkında bilgi sahibi olur.
22. Yunanlıların Batı Anadolu'daki işgallerinin nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.

köşetaşı

İtalya'nın Trablusgarp'a asker çıkarması karşısında bölgeye kara ve deniz yoluyla asker gönderemeyen Osmanlı Devleti, bu toprakları, subaylarının örgütlediği milis kuvvetlerle savunmuştur.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ta;

I. emperyalizme karşı savaştığı
II. gayr-ı nizami savaş yöntemleri kullandığı
III. toprak bütünlüğünü koruma düşüncesinden vazgeçtiği

sonuçlarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

TRABLUSGARP SAVAŞI

➔ İngiltere ve Fransa, Almanya'nın siyasal birliğini sağlayarak sömürge arayışına başlamasıyla birlikte, bu devleti uluslararası alanda yalnız bırakmaya yönelik politikalar oluşturmuşlardı. Almanya'dan uzaklaştırmak zorunda oldukları iki devlet bulunmaktaydı; Rusya ve İtalya.

➔ Rusya'yı kendi taraflarına çekebilmek amacıyla bu devleti Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakmışlardı. Sömürge arayışında olan İtalya'yı kendi yanlarına çekebilmek amacıyla da Kuzey Afrika'da kalan son Osmanlı toprağı, Trablusgarp'ı İtalya'nın işgal etmesini onaylayacaklardır.

➔ Gelişen sanayisine hammadde ve pazar arayan İtalya, Eylül 1911'de bir nota ile Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ı boşaltmasını istemiş, Osmanlı Devleti'nin bu isteği kabul etmemesi üzerine Trablusgarp'a asker çıkarmıştır.

➔ Trablusgarp'a asker gönderilememesi, geriye tek bir yol bırakmıştı; bölgeye subaylar göndererek sivil (milis) bir direniş örgütlemek. Bu amaçla, Trablusgarp'a gönderilen Mustafa Kemal; Derne ve Tobruk'ta, Enver Paşa; Bingazi'de yerli halkı örgütleyerek başarılı bir direniş gerçekleştirmişlerdir.

➔ Trablusgarp'ta başlayan milis direniş karşısında, zor durumda kalan İtalya, Osmanlı Devleti'ni barışa zorlayabilmek amacıyla İstanbul'a yönelmiştir. Osmanlı Devleti'nin donanmasının olmamasından da yararlanarak boğazları geçmeyi düşünen İtalya, bu girişimde de başarılı olamamış, hedef değiştirerek Oniki Ada'yı işgal etmiştir.

➔ Balkan Savaşları'nın başlaması üzerine birden çok cephede savaşamayacağını gören Osmanlı Devleti, İtalya ile Uşi Antlaşması'nı yaparak savaş alanında başarıyla savunduğu Trablusgarp'ı İtalya'ya bırakmak zorunda kalmıştır.

DONANMA OLMADIĞINDAN

İngiltere Mısır'ı işgali altında bulunduruyordu. İngiltere'nin tarafsız kalarak İtalya'ya destek olması yüzünden karayoluyla bölgeye asker göndermeyen Osmanlı Devleti'nin, Trablusgarp'a deniz yoluyla asker çıkarması da mümkün olamamıştır. Zira; donanma II. Abdülhamit döneminde Haliç'te çürütülmüştü.

SAVAŞ

Halkın oluşturduğu (milis) kuvvetler ile yapılan savaşlara "gayrınizami savaş" denir. Trablusgarp Savaşı bu tür savaşlar arasında gösterilebilir.

Savaşlar; düzenli ordularla yapıldığında "nizami savaş", halkın maddi ve manevi değerleriyle düzenli orduya destek olduğu savaşlar "topyekün savaş" karakteri gösterir.

Köşetaşının çözümü: Topraklarını savunması, emperyalizme karşı savaştığını, bu mücadeleyi milis kuvvetlerle yapması, gayrınizami savaş yöntemleri kullandığını gösterir.

Yanıt "C" dir.

1. Osmanlı Devleti İtalya'ya karşı, Trablusgarp'ta topraklarını, bölge halkını örgütleyerek oluşturduğu milis kuvvetlerle savunmuştur.

Osmanlı Devleti'nin bu tür bir savunma stratejisi oluşturmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

A) Bölgeye kara ve deniz yoluyla askeri birlikler göndererememesi
B) Savaşın kazanılamayacağının düşünülmesi
C) İtalya'nın zayıf bir devlet olarak görülmesi
D) Sömürgeciliğe karşı mücadele edilmesi
E) Osmanlıcılık ideolojisinin iflas etmesi

2. İngiltere ve Fransa, İtalya'yı Almanya'dan uzaklaştırarak kendi taraflarına çekebilmek amacıyla, gelişen sanayisine hammadde ve pazar arayışında olan bu devletin Trablusgarp'ı işgalini onaylamıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ı kaybetmesinde;

I. uluslararası çıkar çatışmaları
II. sömürgecilik
III. milliyetçilik

olgularından hangilerinin etkili olduğundan söz edilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Osmanlı Devleti'nin;**

I. Trablusgarp'a asker gönderememesi
II. Balkan Savaşları'nın başlaması üzerine Oniki Ada'yı geçici olarak İtalya'ya bırakması
III. İtalya ile yaptığı Uşi Antlaşması'nda Trablusgarp halkıyla kültürel bağların korunmasına çalışması

gelişmelerinden hangileri Osmanlı donanmasının yetersiz olmasına bağlanabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. İngiltere ve Fransa, Almanya'dan uzaklaştırarak kendi taraflarına çekmek istedikleri İtalya'nın bir Osmanlı toprağı olan Trablusgarp'ı işgalini onaylamışlardır.

Buna göre, İngiltere ve Fransa'nın;

I. Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma
II. yeni sömürge alanları oluşturma
III. uluslararası alanda birlikte hareket etme

politikalarından hangilerinde bir değişikliğe gittikleri söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Osmanlı Devleti, Mısır'ı işgal altında bulunduran İngiltere'nin tarafsız kalmasına bağlı olarak karadan, donanması olmadığı için denizden asker göndermediği Trablusgarp'ta yerli halkı örgütleyerek savaşmıştır.

Bu durum, Trablusgarp Savaşı'nın;

I. gayrınizami savaş
II. nizami savaş
III. topyekün savaş

özelliklerinden hangilerini kazanmasında etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. Osmanlı Devleti, Trablusgarp Savaşı'nın ardından Trablusgarp ve Bingazi'yi İtalya'ya bırakmıştır.

Bu durumun, Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenebilir?

A) Ümmetçi ideolojinin terkedilmesine
B) Müslüman nüfus yoğunluğunun artmasına
C) Kuzey Afrika'daki siyasal varlığın yitirilmesine
D) Jeopolitik konumunun önem kazanmasına
E) Azınlıklara verilen ayrıcalıkların azaltılmasına

karekök

A | C | B | A | A | C

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nin, Trablusgarp Savaşı'nın ardından İtalya ile yaptığı Uşi Antlaşması'nda;

I. Trablusgarp halkının hilafete bağlı kalmaya devam edecek olması
II. Oniki Ada'yı geçici olarak İtalya'ya bırakması
III. Kuzey Afrika'daki son topraklarını kaybetmesi

durumlarından hangileri, Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklarla bağlarını tamamıyla koparmadığını gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

UŞİ ANTLAŞMASI (18 Ekim 1912)

1. Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılmıştır.
2. Trablusgarp'taki Müslüman halk dinsel açıdan halifeye bağlı kalacaktır.

yorum: Böylelikle Osmanlı Devleti, Trablusgarp halkıyla kültürel bağlarını devam ettirmeyi ve bölgedeki etkinliğini korumayı amaçlamıştır.

3. Oniki Ada geçici olarak İtalya'da kalacaktır.

yorum: Osmanlı Devleti, donanması olmadığı için, Balkan Savaşları'nda Yunanlılara karşı koruyamayacağını düşündüğü Oniki Ada'yı, korunabilmesi amacıyla İtalya'ya bırakmış Balkan Savaşları'nın bitiminde bu adaları geri alabileceğini düşünmüştür.

Mustafa Kemal
(Trablusgarp Savaşı 1912)

Bu antlaşma ile;

⇒ İtalya, geçici olarak aldığı Oniki Ada'yı Balkan Savaşları'nın ardından boşaltmamış, bu adaları II. Dünya Savaşı sonrasında 1947 Paris Antlaşması ile savaş tazminatı olarak Yunanistan'a bırakmıştır.

⇒ Trablusgarp'ı Uşi Anlaşması'yla İtalya'ya bırakan Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika'daki son toprağını da kaybetmiş, üç kıtada toprağı olan devlet olma özelliğini yitirmiştir.

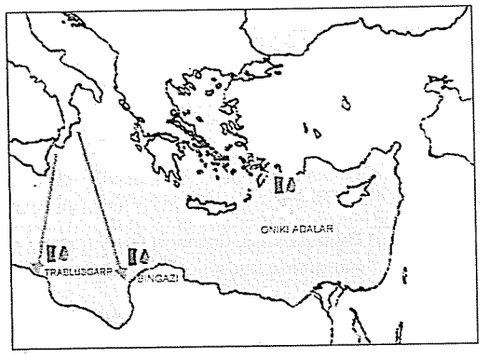

UYARI

Osmanlı Devleti'nin işgaller yüzünden toprak kaybetmesinde sömürgecilik, bağımsızlık ilanı ile elden çıkan topraklarda ise milliyetçilik etkili olmuştur.

Köşetaşının çözümü: Trablusgarp halkının hilafete bağlı kalması, kültürel bağların korunmaya çalışıldığını, Oniki Ada'nın geçici olarak bırakılmış olması da bu adalarla bağların tamamen koparılmadığını gösterir.

Yanıt "B" dir.

1. Osmanlı Devleti Trablusgarp Savaşı'nda Kuzey Afrika'daki son topraklarını kaybetmiştir.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Egemenlik alanının daralmasına
B) Üç kıtada toprağa sahip olma özelliğinin yitirilmesine
C) İmparatorluk niteliğinin zayıflamasına
D) Müslüman nüfus oranının azalmasına
E) Siyasal rejiminin değişmesine

2. Osmanlı Devleti, Uşi Antlaşması'yla Trablusgarp'ı İtalya'ya bırakmasına karşın, antlaşmada bölge halkının Osmanlı hilafetine bağlı kalmasına yönelik bir maddenin yer almasını sağlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin bu tutumuyla;

I. bölgedeki etkinliğini devam ettirme
II. Trablusgarp halkıyla kültürel bağlarını koparmama
III. toprak bütünlüğünü koruma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Osmanlı Devleti Balkan devletlerinin kendisine saldırması üzerine İtalya ile Kuzey Afrika'da yaptığı savaşı bitirerek, savaş alanında başarıyla savunduğu Trablusgarp'ı Uşi Antlaşması'yla İtalya'ya bırakmak zorunda kalmıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ı İtalya'ya bırakmasında;

I. birden fazla cephede savaşamayacağını düşünmesi
II. Trablusgarp'ta gayrınizami yöntemlerle savaşmak zorunda kalınması
III. Kuzey Afrika topraklarının önemsiz görülmesi

durumlarından hangilerinin belirleyici olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın yanında yer almasının nedenlerinden biri de İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı toprakları üzerinde izledikleri politika olmuştur.

İngiltere ve Fransa'nın;

I. Kuzey Afrika'daki Osmanlı topraklarını işgal etmeleri
II. Rusya'yı Balkanlar üzerinde serbest bırakmaları
III. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaline destek olmaları

tutumlarından hangilerinin, Osmanlı Devleti'ni Almanya ile birlikte hareket etmeye zorladığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. Osmanlı Devleti, Balkan Savaşları'nın başlamasının ardından, Oniki Ada'yı geçici olarak İtalya'ya bırakmıştır.

Osmanlı Devleti'nin böyle bir tutum geliştirmesinde;

I. Balkan Devletleri'ne karşı adaları koruyamayacağını düşünmesi
II. bölgesel barışa katkıda bulunmak istemesi
III. kendisini İtalya'dan üstün görmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **Osmanlı Devleti'nin İtalya tarafından işgal edilen Trablusgarp'ta;**

I. sömürgecilik
II. milliyetçilik
III. ümmetçilik

olgularından hangilerine karşı mücadele ettiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

E C A E A A

köşetaşı

Osmanlı Devleti, Balkanlardaki son azınlığını Arnavutluk'un bağımsızlığını ilan etmesiyle, Kuzey Afrika'daki siyasi varlığını ise Trablusgarp topraklarının İtalya tarafından işgal edilmesiyle yitirmiştir.

Buna göre,

I. çok uluslu olma

II. verimli hammadde alanlarına sahip olma

III. monarşiyle yönetilme

özelliklerinden hangilerinin Osmanlı Devleti'nin toprak kaybetmesinde etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

I. BALKAN SAVAŞI (1912 - 1913)

➔ Savaş, Balkan devletlerinden bazılarının (Sırbistan, Karadağ, Bulgaristan, Yunanistan) Rusya'nın önderliğinde ittifak oluşturması ve Osmanlı Devleti'ni Balkan topraklarından atmak için harekete geçmesiyle başlamıştır.

➔ Rusya ve Avusturya, 8 Ekim 1912'de bir bildiri yayınlayarak Balkan Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında başlayan savaş sonrasında oluşabilecek sınır değişikliklerini (Osmanlı Devleti'nin savaşı kazanacağını düşündükleri için) kabul etmeyeceklerini bildirmişlerdir.

➔ Osmanlı Devleti savaştığı bütün cephelerde yenilmiş, Yunanlılar; Yanya, Selanik ve Ege Adaları'nı işgal etmiş; Bulgaristan, Edirne ve Kırklareli dahil Midye – Enez hattının batısındaki Osmanlı topraklarını ele geçirmiştir. **Bu arada Balkanlardaki son Osmanlı toprağı olan Arnavutluk bağımsızlığını ilan etmiştir** (28 Kasım 1912).

➔ I. Balkan Savaşı, Batılı devletlerin beklentilerinden farklı olarak Bulgaristan'ın Ege Denizi'nde kıyı sahibi olabilecek kadar büyümesine ve boğazlara yaklaşmasına neden olunca, Avrupalı Devletler, savaşı bitirmek amacıyla Londra Konferansı'nı toplamışlardır.

BAB-I ALİ BASKINI

İttihatçılar I. Balkan Savaşı'ndaki başarısızlığın sorumlusu olarak gördükleri Hürriyet ve İtilaf Partisi'ni bir askeri darbeyle devirerek iktidarı ele geçirmişlerdir. (23 Ocak 1913)

*İttihatçıların, seçimle kaybettikleri iktidarı askeri darbeyle ele geçirmeleri demokrasi ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayan bir girişimdir. Bu bir ihtilal değil hükümet darbesidir. Zira **meşrutiyet rejimi** devam etmiş, rejim değişmemiştir. Değişen, iktidardaki siyasal partidir.*

LONDRA ANTLAŞMASI (1913)

1. Midye – Enez hattının batısındaki Osmanlı toprakları (Edirne, Kırklareli dahil) Balkan Devletleri tarafından paylaşılacaktır.
2. Arnavutluk'un bağımsızlığının onaylanması ve Ege Adaları'nın geleceğinin belirlenmesi kararı büyük devletlere bırakılacaktır.

UYARI

Arnavutluk Balkanlar'da kalan son Osmanlı azınlığıydı. Bu yüzden Arnavutluk'un bağımsızlığını ilan etmesi 1878 Berlin Antlaşması'yla geçerliliğini yitiren Osmanlıcılık politikasının tamamen iflas etmesine neden olmuştur. Çünkü Balkanlarda artık devlete bağlı tutulabilecek azınlık kalmamıştır.

Osmanlı Devleti'nin I. Balkan Savaşı'ndaki başarısızlığının nedenleri;

1. Ordunun savaşa hazır olmaması ve savaş öncesinde çok sayıda alaylı subayın İttihatçılar tarafından terhis edilerek orduyla ilişkilerinin kesilmesi
2. Orduya particilik faaliyetleri ve siyasetin karışması (Subaylardan bazılarının İttihatçı, bazılarının Hürriyet ve İtilafçı olması emir - komuta zincirinin işlemesini engellemiştir.)
3. Donanmanın olmaması nedeniyle Ege Adaları'nın korunamaması

Bu savaşlardaki başarısızlık, Osmanlı - Alman yakınlaşmasını geliştirmiş, Osmanlı ordusu Alman Genelkurmayı'na teslim edilmiştir.

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin, azınlıklarından birinin bağımsızlığını ilan etmesi çok uluslu olmasına, İtalya'nın sömürgeci politikaları nedeniyle toprak kaybetmesi ise verimli hammadde ve pazar alanlarına sahip olmasına dayandırılabilir. *Yanıt "C" dir.*

1. Osmanlı Devleti'nin, I. Balkan Savaşı'nda ağır bir yenilgiye uğramasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Osmanlı Devleti'nin meşrutiyetle yönetilmesinin

B) Orduya siyasetin karışmasının

C) Osmanlı donanmasının yetersiz olmasının

D) Savaş öncesinde çok sayıda subayın terhis edilmesinin

E) Birden fazla devletle savaşılmak zorunda kalınmasının

2. I. Balkan Savaşı'nda görülen;

I. İttihatçı subayların askeri darbeyle iktidarı ele geçirmesi

II. subaylar arasında emir - komuta zincirinin işlerliğini yitirmesi

III. milliyetçi akımların Balkanlardaki etkinlik alanını genişletmesi

gelişmelerinden hangilerinde, ordunun siyasete karışmasının etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Osmanlı Devleti, XIX. yüzyılda Osmanlıcılık adı altında, azınlıkları devlete bağlı tutarak toprak bütünlüğünü koruma amaçlı hukuksal düzenlemeler ve ıslahatlar gerçekleştirmiştir.

Balkan Savaşları'nda görülen;

I. Arnavutluk'un bağımsızlığını ilan etmesi

II. Midye - Enez hattının batısındaki Osmanlı topraklarının Balkan devletlerinin eline geçmesi

III. Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin iktidarı kaybetmesi

gelişmelerinden hangileri, Osmanlıcılık politikasının geçerliliğini yitirdiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. İttihatçılar, I. Balkan Savaşı'ndaki başarısızlığın sorumlusu olarak gördükleri Hürriyet ve İtilaf Partisi'ni bir askeri darbeyle devirerek hükümeti ele geçirmişlerdir.

Bu durum;

I. İktidar demokrasi dışı uygulamalar ile el değiştirmiştir.

II. Hukuk devleti anlayışının zedelenmiştir.

III. Monarşik rejim sona erdirilmiştir.

yargılarından hangilerine kanıt oluşturur?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. Balkan Savaşları'nın başlaması üzerine Rusya ve Avusturya bir bildiri yayınlayarak savaş sonrasında oluşabilecek sınır değişikliklerini kabul etmeyeceklerini bildirmişlerdir.

Rusya ve Avusturya'nın bu tutumları;

I. savaşı Osmanlı Devleti'nin kazanacağını düşünmeleri

II. Osmanlı toprak bütünlüğünü korumak istemeleri

III. İttihat ve Terakki Partisi'ni iktidara getirmeyi amaçlamaları

durumlarından hangileriyle açıklanabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. Osmanlı Devleti, I. Balkan Savaşı'nda Midye - Enez hattının batısındaki topraklarını kaybetmiştir.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nde;

I. İstanbul'un güvenliğinin tehlikeye girmesi

II. ümmetçi ideolojinin iflas etmesi

III. uluslararası saygınlığının azalması

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

A	C	D	B	A	B

köşetaşı

Balkan Savaşları'nın ardından Osmanlı Devleti ile Yunanlılar arasında yapılan Atina Antlaşması'nın maddeleri arasında yer alan;

I. Osmanlı Devleti'nin, Girit üzerindeki bütün haklarından vazgeçmeyi kabul etmesi

II. Yanya ve Selanik'in Yunanistan'a bırakılması

III. Ege Adaları ve Oniki Ada'nın geleceğinin büyük devletlerce belirlenecek olması

düzenlemelerinden hangileri, Osmanlı Devleti'nin bu savaşlarda başarısız olduğunu kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

II. BALKAN SAVAŞI (1913)

- Savaş, I. Balkan Savaşı'nda Osmanlı Devleti'ni Balkan topraklarında çıkartmayı başaran Balkan Devletleri'nin Osmanlı mirasını paylaşamayarak kendi aralarında anlaşmazlığa düşmeleri nedeniyle başlamıştır.
- Bulgaristan'ın daha fazla toprak kazanması ve büyümesinden rahatsız olan komşuları (Yunanistan, Sırbistan, Romanya, Karadağ) ittifak yaparak bu devlete saldırmışlardır.
- Bulgaristan'ın, birden fazla devletle savaşmak zorunda kalmasını fırsat olarak değerlendiren İttihatçılar savaşa girerek, I. Balkan Savaşı'nda kaybedilmiş olan toprakları (Edirne, Lüleburgaz, Kırklareli) geri almayı başarmışlardır.
- Savaş, Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya'nın kendi aralarında yaptıkları Bükreş Antlaşması'yla (1913) bitirilmiş, Bulgaristan I. Balkan Savaşı'nda ele geçirdiği toprakların önemli bir bölümünü kaybetmiştir. Bu antlaşmaya Osmanlı Devleti katılmamıştır.

Osmanlı Devleti bu savaş sonrasında;

1. Bulgaristan'la İstanbul Antlaşması'nı yapmıştır.

   Antlaşmaya göre;

   I. Meriç Nehri iki devlet arasında sınır olacak, Edirne ve Kırklareli Osmanlı Devleti'nde kalacaktır.

   II. Bulgaristan'da kalan Türkler; ilköğretimde Türkçe kullanma, kendi müftülerini görevlendirme, mülkiyet edinme, dört yıl içerisinde Anadolu'ya göçedebilme haklarına sahip olabileceklerdir.

   yorum: Azınlık statüsüne düşmüş olan Türklerin haklarının korunması amaçlanmıştır.

2. Yunanistan'la Atina Antlaşması'nı yapmıştır.

   Antlaşmaya göre;

   I. Yanya, Girit ve Selanik Yunanistan'a bırakılmıştır.

   II. Ege Adaları ve Oniki Ada'nın durumunun büyük devletlerin kararıyla belirlenmesi kabul edilmiştir.

Balkan Savaşları'nın ardından Yunanistan ve Bulgaristan'da kalan ve azınlık durumuna düşen Türkler'in durumu günümüze dek devam eden Batı Trakya sorununun başlamasına neden olmuştur.

Balkan Savaşları'ndan sonra;

I. Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarını kaybetmesi

II. Kaybedilen topraklardan Anadolu'ya göçler gerçekleştirilmesi

Osmanlı topraklarında Müslüman nüfusun gayr-ı müslim nüfusa oranını artırmıştır.

ADALAR

Büyük Devletler 1913'te aldıkları kararla Gökçeada, Bozcaada ve Meis dışındaki adaları Yunanlılara bırakmışlarsa da Osmanlı Devleti bu paylaşıma onay vermemiştir.

Köşetaşının çözümü: Antlaşmada yer alan üç düzenleme de Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanını azaltmıştır. Bu da savaşlarda başarısız olduğunu kanıtlar. *Yanıt "E" dir.*

1. Osmanlı Devleti II. Balkan Savaşı'nın ardından Yunanlılarla yaptığı Atina Antlaşması'nda, Ege Adaları'nın durumunun büyük devletlerce belirlenmesi kararını kabul etmiştir.

   Bu gelişme Osmanlı Devleti'nin;

   I. toprak bütünlüğünü koruması

   II. Ege Denizi'ndeki üstünlüğünü devam ettirmesi

   III. ümmetçilik anlayışına ağırlık kazandırması

   durumlarından hangilerini zorlaştırdığı savunulabilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **Balkan Savaşları'nın ardından görülen;**

   I. Midye - Enez hattının batısında kalan Osmanlı toprakların, Balkan devletleri arasında paylaşılması,

   II. kaybedilen topraklardan Anadolu'ya göçler gerçekleştirilmesi,

   III. Bulgaristan'ın I. Balkan Savaşı'nda kazandığı toprakları büyük ölçüde yitirmesi

   gelişmelerinden hangilerinin Osmanlı sınırları içerisindeki Müslüman nüfusun gayr-i müslim nüfusa oranını arttırdığı söylenebilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. II. Balkan Savaşı'nda Bulgaristan'ın, Sırbistan, Karadağ, Yunanistan ve Romanya ile savaşmasını fırsat olarak değerlendiren Osmanlı Devleti, savaşa girerek I. Balkan Savaşı'nda kaybettiği toprakların bir bölümünü geri almıştır.

   Bu durumun, Osmanlı Devleti'nde;

   I. egemenlik alanı

   II. monarşiye dayalı siyasal rejim

   III. teokratik devlet anlayışı

   olgularından hangilerinde bir değişikliğe yol açması <u>beklenemez</u>?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. **II. Balkan Savaşı'nın ardından Bulgaristan ile yapılan İstanbul Antlaşması'nda Bulgar topraklarında kalan Türkler için yapılan;**

   I. kendi müftülerini görevlendirme

   II. mülkiyet edinme

   III. Türkçe öğrenim görme

   düzenlemelerinden hangileri, azınlık haklarının güvence altına alınmaya çalışıldığını gösterir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Balkan Savaşları'nın kaybedilmesinin Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine neden olduğu <u>söylenemez</u>?**

   A) Gayr-ı müslim nüfus oranının azalmasına

   B) Balkanlardaki Türk halkının azınlık durumuna düşmesine

   C) Ege Adaları'nın kaybedilmesine

   D) İttihat ve Terakki Partisi'nin yönetimdeki etkisinin azalmasına

   E) Almanya ile ilişkilerin geliştirilmesine

6. **Balkan Savaşları'nın ardından görülen;**

   I. Ege Adaları'nın Yunanlılara bırakılması

   II. Balkanlarda kalan Türklerin azınlık statüsüne düşmesi

   III. Meriç Nehri'nin doğusundaki toprakların Osmanlı sınırları içerisinde kalması

   gelişmelerinden hangileri günümüze dek devam eden siyasal ve kültürel sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

B | B | D | E | D | D

köşetaşı

I. Dünya Savaşı'nın başlamasında etkili olan;

I. Sömürgeler üzerindeki rekabet

II. Fransa'nın Alsas - Loren'i Almanya'dan geri almak istemesi

III. Uluslararası alanda bloklaşmanın ortaya çıkması

gelişmelerinden hangileri savaşın genel nedenleri arasında gösterilebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

I. DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

I. Dünya Savaşı'nın nedenleri;

I. Dünya Savaşı

1. Sanayi Devrimi: Sömürgeler üzerindeki uluslararası rekabetin artmasına neden olmuştur.

2. Milliyetçilik: Almanya ve İtalya milliyetçiliğin etkisiyle siyasal birliklerini geç te olsa tamamlamışlardır. Sömürgeciliğe geç başlamaları sömürgeler üzerinde paylaşım sorununa neden olmuştur.

Sömürgeler üzerindeki rekabet Avrupalı Devletleri *bloklar* oluşturmaya itmiştir. Bu bloklar şöyle oluşmuştur:

İttifak (Bağlaşma) Devletleri

Almanya: Çok sayıda prensliği birleştirerek siyasal birliğini sağlaması, bu devletin kısa zamanda Avrupa'nın en büyük kara ordusunu kurmasına neden olmuştur. Fransa'dan aldığı Alsas - Loren sayesinde hızla sanayileşen Almanya, gelişen sanayisi için hammadde ve pazar arayışına girmiş ve gözünü İngiltere'nin en büyük sömürgelerinden olan Hindistan'a dikmiştir. Bloklaşmanın ve savaşın en önemli nedeni bu iki devlet arasındaki rekabettir.

Avusturya - Macaristan İmparatorluğu: Rusya ile Balkanlar'daki Slav topluluklar üzerinde çıkarları çatışan Avusturya - Macaristan, Rusya'nın İngiltere ve Fransa tarafından Osmanlı topraklarında (Balkanlar üzerinde de) serbest bırakılması karşısında kendisine yardım sözü veren Almanya'nın yanında yer almıştır.

İtalya: Başlangıçta bu blok içerisinde yer almıştır. İngiltere ve Fransa Trablusgarp'ı işgalini onaylayınca tarafsız kalmıştır. Daha sonra Avusturya ile yaşadığı sınır sorunlarından ve İngiltere'nin kendisine Anadolu'dan toprak vadetmesinden dolayı taraf değiştirmiştir.

İtilaf (Anlaşma) Devletleri

İngiltere: Sömürgelerinin güvenliğini tehdit eden Almanya'ya karşı müttefik arayışına girmiştir.

Fransa: Alsas - Loren'i Almanya'dan geri almayı planlayan Fransa, İngiltere'nin yanında yer almıştır.

Rusya: İngiltere ve Fransa'nın, Rusya'yı Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakması, Rusya'nın bu blokta yer almasına neden olmuştur.

Köşetaşının çözümü: Savaşa neden olan gelişmenin öznesi bir ya da iki devlet olduğunda nedenimiz özel neden, ikiden fazla devleti ilgilendiren bir gelişme ise nedenimiz genel nedendir. Bu durumda Fransa'nın Alsas - Loren'i geri alma isteği özel bir nedendir. Diğer öncüllerde ise genel nedenler yer almıştır.

Yanıt "C" dir.

1. **Almanya ve İtalya'nın siyasal birliklerini sağlamalarının ardından, gelişen sanayilerinin hammadde ve pazar ihtiyacını karşılama arayışına girmelerinin;**

I. devletler arasında bloklaşmanın ortaya çıkması

II. milliyetçiliğin etkinliğini azaltması

III. sömürgeciliğin önemini kaybetmesi

durumlarından hangilerine neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **I. Dünya Savaşı'na neden olan;**

I. Almanya'nın gelişen sanayisine hammadde ve pazar arayışına girmesi

II. Rusya'nın Panislavizmi gerçekleştirme girişimlerini yoğunlaştırması

III. italya'nın egemenlik alanını genişletme hazırlıklarına başlaması

gelişmelerinden hangileri, savaşın başlamasında yayılmacı politikaların etkili olduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

3. **I. Dünya Savaşı'na neden olan;**

I. Almanya ve İtalya'nın siyasal birliklerini kurmaları

II. Sanayi Devrimi'nin başlaması

III. silahlanma çalışmalarının hız kazanması

gelişmelerinden hangilerinde milliyetçiliğin doğrudan bir etki yaptığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **I. Dünya Savaşı öncesinde Avrupalı sanayileşmiş devletlerin İtilaf ve İttifak adı altında birbirlerine rakip iki blok oluşturmalarında;**

I. sömürgelerin paylaşımı

II. demokratik rejimlerin korunması

III. slav toplulukların geleceği

alanlarından hangileri üzerinde anlaşmazlıkların görülmesi etkili <u>olmamıştır</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. **I. Dünya Savaşı'na neden olan aşağıdaki gelişmelerden hangisi, savaşın başlamasında etnik kökene dayalı sorunların da etkili olduğunu <u>kesin olarak</u> kanıtlar?**

A) Rusya ve Avusturya'nın slav topluluklar üzerinde hakimiyet kurma girişimlerinde bulunmaları

B) Fransa'nın Alsas-Loren'i geri alma amacına yönelmesi

C) Almanya'nın İngiltere'nin sömürgelerini ele geçirmeye yönelik projeler üretmesi

D) Petrol bölgeleri üzerinde uluslararası rekabetin başlaması

E) Sanayileşmeye bağlı olarak sömürgeciliğin önem kazanması

6. **I. Dünya Savaşı'na neden olan;**

I. Sanayi Devrimi

II. silahlanma yarışı

III. milliyetçilik

olgularından hangilerinin Avrupa'da savaş öncesinde sınırların değişmesine <u>doğrudan</u> katkıda bulunduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

A | E | E | B | A | C

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın tarafında savaşa girmesine neden olan gelişmelerden biri de İttihatçıların savaşı, Orta Asya Türkleri ile birleşme düşüncesini gerçekleştirmek için fırsat olarak görmesidir.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Ümmetçilik B) Osmanlıcılık C) Batıcılık
D) Turancılık E) Adem-i Merkeziyetçilik

açıklamalı çözüm

OSMANLI DEVLETİ'NİN I. DÜNYA SAVAŞI'NA GİRMESİ

⇒ Savaş, Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun veliahtı Fransuva Ferdinand'ın Saraybosna ziyareti sırasında bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesiyle başlamıştır. Bu olay savaşın görünen nedenini oluşturmuştur.

⇒ Savaşın, Avrupalı Devletler arasında başlayıp biteceği ve klasik cephe savaşlarından biri olduğu düşünülmüşse de iki gelişme savaşı Avrupa'nın dışına taşırarak bir dünya savaşına dönüştürmüştür:

1. Japonya'nın Uzakdoğu'daki Alman sömürgelerine saldırması,
2. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi (savaşın Kafkasya, Ortadoğu ve Afrika'ya yayılmasına neden olmuştur.)

Osmanlı Devleti'nin savaşa Almanya'nın yanında girme nedenleri:

I. Dış Neden: İngiltere ve Fransa, Rusya'yı Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakmıştır. Bu durum, Rusya karşısında yalnız ve savunmasız duruma düşen Osmanlı Devleti'ni Almanya'nın yanında yer almaya zorlamıştır.

II. İç Neden: İttihat ve Terakki Partisi ileri gelenleri, savaşı Almanya'nın kazanacağına inanmışlar ve savaşı fırsat olarak görmüşlerdir. Onlara göre, savaşı Almanya kazanacaktır ve zaman kaybetmeden savaşa girilmelidir. İttihatçılar böylelikle şunları gerçekleştirebileceklerini düşünmüşlerdir:

1. Yunan "megalo idea"sının önlenmesi.
2. Rusya'ya karşı Almanya'nın desteğinin sağlanması.

   yorum: Bu iki durum Osmanlı Devleti'nin savaşa toprak bütünlüğünü koruma amacıyla girmek istediğini gösterir.
3. Balkan Savaşları'nda kaybedilen toprakların geri alınması.
4. Osmanlı ordusu Rusya'nın Avrupa'da savaşmasını fırsat olarak kullanıp, Kafkasya üzerinden Orta Asya'ya ulaşılması ve Turan amacının gerçekleştirilmesi.

   yorum: Bu iki durum ise savaşa yalnızca topraklarını koruma amacıyla değil, toprak kazanma (yayılma) beklentileri ile girilmek istendiğini gösterir.
5. Kapitülasyonlardan kurtulmak.

Köşetaşının çözümü: Orta Asya Türkleri ile birleşme düşüncesi "Turancılık" tır. *Yanıt "D" dir.*

Enver Paşa'nın Alman Genel Kurmayı ile 2 Ağustos 1914 tarihli gizli bir anlaşma yaparak Osmanlı Devleti'ni savaşa soktuğundan padişah ve sadrazamın bile haberi olmamıştı. Anlaşmaya göre, Almanya Osmanlı Devleti'ni Rusya'ya karşı koruyacak, buna karşılık Osmanlı Devleti Almanya istediği zaman savaşa girecekti.

UYARI

Savaşın başlamasından sonra Sırbistan, Belçika, Japonya, Romanya, ABD ve Yunanistan İtilaf Bloku'nda, Osmanlı Devleti ve Bulgaristan İttifak Bloku'nda savaşa dahil olmuşlardır.

Bu durum savaşın süresini uzatmış, cephe sayısını ve insan kayıplarını artırmıştır.

1. I. Dünya Savaşı'nın, Avrupalı Devletler arasında başlayıp biteceği düşünülmüşse de savaş kısa bir zaman içerisinde Avrupa'nın dışına taşarak bir dünya savaşına dönüşmüştür.

   Bu durumun gerçekleşmesinde;

   I. Japonya'nın Uzakdoğu'daki Alman sömürgelerine saldırması
   II. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi
   III. Almanya'nın Avusturya'yla ittifak yapması

   gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
   D) I ve II E) II ve III

2. **Osmanlı Devleti'nin, I. Dünya Savaşı'na girmesinde etkili olan,**

   I. Yunan Megalo İdeası'nın önlenmesi
   II. Balkan Savaşları'nda kaybedilen toprakların geri alınması
   III. Orta Asya Türkleriyle birleşilmesi

   amaçlarından hangileri, Osmanlı yönetiminin topraklarını korumanın ötesinde beklentiler taşıdığını kanıtlar?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
   D) II ve III E) I, II ve III

3. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesine neden olan gelişmelerden birisi de Orta Asya Türkleri ile birleşme düşüncesinin devletin resmi ideolojisi haline getirilmesidir.

   Buna göre, Osmanlı Devleti'nde;

   I. siyasal rejim
   II. egemenlik alanı
   III. teokratik devlet anlayışı

   olgularından hangilerinin değiştirilmeye çalışılığı söylenebilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
   D) II ve III E) I, II ve III

4. **Osmanlı Devleti'nin, I. Dünya Savaşı'na girmesinin;**

   I. insani kayıplar
   II. cephe sayısı
   III. savaşılan alan

   unsurlarından hangilerinde bir değişikliğe neden olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
   D) I ve II E) I, II ve III

5. **Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa girmesine neden olan aşağıdaki gelişmelerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinde uluslararası politikalarda yaşanan değişikliklerin etkili olduğunu gösterir?**

   A) İttihat ve Terakki yönetiminin savaşı Almanya'nın kazanacağını düşünmesi
   B) İngiltere ve Fransa'nın Rusya'yı Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakması
   C) Kapitülasyonların kaldırılmak istenmesi
   D) Turancılığın gerçekleştirilmek istenmesi
   E) Yunanlıların Batı Anadolu'ya yayılmasının önlenmeye çalışılması

6. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın yanında yer almasının nedenlerinden birisi de İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı toprakları üzerinde izledikleri politika olmuştur.

   İngiltere ve Fransa'nın;

   I. Kuzey Afrika'daki Osmanlı topraklarını işgal etme
   II. Rusya'yı Balkanlar üzerinde serbest bırakma
   III. İtalya'nın Trablusgarp'ı işgaline destek olma

   tutumlarından hangilerinin Osmanlı Devleti'ni Almanya ile birlikte hareket etmeye zorladığı söylenebilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
   D) II ve III E) I, II ve III

C | D | A | E | B | E

köşetaşı

I. Dünya Savaşı'nda Anlaşma Devletleri, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesini engelleme ve tarafsız kalmasını sağlama amaçlı grişimlerde bulunmuşlardır.

Anlaşma Devletlerinin bu tutumlarının;

I. savaşın geniş bir alana yayılması
II. yeni cephelerin açılması
III. Osmanlı Devleti'nin dağılması

durumlarından hangilerini önlemeye yönelik olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni yanına çekmek istemesinin nedenleri;

1. Osmanlı Devleti'nin geniş toprakları sayesinde savaşı geniş bir alana yayabileceği için Almanya'nın cephe yükünü hafifletecek olması
2. Berlin - Bağdat demiryolu projesinin önemli bölümünün Osmanlı topraklarından geçmesi
3. Osmanlı Devleti'nin, İngiltere ve Fransa'nın müttefikleri olan Rusya'ya boğazlar üzerinden askeri ve ekonomik yardımda bulunmasını engelleyebilecek olması (Zira İngiltere ve Fransa Rusya'da ihtilal hazırlığı yapan Bolşeviklere karşı Rus çarına yardım etmek zorundaydılar. Bolşevikler savaşa karşıydılar. İhtilal gerçekleşirse Rusya çekilebilir, İngiltere ve Fransa en önemli müttefiklerini kaybedebilirdi.)

yorum: Jeopolitik, coğrafyanın dış politikaya etkisidir. Soru kökünde jeopolitik kavramı varsa öncüllerde coğrafyanın etkili olup olmadığına bakılır. İlk üç neden Almanya'nın Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumdan yararlanmak istediğinin göstergesidir.

4. Osmanlı padişahının hilafeti kullanarak, İngiliz ve Fransız sömürgelerindeki Müslümanları bu iki devlete karşı ayaklandırabilecek durumda olması.

UYARI

İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'nin, Almanya'nın tarafında savaşa girmesi ihtimali belirince, Osmanlı Devleti'nden tarafsız kalmasını istemişler, bu taktirde kapitülasyonlar ve dış borç ödemelerinde Osmanlı lehine bazı düzenlemeler yapma önerisinde bulunmuşlardır. İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'nin kendi taraflarında da yer almasını istememişlerdir. Çünkü,

1. *Rusya'yı Osmanlı toprakları üzerinde serbest bırakarak bu devleti yanlarına çekmişlerdi.*
2. *Savaş sonrasında Osmanlı topraklarını paylaşmayı planlıyorlardı.*

BERLİN - BAĞDAT DEMİRYOLU PROJESİ

Berlin - Bağdat arasında bir demiryolu ağının kurulmasına yönelik projeye, 1898'de II. Abdülhamit döneminde başlanmıştır. Almanya bu projeyle iki amaç taşımıştır:

1. Basra Körfezi'ne asker çıkararak Hindistan'a ulaşmak.
2. Ortadoğu petrollerini ele geçirmek (Öyle ki projeye göre demiryolunun geçtiği güzergahlarda rayların 50 km doğu ve batısındaki yeraltı zenginliklerini çıkarma hakkı Almanya'ya bırakılmıştır.)

yorum: Bu proje; Osmanlı topraklarını Ortadoğu petrolleri üzerindeki İngiliz ve Alman çıkarlarının çatıştığı bir alana dönüştürmüş ve savaşın nedenlerinden birini oluşturmuştur.

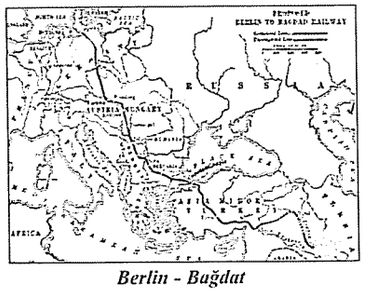

Berlin - Bağdat Demiryolu Projesi

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin savaşa girerek yeni cepheler açması savaşın yayılmasında etkili olacaktır. Anlaşma Devletlerinin Osmanlı Devleti'ni korumak gibi bir amaç taşımaları beklenemez. *Yanıt "C" dir.*

1. I. Dünya Savaşı'nda Almanya, Osmanlı Devleti'nin yardımıyla İngiltere ve Fransa'nın sömürgelerindeki Müslümanları ayaklandırmayı planlamıştır.

Buna göre Almanya, Osmanlı Devleti'nin daha çok aşağıdaki özelliklerinden hangisini kullanmayı amaçlamıştır?

A) Monarşiye dayalı siyasal rejimini
B) Hilafet makamını
C) Askeri birliklerini
D) Savaş için ayırdığı bütçeyi
E) Sahip olduğu coğrafyayı

2. Almanya, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan yararlanmayı amaçlamıştır.

Almanya'nın, Osmanlı Devleti'ni kendi tarafında savaşa dahil etmesinde etkili olan aşağıdaki nedenlerden hangisi bu yargıya kanıt oluşturmaz?

A) Geniş Osmanlı topraklarında açılacak yeni cepheler sayesinde cephe yükünü hafifletmeyi düşünmesi
B) Osmanlı sınırları içerisinde bulunan Ortadoğu petrollerini ele geçirmek istemesi
C) İngiltere ve Fransa'nın Boğazlar üzerinden Rusya'ya yardım ulaştırmasını engellemeyi planlaması
D) Hilafeti kullanarak Müslümanları, İngiltere ve Fransa'ya karşı ayaklandırmayı amaçlaması
E) Büyük bölümü Osmanlı topraklarından geçen Berlin - Bağdat Demiryolu Projesi'ni gerçekleştirmek istemesi

3. I. Dünya Savaşı'nda; Almanya Osmanlı Devleti'nin kendi tarafında savaşa girmesi için yoğun bir çaba harcarken, Anlaşma Devletleri, Osmanlı Devleti'ni tarafsız kalması için ikna etmeye çalışmışlardır.

Anlaşma Devletlerinin Osmanlı Devleti'nin kendi taraflarında yer almasını istememelerinde;

I. savaşın bitiminde Osmanlı topraklarını paylaşmayı planlamaları
II. Osmanlı Devleti'nin monarşiyle yönetilmesi
III. Hilafetin Osmanlı sınırları dışında da etkili olabileceğini düşünmeleri

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Almanya ile Osmanlı Devleti arasında bir demiryolu bağlantısının kurulmasını öngören Berlin - Bağdat Demiryolu Projesi, I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden biri olmuştur. Bu proje ile Almanya Basra Körfezi'ne asker çıkararak İngiltere'nin Uzakdoğu'daki sömürgelerini ele geçirmeyi ve Ortadoğu petrollerine egemen olmayı amaçlamıştır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

A) Osmanlı topraklarının uluslararası çıkarların çatıştığı bir alana dönüşmesine
B) Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın tarafında savaşa girmesine
C) Osmanlı topraklarının jeopolitik öneminin artmasına
D) Osmanlıcılığın yerini ümmetçiliğin almasına
E) Osmanlı Hükümeti'nin büyük devletlerin baskısı altında kalmasına

5. Almanya I. Dünya Savaşı'nda, savaş alanını genişleterek, cephe yükünü hafifletmek amacıyla Osmanlı Devleti'nin kendi tarafında savaşa girmesini sağlamıştır.

Osmanlı Devleti'nin;

I. Kanal ve Kafkasya cephelerini açması
II. kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırması
III. Anadolu'daki Ermeni toplulukların Suriye'ya zorunlu göçünü öngören Tehcir Kanunu'nu çıkarması

gelişmelerinden hangileri, Almanya'nın bu amacına ulaştığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. I. Hilafeti kullanma
II. Boğazlardan geçişi engelleme
III. Monarşiyle yönetilme

Yukarıdaki durum ve olanaklardan hangileri, Osmanlı Devleti'nin kendi sınırları dışındaki gelişmeleri yönlendirebilme amacıyla kullanılmasında etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

B | D | A | D | A | D

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda;

I. Kafkasya ve Kanal cephelerini açması

II. Cihad fetvası yayınlayarak Müslümanları, İngiltere ve Fransa'ya karşı ayaklandırmaya çalışması

III. Almanya ile birlikte hareket etmesi

girişimlerinden hangileri Osmanlı yönetiminin yayılma amaçlı bir tutum içerisinde olduğunu kesin olarak kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

OSMANLI DEVLETİ'NİN AÇTIĞI CEPHELER

1. Kafkas Cephesi:

Bu cephenin açılmasının nedenleri:

– Rus egemenliği altındaki Orta Asya Türkleri ile birleşme (Turancılık)

– Bakü petrollerini ele geçirme

1914 Aralığında, zor kış şartlarına ve ordunun teçhizatının yetersiz olmasına rağmen Enver Paşa'nın isteğiyle taarruza geçen (Sarıkamış Taarruzu) Osmanlı ordusu çok sayıda kayıp vermiş, askerlerin çoğu Rus ordusuyla karşılaşamadan donarak hayatını kaybetmiştir. Karşı taarruza geçen Rus ordusu, Trabzon'a kadar Doğu Anadolu topraklarını ele geçirmiştir.

Rusya'nın karşı taarruzundan cesaret alan Anadolu Ermenileri Türk köylerini basarak, geri çekilen Osmanlı birliklerini iki ateş arasında bırakmıştır. İttihat ve Terakki Hükümeti, cephe gerisi güvenliği sağlamak amacıyla Anadolu'daki Ermenilerin Suriye'ye zorunlu göçünü öngören Tehcir Kanunu'nu çıkarmıştır (1915).

2. Kanal Cephesi:

Bu cephenin açılmasının nedenleri:

– 1882'de İngiltere tarafından işgal edilen Mısır'ın geri alınmak istenmesi

– Almanya'nın teşvik ve isteği ile İngiltere'nin, sömürgelerine giden en kısa yol üzerindeki Süveyş Kanalı'nın ele geçirilmek istenmesi

Cemal Paşa komutasında gerçekleştirilen taarruzlar başarısız olmuştur. İttihatçılar bu cephede, İngiliz işgali altındaki Mısır'lı Müslüman Arapların, padişahın cihad fetvasına bağlı kalarak İngiltere'ye karşı ayaklanacaklarını düşünmüşlerdir. Ancak İngilizlerin bağımsızlık vadettiği Araplar, İngilizlerle birlikte hareket ederek, İngilizlerin Filistin'e dek olan Osmanlı topraklarını işgal etmesine yardımcı olmuşlardır.

yorum: Padişahın cihad fetvasının, İngilizlerin Araplara bağımsız devlet vadetmesi karşısında başarısız olması, bağımsızlık düşüncesinin (milliyetçiliğin), Arapları devlete bağlı tutma amaçlı ümmetçi ideolojiye karşı üstünlük kazandığını gösterir.

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin cepheler açması, yayılmacı bir anlayışla hareket ettiğini kanıtlar. *Yanıt "A" dır.*

İngiliz donanmasından kaçarak Osmanlı karasularına sığınan iki Alman gemisi Goben ve Breslaw'ın Osmanlı Devleti tarafından satın alındığının açıklanması Osmanlı Devleti'ni savaşa yaklaştıran en önemli gelişmedir. Osmanlı Devleti'nin tarafsız bir devlet olarak bu gemileri askerden arındırıp kızağa çekmesi gerekirken, İttihat ve Terakki yönetimi bu iki gemiyi satın aldığını açıklamıştır. Yavuz ve Midilli adını alan iki gemi Enver Paşa'nın özel izniyle açıldıkları Karadeniz'den, Rus limanlarını bombalayarak geri dönmüştür (29 Ekim 1914). Bu gelişme önce Rusya'nın, ardından İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı Devleti'ne savaş açmasına neden olmuştur. Osmanlı Devleti 11 Kasım 1914'te padişahın, bütün Müslümanları Anlaşma Devletleri'ne karşı savaşa çağırdığı "Kutsal Cihad" ilan etmesiyle resmen savaşa girmiştir.

1. İngiliz filosundan kaçarak Osmanlı karasularına sığınan iki Alman gemisi Goben ve Breslaw'ın bu olay gerçekleştiğinde henüz savaşa katılmamış olan Osmanlı Devleti tarafından askerden arındırılıp kızağa çekilmeleri gerekirken, İttihat ve Terakki Hükümeti bu gemileri satın aldığını açıklamıştır.

Buna göre, İttihat ve Terakki Hükümeti'nin;

I. tarafsız devlet anlayışını zedeleyen bir tutum geliştirdiği

II. Osmanlı Devleti'ni savaşın dışında tutmaya çalıştığı

III. uluslararası savaş hukukuna bağlı kalmayı amaçladığı

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Önce Rusya'nın, ardından da İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmeleri karşısında padişah, "Kutsal Cihad" fetvası yayınlayarak bütün Müslümanları bu devletlere karşı savaşa çağırmıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki düşüncelerden hangisini ön plana çıkardığı söylenebilir?

A) Ümmetçiliği B) Milliyetçiliği C) Batıcılığı D) Turancılığı E) Osmanlıcılığı

3. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'nda kendi çıkarlarının dışında, müttefiki olan Almanya'nın çıkarları doğrultusunda da hareket etmiştir.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin Kafkasya ve Kanal Cephesi'ni açmasında etkili olan aşağıdaki amaçlardan hangisi, daha çok Almanya'nın çıkarlarıyla ilgilidir?

A) Mısır'ı İngilizlerden geri alma

B) İngiltere'nin sömürgeleriyle olan bağlantısını kesme

C) Arap dünyasının desteğini sağlama

D) Orta Asya Türkleriyle birleşme

E) İmparatorluğun sınırlarını genişletme

4. **Osmanlı Devleti'nin, I. Dünya Savaşı'nda Kafkasya ve Süveyş Kanalı'na taarruz gerçekleştirmekle aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenemez?**

A) Orta Asya Türkleri ile birleşme düşüncesini gerçekleştirmeyi

B) Sınırlarını genişletmeyi

C) Türk ve İslam dünyasındaki nüfuzunu artırmayı

D) Stratejik açıdan önemli olan bölgelerde hakimiyet kurmayı

E) Sömürge alanlarını savaşın dışında tutmayı

5. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'nda Orta Asya Türkleri ile birleşmek amacıyla açtığı Kafkasya Cephesi'nde Doğu Anadolu topraklarını Rusya'ya, Mısır'ı geri almak amacıyla açtığı Kanal Cephesi'nde ise Filistin'e kadar olan topraklarını İngilizler ile Araplara bırakmıştır.

Bu gelişmelerin Osmanlı Devleti'nde;

I. turancı ideolojinin başarısız olması

II. ümmetçi anlayışın zayıflaması

III. egemenlik alanının daralması

durumlarından hangilerine neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve IIII E) I, II ve III

6. İttihatçılar, I. Dünya Savaşı'nda Kanal Cephesi'ni açarken padişahın bütün Müslümanları İngiltere ve Fransa'ya karşı ayaklanmaya çağırdığı fetvanın işe yarayacağını düşünmüşlerdir. Ancak, Mısırlı Araplar bu cephede kendilerine bağımsızlık vadeden İngilizlerle birlikte hareket etmişlerdir.

Bu cephedeki gelişmelerin, İttihatçıların beklentilerinin dışında gerçekleşmesinde;

I. Milliyetçilik

II. Osmanlıcılık

III. Ümmetçilik

düşüncelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve IIII E) I, II ve III

A A B E E A

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa girmesinin ardından Rusya en deneyimli askeri birliklerini Kafkasya'da kullanmış, İngiltere ve Fransa Süveyş Kanalı'nı korumak amacıyla çok sayıda askerini Mısır'da tutmak ve çok önemli bir kara ve deniz gücünü Çanakkale'de kullanmak zorunda kalmıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti'yle ilgili olarak;

I. Almanya'nın cephe yükünü hafiflettiği
II. bütün cephelerde savaşı kaybettiği
III. aynı anda birden fazla devletle savaşmak zorunda kaldığı

sonuçlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

ANLAŞMA DEVLETLERİ'NİN AÇTIĞI CEPHELER

1. Çanakkale Cephesi:

Bu cephenin açılmasının nedenleri:

– İstanbul'u ele geçirerek, Osmanlı Devleti'ni savaşın dışında bırakmak.

– Bolşevik İhtilali'nin gerçekleşmesini önlemek.

yorum: Bu amaçları gerçekleştirdiklerinde Anlaşma Devletleri; Osmanlı Devleti'ni teslim almaları durumunda Osmanlı topraklarında kullandıkları askeri birlikleri Almanya ile savaştıkları cephelerde kullanabileceklerdi. Rusya'yı savaşta tutabileceklerdi. Her iki durumda da Almanya'nın direnci azalacak, savaş daha kısa bir zamanda bitirilebilecekti.

Anlaşma Devletleri, Çanakkale Boğazı'nı önce deniz yoluyla geçmeyi denemişler, ancak başarılı olamamışlardır. Nusret mayın gemisinin boğazın sularına bıraktığı mayınlara çarpan İngiliz ve Fransız savaş gemileri, Osmanlı tabyalarından yapılan top atışlarının menzili içerisine girmiş ve batırılmıştır.

Deniz yoluyla boğazı geçemeyen Anlaşma Devletleri, Gelibolu'ya asker çıkartarak, boğazı kara harekatıyla geçmeye çalışmışlarsa da dokuz aydan fazla bir zaman (18 Mart 1915 – 9 Ocak 1916) devam eden savaşların ardından Çanakkale'den geri çekilmişlerdir.

Sonuç: Osmanlı Devleti saf dışı bırakılamamıştır. İngiltere ve Fransa, müttefikleri olan Rusya'ya boğazlar yoluyla yardım edememiş ve Bolşeviklerin ihtilal yaparak iktidarı ele geçirmesine engel olamamıştır. Rusya I. Dünya Savaşı'ndan fiilen çekilmiştir.

yorum: Osmanlı Devleti'nin Çanakkale'deki başarısı ile Rusya'nın savaştan çekilmesi, Almanya'nın direncini güçlendirmiş ve savaşın süresini uzatmıştır.

Anlaşma Devletlerinin bu cephedeki başarısızlığı, o zamana dek savaşa hangi tarafta katılacağına karar veremeyen Bulgaristan'ın Almanya'nın yanında savaşa girmesine neden olmuştur.

BOLŞEVİK İHTİLALİ

Savaşın ekonomiyi olumsuz etkilediği Rusya'da Lenin önderliğinde bir bolşevik hareketi başladı. Amaçları Rus çarını devirerek sosyalist bir düzen kurmaktı. Bolşevikler iktidarı ele geçirdiklerinde emparyalistlerin savaşı olarak gördükleri I. Dünya Savaşı'ndan çekileceklerini açıkladılar. İngiltere ve Fransa, ihtilali önleyemezlerse, bolşevikler iktidarı ele geçirecek ve Rusya savaşdan çekilecekti.

Bulgaristan'ın savaşa girmesi ile Osmanlı Devleti, müttefikleri olan Avusturya - Macaristan ve Almanya ile kara bağlantısı sağlamıştır.

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi İngiltere, Fransa ve Rusya'nın Almanya ile savaştıkları cephelerde kullanabilecekleri askerleri Osmanlı Devleti'ne karşı kullanmalarına neden olmuş, Almanya'nın cephe yükünü de hafifletmiştir. Osmanlı Devleti aynı anda İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı savaşmıştır.

Yanıt "C" dir.

1. İngiltere ve Fransa'nın Çanakkale Cephesi'ni açmalarında, Osmanlı Devleti'ni saf dışı bırakma ve Rusya'ya yardım etme düşüncesi etkili olmuştur. Böylelikle, hem Osmanlı topraklarında savaşan kuvvetlerini Almanya'ya karşı savaştıkları cephelerde kullanmayı, hem de Rusya'yı savaşta tutarak Almanya'yı üç ateş arasında bırakmayı amaçlamışlardır.

Buna göre, Çanakkale Savaşları'nın Osmanlı Devleti tarafından kazanılmasının aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

A) Rusya'nın savaşın dışında kalmasına
B) Almanya'nın direncini artırmasına
C) Savaşın daha kısa bir zaman içerisinde bitirilmesine
D) Almanya'nın cephe yükünün hafiflemesine
E) Osmanlı Devleti'nin savaşa devam etmesine

2. Anlaşma Devletlerinin Çanakkale Cephesi'nde başarılı olamaması, o zamana dek savaşa girmemiş olan Bulgaristan'ın Almanya'nın yanında savaşa katılmasına neden olmuştur.

Bu gelişmenin, aşağıdakilerden hangisinde etkili olduğu söylenemez?

A) Osmanlı Devleti'nin müttefikleri olan Avusturya ve Almanya ile demiryolu bağlantısı kurmasında
B) Savaşta yeni cephelerin açılmasında
C) Savaşın daha geniş bir alana yayılmasında
D) Almanya'nın cephe yükünün hafiflemesinde
E) İnsan kayıplarının azalmasında

3. **Anlaşma Devletlerinin; Çanakkale Cephesi'ni açmalarında etkili olan;**

I. Osmanlı Devleti'ni savaş dışında bırakma
II. Almanya'nın doğuya yayılmasına engel olma
III. Bolşevik İhtilali'ni önleyerek Rusya'yı savaşın içinde tutma

girişimlerinden hangileri ile savaş alanını sınırlandırmayı amaçladıkları söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. Osmanlı Devleti, Çanakkale Cephesi'nde, boğazları geçmeyi amaçlayan Anlaşma Devletlerine karşı dokuz aya yakın bir zaman tek başına savaşmak zorunda kalmıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin Çanakkale Cephesi'nde;

I. savunma amaçlı savaşlar yaptığı
II. müttefiklerinden yardım alamadığı
III. yalnızca kendi çıkarlarını korumaya çalıştığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. I. Dünya Savaşı'nda Anlaşma Devletlerinin müttefikleri olan Çarlık Rusya'ya yardım etme zorunluluğunun doğması Çanakkale Cephesi'nin açılmasında etkili olmuştur.

Anlaşma Devletlerinin Rusya'ya yardım etmesi zorunluluğunun oluşmasında;

I. Rusya'da ihtilale hazırlanan Bolşeviklerin I. Dünya Savaşı'ndan çekileceklerini açıklaması
II. Anlaşma Devletlerinin bütün cephelerde kazanmaya başlaması
III. Kafkasya Cephesi'nde Rus birliklerinin Doğu Anadolu'yu ele geçirmesi

gelişmelerinden hangilerinin belirleyici olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. I. Dünya Savaşı'nda, Bolşevik İhtilali'nin gerçekleştiği Rusya'da, ihtilalin ardından oluşturulan yeni yönetim, işgal altında bulundurduğu bölgelerdeki birliklerini geri çekmiştir.

Bu gelişmenin Rusya'da;

I. siyasal rejim
II. sınırlar
III. dış politika

alanlarından hangilerinde değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

karekök

C E B D A E

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nin, I. Dünya Savaşı'nda;

I. Mısır'ı geri almak amacıyla Kanal Cephesi'ni açması

II. Çanakkale Cephesi'nde İngiltere ve Fransa'nın boğazlardan geçişine engel olması

III. Hicaz - Yemen Cephesi'nde İngilizlerin bağımsızlık vadiyle kışkırttığı Müslüman Araplara karşı mücadele etmesi

durumlarından hangileri topraklarını koruma amacının dışına çıkan girişimlerde bulunduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

2. Galiçya - Makedonya - Romanya Cepheleri:

Osmanlı ordusu, müttefiklerine (Almanya, Avusturya - Macaristan ve Bulgaristan'a) yardım amacıyla savaşmıştır.

3. Irak – Basra Cephesi

İngilizler bu cepheyi iki amaçla açmışlardır:

– Musul ve çevresindeki petrol yataklarını ele geçirmek.

– Rusya'ya boğazlar üzerinden yapamadıkları yardımı Irak üzerinden Kafkasya yoluyla gerçekleştirmek.

Osmanlı ordusu Katül Amare'de on beş bin kişilik bir İngiliz birliğini teslim almayı başarmışsa da Basra Körfezi'ne takviye kuvvetler çıkaran İngilizler, Kerkük'e kadar olan toprakları ele geçirmişlerdir.

4. Suriye - Filistin Cephesi:

Kanal ve Irak Cepheleri'nden geri çekilen Osmanlı ordularını Ortadoğu topraklarından tamamen çıkartmak amacıyla açılmıştır.

5. Hicaz - Yemen Cephesi:

Osmanlı ordusunu Arap topraklarından çıkarmak amacıyla açılmıştır.

Osmanlı Devleti, Kanal, Suriye - Filistin, Irak - Basra, Hicaz ve Yemen cephelerinde yalnızca Anlaşma Devletleri'ne karşı değil, aynı zamanda onların bağımsızlık vadettiği Müslüman Araplarla da savaşmak zorunda kalmıştır. Cihad fetvasına rağmen İngiltere bu savaşta yaklaşık 1.000.000 Müslüman savaştırmış ve bunların 788.000'ini Osmanlı Devleti'ne karşı savaştığı cephelerde kullanmıştır.

yorum: Bu durum üç şekilde açıklanabilir:

1. Hilafet, Müslüman Araplar üzerindeki nüfuzunu kaybetmiştir.
2. Ümmetçilik ideolojisi iflas etmiştir.
3. Milliyetçilik akımı imparatorluğun Arap topraklarını kaybetmesinde de etkili olmuştur.

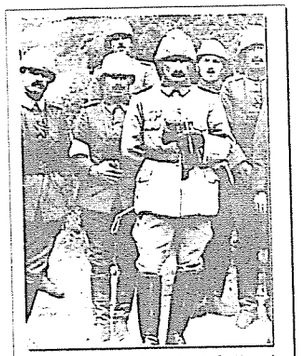

I. Dünya Savaşı'nda Mustafa Kemal

Çanakkale cephesindeki (Conkbayırı, Kireçtepe, Arıburnu ve Anafartalar'da) başarılarının ardından görevlendirildiği Kafkasya Cephesi'nde Muş ve Bitlis'i geri almayı başarmış ve son olarak Suriye – Filistin Cephesi'nde Yıldırım Orduları Komutanlığı görevinde bulunmuştur.

Sonuç: Osmanlı Devleti'nin bu savaşta başarılı olduğu tek cephe Çanakkale Cephesi olmuştur. Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi, Rusya'nın en deneyimli askeri birliklerini Kafkasya'da kullanmasına, İngiltere ve Fransa'nın çok önemli bir askeri gücü Mısır'da (Süveyş Kanalı'nı korumak için) ve Çanakkale'de kullanmak zorunda kalmasına neden olmuştur. Bu durum Osmanlı Devleti'nin savaş boyunca Almanya'nın cephe yükünü hafiflettiğini göstermektedir.

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin Mısır'ı geri almak için cephe açması yayılmacı amaçlarla savaştığını gösterir. II. ve III. öncülde devlet savunma yapmak zorunda kalmıştır. *Yanıt "A" dır.*

1. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'nda, sınırlarının dışında açılmış olan Galiçya, Makedonya ve Romanya cephelerinde de asker bulundurmuştur.

Osmanlı Devleti'nin bu tumumu;

I. yeni savunma stratejileri geliştirme

II. toprak bütünlüğünü koruma

III. müttefiklerine yardım etme

amaçlarından hangileriyle açıklanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Aşağıdakilerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na katılmasının savaşın gidişatı üzerinde yol açtığı değişiklikler arasında gösterilemez?

A) Müttefiklerinden yardım alamayan Rusya'nın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi

B) Savaş alanının genişlemesi

C) Yeni cephelerin açılması

D) Osmanlı Devleti ile müttefik olan devletlerin savaştaki yükünün hafiflemesi

E) Ortadoğu petrolleri üzerindeki rekabetin azalması

3. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti, Arap topraklarında yalnızca İngiliz ve Fransızlara karşı değil, aynı zamanda onların bağımsızlık vadederek kışkırttığı Müslüman Araplara karşı da savaşmış ve Ortadoğu topraklarından geri çekilmiştir.

Buna göre, Osmanlı Devleti'ne ilişkin olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Topraklarının bir bölümü üzerinde denetimini kaybettiğine

B) Ümmetçi ideolojinin işe yaramadığına

C) Hilafetin Araplar üzerindeki nüfuzunu kaybettiğine

D) Sömürgeciliğe karşı mücadele ettiğine

E) Milliyetçiliği temel olan politikalar ürettiğine

4. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında girmesi, Rusya'nın en deyimli birliklerini Kafkasya'da bulundurmasına, İngiltere ve Fransa'nın da çok sayıda askeri birliğini Çanakkale'de kaybetmesine neden olmuştur.

Bu bilgiye dayanılarak Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı içindeki rolü hakkında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Almanya'nın cephe yükünü hafifletmiştir.

B) Bütün cephelerde yenilgiye uğramıştır.

C) Savaşın kısa zamanda bitmesini sağlamıştır.

D) Yalnızca topraklarını koruma amacıyla savaşmıştır.

E) Egemenlik alanını genişletmiştir.

5. İngiltere'nin I. Dünya Savaşı'nda Irak - Basra Cephesi'ni açmasında etkili olan aşağıdaki nedenlerden hangisi, bu devletin belli amaçlar üzerinde ısrarcı bir tutum geliştirdiğini kanıtlar?

A) Osmanlı Devleti'ni Arap topraklarından çıkarma

B) Musul petrollerine egemen olma

C) Almanya'nın doğuya yayılmasını engelleme

D) Basra Körfezi'ni denetim altına alma

E) Rusya'ya boğazlar yoluyla yapamadığı yardımı Irak ve Kafkasya üzerinden gerçekleştirme

6. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin;

I. Kafkasya'da çok sayıda askerini kaybetmesi

II. Arap topraklarından geri çekilmesi

III. sınırlarının dışındaki topraklarda müttefiklerine yardım etmesi

gelişmelerinden hangileri topraklarını savunma ya da genişletmenin dışında amaçlarla da savaştığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

C E E A E C

köşetaşı

I. Dünya Savaşı'nda yapılan gizli antlaşmalarda öngörülen;

I. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetimi oluşturulması

II. Doğu Anadolu'da bir Ermeni devletinin kurulması

III. Musul petrol bölgelerinin İngiltere'ye bırakılması

durumlarından hangileriyle Anlaşma Devletlerinin Anadolu'da tampon bölgeler oluşturmayı amaçladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

OSMANLI TOPRAKLARININ PAYLAŞILMASINAYÖNELİK GİZLİ ANTLAŞMALAR

İstanbul Antlaşması (10 Nisan 1915): İngiltere ve Fransa, Boğazlar ve Marmara kıyılarını Rusya'ya bırakmışlardır.

Londra Antlaşması (26 Nisan 1915): İngiltere, Fransa ve Rusya (kendi taraflarında savaşa girmesi karşılığında) Konya, Mersin, Aydın, Antalya çevresini İtalya'ya bırakmışlardır.

Sykes - Picot Antlaşması (3 Ocak 1916): İngiltere ve Fransa Ortadoğu topraklarını paylaşmışlardır. Adana çevresi, Suriye ve Lübnan Fransa'da kalırken Irak toprakları İngiltere'ye bırakılmıştır.

Petrograd Protokolü (26 Nisan 1916): İngiltere ve Fransa, Rusya'ya Boğazlara ek olarak Doğu Anadolu topraklarını bırakmıştır.

Mc Mahon Antlaşması: İngilizlerin Mısır valisi Mc Mahon ve Arapların en büyük kabile şeyhlerinden Şerif Hüseyin arasında yapılmıştır. Arap topraklarında bağımsız bir Arap devletinin kurulması kararlaştırılmıştır.

Saint – Jean de Maurienne Antlaşması (21 Nisan 1917): İngiltere ve Fransa, İzmir çevresini İtalya'ya bırakmışlardır.

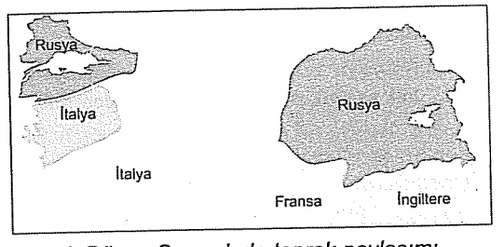

I. Dünya Savaşı'nda toprak paylaşımı

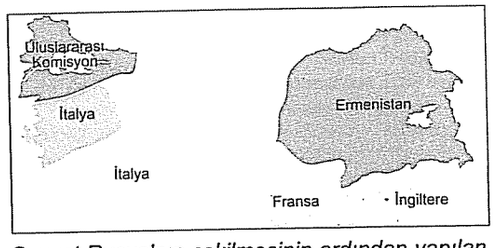

Sovyet Rusya'nın çekilmesinin ardından yapılan değişiklikler

Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin ardından kurulan yeni sovyet yönetimi I. Dünya Savaşı'ndan çekilmekle yetinmemiş, savaş içerisinde yapılan gizli antlaşmaları kamuoyuna açıklamıştır. Sovyet Rusya, antlaşmalarla Çarlık Rusya'ya bırakılan Osmanlı topraklarında da hak iddiasında bulunmayacağını bildirmiştir. Sovyet Rusya'nın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi ile gizli antlaşmalarda bu devlete ayrılan iki bölgede değişiklik yapılmıştır. Bu bağlamda;

1. Boğazların uluslararası bir komisyonun yönetimine bırakılması kararı alınmıştır.
2. Doğu Anadolu'da bir Ermeni devletinin kurulmasına karar verilmiştir.

Köşetaşının çözümü: Anlaşma Devletleri, Doğu Anadolu'da bir Ermeni devletinin kurulması ve Boğazlarda da uluslararası bir komisyonun kurulmasına yönelik projelerle, Anadolu'da Sovyet Rusya'nın yayılmasını engelleyecek tampon bölgeler oluşturmak istemiştir.

Yanıt "D" dir.

1. I. Dünya Savaşı devam ederken Anlaşma Devletleri kendi aralarında yaptıkları gizil antlaşmalarla Osmanlı topraklarını paylaşmışlar ancak bu paylaşımlarda zaman içerisinde değişiklikler yapmak zorunda kalmışlardır.

   Anlaşma Devletlerinin bu gizli antlaşmaları tam anlamıyla uygulayamamalarında;

   I. Sovyet Rusya'nın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi

   II. Anadolu'da ulusal bir direniş hareketinin başlaması

   III. Osmanlı topraklarının jeopolitik önemini kaybetmesi

   durumlarından hangisi etkili olmamıştır?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Anlaşma Devletleri, I. Dünya Savaşı devam ederken kendi aralarında yaptıkları gizli paylaşım planlarında Boğazlarda uluslararası bir komisyonun kurulmasını kararlaştırmışlardır.

   Anlaşma Devletlerinin bu tutumunda;

   I. savaşı kazanamayacaklarını düşünmeleri

   II. boğazları tek bir devletin yönetimine bırakmak istememeleri

   III. Sovyet Rusya'nın güneye yayılmasını önlemeyi amaçlamaları

   durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Anlaşma Devletleri, I. Dünya Savaşı sırasında yaptıkları gizli antlaşmalarla Anadolu topraklarının bir bölümünü kendi aralarında paylaşmışlar, Araplara da bağımsız bir devlet kurmayı vadetmişlerdir.

   Bu antlaşmaların Osmanlı Devleti'nde;

   I. egemenlik alanı

   II. egemenlik hakları

   III. monarşiye dayalı egemenlik anlayışı

   olgularından hangilerinin korunmasını zorlaştırdığı söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Rusya'da Bolşevik İhtilali'nin ardından kurulan yeni Sovyet yönetimi I. Dünya Savaşı'ndan çekilmekle yetinmemiş, savaş içerisinde yapılan gizli antlaşmaları kamuoyuna açıklamıştır. Sovyet Rusya bu antlaşmalarla Çarlık Rusya'ya bırakılan Osmanlı topraklarında da hak iddiasında bulunmayacağını bildirmiştir.

   Buna göre;

   I. Rusya'da rejim değişikliği, Rus dış politikasını değiştirmiştir.

   II. Sovyet yönetimi açık diplomasiden yana tavır almıştır.

   III. Sovyet Rusya'nın Anlaşma Devletleri ile olan ilişkileri Çarlık Rusya'dan farklıdır.

   yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **I. Dünya Savaşı'nda yapılan gizli antlaşmalarda Arapların kendilerine bağımsızlık vadeden İngilizlerle birlikte hareket etmeyi kabul etmeleri;**

   I. hilafet kurumu

   II. ümmetçilik

   III. milliyetçilik

   olgularından hangilerinin etkinliğini kaybetmeye başladığını kanıtlar?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. **I. Dünya Savaşı'nda gerçekleşen aşağıdaki gelişmelerden hangisi, Anlaşma Devletlerinin savaş sırasında yaptıkları gizli paylaşım planlarında değişikliğe neden olmuştur?**

   A) Osmanlı Devleti'nin savaşa katılması

   B) Arapların İngiltere ve Fransa ile birlikte hareket etmesi

   C) Sovyet Rusya'nın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi

   D) Savaş alanının genişlemesi

   E) Osmanlı Devleti ile Almanya arasında kara bağlantısının sağlanması

karekök

C | E | D | E | B | C

köşetaşı

ABD, I. Dünya Savaşı'nın ardından oluşturmayı düşündüğü dünya düzenini, sömürgeciliğin önlenmesi ve kalıcı bir dünya barışının sağlanması amaçlarına dayandırmıştır.

ABD'nin bu tumumu geliştirmesinde;

I. savaş içerisinde stokladığı mallara yeni pazarlar oluşturma
II. devletlerin silahlanmaya ayırdıkları bütçeyi azaltma
III. uluslararası ticaretin gelişmesini engelleyen uluslararası çatışmaları durdurma

amaçlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

ABD'NİN SAVAŞA GİRMESİ VE WİLSON İLKELERİ

ABD'nin savaşa girmesinde iki neden etkili olmuştur;

1. **Alman denizaltılarının ABD yolcu gemilerini batırması:** Bu gemiler aslında İngiltere ve Fransa'ya silah sevkiyatında kullanılıyordu.
2. **Savaşı bitirmeyi amaçlaması:** ABD savaş boyunca İngiltere ve Fransa'ya silah satmış ve savaş sonrasında satmak amacıyla temel tüketim mallarının üretimine başlamıştır. Savaş zamanlarında devletler bütçelerinin önemli bölümünü silah alımına harcamaktadır. Oysa ABD'nin artık silah değil, fabrikalarında stokladığı malları satması gerekmektedir. Bunun için savaşı bitirmek istemiş ve bu amaçla savaşa girmiştir.

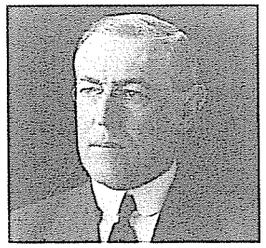
ABD Başkanı Woodrow Wilson

"Kuvvetli veya zayıf olsunlar, bütün milletler için adalet, eşitlik ve güven içinde yaşama hakkı sağlanmalıdır. Amerikan ulusu başka hiçbir ilkeyi kabul etmez. Bu uğurda her şeyi yapmaya hazırdır."

Wilson

➔ İttifak Devletleri, Rusya'nın çekilmesiyle umutlanmışsa da ABD'nin savaşa girmesiyle savaştaki dengeler değişmiş, Anlaşma Devletleri, bütün cephelerde kazanmaya başlamıştır.

➔ Anlaşma Devletleri, Bulgaristan'ı çekilmeye zorlamak amacıyla bu devlete karşı cephe açabilmek için Yunanistan'ın kendi yanlarında savaşa girmesini sağlamışlardır. Bunu yaparken de Yunanistan'a savaşa girmesi karşılığında gizli antlaşmalarla İtalya'ya bıraktıkları Batı Anadolu topraklarını vadetmişlerdir (Bu durum ileride kendi aralarında görüş ayrılıklarına neden olacaktır).

➔ Savaşın, Anlaşma Devletleri tarafından kazanılacağının belli olduğu bir ortamda ABD Başkanı Wilson, savaş sonrası dünya düzeninin kurallarını belirleyen bir bildiri yayınlamıştır (8 Ocak 1918).

➔ Wilson İlkeleri'nin iki temel amaç üzerine kurulduğu görülür:

- Sömürgeciliğin önlenmesi
- Dünya barışının sağlanması

Savaş sırasında stokladığı mallara pazar bulabilmek amacı ile sömürgeciliği önlemek istemiş, devletlerin silaha harcadıkları bütçeyi Amerikan malları için kullanmalarını sağlamak amacı ile dünya barışına ihtiyaç duymuştur.

Köşetaşının çözümü: ABD savaş içerisinde stokladığı mallara pazarlar oluşturabilmek amacıyla sömürgeciliği önlemeye çalışmıştır. Uluslararası ticareti geliştirmek, mal satımını kolaylaştırabilmek için de dünya barışının sağlanmasını amaçlamıştır. *Yanıt "E" dir.*

1. **Anlaşma Devletlerinin I. Dünya Savaşı'nda; aşağıdakilerden hangisiyle, kendi aralarında anlaşmazlığa neden olabilecek girişimlerde bulundukları söylenebilir?**

A) Bulgar topraklarını işgal etmeleri
B) Batı Anadolu topraklarını hem İtalya'ya hem de Yunanlılara vadetmeleri
C) Osmanlı Devleti'nin müttefikleriyle bağlantısını kesmeleri
D) Almanya'nın doğuya yayılmasını önlemek için yeni cepheler açmaları
E) Arap topraklarında milliyetçi propagandalar yapmaları

2. **I. Dünya Savaşı'nda ABD'nin aşağıdaki girişimlerinden hangisi, bu devletin uluslararası politikalarda müttefiklerinden daha etkin bir rol oynadığına kanıt oluşturur?**

A) Gizli paylaşım planlarına katılmaması
B) Temel tüketim mallarının üretimini geliştirmesi
C) Savaş sonrası oluşacak dünya düzeninin kurallarını belirlemesi
D) Müttefiklerine askeri destek sağlaması
E) Silahsızlanmayı öngören çalışmalar yapması

3. ABD başkanı Woodrow Wilson'un I. Dünya Savaşı'nda yayınladığı bildiride, "kuvvetli ya da zayıf bütün uluslar için adaletin ve varlığını devam ettirme hakkının sağlanması yolunda Amerikan ulusunun her şeyi yapmaya hazır olduğu" belirtilmiştir.

Buna göre, ABD'nin aşağıdakilerden hangisini desteklemeyi temel alan bir tutum içerisinde olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Devletlerin eşitliği prensibinin dikkate alınmasını
B) Bağımsız devlet anlayışının korunmasını
C) Uluslararası politikalarda tarafsız kalınmasını
D) Dünya barışının sağlanmasını
E) Sömürgeciliğin önlenmesini

4. **Dünya barışının;**

I. temel ihtiyaç ürünlerinin tüketimini artırma
II. savaş için yapılan harcamaları azaltma
III. tüketici nüfusun can güvenliğini koruma

özelliklerinden hangileriyle uluslararası ticareti kolaylaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **I. Dünya Savaşı'nda görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi savaşın Anlaşma Devletlerince kazanılmasında diğerlerinden <u>daha etkili</u> olmuştur?**

A) ABD'nin savaşa girmesi
B) Yunanlılara Batı Anadolu topraklarının vadedilmesi
C) Gizli antlaşmaların yapılması
D) Rusya'nın işgal altında bulundurduğu topraklardan çekilmesi
E) Osmanlı Devleti'nin birden fazla cephede savaşması

6. **ABD'nin I. Dünya Savaşı öncesinde ve savaş sırasında gösterdiği;**

I. İtilaf ve İttifak bloklarının kurulmasında yer almama
II. İngiltere ve Fransa'ya askeri yardımda bulunma
III. savaş sonrasında satmak amacıyla mal stoklama

tutumlarından hangileriyle tarafsızlığına gölge düşürdüğü savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

B	C	C	E	A	B

köşetaşı

Wilson İlkeleri'nde yer alan;

I. her ulusun çoğunluk oluşturduğu bölgede kendi devletini kurabilmesi
II. kazanan devletlerin kaybedenlerden toprak alamaması
III. silah sanayilerinin sınırlandırılması

maddelerinden hangileri imparatorluk niteliğine sahip olan devletler için tehlike oluşturabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

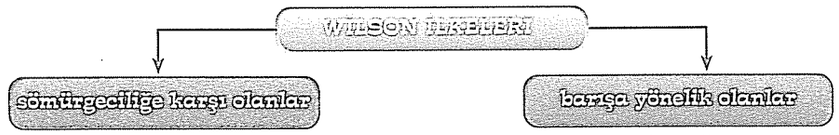

1. Self Determinasyon (Kendi geleceğini tayin hakkı): Her ulus çoğunluk oluşturduğu bölgede kendi devletini kurabilecektir.
   - Sömürgelerin yerini bağımsız devletlerin alması, ABD'nin kendisine yeni pazarlar oluşturması anlamına gelmektedir.
   - Bu madde milliyetçi bir karakter göstermesi açısından çok uluslu devletlerin (imparatorlukların) parçalanmasına neden olabilecek özelliktedir.
2. Kazananlar kaybedenlerden toprak ve savaş tazminatı alamayacaktır.
   - Bu maddeyle yeni işgaller olmayacağı için yeni sömürge alanlarının oluşturulmasına engel olmak amaçlanmıştır.
   - Kazanan devletler, kaybedenlerden toprak alamayacaklarsa da kaybeden devletlerin yönetimlerini almaya yönelik bir strateji geliştireceklerdir. Bu durum "Mandacılık" anlayışının doğmasına neden olacaktır.
   - Kaybedeceği anlaşılan devletler bu madde gereği (toprak ve tazminat vermeyeceklerini düşündükleri için) teslim olacaktır. Bu madde savaşın bitirilmesinde çok etkili olmuştur.
3. Gizli antlaşmalar yapılmayacaktır.
   - Gizli antlaşmalarla paylaştıkları Osmanlı topraklarını sömürge alanına dönüştüremeyeceklerdir.

1. Silahlanmaya ayrılan bütçeler kısıtlanacaktır.
2. Uluslararası sorunları barışçıl yollarla çözebilmek amacıyla Milletler Cemiyetî kurulacaktır.
3. Alsas - Loren Fransa'ya bırakılacaktır.
   - Alsas - Loren'in Almanya'da kalması Fransa için yeni bir savaş nedeni olabilirdi.
4. Sırbistan, Karadağ, Rusya ve Romanya'nın işgal altındaki toprakları işgalden arındırılacak, İtalya ve Avusturya sınırı yeniden çizilecek, denizle bağlantısı olan bir Polonya kurulacaktır.
   - Sınırların yeniden belirlenmesi sınır sorunlarına bağlı olarak yeni savaşların çıkmasına engel olma amaçlıdır.

OSMANLI DEVLETİ İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Wilson İlkeleri'nde çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Osmanlı topraklarında bağımsız bir Türk Devleti kurulabilmesi, Boğazlar'ın uluslararası ticarete açık tutulması ve boğazların uluslararası bir komisyonun yönetimine bırakılması öngörülmüştür (Bu komisyon Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarına aykırıdır).

Köşetaşının çözümü: Her ulusun kendi devletini kurma düşüncesi çok uluslu yapıya sahip devletler (imparatorluklar) için parçalanma nedenidir.

Yanıt "A" dır.

1. ABD, I. Dünya Savaşı sırasında, savaşın ardından oluşacak yeni dünya düzeninin kurallarını belirleyen bir bildiri yayınlamıştır.

   Wilson İlkeleri olarak adlandırılan bu bildiride öngörülen;

   I. savaş içerisinde yapılan gizli paylaşım antlaşmalarının geçersiz sayılması
   II. kazananların kaybedenlerden toprak alamaması
   III. her ulusun kendi devletini kurabilmesi

   düzenlemelerinden hangileri, sömürgelerin yerini bağımsız devletlere bırakmasından çok yeni sömürge alanlarının oluşmasına engel olmayı amaçlamıştır?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. **Wilson İlkeleri'nde yer alan;**

   I. devletlerin silahlanma için kullandıkları bütçeleri azaltmaları
   II. Milletler Cemiyeti'nin kurulması
   III. sınırların milliyet prensibi dikkate alınarak yeniden belirlenmesi

   düzenlemelerinden hangilerinin dünya barışının sağlanmasına yönelik olduğu söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

3. **I. Dünya Savaşı sırasında yayınlanan, Wilson İlkeleri ile öngörülen;**

   I. kazananların kaybedenlerden toprak alamaması
   II. her ulusun çoğunluk oluşturduğu bölgelerde bağımsız devlet kurabilmesi
   III. savaş içerisinde yapılan gizli paylaşımların geçersiz sayılması

   düşüncelerinden hangileriyle sömürgeciliğin önlenmesi amaçlanmıştır?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. Kendini yönetmekten aciz toplum ve devletlerin gelişmiş devletler tarafından yönetilmesi anlayışına "mandacılık" denmiştir.

   I. Dünya Savaşı'nda ABD tarafından yayınlanan Wilson İlkeleri'nin aşağıdaki düzenlemelerinden hangisi "mandacılık" anlayışının ortaya çıkmasında etkili olmuştur?

   A) Kazananların kaybedenlerden toprak alamayacak olması
   B) Yenilen devletlerin savaş tazminatı ödememesi
   C) Milletler Cemiyeti'nin kurulmasının öngörülmesi
   D) Boğazların uluslararası ticarete açık tutulmasının sağlanması
   E) Ulusların kendi geleceğini belirleme hakkına sahip olduğunun belirtilmesi

5. I. Dünya Savaşı'nda ABD başkanı Wilson'un savaş sonrası dünya düzenini belirlemek amacıyla yayınladığı ilkeler savaşı kaybedeceğini anlayan devletlerin teslim olmasını kolaylaştırmıştır.

   Wilson İlkeleri'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi yenileceğini düşünen devletlerin I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesinde daha etkili olmuştur?

   A) Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını planlaması
   B) Silahlanma yarışının bitirilmesini amaçlaması
   C) Gizli antlaşmaları geçersiz kılması
   D) Alsas-Loren'i Fransa'ya bırakması
   E) Kazananların kaybedenlerden toprak ve tazminat alamayacağını öngörmesi

6. **I. Dünya Savaşı sırasında ABD'nin yayınladığı Wilson İlkeleri'nin;**

   I. ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkını savunma
   II. sınırların milliyet prensibi dikkate alınarak belirlenmesini temel alma
   III. Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını öngörme

   özelliklerinden hangileri, çok uluslu devletlerin toprak bütünlüklerini korumalarını zorlaştırıcı niteliktedir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

D | E | E | A | E | D

köşetaşı

I. Dünya Savaşı'nda Bulgaristan'ın teslim olmasıyla Osmanlı Devleti'nin müttefikleriyle bağlantısının kesilmesine ve Anlaşma Devletlerinin Bulgar toprakları üzerinden İstanbul'a yürüme ihtimali doğmasına neden olmuştur.

Bu durumun Osmanlı Devleti için aşağıdakilerden hangisini kolaylaştırdığı söylenebilir?

A) Müttefiklerinin cephe yükünü hafifletmesini
B) I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesini
C) Toprak bütünlüğünün korunmasını
D) Ümmetçi ideolojinin devam ettirilmesini
E) Kars, Ardahan ve Batum'un Rusya'dan geri alınmasını

açıklamalı çözüm

SAVAŞ BİTİYOR...

Bolşevik İhtilali ile daha önce savaştan fiilen çekilen Sovyet Rusya, Brest - Litowsk Antlaşması'nı imzalayarak savaştan resmen çekilmiştir. Bu antlaşma ile Sovyet Rusya;

1. Avrupa'da; Kurtlan, Polonya ve Estonya topraklarındaki hak iddiasından vazgeçmiş.
2. Kendisinden ayrılan Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'ın bağımsızlığını kabul etmiş.
3. Çarlık Rusya'nın işgal altında tuttuğu Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne geri vermiştir.

yorum: Bu durum, Rusya'daki rejim değişikliği (çarlık rejiminin yerine sosyalist rejimin kurulması)nin yayılmacılığa dayalı geleneksel Rus dış politikasının değişmesine neden olduğunun göstergesidir.

Önce Bulgaristan Selanik Mütakeresi ile (29 Eylül 1918), ardından Osmanlı Devleti Mondros Mütarekesi'ni imzalayarak (30 Ekim 1918) I. Dünya Savaşı'ndan çekilmişlerdir. Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun Villi Giusti Mütarekesi'ni imzalayarak (4 Kasım 1918) çekilmesinin ardından yalnız kalan Almanya Rethondes Ateşkesi ile teslim olmuştur (14 Kasım 1918).

Osmanlı Devleti'nin Mondros Mütarekesi'ni imzalayarak teslim olmasında aşağıdaki gelişmeler etkili olmuştur:

1. Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi;
   a. Osmanlı Devleti'nin müttefikleri ile olan kara bağlantısının kesilmesine ve yalnız kalmasına yol açmıştır.
   b. Bulgar topraklarına giren Anlaşma Devletlerinin bu topraklar üzerinden İstanbul'a yürüme ihtimalini doğurmuştur.
2. Ortadoğu ve Arap topraklarında ağır yenilgilere uğraması
3. Wilson İlkeleri'nde yer alan, "kazananların kaybedenlerden toprak alamayacağı" hükmünün uygulanacağının düşünülmesi

Köşetaşının çözümü: Bulgaristan'ın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi, Osmanlı Devleti'nin müttefikleriyle kara bağlantısının kesilmesine ve yalnız kalmasına neden olmuş bu durum Osmanlı Devleti'nin teslim olmasını kolaylaştırmıştır.

Yanıt "B" dir.

UYARI

Ateşkes Antlaşmaları savaşları durdurur, ama kesin olarak bitirmez. Savaşları kesin olarak bitiren barış antlaşmalarıdır.

Bir devletin savaştan resmen çekilmesi yazılı bir belge (antlaşma) ile mümkündür. Bolşevik İhtilali ile cephelerdeki askerlerini geri çekerek I. Dünya Savaşı'ndan fiilen çekilen Sovyet Rusya, Brest-Litowsk Antlaşması ile savaşa resmen veda etmiştir.

1. **I. Dünya Savaşı'nda, Osmanlı Devleti'nin;**

I. Ortadoğu ve Arap topraklarında ağır yenilgilere uğraması
II. Wilson İlkeleri'nde yer alan, "Kazananlar kaybedenlerden toprak alamayacaktır." kararının uygulanacağını düşünmesi
III. müttefikleriyle kara bağlantısının kesilmesi

gelişmelerinden hangileri, Mondros Mütarekesi'ni imzalayarak teslim olmasını kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

2. Sovyet Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan resmen çekilmesini sağlayan Brest - Litovsk Antlaşması ile Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan'ın bağımsızlığını kabul etmiştir.

Bu durumun Rusya'da;

I. egemenlik alanı
II. demokrasi
III. laiklik

olgularından hangilerini zayıflattığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. **Sovyet Rusya'nın;**

I. kazananlarla aynı blokta yer almasına rağmen I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi
II. Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne bırakması
III. Polonya topraklarında hak iddia etmekten vazgeçmesi

tutumlarından hangileriyle emperyalizme karşı olduğunu göstermiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. **Sovyet Rusya'nın, I. Dünya Savaşı'ndan resmen çekilmesine neden olan Brest Litovsk Antlaşması ile kabul ettiği;**

I. Kurtlan, Polonya ve Estonya topraklarından çekilme
II. Ermenistan, Azerbaycan ve Gürcistan'ın bağımsızlığını kabul etme
III. Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne bırakma

kararlarından hangileri, bu devletin ulusların kendi geleceğini belirleme hakkına saygılı olduğunu gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. **Sovyet Rusya'nın;**

I. Brest Litovsk Antlaşması'nı yapma
II. cephelerde bulundurduğu askerleri geri çekme
III. sınırları içerisindeki bazı uluslara bağımsızlık kazandırma

girişimlerinden hangileriyle, I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesine resmiyet kazandırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **I. Dünya Savaşı sırasında Rusya'da kurulan Sovyet yönetiminin;**

I. I. Dünya Savaşı'ndan çekilme
II. Avrupa topraklarındaki hak iddialarından vazgeçme
III. işgal ettiği toprakları boşaltma

tutumlarından hangileri, dış politikada Çarlık Rusya'dan farklı bir anlayışa sahip olduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

karekök

E A E D A E

köşetaşı

I. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'nın bazı ülkelerinde siyasal iktidarlar el değiştirmiş, Almanya'da nasyonal sosyalizme, İtalya'da faşizme dayalı totaliter rejimler kurulmuştur.

Bu durumun Almanya ve İtalya'da;

I. liberalizm
II. çoğunlukçu demokrasi
III. basın ve düşünce hürriyeti

olgularından hangilerinin gelişmesine engel olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

SAVAŞIN SONUÇLARI

1. Çok uluslu devletler (Osmanlı ve Avusturya - Macaristan İmparatorlukları) parçalanmış, bu imparatorlukların topraklarında yeni ulus - devletler (Polonya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Türkiye) kurulmuştur.
2. Uluslararası sorunları barışçıl yollarla çözmek ve dünya barışını korumak amacıyla Milletler Cemiyeti kurulmuştur.
3. Sömürgecilik, mandacılık adı altında devam ettirilmiştir.
4. Savaş sonrası sınırların çizilmesinde milliyet esasları dikkate alınmadığı için azınlık sorunları devam etmiştir.
5. Bu savaş, kimyasal silahların, denizaltı ve tankların ve uçakların kullanıldığı ilk savaş olmuş bu durum cephe kavramını değiştirmiş ve çok sayıda sivil insanın hayatını kaybetmesine neden olmuştur.
6. Avrupa'nın bazı ülkelerinde cumhuriyetler ilan edilmiş, ancak Almanya ve İtalya'da seçimlerin ardından liberal demokrasi karşıtı totaliter yönetimler kurulmuştur.
7. Osmanlı İmparatorluğu'nu savaşa sürükleyen İttihat ve Terakki ileri gelenleri; Enver, Talat ve Cemal Paşalar savaşın kaybedileceğini anlayınca ülke dışına kaçmışlardır. Yeni kurulan Ahmet İzzet Paşa Hükümeti Mondros Mütarekesi'ni imzalayarak I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir.
8. Osmanlı Devleti bu savaşta tarımda işgücünü oluşturan genç nüfusunun ve eğitimli, aydın kadrolarının önemli bir bölümünü kaybetmiştir. Osmanlı Devleti savaş içerisinde 2.8 milyona yakın insanı askere almış, savaşta 240.000'e yakını esir düşenler olmak üzere yaklaşık 1.600.000 insanını yitirmiştir.

yorum: Bu durum, tarımsal üretimin azalmasına ve bürokraside görevlendirilecek eğitimli kadroların eksikliğinin hissedilmesine neden olmuştur.

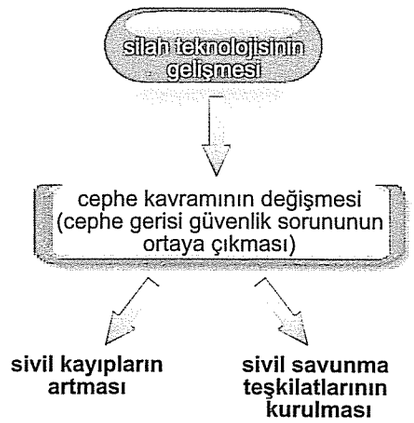

Liberal Demokrasi

Kişi hak ve hürriyetlerinin korunduğu ve çok partili siyasal hayata dayalı demokrasi anlayışı

Totaliter Rejim

Liberal demokrasinin aksine tek bir parti, ideoloji ya da bir ırkın baskısına dayalı muhalefetsiz rejimler...

Köşetaşının çözümü: Nasyonel sosyalizm ve faşizm liberal demokrasiye karşı ideolojilerdir. Bu açıdan üç öncülde de yer alan olguların gelişimini engellemiştir.

Yanıt "E" dir.

1. **I. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da azınlıklarla ilgili sorunların devam etmesinde;**

I. sınırlar belirlenirken milliyet prensibinin dikkate alınmaması
II. demokratik rejimlerin yaygınlık kazanması
III. Milletler Cemiyeti'nin kurulması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. I. Dünya Savaşı'nda savaş teknolojisi geliştirilmiş, kimyasal silahlar kullanılmaya başlanmıştır.

Bu durumun aşağıdaki gelişmelerinden hangisine neden olduğu söylenemez?

A) Daha fazla sivil insanın hayatını kaybetmesine
B) Cephe gerisi güvenlik sorunun ortaya çıkmasına
C) Sivil savunma örgütlerinin kurulmasına
D) Savaşın etki alanının genişlemesine
E) Etnik çatışmaların azalmasına

3. I. Dünya Savaşı, Avusturya - Macaristan ve Osmanlı İmparatorluklarının yıkılmasına neden olmuştur.

Bu gelişmenin;

I. yeni ulus - devletlerin kurulması
II. sömürgeciliğin önemini kaybetmesi
III. monarşiye dayalı siyasal rejimlerin yaygınlık kazanması

durumlarından hangilerine neden olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **I. Dünya Savaşı'na ilişkin olarak aşağıdaki yapılan eşleşmelerden hangisinde I.'deki gelişmenin II.'ye neden olduğu söylenemez?**

	I	II
A)	Müslüman Arapların İngilizlerle birlikte hareket etmesi	Ümmetçiliğin iflas etmesi
B)	Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi	Cephe sayısının azalması
C)	Bolşevik ihtilali'nin gerçekleşmesi	Rusya'nın savaş alanından çekilmesi
D)	Silah teknolojisinin gelişmesi	Cephe kavramının değişmesi
E)	Bulgaristan'ın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi	Osmanlı Devleti'nin müttefikleriyle kara bağlantısının kesilmesi

5. **I. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da görülen;**

I. Cumhuriyet rejimlerinin yaygınlık kazanması
II. yeni ulus - devletlerin kurulması
III. Avusturya - Macaristan ve Osmanlı İmparatorlukları'nın parçalanması

gelişmelerinden hangileri, savaşın Avrupa'nın siyasal yapısında değişikliklere neden olduğunu gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti tarımda işgücünü oluşturan genç nüfusunun ve eğitimli kadrolarının önemli bir bölümünü yitirmiştir.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nde;

I. üretimin azalması
II. bürokraside görevlendirilecek kadroların eksikliğinin hissedilmesi
III. gayri müslim nüfus oranının artması

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

A E E B E C

köşetaşı

Mondros Mütarekesi'nde, ulaşım ve iletişim araçlarının Anlaşma Devletlerinin denetimine bırakılmasına yönelik maddeler yer almıştır.

Buna göre, Anlaşma Devletlerinin;

I. örgütlü bir halk direnişine engel olma
II. Osmanlı Devleti'nin merkezi otoritesini çökertme
III. uluslararası kamuoyunda haklılık kazanma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik hareket ettiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

MONDROS MÜTAREKESİ (30 Ekim 1918)

İşgallere yasal dayanak oluşturan maddeler:

➔ Boğazlar uluslararası ticarete açık olacak, gerekirse Anlaşma Devletleri tarafından işgal edilebilecektir (1. madde).

➔ Anlaşma Devletleri, güvenliklerini tehlikeye atacak bir durumla karşılaşmaları durumunda istedikleri herhangi bir stratejik noktayı işgal hakkına sahiptir (7. madde).

➔ Vilayet-i Sıtte'de (Van, Erzurum, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Sivas) bir karışıklık çıkması durumunda buraları işgal hakkı Anlaşma Devletleri'ne aittir (24. madde).

yorum: Anlaşma Devletlerinin 7. madde ile istedikleri herhangi bir yeri işgal edebilecekleri halde ayrıca 24. maddeyi oluşturmaları Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurma amacına yöneliktir. Zira bu bölgeler Anadolu'daki Ermeni nüfusunun yoğun olduğu yerlerdir.

Hüseyin Rauf Orbay

MONDROS

Mondros Ateşkes Antlaşması, savaş sonrasında kurulan yeni hükümetin bahriye nazırı Rauf Orbay ve Anlaşma Devletlerinin filo komutanı İngiliz amiral Arthur Gough Calthorpe tarafından Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda demirli Agamemnon zırhlısında yapılmıştır.

İşgalleri kolaylaştırmaya yönelik maddeler:

➔ Toros tünelleri dahil, demiryolları, tersaneler ve limanlar Anlaşma Devletlerinin denetimine bırakılacaktır.

➔ Hükümet haberleşmeleri hariç, telsiz ve telgraf hatları ve telefonlar Anlaşma Devletleri'nce denetlenecektir.

yorum: Bu iki madde ile Anlaşma Devletleri iki amaç taşımışlardır:

1. *Merkez – taşra iletişimi keserek Osmanlı Hükümeti'nin merkezi otoritesini çökertmek*
2. *Halk arasındaki iletişimi keserek işgallere karşı örgütlü bir halk direnişinin oluşmasına engel olmak*

Askeri sınırlandırmalarla ilgili maddeler:

➔ Hicaz, Yemen ve Suriye'deki Osmanlı askeri birlikleri en yakın İtilaf komutanlıklarına teslim olacaklardır.

➔ Osmanlı savaş gemileri bulundukları limanlarda demirlenerek Anlaşma Devletleri'ne teslim edilecektir.

➔ Anadolu'daki Osmanlı orduları derhal terhis edilecek, silah ve cephanesine el konulacaktır.

yorum: Bu üç maddeyle Osmanlı Devleti askeri açıdan savunmasız bırakılmıştır.

Köşetaşının çözümü: Anlaşma Devletleri ulaşım ve iletişim araçlarını denetim altına almakla Osmanlı merkezi yönetiminin, taşra ile bağlantısını keserek merkezi otoritelerini çökertmeyi ve halk arasındaki iletişimi engelleyerek örgütlü bir halk direnişinin ortaya çıkmasını önlemeyi amaçlamışlardır.

Yanıt "D" dir.

1. **Mondros Ateşkes Antlaşması'nda yer alan;**

I. Hicaz, Yemen ve Suriye'deki Osmanlı askeri birliklerinin teslim olması
II. Osmanlı savaş gemilerinin Anlaşma Devletleri'ne teslim edilmesi
III. Anadolu'daki Osmanlı askeri birliklerinin terhisine başlanması

maddelerinden hangileriyle Osmanlı Devleti'nin işgaller karşısında savunmasız bırakılması amaçlanmıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Anlaşma Devletleri, Mondros Mütarekesi'nde, güvenliklerini tehlikeye sokacak bir durumla karşılaşmaları durumunda istedikleri herhangi bir stratejik noktayı işgal hakkına sahip olduklarını belirten bir maddenin de yer almasını sağlamışlardır.

Anlaşma Devletlerinin bu tutumlarıyla aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye çalıştıkları söylenebilir?

A) İşgallerine yasal dayanak oluşturmayı
B) Anadolu'daki yerel yönetimlerin yetkilerini genişletmeyi
C) İşgaller sırasında karşılaşabilecekleri insan hakları ihlallerine engel olmayı
D) İşgallerini belirli alanlarla sınırlı tutmayı
E) Çoğunluk prensibine bağlı kalmayı

3. **Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan çekilerek Mondros Mütarekesi'ni kabul etmesinde;**

I. Bulgaristan'ın teslim olmasına bağlı olarak müttefikleriyle bağlantısının kesilmesi
II. Wilson İlkeleri'nde yer alan, kazananların kaybedenlerden toprak olamayacağı maddesinin uygulanacağının düşünülmesi
III. büyük ölçekli toprak kayıplarına uğraması

gelişmelerinden hangilerinin kolaylaştırıcı etki yaptığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. Anlaşma Devletleri, Mondros Mütarekesi'nde Osmanlı Devleti'nin ulaşım ve haberleşme araçlarını denetimleri altına almalarını sağlayacak düzenlemeler yapmışlardır.

Anlaşma Devletlerinin bu tutumlarıyla;

I. genel savaş hukukuna bağlı kalma
II. Osmanlı Devleti'ni fiilen devam ettirme
III. işgalleri kolaylaştırma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştıkları söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. Mondros Ateşkes Antlaşması'nda iç güvenliğin sağlanması için gerekli olan askerlerin dışındaki Osmanlı ordusunun terhis edilmesine ve Osmanlı sınırları dışında kalmış olan Osmanlı birliklerinin en yakın İtilaf komutanlıklarına teslim olmalarına yönelik maddeler yer almıştır.

Anlaşma Devletlerinin antlaşmada bu tür maddeler bulundurmakla;

I. Osmanlı topraklarını işgallere hazır duruma getirme
II. ateşkesin kalıcı olmasını sağlama
III. uluslararası hukuka bağlı kalma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. **Mondros Mütarekesi'nde yer alan;**

I. Osmanlı askeri birliklerinin terhis edilmesi
II. haberleşme ve ulaşım araçlarının Anlaşma Devletlerinin denetimine bırakılması
III. Alman ve Avusturya uyrukluların Osmanlı topraklarını terk etmesi

düzenlemelerinden hangileri, Anlaşma Devletlerinin Anadolu'da gerçekleştirecekleri işgaller karşısında oluşabilecek direnişe karşı önlem aldıklarını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

E A E A B D

köşetaşı

Padişah, Mondros Mütarekesi'nin ardından, 21 Aralık 1918'de Meclis-i Mebusan'ı kapatarak İngilizlere yakınlığıyla bilinen Damat Ferit'i sadrazamlığa getirmiştir.

Padişahın bu tutumuyla;

I. mutlakiyete dayalı bir siyasal rejim oluşturduğu
II. demokrasiyle uyuşmayan girişimlerde bulunduğu
III. teslimiyetçi bir anlayış geliştirdiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Mütarekeye Tepkiler

Mondros Mütarekesi, bir ateşkes olmanın ötesinde Osmanlı Devleti'nin fiilen bitişini gösteren bir teslimiyet belgesidir. Mütarekenin ardından önce ordular terhis edilmeye başlanmış, arkasından işgaller gerçekleştirilmiştir. İlk işgali Musul'da gerçekleştiren İngilizlerin ardından (3 Kasım 1918), ortak bir İtilaf donanması 13 Kasım 1918'de Boğazlara demirleyerek İstanbul'u fiilen işgal etmiştir.

⇒ Halk: Birbirini takip eden Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya Savaşları'nın yol açtığı insan kayıpları, yoksulluk, salgın hastalıklardan yılmış olan halk mütarekeyi büyük bir mutlulukla karşılamıştır. Mütarekenin koşulları hakkında bilgi sahibi değildir. Zaten önemli olan onlar için nasıl olduğu değil, ne olduğudur. Sulh (barış) olmuş, savaş bitmiştir. Ancak işgallerle birlikte halkın tepkisi de değişecektir.

⇒ Aydınlar: Wilson İlkeleri'nin uygulanacağını, işgallerin geçici olacağını ve Anadolu'da bir Türk Devleti'nin kurulacağını düşündükleri için mütarekeyi desteklemişlerdir.

⇒ Padişah: İki seçenekle karşı karşıyadır. Ya mütarekeye direnecek ya da karşı konulamayacağına inandığı Anlaşma Devletleri ile uyumlu politikalar izleyerek varlığını korumaya çalışacaktır. Padişah ikinci seçeneği benimsemiştir. Mütarekenin ardından yaptığı iki girişim bu durumu açıkça ortaya koymaktadır:

1. Savaş suçlusu olarak gördüğü İttihatçıları tutuklatmış ve İngilizlere yakınlığıyla bilinen Damat Ferit'i sadrazamlığa getirmiştir.

   yorum: Böylelikle Anlaşma Devletlerinin desteğini almayı amaçlamıştır.

2. Mütareke karşıtı yayın yapan yayın organlarına sansür uygulamış ve 21 Aralık 1918'de Meclis-i Mebusan'ı kapatmıştır.

   yorum: Böylelikle padişah, işbirlikçi politikalarına ve işgallere karşı parlamentoda oluşabilecek bir tepkinin ve muhalefetin önüne geçmeyi amaçlamıştır.

UYARI

Resmi antlaşmanın yanında, Amiral Calthorpe'un açıklamalarını içeren bir mektup da Türk tarafına sunulmuş, mektupta işgal kuvvetlerine Yunan askerlerinin katılmayacağına ve işgallerin geçici olacağına yönelik taahhütler de yer almıştır. Anlaşma Devletleri böylelikle Osmanlı Devleti'nin mütarekeyi kabul etmesini kolaylaştırmayı amaçlamıştır. Ancak bu taahütlere bağlı kalınmayacağı ileride görülecektir.

DEĞİL Mİ AMA

Bir devletin fiilen bitişi; devlet kurumlarının ve kuruluşlarının işlerliğini kaybetmesi ile gerçekleşir. Bu antlaşma ile orduları terhis edilmiş, silah ve cephanesine el konulmuş, haberleşme ve ulaşım araçları üzerindeki denetimini kaybetmiş olması Osmanlı Devleti'nin fiilen bittiği anlamına gelir.

Köşetaşının çözümü: Padişahın paragraftaki tutumu üç öncülde de yer alan yargıları destekler niteliktedir.

Yanıt "E" dir.

1. **Mondros Mütarekesi'nin ardından padişahın;**

   I. mütareke karşıtı yayın yapan gazete ve dergilere sansür uygulama
   II. Meclis-i Mebusan'ı kapatma
   III. İngilizlerin hoşgörüsüne sığınma

   girişimlerinden hangileriyle, teslimiyetçi politikalarına karşı oluşabilecek muhalefeti önlemek istediği söylenebilir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Bir devletin resmi olarak varlığını yitirmesi için mevcut siyasal rejiminin ortadan kalkmış olması gereklidir.

   Buna göre, Mondros Mütarekesi'nin ardından gerçekleşen aşağıdaki durumlardan hangisi, fiilen bittiği kabul edilen Osmanlı Devleti'nin resmi olarak geçerliliğini devam ettirdiğini gösterir?

   A) Padişahın Anlaşma Devletleri tarafından korunması
   B) Anadolu'da işgallere karşı bir direnişin başlaması
   C) Ulaşım ve haberleşme araçlarının Anlaşma Devletlerinin denetimine bırakılması
   D) Osmanlı topraklarında işgallerin başlaması
   E) Osmanlı askeri birliklerinin terhis edilmesi

3. **Mondros Mütarekesi'nde yer alan;**

   I. savaş esirlerinin karşılıklı olarak değiştirilmesi
   II. Anadolu'daki Osmanlı askeri birliklerin terhis edilmesi
   III. iletişim ve ulaşım araçlarının Anlaşma Devletlerinin denetimine bırakılması

   hükümlerinden hangilerinin, Osmanlı Devleti'nin fiilen varlığını yitirmesine neden olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Padişah Mondros Mütarekesi'nin ardından 21 Aralık 1918'te Meclis-i Mebusan'ı kapatmıştır.

   Bu durumun;

   I. demokrasi
   II. halk iradesi
   III. monarşi

   olgularından hangilerinin zayıflamasına neden olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. Mondros Mütarekesi görüşmelerinde İngiliz Amiral Calthorpe resmi antlaşmanın yanında Osmanlı Hükümeti'ne sunduğu bir mektupta, Anadolu'daki işgallerin geçici olacağına ve işgallerde Yunan kuvvetlerinin yer almayacağına dair kesin ifadeler kullanmıştır.

   İngiltere'nin bu tumumuyla;

   I. mütarekenin Osmanlı Devleti'ne kabul ettirilmesini kolaylaştırma
   II. Osmanlı topraklarında demokratik bir yönetim oluşturma
   III. ulusların kendi geleceğini belirleme hakkına saygı gösterme

   amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. I. Trablusgarp Savaşı
   II. Balkan Savaşları
   III. I. Dünya Savaşı

   Yukarıdakilerden hangisinde Osmanlı Devleti, milliyetçi düşüncelere karşı mücadele <u>etmemiştir</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

kavekök

B	A	E	B	A	A

köşetaşı

Mondros Mütarekesi'nin ardından Rumlar ve Ermeniler Wilson İlkeleri'nden yola çıkarak Anadolu'da, bağımsızlık amaçlayan cemiyetler kurmuşlardır.

Buna göre, Wilson İlkeleri'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin Rum ve Ermenilerin cemiyetler kurmalarında etkili olduğu söylenebilir?

A) Gizli antlaşmaları yasaklaması
B) Sömürgeciliği önlemeye yönelik düzenlemeler yapması
C) Uluslara, çoğunlukta bulundukları bölgelerde kendi geleceğini belirleme hakkı öngörmesi
D) Uluslararası sorunların barışçıl yollarla çözümünü esas alması
E) Uluslararası ticareti geliştirmeyi amaçlayan maddeler bulundurması

açıklamalı çözüm

MİLLİ VARLIĞA DÜŞMAN CEMİYETLER – 1

Azınlıkların Kurduğu Cemiyetler

1. Rumların kurduğu cemiyetler

Mavri Mira: Batı Anadolu'yu içine alan topraklarda ve İstanbul merkezli Bizans İmparatorluğu'nu yeniden kurmayı (Megalo İdea) amaçlamıştır.

Pontus – Rum Cemiyeti: Doğu Karadeniz sahil şeridinde Pontus – Rum İmparatorluğu'nu yeniden kurmak için çalışmıştır.

2. Ermenilerin kurduğu cemiyetler

Hınçak ve Taşnaksütyun Cemiyetleri: Doğu Anadolu ve Klikya (Çukurova çevresi) bölgesinde Ermeni Devleti kurma amacıyla hareket etmişlerdir.

3. Yahudilerin kurduğu cemiyetler

Alyans İsrailit ve Macabi Cemiyetleri: Amaçları, Rumlar ve Ermenilerden farklı olarak, Anadolu topraklarında devlet kurmak değildir. Zaten Anadolu'nun hiçbir bölgesinde toprak iddiasında bulunabilecek bir nüfusa sahip olamamışlardır. Amaçları, (I. Dünya Savaşı'nın ardından Osmanlı Devleti'nin çekilmek zorunda kaldığı) İsrail topraklarının kendilerine bırakılması için propaganda yapmaktır.

Köşetaşının çözümü: Wilson İlkeleri'nde yer alan her ulusun kendi bağımsız devletini kurma hakkına sahip olma düşüncesi azınlıkları bağımsız devlet kurma yolunda umutlandırmıştır.

Yanıt "C" dir.

UYARI

Rumlar ve Ermenilerin kurdukları cemiyetler;

1. *Modros Mütarekesi'nin oluşturduğu otorite boşluğundan yararlanarak faaliyet göstermişlerdir.*
2. *Wilson İlkeleri'nin çoğunluk prensibinden yola çıkmışlardır.*

Bulundukları bölgelerde çoğunluk oluşturabilmek için Türk nüfusu katlederek göçe zorlamışlar ve karışıklık çıkararak Anlaşma Devletlerinin işgallerini kolaylaştırma yoluna gitmişlerdir.

UYARI

Yahudiler, M.S. 70'de Roma İmparatorluğu tarafından dünyanın değişik bölgelerine sürülmüşlerdir. Anayurtlarından 2000 yıla yakın bir zaman uzak kalmışlardır. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin Ortadoğu'dan çekilmesinin ardından İsrail topraklarının kendilerine bırakılması için propagandaya başlamışlardır. Yahudiler II. Dünya Savaşı'nın ardından Birleşmiş Milletler kararıyla bugünkü İsrail topraklarına yerleşmişlerdir (1948).

1. **Wilson İlkeleri arasında yer alan;**

I. Kazananlar kaybedenlerden toprak almayacaktır.
II. Gizli antlaşmalar yapılmayacaktır.
III. Her ulus çoğunlukta bulunduğu bölgede kendi devletini kurabilecektir.

kararlarından hangileri, azınlıkların cemiyetler kurmasında etkili olmuştur?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Mondros Mütarekesi'nin ardından Yahudiler tarafından kurulan cemiyetler, Rumların ve Ermenilerin örgütledikleri cemiyetlerden farklı olarak Anadolu'da devlet kurmayı amaçlamamışlardır.

Yahudilerin Anadolu'da toprak iddiasında bulunmaması;

I. Anadolu'nun hiç bir bölgesinde çoğunluk iddiasında bulunabilecek nüfusa sahip olmamaları
II. İsrail topraklarında devlet kurmayı amaçlamaları
III. Anlaşma Devletlerinin Anadolu'yu paylaşım planlarında yer almamaları

durumlarından hangilerine bağlanabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. **Mondros Mütarekesi'nin ardından görülen;**

I. devlet otoritesinin zayıflaması
II. azınlıkların bağımsızlık amaçlı cemiyetler kurmaları
III. Meclis-i Mebusan'ın kapatılması

gelişmelerinden hangilerinin Anadolu'da etnik çatışmalara yoğunluk kazandırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. **Milli varlığa düşman cemiyetler kuran;**

I. Amerikan ve İngiliz mandası taraftarları
II. padişah ve hilafete bağlılığı savunanlar
III. azınlıklar

unsurlarından hangilerinin bağımsız devlet kurma amacıyla hareket ettiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. Mondros Mütarekesi'nin ardından Rumlar Batı Anadolu ve Doğu Karadeniz'de, Ermeniler de Doğu Anadolu'da Türklere yönelik katliamlara başlamışlardır.

Rumların ve Ermenilerin bu tutumlarının;

I. bulundukları bölgelerde çoğunluk oluşturma
II. Türk nüfusu göçe zorlama
III. karışıklık çıkartarak Anlaşma Devletlerinin işgallerini kolaylaştırma

amaçlarından hangilerine yönelik olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6. **Aşağıdakilerden hangisinin, Mondros Mütarekesi'nin ardından Anadolu'da devlet kurmayı amaçlayan azınlık cemiyetlerinin faaliyetlerini kolaylaştırdığı <u>söylenemez</u>?**

A) Osmanlı ordularının terhis edilmesinin
B) Devlet otoritesinin zayıflamasının
C) Osmanlı yönetiminin egemenlik haklarını koruyamamasının
D) Azınlıkların Anlaşma Devletlerince desteklenmelerinin
E) Anadolu'da çoğunluğun Türklere ait olmasının

karekök

A E B C E E

köşetaşı

Kurtuluş Savaşı sırasında Hürriyet ve İtilaf Fırkası, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını Bolşevik ve İttihatçı olmakla suçlamış ve Kurtuluş Savaşı'nın; İttihatçıların, imparatorluğu I. Dünya Savaşı'na sokarken yaptığına benzer bir macera olacağına dair propagandalar yapmıştır.

Hürriyet ve İtilaf Fırkası'nın bu tutumuyla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı <u>söylenemez</u>?

A) Milli Mücadele'ye katılımı engellemeyi
B) Osmanlı yönetim şeklini değiştirmeyi
C) Anlaşma Devletlerinin desteğini sağlamayı
D) Halkı manda düşüncesine hazırlamayı
E) Mustafa Kemal'in arkasındaki halk desteğini azaltmayı

açıklamalı çözüm

MİLLİ VARLIĞA DÜŞMAN CEMİYETLER – 2

Türkler Tarafından Kurulan Cemiyetler

1. Sulh ve Selameti Osmaniye Cemiyeti

2. Teali İslam (İslam yüceltme) Cemiyeti

Bu iki cemiyet kurtulabilmek için padişah ve hilafete bağlı kalınması gerektiğini savunmuş, Anadolu'da başlayan Milli Mücadele'ye karşı propagandalar yapmışlardır.

yorum: Hilafete olan bağlılıkları ümmetçi bir anlayışla hareket ettiklerini gösterir.

3. İngiliz Muhipleri (dostları) Cemiyeti: İngiltere mandasını savunmuşlardır.

4. Wilson Prensipleri Cemiyeti: Amerikan mandasını savunmuşlardır.

yorum: Manda düşüncesini savunmakla bağımsız devlet anlayışına aykırı hareket etmişlerdir.

5. Hürriyet ve İtilaf Fırkası: Bab-ı Ali Baskını'nın ardından İttihatçılar tarafından bir askeri darbeyle iktidardan indirilen parti bu olaydan sonra kapanmış, Mondros Ateşkesi'nin ardından yeniden faaliyete başlamıştır. Mütareke yıllarında başkanlığını sadrazam Damat Ferit'in yaptığı parti, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını İttihatçı ve Bolşevik olmakla suçlamış, onların da ittihatçıların I. Dünya Savaşı'nda yaptığına benzer şekilde halkı maceraya sürüklediklerini propagandası yapmıştır.

6. Kürt Teali Cemiyeti: Güneydoğu Anadolu'da Kürt devleti kurma amacıyla çalışan cemiyet özellikle İngiliz Hükümeti tarafından desteklenmiştir.

yorum: İngilizler bu cemiyeti desteklemekle iki amaç taşımışlardır:

1. *Güneydoğu'daki aşiretlere devlet kurmayı vadederek, bu aşiretlerin Milli Mücadele'ye katılmasına engel olmak.*
2. *Anadolu'nun doğusunda Sovyet Rusya'nın Akdeniz'e ve petrol bölgelerine yayılmasına engel olabilecek ikinci bir tampon bölge oluşturmak (Birinci tampon bölge Ermeni devleti ile oluşturulacaktı).*

Köşetaşının çözümü: Mustafa Kemal ve milli mücadele karşıtı propaganda yapan Hürriyet ve İtilaf Partisi'nin Osmanlı siyasal rejimini değiştirmek istemesi beklenemez.

Yanıt "B" dir.

İngiliz Muhipleri Cemiyeti

İngiliz rahip Frew (Fru) tarafından kurulan cemiyetin üyeleri arasında padişah (Vahdettin) sadrazam (Damat Ferit), İçişleri Bakanı Ali Kemal ve şeyhülislam Mustafa Sabri'de vardır. Mütarekenin ardından İstanbul'un zenginleri ve ileri gelenlerinden bazılar mevcut durumlarını korumak, işgallerden menfaat sağlamak amacıyla bu cemiyete üye olmuşlardır.

UYARI

Bu cemiyetler Milli Mücadele karşıtı propagandalar yaparak TBMM'ye karşı çıkartılan ayaklanmalarda etkili olmuşlardır.

1. Mondros Mütarekesi'nin ardından Türkler tarafından kurulan cemiyetlerin;

I. manda yönetimini kabul etme
II. üyeleri arasında üst düzey bürokratlar bulundurma
III. dinsel değerleri öne çıkarma

özelliklerinden hangilerinin bağımsız devlet anlayışıyla bağdaştığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Kurtuluş Savaşı'nda, Osmanlı Devleti için İngiliz mandasını öngören İngiliz Muhipleri Cemiyeti'nin üyeleri arasında Osmanlı Devleti'nin padişahı, sadrazamı, içişleri bakanı ve şeyhülislamı da bulunmaktadır.

Bu özelliğine dayanılarak İngiliz Muhipleri Cemiyeti'nin;

I. Osmanlı bürokrasinin desteğini alma
II. geleneksel değerleri kullanma
III. padişah ve hükümet arasındaki görüş ayrılıklarında yararlanma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik hareket ettiği söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. Mondros Mütarekesi'nin ardından kurulan milli varlığa düşman cemiyetlerden Teal-i İslam Cemiyeti, hilafete bağlı kalınarak kurtulunabileceği propagandası yapmıştır.

Buna göre, Teal-i İslam Cemiyeti'nin aşağıdakilerden hangisini savunduğu söylenebilir?

A) Osmanlıcılığı B) Turancılığı
C) Ümmetçiliği D) Batıcılığı
E) Adem-i Merkeziyetçiliği

4. Türkler tarafından kurulan Sulh ve Selameti Osmaniye ve Teal-i İslam Cemiyetleri işgaller karşısında yapılacak en doğru hareketin saltanat ve hilafetin etrafından ayrılmamak olduğunu savunmuştur.

Bu tutumlarına dayanılarak, bu cemiyetlerin aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye çalıştığı savunulabilir?

A) Mevcut düzenin korunmasını
B) Siyasal rejimin demokratikleştirilmesini
C) Ulusal egemenliğin sağlanmasını
D) İşgallere karşı direnişe başlanmasını
E) Yerel kongrelerin düzenlenmesini

5. Güneydoğu Anadolu'da bağımsız devlet kurmayı amaçlayan cemiyetler İngiliz Hükümeti tarafından desteklenmiştir.

İngiltere'nin bu tür cemiyetleri desteklemekle;

I. Sovyet Rusya'nın yayılmasına engel olacak tampon bölgeler oluşturma
II. Güneydoğu'daki aşiretlerin Milli Mücadele'ye katılımına engel olma
III. Osmanlı Hükümeti'nin desteğini alma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. Kurtuluş Savaşı'nda zararlı cemiyetlerin;

I. TBMM'ye karşı ayaklanmalar düzenleme
II. İngiliz ve Amerikan mandasını savunma
III. Anadolu'da bağımsız devletler kurma

girişimlerinden hangilerinin ulusal bağımsızlık mücadelesini zorlaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

karekök

A | B | C | A | D | E

köşetaşı

Paris Barış Konferansı'nda Batı Anadolu topraklarının paylaşımı sırasında ABD, İngiltere ve Fransa bu bölgede hak iddiasında bulunan İtalya'ya karşı bölgenin Yunanlılara bırakılmasına dair görüş bildirmiştir.

Üç büyük devletin bu tutumlarında;

I. bölgede insiyatif kullanabilecek bir devletin varlığını çıkarlarına aykırı bulmaları

II. Batı Anadolu'nun hammadde alanlarını sanayileşmiş bir devletin kontrolüne bırakmak istememeleri

III. Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma düşüncesiyle hareket etmeleri

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1919)

Konferans iki amaçla toplanmıştır:

1. I. Dünya Savaşı'nı bitiren barış antlaşmalarının yapılması:

Yenilen devletlerle barış antlaşmaları yapılmış, yenilen devletler ağır savaş tazminatları ödemek zorunda bırakılmış ve bu devletlerde zorunlu askerlik yasaklanmış, silah sanayi kurulması engellenmiştir.

yorum: Böylelikle Anlaşma Devletleri, yenilen devletleri ekonomik ve askeri açıdan çökerterek sağlanacak olan barış düzenine karşı koymalarını engellemeyi amaçlamışlardır.

2. Osmanlı topraklarının paylaşılması:

Anlaşma Devletleri, I. Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmaları başarıyla tamamlamışlarsa da Osmanlı topraklarının paylaşımında sorunla karşılaşmışlardır. Batı Anadolu toprakları savaş içerisinde İtalya ve Yunanistan'a vadedilmiştir. Konferansta bu iki devlet Batı Anadolu'nun paylaşımı sırasında karşı karşıya gelmişlerdir.

İtalya, Batı Anadolu'nun gizli antlaşmalarla kendisine bırakıldığını gerekçe gösterirken, Yunanlılar bölgede çoğunluğun kendilerine ait olduğu tezini ileri sürerek Batı Anadolu'nun kendilerine bırakılması gerektiğini ileri sürmüştür.

Üç büyük devlet (ABD, İngiltere ve Fransa) Yunan tezine destek vermişlerdir. Zira;

1. Anadolu politikalarını Sovyet Rusya'nın güneye yayılmasını engelleyebilecek tampon bölgeler oluşturmak şeklinde belirleyen Anlaşma Devletleri; Doğu Anadolu'da Ermenileri, Batı Anadolu'da Yunanlıları kullanmayı amaçlamışlardır. İtalya gibi güçlü ve insiyatif kullanabilecek bir devletle tampon bölge oluşturamayacakları için zayıf olan Yunanistan'ı tercih etmişlerdir.
2. Batı Anadolu'nun zengin hammaddesini sanayileşmiş bir devlet olan İtalya'ya bırakmak istememişlerdir.

İtalya bu tutum karşısında tepki göstererek konferansı terk etmiştir.

Köşetaşının çözümü: Üç büyük devlet I. ve II. öncüllerde belirtilen nedenlerle Yunanlıları desteklemişlerdir. Anadolu topraklarını paylaşmaları, Osmanlı toprak bütünlüğünü parçaladıklarını gösterir. *Yanıt "D" dir.*

ANTLAŞMALAR

Paris Barış Konferansı'nda I. Dünya Savaşı'nı sona erdiren;

1. Almanya ile Versay
2. Avusturya ile Sen-Jermen
3. Macaristan ile Trianon
4. Bulgaristan ile Nöyyi

antlaşmaları yapılmıştır.

PAYLAŞAMADILAR

Diğer devletler ile 1919 yılı içerisinde antlaşmaları yapan Anlaşma Devletleri, Osmanlı Devleti ile yaptıkları Sevr Antlaşması'nı 1920'nin Ağustos ayına bırakmışlardır. Bu durum iki nedene bağlanabilir:

1. Osmanlı topraklarının paylaşımının zor olması
2. Anadolu'da işgallere karşı ulusal bir kurtuluş savaşının başlaması

1. Anlaşma Devletleri I. Dünya Savaşı'nın ardından yenilen devletlerle yaptıkları barış antlaşmalarında;

I. zorunlu askerliği kaldırma

II. ağır savaş tazminatları ödetme

III. silah sanayiini sınırlandırma

düzenlemelerinden hangileriyle, bu devletlerin ekonomide dışa bağımlılıklarını devam ettirmeyi amaçlamışlardır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Paris Barış Konferansı'nda İngiltere, sömürgelerine giden yolların güvenliği açısından Batı Anadolu'da insiyatif kullanılabilecek güçlü bir İtalya yerine zayıf olan Yunanistan'ı tercih etmiş, İzmir çevresinin Yunanlılara bırakılmasını sağlamıştır.

Bu durumun;

I. Anlaşma Devletleri arasında görüş ayrılıklarının ortaya çıkması

II. Anadolu'daki direnişin zayıflaması

III. Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarının korunması

gelişmelerinden hangilere neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Anlaşma Devletleri, I. Dünya Savaşı'nı bitiren barış antlaşmalarında yenilen devletleri askeri ve ekonomik açıdan çökerterek, sağlanacak barış düzenine karşı direnmelerini engellemeyi amaçlayan düzenlemeler yapmışlardır.

I. Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmalarda yer alan;

I. zorunlu askerliğin yasaklanması

II. ağır savaş tazminatlarının öngörülmesi

III. silahlanmaya ayrılan bütçenin sınırlandırılması

düzenlemelerinden hangilerinin bu amaçla gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. Anlaşma Devletleri, yenilen diğer devletlerle yaptıkları barış antlaşmalarını 1919 yılı içerisinde tamamlamış ancak, Osmanlı Devleti ile imzalayacakları Sevr Antlaşması'nı 1920 yılının Ağustos ayına bırakmışlardır.

Anlaşma Devletlerinin bu tutumunda;

I. Osmanlı topraklarının paylaşımının zor olması

II. Anadolu'daki paylaşım planlarına karşı ulusal bir direniş hareketinin başlaması

III. Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarından ödün vermemesi

durumlarından hangilerinin belirleyici olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Anlaşma Devletlerinin Paris Barış Konferansı'nı toplamasında etkili olan;

I. I. Dünya Savaşı'nı bitiren barış antlaşmalarının yapılması

II. Osmanlı topraklarının paylaşılması

III. Dünya barışının korunmasına yönelik tedbirlerin görüşülmesi

amaçlarından hangileri, bu devletlerin sömürgeci politikalarını devam ettirileceğini <u>kesin</u> olarak kanıtlar?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. Anlaşma Devletleri, yenilen diğer devletlerle yapacakları barış antlaşmalarını onaylamak amacıyla topladıkları Paris Barış Konferansı'nda Osmanlı topraklarını paylaşmaya yönelik bir planı da kabul etmişlerdir.

Bu durum, Anlaşma Devletlerinin;

I. ulusların kendi geleceğini belirleme hakkına

II. bağımsız devlet anlayışı

III. sömürgecilik

olgularından hangileriyle <u>bağdaşmadığı</u> söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

köşetaşı

Anlaşma Devletlerinin Anadolu topraklarında uygulamaya çalıştıkları paylaşım planlarına tepki olarak kurulan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin;

I. bölgesel nitelikli olma

II. basın – yayın yoluyla propaganda yapmaya dayalı bir yöntem benimseme

III. çalışma programlarında iç politikayla ilgili açıklamalara yer vermeme

özelliklerinden hangileri görüş ayrılıklarının önlenmesi amacına dayandırılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

ANADOLU'DAKİ PAYLAŞIM PLANLARINA TEPKİ OLARAK KURULAN MİLLİ CEMİYETLER

⇒ İtalya, müttefiklerinin kendisine vadettiği Batı Anadolu'yu Yunanlılara bırakılması yönünde karar alınca tepki göstererek konferansı terk etmiş ve Akdeniz Bölgesi'nde, İzmir'e doğru işgallere başlamıştır.

⇒ Konferans Batı Anadolu'ya İtalya'dan önce Yunanlıları çıkarmak amacı ile alelacele Osmanlı topraklarının paylaşım planını kabul etmiştir.

⇒ 14 Mayıs 1919 tarihli bu plana göre Trakya ve Batı Anadolu; Yunanlılara, Akdeniz Bölgesi İtalya'ya bırakılmış, Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti'nin kurulması öngörülmüştür. Ortadoğu'da; Irak ve Musul çevresi İngiltere'ye, Suriye çevresi Fransa'ya bırakılırken Arap topraklarında bu iki devletin mandasında bir Arap devletinin kurulması planlanmıştır.

⇒ Bu paylaşım planlarına tepki olarak Anadolu'da çok sayıda Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kurulmuştur. Bunlar:

1. Trakya Paşaeli Cemiyeti
2. İzmir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

   Bu iki cemiyet, Trakya ve Batı Anadolu'nun Yunanlılara bırakılmasına karşı kurulmuşlardır.
3. Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti

   Doğu Karadeniz'de Pontus Rum devletinin kurulmasını engellemek amacıyla örgütlenmiştir.
4. Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti
5. Klikyalılar Cemiyeti

   Bu iki cemiyet, Doğu Anadolu ve Klikya'da (Çukurova'da) Ermeni devletinin kurulmasına karşı faaliyet göstermişlerdir.
6. Milli Kongre Cemiyeti

   Sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir federasyondur. Ülke genelindeki işgallere karşı örgütlenmiştir.

Köşetaşının çözümü: Bu cemiyetlerin programlarında iç politikayla ilgili açıklamalar yapmaları görüş ayrılıklarına yol açabilirdi.

Yanıt "C" dir.

Milli Cemiyetler

1. *Bölgesel niteliklidirler. Bir merkezi yönetimden yoksundurlar.*
2. *Yöntemleri silahlı mücadele içermez, basın - yayın yoluyla haklılıklarını dile getirmeye çalışmışlardır.*

yorum: Bu iki özellik dolayısıyla İtilaf Devletleri tarafından önemsenmemiş ve işgal altındaki İstanbul'da faaliyet gösterebilmişlerdir.

3. *Türklük duygu ve düşüncesiyle hareket etmişlerdir. Temsilcisi oldukları bölgenin tarihsel olarak ve çoğunluk esasına göre Türklere ait olduğunu kanıtlamaya çalışmışlardır.*

yorum: Cemiyetlerin milliyetçiliğin etkisi altına girdiklerini gösterir.

4. *Cemiyet programlarında iç politikayla ilgili açıklamalara yer vermemişlerdir.*

yorum: İç politika ile ilgili açılımlar görüş ayrılıklarına neden olabilirdi.

5. *Bölgesel olan bu cemiyetler Sivas Kongresi'nde birleştirilmiş, Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti adı altında toplanarak ulusallaştırılmışlardır.*

1. **Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin**

   I. bölgesel nitelik gösterme

   II. bir merkezi yönetimden yoksun olma

   III. Türklük duygusuyla hareket etme

   özelliklerinden hangilerinde, bu cemiyetlerin birbirlerinden bağımsız olarak kurulmalarının etkili olduğu söylenebilir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **Anlaşma Devletlerinin Anadolu'daki paylaşım planlarına tepki olarak kurulan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi, bu örgütlerin milliyetçi bir anlayışa sahip olduklarını gösterir?**

   A) Programlarında iç politikayla ilgili açıklamalara yer vermemeleri

   B) Temsilcisi oldukları bölgelerde çoğunluğun Türklere ait olduğunu kanıtlamak amacıyla çalışmaları

   C) Basın - yayın yoluyla propaganda yapmaya yönelik bir yöntem geliştirmeleri

   D) Birbirlerinden bağımsız hareket etmeleri

   E) Bölgesel nitelik göstermeleri

3. **Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin;**

   I. temsilcisi oldukları bölgelerin kurtulmasını amaç edinme

   II. propaganda yapmaya dayalı yöntemler geliştirme

   III. programlarında iç politikayla ilgili açıklamalara yer vermeme

   özelliklerinden hangilerinin oluşmasında birlik ve beraberlik ihtiyacının etkili olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, temsilcisi oldukları bölgelerde çoğunluğun Rumlara ya da Ermenilere ait olduğuna ilişkin tezlere karşı, nüfus sayımları ve tarihsel araştırmalar yaparak, gazeteler ve dergiler yayınlayarak haklılıklarını dile getirmeye çalışmışlardır.

   Buna göre, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin;

   I. bilimsel ve istatistiksel verilerden yararlanma

   II. basın - yayın yoluyla propaganda yapma

   III. ümmetçi bir anlayış geliştirme

   yöntemlerinden hangilerini benimsediği <u>söylenemez</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. **Anlaşma Devletlerinin Anadolu'daki işgal planları karşısında çok sayıda yerel direniş cemiyetinin kurulmasının aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenebilir?**

   A) Ulusal bütünlüğün korunmasına

   B) Bölgesel nitelikli örgütlenmelerin oluşmasına

   C) Yeni bir siyasal rejime geçilmesine

   D) Anlaşma Devletlerinin Anadolu'dan çekilmesine

   E) Milliyetçiliğin önemini kaybetmesine

6. Anlaşma Devletlerinin Anadolu'daki sömürgeci politikalarına tepki olarak kurulan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, basın - yayın yöntemini kullanarak haklılıklarını dünyaya anlatmaya çalışmışlardır.

   Buna göre, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin, aşağıdakilerden hangisini amaçladıkları söylenebilir?

   A) Uluslararası kamuoyunu etkilemeyi

   B) Siyasal rejimi değiştirmeyi

   C) Yeni hükümet kurmayı

   D) Ümmetçi bir anlayışla hareket etmeyi

   E) Anlaşma Devletlerinin aralarındaki görüş ayrılıklarından yararlanmayı

karekök

B | B | C | C | B | A

köşetaşı

Mondros Mütarekesi'nin ardından;

I. Batı Anadolu'da başlayan Yunan işgalinin zulme dönüşmesi

II. Osmanlı yönetiminin işgalleri kolaylaştırıcı bir tutum içerisine girmesi

III. düzenli orduların terhisine başlanması

gelişmelerinden hangilerinin Anadolu'da milis direniş örgütlerinin kurulmasında etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

YUNANLILARIN BATI ANADOLU'DAKİ İŞGALLERİ ve KUVAYIMİLLİYE

➔ 15 Mayıs 1919'da Yunanlılar, Paris Barış Konferansı kararıyla İzmir'i işgal etmişlerdir.

➔ Padişahın aynı tarihlerde, Batı Anadolu çevresinde dağıttığı fermanda "gelen kuvvetlerin hangi ırk ve dinden olursa olsun memlekete medeniyet, millete refah getireceklerini belirtmesi ve karşı konulmaması"nı istemesine rağmen Yunanlıların İzmir'i işgal ettikleri ilk gün zulme başladıkları görülmüştür.

➔ Yunanlılar, İzmir'i işgallerinin hemen ardından Paris Barış Konferansı'na bir rapor göndererek; "işgal sırasında İzmir'den iç bölgelere kaçan Türk subayların intikam almak amacıyla Hıristiyan Rum çoğunluğu katlettiği" iddiasında bulunmuştur.

yorum: Yunan hükümeti işgallerini iç bölgelere yaymak için gerekçe oluşturmaktadır. Yunanlıların Batı Anadolu'daki işgallerine gerekçe olarak iki unsuru kullandıkları görülür; bölgede çoğunluğun Rumlara ait olduğu ve bu çoğunluğun Türkler tarafından katledildiği.

➔ Yunanlıların birkaç gün içerisinde Batı Anadolu'da üç binden fazla insanı katletmesi batılı gazetecilerin bile tepkisine yol açmıştır. (İngiliz gazeteci Backer olup bitenleri yeni bir haçlı savaşı olarak yorumlamış ve Yunanlılara destek veren hükümetini eleştirmiştir.)

➔ İşgaller karşısında kendini koruyabilecek bir yönetim ve düzenli ordu olmadığı için Batı Anadolu halkı silahlı ve sivil (milis) direniş örgütleri oluşturmuştur. Bu örgütlenmeye Kuvayımilliye adı verilmiştir.

➔ Kuvayımilliye'nin ortaya çıkma aşamaları:

1. Düzenli orduların terhis edilmesi
2. Yunan işgalinin başlaması
3. Osmanlı yönetiminin işgalleri kolaylaştırıcı tutumu

Köşetaşının çözümü: Batı Anadolu'daki Yunan işgalleri karşısında, kendisini koruyacak bir yönetim ve düzenli ordu olmaması, halkı milis kuvvetler oluşturmak zorunda bırakmıştır.

Yanıt "E" dir.

Bristol Raporu

➔ *Anlaşma Devletleri, beklemedikleri Kuvayımilliye direnişi karşısında, bölgede olup bitenleri öğrenebilmek için ABD'li Amiral Bristol'ün başkanlığını yaptığı bir komisyon oluşturmuş ve Batı Anadolu'ya göndermiştir.*

➔ *Amiral Bristol, bölgede yaptığı incelemelerden sonra Paris Barış Konferansı'na yazdığı raporda:*

I. Bölgede Hıristiyan Rum halkın can güvenliğinin tehlikede olduğuna dair konferansa yanlış bilgi gönderildiğini ve bu bilgiyi gönderen hükümetlerin (Yunan Hükümeti'nin) sorumlu olduğunu,

II. Bölgedeki öldürmelerden Türklerin değil, Yunan ordusunun sorumlu olduğunu,

III. Bölgenin çoğunluk prensibine göre Yunanlılara bırakılamayacağı, çünkü çoğunluğun Türk nüfusa ait olduğunu belirtmiştir.

Bu rapor Yunanlıların Batı Anadolu'daki işgal gerekçelerini çürütmüştür.

1. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edileceğinin kesinlik kazanması üzerine Osmanlı yönetimi, İzmir'de yayın yapan gazeteleri kapatmış ve işgallerin geçici olacağını belirten açıklamalarda bulunmuştur.

Osmanlı yönetimi, bu tutumuyla;

I. işgale karşı oluşabilecek direnişi önleme

II. direniş örgütlerine zaman kazandırma

III. kendisine karşı oluşabilecek bir kamuoyu tepkisine engel olma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Yunanlıların Batı Anadolu'daki işgallerine tepki olarak Ayvalık ve Denizli arasında oluşan bir hat üzerinde sivil ve silahlı bir direniş örgütlenmiş, bu direniş hareketine Kuvayımilliye denmiştir.

Buna göre, Kuvayımilliye direnişinin;

I. bölgesel nitelikli olarak başlama

II. milis kuvvetlerden oluşma

III. resmi kurumlarca desteklenme

özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Anlaşma Devletlerinin Anadolu'daki emperyalist politikalarına karşı direniş, basın - yayın yoluyla propaganda yapma yöntemini benimseyen Müdafaa-i Hukuk hareketiyle başlamış ancak kısa bir zaman içerisinde silahlı mücadele yöntemini kullanan örgütler ortaya çıkmıştır.

Bu değişikliğin görülmesinde;

I. Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri'nin işgalleri önleyememesi

II. Batı Anadolu'daki Yunan işgalinin zulme dönüşmesi

III. düzenli orduların terhis edilmeye başlanması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. Batı Anadolu'da Kuvayımilliye'nin ortaya çıkması üzerine Paris Barış Konferansı bölgeye Amiral Bristol önderliğinde bir komisyon göndermiştir.

Amiral Bristol'ün konferansa gönderdiği raporda yer alan;

I. bölgedeki öldürmelerden Yunan ordusunun sorumlu olduğu

II. Batı Anadolu'da çoğunluğu Türklerin oluşturduğu

III. Hıristiyan Rum halkın can güvenliğinin tehlikede olmadığı

saptamalarından hangileriyle, Batı Anadolu'daki işgallerin haksızlığını dile getirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. Yunanlılar İzmir'i işgallerinin hemen ardından Paris Barış Konferansı'na gönderdikleri raporda, Batı Anadolu'nun iç bölgelerinde Türk subayların İzmir'in intikamını almak amacıyla Hıristiyan Rum çoğunluğu katlettiğine dair gerçek dışı iddialarda bulunmuştur.

Yunanlıların bu tutumlarıyla;

I. işgallerini geniş alanlara yayma

II. uluslararası alanda haklılık kazanma

III. işgallerin geçici olduğunu kanıtlama

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **Kuvayımilliye'nin;**

I. milis kuvvetlerden oluşma

II. ihtiyaçlarını halkın elindeki imkanlardan yararlanarak giderme

III. Batı Anadolu'da ortaya çıkma

özelliklerinden hangileri, bu direnişin devletin denetiminin dışında örgütlenmiş olmasıyla ilişkilendirebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

B	D	E	E	D	D

TARAMA TESTİ

1. **Aşağıdakilerden hangisinin Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ı kaybetmesini kolaylaştırdığı savunulamaz?**

   A) İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma politikalarını terketmesinin
   B) Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'a asker sevkiyatı yapamamasının
   C) Osmanlı donanmasının yetersiz olmasının
   D) Ümmetçi politikaların devam ettirilmesinin
   E) Trablusgarp Savaşı devam ederken Balkan Savaşları'nın başlamasının

2. İtalyanların Trablusgarp'ı işgal etmesinde gelişmekte olan sanayilerine hammadde ve pazar arayışları etkili olmuştur.

   Buna göre, İtalya'nın;

   I. egemenlik haklarını koruma
   II. sömürge alanları oluşturma
   III. ulus - devlet niteliği kazanma

   amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı savunulabilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
   D) II ve III E) I, II ve III

3. Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda kalan son azınlığı Arnavutluk, I. Balkan Savaşı'nı fırsat olarak kullanmış ve bağımsızlığını ilan etmiştir.

   Bu gelişme aşağıdaki düşüncelerden hangisinin geçerliliğini tamamen kaybetmesine neden olmuştur?

   A) Osmanlıcılığın B) Ümmetçiliğin
   C) Batıcılığın D) Turancılığın
   E) Milliyetçiliğin

4. Osmanlı Devleti Balkan Savaşları'nda Batı Trakya'daki topraklarından geri çekilmiştir.

   Bu durumun;

   I. Balkanlarda azınlık stütüsüne düşen Türklerin haklarının korunması
   II. Osmanlıcılık düşüncesinin savunulması
   III. devletin teokratik niteliğinin devam ettirilmesi

   durumlarından hangilerini zorlaştırdığı söylenemez?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
   D) I ve II E) II ve III

5. **Osmanlı İmparatorluğu'nun aşağıdaki özelliklerinden hangisinin, Almanya tarafından I. Dünya Savaşı'na dahil edilmek istenmesinde etkili olduğu söylenemez?**

   A) Hammadde alanlarına sahip olmasının
   B) Jeopolitik açıdan önemli bir konumda bulunmasının
   C) Topraklarını koruyamayacak durumda olmasının
   D) Sömürgelere giden yolları sınırları içerisinde bulundurmasının
   E) Hilafeti kullanarak Müslümanları İngiltere ve Fransa'ya karşı ayaklandırabilecek olmasının

6. **Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesinde etkili olan;**

   I. İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı toprak bütünlüğünü koruma politikalarını terketmeleri
   II. İttihatçı liderlerin savaşı Almanya'nın kazanacağını düşünmesi
   III. Turancı ideolojinin gerçekleştirilmek istenmesi

   durumlarından hangileri Osmanlı Devleti'nin kendi elinde olmayan nedenlerle, savaşa Almanya'nın yanında girdiğini gösterir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
   D) I ve II E) II ve III

7. **Osmanlı İmparatorluğu'nun aşağıdaki özelliklerinden hangisinin, Almanya tarafından I. Dünya Savaşı'na dahil edilmek istenmesinde etkili olduğu söylenemez?**

   A) Geniş topraklarının Almanya'nın cephe yükünü hafifletecek olmasının
   B) Boğazları kapatarak İngiltere ve Fransa'nın, Rusya'ya yardım yapmasını engeleyebilme olasılığının bulunmasının
   C) İngiltere'nin sömürgelerine giden yolların Osmanlı topraklarından geçiyor olmasının
   D) Hilafeti kullanarak İngiltere ve Fransa'nın sömürgelerindeki Müslümanları ayaklandırabilecek durumda olmasının
   E) Çok uluslu bir yapıya sahip olmasının

8. **Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda;**

   I. Rus egemenliği altındaki Orta Asya Türkleri ile birleşme
   II. Bakü petrollerini ele geçirme
   III. İngiltere'nin sömürgeleriyle olan bağlantısını kesme

   amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalışması, bu savaşa topraklarını koruma amacının dışında beklentilerle girdiğini gösterir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
   D) II ve III E) I, II ve III

9. **Anlaşma Devletlerinin Çanakkale Cephesi'ndeki başarısızlıklarının aşağıdakilerden hangisinde etkili olduğu savunulamaz?**

   A) Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesinde
   B) Bulgaristan'ın savaşa girmesinde
   C) Almanya'nın direncinin artmasında
   D) Rusya'da Bolşeviklerin çarlık rejimini devirmesinde
   E) Savaşın süresinin uzamasında

10. **I. Dünya Savaşı sırasında gerçekleşen aşağıdaki gelişmelerden hangisi, Osmanlı Devleti'nin Ümmetçilik düşüncesini gerçekleştirmede başarılı olamadığını gösterir?**

    A) Kafkasya Cephesi'nde, Ermenilerin Rus ordusuna destek olmaları
    B) Çanakkale Savaşları'nda Osmanlı ordusuna Alman subayların komuta etmesi
    C) Kanal Cephesi'nde savaşılan İngiliz birliklerinin içerisinde Mısırlı Arapların da bulunması
    D) Sovyet Rusya'nın I. Dünya Savaşı'ndan çekilmesi
    E) Osmanlı Devleti'nin Galiçya ve Makedonya'da müttefiklerine yardım etmek zorunda kalması

11. **Aşağıdakilerden hangisinin I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı topraklarının paylaşılması amacıyla yapılan gizli antlaşmalarda yer aldığı söylenemez?**

    A) İngilizlerin B) Fransızların C) Arapların
    D) Sovyet Rusya'nın E) İtalyanların

12. **ABD'nin, Wilson İlkeleri'nde yer alan;**

    I. sömürgelerin yerlerini bağımsız devletlere bırakması
    II. savaşa ayrılan bütçelerin sınırlandırılması
    III. uluslararası ticaretin geliştirilmesi için önlemler alınması

    kararlarından hangileriyle, Amerikan mallarının dünya piyasalarında satışını kolaylaştırmak istediği savunulabilir?

    A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
    D) I ve II E) I, II ve III

13. Wilson İlkeleri'nde, çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Osmanlı topraklarında bağımsız bir Türk devletinin kurulması, ancak azınlıkların da nüfus çoğunluğu oluşturduğu Anadolu topraklarında kendi devletlerini kurabilmeleri öngörülmüştür.

Bu düzenlemenin;

I. azınlıkların, bulundukları bölgelerdeki Türk nüfusu göçe zorlamaya yönelik girişimlerde bulunmaları

II. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetiminin oluşturulması

III. mandacılık anlayışının ortaya çıkması

gelişmelerinden hangilerinde etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

14. **I. Dünya Savaşı'nda Sovyet Rusya'nın;**

I. bütün cephelerden geri çekilme

II. Avrupa'daki topraklarda hak iddia etmekten vazgeçme

III. Brest - Litovsk Antlaşması'nı imzalama

girişimlerinden hangileriyle I. Dünya Savaşı'ndan resmen çekildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

15. **I. Dünya Savaşı'nın kaybedilmesinin Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine zarar verdiği <u>söylenemez</u>?**

A) Çok uluslu devlet yapısına

B) Tarımsal üretime

C) Devlet bütçesine

D) Hilafet kurumunun saygınlığına

E) Azınlıkların bağımsızlık arayışlarına

16. **Anlaşma Devletlerinin Mondros Mütarekesi'nde;**

I. istedikleri herhangi stratejik bir noktayı işgal edebilme hakkına sahip olma

II. Osmanlı ordularının terhis edilmesini sağlama

III. haberleşme ve ulaşım araçlarını denetim altına alma

düzenlemelerinden hangileriyle, işgallerine yasal dayanak oluşturma amacından çok, işgallere karşı oluşabilecek askeri ve sivil direnişe engel olmayı amaçlamışlardır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

17. **Mondros Ateşkes Antlaşması'nın yürürlüğe girmesinden sonra Anadolu'da;**

I. Osmanlı ordularının terhis edilmeye başlanması

II. Müdafai Hukuk Cemiyetlerinin kurulması

III. milis direniş örgütlerinin ortaya çıkması

gelişmelerinden hangileri Osmanlı topraklarının savunulmasını <u>zorlaştırmıştır</u>?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

18. **Mondros Mütarekesi'nin ardından azınlıkların kurduğu cemiyetlerin Osmanlı Devleti'nde;**

I. imparatorluk niteliği

II. toprak bütünlüğü

III. monarşiye dayalı siyasal rejim

olgularından hangilerinde bir değişiklik amaçladığı <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

karekök

19. **Mondros Mütarekesi'nin ardından Türklerin kurduğu zararlı cemiyetlerin;**

I. hilafete bağlılığı savunma

II. ABD ve İngiliz mandası isteme

III. Anlaşma Devletleri'nce desteklenme

özelliklerinden hangileri, bu cemiyetlerin ümmetçi bir anlayışla hareket ettiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

20. **I. Dünya Savaşı'nın ardından toplanan Paris Barış Konferansı'nda Anlaşma Devletlerinin;**

I. savaşı bitiren barış antlaşmalarını hazırlama

II. gizli antlaşmalar ile yaptıkları paylaşımları hayata geçirme

III. Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını kararlaştırma

girişimlerinden hangileri, bu devletlerin sömürgeci politikalarını devam ettirdiğini <u>kesin olarak</u> kanıtlar?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

21. **Anlaşma Devletlerinin Anadolu'daki paylaşım planlarına karşı örgütlenen Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin aşağıdakilerden hangisini amaçladıkları <u>söylenemez</u>?**

A) Bulundukları bölgelerin Osmanlı topraklardan koparılmasına engel olmayı

B) Azınlıkların bölücü faaliyetlerini önlemeyi

C) Yeni bir siyasal rejim kurmayı

D) Uluslararası kamuoyunun desteğini almayı

E) Bölgelerindeki çoğunluğun Türk nüfusa ait olduğunu kanıtlamayı

22. **Anadolu'daki işgallere karşı başlayan Kuvayımilliye hareketinin;**

I. milis kuvvetlerden oluşma

II. Yunan ilerleyişini durdurma

III. savunma amacıyla hareket etme

özelliklerinden hangileri, bu direnişin Osmanlı Devleti'nin resmi kurumlarının kontrolü dışında örgütlenmesine bağlanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

karekök

1. XIX. yüzyılda Osmanlı toprak bütünlüğünü koruyan İngiltere ve Fransa XX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin Balkanlardan çıkarılmasına ve geriye kalan topraklarının paylaşılmasına yönelik bir tutum içerisinde olmuşlardır.

İngiltere ve Fransa'nın tutumlarını değiştirmelerinde;

I. Avrupa'da siyasal dengelerin değişmesi

II. hammadde ve pazar alanlarının önem kazanması

III. milliyetçiliğin etkinliğini kaybetmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

2. **XX. yüzyılda, Osmanlı Devleti'nde;**

I. Trablusgarp topraklarının elde çıkması

II. I. Dünya Savaşı'nda ümmetçiliğin iflas etmesi

III. Balkan Savaşları'nın kaybedilmesi

gelişmelerinden hangileri egemenlik alanında azalmaya neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

3. Osmanlı Devleti, 1914'e gelindiğinde Balkanların büyük bölümünü ve Kuzey Afrika'daki topraklarının tamamını kaybetmiştir.

Osmanlı Devleti'nin sınırlarının daralmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Sömürgecilik

B) Milliyetçilik

C) Demokratikleşme

D) Osmanlıcılığın işe yaramaması

E) İttihat ve Terakki yönetimi

4. **Art arda gelen Trablusgarp, Balkan ve I. Dünya Savaşları yenilgilerinin aşağıdakilerden hangisinde bir azalmaya neden olduğu <u>söylenemez</u>?**

A) Tarımsal üretimde B) Dış borçlarda

C) Etnik çeşitlilikte D) Genel nüfusta

E) Sınırlarda

5. **Aşağıdakilerden hangisinin I. Dünya Savaşı öncesinde başlayan Osmanlı - Almanya yakınlaşmasını kolaylaştırdığı <u>söylenemez</u>?**

A) İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı topraklarında işgallere başlaması

B) Berlin - Bağdat Demiryolu Projesi'nin hayata geçirilmesi

C) Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumakta zorlanması

D) Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırdığını açıklaması

E) Osmanlı toprakları üzerindeki Rus tehlikesinin artması

6. **Osmanlı Devleti'nin, I. Balkan Savaşı'ndan yenilgiyle ayrılmasında;**

I. orduya siyasetin karışmış olması

II. aynı anda birden fazla devletle savaşılması

III. çok sayıda subayın savaş öncesinde terhis edilmesi

faktörlerinden hangilerinin kolaylaştırıcı bir etki yaptığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

7. Dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın Osmanlı sınırları içerisindeki ulusların eşit haklara sahip kılınması anlayışına Osmanlıcılık denilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin XX. yüzyılda;

I. Trablusgarp'ın savunulmasında gayr-ı nizami savaş yöntemini benimsemesi

II. Arnavutluk'un I. Balkan Savaşı'nda bağımsızlık ilan etmesine engel olamaması

III. I. Dünya Savaşı'nda Almanya ile birlikte hareket etmesi

gelişmelerinden hangileri, "Osmanlıcılık" düşüncesinin başarılı <u>olmadığını</u> kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

8. Anlaşma Devletlerinin Anadolu'daki işgaller karşısında örgütlenen Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, uluslararası kamuoyuna, bulundukları bölgelerin Türklere ait olduğunu kanıtlama amaçlı çalışmalar yapmışlardır.

Buna göre, Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin kurulmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Ümmetçilik

B) Ademi Merkeziyetçilik

C) Batıcılık

D) Milliyetçilik

E) Osmanlıcılık

9. **Mondros Mütarekesi'nin ardından;**

I. Müdafa-i Hukuk Cemiyetlerinin kurulması

II. işgallere karşı milis bir direnişin başlaması

III. azınlıkların bağımsızlık amaçlı örgütler oluşturmaları

gelişmelerinden hangilerinin Osmanlı yönetiminin topraklarını savunmakta yetersiz kalmasına bağlı olarak gerçekleştiği savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

10. **Anlaşma Devletlerinin Mondros Mütarekesi'nde yer alan;**

I. istedikleri herhangi bir stratejik noktayı işgal hakkına sahip olma

II. ulaşım ve haberleşme araçlarını denetim altına alma

III. Osmanlı ordularının terhis edilmesini sağlama

düzenlemelerinden hangileriyle, işgallerine <u>doğrudan</u> yasal bir dayanak oluşturmayı amaçladıkları söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

11. **Mondros Mütarekesi'nden sonra gerçekleşen aşağıdaki gelişmelerden hangisinde Osmanlı Devleti'nin bir imparatorluk niteliği göstermesinin etkili olduğu söylenebilir?**

A) Osmanlı ordularının terhisine başlanmasında

B) Azınlıkların bağımsızlık amaçlı cemiyetler kurmasında

C) Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri'nin kurulmasında

D) Meclis-i Mebusan'ın kapatılmasında

E) Kuvayımilliye direnişinin başlamasında

12. **Mondros Mütarekesi'nin, aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle işgaller karşısında oluşabilecek sivil bir direnişin önlenmesinin amaçlandığı söylenebilir?**

A) Halk arasındaki iletişimi kesmeye yönelik maddeler içerme

B) Osmanlı ordularının terhisini sağlama

C) Osmanlı Devleti'nin müttefikleri ile bağlantısını kesme

D) İşgallere yasal dayanak oluşturma

E) Boğazlarla ilgili düzenlemeler yapma

karekök

1. **I. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da görülen;**

I. mandater yönetimlerin kurulması

II. demokratik rejimlerin yaygınlık kazanması

III. yeni ulus - devletlerin ortaya çıkması

gelişmelerinden hangileri milliyetçiliğin etkinliğini devam ettirdiğini kanıtlar?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. **Osmanlı Devleti'nde, Osmanlıcılık ve İslamcılık düşüncelerinin geçerliliğini yitirmesinde;**

I. milliyetçilik

II. demokrasi

III. sömürgecilik

olgularından hangilerinin doğrudan etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

3. I. Dünya Savaşı'nda ABD'nin yayınladığı Wilson İlkeleri, "her ulusun kendi geleceğini belirleme hakkı olduğu" düşüncesine dayandırılmıştır.

Paris Barış Konferansı'nda görülen;

I. Anadolu topraklarının paylaşım planının kabul edilmesi

II. Milletler Cemiyeti'nin kurulması

III. yenilen devletlerle yapılacak barış görüşmelerinde açık diplomasinin uygulanması

gelişmelerinden hangilerinin Wilson İlkeleri'yle <u>bağdaşmadığı</u> savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. **XX. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti'nde görülen;**

I. Meşrutiyetin ikinci kez ilan edilmesi

II. Bab-ı Ali Baskını'yla İttihat ve Terakki Partisinin iktidarı ele geçirmesi

III. padişahın Meclis-i Mebusan'ı kapatması

gelişmelerinden hangilerinin demokrasi ilkeleriyle <u>bağdaşmadığı</u> savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

5. Osmanlı Devleti, Trablusgarp'ta İtalya'ya karşı başarılı savaşlar yapmasına karşı, Balkan Savaşları'nın başlaması üzerine Trablusgarp topraklarından geri çekilmek zorunda kalmıştır.

Buna göre, Osmanlı Devleti ile ilgili olarak;

I. Toprak kayıplarını önleyememiştir.

II. Balkanlara Trablusgarp topraklarından daha çok önem vermiştir.

III. Aynı anda birden çok cephede savaşacak kuvvete sahip olmadığını düşünmüştür.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) II ve III E) I, II ve III

6. **Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda;**

I. sömürgelerdeki Müslümanları İngiltere ve Fransa'ya karşı ayaklanmaya davet eden bir fetva yayınlaması

II. Kafkasya'da cephe açması

III. Mısır'ı İngilizlerden geri almak amacıyla Süveyş Kanalı'na askeri harekat yapması

girişimlerinden hangileri devletin bu savaşa yayılmacı amaçlarla girdiğini kanıtlamak için <u>kullanılamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

7. Mustafa Kemal I. Dünya Savaşı sırasında İstanbul Hükümeti'ne gönderdiği raporda; "Savaş devam edersе karşılaşacağımız en büyük tehlike, her tarafta çürüyen saltanat binasının bir gün içten, birden bire ve hep birlikte çökmesi ihtimalidir..." demiştir.

Mustafa Kemal'e göre;

I. mevcut yönetim anlayışı

II. milliyetçilik

III. savaş karşıtlığı

olgularından hangilerinin Osmanlı Devleti için bir tehlike oluşturduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

8. Mondros Mütarekesi, Osmanlı Devleti için savaşı durdurma amaçlı bir ateşkes olmanın ötesinde, devletin fiilen bitmesi anlamına gelen hükümler barındırmıştır.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

I. Anlaşma Devletlerinin Osmanlı topraklarını önceden paylaşmış olmaları

II. Osmanlı Devleti'nin çok uluslu bir yapıya sahip olması

III. Osmanlı yönetim anlayışının monarşiye dayanması

özelliklerinden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. **Yunanlıların aşağıdakilerden hangisiyle işgallerine hukuksal dayanak oluşturmayı amaçladığı söylenebilir?**

A) İşgalleri az sayıda askerle gerçekleştirmesiyle

B) Batı Anadolu'daki Hıristiyan Rum halkın katledildiği tezini savunmasıyla

C) İngiliz Hükümeti'nin desteğini almakla

D) Sivil halkı hedef almakla

E) İşgal alanlarını genişletmekle

10. **I. Dünya Savaşı'nın ardından görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi, Avrupa'da demokrasi karşıtı düşüncelerin etkinlik kazanmasına neden olmuştur?**

A) Almanya ve İtalya'da yapılan seçimlerde ırkçı partilerin iktidara gelmesi

B) İmparatorlukların parçalanması

C) Avrupa siyasi haritasının değişmesi

D) Milletler Cemiyeti'nin kurulması

E) Azınlıkların örgütlenmesi

11. **I. Dünya Savaşı'nda uçakların ve kimyasal silahların kullanılmaya başlanmasının aşağıdakilerden hangisine neden olduğu <u>savunulamaz</u>?**

A) Cephe kavramının değişmesine

B) Sivil kayıpların artmasına

C) Savaş alanının genişlemesine

D) Yenilen devletlerde siyasal rejimlerin demokratikleşmesine

E) Sivil savunma teşkilatlarının kurulmasına

12. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri, Sivas Kongresi'nde Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir.

Bu durumun, Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri'nin;

I. bölgesel amaçlı hareket etme

II. milliyetçi karakter taşıma

III. merkezi bir yönetimden yoksun olma

özelliklerinden hangilerinde bir değişikliğe yol açması <u>beklenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

1. **Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi, savaşın gidişi üzerinde nasıl bir etkide bulunmuştur?**

A) Savaşı, İttifak Devletleri'nin lehine döndürmüştür.
B) Savaşı, daha geniş bir alana yaymıştır.
C) Amerika Birleşik Devletleri'nin savaşa girmesini hızlandırmıştır.
D) İtalya'nın savaşa girme olasılığını artırmıştır.
E) Dünya güçler dengesini bozmuştur.

(ÖYS 1987)

2. Balkan Savaşları sonunda yapılan antlaşmalarla Edirne ve Kırklareli Türkiye'ye, Kavala Bulgaristan'a, Yanya, Selanik ve Girit Adası Yunanistan'a verilmiştir.

Bu durumun yol açtığı ve günümüze kadar süregelen sorun aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ege hava sahası
B) Anadolu'ya yakın olan Yunan adalarının durumu
C) Ege Denizi kıta sahanlığı
D) Kıbrıs Adası'nın durumu
E) Batı Trakya'da kalan Türklerin durumu

(ÖSS 1989)

3. Birinci Dünya Savaşı sırasında, gizli anlaşmalarda Boğazlar ve Doğu Anadolu Bölgesi'nin Rusya'ya verilmesi kararlaştırılmışken, Mondros Ateşkes Anlaşması'nda böyle bir hüküm yer almamıştır.

Bu durumun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Rusya'nın Birinci Dünya Savaşı'ndan çekilmesi
B) Rusya'da iç karışıklıkların devam etmesi
C) Türklerin Çanakkale Cephesi'nde başarılı olması
D) İngiltere ve Fransa'nın, Rusya'dan daha çok İtalya'nın dostluğuna önem vermesi
E) Türklerin Muş ve Bitlis'i Ruslardan geri alması

(ÖSS 1989)

4. **Birinci Balkan Savaşı'nın sonunda, Balkan ülkelerinin kendi aralarında anlaşmazlığa düşmelerinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Alınan toprakların paylaşılmasında sorun çıkması
B) Bulgar kilisesinin özerklik kazanması
C) Osmanlıların Balkanlarda ıslahat hareketlerini geciktirmesi
D) Balkanlardan Anadolu'ya göç edenlerin sayısının artması
E) Osmanlıların Edirne'yi geri almak için harekete geçmesi

(ÖYS 1992)

5. 1915 – 1917 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin parçalanmasıyla ilgili olarak Fransa, İngiltere, İtalya ve Rusya arasında gizli antlaşmalar imzalanmıştır. Ancak bu antlaşmaların paylaşım planı daha sonraları değişikliğe uğramıştır.

Paylaşım planındaki değişiklik aşağıdakilerden hangisinin sonuçlarından biridir?

A) I. Dünya Savaşı'nın başlaması
B) İtalya'nın Anadolu'da işgal ettiği topraklardan çekilmesi
C) Rusya'nın savaştan çekilmesi
D) Fransa ile İngiltere arasında görüş ayrılığı çıkması
E) ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi

(ÖYS 1994)

6. **Aşağıdakilerden hangisiyle İttihat ve Terakki Partisi, Osmanlı İmparatorluğu'nun yönetimine tek başına egemen olmuştur?**

A) Hareket Ordusunun kurulması
B) 31 Mart Vakası
C) Babıâli Baskını
D) Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin kurulması
E) Osmanlı ordusunun Kafkasya Cephesi'nde yenilmesi

(ÖYS 1995)

7. Fransa ve İngiltere 1856 yılında imzalanan Paris Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü kabul ederken, Birinci Dünya Savaşı sırasında aralarında yaptıkları gizli antlaşmalarla Osmanlı Devleti'ni parçalamışlardır.

Fransa ve İngiltere'nin tutumundaki bu değişme,

I. Osmanlı Devleti siyasi gücünü yitirmiştir.
II. Avrupa'da sosyalist görüşlerin neden olduğu iç olaylar çıkmıştır.
III. Avrupa devletleri Osmanlı Devleti'ni yenilik yapmaya zorlamıştır.
IV. Avrupa devletlerinin hammadde ve pazar gereksinimleri artmıştır.

yargılarından hangileriyle açıklanabilir?

A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve IV

(ÖSS 1996)

8. **Aşağıdakilerden hangisi Anlaşma Devletleri arasında görüş ayrılığına neden olmuştur?**

A) San Remo Konferansı kararları
B) Mondros Ateşkes Antlaşması'nın yürürlüğe konması
C) İngiltere'nin Paris Konferansı'nda İzmir'in Yunanistan'a verilmesini istemesi
D) Yunanistan'ın I. Dünya Savaşı'na katılması
E) Londra Konferansı'na Osmanlı Devleti'nin çağrılması

(ÖYS 1997)

9. Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılın ilk yarısında Müslüman nüfus ile Müslüman olmayanların nüfus oranları XVI. yüzyıldaki oranlarla aynıyken, XX. yüzyılın başlarında Müslümanların oranında büyük artış olmuştur.

Bu artışta aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Dış göçlerin
B) Sınırların daralmasının
C) Uluslararası antlaşmaların
D) Savaşlarda yenilgiye uğranılmasının
E) Kentleşmeye yönelinmesinin

(ÖSS 1998)

10. Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre Osmanlı Devleti'nin Hicaz, Yemen, Suriye ve Irak'taki kuvvetleri en yakın Anlaşma Devletleri Kumandanlığı'na teslim olacaktı.

Bu madde, Mondros Ateşkes Anlaşması'nın hangi özelliğine bir örnektir?

A) Osmanlı Devleti'ni güçsüz duruma düşürme
B) Sınırlan belli olmayan yörelerin, eski coğrafya adlarını kullanma
C) Osmanlı Devleti'nin hukuki varlığını tanıma
D) Osmanlı Devleti'nin müttefikleriyle bağlantısını kesme
E) Yerel direnişleri başlatma

(ÖSS 1999)

11. **XIX. ve XX. yüzyıllarda gerçekleşen aşağıdaki olaylardan hangisinin "milliyetçilik ilkesi"ni <u>yansıtmadığı</u> savunulabilir?**

A) Birinci Dünya Savaşı'nda Arapların Osmanlı Devleti'ne karşı İngilizlerle işbirliği yapması
B) Yunanistan'ın Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsızlığını ilan etmesi
C) Osmanlı Devleti'nin bir Avrupa devleti sayılması
D) Avusturya – Macaristan veliahtının bir Sırp öğrenci tarafından öldürülmesi
E) Bosna - Hersek ve Sırbistan'da bağımsızlık hareketlerinin başlaması

(ÖSS 2000)

12. Sovyet Rusya, Çarlık Rusyası'nın Berlin Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'nden aldığı yerleri, I. Dünya Savaşı'ndan çekildiğini belirten Brest - Litowsk Antlaşması'yla Osmanlı Devleti'ne iade etmiş; ancak Anlaşma Devletleri bu kararı geçersiz saymıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Bağımsız devlet sayısının arttığının

B) Sovyet Rusya'nın diğer devletlerle ilişkilerinin Çarlık Rusyası'nınkinden farklı olduğunun

C) Anlaşma Devletleri arasında görüş ayrılığı olduğunun

D) Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletler hukukundan yararlandığının

E) I. Dünya Savaşı öncesinde kurulan ittifakların aynen devam ettiğinin

(ÖSS 2002)

13. Osmanlı İmparatorluğu Balkan Savaşları sonunda toprak kaybetmiş, bu topraklarda yaşayan Türklerin bir kısmı Yunanistan ve Bulgaristan'ın yönetimine geçmiştir.

Yalnız bu bilgiye dayanarak,

I. Kaybedilen topraklarda yaşayan Türkler azınlık durumuna gelmiştir.

II. Osmanlı İmparatorluğu'nun bazı komşularıyla olan sınırlarında değişiklik olmuştur.

III. Osmanlı İmparatorluğu'na sınır komşusu olan bağımsız devlet sayısı artmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

(ÖSS 2005)

14. XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, Almanya ile Osmanlı Devleti arasında yakınlaşma başlamış; Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti Almanya'nın yanında yer almıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu yakınlaşmada etkili olduğu savunulabilir?

A) Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyan etmesi

B) Osmanlı Devleti'nin bir Avrupa devleti sayılması

C) Osmanlı Devleti'nin Tanzimat Fermanı'nı ilan etmesi

D) Osmanlı Devleti'nin parçalanma tehlikesi altında olması

E) Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun parçalanması

(ÖSS 2008 II)

15. Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya'nın, Osmanlı Devleti'nin topraklarıyla ilgili yaptıkları gizli antlaşmalardaki paylaşımdan sonra,

I. İtalya'ya bırakılan İzmir'in, İngiltere'nin desteğiyle Yunanistan'a verilmesi,

II. Rusya'nın savaştan çekilmesi,

III. Bulgaristan'ın savaştan çekilmesi

durumlarından hangileri paylaşımda değişiklik olduğunu gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2009 I)

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

1881'de Selanik'te Islahâne Caddesi'ndeki üç katlı pembe evde doğdu. Baba tarafından dedesi Hafız Ahmet Efendi, Konya ve Aydın çevresinden gelerek Makedonya'ya yerleşmiş Kocacık Yörüklerindendir.

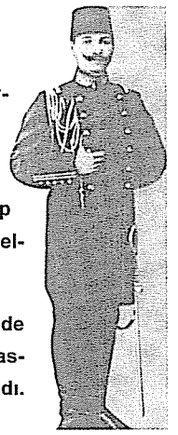

Mahalle mektebinde başladığı öğrenim hayatı Şemsi Efendi Mektebi ile devam etti. 7 yaşındayken babasını kaybetti. Bir müddet Rapla Çiftliği'nde dayısının yanında kaldı. Daha sonra Selanik'e dönerek okulunu bitirdi ve Selanik Mülkiye Rüştiyesi'ne kaydoldu.

12 yaşında Askeri Rüştiye'ye girdi. 1896 – 1899 yılları arasında Manastır Askeri İdadi'sini bitirip Harp Okulu'na girdi. O zaman 18 yaşındaydı. 1902'de teğmen rütbesiyle mezun oldu. 24 yaşına geldiğinde Kurmay Yüzbaşı rütbesiyle Harp Akademisi'ni bitirdi.

II. Abdülhamit'in istibdadına muhalif kişiliği nedeniyle iki ay boyunca sorgulandı ve bir hücrede hapis yattı. 25 yaşında 5. orduda görev yapması için Şam'a sürgüne gönderildi. 1907'de Manastır'da bulunan üçüncü orduya atandı. 1908'de İttihat ve Terakki Partisi'nin kongresine katıldı. Yaptığı konuşmada siyasetin ordu ve dinden uzak tutulması gerektiğini söyledi...

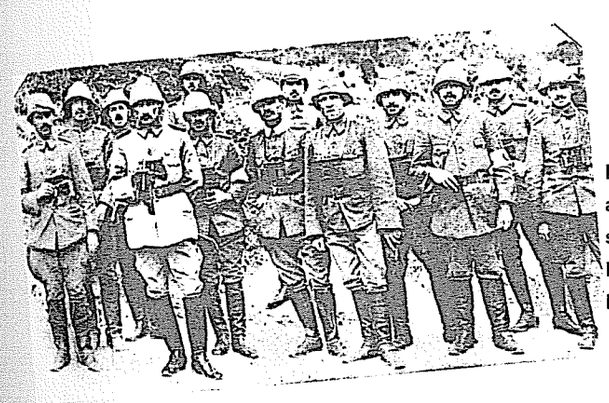

II. Meşrutiyet'e karşı İstanbul'da başlayan 31 Mart ayaklanmasını bastırmak için kurulan Hareket Ordusu'nda Kurmay Başkan olarak görev aldı. 1910'da Fransa'ya gönderildi. Bir yıl sonra İstanbul'da Genel Kurmay Başkanlığı'nın emrinde çalıştı.

1911'de Trablusgarp'ta ülkesi için savaşırken gözlerinden biri, bir şarapnel parçası yüzünden görme yetkinliğini kaybetti. İtalyanlara karşı örgütlediği Tobruk Savaşı'nı kazandı.

1912'de Balkan Savaşları başladığında Gelibolu ve Bolayır'daki birliklerle savaşa katıldı. Dimetoka ve Edirne'nin geri alanışında büyük hizmetleri görüldü. 1913'te 32 yaşında Sofya Ateşemiliterliği'nde görevlendirildi.

Ardından başlayan I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale, Kafkasya ve Suriye – Filistin cephelerinde savaştı. Çok büyük başarılara imza attı. 1918'de I. Dünya Savaşı'nda komutanlığını yaptığı ordu, Mondros Mütarekesi hükümleri uyarınca dağıtıldı. 38 yaşındayken 9. ordu Müfettişi olarak gönderildiği Samsun'da Kurtuluş Savaşımızı başlattı.

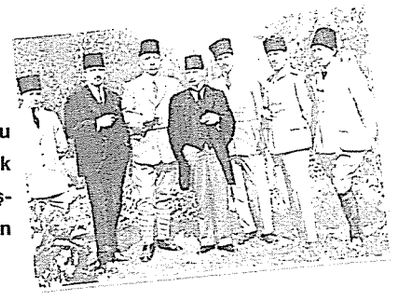

1919'da önce İstanbul Hükümeti, ardından padişah tarafından 9. Ordu Müfettişliği görevinden alındı. Bu duruma tepki olarak askerlik mesleğinden istifa etti. Halk tarafından kongre ve Temsil Kurulu başkanlıklarına seçildiğinde hakkında Osmanlı yönetimi tarafından çıkartılmış tutuklama kararı bulunuyordu.

Bir bağımsızlık savaşında savaşacak düzenli bir ordusu olmadığı halde önce meclis açtı sonra ordu kurdu. Osmanlı yönetimi hakkında idam cezası çıkarttığında 39 yaşındaydı. Olağanüstü savaş şartlarında meclisin bütün yetkileriyle donatılarak başkomutanlığa getirildi. 41 yaşında Ulusal Kurtuluş Savaşını kazandı.

42 yaşında Cumhuriyeti kurdu ve Cumhurbaşkanı seçildi. Cumhurbaşkanı seçildikten sonra Avrupa'daki çağdaşları olan Mussolini ve Hitler'in aksine askeri üniformasını hiç giymedi. Gerçekleştirdiği devrimlerle bütün dünyada saygıyla karşılanan bağımsız, laik, demokratik bir devlet ve toplum düzeni oluşturdu. 1938'de henüz 57 yaşındayken aramızdan ayrıldı.

Winston Churchill
(İngiltere Başbakanı, 1938)

Savaşta Türkiye'yi kurtaran, savaştan sonra da Türk Ulusu'nu yeniden dirilten Atatürk'ün ölümü, yalnız yurdu için değil, Avrupa için de en büyük kayıptır. Her sınıf halkın O'nun ardından döktükleri içten gözyaşları bu büyük kahramana ve modern Türkiye'nin Ata'sına layık bir tezahürden başka birşey değildir.

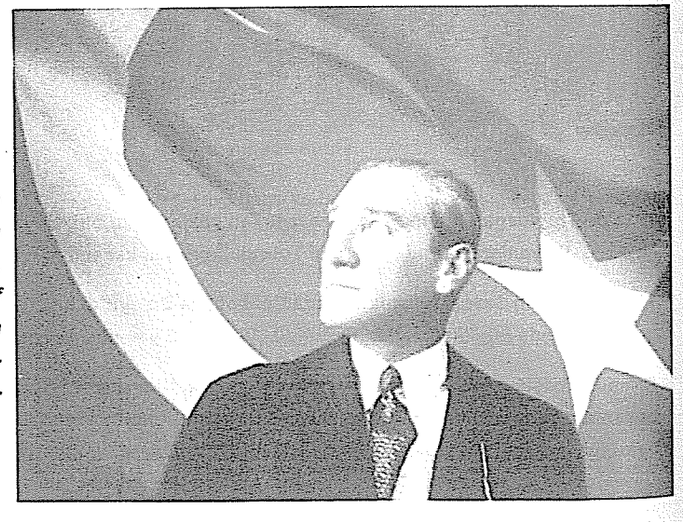

BÖLÜM 3

Kurtuluşa Atılan Adımlar (Hazırlık Dönemi)

KÖŞETAŞI KAZANIMLAR

1. Demokrasi ve ulusal egemenlik kavramlarının arasındaki farkı kavrar.
2. Ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik kavramlarını fark.eder.
3. Ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik kavramları arasındaki farkı kavrar.
4. Samsun Raporu'nun maddelerini kavrar.
5. Kurtuluş Savaşı'nın amacını, gerekçesini ve yöntemini açıklar.
6. Amasya Genelgesi'nin ulusal egemenlikle ilgili kararlarını yorumlar.
7. Bölgesel ve ulusal irade arasındaki farkı kavrar.
8. Erzurum Kongresi'nin ulusal egemenlikle ilgili kararlarını yorumlar.
9. Erzurum Kongresi'nin ulusal bağımsızlıkla ilgili kararlarını yorumlar.
10. Anadolu'daki askeri ve sivil direnişin birleştirilerek ulusallaştırılmasını ve Temsil Kurulu'na bağlanmasını açıklar.
11. Anadolu hareketinin İstanbul karşısında kazandığı siyasal zaferleri fark eder.
12. Amasya Protokolü'nde yer alan maddeleri yorumlar.
13. Meclis-i Mebusan'ın toplanmasına neden olan gelişmeleri yorumlar.
14. Misakımilli kararlarını yorumlar.
15. İtilaf devletlerinin Misakımilli'ye karşı tepkilerini kavrar.
16. Kapitülasyon kavramını yorumlar.
17. Kurucu Meclis kavramını yorumlar.

köşetaşı

Mondros Mütarekesi'nin ardından padişahın 1918'de Meclis-i Mebusan'ı kapatma kararı almasının;

I. halk iradesinin etkinliğini azaltması
II. yasama organının işlerliğini kaybetmesi
III. İstanbul Hükümeti'nin denetlenemez hale gelmesi

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Demokrasi ve Ulusal Egemenlik: Demokrasi, yönetenleri halkın seçmesi esasına dayalı siyasal anlayıştır. Başka bir anlatımla "yasama (karar alma – yasa çıkarma)" yetkisinin halk tarafından bir "halk meclisi" aracılığıyla kullanılmasıdır.

Demokrasi = Halk Meclisi

Bir matematiksel denklemde, çözüm kümesinin elemanlarının x'in yerine yazılabilmesi gibi, bir cümlede halkın kararı, halkın onayı, halkın iradesi terimlerinin yerine demokrasi kelimesi yerleştirilebilir.

Halk Meclisi = { halkın kararı, halkın onayı, halkın iradesi }

Demokratik olan, yani halk meclisi (parlamento) olan iki rejim vardır. *Halk meclisi (halk iradesi) meşrutiyette etkilidir ama egemen değildir,* bir monark (kral, padişah vb.) varlığını devam ettirir. Monark yasama yetkisini bir halk meclisine devretmiş olsa da meşrutiyet bir tür monarşidir. Oysa *cumhuriyetlerde halk meclisi, üzerinde bir kuvvet - bir monark kabul etmez.* Bu haliyle cumhuriyet rejiminde bir kral - padişah olmaz. Egemen halktır.

Demokrasi (halk meclisi) — etkili → Meşrutiyet (demokratik monarşi)
Demokrasi (halk meclisi) — egemen → Cumhuriyet (ulus egemenliği)

Kurtuluş Savaşı tarihinde iki farklı halk meclisi karşımıza çıkacaktır. Bunlar Meclis-i Mebusan ve TBMM'dir. Bir halk meclisinin iki asli görevi vardır: Yasama (yasa çıkarma) ve yasaları uygulayan hükümeti (yürütme oraganını) denetleme. O halde verilen soruda bu iki meclisle karşılaşılması halinde, demokrasi, halk iradesi, yasama, yürütmeyi denetleme kelimeleri akla gelmelidir.

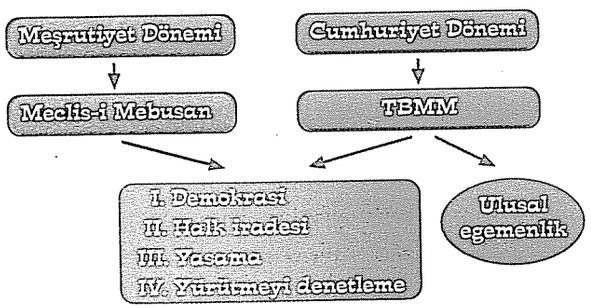

Köşetaşının çözümü: Soruda verilen bilgide adı geçen Meclis-i Mebusan yerine demokrasi, halk iradesi, yasama organı ve yürütmeyi denetleme yazılabilir. Meclis-i Mebusan'ın olumsuz etkileneceği her yerde bu dört unsur da olumsuz etkilenir. *Yanıt "E" dir.*

UYARI

Hem ulus hem de monark aynı anda egemen olamazlar. Ulus egemenliğinden söz edildiğinde monark olamayacağından rejim cumhuriyet olur. Bu yönüyle cumhuriyet rejimi doğrudan monarşik rejimi değiştirmeye yönelik bir olgu olarak değerlendirilmelidir.

FARK VAR

Dikkat edilmesi gereken ayrıntı, Meclis-i Mebusan ve TBMM'nin rejimsel açılımlarının farklılığıdır. Meclis-i Mebusan anayasal açıdan üzerinde bir padişahın varlığını kabul etmekle meşrutiyet rejimini ifade eder. Oysa TBMM, üzerinde hiçbir kuvvet kabul etmemiştir ve bu yönüyle ulusal egemenliğin - cumhuriyetin temsilcisidir. Meclis-i Mebusan'ın yerine ulusal egemenlik konulamaz.

1. "Yeni bir ordu demek milyonlarca masraf, yüzbinlerce kişi demektir. Buna ben ya da birkaç kişi karar veremez. Bu yüzden önce meclis kurulmalıdır, sonra ordu..."

Mustafa Kemal'in yukarıdaki sözünün aşağıdakilerden hangisine verilen önemi ifade ettiği söylenebilir?

A) Diplomatik ilişkilere
B) Ulusal egemenliğe
C) Askeri başarılara
D) Ulusal bağımsızlığa
E) Ulusal birlik ve beraberliğe

2. **Kurtuluş Savaşı'nın örgütlenme döneminde Anadolu'da;**

I. bürokrasinin üst kademelerinde Milli Mücadele taraftarı olan kişilerin görevlendirilmesi
II. bölgesel nitelikli direniş cemiyetlerinin tek yönetim altında toplanması
III. Meclis-i Mebusan'ın yeniden açılmasına çalışılması

gelişmelerinden hangilerinin, Osmanlı Devleti'nin yönetim anlayışının demokratikleştirilmesi amacına yönelik olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yanlız III D) I ve II E) I, II ve III

3. **Mustafa Kemal'in Milli Mücadele'ye ilişkin kararları ulusal iradeyi temsil eden kongre ve heyetlerin onaylarıyla almaya yönelik tutumu aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?**

A) Bağımsızlıkla ilgili kararların alınmasını çabuklaştırma zorunluluğuyla
B) Hilafet makamının halk üzerindeki etkisinden yararlanma isteğiyle
C) İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrılıklarını derinleştirme politikasıyla
D) Milli Mücadele'ye demokratik bir nitelik kazandırma düşüncesiyle
E) İstanbul Hükümeti'nin desteğini alabilme amacıyla

4. **Temsil Kurulu'yla İstanbul Hükümeti arasında yapılan protokolde yer verilen;**

I. manda ve himayeninin kabul edilmemesi
II. azınlıklara siyasal egemenliği zedeleyici ayrıcalıklar verilmemesi
III. Meclis-i Mebusan'ın toplanması

kararlarından hangileri, doğrudan halk iradesini etkili hale getirmeyi amaçlamaktadır?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Kurtuluş Savaşı'nın örgütlenme safhasında toplanan kongrelerde delegeler arasında çoğunluğu padişah yanlılarının oluşturması;**

I. ulusal bağımsızlık
II. ulusal direniş örgütlerinin birleştirilmesi
III. ulusal egemenlik

amaçlarından hangileri doğrultusunda kararlar alınmasını zorlaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **Aşağıdakilerden hangisi, Kurtuluş Savaşı'nın ulusal iradeye dayandırılarak yürütülmeye çalışıldığını kanıtlar niteliktedir?**

A) İşgallerin uluslararası platformlarda protesto edilmesi
B) Milis kuvvetlerin düzenli orduya dönüştürülmesi
C) Ulusal bağımsızlığın öncelikli amaç olarak görülmesi
D) Yayımlanan demeç ve bildirilerde padişaha karşı açık tavır alınmaması
E) Kararların kongrelerde alınması

karekök

B	C	D	B	C	E

köşetaşı

Sivas Kongresi'nde manda ve himaye düşüncesinin günlerce devam eden tartışmalardan sonra reddedilmiş olması kongrede;

I. ulusal bağımsızlık anlayışından taviz verilmediği

II. farklı düşüncelerin temsil edilmesine imkan sağlandığı

III. bazı konularda alınan kararların kesinlik taşımadığı

yargılarından hangilerini kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Ulusal Bağımsızlık: Kişisel anlamda bağımsızlığımız hayatımızla ilgili kararları başkalarının müdahalesine izin vermeksizin kendimizin alabilmesiyse, bir devlet için de bağımsızlık devletin kendi sınırları içerisinde kendi kararlarını alabilmesidir. Kişisel anlamda bağımsızlığımızı hayatımıza müdahale etmeye çalışan kendi dışımızdaki insanlara karşı savunuyorsak bir devlet de bağımsızlığını, başka devletlere (yayılmacı - emperyalist) karşı savunur.

Her ulusun kendi bağımsız devletini kurması ve savunmasına yönelik savaşımı Ulusal Bağımsızlık Mücadelesi'dir ve milliyetçi karakter taşır. Kurtuluş Savaşı'nda *Ulusal Bağımsızlık Mücadelesi*'nin muhatabı emparyalist - işgalci Anlaşma (İttifak) Devletleridir.

Ulusal Bağımsızlık ve Ulusal Egemenlik Arasındaki Fark: Fransız Devrimi'nden sonra halklar tarih boyunca iki farklı amaçla iki farklı unsura karşı savaşmışlardır. Başka bir devlete karşı bağımsızlık için ya da monarşiye karşı (bir kral ya da padişah) demokrasi (meşrutiyet ya da cumhuriyet) için... Türk Kurtuluş Savaşı iki mücadeleyi birlikte yürüten ilk savaştır.

Türk Kurtuluş Savaşı işgalci devletlere karşı Anadolu topraklarını kurtarmaya yönelik olması açısından *ulusal bağımsızlık* mücadelesidir ve milliyetçi karakter taşır. Ancak aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin mutlakiyete dayalı monarşik rejimini de hedef aldığından bir demokrasi - *ulusal egemenlik* savaşıdır ve padişah iradesi yerine ulusal iradeyi koyma amacı taşır. Bu yönüyle de bir *ihtilal* özelliği kazanmıştır.

BİR CÜMLENİN KAVRAMSAL ANALİZİ

"Ulusal kuvvetleri (Kuvayımilliye'yi) etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır." cümlesinin virgülden önceki kısmı İtilaf Devletlerine karşı ulusal bağımsızlığı vurgularken, virgülden sonraki kısmı padişaha karşı ulusal egemenliği vurgulamaktadır.

Köşetaşının çözümü: Manda ve himayenin tartışılmış olması farklı düşüncelerin dile getirildiğinin, reddedilmiş olması ise ulusal bağımsızlığın amaçlandığını gösterir. Zira Anadolu'yu mandalaştırmak isteyen ABD ve İngiltere'dir. Kararın muhatabı İtilaf Devletleri ise kavramımız ulusal bağımsızlıktır. Buna göre, I. ve II. öncüllere ulaşılabilir.

Yanıt "B" dir.

KISACA

Herhangi bir kongre veya genelge kararı hükmünün karşısında İtilaf Devletleri varsa kavramımız Ulusal Bağımsızlık, ilkemiz Milliyetçiliktir.

Örnek:

- *Manda ve himayenin reddedilmesi*
- *Kapitülasyonların kaldırılması*

gibi kararlar İtilaf Devletlerinin emperyalist politikalarına karşı alındığından ulusal bağımsızlıkla ilgilidir.

İHTİLAL

Mevcut siyasal rejimi, silahlı bir kuvvete dayanarak değiştirmektir.

Ulusal iradenin görüldüğü her cümlede demokrasiyi amaçlayan bir rejim değişikliği, dolayısıyla bir ihtilal girişimi akla gelmelidir.

1. I. Kapitülasyonların kaldırılması

II. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetiminin kaldırılması

III. Düzenli ordunun kurulması

Yukarıdaki düzenlemelerden hangileriyle ulusal bağımsızlığın sağlanmaya çalışıldığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. **Kurtuluş Savaşın'da ulusal iradeyi egemen hale getirmeye yönelik olarak gerçekleştirilen girişimlerle <u>öncelikle</u> aşağıdakilerden hangisinin değiştirilmesi amaçlanmıştır?**

A) Monarşik rejimin

B) Dış politikanın

C) Bölgesel direniş yöntemlerinin

D) Çok uluslu devlet yapısının

E) Ülke sınırlarının

3. Erzurum Kongresi'nde, İstanbul Hükümeti'nin işgaller karşısında görevini yapmaması durumunda Anadolu'da yeni bir hükümetin kurulacağı kararı alınmıştır.

Bu kararın alınmasında, aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Ulusal bağımsızlığın tehlikede olmasının

B) İstanbul Hükümeti'ne olan güvensizliğin

C) Halk iradesini etkin hale getirme amacının

D) İtilaf Devletleri'nin emperyalist politikalarının

E) Padişaha olan bağlılığın

4. **Sovyet Rusya'nın askeri ve ekonomik yardımını öngören Moskova Antlaşması'nda** "tarafların devletlerin kendi geleceğini belirleme hakkına saygılı olacağı" **ifadesine yer verilmiş olması, kurulmakta olan yeni Türk devletinde;**

I. bağımsızlık

II. demokrasi

III. hukuk devleti

olgularından hangilerinin korunmasında kararlı olunacağının göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. I. Ulusal kuvvetleri etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

II. Hıristiyan halka sosyal düzenimizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.

III. Manda ve himaye kabul edilmeyecektir.

IV. İstanbul Hükümeti'nin ülkenin geleceğiyle ilgili kararları alırken halk iradesine bağlı kalması zorunludur.

Erzurum Kongresi'nin yukarıdaki kararlarından hangilerinde Osmanlı Devleti'nin yönetim anlayışını demokratikleştirme amacından <u>söz edilemez</u>?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I ve IV E) I, II ve IV

6. **Kurtuluş Savaşı'nda;**

I. Balıkesir Kongresi'nde padişaha bağlılık bildirilmesi

II. Alaşehir Kongresi'nde gerekirse bir devletin mandasının kabul edilebileceği kararının alınması

III. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde Temsil Kurullarının oluşturulması

gelişmelerinden hangileri, ulusal bağımsızlığın sağlanabileceğine inanmayan çevrelerin bulunduğunu kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

E	A	E	A	C	B

köşetaşı

Kurtuluş Savaşı'nda düzenlenen kongrelerin;

I. delegeleri arasında manda taraftarlarının bulunması

II. bölgesel nitelikli direniş örgütlerini birleştirmesi

III. kararlarını oy çokluğu esasına bağlı olarak alması

özelliklerinden hangilerinin ulusal bağımsızlık mücadelelerini zorlaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

Kurtuluş Savaşı hazırlık döneminde genelge hükümleri ve kongre kararlarının neredeyse tamamında ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik kavramlarının kullanıldığı görülür.

(Samsun Raporu) Ulus, Türk milliyetçiliği (*Ulusal bağımsızlık (Emperyalizme karşı)*) ve milli hakimiyet (*Ulusal egemenlik (Monarşiye karşı)*) prensibini benimsemiştir, gereğini yapacaktır.

(Amasya Genelgesi) Ulusun bağımsızlığını (*Ulusal bağımsızlık (Emperyalizme karşı)*), ulusun azim ve kararı (*Ulusal egemenlik (Monarşiye karşı)*) kurtaracaktır.

(Erzurum Kongresi) Ulusal kuvvetleri etkili (*Ulusal bağımsızlık (Emperyalizme karşı)*), ulusal iradeyi egemen kılmak (*Ulusal egemenlik (Monarşiye karşı)*) esastır.

- ➔ Manda ve himayenin reddi
- ➔ Düzenli ordunun kurulması
- ➔ Kapitülasyonların kaldırılması
- ➔ Azınlıklara siyasal egemenliğimizi zedeleyici ayrıcalıklar verilemeyeceği kararının alınması
- ➔ Misak-ı Milli sınırlarının çizilmesi ve korunması

Ulusal Egemenlik yolunda atılan adımlar

- ➔ Sivas Kongresi
- ➔ Temsil Kurulu (halk iradesini temsil etmesi açısından)
- ➔ Meclis-i Mebusan'ın yeniden toplanması

Ulusal Egemenliği gerçekleştiren devrimler

- ➔ TBMM'nin açılması
- ➔ 1921 Anayasasında egemenliğin kayıtsız şartsız halka dayandırılması
- ➔ Saltanatın kaldırılması
- ➔ Cumhuriyetin ilanı

Köşetaşının çözümü: Manda ve himaye düşüncesi ulusal bağımsızlığa aykırıdır. Bu yönüyle taraftarlarının bulunması Milli Mücadele'yi zorlaştırıcı bir faktördür.

Yanıt "A" dır.

1. **Kurtuluş Savaşı'nda gerçekleştirilmek istenen;**

I. siyasal rejimi değiştirme

II. bağımsız devlet kurma

III. halk iradesini etkili hale getirme

amaçlarından hangilerine dayanılarak, işgallere karşı yapılan direniş hareketinin milliyetçi bir karaktere sahip olduğu savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **Kurtuluş Savaşı sırasında;**

I. ulusal bağımsızlığın öncelikli amaç olarak belirlenmesi

II. kararların halkı temsil eden kurumlarca alınması

III. kongre delegelerinin seçimle belirlenmesi

gelişmelerinden hangileriyle, Anadolu'da ulusal egemenliğe dayalı bir siyasal düzen kurulmaya çalışıldığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. **TBMM'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bu meclisin bir ihtilal meclisi olduğunun göstergesidir?**

A) Ulusal direnişi tek merkezden yönetmesi

B) Siyasal partilere yer vermemesi

C) Egemenliği ulusa vermesi

D) Uluslararası nitelikli antlaşmalar yapması

E) Ulusal bağımsızlık savaşını başarıyla tamamlaması

4. I. TBMM ulusal bağımsızlığı gerçekleştirmek amacıyla toplanmış ve görev yapmıştır.

I. TBMM'nin;

I. düzenli bir ordu oluşturması

II. Londra Konferansı'na katılması

III. saltanatı kaldırması

uygulamalarından hangileri meclisin bu amacının dışına çıktığının göstergesidir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Kurtuluş Savaşı'nın çeşitli evrelerinde yayınlanan;**

I. Ulus, Türk milliyetçiliği ve milli hakimiyet prensibini benimsemiştir.

II. Ulusal güçleri etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

III. Anadolu İstanbul'a tabi değil, hakimdir.

kararlarından hangileri, Milli Mücadele'nin yalnızca emperyalizme karşı yürütülecek bir bağımsızlık savaşı olmakla sınırlı kalmayacağının göstergesidir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. **Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen;**

I. Yabancı mallardan alınan gümrük vergilerinin artırılması

II. Saltanatın kaldırılması

III. Yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması

IV. Cumhuriyetin ilan edilmesi

düzenlemelerinden ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik kavramlarıyla ilişkilendirilmesi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Ulusal bağımsızlık	Ulusal egemenlik
A)	I ve IV	II ve III
B)	II ve IV	I ve III
C)	III ve IV	I ve II
D)	I ve III	II ve IV
E)	I ve II	III ve IV

karekök

A | D | C | A | E | D

köşetaşı

Musatafa Kemal'in Samsun'dan İstanbul'a gönderdiği raporda yer alan;

I. Türklüğün, yabancı hakimiyeti ve kontrolüne tahammülü yoktur.

II. Yunanlıların İzmir'i işgal etmesi kabul edilemez.

III. Ulus, Türk milliyetçiliği ve milli hakimiyet prensibini benimsemiştir.

kararlarından hangileri, Millli Mücadele'nin yalnızca bir bağımsızlık savaşı olmakla sınırlı kalmayacağının göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı (19 Mayıs 1919)

Gönderilme nedeni: İngiltere'nin Osmanlı Hükümeti'ne, Doğu Karadeniz'de Rumlarla Türkler arasında çatışmaların önlenememesi halinde bölgede işgallere başlayacağını bildiren bir nota vermesi, bölgeye bir subayın karışıklıkları önlemek için gönderilmesini zorunlu kılmıştır.

Görevi: Doğu Karadeniz'de asayiş ve güvenliğin sağlanması, Türklerin asker toplamalarının önlenmesi, ellerindeki silah ve cephaneye el konması ve durumun bir raporla hükümete bildirilmesi.

Yetkisi: Bürokrasideki arkadaşlarının yardımıyla geniş yetkilerle donatılarak ve Dokuzuncu Ordu müfettişliği görevi ile Anadolu'ya gönderilmiştir.

NEDEN MUSTAFA KEMAL

- *Başarılı bir komutan olduğu için*
- *İttihatçı olmadığı için (İtilaf Devletlerinin onayını almak açısından)*
- *İstanbul'dan uzaklaştırılmak istendiği için (Mondros Mütarekesi'ne muhalif tavırları yüzünden Osmanlı yönetimince tehlikeli görülmesi)*

Samsun Raporu

M. Kemal'in, görevinin bir parçası olarak yazdığı ve İstanbul'a gönderdiği raporda şu maddelere yer verilmiştir:

1. Bölgede asayiş ve güvenliğin sağlanması Rumların Karadeniz'de devlet kurma hayalinden vazgeçmesi ile mümkündür.
2. Türklüğün yabancı hakimiyet ve kontrolüne tahammülü yoktur.
3. Ulus, Türk milliyetçiliği ve milli hakimiyet prensibini benimsemiştir, gereğini yapacaktır.

Cümle Analizi:

Ulus, Türk milliyetçiliği ve milli hakimiyet prensibini benimsemiştir.

Bağımsız bir Türk devleti kurma düşüncesi → *İtilaf Devletleri'ne karşı*

Ulusal egemenliğe (Cumhuriyete) dayalı yeni bir siyasal rejim kurma düşüncesi → *Monarşiye karşı*

Köşetaşının çözümü: I. ve II. öncüllerde işgalci devletlerin emperyalist politikalarına tepki gösterilmektedir ve bu yönüyle bu iki öncül ulusal bağımsızlıkla ilgilidir. III. öncülde kullanılmış olan milli hakimiyet terimi ise ulusal egemenliği amaçlar ve monarşiye karşı bir ihtilal girişimini ifade eder.

Yanıt "C" dir.

HAVZA GENELGESİ

Mustafa Kemal'in Anadolu'daki askeri ve sivil makamlara gönderdiği genelgede şu isteklere yer verilmiştir:

1. *Bab-ı Ali ve İtilaf Devletleri temsilciliklerine İzmir'in işgalini kınayan telgraflar çekilmesi*
2. *İşgalleri protesto eden mitinglerin düzenlenmesi*
3. *Orduların terhis edilmemesi, silah ve cephanenin teslim edilmemesi*

Genelgenin amacı: *İşgallere karşı bir ulusal bilinç ve bir kamuoyu (halk) tepkisi oluşturmak (I. ve II. maddeler) ve silahlı direniş başlatmak (III. madde) tır.*

1. **Mustafa Kemal'in Havza Genelgesi'nde ülkenin karşı karşıya bulunduğu tehlikeleri açıkça ortaya koymasına dayanılarak;**

I. Osmanlı yönetimine karşı azalan halk desteğini arttırmak

II. işgallere karşı halkı bilinçlendirmek

III. İtilaf Devletlerine karşı dış destek bulmak

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeyi düşündüğü savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

2. İstanbul Hükümeti, İngiltere'nin verdiği nota gereği Karadeniz'deki karışıklıkları önlemek amacıyla bir subayı, bölgede asayiş ve güvenliği sağlama göreviyle Anadolu'ya gönderme ihtiyacını hissetmiştir.

Bu görev için M. Kemal'in gönderilmesinde etkili olan;

I. İttihatçı olmaması

II. İstanbul'dan uzak tutulmak istenmesi

III. savaş kaybetmemiş bir asker olması

özelliklerinden hangileri, Mustafa Kemal'in hükümete karşı muhalif bir tavır içeresinde olduğunun göstergesidir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. **M. Kemal'in Anadolu'daki askeri ve sivil makamlara gönderdiği genelgede yer alan;**

I. İstanbul Hükümeti'ne, İzmir'in işgalini kınayan telgraflar çekilmesi

II. işgalleri protesto eden mitingler düzenlenmesi

III. orduların terhis edilmemesi

isteklerinden hangileri, ulusal direniş hareketinin işgaller karşısında kamuoyu tepkisi oluşturma amacıyla yetinmeyeceğini kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

4. M. Kemal, Karadeniz'de Rumlar ve Türkler arasındaki çatışmaların önlenmesi amacıyla gönderildiği Samsun'dan hükümete yazdığı raporda; ulusun Türk milliyetçiliği ve milli egemenlik anlayışlarını benimsediğine ve bunun için gereken mücadeleyi yapacağına ilişkin maddeler eklemiştir.

Bu gelişmeye dayanılarak Mustafa Kemal için;

I. görevlendirilme amacının dışına çıktığı

II. bir ihtilal girişimini önlemeye çalıştığı

III. Osmanlı Devleti'yle bütün resmi ilişkisini kestiği

yargılarından hangileri ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Mustafa Kemal'in Samsun'dan İstanbul'a gönderdiği raporda yaptığı aşağıdaki tespitlerden hangisinde, Osmanlı Devleti'nin hem sınırlarını hem de rejimini değiştirme amacına birlikte yer verilmiştir?**

A) Ulus, Türk milliyetçiliği ve milli hakimiyet prensibini benimsemiştir.

B) Türklüğün yabancı hakimiyet ve kontrolüne tahammülü yoktur.

C) Karadeniz'de asayişin sağlanması, Rumların bu bölgede devlet kurma amacından vazgeçmesine bağlıdır.

D) Yabancıların hiçbir Osmanlı toprağında hak iddia etmesi mümkün olamaz.

E) İzmir'in Yunanlılarca işgali kabul edilmeyecektir.

6. Mustafa Kemal tarafından hazırlanan Samsun Raporu'nda, "Ulus, Türk milliyetçiliği ve milli hakimiyet prensibini benimsemiştir, gereğini yapacaktır." maddesine yer verilmiştir.

Mustafa Kemal'in bu düşüncesinin aşağıdakilerden hangisine bir tepki niteliğinde olduğu savunulamaz?

A) İtilaf Devletleri'nin işgallerine

B) İstanbul Hükümeti'nin teslimiyetçi politikalarına

C) Osmanlı Devleti'nin egemenlik anlayışına

D) Ulusların kendi kaderini belirleme hakkına

E) Devlet kurma amaçlı azınlık cemiyetlerine

karekök

D A B A A D

köşetaşı

Amasya Genelgesi'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin genelgeye bir ihtilal bildirisi olma niteliği kazandırdığı söylenebilir?

A) Üst düzey Osmanlı subaylarınca onaylanmış olması
B) İşgalci devletlere karşı direnişi öngörmesi
C) Ulusal egemenliğin sağlanması amacına yer vermesi
D) Bağımsızlığın tehlikede olduğu uyarısında bulunması
E) Ülke bütünlüğünün korunmasını amaçlaması

açıklamalı çözüm

Amasya Genelgesi (21 - 22 Haziran 1919)

M. Kemal tarafından hazırlanan ve Anadolu'daki askeri ve sivil makamlara gönderilen genelgede Ali Fuat Cebesoy, Refet Bele ve Rauf Orbay'ın imzalarına ve Erzurum'da bulunan Kazım Karabekir'in telgrafla alınan onayına da yer verilmiştir.

yorum: M. Kemal genelgede Osmanlı Devleti'nin üst düzey paşalarını da ortak etmekle hareketini kişisellikten kurtararak genelgenin uygulanabilirliğini ve etkisini artırmayı amaçlamıştır.

"Ulusun bağımsızlığını ulusun azim ve kararı kurtaracaktır."

İçeriği:

1. Vatanın bütünlüğü ve ulusun bağımsızlığı tehlikededir (Kurtuluş Savaşı'nın başlama nedeni - *asıl gerekçesi*ne yer verilmiştir).
2. İstanbul Hükümeti üzerine düşen görevi yerine getirmemekte, bu durum ulusumuzu yok saymaktadır. (Bu hükümde de savaşa başlama nedeni - *gerekçe* - açıklanmaktadır.)

   yorum: Saltanata karşı açıkca tavır alınmaması, padişaha bağlı olan halkın desteğinin kaybedilmemesi ile açıklanabilir. Çünkü, ulusal birlik ve beraberliğin korunabilmesi ulusal bağımsızlığın sağlanabilmesi için zorunludur.

3. Ulusun bağımsızlığını yine ulusun azim ve kararı belirleyecektir.

   *yorum I: Kurtuluş Savaşı'nın amacı ve yöntemi dile getirilmiştir. **Amaç**, ulusal bağımsızlığın sağlanması; **yöntem**, kararların halk iradesine dayandırılmasıdır.*

   yorum II: Kurtuluş Savaşı'nın kendisinden önceki savaşlardan farklılığı görülmektedir. Yalnızca emperyalizme karşı bağımsızlık savaşı olmakla sınırlı olmadığının aynı zamanda mutlak monarşiye karşı yapılan bir demokrasi savaşımını aynı anda yürütmeyi planladığının göstergesidir.

   yorum III: Bu madde genelgeyi bir "ihtilal" bildirisine dönüştürmüştür. Çünkü Osmanlı Devleti'nin mutlakiyete dayalı monarşik rejimine bir tepki niteliğindedir. Cumhuriyetten açıkca söz edilmemesi kamuoyunun böyle bir rejim değişikliğine hazır olmaması ile açıklanabilir.

Köşetaşının çözümü: İhtilal bildirisi olabilmesi için mevcut rejimi değiştirmeyi amaçlamalıdır. Ulusal egemenlik cumhuriyet rejimini ifade eder ve monarşik rejimi ortadan kaldırır. Bu yalnızca C seçeneğinde vardır. *Yanıt "C" dir.*

1. **Amasya Genelgesi'nde yer alan;**

   I. Ulusun bağımsızlığı tehlikededir.
   II. İstanbul Hükümeti, üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir.
   III. Ulusun geleceğini, ulusun azim ve kararı belirleyecektir.

   hükümlerinden hangilerinin başlamakta olan ulusal direniş hareketinin gerekçesini oluşturduğu savunulamaz?

   A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
   D) I ve III E) II ve III

2. **Kurtuluş Savaşı sırasında;**

   I. kongre ve genelge kararlarında iç politikayla ilgili hükümlere yer verilmemesi
   II. yayınlanan demeç ve bildirilerde padişaha bağlılık gösterilmesi
   III. ulusal egemenliği gerçekleştirme amacından açık bir şekilde söz edilmemesi

   uygulamalarından hangilerinin, ülke içinde birlik ve bütünlüğünün korunmasına yönelik olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
   D) I ve III E) I, II ve III

3. **Amasya Genelgesi'nde yer alan;**

   I. Ulusun bağımsızlığı tehlikededir.
   II. Ulusun geleceğini, ulusun azim ve kararı belirleyecektir.
   III. Ulusun haklı sesini dünyaya duyurmak amacıyla her türlü denetimden uzak milli bir kurulun varlığı gereklidir.

   hükümlerinden hangilerinin, Osmanlı yönetiminin teslimiyetçi politikalarına tepki niteliğinde olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
   D) I ve III E) I, II ve III

4. **Amasya Genelgesi'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi, Milli Mücadelenin, padişahı da hedef aldığının en belirgin kanıtıdır?**

   A) Ulusun bağımsızlığının tehlikede olduğunu belirtmesi
   B) Sivas'ta bir kongre toplanmasını planlaması
   C) Ulusun geleceğinin ulusun kararıyla belirleneceğini belirtmesi
   D) İstanbul Hükümeti'nin yetersizliğini eleştirmesi
   E) Her türlü denetimden uzak milli bir kurulun oluşturulmasının öngörmesi

5. **Mustafa Kemal'in Amasya Genelgesi'nde;**

   I. üst düzey subayların imza ve onaylarına yer vermesi
   II. padişaha karşı açık bir tavır almaması
   III. ulusun geleceğiyle ilgili kararların, halk iradesine dayanarak alınacağını belirtmesi

   durumlarından hangilerinin, genelgenin halk tarafından desteklenmesini kolaylaştırma amacıyla gerçekleştirildiği söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
   D) I ve II E) I, II ve III

6. **Mustafa Kemal'in: "ulusun bağımsızlığını, ulusun azim ve kararı belirleyecektir" sözüne dayanılarak Anadolu'da örgütlenmekte olan direnişin;**

   I. milliyetçilik
   II. ulusal egemenlik
   III. Osmanlıcılık

   olgularının hangilerinden etkilendiği savunulamaz?

   A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
   D) I ve III E) II ve III

karekök

B | E | E | C | E | B

köşetaşı

Amasya Genelgesi'nde Sivas'ta bir kongrenin toplanması ve her ilin sancağından üçer delegenin seçilerek kongreye gönderilmesi istenmiştir.

Buna göre Kongre'nin;

I. muhalif düşüncelere yer vermeme

II. ulusal bir nitelik kazanma

III. katılımı demokratik yöntemlerle gerçekleştirme

özelliklerinden hangilerine sahip olması <u>beklenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

açıklamalı çözüm

4. Ulusun durum ve düşüncesini dile getirmek ve haklı sesini dünyaya duyurmak amacıyla her türlü etki ve denetimden uzak "milli bir kurulun" varlığı çok gereklidir.

   yorum: Adı geçen milli kurul, ulusal iradeyi temsil etmektedir. Kurtuluş Savaşı'nın yöntemi hiç değişmemiştir. Kararlar halk iradesini temsil eden bir kurul - bir kongre - bir meclis'te alınacaktır. Kurulun etki ve denetimden uzak tutulması ifadesinin kullanılması İstanbul Hükümeti'nin İtilaf Devletleri'nin güdümüne girmesine tepkidir.

5. Anadolu'nun en güvenli yeri olan Sivas'ta toplanacak olan kongreye her ilin sancağından üçer delege seçilerek yola çıkarılacaktır.

   yorum: Delegelerin, seçimle belirlenmesi kongrenin demokratik nitelikli, her ilden seçilmeleriyse ulusal nitelikli olmasının amaçlandığını göstermektedir.

6. Delegeler kimliklerini ulusal bir sır gibi saklayacaktır (Kongrenin ve delegelerin güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır).

7. Erzurum'da Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından toplanması planlanan kongrenin delegeleri, Sivas Kongresi'ne katılmak için yola çıkan delegeler zamanında gelebilirlerse Sivas'ta toplanacak olan ulusal kongreye katılacaklardır.

   yorum: Erzurum Kongresi delegelerinin Sivas Kongresi'ne katılımını sağlamak ulusal iradenin etkinliğini arttırma amacına yöneliktir.

Mustafa Kemal genelgeye ek olarak yazdığı ve önemli makamlara gönderdiği mektupta şu cümleye de yer vermiştir. "İstanbul Anadolu'ya hakim değil, tabi (bağlı) dir."

Cümle Analizi:

Anadolu İstanbul'a bağlı değil, hakimdir.

halk — egemenlik

Ulusal egemenlik = Cumhuriyet (demokratik - ihtilalci karakter)

Köşetaşının çözümü: Delegelerinin ülkenin genelinden katılımı kongrenin ulusal nitelikli olduğunu, seçimle belirlenmeleri demokratik olduğunu gösterir. I. öncül ilgisizdir. *Yanıt "A" dır.*

İstanbul, Anadolu'ya hakim değil bağlıdır.

ZAMAN KAZANMAK

Mustafa Kemal, Amasya Genelgesi'nin ardından İstanbul Hükümeti'nin yeni iç işleri bakanı Ali Kemal Bey tarafından 23 Haziran 1919'da görevden alınmış fakat Mustafa Kemal, kendisini bu göreve padişahın atadığını gerekçe göstererek kararı tanımamıştır.

1. **Mustafa Kemal'in;**

   I. her türlü etki ve denetimden uzak bir milli kurul oluşturmayı amaçlaması

   II. Sivas'ta ulusal nitelikli bir kongrenin toplanmasına çalışması

   III. Anadolu'nun İstanbul'a bağlı değil, hakim olduğunu açıklaması

   girişimlerinden hangileri İstanbul Hükümeti'ne olan güvensizlikle açıklanabilir?

   A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. "Ulusun durum ve düşüncesini dile getirmek ve haklı sesini dünyaya duyurmak amacıyla her türlü etki ve denetimden uzak milli bir kurulun varlığı çok gereklidir."

   Yukarıdaki genelge hükmüne dayanılarak;

   I. İstanbul Hükümeti'nin bağımsızlığını yitirmesine tepki gösterildiği

   II. Milli Mücadele'nin halk iradesine dayandırılarak yürütülmek istendiği

   III. Anlaşma Devletlerinin aralarındaki görüş ayrılıklarından yararlanılmaya çalışıldığı

   sonuçlarından hangilerine <u>varılamaz</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

3. **Kurtuluş Savaşı'nın örgütlenme dönemi içerisinde alınan aşağıdaki kararlardan hangisi, ulusal mücadelenin halk iradesine dayalı bir yöntemle gerçekleştirileceğini <u>göstermez</u>?**

   A) Ulusun bağımsızlığını ulusun kararı belirleyecektir.

   B) Her türlü etki ve denetimden uzak milli bir kurul oluşturulmalıdır.

   C) Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacaktır.

   D) İstanbul Anadolu'ya egemen değil, bağlıdır.

   E) Vatanın bütünlüğü ve ulusun bağımsızlığı tehlikededir.

4. Kurtuluş Savaşı'nda kararların çoğu zaman bir kongre, bir kurul ya da bir mecliste alındığı görülmüştür.

   Bu durumun;

   I. mutlakiyet

   II. İstanbul Hükümeti

   III. bölgesel direniş örgütleri

   oluşumlarından hangilerine bir tepki olarak ortaya çıktığı <u>savunulamaz</u>?

   A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

5. Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu hareketi işgalci devletlerin yanısıra padişah taraftarlarının muhalefetine karşı da mücadele etmiştir.

   Bu durumun aşağıdakilerden hangisinin gerçekleşmesini daha çok geciktirdiği savunulabilir?

   A) Azınlık ayaklanmalarının bastırılmasını

   B) Ulusal bağımsızlığın sağlanmasını

   C) Bölgesel direniş örgütlerinin birleştirilmesini

   D) Mustafa Kemal'in görevinden istifa etmesini

   E) Ulusal iradenin egemen kılınmasını

6. M. Kemal, Amasya Genelgesi'nde Sivas Kongresi'nin planlanan zamanda toplanabilmesi halinde Erzurum'da toplanmasına çalışılan kongrenin delegelerinin Sivas Kongresi'ne katılmalarını istemiştir.

   M. Kemal'in bu isteğinin <u>doğrudan</u> aşağıdakilerden hangisinin etkinliğini artırmayı amaçladığı <u>savunulamaz</u>?

   A) Ulusal iradenin

   B) Anadolu'daki yerel yönetimlerin

   C) Kongrede alınacak kararların

   D) Oluşturulacak kamuoyu tepkisinin

   E) İşgallere karşı başlayan direniş hareketinin

karekök

E	C	E	B	E	B

köşetaşı

Aşağıdakilerden hangisi Erzurum Kongresi'nde ortaya konulan halk iradesinin ulusal nitelik kazanmasını engellemiştir?

A) Kongre tüzüğünde padişaha bağlılık bildirilmesi
B) Azınlıklarla ilgili karar alınması
C) Bir temsil kurulunun oluşturulması
D) Katılımcıların beş doğu ilinden seçilmesi
E) Manda düşüncesinin reddedilmesi

açıklamalı çözüm

➔ Kongre, Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nce 5 doğu ilinden 54 delegenin katılımıyla ve doğu illerinin durumunu görüşmek amacıyla 23 Temmuz 1919'da toplanmış ve çalışmalarını 1 Ağustos 1919'a dek devam ettirmiştir.

Toplanma biçimi — *5 doğu ilinden 54 delegenin katılımı* → Bölgesel

Toplanma amacı — *doğu illerinin durumunun görüşülmesi* → Bölgesel

yorum: Kongrede ortaya çıkan halk iradesi doğu illeri halkının iradesidir ve bu yönüyle ulusal iradeyi temsil etmez.

➔ Erzurum Kongresi'nin II. Meşrutiyet'in ilan edilme tarihi olan 23 Temmuz'da açılışını yapması üzerine Damat Ferit İstanbul'da basına yaptığı açıklamada İttihatçıların Anadolu'da Meşrutiyet'in yıl dönümünü kutladığını söylemiştir.

yorum: Amaç, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını İttihatçı olarak göstererek Milli Mücadele'nin arkasındaki halk desteğini azaltmaktır.

➔ Mustafa Kemal oy birliğiyle kongre başkanı seçilmiştir (Bu durum kongrede Mustafa Kemal'e karşı bir muhalefetin olmadığının göstergesidir). Oysa Mustafa Kemal kongre öncesinde padişah tarafından görevinden alınmış ve hakkında tutuklama emri çıkartılmıştır.

➔ Mustafa Kemal'in Kongre başkanlığına seçilmesi, toplanma amacı ve biçimi bölgesel olan kongrenin ulusal nitelikli karar almasında etkili olmuştur.

Osmanlı yönetiminin hakkında tutuklama kararı çıkardığı Mustafa Kemal, Erzurum'da kongre başkanlığına seçilmiştir.

İTTİHATÇI OLMAK

23 Temmuz 1908'de II. Meşrutiyeti ilan ettiren ve Osmanlı yönetiminde etkinliğini artıran İttihatçılar, imparatorluğu I. Dünya Savaşı'na sürüklemişlerdi. Halk, savaş sonrası başına gelen felaketlerden ve yaşanan işgallerden onları sorumlu tutmaktaydı.

Köşetaşının çözümü: Kongreye delegelerin katılımı 5 doğu ilinden gerçekleştiği için ortaya ulusun tamamını temsil eden bir halk iradesi çıkmamıştır. Ortaya çıkan irade doğu illeri halkının iradesidir.

Yanıt "D" dir.

1. **Kurtuluş Savaşı'nda aşağıdaki uygulamalardan hangisinin, "ulusun geleceğinin ulusun kendi kararlarıyla belirlenmesi" ilkesi doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulamaz?**

A) Bölgesel kurtuluş yollarının aranması
B) Temsil Kurullarının oluşturulması
C) Meclis-i Mebusan'ın yeniden toplanması
D) TBMM'nin açılması
E) Anadolu'da kongrelerin düzenlenmesi

2. **Erzurum Kongresi'nin;**

I. Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti tarafından toplanması
II. Doğu illerinin durumunu görüşmek için düzenlenmesi
III. delegelerin beş doğu ilini temsil etmesi

özelliklerinden hangileri, kongrenin toplanma amacı ve biçiminin bölgesel olduğunun kanıtıdır?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III
D) I ve II E) II ve III

3. **Doğu illerinin durumunu görüşmek amacıyla toplanan Erzurum Kongresi'nde, ulusal nitelikli kararlar alınmasında;**

I. Mustafa Kemal'in kongre başkanlığına getirilmesi
II. İstanbul Hükümeti'nin kongrenin toplanmasına tepki göstermesi
III. Doğu illerini temsil etmesi için bir kurulun oluşturulması

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. **Osmanlı yönetimince görevden alınan ve hakkında tutuklama kararı çıkartılan Mustafa Kemal'in;**

I. kongrelerde başkanlıklara getirilmesi
II. hakkındaki tutuklama kararını uygulayacak makam bulunamaması
III. askerlik mesleğinden istifa etmesi

gelişmelerinden hangileri, Osmanlı yönetiminin Anadolu'daki otoritesini kaybettiğini kanıtlamak için kullanılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

5. İstanbul Hükümeti, basına yaptığı açıklamada Erzurum'da kongre toplanmasını, Anadolu'da meşrutiyetin ilan edilmesi olarak yorumlamıştır.

Kongre'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin hükümetin bu propagandasına gerekçe oluşturduğu savunulabilir?

A) Bir meclis gibi hareket etmesinin
B) Doğu Anadolu'nun durumunu görüşmesinin
C) Silahlı direnişi öngörmesinin
D) XV. Kolordu'nun bulunduğu şehirde toplanmasının
E) Padişaha bağlılık bildiren bir tüzük oluşturmasının

6. **Erzurum Kongresi'nde alınan;**

I. Doğu illeri birlikte savunulacaktır.
II. Mebuslar Meclisi derhal toplanmalıdır.
III. Memleketimizi işgal amacı olmayan bir devletin yardımı kabul edilebilir.

kararlarından hangileri, toplanma biçimi bölgesel olan kongrenin ulusal kararlar alabildiğinin göstergesidir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

A E A C A D

köşetaşı

Erzurum Kongresi'nde;

I. Doğu illerinin birlikte savunulmasına karar verilmesi

II. İstanbul Hükümeti'nin görevini yapmaması halinde yeni bir hükümetin kurulmasının kabul edilmesi

III. Meclis-i Mebusan'ın toplanmasının istenmesi

gelişmelerinden hangilerinin <u>doğrudan</u> Osmanlı yönetimi üzerinde baskı ve denetim kurma amacına yönelik olduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

açıklamalı çözüm

Kongrenin Osmanlı Devleti'nin mutlakiyete dayalı monarşik rejimini ve hükümet politikalarını değiştirmeye yönelik kararları:

1. İşgaller karşısında İstanbul Hükümeti görevini yerine getiremediği takdirde geçici de olsa yeni bir hükümet kurulacaktır. Bu hükümetin üyeleri ulusu temsil eden milli bir kurulca seçilecektir.

   yorum: Anadolu'da, İstanbul Hükümeti varken ikinci bir hükümet kurma projesi yeni bir devlet kurma düşüncesinin göstergesidir. Ancak doğabilecek tepkiyi hafifletmek amacıyla yeni hükümetin geçici olacağı söylenmiştir.

2. Ulusların kendi kaderini tayin ettikleri bir tarihsel devirde mevcut hükümetin de yurdun kaderiyle ilgili kararları alırken ulus iradesine bağlı olması zorunludur. Bu yüzden milli meclis toplanmalıdır.

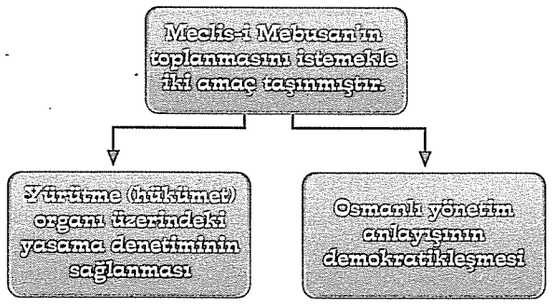

YENİ BİR HÜKÜMET KURMAK

Üyelerini padişahın atadığı İstanbul Hükümeti yerine halkı temsil eden bir kurulun (yeni bir hükümetin) oluşturulması, üstü kapalı olarak bir rejim değişikliğine gidildiğini gösterir. Yeni bir rejim oluşturma düşüncesi yeni bir devlet kurma amacının göstergesidir.

3. **Padişah ve hilafeti kurtarmak maksadıyla ulusal kuvvetleri etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.**

Cümle Analizi:

Ulusal kuvvetleri (Kuvayımilliye'yi) etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

Ulusal bağımsızlık — *Ulusal egemenlik*

yorum: Rejimi değiştirme (ihtilal) düşüncesi üstü kapalı olarak dile getirilmiş, cumhuriyetten açıkca söz edilmemiş ve padişahın korunması amacına yer verilmiştir. Amaç; saltanat taraftarlarının desteğinin kaybedilmemesi (ulusal birliğin korunması) dir.

Köşetaşının çözümü: II. ve III. öncüller Osmanlı yönetim anlayışının değiştirilmesine, I. öncül ise bağımsızlığın korunmasına yöneliktir.

Yanıt "A" dır.

1. **Kurtuluş Savaşı sırasında yayımlanan demeç ve bildirilerde görülen;**

   I. padişaha bağlılığın bildirilmesi

   II. İstanbul Hükümeti'nin istifaya zorlanması

   III. Boğazların statüsünün Karadeniz'de kıyısı olan devletlerle birlikte belirleneceğinin belirtilmesi

   gelişmelerinden hangilerinin ulusal egemenlik anlayışından taviz verildiğinin göstergesidir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. Erzurum Kongresi'nde; "İstanbul Hükümeti'nin ülkenin geleceğiyle ilgili kararlar alırken ulusal iradeye bağlı olması zorunludur. Bu yüzden Meclis-i Mebusan toplanmalıdır." kararına yer verilmiştir.

   Bu karara dayanılarak aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

   A) Yürütme üzerinde yasama denetiminin sağlanmasının istendiği

   B) Osmanlı yönetiminin demokratikleştirilmesinin amaçlandığı

   C) Kongrenin ulusal nitelikli kararlar alabildiği

   D) Meşrutiyet rejimine işlerlik kazandırılmaya çalışıldığı

   E) Hükümetin desteğinin alınmasının kolaylaştırıldığı

3. **Erzurum Kongresi'nin;**

   I. Meclis-i Mebusan'ın açılmasını istemesi

   II. ulusal egemenliği esas alması

   III. savunulacak olan ulusal sınırları belirlemesi

   özelliklerinden hangisine dayanılarak, Osmanlı Devleti'nin monarşik rejiminin <u>tamamen</u> ortadan kaldırılmasının amaçlandığı söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. **Erzurum Kongresi'nde alınan;** "Ulusal kuvvetleri etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır." **kararına dayanılarak, örgütlenen direniş hareketine;**

   I. milliyetçi

   II. demokratik

   III. ihtilalci

   özelliklerinden hangilerinin kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Erzurum Kongresi'nde kabul edilen;**

   I. manda ve himayenin kabul edilmemesi

   II. azınlıklara siyasal egemenliği zedeleyici ayrıcalıkların verilmemesi

   III. ulusal iradeyi temsil eden yeni bir hükümetin kurulması

   kararlarından hangilerinin, Osmanlı Devleti'nin egemenlik anlayışı açısından bir tehlike oluşturduğu savunulabilir?

   A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

6. **Kurtuluş Savaşı'nda yayımlanan genelge hükümlerinde ve kongre kararlarında;**

   I. padişaha karşı açık tavır alınmaması

   II. Anadolu'da kurulması planlanan yeni hükümetin geçici olacağının söylenmesi

   III. cumhuriyet düşüncesinden açıkça söz edilmemesi

   durumlarından hangileri, tepki doğurabilecek girişimlerden kaçınıldığını gösterir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

A	E	B	E	B	E

köşetaşı

Erzurum Kongresi'nin;

I. azınlıklara ayrıcalık sağlayan haklar verilemeyeceği

II. manda ve himayenin kabul edilemeyeceği

III. çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Anadolu topraklarının parçalanamayacağı

yönündeki kararlarından hangilerinde, Anadolu'da bağımsız bir devletin kurulmasının amaçlandığı savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Kongrenin ulusal bağımsızlığın sağlanmasına yönelik kararları:

4. Azınlıklara siyasal düzenimizi zedeleyici ayrıcalıklar verilmeyecektir.
5. Manda ve himaye kabul edilmeyecektir.

   yorum: 4. ve 5. maddelerde yer alan kararlar ulusal bağımsızlığın koşulsuz olarak sağlanmasına yöneliktir.

6. Memleketi istila emeli taşımayan büyük bir devletin mali, sanayi ve askeri alanlarda yardımı memnunlukla karşılanır.

   yorum: Yardımı alınacak devletin istila amacı taşımaması koşulu bağımsızlığa gösterilen önemi vurgulamaktadır. Bağımsızlığa aykırı olan dış yardım almak değil, yardımı alınan devletin, içişlerimize karışmasına fırsat verilmesidir.

7. Mondros Mütarekesi imzalandığı tarihte işgal altında olan ve çoğunluğunu Arapların oluşturduğu toprakların geleceğini kendi halkı belirleyecektir. Ancak aynı tarihte işgale uğramamış ve çoğunluğunu Türlerin oluşturduğu toprakların parçalanması kabul edilemez.

   UYARI: Bu sınırlar daha sonra Misakımilli sınırlarının belirleyicisi olacaktır.

   yorum: Arapları devlete bağlı tutma (Ümmetçilik) ve böylelikle imparatorluk (çok uluslu luk) yapısını devam ettirme anlayışının yerini bir ulus devlet oluşturma ideolojisine (milliyetçiliğe) bıraktığının göstergesidir.

8. Kongremizin hiçbir particilik faaliyetiyle ilişkisi yoktur.

   yorum: Partiler ya da iç politikayla ilgili tavırlar geliştirilmesi görüş ayrılıklarına yol açabilir kaygısıyla hareket edilmiştir. Ulusal birliğin korunması amaçlanmıştır. Sözü edilen parti İttihat ve Terakki Partisi'dir. Böylelikle ulusal mücadele liderlerinin ittihatçı olduğuna dair var olan şüpheler ve suçlamalar giderilmeye çalışılmıştır.

Not: Kongrede doğu illerini temsil eden bir Temsilciler Kurulu oluşturulmuştur.

Köşetaşının çözümü: Öncüllerin tamamında kararların muhatabı İtilaf Devletleridir. Bu yönüyle hepsi ulusal bağımsızlığın gerçekleştirilmesine yöneliktir. *Yanıt "E" dir.*

Ulusal kuvvetleri etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

UNUTMA

Azınlık kavramı, "yabancı" terimiyle eşdeğer değildir. Azınlıklar farklı dinlere mensup Osmanlı vatandaşlarıdır. Ancak yine de bu kararın muhatabı İtilaf Devletleridir. Çünkü azınlıklara ayrıcalıklar verilmesini isteyenler onlardır. Bu yüzden karar "ulusal bağımsızlık"la ilgilidir.

1. **Erzurum Kongresi'nin** "memleketi istila amacında olmayan bir devletin yardımının kabul edilebileceği" **yönündeki kararına dayanılarak;**

   I. ulusal bağımsızlık

   II. demokrasi

   III. hukuk devleti

   olgularından hangilerinin gerçekleştirilmesi yolunda kararlı davranılacağının göstergesidir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Kurtuluş Savaşı sırasında düzenlenen kongrelerde azınlıklara siyasal ayrıcalıklar içeren haklar verilemeyeceğine ilişkin kararlar alınmıştır.

   Buna göre;

   I. Osmanlı yönetim anlayışının korunması

   II. ulusal bağımsızlığın koşulsuz olarak sağlanması

   III. ülke sınırlarının belirlenmesi

   amaçlarından hangilerinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı savunulabilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. I. Yeni bir hükümet kurulacaktır.

   II. Meclis-i Mebusan'ın toplanmasına çalışılacaktır.

   III. Çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Anadolu topraklarının parçalanması beklenemez.

   Yukarıdaki Erzurum Kongresi kararlarından hangilerine dayanılarak kongreye katılan delegelerin milliyetçilik akımından etkilendikleri savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

4. Kurtuluş Savaşı'nda düzenlenen kongrelerde "azınlıklara siyasal düzenimizi zedeleyecek ayrıcalıkların verilmemesi"ne ilişkin kararlar alınmıştır.

   Böylelikle;

   I. içişlerine karışılmasına engel olma

   II. yeni bir siyasal rejim kurma

   III. eşitlikçi bir toplum yapısı oluşturma

   düşüncelerinden hangilerinin amaçlandığı <u>söylenemez</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. **Erzurum Kongresi'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisine dayanılarak kongrenin dış politikayla ilgili kararlar da aldığı söylenebilir?**

   A) Ulusal iradeyi egemen kılma amacına yönelik kararlar almasına

   B) Yeni bir hükümet kurmayı planlamasına

   C) Manda ve himayeyi kabul etmemesine

   D) Kongreye katılan delegelerin hiç bir partiye üye olmamasına

   E) Azınlıklara ayrıcalık niteliği taşıyan haklar vermeyi reddetmesine

6. Erzurum Kongresi'nde; "çoğunluğunu Arapların oluşturduğu toprakların geleceğine kendilerinin karar vereceği, ancak çoğunluğu Türklerin oluşturduğu Anadolu topraklarının işgaline ve parçalanmasına razı olunamayacağı" düşüncesi benimsenmiştir.

   Bu bilgi doğrultusunda kongrenin;

   I. osmanlıcılık

   II. ümmetçilik

   III. milliyetçilik

   akımlarından hangilerinden etkilendiği savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

kare kök

A	A	C	B	C	C

köşetaşı

Sivas Kongresi'nde oluşturulan Temsil Kurulu'nun aşağıdaki özelliklerinden hangisi, bu kurulun İstanbul Hükümeti'nin görevini üstlendiğinin <u>en belirgin</u> kanıtıdır?

A) Üyelerinin delegeler arasından seçilmesi
B) Askeri ve sivil makamlara atama yapması
C) Başkanlığına Mustafa Kemal'in getirilmesi
D) Üye sayısının giderek artırılması
E) İşgallere karşı direnilmesi gerekliliğini savunması

açıklamalı çözüm

1. Kongrenin delege sayısı az olmasına rağmen delege katılımı ülke genelinden olduğu için Sivas Kongresi "ulusal irade"yi temsil edebilen bir özelliğe sahiptir. Bu açıdan Erzurum Kongresi kararlarını onaylamış olması, bu bölgesel kongrenin kararlarının ulusa mal edilmesini sağlamıştır.
2. Kongre başkanlığına oy çokluğuyla Mustafa Kemal getirilmiştir. (Muhalefetin olduğunun göstergesidir.)
3. Anadolu'daki dağınık halde bulunan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir.
4. Balıkesir ve Alaşehir kongrelerinde örgütlenen Kuvayımilliye birlikleri Batı Anadolu Umum Kuvayımilliye Komutanlığı'na dönüştürülmüştür.
5. Kongre'de daha önce Erzurum'da oluşturulan Temsil Kurulu'nun üye sayısı arttırılmış, bu kurulun Sivas Kongresi'nde ülke genelinden seçilmiş katılımcılar arasından oluşturulması nedeniyle ulusal iradeyi temsil etmeye başlamıştır.
6. İçeriye ve dışarıya karşı her türlü kararı alma (yasama) ve kararları uygulama (yürütme) yetkileri temsil kuruluna bırakılmıştır.

   yorum: Temsil Kurulu'nun yasama yetkisini kullanması MECLİS gibi, yürütme yetkisini kullanması HÜKÜMET gibi hareket ettiğini gösterir.

UYARI: Temsil Kurulu'nun Ali Fuat Cebesoy'u Batı Cephesi Komutanlığı'na ataması, Temsil Kurulu'nun hükümet gibi hareket ettiğinin kanıtıdır.

Yasama = Karar alma ⇩ Meclis gibi hareket etme

Yürütme = Sevk ve idare ⇩ Atama yapma, ⇩ Kararları uygulama → Hükümet gibi hareket etme

7. Manda ve himaye kesin olarak reddedilmiştir.
8. İrade-i Milliye adında bir gazetenin basılmasına başlanmıştır.

Köşetaşının çözümü: Hükümet, yürütme organıdır. Temsil Kurulu'nun askeri ve sivil makamlara atama yapması yürütme yetkisini kullandığını ve bir hükümet gibi hareket ettiğini gösterir.

Yanıt "B" dir.

TEK YÜREK

Anadolu'daki sivil direniş (Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri) ve askeri direniş (Kuvayımilliye Birlikleri) örgütleri birleştirilerek Kurtuluş Savaşı tek merkezden yönetilmeye başlanmıştır.

Sivas Kongresi bu yönüyle bölgesel direnişin ulusal karakter kazandığı bir yer olmuştur.

DİKKAT ETMELİ

İstanbul Hükümeti, Elazığ eski valisi Ali Galip aracılığıyla Sivas Kongresi'ni dağıtmaya çalışmıştır. Damat Ferit Hükümeti'nin bu çabası ulusal iradeyi yok etme amacına yöneliktir.

1. **Sivas Kongresi'nde yenilenen Temsil Kurulu'nun;**

   I. başkanlığına Mustafa Kemal'in getirilmesi
   II. ulusun bütününü temsil eden delegeler seçilerek oluşturulması
   III. dış politikayla ilgili karar alabilme yetkisiyle donatılması

   durumlarından hangileriyle bu kurulun bir yasama organı haline getirildiği söylenebilir?

   A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

2. Sivas Kongresi'nde; "İçeride ve dışarıya karşı her türlü idari ve askeri kararın alınması ve uygulanmasında ulus adına tek yetkili organ Temsil Kurulu'dur." ilkesi benimsenmiştir.

   Bu durum Temsil Kurulu'nun;

   I. halk iradesini temsil etme
   II. yasama yetkisini kullanma
   III. hükümet gibi hareket etme

   özelliklerinden hangilerine sahip olduğuna kanıt olarak gösterilebilir?

   A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. **Erzurum'da oy birliğiyle kongre başkanlığına getirilen Mustafa Kemal'in Sivas Kongresi'nde aynı göreve oy çokluğuyla seçilmiş olması;**

   I. katılımcıların ülke genelini temsil etmesi
   II. kongrede Kurtuluş Savaşı'nın tek elden yönetilmeye başlanması
   III. delegeler içerisinde bir muhalefetin oluşması

   gelişmelerinden hangilerine bağlanabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. **Sivas Kongresi'nde;**

   I. delegelerin ülke genelinden seçilmesi
   II. Mustafa Kemal'e muhalif grupların oluşması
   III. kongrenin padişaha bağlılık bildirmesi

   gelişmelerinden hangileri, kongrede alınan kararların ulusal nitelik kazanmasında etkili olmuştur?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Mustafa Kemal'in, Anadolu'daki askeri ve sivil makamlardan, ulusça inanılır, meşru bir hükümet kurulana dek yazışmaların Temsil Kurulu'yla yapılmasını istemekle;**

   I. Temsil Kurulu'na resmiyet kazandırmak
   II. ulusal iradenin etkinliğini artırmak
   III. İstanbul Hükümeti'nin tepkisini azaltmak

   amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı <u>savunulamaz</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **Kurtuluş Savaşı sırasında;**

   I. yayımlanan demeçlerde padişaha bağlılığın ifade edilmesi
   II. kongrelerde manda ve himayeninin reddedilmesine ilişkin kararlar alınması
   III. askeri ve sivil direniş örgütlerinin bir çatı altında toplanması

   gelişmelerinden hangileri, kamuoyunda tepki doğurabilecek konularda hassasiyet gösterildiğini kanıtlar?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

B	E	C	A	C	A

köşetaşı

Aşağıdakilerden hangisinin İstanbul Hükümeti'nin Anadolu'daki otoritesinin zayıflamasında etkili olduğu savunulamaz?

A) Kanun-i Esasi hükümlerinin uygulanmasına devam edilmesi
B) Hakkında tutuklama kararı çıkartılan Mustafa Kemal'in kongrelerde başkanlıklara seçilmesi
C) Yerel yönetimlerde Milli Mücadele taraftarı olan bürokratların görevlendirilmesi
D) Hükümet tarafından yapılan atamaların geri gönderilmesi
E) Anadolu ile İstanbul arasındaki haberleşmenin kesilmesi

açıklamalı çözüm

12 Eylül 1919

M. Kemal'in padişaha gönderdiği telgrafta Sivas Kongresi'ni dağıtmaya çalışmakla halkın güvenini kaybetmiş olan Damat Ferit Hükümeti'nin istifasını istemesi ve istifa edinceye dek İstanbul'la Anadolu arasındaki bağlantıyı kestiğini bildirmesi

Anadolu'da
18 günlük otorite boşluğu

1. İstanbul'dan yapılan atamaların kabul edilmeyerek ataması yapılmış asker ve sivil yöneticilerin geri gönderilmesi
2. Bürokrasideki İstanbul Hükümeti taraftarlarının görevden alınarak yerlerine Milli Mücadele taraftarlarının getirilmesi

30 Eylül 1919

Anadolu'daki otoritesini kaybeden padişahın Temsil Kurulu'nun baskısına dayanamayarak Damat Ferit Hükümeti'ni görevden alması ve Anadolu hareketine yakınlığıyla bilinen Ali Rıza Paşa'yı yeni hükümeti kurmakla görevlendirmesi *(Anadolu'nun İstanbul karşısındaki ilk siyasi zaferi)*

Yeni hükümetin kurulmasının ardından sadrazam Ali Rıza Paşa'yla Mustafa Kemal arasında telgraf görüşmeleri başlamış, Mustafa Kemal yeni hükümetten, şu isteklerde bulunmuştur:

1. Sivas Kongresi kararlarının hükümetçe kabul edilmesi
2. İtilaf Devletleriyle yapılacak barış görüşmelerine gönderilecek delegelerin Temsil Kurulu'nun onayladığı kişiler arasından belirlenmesi

   yorum: Bu istek Temsil Kurulu'nun İstanbul Hükümeti'nin atama (yürütme) yetkisine ortak olmak istemesi anlamına gelmektedir.
3. Meclis-i Mebusan'ın derhal toplanması

İstanbul Hükümeti, bu istekleri kabule yanaşmamış, Meclis-i Mebusan'ın toplanması çalışmalarına başlanabilmesi için M. Kemal'in Temsil Kurulu'nu feshetmesini istemiştir. Bu yüzden telgraf görüşmeleri tıkanmış ve ikili bir görüşme yapılması zorunluluğu doğmuştur. ⟶ *AMASYA GÖRÜŞMESİ*

Köşetaşının çözümü: Kanun-i Esasi Osmanlı anayasasıdır ve yürürlükte kalmaya devam etmesi, hükümetin otoritesini azaltmaz.

Yanıt "A" dır.

AYNI ŞEY DEĞİL

İstanbul Hükümeti'nin değişmesi Osmanlı Devleti'nin rejiminin değiştiğini göstermez. Zira hükümeti görevden alan ve yeni hükümeti kurduran bir padişah varlığını devam ettirmektedir.

1. Mustafa Kemal yeni kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti'nden, İtilaf Devletleriyle yapılacak görüşmelere katılmak üzere ataması yapılacak delegelerin Temsil Kurulu'nun onayladığı kişiler içerisinden seçilmesini istemiştir.

   Buna göre, Temsil Kurulu'nun;

   I. yürütme yetkisinin kullanımı
   II. dış politika
   III. yargı kararları

   alanlarından hangilerinde İstanbul Hükümeti'ne sınırlamalar getirmeyi amaçladığı savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. Sivas Kongresi'nin ardından Temsil Kurulu, hükümetin Anadolu'ya yaptığı atamaları kabul etmeyerek geri göndermiş, İstanbul taraftarı olduğu bilinen bürokratlarını da görevden almıştır.

   Buna göre, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

   A) İstanbul Hükümeti'nin yetki alanının daraltıldığına
   B) Osmanlı yönetiminin Anadolu'da bir otorite sorunuyla karşı karşıya olduğuna
   C) Temsil Kurulu'nun görevini tamamladığına
   D) Yürütmenin görev yapamaz hale getirildiğine
   E) Anadolu hareketinin etkinliğini artırdığına

3. Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu ile İstanbul Hükümeti arasında gerçekleşen yazışmalardan bazılarında: "Barış görüşmelerine katılacak Osmanlı delegeleri Temsil Kurulu'nun onayladığı kişilerden seçilmelidir." görüşüne yer verilmiştir.

   Bu durum Temsil Kurulu'nun;

   I. Osmanlı yönetimine güvenmediği
   II. varlığına resmiyet kazandırmak istediği
   III. diplomatik etkinliğini artırmayı amaçladığı

   yargılarından hangilerini doğrular niteliktedir?

   A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

4. Temsil Kurulu'nun Anadoluyla İstanbul arasındaki haberleşmeyi kesmesinin ardından Padişah, Damat Ferit Hükümeti'ni istifaya zorlayarak yerine yeni hükümeti kurma görevini, Anadolu'ya yakınlığıyla bilinen Ali Rıza Paşa'ya vermiştir.

   Bu durumun, aşağıdaki gelişmelerden hangisine neden olduğu savunulabilir?

   A) Osmanlı Devleti'nin rejimini değişmesine
   B) Milli Mücadele'nin arkasındaki halk desteğinin azalmasına
   C) Anlaşma Devletlerinin Anadolu politikalarını değiştirmelerine
   D) Temsil Heyeti'nin İstanbul üzerindeki baskısını artırmasına
   E) Padişah ve hükümet arasındaki görüş ayrılıklarının derinleşmesine

5. **Mustafa Kemal'in yeni kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti'ne gönderdiği telgrafta yer alan;**

   I. Sivas Kongresi kararlarının hükümetçe kabul edilmesi
   II. İtilaf Devletleriyle yapılacak görüşmelere Temsil Heyeti'nin onayladığı delegelerin gönderilmesi
   III. Meclis-i Mebusan'ın toplanması

   isteklerinden hangileriyle, halk iradesinin Osmanlı yönetimi üzerindeki etkinliğinin artırılması amaçlanmıştır?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. Mustafa Kemal; 14 Eylül 1919 tarihli bir genelgeyle, Anadolu'da işlerin padişah adına ve Kanun-i Esasi'ye bağlı olunarak Temsil Heyeti'nce yürütüleceğini belirtmiştir.

   Buna göre;

   I. padişah taraftarlarının desteğinin alınmaya çalışıldığı
   II. Temsil Heyeti'nin hükümet görevi üstlendiği
   III. Osmanlı anayasal düzeninin devam ettirildiği izleniminin verilmeye çalışıldığı

   yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

karekök

D | C | E | D | E | A

köşetaşı

Temsil Kurulu'nun İstanbul Hükümeti'nden yapmasını istediği;

I. İtilaf Devletleriyle yapılacak barış görüşmelerine ulusun güvenini kazanmış delegelerin gönderilmesi

II. Meclis-i Mebusan'ın İstanbul dışında toplanması

III. Milletvekili seçimlerine müdahale edilmemesi

önerilerinden hangileri <u>doğrudan</u> ulusal irade üzerinde oluşturulabilecek baskıları önleme amacına yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

Amasya Görüşmesi ve Protokolü (20 - 22 Ekim 1919)

İstanbul Hükümeti ve Temsil Kurulu arasında Amasya'da yapılan görüşme iki taraf arasında bir protokolün imzalanmasıyla sonuçlanmıştır.

yorum: Temsil Kurulu'nun hukuksal varlığının İstanbul Hükümeti'nce resmen kabul edilmesi anlamına gelir. Bu Anadolu'nun İstanbul karşısında kazandığı II. siyasi zaferdir.

Protokol Kararları:

1. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İstanbul Hükümeti'nce kabul edilecektir.
2. Hiçbir yurt toprağı düşmana terk edilmeyecek, manda ve himaye kabul edilmeyecektir.
3. Hıristiyan unsurlara siyasal yapımızı zedeleyici ayrıcalıklar verilmeyecektir.
4. İtilaf Devletleriyle yapılacak görüşmelere Temsil Heyeti'nin onayladığı delegeler gönderilecektir.
5. Meclis-i Mebusan İstanbul dışında toplanacaktır. Milletvekili seçimlerine karışılmayacaktır.

yorum: Bu maddede yer alan Meclis-i Mebusan ve milletvekilleri ulusal iradeyi temsil eden unsurlardır. Baskı altında kalmaları ulusal iradenin hür bir şekilde ortaya çıkmasına engel olur.

Protokolü imzalayan Salih Paşa protokol kararlarını hükümetine kabul ettireceğini, bunu yapamazsa istifa edeceğini söylemişse de hükümet bu kararlardan yalnızca İstanbul'da toplanması koşuluyla Meclis-i Mebusan'ın açılmasını kabul etmiştir.

İLERİYİ GÖRMEK DEDİKLERİ

Hükümetin Meclis-i Mebusan'ın İstanbul'da toplanması kararı üzerine yapılan Temsil Kurulu toplantısında Mustafa Kemal, karşı olmasına rağmen üyelerin çoğunluğu İstanbul'da dahi olsa toplanması yönünde görüş bildirince kararı kabul etmiştir. Temsil Heyeti bu kararı alırken M. Kemal Rauf Orbay'a: "Bu meclisin kapatılması ve milletvekillerinin sürgün edilmesi hiç de uzak bir ihtimal değildir." diyecek ve öyle de olacaktır. Öyle ki sürgüne gönderilen mebuslar arasında Rauf Orbay'ın da olması M. Kemal'in ileri görüşlülüğünün çok açık bir göstergesidir.

Köşetaşının çözümü: M. Kemal, Meclis-i Mebusan'ın fiilen işgal altında bulunan İstanbul'da toplanması ve milletvekili seçimlerine müdahale edilmesi halinde mecliste belirecek olan halk iradesinin İtilaf Devletleri ve padişahın baskısı altına gireceği endişesi taşımıştır.

Yanıt "E" dir.

1. **Temsil Kurulu'nun;**

I. kararlarını oy çokluğuyla alması

II. üyelerinin seçimle belirlenen delegelerden oluşması

III. ulusal bağımsızlığın sağlanması için çalışması

özelliklerinden hangilerinin, bu kurulun demokratik nitelik kazanmasında <u>doğrudan</u> etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

2. **M. Kemal'in, yeni kurulan Ali Rıza Paşa Hükümeti'nden Meclis-i Mebusan'ın İstanbul dışında toplanmasını ve milletvekilliği seçimlerine karışılmamasını istemekle, aşağıdakilerden hangisinin korunması amacıyla hareket ettiği <u>savunulamaz</u>?**

A) Demokratik hak ve hürriyetlerin

B) Osmanlı Hükümeti'nin

C) Ulusal çıkarların

D) Milletvekillerinin güvenliğinin

E) Halk iradesinin

3. **Temsil Kurulu Başkanı Mustafa Kemal'in İstanbul Hükümeti temsilcisi Salih Paşa'yla yaptığı görüşmede, görüşme sonuçlarının yazılı olduğu belgeleri protokol olarak kabul ettirmeye çalışmakla;**

I. görüşmeye resmi nitelik kazandırma

II. hükümeti istifaya zorlama

III. padişah taraftarlarının desteğini alma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

4. Mustafa Kemal; Temsil Kurulu'yla İstanbul Hükümeti arasında yapılan protokolde Meclis-i Mebusan'ın, fiilen işgal altında bulunan İstanbul'un dışında toplanmasını istemiştir.

Mustafa Kemal'in böylelikle;

I. meclisin İtilaf Devletleri'nin baskısı altına girmesi

II. padişahın milletvekillerini kontrol altına almaya çalışması

III. meclisin ulusal bağımsızlıkla ilgili kararları almakta zorlanması

olumsuzluklarından hangilerine karşı önlem almaya çalıştığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Temsil Kurulu ile İstanbul Hükümeti arasında yapılan protokolün aşağıdaki kararlarından hangisinin Osmanlı Devleti'nin mevcut siyasal rejiminde bir değişikliğe yol açması beklenebilir?**

A) Meclis-i Mebusan'ın toplanması

B) Manda ve himayenin kabul edilmemesi

C) Ülke topraklarının düşmana teslim olunmaması

D) Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin hukuksal varlığının kabul edilmesi

E) Azınlıklara siyasal dengemizi zedeleyici ayrıcalıkların verilmemesi

6. **Sivas Kongresi'nde hükümet gibi hareket etme yetkisi üstlenen Temsil Kurulu'nun aşağıdaki gelişmelerden hangisiyle hukuksal açıdan resmiyet kazandığı savunulabilir?**

A) Üye sayısının artırılmasıyla

B) İstanbul Hükümeti'yle bir protokol yapmasıyla

C) TBMM'nin açılmasına dek görev yapmasıyla

D) Ulusal bağımsızlığı savunmasıyla

E) Ulusal iradeyi temsil etmeye başlamasıyla

kavrama

B | B | E | E | A | B

köşetaşı

Mustafa Kemal, Ankara'da görüştüğü Meclis-i Mebusan'a seçilmiş olan milletvekillerinden mecliste bir Müdafaa-i Hukuk Grubu oluşturmalarını istemiştir.

Böylelikle Mustafa Kemal'in;

I. yasama organını etkisiz hale getirme
II. İstanbul Hükümeti'nin desteğini sağlama
III. ulusal bağımsızlıkla ilgili kararların alınmasını kolaylaştırma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenemez?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

açıklamalı çözüm

Erzurum milletvekili seçildiği halde hakkındaki tutuklama kararı yüzünden İstanbul'da toplanacak Meclis-i Mebusan'a katılamayacak olan Mustafa Kemal, seçimleri kazanan milletvekillerini Ankara'ya davet etmiş, kendisi de Temsil Heyeti üyeleriyle birlikte bu şehre gelmiştir (27 Aralık 1919).

⇒ M. Kemal hakındaki tutuklama kararı yüzünden katılamayacağı ve İstanbul'da toplanacak olan Meclis-i Mebusan'daki gelişmeleri yakından takip edebilme zorunluluğu doğmuştur. İstanbul ile Ankara arasında doğrudan bir telgraf hattı ve demiryolu bağlantısının olması bu şehrin seçilmesine neden olmuştur.

⇒ M. Kemal, Meclis-i Mebusan'a katılacak olan milletvekillerinden şu isteklerde bulunmuştur:

1. Kendisinin Meclis başkanlığına seçilmesi

   yorum: Böylelikle iki amaç taşımıştır:

   I. alınacak kararlarda etkili olmak

   II. kapatılması halinde meclisi Anadolu'nun başka bir yerinde toplantıya çağırmak. (Meclisi toplantıya çağırma yetkisi Kanun-i Esasi'de meclis başkanına verilmiştir.)

2. Mecliste bir Müdafaa-i Hukuk Grubu'nun kurulması

   yorum: Milletvekillerinin ortak kararlar alabilmesini kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

3. Sivas Kongresi kararlarının ve Misakımilli'nin kabul edilmesi

   yorum: Böylelikle Sivas Kongresi kararları ve İtilaf Devletleri'yle yapılacak olan barış antlaşmasının taslağı niteliğindeki Misakımilli kararlarının Osmanlı Devleti'nin yasal niteliği olan bir halk iradesine kabul ettirilmesi planlanmıştır.

Köşetaşının çözümü: Meclis-i Mebusan'ın toplanması zaten yasama organına işlerlik kazandırma amacına yöneliktir. Meclis-i Mebusan'ı toplamakla, İstanbul Hükümeti'nin desteğini almak değil, hükümetin denetim altına alınması durumu söz konusudur. Grup kurulmasının istenmesiyle de ortak kararlar alınmasını kolaylaştırmak amaçlanmıştır. *Yanıt "C" dir.*

EVDEKİ HESAP

Meclis-i Mebusan için yapılan milletvekili seçimlerine, işgalleri altında bulunan yerlerde bile İtilaf Devletleri müdahale etmemişlerdir. Bu durum iki şekilde açıklanabilir:

1. *Anadolu hareketinin gücünü henüz kavrayamamaları*
2. *İşgal altında bulundurdukları İstanbul'da toplanacak bir meclisin çıkarlarına aykırı kararlar alabileceğine ihtimal vermemeleri*

X'İN YERİNE

Sivas Kongresi'nin toplanması, Temsil Kurulu'nun oluşturulması, Meclis-i Mebusan'ın yeniden açılması halk iradesine etkinlik kazandırma amacına yöneliktir. Çünkü bu üç oluşum da halk adına karar alabilme amacıyla oluşturulmuştur. Bu üç oluşumun cümlede yer alması durumunda yerlerine "halk iradesi" konulmalıdır.

1. **Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul Hükümeti'nin;**

I. Sivas Kongresi'ni engelleme çabalarının başarısız olması
II. Salih Paşa'yı Temsil Heyeti'yle görüşmesi için Anadolu'ya göndermesi
III. Meclis-i Mebusan'ı toplamak zorunda bırakılması

gelişmelerinden hangileri, Milli Mücadele'nin siyasal etkinliğini artırdığının göstergesidir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. M. Kemal, Meclis-i Mebusan'a katılacak olan milletvekillerinden kendi hazırladığı ve Erzurum Kongresi'nde onaylanan Misakımilli sınırlarını Osmanlı parlamentosunda da kabul etmelerini istemiştir.

M. Kemal'in böylelikle;

I. kongrelerde alınan bazı kararlara resmi nitelik kazandırma
II. Osmanlı Hükümeti'yle işbirliği yapma
III. İtilaf Devletleri'nin gösterebileceği tepkilerin önüne geçme

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) I, II ve III

3. M. Kemal'in Meclis-i Mebusan'a katılacak olan milletvekilleriyle yaptığı toplantıda onlardan kendisini meclis başkanlığına getirmelerini istemiştir.

Mustafa Kemal'in başkan seçilmeyi istemekle aşağıdakilerden hangisini amaçladığı savunulabilir?

A) Ulusal bağımsızlığa yönelik kararların alınmasını kolaylaştırmayı
B) Hakkındaki tutuklama kararının uygulanmasını önlemeyi
C) Anlaşma Devletleriyle ilişkilerini geliştirmeyi
D) Halkın yönetime katılımını artırmayı
E) Parlementoda farklı siyasal görüşlerin dile getirilmesine imkan sağlamayı

4. **Meclis-i Mebusan'a katılması kesinleşen milletvekillerinin;**

I. Mustafa Kemal'le görüşmelerinin hükümetçe engellenmeye çalışılması
II. padişah tarafından İttihatçı olmakla suçlanmaları
III. mecliste bir grup kurmayı amaçlamaları

durumlarından hangileri, Osmanlı yönetiminin ulusal irade üzerinde denetim sağlamaya çalıştığının göstergesidir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. M. Kemal'in milletvekillerinden Osmanlı parlamentosunda kabul etmelerini istediği Misakımilli'de; iç politikadan çok Anlaşma Devletleriyle yapılacak barış antlaşmasına temel oluşturacak kararlara yer verilmiştir.

Buna göre Misakımilli'nin;

I. ulusal bağımsızlığa yönelik maddeler içermesi
II. yeni bir hükümetin kurulmasını istemesi
III. ulusal egemenliği gerçekleştirmeyi amaçlaması

özelliklerinden hangisine sahip olması beklenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

6. M. Kemal Meclis-i Mebusan'a katılacak olan milletvekillerinden kendisini meclis başkanı yapmalarını, Müdafaa-i Hukuk adını alan bir grup kurmalarını, Sivas Kongresi kararlarını ve Misakımilli'yi kabul etmelerini istemiştir.

Mustafa Kemal'in bu isteklerle aşağıdakilerden hangisini amaçladığı savunulamaz?

A) Halk iradesine etkinlik kazandırmayı
B) Mecliste alınacak kararlarda etkili olmayı
C) Ulusal çıkarların korunmasını
D) Anadolu hareketinin gücünü kanıtlamayı
E) Meclisin dağıtılmasını engellemeyi

karekök

E | A | A | B | D | E

köşetaşı

Osmanlı Mebuslar Meclisi'nde kabul edilen Misakımilli'de ulusal egemenlikle ilgili kararlara yer verilmemiştir.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

I. milletvekilleri arasında çoğunluğu padişah taraftarlarının oluşturması

II. Misakımilli'nin dış politikayı ilgilendiren bir antlaşma taslağı olarak hazırlanmış olması

III. tam bağımsızlığın sağlanmasına yönelik kararlara yer verilmesi

özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

açıklamalı çözüm

➔ Toplanan son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında milletvekilleri Mustafa Kemal'i meclis başkanlığına seçememişler, kurdukları gruba da Müdafaa-i Hukuk yerine Felah-ı Vatan adını vermişlerdir. Ancak yapmaları gereken en önemli şeyi yapıp Misakımilli kararlarını gizli bir oturumda kabul etmişlerdir.

MİSAK-I MİLLİ KARARLARI (28 Ocak 1920)

1. Mondros Mütarekesi imzalandığı tarihte işgal altında bulunan Arap topraklarının kaderini o bölgenin kendi halkı belirleyecektir. Ancak aynı tarihte işgale uğramamış ve çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Anadolu topraklarının parçalanması kabul edilemez.

   yorum: Ümmetçi ideolojinin yerini ulus - devlet (milliyetçilik) anlayışına bıraktığının göstergesidir.

2. Elviye-i Selase (Kars, Ardahan, Batum) ve Batı Trakya'da gerekirse plebisit (referandum) yapılacaktır (Bu bölgelerde Türk nüfus çoğunluğuna güvenilmiştir.)

3. Azınlıklara, komşu ülkelerdeki Müslüman azınlığa verilen haklar kadar hak verilecektir.

   yorum I: Devletlerin eşitliği prensibi göz önünde bulundurulmuştur.

   yorum II: Balkanlarda azınlık statüsüne düşmüş Türk nüfusun haklarının güvence altına alınması amaçlanmıştır.

4. Boğazlar ve Marmara kıyıları her türlü tehlikeden uzak tutulması kaydıyla, bizim ve Karadeniz'de kıyısı bulunan ilgili devletlerin vereceği ortak kararla dünya ticaretine açılabilir.

5. Adli, siyasi ve ekonomik bağımsızlığımızı sınırlandıran kısıtlamalar (*kapitülasyonlar*) kabul edilemez. Dış borçlarımızın ödenmesi de bu esasa bağlı olarak gerçekleşecektir.

   yorum: Bu madde kapitülasyonların ve Duyun-u Umumiye (alacaklı devletlerin Osmanlı maliyesi üzerinde oluşturdukları haciz şirketi)'nin kaldırılmasına ve böylelikle tam bağımsızlığın sağlanmasına yöneliktir.

Köşetaşının çözümü: Misakımilli bir barış antlaşması taslağı olarak hazırlanması itibariyle dış politikayı ilgilendirir. Ulusal egemenlik ise bir rejim sorunu - bir iç politika meselesidir. Bu yüzden ulusal egemenlikle ilgili kararlar içermesi beklenemez. Kaldı ki Meclis-i Mebusan milletvekillerinin çoğunluğunun padişah taraftarı olması, ulusal egemenlikle ilgili kararlar almasına engeldir. *Yanıt "D" dir.*

ÇARŞIYA UYMUYOR

Misakımilli Anadolu'da tam bağımsız bir ulus - devlet kurma projesidir; İtilaf Devletlerinin Anadolu politikalarına aykırıdır. Bu yönüyle Meclis-i Mebusan Anlaşma Devletlerinin beklentilerinin çok dışında kararlar almıştır.

TAM BAĞIMSIZLIK

Bir devletin TAM BAĞIMSIZ olabilmesi için siyasal açıdan bağımsız olması yetmez, ekonomik açıdan da bağımsız olması gerekir. Kapitülasyonların ve Duyun-u Umumiye'nin kaldırılması ekonomik bağımsızlığı sağlama amacı taşıdığından tam bağımsızlığın gerçekleştirilmesine yöneliktir.

1. Misakımilli kararlarında görülen;

I. nüfus çoğunluğunu esas alma

II. referandumların yapılmasını öngörme

III. devletlerin eşitliği prensibi ile hareket etme

durumlarından hangileri daha çok sınırların belirlenmesiyle ilgilidir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Misakımilli kararları içerisinde, azınlıklara komşu ülkelerdeki Müslüman nüfusa verildiği ölçüde haklar verilebileceği kararı yer almıştır.

Bu bilgi doğrultusunda;

I. devletlerin eşitliği prensibine göre hareket edildiği

II. komşu ülkelerde azınlık statüsündeki Türklerin haklarının korunmaya çalışıldığı

III. yabancılara verilen ayrıcalıkların korunacağı

yargılarından hangilerine varılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

3. Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Hükümeti tarafından resmiyeti kabul edilebilir kurumlar arasında gösterilebilir?

A) Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

B) Temsil Kurulu

C) Meclis-i Mebusan

D) Sivas Kongresi

E) TBMM Hükümeti

4. Son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında kabul edilen Misakımilli'de kapitülasyonların kaldırılmasına yönelik ifadelere yer verilmiştir.

Bu bilgi doğrultusunda Meclis-i Mebusan'da;

I. ulusal egemenliğin gerçekleştirilmesi

II. tam bağımsızlığın sağlanması

III. yabancılara verilen ayrıcalıklara son verilmesi

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik kararlar alındığı savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. İstanbul Hükümeti'nin işbirlikçi ve teslimiyetçi politikalarının aksine Meclis-i Mebusan'da kabul edilen Misakımilli'de, "çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Anadolu topraklarının işgalinin kabul edilemeyeceği" belirtilmiştir.

Buna göre;

I. yasama ve yürütme organları arasında uyuşmazlık olduğu

II. ulusal bağımsızlığın gerçekleştirilmeye çalışıldığı

III. azınlıkların ülke dışına çıkarılmasının amaçlandığı

yargılarından hangilerine varılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II G) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. Misakımilli, Mustafa Kemal tarafından İtilaf Devletleriyle yapılması istenilen barış antlaşmasının taslağı olarak hazırlanmıştır.

Buna göre Misakımilli'de, aşağıdaki alanlardan hangisine yönelik kararların yer alması beklenemez?

A) Kapitülasyonların kaldırılmasına

B) Sınırların belirlenmesine

C) Azınlık haklarına

D) Boğazların durumuna

E) Rejimin demokratikleştirilmesine

B | C | C | A | B | E

köşetaşı

Misakımilli kararlarının ilan edilmesinin ardından İtilaf Devletleri İstanbul'u resmen işgal ederek Meclis-i Mebusan'ı çalışamaz hale getirmişlerdir.

İtilaf Devletlerinin bu girişiminin Osmanlı Devleti'nde;

I. bağımsız devlet anlayışı

II. demokrasi

III. monarşiye dayalı siyasal rejim

olgularından hangilerinde değişikliğe yol açtığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

açıklamalı çözüm

➔ Meclis-i Mebusan'ın Misakımilli'yi kabul etmesinin ardından çıkarları zedelenen İngiltere iki tepki geliştirmiştir:

1. İstanbul'un resmen işgali: 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmeleri İstanbul Hükümeti'nin bağımsız karar alabilmesini imkansız hale getirmiştir.

İngilizler, işgalden sonra yayınladıkları bildiride şu maddelere yer vermişlerdir:

a) İşgal geçicidir.

b) Amacımız saltanat ve hilafeti yok etmek değil aksine korumak ve güçlendirmektir.

yorum: Bu iki madde işgale karşı doğabilecek tepkileri hafifletme amacına yöneliktir.

c) Anadolu'daki direniş devam ederse İstanbul geri verilmeyecektir.

yorum: Bu maddeyle halka göz dağı verilerek Milli Mücadele'nin arkasındaki halk desteğini azaltmak amaçlanmıştır.

2. Meclis-i Mebusan'ın çalışamaz hale getirilmesi ve çok sayıda aydın ve milletvekilinin tutuklanarak sürgüne gönderilmesi: Bu durum halk iradesinin yok edilmeye çalışıldığının göstergesidir.

➔ Mustafa Kemal bu iki olumsuz gelişmeyi fırsat olarak değerlendirmeyi başarmıştır. Şöyle ki;

✔ İstanbul'un işgalini padişah ve halifenin esir edilmesi olarak göstermiş, ulusal mücadelenin öncelikli amacının bundan böyle padişahı bu esaretten kurtarmak olduğu propagandasını yapmış ve o güne dek saltanata bağlı olan ve Milli Mücadele'ye soğuk bakan çevrelerin de desteğini almıştır.

✔ İngilizlerin Meclis-i Mebusan'ı dağıtması Mustafa Kemal'e kafasındaki yeni meclisi (TBMM'yi) açma fırsatı vermiştir.

Köşetaşının çözümü: Osmanlı Devleti'nin başkentini işgal etmeleri bağımsız devlet anlayışını, Meclis-i Mebusan'ı dağıtmaları ise demokrasiyi zedelemiştir. Padişah, varlığını koruduğu için monarşi herhangi bir değişikliğe uğramamıştır.

Yanıt "C" dir.

BÜYÜK DÜŞÜNMEK

Mustafa Kemal'in amacı, meşrutiyeti devam ettirmek değil, cumhuriyete (ulusal egemenliğe) dayalı bir rejim oluşturmaktı. Bunu Meclis-i Mebusan'la gerçekleştiremezdi. Ulusal egemenlik için üzerinde bir padişah gücü kabul etmeyen yeni bir meclise ihtiyacı vardı. Meclis-i Mebusan olduğu sürece yeni meclisi açması tepki çekerdi. Ancak İngilizlerin Meclis-i Mebusan'ı çalışamaz hale getirmesi Mustafa Kemal'e TBMM'yi açma fırsatı vermiştir.

ESKİYE DÖNMEK

İngilizler tarafından dağıtılan Meclis-i Mebusan padişah tarafından 11 Nisan 1920'de resmen kapatılmıştır. Bu arada İngilizlerin isteği üzerine Damat Ferit yeniden sadrazamlığa getirilmiştir.

1. **Meclis-i Mebusan'da kabul edilen Misakımilli'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin, Anlaşma Devletlerinin tepki göstererek İstanbul'u resmen işgal etmelerinde etkili olduğu söylenemez?**

A) Anadolu'da tam bağımsız bir devlet kurulmasını öngörmesi

B) Kapitülasyonları reddetmesi

C) Ulusal egemenlikle ilgili kararlara yer vermemesi

D) Azınlıklara ayrıcalık kazandıracak düzenlemeleri kabul etmemesi

E) Boğazlarda uluslararası bir komisyon oluşturma planına karşı çıkması

2. **İngilizlerin İstanbul'u işgal ederek Meclis-i Mebusan'ı çalışamaz hale getirmelerinin:**

I. Milli Mücadele'ye verilen halk desteğinin artması

II. Anadolu'da ulusal egemenliği amaçlayan yeni bir meclisin açılması

III. padişahın halk üzerindeki saygınlığını koruması

durumlarından hangilerini kolaylaştırdığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. İtilaf Devletleri, toplanmasına karşı çıkmadıkları Meclis-i Mebusan'ın Misakımilli'yi kabul etmesinin ardından İstanbul'u resmen işgal ederek tutukladıkları bazı milletvekillerini Malta'ya sürgüne göndermişlerdir.

İtilaf Devletlerinin tavırlarındaki bu değişiklik;

I. Meclis-i Mebusan'ın beklentilerinin dışında karar alması

II. Anadolu'daki direnişin gücünün farkına varmaları

III. kendi aralarında anlaşmazlığa düşmeleri

durumlarından hangilerine bağlanamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. İngilizler İstanbul'un işgalinin ardından yayınladıkları bildiride amaçlarının padişahlığı yok etmek olmadığını aksine korumak ve desteklemek olduğunu, ancak Anadolu'daki direnişin devam etmesi halinde İstanbul'u geri vermeyeceklerini belirtmişlerdir.

Buna göre İngilizlerin;

I. işgale karşı oluşabilecek tepkileri hafifletmeyi amaçladıkları

II. emperyalist politikalarından vazgeçtikleri

III. Milil Mücadele'nin arkasındaki halk desteğini azaltmak istedikleri

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

5. M. Kemal İstanbul'un İngilizler tarafından işgal edilmesinin ardından başlattığı propaganda çalışmalarında işgali, padişahın ve halifenin esir edilmesi olarak yorumlamış, öncelikli amacının onu bu esaretten kurtarmak olduğunu söylemiştir.

M. Kemal'in bu tutumunun aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye yönelik olduğu savunulabilir?

A) Milli Mücadele'ye katılımı artırmayı

B) İstanbul Hükümeti'yle işbirliği yapmayı

C) Padişahın otorite ve saygınlığını korumayı

D) Ulusal egemenliği ön plana çıkarmayı

E) Hükümet değişikliğini önlemeyi

6. **İngilizlerin İstanbul'u işgal ederek bazı milletvekillerini tutuklaması, İstanbul Hükümeti'nin;**

I. halk desteği sağlama

II. bağımsız hareket etme

III. padişaha bağlılığını devam ettirme

durumlarından hangilerini zorlaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

C	B	C	A	A	D

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nin XVIII. ve XIX. yüzyıllarda Avrupalı devletlere verdiği kapitülasyonların;

I. Osmanlı topraklarının sanayileşmiş ürünlerin açık pazarı haline gelmesi
II. dış ticaret açığının azalması
III. hukuksal bağımsızlığın zedelenmesi

gelişmelerinden hangilerine neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

açıklamalı çözüm

⇒ Bu köşetaşında kapitülasyon kavramı açıklanacaktır. Alışılagelmiş tarih öğretim metodolojisinde kapitülasyon, "ayrıcalık" gibi çok yetersiz bir ifadeyle geçiştirilmektedir. Kapitülasyonların ayrıcalık olduğu doğrudur ama bu ifade ÖSS sorularının çözümü için yeterli değildir.

⇒ Önce "Gümrük vergisi nedir, ne işe yarar?" bunu öğrenelim:

Gümrük Vergisi: İthalat (dış alım) ve ihracat (dış satım) sırasında alınan vergidir. Paragraf ya da öncülde görülmesi durumunda uluslararası ticaretin varlığını gösterir.

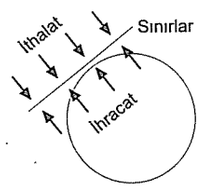

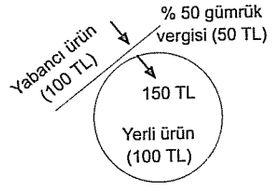

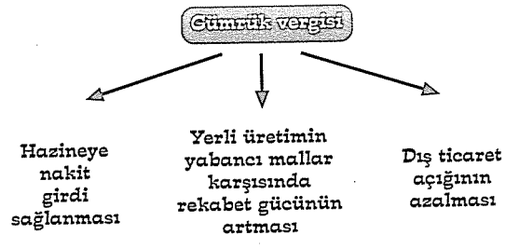

UNUTMAMALI

İthalat giderleri ve ihracat gelirleri arasındaki dengeye dış ticaret dengesi denir. İthalat giderlerinin ihracat gelirlerinden fazla olması dış ticaret açığının ortaya çıkmasına yol açar. Dış ticaret açığını kapatmak iki şekilde mümkündür:

1. *İhracatı artırmak*
2. *İthalatı azaltmak*

⇒ Şimdi kapitülasyonun ne olduğuna bakalım. Kapitülasyonlar 3 ana başlıkta toplanabilir:

1. Gümrük vergilerinin düşürülmesi: Yabancı malların iç piyasaya ucuz fiyatlarla girmesi → Yerli üretimin rekabet gücünü kaybederek iflas etmesi → Dış bağımlılık → Dış ticaret açığının artması → Yarı sömürge konum
2. Yabancı tüccarlara serbest dolaşım ve ticaret hakkı: Yerli tüccarın rekabet gücünü kaybederek iflas etmesi → Piyasanın yabancı tüccarların denetimine girmesi
3. Yabancılara özel mahkemeler: Osmanlı topraklarında suç işleyen yabancıların davalarına yabancı mahkemelerin (konsolosluk mahkemelerinin) bakması → İç işlerine karışılması → Hukuksal birlik ve bağımsızlığın zedelenmesi

Köşetaşının çözümü: Kapitülasyonlar sanayileşmiş Avrupa ürünlerinin Osmanlı topraklarına ucuz fiyatlarla girişini kolaylaştırmış, yabancılara özel mahkemeler kurdurduğu için de hukuksal bağımsızlığı zedelemiştir. Kapitülasyonlar dış ticaret açığını azaltmaz, artırır. *Yanıt "B" dir.*

1. **Osmanlı Devleti'yle İngiltere arasında yapılan 1838 Ticaret Antlaşması'yla gümrüklerin ihracatta % 12 ithalatta % 3 olarak belirlenmesinin Osmanlı Devleti'nde;**

I. dış ticaret açığının büyümesi
II. yerli üretimin rekabet gücünün azalması
III. egemenlik anlayışının değişmesi

gelişmelerinden hangilerine yol açtığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **Türkiye Devleti'nin;**

I. ithalat sırasında alınan gümrük vergilerini artırma
II. temel tüketim ürünlerinin yurt içinde üretilmesine ağırlık verme
III. azınlıklar için hukuksal düzenlemeler yapma

uygulamalarından hangilerini ekonomide dışa bağımlılığı azaltma amacıyla gerçekleştirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Türkiye Devleti'nin 1929'da ithalatta uygulanan düşük gümrük tarifelerine son vermekle aşağıdakilerden hangisini amaçladığı <u>savunulamaz</u>?**

A) Yerli üretimin rekabet gücünü artırmayı
B) Ekonomide dışa bağımlılığı bitirmeyi
C) Yabancı ürünlerin iç piyasadaki etkinliğini azaltmayı
D) Dış ticaret açığını kapatmayı
E) İthalatı arttırmayı

4. Yeni Türk Devleti, sanayi alanında öncelikli olarak, ana tüketim ürünlerini yurt içinde üretmeye yönelik projeler geliştirmiştir.

Bu bilgi doğrultusunda aşağıdakilerden hangisinin amaçlandığı <u>savunulamaz</u>?

A) Dış ticaret açığının azaltılmasının
B) Döviz tasarrufu sağlanmasının
C) Yerli üretimin ekonomideki payının arttırılmasının
D) Yeni iş ve yatırım alanlarının oluşturulmasının
E) İhraç ve ithal ürünlere çeşitlilik kazandırılmasının

5. Yeni Türk Devleti, yaptığı düzenlemelerle ülkede faaliyet gösteren 34 yabancı şirketten 22'sini satın almıştır.

Bu durumun;

I. devlet yatırımları
II. gümrük gelirleri
III. ulusal sermaye

unsurlarından hangilerinin ekonomideki payını artırdığı <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen;**

I. yurtiçindeki yabancı şirketlerin satın alınarak millileştirilmesi
II. yerli üretimin kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması
III. ithal mallardan alınan gümrüklerin artırılması

düzenlemelerinden hangileri, yabancı devletlerin ülke ekonomisindeki pazar payını azaltma amacına yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

B | D | E | E | B | E

köşetaşı

Kapatılan Meclis-i Mebusan'da görev yapan milletvekillerinden Anadolu'ya geçmeyi başarabilenlere TBMM'de de yer verilmesi aşağıdakilerden hangisine olan bağlılığın kanıtıdır?

A) Ulusal iradeye B) İstanbul Hükümeti'ne C) TBMM'nin kurucu niteliğine

D) Kuvayımilliye birliklerine E) Kanun-i Esasi'ye

açıklamalı çözüm

➔ Mustafa Kemal, İstanbul'un işgali ve Meclis-i Mebusan'ın çalışamaz duruma getirilmesinin ardından 19 Mart'ta bir genelge yayımlayarak Ankara'da toplanacak yeni ve kurucu meclise gönderilmek üzere her ilden beşer milletvekilinin seçilmesini istemiştir. Böylelikle yeni meclisin toplanması çalışmaları başlamıştır. Ancak genelge iki noktada saltanat taraftarlarının tepkisini çekmiştir:

1. Yeni meclis için "kurucu" sıfatının kullanılmasına: Kurucu Meclis Fransız İhtilali'nde anayasa hazırlayarak rejimi değiştiren ve kralı idama götüren meclisin adıdır. Kurucu Meclis adı bu yönüyle savaşın padişahın kurtarılması için yapıldığını düşünen çevrelerin - içlerinde Mustafa Kemal'in yakın arkadaşları da vardır - tepkisini çekmiştir.
2. Yeni milletvekili seçimlerinin yapılmasına: Mustafa Kemal, yeni meclisin İstanbul'dan (dağıtılan Meclis-i Mebusan'dan) Ankara'ya gelebilen milletvekilleriyle toplanabileceği, yeni milletvekillerine gerek olmadığı konusunda da bir tepkiyle karşılaşmıştır.

➔ M. Kemal, Kurucu Meclis adını kullanma konusunda ulusal birliğin bozulmaması için ısrarcı olmamış, bu konuda geri adım atmıştır. Ancak yeni seçimlerin yapılması konusunda taviz vermemiştir. Zira yalnızca Meclis-i Mebusan üyesi olan milletvekilleriyle toplanacak bir meclis meşrutiyetin devamı anlamına gelecekti. Oysa Mustafa Kemal'in Cumhuriyete geçişi sağlayacak farklı bir meclise ihtiyacı vardı ve bu ancak yeni milletvekillerinin de katılabileceği yeni bir meclisle yapılabilirdi.

➔ I. TBMM 23 Nisan 1920'de iki grup milletvekilinin katılımıyla toplanmıştır; İstanbul'dan kaçarak Ankara'ya gelebilen Meclis-i Mebusan üyesi olan milletvekilleri ve 19 Mart genelgesiyle seçilmiş olan yeni milletvekilleri.

yorum: Meclis-i Mebusan milletvekillerine yeni mecliste görev verilmesi iki şekilde açıklanabilir:

1. *Saltanat taraftarlarının tepkisini çekmeme amacıyla*
2. *Halk iradesine gösterilen saygıyla (Meclis-i Mebusan üyeleri de halk tarafından seçilmişlerdir.)*

Köşetaşının çözümü: Meclis-i Mebusan yerine ulusal irade koyduğumuzda soru çözülür.

Yanıt "A" dır.

YENİ MECLİS

I. TBMM, Meclis-i Mebusan üyeleri ve yeni seçilmiş milletvekillerinden oluşan 120 kişiyle toplanmış, zaman içerisinde bu sayı 390'a çıkmıştır.

KURUCU MECLİS

Anayasa hazırlayarak rejimi değiştiren meclistir.

Mustafa Kemal, kendisine karşı muhalefet edildiği için Kurucu Meclis adını kullanmakta ısrarcı olmamışsa da I. TBMM 1921'de bir Anayasa hazırlayarak Kurucu Meclis niteliği kazanacaktır.

1. **Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'da ulusal egemenliğe dayalı yeni bir siyasal rejimin kurulduğunun göstergesidir?**

A) Düzenli ordunun kurulması
B) TBMM'nin açılması
C) Misakımilli'nin kabul edilmesi
D) Meclis-i Mebusan'ın kapatılması
E) İstanbul - Anadolu bağlantısının kesilmesi

2. **I. TBMM'nin aşağıdakiierden hangisiyle kurucu meclis niteliği kazandığı savunulabilir?**

A) Yargı yetkisini kullanmakla
B) Ulusal birliği sağlamakla
C) 1921 Anayasası'nı hazırlamakla
D) Milli Mücadele'yi yönetmekle
E) Düzenli bir ordu kurmakla

3. **I. TBMM'nin;**

I. Meclis-i Mebusan üyelerine de yer vermesi
II. 1921 Anayasası'nı hazırlaması
III. ulusal egemenliği benimsemesi

durumlarından hangileri, ulusal birliğin bozulmasına yol açabilecek tepkilerin hafifletilmeye çalışıldığının göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. M. Kemal, İstanbul'dan Anadolu'ya gelebilmiş Meclis-i Mebusan üyeleri varken, TBMM için yeni milletvekili seçimlerine gerek olmadığına yönelik tekliflere rağmen seçimlerin yapılmasında ısrarcı olmuştur.

M. Kemal'in bu tutumunun;

I. yeni bir siyasal düzen kurma
II. yetkilerini genişletme
III. TBMM'nin açılmasını çabuklaştırma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

5. I. TBMM hazırladığı anayasayla egemenliği kayıtsız - şartsız halka bırakmıştır.

Buna göre, TBMM için aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) İhtilalci bir nitelik taşıdığı
B) Kurucu özellik kazandığı
C) Demokratik bir düzen kurmak istediği
D) Halkı temsil ettiği
E) Ulusal bağımsızlık amacından taviz verdiği

6. **I. TBMM'de;**

I. Meclis-i Mebusan üyelerine yer verilmesi
II. farklı siyasal düşüncelere sahip vekillerin bulunması
III. kararların oy çokluğuyla alınması

durumlarından hangileri Osmanlı Devleti ile yeni kurulan Türk Devleti arasında bir devamlılık ilişkisi olduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

kavrakök

B	C	A	E	E	A

1. Meclis-i Mebusan'ın açık olduğu dönemlerde Osmanlı yönetimi demokratikleşme eğilimi göstermişse de siyasal rejimin ulusal egemenliğe dönüşmesi mümkün olmamıştır.

Bu durum Meclis-i Mebusan'ın;

I. üzerinde bir padişah gücü kabul etmesi

II. yasama organı olması

III. halk iradesini temsil etmesi

özelliklerinden hangilerine dayandırılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. Kurtuluş Savaşı'nda, bir yandan İtilaf Devletleri'ne karşı bağımsızlık mücadelesi yürütülürken, diğer yandan Osmanlı Devleti'nin yönetim anlayışını değiştirmeye yönelik olarak bir ulusal egemenlik mücadelesi de gerçekleştirilmiştir.

Buna göre Kurtuluş Savaşı'yla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Anadolu'da işgallere karşı başlatıldığı

B) Bir ihtilal girişimi olduğu

C) Padişahı esaretten kurtarma amacıyla yapıldığı

D) Milliyetçi bir karaktere sahip olduğu

E) Demokratik bir rejim kurmayı amaçladığı

3. **Kurtuluş Savaşı'nda;**

I. Sivas'ta ulusal nitelikte bir kongrenin toplanması

II. TBMM açılıncaya kadar kararların bir Temsilciler Kurulu'nda alınması

III. Osmanlı yönetiminin Meclis-i Mebusan'ı yeniden açmaya zorlanması

gelişmelerinden hangileri, ulusal egemenliğin gerçekleştirilmesi amacına yönelik olarak atılan adımlar arasında gösterilebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. M. Kemal Samsun Raporu'nda, ulusun yabancı hakimiyetine tahammül edemeyeceğini ve milli egemenlik prensibini gerçekleştirmeye çalışacağını dile getirmiştir.

Mustafa Kemal'in bu düşüncesiyle;

I. sınırlar

II. bağımsız devlet anlayışı

III. monarşiye dayalı siyasal rejim

unsurlarından hangilerini korumayı amaçladığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

5. **M. Kemal'in Kurtuluş Savaşı'nda ulusal iradeyi ön plana çıkaran bir tutum geliştirmekle aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?**

A) Hareketini kişisellikten kurtarmayı

B) Halkın padişaha olan bağlılığından yararlanmayı

C) İstanbul Hükümeti'yle birlikte hareket etmeyi

D) Kendi düşüncelerini uygulatmayı

E) Muhalif grupları safdışı bırakmayı

6. M. Kemal Amasya Genelgesi'ne ek olarak yazdığı ve önemli makamlara yolladığı mektupta "Anadolu İstanbul'a bağlı değil, egemendir." ifadesini kullanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu düşünce doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulamaz?

A) Ulusun geleceğiyle ilgili kararların kongrelerde alınmasının

B) Hükümetin Temsilciler Kurulu'yla görüşme yapmak zorunda bırakılmasının

C) Meclis-i Mebusan'ın toplanması çalışmalarına başlanmasının

D) Temsilciler Kurulu'nun ikinci bir hükümet gibi çalıştırılmasının

E) Yapılan propagandalarda padişahın kurtarılması amacına yer verilmesinin

7. **Erzurum Kongresi'nin beş doğu ilinden 54 delegenin katılımıyla toplanmış olması bu kongrenin;**

I. ulusal nitelik taşıması

II. demokratik anlayışla hareket etmesi

III. iç politika ile ilgili kararlar alması

durumlarından hangilerine engel olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

8. **Kurtuluş Savaşı'nda toplanan kongrelerde alınan;**

I. Ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

II. İstanbul Hükümeti görevini yapamazsa üyelerini milli bir kurulun belirleyeceği yeni bir hükümet kurulacaktır.

III. Manda ve himaye kabul edilemez.

kararlarından hangileri, Anadolu'da yeni bir siyasal rejimin kurulmaya çalışıldığını kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

9. Erzurum Kongresi'nde alınan kararlarda birinde, kongreye katılan delegelerin hiç bir siyasal partiyle bağlarının bulunmadığı belirtilmiştir.

Kongrenin bu tutumu;

I. görüş ayrılıklarına neden olabilecek tutumlardan kaçınma

II. hükümet uygulamalarını destekleme

III. dış politikaya yönelik kararlara yer vermeme

düşüncelerinden hangileriyle ilişkilendirilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. Sivas Kongresi'nde, içeride ve dışarıya karşı her türlü askeri ve idari kararın alınması ve uygulanması yetkisi Temsilciler Kurulu'na bırakılmıştır.

Buna göre Temsilciler Kurulu'nun

I. yasama

II. yürütme

III. yargı

yetkilerinden hangilerini kullanabilme özelliği kazandığı savunulamaz?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

11. Kurtuluş Savaşı'nda padişah Temsil Kurulu'nun baskılarına dayanamayıp hükümeti istifaya zorlamıştır. Ardından yeni hükümeti Anadolu hareketine yakınlığıyla bilinen Ali Rıza Paşa'ya kurdurmuştur.

Bu durum, aşağıdaki yargılardan hangisini kanıtlar niteliktedir?

A) Anadolu hareketinin siyasi alanda başarı kazandığını

B) Ulusal egemenliği öngören bir rejime geçildiğini

C) Osmanlı yönetiminin teslimiyetçi politikalarını terkettiğini

D) Padişahın işgalleri önlemeye yönelik tedbirler aldığını

E) Temsil Heyeti'nin İstanbul Hükümeti ile birlikte hareket ettiğini

12. **Temsil Kurulu'yla İstanbul Hükümeti arasında yapılan Amasya Protokolü'nde yer alan;**

I. manda ve himayenin kabul edilmemesi

II. Anlaşma Devletleriyle yapılacak görüşmelere Temsilciler Kurulu'nun onayladığı delegelerin gönderilmesi

III. Meclis-i Mebusan'ın İstanbul dışında toplanması

hükümlerinden hangileri, protokolde dış politikayı ilgilendiren maddelere de yer verildiğinin göstergesidir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

13. **Meclis-i Mebusan'a katılan milletvekillerinin;**

I. meclis başkanlığına M. Kemal'i getirmemeleri

II. kurdukları gruba Müdafaa-i Hukuk ismini koymamaları

III. tam bağımsızlığı öngören kararlar almaları

durumlarından hangileri, meclisin İtilaf Devletlerinin ve padişahın baskısı altında olmasına bağlanabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

14. Meclis-i Mebusan'ın kabul ettiği Misakımilli kararlarında; "Boğazlar ve Marmara kıyılarının her türlü işgalden arındırılması karşılığında Karadeniz'de kıyısı olan devletlerin birlikte vereceği kararla dünya ticaretine açılabileceği" ibaresine yer verilmiştir.

Buna göre, Meclis-i Mebusan'ın;

I. uluslararası ilişkiler

II. ekonomi

III. askeri

alanlarından hangilerinde düzenlemeler yaptığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

15. **İtilaf Devletleri'nin, Misakımilli'nin kabul edilmesine tepki olarak gerçekleştirdikleri;**

I. İstanbul'un resmen işgal edilmesi

II. Meclis-i Mebusan'ın çalışmalarının engellenmesi

III. milletvekillerinden bazılarının tutuklanması

girişimlerinden hangileriyle doğrudan ulusal iradeyi hedef aldıkları söylenebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

16. **Aşağıdaki uygulamalardan hangisinin ülke içerisinde yabancı ürünlerin satışını azaltması beklenemez?**

A) Üretimin kalitesinin artırılması çalışmalarının

B) İthalat gümrüklerinin artırılmasının

C) İhracatın kolaylaştırılmasının

D) Kapitülasyon niteliği olan düzenlemelerden vazgeçilmesinin

E) Dış ticaret açığının kapatılmasına yönelik politikalar geliştirilmesinin

17. Mustafa Kemal'in I.TBMM için "Kurucu Meclis" adını kullanması bazı grupların tepkisini çekmiştir.

Yalnızca bu bilgiye dayanılarak muhalif grupların;

I. İstanbul Hükümeti'yle ilişkilerin geliştirilmesi

II. Tam bağımsızlıkla ilgili kararlar alınması

III. Yeni bir anayasa hazırlanması

durumlarından hangilerine karşı oldukları savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I,II ve III

KONU TESTİ - 1

1. **Kurtuluş Savaşı'nda;**

I. ulusal iradenin etkili kılınmaya çalışılması

II. ulusal birliğin bozulmasına neden olabilecek girişimlerden kaçınılması

III. ulusal bağımsızlığın sağlanmasına öncelik verilmesi

gelişmelerinden hangileri, Milli Mücadele'nin demokratik yöntemlerle yürütüldüğünü kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) I ve III E) I, II ve III

2. **Kurtuluş Savaşı'nın örgütlenme döneminin çeşitli evrelerinde alınan;**

I. Manda ve himaye kabul olunamaz.

II. Kapitülasyonlar kaldırılacaktır.

III. Azınlıklara siyasal düzenimizi bozacak ayrıcalıklar verilemez.

kararlarından hangilerine dayanılarak bağımsızlığın sağlanmasında kararlı davranıldığı söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I,II ve III

3. Amasya Genelgesi'nde, halkın durum ve düşüncesini göz önünde bulunduracak, her türlü etki ve denetimden uzak milli bir kurulun varlığının çok gerekli olduğu ifade edilmiştir.

Buna göre genelgeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Ulusal nitelikli kararlara yer verdiği

B) Demokratik yöntemleri esas aldığı

C) İhtilalci karakter taşıdığı

D) Anayasal düzene bağlılık gösterdiği

E) İstanbul Hükümeti'nin bağımsızlığını yitirmiş olmasına tepki gösterdiği

4. **Erzurum Kongresi'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi meşrutiyet rejimine işlerlik kazandırılmaya çalışıldığının göstergesidir?**

A) Meclis-i Mebusan'ın toplanması yönünde kararlar alınması

B) Padişaha bağlılık bildirilmesi

C) İç politikayla ilgili kararlara yer verilmemesi

D) Kongrenin bölgesel biçim ve amaçlarla toplanması

E) Kongre başkanlığına Mustafa Kemal'in getirilmesi

5. Sivas Kongresi'nde oluşturulan Temsilciler Kurulu TBMM açılıncaya kadar geçici bir hükümet gibi çalışmıştır.

Yalnızca bu bilgiye dayanılarak Temsilciler Kurulunun;

I. yasama

II. yürütme

III. yargı

yetkilerinden hangilerini kullanan bir organ olarak görev yaptığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

6. Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal ve arkadaşlarını padişahlık ve hilafete karşı isyan başlatmakla suçladığı görülmüştür.

Hükümetin bu tutumuyla;

I. ulusal iradeyi etkili hale getirme

II. halkın geleneklerine olan bağlılığını kullanma

III. mevcut siyasal rejimi koruma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

7. Mustafa Kemal Milli Mücadele'yi yürütürken ulusal egemenliğe dayalı yeni bir siyasal düzen kurma amacına yönelik kararları üstü kapalı olarak dile getirmiştir.

Mustafa Kemal'in bu tavrı, aşağıdakilerden hangisine öncelik verdiğini kanıtlar?

A) Milli birlik ve beraberliğin korunmasına
B) Padişahın İtilaf Devletlerinin baskısından kurtarılmasına
C) Osmanlı yönetimiyle birlikte hareket etmeye
D) Azınlıkların devlet kurma girişimlerini önlemeye
E) İtilaf Devletlerinin güvenini kazanmaya

8. **Kurtuluş Savaşı'nda yayınlanan genelge hükümlerinde ve kongre kararlarında;**

I. ulusun bağımsızlığının ulusun kararıyla belirleneceğinin belirtilmesi
II. hükümetten Anlaşma Devletleriyle yapılacak görüşmelere Temsil Kurulu'nun onayladığı kişilerin gönderilmesinin istenmesi
III. yeni bir hükümet kurma zorunluluğundan söz edilmesi

durumlarından hangilerinin, Osmanlı yönetiminin teslimiyetçi politikalarına bir tepki niteliği taşıdığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

9. **Kurtuluş Savaşı'nda yayınlanan bildirilerde yer verilen ve kongrelerde alınan;**

I. Ulus Türk milliyetçiliğini ve milli hakimiyet prensibini benimsemiştir.
II. Ulusun bağımsızlığını ulusun azim ve kararı belirleyecektir.
III. Ulusal kuvvetleri etkili, ulusal iradeyi hakim kılmak esastır.

kararlarından hangileri, Anadolu'da ulusal egemenliğe dayalı yeni bir siyasal düzenin kurulmaya çalışıldığını gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

10. **Misakımilli kararları içerisinde yer alan aşağıdaki düzenlemelerden hangisi, sağlanması amaçlanan bağımsızlığın yalnızca siyasal alanla sınırlı tutulmayacağının göstergesidir?**

A) Komşu ülkelerde azınlık statüsüne düşmüş Türklerin haklarının korunması
B) Boğazlarda uluslararası komisyon yönetimine karşı çıkılması
C) Kapitülasyonların kabul edilemez bulunması
D) Anadolu'da bir ulus-devlet kurulmasının planlanması
E) Bazı bölgelerde halk oylamasına gidilmek istenmesi

11. **Milli Mücadele döneminde Mustafa Kemal'in aşağıdaki çalışmalardan hangisiyle doğrudan milli iradenin yönetimdeki etkinliğini artırmayı amaçladığı savunulamaz?**

A) Sivas'ta ulusal bir kongre toplamakla
B) Müdafaa-i Hukuk cemiyetlerini birleştirmekle
C) Hükümet gibi hareket eden bir Temsilciler Kurulu oluşturmakla
D) Meclis-i Mebusan'ın toplanmasını sağlamakla
E) TBMM'yi açmakla

12. Mustafa Kemal Erzurum Kongresi'nde oy birliğiyle kongre başkanlığına getirilmiş olmasına karşın Sivas Kongresi'nde bu göreve oy çokluğuyla gelebilmiştir.

Bu değişikliğin gerçekleşmesinde;

I. muhalif çevrelerin etkinliklerini artırması
II. Temsilciler Kurulu'nun görev alanının genişlemesi
III. kongreye katılımın beklenenden az olması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

karekök

KONU TESTİ - 2

1. **Aşağıdakilerden hangisinin, Mustafa Kemal'in Milli Mücadele'yi kişisel bir hareket görüntüsünden kurtarmasında yardımcı olduğu savunulamaz?**

A) Askerlik mesleğinden istifa ederek Osmanlı Devleti'yle resmi bağlantısını kesmesinin
B) Ülkenin geleceğiyle ilgili kararları kongrelerde aldırmasının
C) Yasama ve yürütme organı olarak görev yapan bir Temsil Kurulu oluşturmasının
D) Yayınladığı genelgelerde üst rütbeli subayların onaylarına da yer vermesinin
E) TBMM'yi açmasının

2. Kurtuluş Savaşı'nda ulusal bağımsızlığın sağlanması amacına öncelik verilmesi milli birlik ve beraberliğin korunmasına olan ihtiyacı daha fazla hissettirmiştir.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisini zorlaştırdığı savunulabilir?

A) Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin birleştirilmesini
B) Egemenlik anlayışını değiştirmeye yönelik düşüncelerden açıkça söz edilmesini
C) Kongrelerin düzenlenmesini
D) Düzenli askeri birliklerin oluşturulmasını
E) Savunulması amaçlanan sınırların belirlenmesini

3. Sivas Kongresi'nde İrade-i Milliye adı verilen bir gazetenin çıkarılmasına başlanmıştır.

Bu uygulamanın;

I. Osmanlı yönetiminin Milli Mücadele karşıtı propagandalarına karşı önlem almak
II. işgallere karşı kamuoyunu bilinçlendirmek
III. Milli Mücadele'ye katılımı artırmak

amaçlarından hangilerine yönelik olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. İtilaf Devletleri, kapitülasyonlar sayesinde Osmanlı Devleti'ni ucuz hammadde ve pazar haline getirecek gümrük indirimlerinden yararlanmışlardır. Ayrıca kendi tüccarları için Osmanlı topraklarında serbest ticaret yapma hakkı elde etmişler ve kendilerine özel mahkemeler kurabilmişlerdir.

Buna göre, Misakımilli'nin kapitülasyonları kaldırmasına yönelik kararının, aşağıdaki alanlardan hangisinde yeni düzenlemelere gidilmesini zorunlu hale getireceği söylenemez?

A) Mali alanda
B) Hukuksal düzende
C) Adli yapıda
D) Askeri örgütlenmede
E) Uluslararası ilişkilerde

5. Misakımilli'de azınlıklara, komşu ülkelerdeki Müslümanlara verildiği oranda haklar verileceği kararı yer almıştır.

Misakımilli'de bu karara yer verilmesinde;

I. devletlerin eşitliği prensibine bağlı kalınma
II. Osmanlı diplomasisini örnek alma
III. bağımsız devlet anlayışını zedelememe

düşüncelerinden hangilerinin etkili olduğu savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **Misakımilli kararlarında çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Anadolu topraklarının sınır olarak belirlenmesi, aşağıdakilerin hangisinden vazgeçildiğinin kanıtıdır?**

A) Ulusal egemenliği gerçekleştirme isteğinden
B) Çok ulusluluğu koruma anlayışından
C) Emperyalizme karşı direnme düşüncesinden
D) Azınlıklara ayrıcalık vermeme kararlılığından
E) Bağımsız devlet kurma amacından

7. **Aşağıdakilerin hangisinde I. de verilenin II. ye neden olduğu söylenemez?**

	I	II
A)	Anadolu'daki direniş örgütlerinin bir çatı altında toplanması	Kurtuluş Savaşı'nın tek elden yönetilmeye başlanması
B)	Temsil Kurulu'yla İstanbul Hükümeti arasında bir protokol yapılması	Temsil Kurulu'nun varlığına resmiyet kazandırılması
C)	İstanbul Hükümeti'nin padişah tarafından görevden alınması	Mustafa Kemal'in Temsil Kurulu başkanlığına getirilmesi
D)	Meclis-i Mebusan'ın Misakımilli'yi kabulü	İngilizlerin İstanbul'u resmen işgali
E)	Meclis-i Mebusan'ın kapatılması	TBMM'nin açılması

8. I. Temsilciler Kurulu

II. Meclis-i Mebusan

III. TBMM

Yukarıdakilerden hangilerinin milli iradenin kurumsallaşmasına yardımcı olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

9. **İngilizlerin İstanbul'u resmen işgal etmelerinden sonra yayınladıkları bildiride yer alan;**

I. İşgal geçicidir.

II. Amacımız padişahlığı ve hilafeti yok etmek değil aksine güçlendirmektir.

III. Anadolu'daki direniş devam ederse İstanbul geri verilmeyecektir.

maddelerinden hangileriyle, doğabilecek tepkileri hafifletmekten çok, Anadolu halkına gözdağı vermeye çalıştıkları söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. I. Dünya Savaşı sırasında ABD Başkanı Wilson, yayınladığı bildiride her ulusun çoğunlukta bulunduğu bölgede kendi kaderini tayin etme hakkına sahip olduğunu belirtmiştir. Bu görüş daha sonra uluslararası kamuoyunca da kabul görmüştür.

Anlaşma Devletleri'nin;

I. Anadolu'da işgallere başlamaları

II. Meclis-i Mebusan'ı dağıtmaları

III. milletvekili seçimlerine müdahale etmemeleri

tutumlarından hangilerinin, Türk halkının bu hakkının korunmasına saygı gösterilmediğinin kanıtıdır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

11. Mustafa Kemal TBMM'nin toplanması çalışmaları sırasında yayınladığı bir genelgeyle her ilden 5'er milletvekilinin açılacak meclise gönderilmesini istemiştir.

Yalnızca bu bilgiye dayanarak TBMM'nin;

I. demokratik

II. ulusal

III. kurucu

niteliklerden hangilerine sahip bir meclis olarak planlandığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

12. TBMM milli iradeyi temsil etme açısından Meclis-i Mebusan'la benzerlik gösterdiği halde bu meclisten farklı olarak egemenliği halka vermiştir.

Buna göre, iki meclis arasında görülen farklılık aşağıdakilerden hangisine dayandırılabilir?

A) Monarşiye dayalı siyasal rejime karşı geliştirilen yaklaşımlara

B) Dış politikayla ilgili görüş ayrılıklarına

C) Sınırların belirlenmesinde kabul edilen esaslara

D) Azınlık haklarına ilişkin politikalara

E) Anlaşma Devletleriyle olan ilişkilere

ÖSYS SORULARI

1. Misak-i Milli belgesinde politik, ekonomik ve mali gelişmemizi köstekleyen ve hukuk alanında hâkimiyetimizi sınırlayan imtiyazların ortadan kaldırılması hükmü bulunmaktaydı.

Bu hükümle, aşağıdakilerden hangisinin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır?

A) Dine dayanan devlet düzeninin

B) Osmanlı saltanatının

C) Aşar vergisinin

D) Eski eğitim sisteminin

E) Kapitülasyonların

(ÖSS 1988)

2. **Osmanlı İmparatorluğu'nda, İtilaf Devletlerinin aşağıdaki girişimlerinden hangisi doğrudan "milli iradeyi" yok etmeyi amaçlamıştır?**

A) Boğazların yönetimine el koymaları

B) Mebusan Meclisi'ni dağıtmaları

C) Osmanlı ordusunun büyük bir kısmını terhis ettirmeleri

D) Karadeniz kıyısındaki bazı önemli noktaları kontrol altına almaları

E) Ulaşım ve haberleşme sistemlerinin işletilmesine el koymaları

(ÖSS 1989)

3. Mustafa Kemal, anayurdun parçalanması tehlikesi karşısında ülke çapında bir kongre yaparak Müdafaa-i Hukuk ve Redd-i İlhak cemiyetlerini birleştirmiştir.

Mustafa Kemal'in bu yolla ulaşmak istediği ilk amaç aşağıdakilerden hangisidir?

A) Saltanatı kaldırmak

B) Yeni bir anayasa hazırlamak

C) Kurtuluş Savaşı'nı tek elden yönetmek

D) Cumhuriyeti ilan etmek

E) Halifeliği kaldırmak

(ÖSS 1990)

4. Sivas Kongresi'nde "manda" sorunu tartışmalara yol açmış, bazı yurtseverler Amerikan mandasını savunmuş, fakat sonuçta bu görüş reddedilmiştir.

Manda yönetiminin reddedilmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) İstanbul Hükümeti'nin manda isteğine tepkisiz kalması

B) İstanbul Hükümeti'nin kongreye açıkça cephe alması

C) Manda yönetiminin iyi bilinmemesi

D) İngiliz ve Amerikan mandası isteyenler arasında görüş birliği sağlanmaması

E) Manda yönetiminin ulusal bağımsızlığa ters düşmesi

(ÖSS 1990)

5. **Erzurum ve Sivas kongrelerinde seçilen Temsil Kurulu'nun görevi aşağıdakilerden hangisiyle sona ermiştir?**

A) TBMM'nin açılmasıyla

B) Batı Cephesi'nin oluşturulmasıyla

C) İstanbul'un işgal edilmesiyle

D) Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin kurulmasıyla

E) Kuvayımilliye'nin oluşturulmasıyla

(ÖYS 1991)

6. Erzurum Kongresi'nde yalnızca iç politikayı ilgilendiren ilkeler değil, bazı dış politika ilkeleri de belirlenerek ilan edilmiştir.

Erzurum Kongresi'nin bu tutumu aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Meclis gibi hareket edildiğini

B) İstanbul Hükümeti'ne yardımcı olunmak istendiğini

C) Ekonomik sorunlara siyasi sorunlardan daha çok önem verildiğini

D) Yabancı ülkelerle ilişkilerin arttığını

E) İtilaf Devletlerinin Anadolu harekâtına bakış açısının değiştiğini

(ÖSS 1994)

7. Milli Mücadele Dönemi'nde İtilaf Devletleri, Mebuslar Meclisi'nin toplanması için işgal altındaki bölgelerde yapılan seçimleri engelleyecek bir harekette bulunmamışlardır. Fakat Mecliste Misak-ı Milli ilan edilince meclisi basmışlar, mebusların bazılarını tutuklayarak sürgüne göndermişlerdir.

İtilaf Devletleri'nin tutumlarındaki bu değişikliğin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Türk halkına sempatik görünmek istemeleri
B) Meclis'in İstanbul'da toplanmasına karşı olmaları
C) Alınan kararları beklentilerine aykırı bulmaları
D) İstanbul Hükümeti ile Anadolu arasında anlaşma ortamının doğmasını istemeleri
E) Türk halkının kendileri ile barış yapacağına inanmaları

(ÖSS 1994)

8. I. Yurdun bütünlüğünü sağlamak
II. Hilafet ve saltanatın devamını sağlamak
III. Ulusun iradesini egemen kılmak
IV. Hıristiyanlara siyasal egemenliği ve sosyal dengeyi bozucu ayrıcalıkların verilmesine karşı çıkmak

Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda öne sürülmüş olan yukarıdaki görüşlerden hangileri birbiriyle çelişmektedir?

A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

(ÖSS 1998)

9. Sivas Kongresi gündeminde yer alan maddelerden bazıları şunlardır:

I. Yabancı işgallere karşı direnme
II. Tutuklanması için emir verilen Mustafa Kemal'i kongre başkanlığına seçme
III. Amerikan mandasını reddetme
IV. Ali Fuat Paşayı Umum Kuvva-yi Milliye Kumandanlığına atama

Bu maddelerden hangileri, kayıtsız şartsız bağımsızlığın amaçlandığını gösterir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

(ÖSS 1998)

10. **Yeni Türk Devleti'nde,**

I. İthal edilen malların gümrük vergilerinin artırılması
II. Üretimde kalitenin korunmasıyla ilgili kanun çıkarılması
III. Bir kısmı ticaretle uğraşan Rumların mübadele ile Yunanistan'a gönderilmesi

uygulamalarından hangilerinin, Türk mallarının iç pazarlarda sürümünü artırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2002)

11. Amasya Genelgesi'nde, Sivas'ta bir kongrenin toplanması ve bütün illerin her sancağından, halkın güvenini kazanmış üç delegenin bu kongreye katılmak üzere hemen yola çıkarılması hükmü yer almıştır.

Bu hüküm, Amasya Genelgesi'nin;

I. tüm ülkenin temsil edildiği bir kuruluşu öngörme,
II. gizli maddeleri olma,
III. birlik ve beraberlik çağrısında bulunma

özelliklerinden hangileri için bir kanıt sayılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

(ÖSS 2003)

12. **Türkiye'de, 1929 yılından itibaren uygulamaya konulan koruyucu gümrük politikası,**

I. Yerli malların kullanımını artırma,
II. Ticaret yapılan devlet sayısını artırma,
III. Dış ticaret açığını kapatma

amaçlarından hangilerine hizmet etmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

(ÖSS 2004)

13. 1919'da ülke çapında genel seçimler yapılmış, bu seçimleri Mustafa Kemal'in de üye olduğu Müdafa-i Hukuk yanlıları kazanmıştır. Padişah, seçimleri İttihatçıların kazandığını ileri sürerek Mebuslar Meclisi'nin toplanmasını geciktirmeye çalışmıştır.

Padişahın bu tutumu, aşağıdakilerden hangisinden endişe duyduğunu gösterir?

A) Anadolu'nun işgal edilmesi
B) İşgalci devletler arasında görüş ayrılığı çıkması
C) Anlaşma Devletleri'nin Meclis'i kapatması
D) Meclis'te padişah iradesinin etkisiz kalması
E) Anlaşma Devletleri'nin birliklerinin İstanbul'a gelmesi

(ÖSS 2005)

14. Mustafa Kemal, Damat Ferit'in yerine sadrazam olarak getirilen Ali Rıza Paşa'ya çektiği telgrafta, yeni hükümetin Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde saptanan ilkelere ve ulusun amaçlarına uyması durumunda Kuvayımilliye'nin hükümete yardımcı olacağını belirtmiştir.

Bu bilgiye dayanarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İstanbul Hükümeti'nin Kuvayımilliye kararlarına uyduğu
B) İstanbul Hükümeti'nin Anadolu hareketine çekilmek istendiği
C) Kuvayımilliye'nin giderek güçlenmesinden endişe duyulduğu
D) Yalnızca kongre kararlarının geçerli olacağı
E) Kuvayımilliye'nin Kongre kararlarıyla oluştuğu

(ÖSS 2005)

15. 1934 yılında uygulamaya konulan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'nda temel tüketim mallarının üretimine önem verilmesi ve hammaddesi Türkiye'de bulunan sanayi işletmelerinin kurulması amaçlanmıştır.

Yalnız bu bilgiye dayanarak,

I. İthalatın azaltılması istenmektedir.

II. Ticaret dengesinin korunması istenmektedir.

III. Yabancı sermayeden yararlanmak istenmektedir.

yorumlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) I ve III E) II ve III

(ÖSS 2006 I)

16. Dokuzuncu Ordu Müfettişi göreviyle Havza'da bulunan Mustafa Kemal, kendisine bağlı komutanlıklar ve valiliklerden; sadrazam ve hatta padişaha, Paris Barış Konferansı'na gidecek delegelerin ulusun tam bağımsızlığı ve yurtta çoğunluğun azınlıklara feda edilmemesi ilkelerini savunacak kişiler olması gerektiğini belirten telgraflar çekilmesini istemiştir.

Mustafa Kemal'in bu tutumu aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

A) Mustafa Kemal'in, yetkileri çerçevesinde hareket ettiğinin

B) Mustafa Kemal'in, yetkileriyle ilgili talimatı kendisinin yazdırdığının

C) İstanbul Hükümetinin ulusal çıkarları koruyamayacağından endişe edildiğinin

D) Milletin padişaha bağlılığından çekinildiğinin

E) Tüm vali ve komutanların Mustafa Kemal'i desteklemek zorunda olduğunun

(ÖSS 2007 I)

17. Amasya Genelgesi'nde milletin özgürlüğünü ve devletin bağımsızlığını sağlamak amacıyla Sivas'ta bir kongrenin toplanacağı belirtilmiştir.

Bu kararın aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesi olduğu savunulabilir?

A) Seçimlerin yenilenmesine gerek duyulduğunun

B) Yerel cemiyetlerin kurulması gerektiğinin

C) Mebuslar Meclisi'nde Misak-ı Milli'nin ilan edildiğinin

D) Yurt çapında başka kongrelerin değişik zamanlarda toplandığının

E) İstanbul Hükümetinin sorumluluğunu yerine getirmediğinin

(ÖSS 2008 I)

18. **Osmanlı Devleti'nin ekonomisinin dışa bağımlı hale gelmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkisi yoktur?**

A) Ayanların nüfuzunun artmasının

B) Küçük sanayi atölyelerinin kapanmasının

C) Düyun-ı Umumiye İdaresinin kurulmasının

D) Avrupa devletlerine ayrıcalıklar tanınmasının

E) Avrupa sanayi ürünlerinin her yerde serbestçe satılmasının

(ÖSS 2009 II)

BÖLÜM 4

Yeni Türk Devleti'nin Doğuşu (I. TBMM)

KÖŞETAŞI KAZANIMLAR

1. Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin açılımı ile bu yetkileri kullanan organları kavrar.
2. Hükümet kurma yöntemlerini (Meclis Hükümeti Sistemi ve Kabine Sistemi) kavrar.
3. I. TBMM'nin açıldığı gün aldığı kararları yorumlar.
4. I. TBMM'nin özelliklerini kavrar.
5. I. TBMM'ye karşı ayaklanmaların nedenlerini kavrar.
6. I. TBMM'ye karşı ayaklanmaların çıktığı bölgeleri fark eder.
7. I. TBMM'nin ayaklanmalar karşısında aldığı önlemleri yorumlar.
8. Sevr Antlaşması'nın nasıl kabul edildiğini kavrar.
9. Sevr Antlaşması'nın maddelerini yorumlar.

köşetaşı

TBMM'nin;

I. Yasama
II. Yürütme
III. Yargı

yetkilerinden hangilerini kullanması bu meclisin "olağanüstü meclis" **niteliği kazanmasında etkili olduğu savunulabilir?**

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

açıklamalı çözüm

Meclisin bu üç yetkiden en az ikisini bir arada kullanması güçler birliğinin uygulandığını ve olağanüstü meclis yapısını gösterir.

Olağan bir demokraside:

1. Yasama, yürütme ve yargı yetkileri birbirinden ayrı organlarca kullanılır ve buna GÜÇLER AYRILIĞI denir.
2. Milletvekillerinden oluşan yasama organının (Meclisin) iki asli görevi vardır:

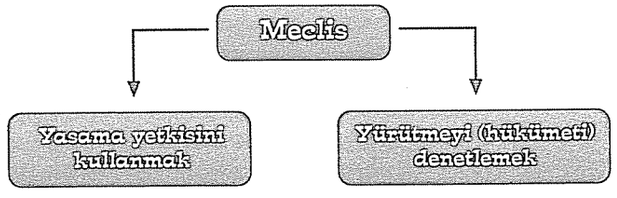

⇒ Yasama organının yürütme ya da yargı yetkilerini kullanmasına GÜÇLER BİRLİĞİ denir ki bu durum olağan değildir. Bu yüzden yasama yetkisinin dışına çıkarak yürütme ve yargı yetkilerinden birini kullanan meclislere OLAĞANÜSTÜ MECLİS adı verilir.

⇒ Milletvekilleri yasama ve yürütmeyi denetleme yetkisinin dışına çıkarak bizzat yürütme yetkisini kullanmaya başladığında, başka bir deyişle milletvekilleri aynı anda bakanlık yapmaya başladıklarında kendi kendilerini denetleyemeyecekleri için yürütme (hükümet) denetlenemez hale gelir. Bu durum meclisin demokratik niteliğini zayıflatıcı bir faktördür.

Köşetaşının çözümü: Meclisin olağan yetkisi yasama yetkisidir. Yürütme ve yargı yetkilerini kullanması olağan yetkisinin dışına taştığını gösterir. *Yanıt "E" dir.*

UYARI

Yasama organını oluşturan milletvekilleri (meclis) iki şekilde seçilebilir:

1. *Tek dereceli seçim sistemi: Halk günümüzde olduğu gibi doğrudan oy kullanarak milletvekillerini kendisi seçer.*
2. *İki dereceli seçim sistemi: Milletvekilleri halkı temsil eden (halk adına oy kullanan) kişilerce seçilir, halk milletvekillerini doğrudan seçemez. Bu durum halkın doğrudan yönetime katılımını engeller.*

EĞİTİM ŞART

İki dereceli seçim sistemi daha çok demokrasi bilincinin olgunlaşmadığı ve eğitim düzeyi düşük toplumlarda uygulanır. 1946'ya dek ülkemizde seçimler iki dereceli olarak yapılmıştır.

1. **I. TBMM'nin:**

I. yasama ve yürütme yetkilerini birlikte kullanması
II. öncelikli amacının ulusal bağımsızlık olması
III. üyelerinin farklı görüşleri temsil etmesi

özelliklerinden hangileri demokratik kurallara uyum sağlandığının göstergesidir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

2. **I. TBMM'de görev yapan milletvekillerinin;**

I. iki dereceli seçim sistemiyle belirlenmiş olmaları
II. farklı siyasal görüşleri temsil etmeleri
III. meclisin üzerinde hiç bir kuvvet kabul etmemesi

durumlarından hangilerinin halkın yönetime doğrudan katılımını engellediği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. I. TBMM yasama, yürütme ve yargı yetkilerini birlikte kullanmıştır.

Buna göre I. TBMM'nin;

I. güçler birliği anlayışını benimsediği
II. üyelerinin bakanlık ve yargıçlık yapabildiği
III. ulusal iradeyi temsil etmediği

yargılarından hangilerine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

4. **Aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştirilebilmesi için toplumda demokrasi bilincinin olgunlaşmasının gerekli olduğu savunulabilir?**

A) Tek dereceli seçim sistemine geçilmesi
B) Güçler birliğinin uygulanması
C) Monarşi rejiminin devam ettirilmesi
D) Türk milliyetçiliğinin benimsenmesi
E) Ekonomik bağımsızlığın sağlanması

5. **I. TBMM'nin;**

I. halk iradesini temsil etme
II. yargı yetkisini kullanma
III. ulusal egemenlik anlayışını benimseme

özelliklerinden hangilerinin güçler ayrılığı anlayışıyla çeliştiği söylenebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

6. Demokratik rejimlerde hükümetlerin denetlenme yetkisi halkı temsil eden bir meclisce kullanılır.

Aşağıdakilerden hangisi I. TBMM'nin bu görevi yerine getirmesini zorlaştırmıştır?

A) Milletvekillerinin kararlarını oy çokluğuyla alması
B) Meclis üyelerinin iki dereceli seçim sistemiyle belirlenmesi
C) Meclis içerisinde siyasal partilerin bulunmaması
D) Ulusal egemenlik anlayışının benimsenmiş olması
E) Meclisin yasama ve yürütme yetkilerini birlikte kullanması

B A B A A E

köşetaşı

I. TBMM'de;

I. Meclis hükümeti sisteminin uygulanması

II. Milletvekillerinin İstiklal Mahkemeleri'nde görev alması

III. Hiyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkartılması

gelişmelerinden hangileri bu meclisin görev alanının yasama yetkisiyle sınırlı olmadığının göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Önceki köşetaşında görüldüğü gibi yasama organı (meclis) tek dereceli ya da iki dereceli seçim sistemiyle de olsa halk tarafından seçilmektedir. Bu köşe taşında yürütme organının (hükümetin) kimlerce ve nasıl belirlendiğini görelim:

HÜKÜMET

Kabine Sistemi

Devlet başkanı

⇓

Hükümet başkanı

⇓

Hükümet (bakanlar)

Bu sistemde;

1. Bir devlet başkanı vardır ve hükümet başkanını o görevlendirir.
2. Hükümeti kurmakla görevlendirilen hükümet başkanı bakanları seçer.
3. Bakanlar milletvekili olmak zorunda değildir ve bakanların atamaları meclis dışından yapılabilir.

Meclis Hükümeti Sistemi

Meclis başkanı

⇓

Hükümet (bakanlar)

⇓

Meclis

Bu sistemde;

1. Devlet başkanı yoktur.
2. Meclis başkanı aynı zamanda hükümetin de başkanıdır.
3. Bakanlar (hükümet) milletvekillerince ve milletvekilleri arasından seçilir. Bu yüzden bakan olmak için milletvekili olma zorunluluğu vardır. Yasama ve yürütme iç içedir.

Cümle Analizi:

Yasama ve yürütme yetkisi TBMM'ye aittir.

Meclis *Hükümet*

Meclis hükümeti sistemi = Güçler birliği

⇒ I. TBMM; yargıçları meclis içerisinden (milletvekillerinden) seçilen İstiklal Mahkemeleri aracılığıyla yargı yetkisini de kullanmıştır.

Köşetaşının çözümü: Milletvekilleri I. öncülde yürütme, II. öncülde yargı yetkilerini kullanmışlardır. III. öncül ise meclisin olağan yetkisi olan yasama yetkisinin kullanıldığını gösterir.

Yanıt "C" dir.

UYARI

Meclis hükümeti sisteminde yasama ve yürütme aynı organ (meclis) tarafından kullanıldığı için yasama organı (meclis) yürütme organını (hükümeti) denetleyemez.

Ancak buna rağmen I. TBMM meclis hükümeti sistemi'ni uygulayarak yürütme yetkisini kullanmıştır. Milletvekilleri kendi çıkardıkları yasaları yine kendileri uygulamışlardır. Bu durum iki şekilde açıklanabilir.

1. *Savaşın olağanüstü koşullarında çabuk ve etkili kararlar alma ve uygulama zorunluluğunun olması*
2. *Padişah varken yeni bir devlet başkanının seçilememesi: Saltanat taraftarlarının tepkisini çekmemek için devlet başkanı olmayan bir hükümet sistemi gerekmekteydi.*

GÜÇLER BİRLİĞİ İÇİN

Güçler birliği için yasama, yürütme, yargı yetkilerinden en az ikisinin birlikte kullanılması yeterlidir.

Güçler birliği Cumhuriyet Dönemi'nde yalnızca I. TBMM tarafından uygulanmıştır.

1. **I. TBMM'nin yasama yetkisiyle birlikte yürütme ve yargı yetkilerini de kullanmış olmasında;**

I. çabuk ve etkili kararlar alınmasının zorunlu olması

II. milletvekili sayısının az olması

III. meclisin demokratik niteliğinin arttırılmak istenmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. I. TBMM'de devlet başkanı olmadığı için, devlet başkanı tarafından görevlendirilen bir hükümet başkanına yer verilmemiştir. Hükümet, meclis tarafından ve milletvekilleri içerisinden seçilen kişilerden oluşturulmuştur.

Bu düzenlemeye gidilmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Padişah varken yeni bir devlet başkanının görevlendirilememesinin

B) Çabuk ve etkili kararların alınması ve uygulanmasını kolaylaştırma düşüncesinin

C) Yasama ve yürütmenin birlikte kullanılması isteğinin

D) Meclis hükümeti sisteminin benimsenmesinin

E) Kuvvetler ayrılığını sağlama amacının

3. **I. TBMM döneminde görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisinin <u>doğrudan</u> meclise otorite kazandırma amacına yönelik olduğu savunulabilir?**

A) Kararların oy çokluğuyla alınması

B) Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin birlikte kullanılması

C) Milletvekilliği görev süresinin üç yılla sınırlandırılması

D) Meclisin farklı meslek gruplarından milletvekillerinin katılımıyla toplanması

E) İki dereceli seçim sisteminin uygulanması

4. I. TBMM'de hükümet işlerine bakan vekiller heyeti milletvekilleri arasından seçilmiştir.

Yalnızca bu bilgiye dayanılarak I. TBMM için;

I. Güçler birliğini benimsemiştir.

II. Yargı organı niteliği kazanmıştır.

III. Yürütme yetkisini kullanmıştır.

yargılarından hangilerinin doğru olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. Meclisin; yasama, yürütme ya da yargı yetkilerinden en az ikisini birlikte kullanması durumuna "güçler birliği" adı verilir.

I. TBMM'nin;

I. bakanları milletvekilleri arasından seçmesi

II. milletvekillerini İstiklal Mahkemeleri'nin yargıçlıklarında görevlendirmesi

III. savaşa ve barışa karar verme yetkisini üstlenmesi

özelliklerinden hangileri meclisin güçler birliği ilkesini benimsediğinin göstergesidir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

6. Parlamenter demokrasilerde hükümetler, yasaların uygulanması (yürütme) görevini başarıyla temsil edememeleri durumunda, meclis tarafından yapılacak bir güven oylamasıyla düşürülebilmektedir.

Bu uygulamanın yasama organının;

I. yürütmeyi denetleme

II. olağanüstü nitelik kazanma

III. görev süresini uzatma

amaçlarından hangilerinin gerçekleştirilmesine yönelik olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

kavrama

A E B E C A

köşetaşı

I. TBMM'nin açıldığı gün aldığı;

I. TBMM'nin üzerinde hiçbir güç yoktur.

II. Yasama ve yürütme yetkisi TBMM'ye aittir.

III. Padişah baskı ve zordan kurtarıldığında, meclisin hazırlayacağı yasaya bağlı durumunu alır.

kararlarından hangileri güçler birliği ilkesinin benimsendiğinin göstergesidir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

I. TBMM'nin açıldığı gün aldığı kararlar;

1. Hükümet kurmak zorunludur.
2. Geçici kaydıyla da olsa bir padişah kaymakamı (vekili) ya da hükümet başkanı atamak uygun değildir.

   yorum: Osmanlı anayasal düzeninde hükümet başkanının ataması padişah tarafından yapılır. Dolayısıyla böyle bir uygulamaya izin verilmesi durumunda padişah kendi atadığı hükümet başkanı aracılığıyla mecliste etkili olabilirdi. Bu karar bu yönüyle meclisin bağımsız hareket edebilmesini sağlama amacı taşımaktadır.

3. Mecliste beliren iradenin yurdun geleceğine el koyması temel ilkedir ve TBMM'nin üzerinde hiçbir güç yoktur.

   yorum: TBMM üzerinde hiç bir kuvvet kabul etmemekle: Osmanlı yönetimini yok saymaktadır. Fiili olarak bir rejim değişikliği gerçekleştirilmektedir. Rejim cumhuriyettir. Ancak kamuoyu böyle bir rejim değişikliğine hazır olmadığından açıkça söz edilmemiş, egemenliğin kaynağı ve yapısı değiştiği halde işlerlik kazanmış rejime, cumhuriyet denilememiştir. Yeni bir rejim demek, yeni bir devletin kurulması demektir. Bu yönü ile TBMM yeni Türk Devleti'ni temsil eder.

4. Yasama ve yürütme yetkisi TBMM'ye aittir.
5. Hükümet işlerine bakan İcra Vekilleri Heyeti meclis içerisinden ve meclisce seçilir. Meclisin başkanı hükümetin de başkanıdır.

   yorum: 4. ve 5. maddeler meclis hükümeti sisteminin uygulandığını, meclisin (yasamanın organı) yürütme yetkisini kullandığını, dolayısıyla "güçler birliği"nin benimsendiğini gösterir.

6. Padişah ve halife, baskı ve zordan kurtarıldığında meclisin hazırlayacağı yasaya bağlı durumunu alır.

   yorum: Meclisin başka bir ifadeyle halk iradesinin padişah otoritesinin üzerine çıktığının kanıtıdır. Meclisin padişahı esaretten kurtarıncaya kadar görev yapacağı ve geçici olacağını düşünen çevreler bulunmaktaydı. Oysa bu karar meclisin, padişahın kurtarılmasından sonra da varlığını sürdüreceğinin, geçici bir meclis olmayacağının göstergesidir.

"Yeni bir ordu demek, milyonlarca masraf, yüzbinlerce insan demektir. Buna ben ya da birkaç kişi karar veremez. Önce Meclis, sonra ordu..."

AMACA GİTMEK İÇİN...

3, 4 ve 6. maddeler ulusal egemenliğe dayalı bir siyasal rejime doğru gidildiğini göstermektedir.

Yeni bir rejim yeni bir devlet demektir. TBMM'nin açılması Yeni Türk Devletinin kuruluşunu temsil eder.

Ulusal bağımsızlık savaşının silahlı mücadelesi bitene dek padişaha karşı açık tavır alınmamıştır. Aksine yayımlanan bildirilerde padişahı kurtarmak amacından söz edilmiştir. Zira ulusal birliğin bozulmaması gerekmektedir. Bu yüzden saltanatın kaldırılabilmesi için silahlı mücadelenin bitmesi beklenmiştir.

Köşetaşının çözümü: Güçler birliğinin olabilmesi için yasama organının yürütme ya da yargı yetkilerinden en az birini kullanması gerekmektedir. Bu durum yalnızca II. öncülde vardır. *Yanıt "A" dır.*

1. 1920 - 1923 yılları arasında görev yapan I. TBMM'de farklı siyasal görüşlere sahip milletvekilleri olmasına rağmen, ulusal bağımsızlıkla ilgili kararlar çoğu zaman oy birliğiyle alınabilmiştir.

   Bu özelliği I. TBMM'nin;

   I. Mebuslar Meclisi'nin devamı olduğu

   II. ulusal çıkarlar doğrultusunda hareket ettiği

   III. yasama yetkisini kullandığı

   yargılarından hangilerine kanıt oluşturabilir?

   A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. I. TBMM'nin aldığı ilk kararlar arasında "Meclisin üzerinde hiçbir kuvvet ve makam yoktur." ifadesine yer verilmiştir.

   Bu karar;

   I. İstanbul Hükümeti

   II. monarşiye dayalı egemenlik anlayışı

   III. ulusal irade

   unsurlarından hangilerinin yok sayıldığını kanıtlar?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. TBMM bazı kesimlerce geçici bir meclis olarak düşünülmüş, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasından sonra görevine son verileceği varsayılmıştır.

   Aşağıdaki kararlarından hangisi TBMM'nin geçici bir meclis <u>olmayacağının</u> göstergesidir?

   A) Padişah baskı ve zordan kurtarıldığında meclisin hazırlayacağı yasaya bağlı durumunu alır.

   B) Yasama ve yürütme yetkisi TBMM'ye aittir.

   C) TBMM'nin üzerinde hiçbir makam yoktur.

   D) Mecliste beliren iradenin, yurdun geleceğine el koyması temel ilkedir.

   E) Hükümet işlerine bakan Vekiller Heyeti meclis içerisinden seçilir.

4. **Kurtuluş Savaşı'nda;**

   I. TBMM'nin açılması

   II. düzenli ordunun kurulması

   III. ayaklanmaların bastırılması

   gelişmelerinden hangileri ulusal egemenliğin kurumsallaştırıldığının göstergesidir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. **I. TBMM'nin;**

   I. meclis hükümeti sistemini benimseme

   II. anayasa hazırlama

   III. farklı görüşlere sahip milletvekillerinden oluşma

   özelliklerinden hangileri, yasama organının yürütmeyi denetlemesini zorlaştırmıştır?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **I. TBMM'nin;**

   I. öncelikli amacının ulusal bağımsızlık olması

   II. Osmanlı yönetimini yok sayması

   III. kendisine karşı çıkartılan ayaklanmaları bastırması

   özelliklerinden hangileri, meclisin ihtilalci bir karaktere sahip olduğunu kanıtlar?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

D D A A A B

köşetaşı

I. TBMM, ulusal bağımsızlık savaşını yönetmek ve başarıya ulaştırmak amacıyla toplanmıştır.

Meclisin aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle bu amacının dışına çıktığı savunulabilir?

A) Düzenli askeri birlikler kurmakla
B) Uluslararası nitelikli antlaşmalar yapmakla
C) Saltanatı kaldırmakla
D) Otoritesini artırmaya yönelik yasalar hazırlamakla
E) Azınlık ayaklanmalarını bastırmakla

açıklamalı çözüm

I. TBMM'nin özellikleri;

1. Toplumun farklı kesimlerini ve farklı siyasal görüşleri temsil eden milletvekillerinin katılımıyla toplanmıştır. Ancak milletvekilleri ulusal bağımsızlıkla ilgili kararlar alınırken aralarındaki görüş ayrılıklarını bir tarafa bırakarak ortak tavırlar geliştirebilmişlerdir.
2. Bu meclis bir devrim meclisi değildir. Amacı devirim yapmak değildir. Ulusal bağımsızlığı sağlamak amacıyla toplanmıştır.
3. Bir ihtilal meclisidir; amacının dışına çıkarak tek bir devrim yapmış, saltanatı kaldıran bir yasayı kabul etmiştir.
4. Kurucu meclistir; 1921 Anayasası'nı (Teşkilat-ı Esasiye) hazırlamıştır.
5. Olağanüstü meclistir; çabuk ve etkili kararlar alabilmek ve uygulayabilmek için güçler birliği anlayışını benimsemiştir. Bakanları kendi içinden seçerek (meclis hükümeti sistemi) yürütmeyi, milletvekillerinin yargıçlıklarını yaptığı İstiklal Mahkemeleri aracılığıyla da yargı yetkisini kullanmıştır.

"İlham ve kuvvet kaynağı milletin kendisidir."
M. Kemal Atatürk

Köşetaşının çözümü: A, B, D ve E Anlaşma Devletlerini ve işgalleri hedef aldığından ulusal bağımsızlıkla ilgilidir. C şıkkındaysa hedef padişah - monarşi rejimidir ve amaç ulusal egemenliğin sağlanmasıdır.

Yanıt "C" dir.

TEMSİL KURULU

Meclisin açılmasına kadar yasama ve yürütme organı gibi hareket eden bu kurul görevini TBMM'nin açılması ile birlikte bu meclise bırakmıştır.

REJİMİ DEĞİŞTİRMEK

I. TBMM'nin saltanatı kaldırması Osmanlı Devleti'nin monarşik rejiminin resmen bitişi anlamını taşır ve bir ihtilaldir. Bu yönüyle I. TBMM bir ihtilal Meclisi olmuştur.

1. I. TBMM'de farklı sosyal çevreleri temsil eden ve siyasal görüşleri çok farklı olan milletvekilleri görev yapmıştır.

Bu durum, I. TBMM'nin;

I. çok sesliliği esas aldığı
II. Meclis-i Mebusan'ın devamı niteliği taşıdığı
III. güçler ayrılığını benimsediği

yargılarından hangilerini kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. **I. TBMM'nin aşağıdakilerden hangisiyle** "olağanüstü meclis" **özelliği kazandığı söylenebilir?**

A) Monarşik rejime son veren bir devrim yapmakla
B) Güçler birliğini benimsemekle
C) Askerlikle ilgili yasal düzenlemeler gerçekleştirmekle
D) Diplomatik ilişkiler kurmakla
E) Siyasal partilere yer vermemekle

3. **I. TBMM'nin;**

I. egemenliği halka dayandırması
II. askerlik ve milletvekilliğini birlikte yürüten üyelere yer vermesi
III. güçler birliği anlayışını benimsemesi

özelliklerinden hangilerinin meclisin demokratik niteliğini artırdığı savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. I. TBMM'nin açılmasıyla birlikte Anadolu'da ulusal egemenliğe dayalı yeni bir siyasal rejim işlemeye başlamıştır. Ancak fiilen işlerlik kazanan bu yeni rejime cumhuriyet adı verilememiştir.

Bu tutumun geliştirilmesinde aşağıdakilerden hangisinin asıl etken olduğu savunulabilir?

A) Güçler birliğinin benimsenmesinin
B) Kararların oy çokluğuyla alınmasının
C) Demokrasiye olan bağlılığın
D) Padişaha bağlı olan çevrelerin tepkilerini hafifletme amacının
E) Hükümetin meclis içerisinden ve meclisçe belirlenmesinin

5. **I. TBMM'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bu meclisin ihtilalci bir karakter taşıdığının kanıtıdır?**

A) Ulusal egemenlik ilkesini benimsemesi
B) İki yıl olarak belirlenen görev süresini bir yıl daha uzatması
C) Ayaklanmaları bastırmak amacıyla sert tedbirler alması
D) Üyeleri içerisinde Meclis-i Mebusan'da görev almış milletvekillerine de yer vermesi
E) Öncelikli amacının ulusal bağımsızlık olması

6. **I. TBMM'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi meclisin demokratik bir anlayışla oluşturulduğunun göstergesidir?**

A) Üyeleri arasında üst düzey subayların da bulunması
B) Öncelikli amacının ulusal bağımsızlığı sağlamak olması
C) Farklı siyasal görüşlere sahip milletvekillerinden oluşması
D) Yasama ve yürütme yetkilerini bir arada kullanması
E) Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı yönetmesi

karekök

A | B | E | D | A | C

köşetaşı

TBMM'nin açılmasının ardından Osmanlı yönetimi Mustafa Kemal ve arkadaşlarını padişahlık ve hilafete karşı gelmekle suçlamış, halkı kışkırtarak Meclise karşı ayaklanmalar çıkarmıştır.

Buna göre, Osmanlı yönetimi için;

I. ulusal iradeyi yok etmeye çalıştığı

II. dini siyasal amaçlarla kullandığı

III. demokratik nitelik taşıyan gelişmeleri çıkarlarına aykırı bulduğu

yargılarından hangilerini kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

TBMM'ye karşı çıkartılan ayaklanmaların nedenleri;

1. **Osmanlı yönetiminin halkı TBMM'ye karşı kışkırtması:** Şeyhülislam Dürrizade el Seyid Abdullah'ın hazırladığı ve İngiliz uçaklarıyla Anadolu'ya dağıtılan "İstanbul fetvası"nda, M. Kemal ve arkadaşları din düşmanlığıyla ve padişaha karşı isyanla suçlanmıştır. Ayrıca meclisi açanlarla savaşmanın dinin emri olduğu ifadelerine yer verilmiştir.
2. **Bir padişah fermanı ve hükümet bildirisiyle vergilerin ve askerliğin kaldırıldığının duyurulması:** Oysa bu iki konuda TBMM'nin halka yeni fedakarlıklar yüklemesi özellikle askerlik yapmak istemeyenlerin tepkisine yol açmıştır. Ayaklanmaların asıl kitlesi asker kaçakları olmuştur.
3. **Zararlı cemiyetlerin faaliyetleri:** Damat Ferit'in başkanı olduğu Hürriyet ve İtilaf Partisi M. Kemal'i Bolşevik (sosyalist) ve İttihatçı olmakla suçlamıştır. Müderrisler (medrese hocaları) ve din adamlarınca kurulmuş olan Teal-i İslam Cemiyeti ise Yunan ordusunu hilafet ordusu ilan etmiştir. Haliyle halifenin ordusuna karşı savaşmak istemeyenler, kendilerinden savaşmalarını isteyen TBMM'ye karşı ayaklanmışlardır.
4. **Kuvayımilliye liderlerinin düzenli ordunun disiplini altına girmek istememesi:** Çerkez Ethem ve Demirci Mehmet Efe gibi Kuvayımilliye liderleri yeni kurulan düzenli ordunun disiplini altına girmeyi reddettikleri için ayaklanmışlardır.
5. **Azınlıkların bağımsız devlet kurma amacı:** Rumların ve Ermenilerin devlet kurma amaçlı ayaklanmaları, ayaklanmalarda Anadolu'daki etnik (ırksal) farklılıkların da etkili olduğunu gösterir.

İSTANBUL HÜKÜMETİ

TBMM' nin açılmasına tepki olarak M. Kemal ve arkadaşları hakkında "Örfi İdare Harp Divanı'ndan" idam kararı aldırmıştır (24 Mayıs 1920).

ULUSAL İRADE

Sivas Kongresi, Meclis-i Mebusan, TBMM ulusal iradeyi temsil eden oluşumlardır. Bu oluşumları dağıtmaya ya da kapatmaya yönelik girişimler ulusal iradeyi yok etmeye yönelik girişimlerdir.

Köşetaşının çözümü: Bir halk meclisi olan TBMM ulusal iradenin egemenliğini, dolayısıyla demokrasiyi temsil eder. TBMM'ye karşı ayaklanmalar düzenlenmesi Osmanlı yönetiminin ulusal iradeyi yok etmek istediğini ve demokrasi karşıtı bir tutum geliştirdiğini gösterir. Halkı kışkırtırken hilafeti kullanması ise hükümetin, dini siyasal amaçlarla kullanıldığının kanıtıdır.

Yanıt "E" dir.

1. **TBMM'ye karşı ayaklanmaların;**

I. Kuvayımilliye birlikleri

II. azınlıklar

III. padişah ve hükümet

unsurlarından hangilerince desteklenmesi, ayaklanmalarda Anlaşma Devletleri ve iş birlikçilerinin etkili olduğunu kanıtlamak için kullanılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. TBMM'ye karşı çıkartılan ayaklanmaların bastırılmasında Kuvayımilliye liderlerinin çok önemli katkıları olmuştur. Ancak bu liderler düzenli ordunun kurulmasının ardından bu ordunun disiplini ve TBMM'nin yönetimi altına girmeyi kabul etmediği gibi TBMM'ye karşı ayaklanmışlardır.

Buna göre ayaklanmalarda,

I. siyasal

II. dinsel

III. askeri

alanlardan hangilerine bağlı nedenlerin etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Kurtuluş Savaşı'nda Osmanlı yönetiminin bir padişah fermanı ve hükümet bildirisiyle Anadolu'da askerliği ve vergileri kaldırdığını açıklaması TBMM'nin;**

I. askeri gücünün zayıflaması

II. mali gelirlerinin azalması

III. halkı temsil etme özelliğini kaybetmesi

gelişmelerinden hangilerine yol açması beklenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. TBMM'ye karşı ayaklanmalar, hükümetin kışkırttığı cahil topluluklar ve asker kaçaklarının katılımıyla başlamıştır. Ancak zamanla düzenli orduya bağlanmak istemeyen Kuvayımilliye liderlerinin de ayaklandıkları görülmüştür.

Bu durum;

I. ulusal bağımsızlık

II. ulusal egemenlik

III. direniş yöntemleri

alanlarından hangilerinde toplumda bir görüş birliğinin oluşmadığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

5. İstanbul Hükümeti, Mustafa Kemal'in hakkında tutuklama kararı çıkartmış ama bu kararı uygulatamamıştır. Daha sonra, TBMM'yi açmasıyla birlikte hükümet Örfi İdare Harp Divanı'nda aldırdığı kararla Mustafa Kemal'in yakalanması halinde idamına karar vermiştir.

Buna göre, hükümetin;

I. Anadolu'daki direnişi önlemekte yetersiz kaldığı

II. otoritesini güçlendirme arayışına girdiği

III. kararlarına yasal dayanak oluşturmaya çalıştığı

yargılarından hangilerine varılabilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

6. **TBMM'ye karşı ayaklanmaların başlamasına neden olan aşağıdaki gelişmelerden hangisi ayaklanmalarda etnik farklılıkların da etkili olduğunu kanıtlar?**

A) Hükümetin halkı TBMM'ye karşı kışkırtması

B) Şeyhülislamın TBMM'yi hedef alan bir fetva yayınlaması

C) Mustafa Kemal ve arkadaşlarının İttihatçı olmakla suçlanması

D) Azınlıkların bağımsız devlet kurmayı amaçlaması

E) Kuvayımilliye liderlerinin düzenli orduya katılmak istememesi

karekök

A | B | C | C | E | D

köşetaşı

İstanbul Hükümeti'nin Anadolu'da çıkarttığı ayaklanmaların aşağıdaki özelliklerinden hangisi, doğrudan ulusal iradenin yok edilmek istendiğinin göstergesidir?

A) Ayaklanmalarda asker kaçaklarının da yer alması
B) TBMM'yi ortadan kaldırma amacı taşımaları
C) İstanbul'u çevreleyen alanlarda tampon bölgeler oluşturmaları
D) İtilaf Devletlerince desteklenmeleri
E) Kuvayımilliye birliklerince bastırılmaları

açıklamalı çözüm

TBMM'ye karşı ayaklanmalar dört grupta toplanmaktadır:

1. İstanbul Hükümeti ve İngilizlerin birlikte çıkarttığı ayaklanmalar

a) Anzavur ayaklanması: Balıkesir, Manyas çevresi

b) Kuva-i İnzibatiye : İzmit-Kocaeli çevresi

yorum: Bu bölgelerin İstanbul'u çevrelediği göz önüne alınırsa, İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletlerinin amacının Milli Mücadele'ye karşı İstanbul ve Boğazların güvenliğini sağlayacak tampon bölgeler oluşturmak olduğu görülür.

2. Doğrudan İstanbul Hükümetince çıkartılan ayaklanmalar

a) Bolu, Düzce, Hendek, Adapazarı ayaklanmaları
b) Yozgat, Yenihan, Boğazlıyan ayaklanmaları
c) Konya Ayaklanması
d) Afyon Ayaklanması

yorum: Bu bölgelerin Ankara'yı çevrelediği dikkate alındığında amacın TBMM'yi ortadan kaldırmak olduğu görülür.

3. Azınlık Ayaklanmaları

a) Doğu Karadeniz'de Pontus Devleti kurmak amacıyla Rumların ayaklanmaları

b) Çukurova çevresinde devlet kurmak amacıyla Ermenilerin ayaklanmaları

yorum: Azınlık ayaklanmaları bağımsızlık amaçladığı için ülke bütünlüğünü hedef almıştır.

4. Başlangıçta Milli Mücadele taraftarıyken sonradan ayaklananlar

a) Milli Aşireti ayaklanması: Urfa ve çevresinin Fransızlara karşı savunulmasında önemli görevler üstlenen aşiret daha sonra Fransızların devlet kurma vaadlerinin etkisiyle TBMM'ye karşı ayaklanmıştır.

b) Kuvayımilliyecilerin ayaklanmaları: Demirci Mehmet ve Çerkez Ethem düzenli ordunun disiplini altına girmek istememişler ve ayaklanmışlardır.

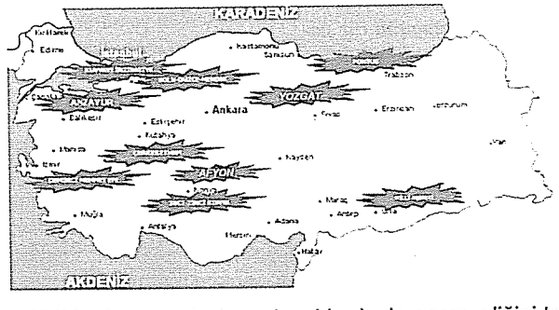

Köşetaşının çözümü: TBMM, ulusal iradeyi ve ulusal iradenin egemenliğini temsil eder. Eğer paragraf ya da öncülde TBMM yararına bir düzenleme varsa ulusal irade etkili kılınmaya çalışılmakta, aksi bir fiil söz konusuysa ulusal irade yok edilmek istenmektedir. *Yanıt "B" dir.*

1. Kurtuluş Savaşı'nda İstanbul Hükümeti'nce çıkarılan ayaklanmalarda TBMM'yi çepeçevre sararak ortadan kaldırmak amaçlanmıştır.

Aşağıdaki ayaklanmalardan hangisinin doğrudan bu amaçla çıkartıldığı söylenemez?

A) Bolu ayaklanması
B) Yozgat ayaklanması
C) Konya ayaklanması
D) Afyon ayaklanması
E) Milli Aşireti ayaklanması

2. Anlaşma Devletlerinin İstanbul'u resmen işgal ettikleri halde iş başında bıraktığı İstanbul Hükümeti, yayınladığı bildirilerle halkı TBMM'ye karşı kışkırtmıştır.

İstanbul Hükümeti'nin bu politikayla;

I. ulusal birliği korumak
II. Anlaşma Devletlerinin güvenini kazanmak
III. Anadolu'daki otoritesini güçlendirmek

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. Fransız işgaline karşı Urfa'nın savunulmasında önemli görevler üstlenen Milli Aşireti daha sonra Fransızların kendilerine devlet kurmayı vadetmesinin etkisinde kalarak TBMM'ye karşı ayaklanmıştır.

Bu durum Fransızların;

I. bölgedeki feodal yapılanma
II. dinsel değerler
III. padişaha olan bağlılık

olgularından hangilerini çıkarları doğrultusunda kullandıkları söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. Milli Mücadele Dönemi'nde Anlaşma Devletlerinin Balıkesir ve Kocaeli çevrelerinde başlayan ve TBMM'yi hedef alan ayaklanmalar çıkartmakla;

I. işgalleri altında bulunan Boğazlar ve İstanbul'un güvenliğini sağlamak
II. TBMM'nin direnme gücünü kırmak
III. Osmanlı Devleti'nin egemenlik anlayışını değiştirmek

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

5. TBMM'ye karşı özellikle Orta Anadolu'da çıkan isyanlarda, İstanbul Hükümeti'nin Mustafa Kemal ve arkadaşlarını asi olarak suçlamaları etkili olmuştur.

Bu ayaklanmalarda Osmanlı yönetiminin aşağıdakilerden hangisini, halkı kışkırtmak için kullandığı savunulabilir?

A) Halkın padişaha bağlılığını
B) Kuvayımilliye birliklerinin halka karşı hukuk dışı uygulamalarını
C) Anadolu'daki işgalleri
D) Manda ve himaye düşüncesini
E) Etnik farklılıkları

6. TBMM'ye karşı azınlıklar tarafından çıkartılan ayaklanmaların aşağıdakilerden hangisini doğrudan hedef aldığı savunulabilir?

A) Siyasal rejimi
B) Ülke bütünlüğünü
C) Mevcut Hükümeti
D) İtilaf Devletlerinin politikalarını
E) Manda ve himaye taraftarlarını

karekök

E A A C A B

köşetaşı

I. TBMM, kendisine karşı düzenlenen ayaklanmalar karşısında Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu çıkartmış ve kanunu uygulayabilmek amacıyla yargıçlarını milletvekilleri arasından atadığı İstiklal Mahkemeleri'ni kurmuştur.

Buna göre TBMM'nin;

I. yasama
II. yürütme
III. yargı

yetkilerinden hangilerini kullandığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

TBMM'nin Ayaklanmalar Karşısında Aldığı Önlemler:

1. İstanbul'la bağlantı ve resmi haberleşmeler kesilmiştir.
2. 29 Nisan 1920'de Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkartılmış, İstanbul'dan emir almaya devam edenler ve asker kaçakları vatan haini kabul edilmiştir. Hiyanet-i Vataniye Kanunu TBMM'nin çıkardığı ilk kanundur.
3. Bu kanunun uygulanması için yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur (18 Eylül 1920).

   yorum: Bu mahkemeler TBMM'nin olağan yetkisi (yasama yetkisi)nin dışına çıkarak yargı yetkisini kullandığını gösterir ki bu bir güçler birliği uygulamasıdır.
4. Yunanlılarla savaşması gereken dört tümenden fazla Kuvayımilliye birliği cepheden çekilerek ayaklanmaların bastırılmasında kullanılmıştır.
5. İstanbul fetvasına karşı Ankara müftüsünün önderliğinde Anadolu'daki müftülerin katılımıyla hazırlanan bir karşı fetva yayınlanmıştır. Böylece Osmanlı yönetiminin dini kullanarak halkı kışkırtması önlenmeye çalışılmıştır.
6. TBMM, dinin kendisine karşı ayaklanmalarda kullanılmasını önlemek için 1921 Anayasası'nda Ahkam-ı Şeriye'nin (Şeriat Hükümleri'nin) uygulanması yetkisini üstlenmiştir.

Köşetaşının çözümü: TBMM'nin kanun çıkarması yasama yetkisini, yasayı uygulaması ve yargıçların atamasını yapması yürütme yetkisini, yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı İstiklal Mahkemeleri'ni kurmasıyla da yargı yetkisini kullandığını gösterir.

Yanıt "E" dir.

ŞARTLAR OLAĞANÜSTÜYKEN

Dört tümenden fazla Kuvayımilliye birliğinin cepheden çekilerek ayaklanmaların bastırılmasında kullanılması, Yunanlıların Batı Anadolu'daki ilerleyişini kolaylaştırmıştır.

TEDBİRLER DE ÖYLEDİR

İstiklal Mahkemeleri 1920 - 23, 1923 - 27 arası olmak üzere iki dönem görev yapmıştır. I. dönemde asker kaçaklarının yargılanması ve TBMM'ye karşı ayaklanmaların bastırılmasında çalışmıştır. II. dönem İstiklal Mahkemeleri ise Şeyh Sait İsyanı ve Cumhuriyete karşı işlenen suçlar için görev yapmıştır.

1. **I. TBMM'nin kendisine karşı başlatılan ayaklanmalar karşısında aldığı aşağıdaki önlemlerden hangisi bu meclisin olağanüstü yetkilere sahip olduğunu kanıtlar?**

   A) Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarması
   B) Milletvekillerinin yargıçlıklarını yaptığı İstiklal Mahkemeleri'ni kurması
   C) Ayaklanmaların bastırılmasında Kuvayımilliye birliklerini kullanması
   D) İstanbul'la resmi ilişkileri kesmesi
   E) Anadolu'daki müftülere fetva yayınlatması

2. **I. TBMM'nin;**

   I. Hıyanet-i Vataniye Yasası'nı çıkarma
   II. İstanbul Hükümeti'yle resmi ilişkileri kesme
   III. siyasal partilere yer vermeme

   uygulamalarından hangileriyle, doğrudan meclis otoritesine güç kazandırmayı amaçladığı <u>söylenemez</u>?

   A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

3. **Milli Mücadele Dönemi'nde TBMM'ye karşı çıkartılan ayaklanmaları önlemek amacıyla meclisin;**

   I. Hıyanet-i Vataniye Yasası'nı çıkarma
   II. İstiklal Mahkemeleri'ni kurma
   III. Anadolu'daki müftülere fetva yayınlatma

   girişimlerinden hangileriyle, halkın dinsel değerlere olan bağlılığından yararlanmayı amaçladığı söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. TBMM'ye karşı ayaklanmalarda yer alan ayaklanmacıların çoğunluğunu asker kaçakları oluşturmuştur. TBMM bu durum karşısında önlem olarak yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı İstiklal Mahkemeleri'ni kurmuş, böylece asker kaçağı sayısının azaltılması amaçlanmıştır.

   Bu düzenlemenin;

   I. meclisin demokratik niteliğinin geliştirilmesi
   II. ayaklanmaların şiddetini yitirmesi
   III. TBMM'nin otoritesinin arttırılması

   durumlarından hangilerinde etkili olması <u>beklenemez</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. TBMM Yunanlılarla savaşması gerektiği halde dört tümenden fazla Kuvayımilliye birliğini cepheden çekerek kendisine karşı çıkartılan ayaklanmalarda kullanmak zorunda bırakılmıştır.

   Bu durumun;

   I. meclisin olağanüstü yetkilerini kullanması
   II. ulusal bağımsızlık mücadelesinin yürütülmesi
   III. İstanbul Hükümeti'yle ilişkilerin kesilmesi

   gelişmelerinden hangilerini zorlaştırdığı savunulabilir?

   A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

6. TBMM, Şeyhülislam Dürrizade el-Seyit tarafından yayınlanan İstanbul Fetvası'na Anadolu'da görevli müftülerin karşı fetvasıyla cevap vermiştir. Böylelikle dinin kendisine karşı kullanılmasını önlemek istemiş, dinsel hükümleri uygulama yetkisini üstlenmeye yönelik yasal düzenlemeler yapmıştır.

   TBMM'nin bu tutumunun;

   I. ulusal egemenlik
   II. laiklik
   III. olağanüstü meclis yapısı

   olgularından hangileriyle ters düştüğü savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

B	B	C	A	A	B

köşetaşı

Osmanlı Devleti'nde Kanun-i Esasi, savaşa ve barışa karar verme yetkisini Meclis-i Mebusan'a bırakmıştır. Oysa Sevr Antlaşması, Meclis-i Mebusan kapalı olduğu için padişah tarafından toplanan ve Saltanat Şurası adı altında, gelişi güzel oluşturulan bir kurula onaylatılmıştır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine engel oluşturduğu savunulabilir?

A) Anlaşmanın hukuken geçerlilik kazanmasına
B) Azınlık haklarının genişletilmesine
C) TBMM'nin antlaşma hükümlerine tepki göstermesine
D) Anadolu'daki işgallerin devam etmesine
E) Antlaşmada askeri yaptırımlar içeren hükümlerin yer almasına

açıklamalı çözüm

➔ Anadolu'daki direnişin gün geçtikçe büyümesi ve TBMM'nin açılması karşısında Osmanlı Devleti'yle yapacakları barış antlaşmasının bir an önce imzalatmak isteyen Antlaşma Devletleri;

1. San - Remo'da bir konferans toplayarak daha sonra Sevr Antlaşması adını alacak olan antlaşmanın taslak metnini hazırlamışlar ve Osmanlı yönetiminden bu metni kabul etmesini istemişlerdir.
2. Antlaşmanın kabul edilmesini çabuklaştırmak ve Osmanlı yönetimi üzerinde baskı oluşturabilmek amacıyla Batı Anadolu'daki Yunan ordusunu harekete geçirmişlerdir.

➔ Yunanlıların Batı Anadolu'daki taarruzlarının hemen ardından Trakya'ya asker çıkarmaları karşısında İstanbul'u kaybetmesinin paniğine kapılan padişah Şuray-ı Saltanat adı verilen bir kurul toplamış ve Anlaşma Devletlerince hazırlanan barış antlaşması metnini bu kurula onaylatmıştır. Daha sonra bu antlaşma, Sevr kentine giden hükümet üyelerince imzalanmıştır (10 Ağustos 1920).

➔ Bu barış antlaşması taslağında Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetimi oluşturulmakta, Adana çevresi Fransızlara, Akdeniz Bölgesi İtalyanlara bırakılmaktaydı. Doğu Anadolu'da bir Ermeni ve Kürt devleti Batı Anadolu'da Yunanlılar vasıtası ile Rusya'nın güneye yayılmasını önleyecek tampon bölgeler oluşturulmaktaydı.

➔ Savaşa ve barışa karar verme yetkisi Osmanlı Anayasası (Kanun-i Esasi) gereğince Meclis-i Mebusan'a aittir. Meclis-i Mebusan 5 Nisan 1920'de resmen kapatılmış, bir daha da toplanmamıştır. Bu yüzden antlaşma meclisin onayı olmaksızın, anayasaya aykırı bir şekilde kabul edilmiştir.

➔ TBMM 30 Nisan 1920 tarihli bir bildiriyle kendisinin onaylamadığı hiçbir diplomatik belgenin kabul edilmeyeceğini belirtmiştir.

yorum: Bu girişim, TBMM'nin kendisini ulusun tek temsilcisi saydığını gösterir.

Köşetaşının çözümü: Bir belgenin hukuken geçerlilik kazanabilmesi anayasaya uygunluğuyla mümkündür. Sevr Antlaşması'nın Kanun-i Esasi'ye aykırı bir şekilde kabul edilmesi hukuken geçersiz bir belge olmasına yol açmıştır.

Yanıt "A" dır.

22 Haziran 1920
Yunan taaruzunun başlangıcı

30 Haziran 1920
Balıkesir'in Yunanlılarca işgal edilmesi

8 Temmuz 1920
Bursa ve Uşak'ın Yunanlıların eline geçmesi

UYARI

Yunanlıların bu kadar kısa bir zamanda Batı Anadolu'nun büyük bölümünü ele geçirmesi iki nedene dayandırılabilir:

I. Karşılarında düzenli bir ordunun olmayışı

II. Dört tümenden fazla Kuvayımilliye birliğinin cepheden çekilerek TBMM'ye yönelik ayaklanmalarda kullanılması

1. Anlaşma Devletleri'nin, Sevr Antlaşması'nı kabul ettirebilmek amacıyla harekete geçirdikleri Yunan ordusu, çok kısa bir zamanda Batı Anadolu'nun büyük bölümünü işgal etmiştir.

Yunan ordusunun bu kadar kolay ilerleyebilmesinde;

I. karşılarında düzenli bir ordunun bulunmaması
II. bazı Kuvayımilliye birliklerinin ayaklanmaların bastırılmasında kullanılması
III. TBMM'nin Batı Anadolu topraklarını gözden çıkarmış olması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. Anlaşma Devletleri istedikleri barış antlaşması metnini Osmanlı Hükümeti'ne kabul ettirmeye çalışırken, Batı Anadolu'daki Yunan birliklerini de taarruza geçirmişlerdir.

Anlaşma Devletleri bu tutumlarıyla;

I. Osmanlı yönetimi üzerinde baskı oluşturmak
II. antlaşmanın kabul edilmesini çabuklaştırmak
III. Anadolu'daki direnişi zayıflatmak

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik hareket ettikleri savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. **Kurtuluş Savaşı sırasında Osmanlı yönetiminin;**

I. Sivas Kongresi'nin toplanmasını önlemeye çalışma
II. TBMM'ye karşı ayaklanmalar çıkartma
III. Meclis-i Mebusan'ın Misakımilli'yi kabul etmesine karşın Sevr Antlaşması'nı onaylama

politikalarından hangileriyle halk iradesine aykırı hareket ettiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. **TBMM'nin ayaklanmaları bastırmak için çabaladığı bir dönemde Yunan ordusunun Anadolu'daki işgallerini geniş alanlara yayması;**

I. iç politikada karşılaşılan sorunların dış politikayı olumsuz etkilediği
II. ulusal birliğin sağlanmasında zorluklarla karşılaşıldığı
III. TBMM'nin demokratik niteliğini kaybettiği

yargılarından hangilerine kanıt oluşturmaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. TBMM, 30 Nisan 1920 tarihli bir bildiriyle kendisinin onaylamadığı hiçbir diplomatik belgenin kabul edilmeyeceğini belirtmiştir.

TBMM'nin bu bildiriyi yayınlamakla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

A) Ulusun tek temsilcisi olmayı
B) Güçler birliğini uygulamayı
C) Ayaklanmaları bastırmayı
D) Savunma stratejilerini değiştirmeyi
E) Misakımilli sınırlarını genişletmeyi

6. İngiltere, Sevr Antlaşması'nın taslak çalışmasında ve asıl metninde Yunanlılar ve Ermenileri kullanarak tampon devletler kurma ve Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetimi oluşturmayı amaçlamıştır.

İngiltere'nin bu tutumuyla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenebilir?

A) Osmanlı yönetimini demokratikleştirmeyi
B) Sovyet Rusya'nın güneye yayılmasını önlemeyi
C) Boğazları tek başına yönetmeyi
D) İtalya ve Fransa'nın işgal alanlarını genişletmeyi
E) Anadolu topraklarını tamamen terk etmeyi

karekök

D | E | E | C | A | B

köşetaşı

Sevr Antlaşması'nın, Osmanlı Devleti'nde uygulanmasını öngördüğü;

I. asker sayısını sınırlandırma

II. kendine ait bütçesi olan uluslararası bir boğazlar komisyonu oluşturma

III. azınlıkların her dereceden okul açabilmesine olanak sağlama

durumlarından hangileri bağımsız devlet anlayışına <u>aykırıdır</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Sevr Antlaşması Hükümleri:

1. Doğu Trakya ve Batı Anadolu (Ege Adalarının tamamıyla birlikte) Yunanlılara; Güneybatı Akdeniz, Konya çevresi, Rodos ve 12 Ada İtalya'ya; Çukurova, Adana, Malatya ve Sivas çevresi Fransa'ya bırakılmıştır. Arap topraklarında İngiliz ve Fransız mandası oluşturulmuştur.
2. Doğu Anadolu'da Ermeni ve Güneydoğu Anadolu'da Kürt devletinin kurulması öngörülmüştür.
3. Boğazlarda kendine ait bir bayrağı ve bütçesi olan bir uluslararası komisyon yönetimi oluşturulmuştur.
4. Osmanlı toprakları Orta Anadolu ve Batı Karadeniz'den ibaret küçük bir alanla sınırlandırılmış ve antlaşmayı kabul etmemesi durumunda bu toprakların da elinden alınacağı belirtilmiştir.
5. Azınlıklara her dereceden okul açma hakkı verilmiştir.
6. Anlaşma Devletlerinin tamamı kapitülasyonlardan yararlanabilir hale getirilmiştir.
7. Osmanlı vatandaşları Anlaşma Devletleri'nden birinin uyruğuna geçme durumunda kapitülasyonlardan yararlanma hakkı elde etmiştir.

   yorum: Bu madde kapitülasyonların kapsamında değil, kapitülasyonlardan yararlanan kişi sayısında değişikliğe yol açar.
8. Osmanlı Devleti'nin bütçesinin uluslararası bir komisyon tarafından hazırlanması, Osmanlı parasının cins ve miktarının bu komisyonca belirlenmesi, komisyonun onayı olmaksızın borç alınamaması kararlaştırılmıştır. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin gelirlerinin bir bölümünün alacaklı olan devletler için Duyun-u Umumiye İdaresi'ne aktarılması öngörülmüştür.
9. Osmanlı Devleti'ne ağır bir savaş tazminatı ödeme zorunluluğu getirilmiştir.
10. Osmanlı askeri gücü 50.700 kişilik bir jandarma gücüyle sınırlandırılmış, zorunlu askerlik ve silah sanayii kurulması yasaklanmıştır.

    yorum: Osmanlı Devleti'ni askeri ve ekonomik açıdan çökerterek antlaşmayla oluşan düzene karşı direnme olasılığını yok etme amacı taşımışlardır.

Köşetaşı çözümü: Bir devletin içişlerine karışılmasının bilinen en kolay yollarından biri de azınlık haklarını kullanmaktır. Azınlıklar için ayrıcalıklar istemek, askeri sınırlandırmalarda bulunma ve boğazlarda komisyon kurma (devlet içerisinde devlet kurmak gibi bir durumdur) düzenlemeleri, Osmanlı Devleti'nin içişlerine karışıldığını gösterir. Üç uygulama da bağımsız devlet anlayışıyla çelişir. *Yanıt "E"dir.*

Unutmamalı

Bir devletin;

fiilen bitişi, kurumlarının işlerliğini yitirmesiyle,

hukuken bitişi, diplomatik belgelerde yok sayılmasıyla

resmen bitişi, mevcut siyasal rejiminin tamamen ortadan kalkmasıyla

gerçekleşir.

Sevr Antlaşması

1. *Osmanlı Devleti, hukuken ve resmen varlığını devam ettirse dahi fiilen bittiği anlamını taşımaktadır.*
2. *Hukuken geçerliliğe sahip değildir; Osmanlı Anayasası'na aykırı bir şekilde Meclis-i Mebusan'ın onayı olmaksızın kabul edilmiştir.*
3. *Yürürlüğe girmemiştir; TBMM bu antlaşmayı kabul etmemiş ve bu antlaşmaya karşı yaptığı Kurtuluş Savaşı'nı kazanmıştır. Sevr Antlaşması, Osmanlı'nın yaptığı son antlaşma olmasının yanısıra Ayastefanos Antlaşması'yla (1878) birlikte yürürlüğe girmeyen iki antlaşmadan biridir.*

1. Sevr Antlaşması Meclis-i Mebusan'ın onayı olmadan imzalanmış, TBMM tarafından da kabul edilemez bulunmuştur.

   Bu durumun Sevr Antlaşması'nın;

   I. hukuken geçerlilik taşımama

   II. yürürlüğe girmeme

   III. uluslararası destek bulamama

   özelliklerinden hangilerini kazanmasında etkili olduğu söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. **Sevr Antlaşması'nın Osmanlı Devleti'yle ilgili aşağıdaki düzenlemelerinden hangisiyle, devlet içerisinde devlet kurulduğu söylenebilir?**

   A) Osmanlı Devleti'ni ağır bir savaş tazminatı ödemek zorunda bırakmakla

   B) Azınlıklara her derecede okul açma hakkı sağlamakla

   C) Boğazlarda kendine ait bayrağı ve bütçesi olan uluslararası bir komisyon yönetimi oluşturmakla

   D) Anlaşma Devletlerinin tamamının kapitülasyonlardan yararlanabilir duruma getirmekle

   E) Osmanlı Devleti'nin silah sanayi kurmasına engel olmakla

3. Bir devletin resmen son bulabilmesi için mevcut rejiminin ve rejimiyle ilgili kurumlarının tamamen ortadan kalkması gereklidir.

   Bu bilgi doğrultusunda, Osmanlı Devleti'nin Sevr Antlaşması'yla fiilen sona erdiği halde resmi varlığını devam ettirebilmesi aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

   A) Padişahın varlığını devam ettirmesine

   B) TBMM'nin Sevr Antlaşması'nı kabul etmemesine

   C) Boğazların tamamen elden çıkmamasına

   D) Sevr Antlaşması'nın hukuken geçerlilik kazanmamasına

   E) TBMM'nin yeni bir hükümet kurmasına

4. **Sevr Antlaşması'nda, Osmanlı Devleti'nin;**

   I. ağır bir savaş tazminatı ödemek zorunda bırakılması

   II. askeri gücünün sınırlandırılması

   III. bütçesinin uluslararası bir komisyon tarafından hazırlanması

   durumlarından hangileri, devletin içişlerine karışıldığına kanıt olarak <u>gösterilemez</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Sevr Antlaşması'nın bir maddesiyle kapitülasyonların Anlaşma Devletlerinin tamamının kullanımına açılması istenmiştir. Ayrıca Osmanlı uyrukluların Anlaşma Devletlerinden birinin vatandaşlığına geçmesi halinde kapitülasyonlardan yararlanma hakkı elde etmesi öngörülmüştür.

   Bu düzenlemeyle kapitülasyonların;

   I. içerdiği ayrıcalıklara çeşitlilik kazandırıldığı

   II. kullanımının yaygınlaştırılmaya çalışıldığı

   III. bağımsızlıkla çelişen özelliklerden arındırıldığı

   yargılarından hangilerine <u>ulaşılamaz</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

6. Sevr Antlaşması'nda Anadolu topraklarının bir bölümünün etnik unsurlar arasında paylaştırılması ve bu esasa dayalı yeni devletler kurulması öngörülmüştür.

   Bu durum Osmanlı Devleti'nin;

   I. imparatorluk karakteri gösterme

   II. monarşik rejimle yönetilme

   III. sanayileşmeyi tamamlayamama

   niteliklerinden hangilerinde bir değişikliğe yol açması beklenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

kare kök

D | C | A | A | E | A

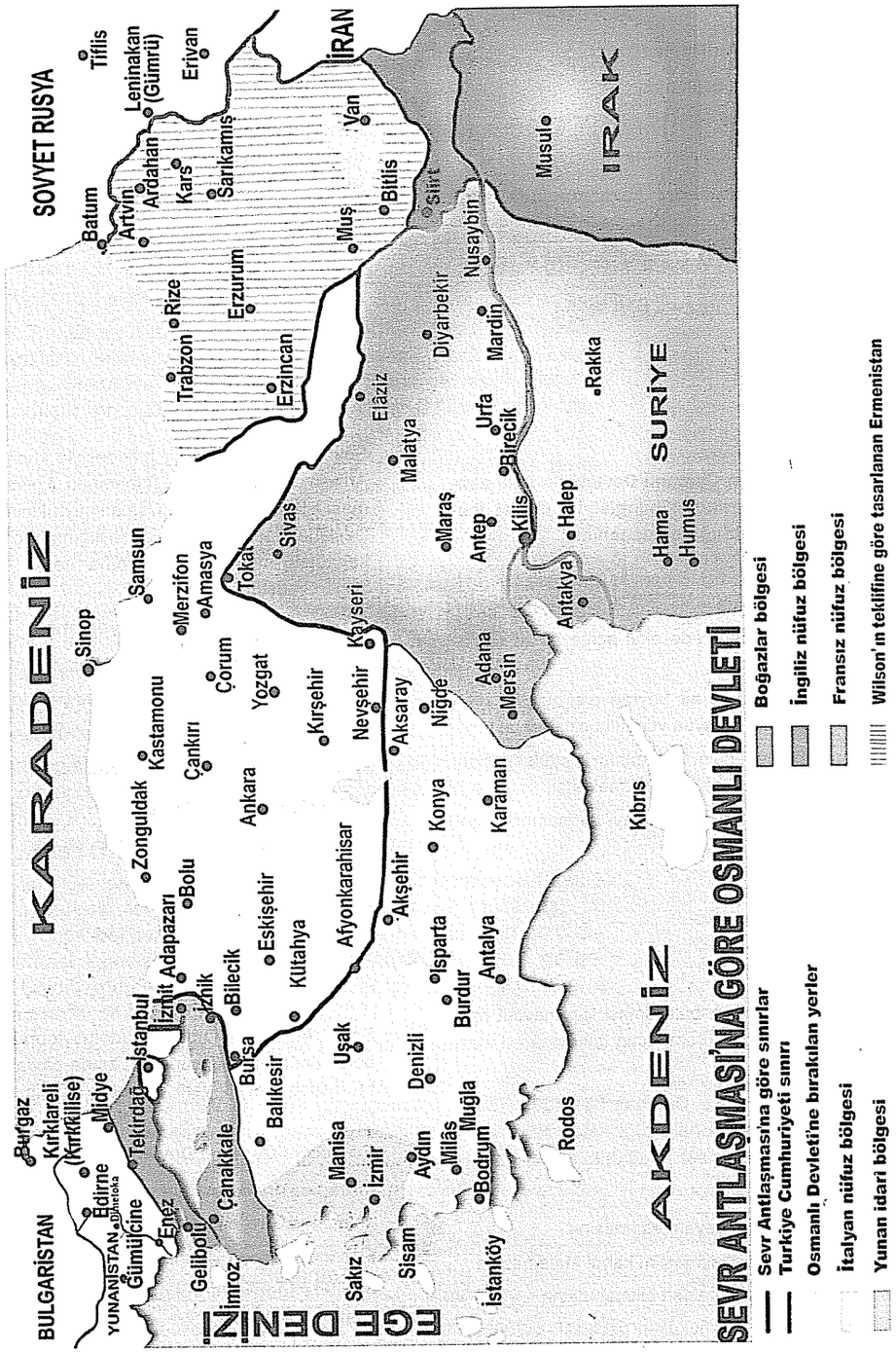

SEVR ANTLAŞMASI'NA GÖRE OSMANLI DEVLETİ

TARAMA TESTİ

Yeni Türk Devleti'nin doğuşu (I. TBMM)

1. Olağan bir demokraside parlamentonun asıl görevi yasama yetkisini kullanmaktır.

Aşağıdakilerden hangisi, TBMM'nin asıl görevinin dışına çıktığını gösterir?

A) Bağımsızlığın sağlanması amacına öncelik vermesi
B) Milletvekili sayısını sınırlı tutması
C) Meclis Hükümeti sistemini benimsemesi
D) Kendi üzerinde bir kuvvet kabul etmemesi
E) İki yıl olan görev süresini bir yıl uzatması

2. **I. TBMM'de alınan;**

I. Mecliste beliren iradenin yurdun geleceğine el koyması temel ilkedir.
II. Yasama ve yürütme yetkileri TBMM'ye aittir.
III. Padişah kurtarıldığında meclis tarafından hazırlanacak yasaya bağlı durumunu alır.

kararlarından hangileri, meclisin hükümeti denetleme görevini zorlaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

3. **TBMM 17 Haziran 1920 tarihli bir düzenlemeyle Osmanlı Hükümeti'nin yapacağı antlaşmaları yok sayacağını belirten bir bildiri yayınlamakla;**

I. kendisini halkın gerçek temsilcisi sayma
II. yasama ve yürütme yetkilerini birlikte kullanma
III. olağanüstü meclis niteliği kazanma

durumlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik bir tutum geliştirdiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. **TBMM'nin** "Mecliste beliren iradenin yurdun geleceğine el koyması temel ilkedir ve TBMM'nin üstünde bir kuvvet yoktur." **kararını almakla aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmek istediği savunulabilir?**

A) Milli egemenliğin sağlanmasını
B) Yürütme yetkisini de kullanmayı
C) Padişaha bağlı olduğunu kanıtlamayı
D) Osmanlı anayasal düzenini devam ettirmeyi
E) Anlaşma Devletleri'yle ilişkilerini düzeltmeyi

5. **I. TBMM'nin aldığı;**

I. TBMM'nin üstünde hiç bir kuvvet yoktur.
II. Yasama ve yürütme yetkisi TBMM'ye aittir.
III. Padişah baskı ve zordan kurtarıldığında meclisin hazırlayacağı yasaya bağlı durumunu alır.

kararlarından hangileri ulusal egemenliğe dayalı yeni bir rejimin kurulmakta olduğunu gösterir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

6. I. TBMM bir ihtilal meclisi olmasına karşın meclisin bazı uygulamalarının bu özellikle çeliştiği görülmüştür.

TBMM'nin aşağıdaki uygulamalarından hangisi bu durumu kanıtlar niteliktedir?

A) Yasama ve yürütme yetkilerini birlikte kullanması
B) Yeni bir hükümet kurması
C) 1921 Anayasası'nı hazırlaması
D) Aldığı kararlardan bazılarında padişahın kurtarılması amacına yer vermesi
E) Ayaklanmaları bastırmak için sert tedbirler alması

7. **TBMM'nin kendisine karşı çıkartılan ayaklanmalar karşısında sert tedbirler almasının, aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenebilir?**

A) Devlet otoritesi oluşturmaya
B) Halk iradesini temsil etmeye
C) Uluslararası alanda kabul görmeye
D) Demokratik niteliğini geliştirmeye
E) Meclis Hükümeti sistemini benimsemeye

8. Anlaşma Devletlerince desteklenen Yunan orduları bir yandan Batı Anadolu'da diğer yandan Meriç ırmağını geçerek İstanbul yönünde askeri harekata başlamışlardır. Bunun üzerine Padişah bir şura toplayarak Anlaşma Devletleri tarafından diplomatik görüşmelere yer vermeksizin hazırlanmış olan Sevr Antlaşması'nı onaylatmıştır. Oysa Kanun-i Esasi bu onay yetkisini Meclis-i Mebusan'a bırakmıştır.

Buna göre Sevr Antlaşması'nın;

I. anayasal düzen
II. devletlerin eşitliği prensibi
III. monarşiye dayalı siyasal rejim

olgularından hangileri yok sayılarak hazırlandığı ve onaylandığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

9. **Sevr Antlaşması'nın aşağıdaki özelliklerinden hangisi, antlaşmanın devletlerin eşitliği prensibini ihlal ettiğinin göstergesidir?**

A) Tek taraflı hazırlanmış olması
B) Zorunlu askerliği yasaklaması
C) Osmanlı yönetiminin resmi varlığını devam ettirmesi
D) Yürürlüğe girmemesi
E) Osmanlı Devleti açısından I. Dünya Savaşı'nı bitirmesi

KONU TESTİ - 1

1. 1921 Anayasası'nda her türlü kanunun hazırlanması, değiştirilmesi ve kaldırılması yetkilerinin TBMM'ye ait olduğu belirtilmiştir.

Buna göre, I. TBMM'nin;

I. yasama
II. yürütme
III. yargı

yetkilerinden hangilerini kullandığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

2. **I. TBMM'nin toplumun farklı kesimlerini temsil etmesi ve yeni bir ulus - devlet kurmaya çalışması, bu meclisin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilgilidir?**

A) Demokrasiyi ve milliyetçiliği esas almasıyla
B) Meclis Hükümeti sistemini benimsemesiyle
C) Kurucu bir meclis niteliği göstermesiyle
D) Yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kullanmasıyla
E) Düzenli bir ordu kurmasıyla

3. **I. TBMM'de alınan;**

I. Mecliste beliren iradenin yurdun geleceğine el koyması temel ilkedir.
II. Yasama ve yürütme yetkileri TBMM'ye aittir.
III. Padişahın durumu baskı ve zordan kurtarıldığında, meclisin hazırlayacağı yasayla belirlenecektir.

kararlarından hangileri, Osmanlı Devleti'nin mutlakiyete dayalı egemenlik anlayışının değişmeye başladığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

4. **Ulusal bağımsızlık mücadelesi yürüten I. TBMM, bütçesinden aşağıdaki alanlardan hangisi için daha çok pay ayırmak zorunda kalmıştır?**

A) Ekonomik kalkınma
B) Eğitim düzeyinin geliştirilmesi
C) Savunma harcamaları
D) Sivil bürokrasinin oluşturulması
E) Ulusal sanayinin kurulması

5. **I. TBMM'nin, aşağıdaki girişimlerinden hangisiyle ulusun tek temsilcisi olmayı amaçladığı savunulamaz?**

A) Kendisinin onaylamadığı uluslararası bir belgeyi geçersiz kabul etmekle
B) İstanbul Hükümeti'nin yaptığı işleri yok saymakla
C) Yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kullanmakla
D) Yayınladığı demeç ve bildirilerde padişaha karşı açık bir tavır almamakla
E) Osmanlı yönetiminin gerçekleştirdiği diplomatik ilişkilerin kendisini bağlamayacağını açıklamakla

6. Mustafa Kemal, Meclis-i Mebusan'ın kapatılmasının ardından İstanbul'dan kaçarak Anadolu'ya gelebilen bazı milletvekillerinin I. TBMM'de görev almasını sağlamıştır.

Mustafa Kemal'in bu tutumuyla;

I. birlik ve beraberlik sağlama
II. Osmanlı yönetim şeklini devam ettirme
III. ulusal iradeye saygılı olma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

7. **I. TBMM'de milletvekillerinin;**

I. iki yıllığına görev yapmaları

II. değişik meslek gruplarından olmaları

III. yasama, yürütme ve yargı yetkilerini bir arada kullanmaları

özelliklerinden hangileri ulusal bağımsızlık mücadelesinin yönetilmesini kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

8. **I. TBMM'nin açılması ile Anadolu'da ulusal egemenliğe dayalı yeni bir rejime geçilmiş olmasına karşın, bu yeni rejime Cumhuriyet adı verilememesinde;**

I. kamuoyunun böyle bir rejim değişikliğine hazır olmaması

II. ulusal birlik ve beraberliğin korunmaya çalışılması

III. padişaha bağlı çevrelerin tepkisinden çekinilmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. I. TBMM açıldığında, meclis içerisinde üyelerini padişahın atayacağı bir Ayan Meclisi'nin de oluşturulması teklif edilmiş ancak Mustafa Kemal bu teklifi kesin bir dille geri çevirmiştir.

Mustafa Kemal'in bu tutumunda;

I. ulusal bağımsızlık

II. ulusal egemenlik

III. laiklik

olgularından hangilerini gerçekleştirme düşüncesinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. Sevr Antlaşması'nda kapitülasyonların Anlaşma Devletlerinin tamamının kullanımına açılmasına ilişkin maddeler de yer almıştır.

Bu düzenlemenin, Osmanlı Devleti'nde;

I. ekonomik kalkınmayı gerçekleştirme

II. bağımsız devlet anlayışını devam ettirme

III. ülke içinde hukuksal birlik sağlama

durumlarından hangileri için engel oluşturduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

11. **Lozan'da Türk heyetinin Türk Devleti'nin ekonomik bağımsızlığını kabul ettirmek amacıyla;**

I. boğazlar

II. kapitülasyonlar

III. nüfus mübadelesi

alanlarından hangilerinde ödün vermeyen bir tutum geliştirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

12. **TBMM'ye karşı azınlıklarca çıkartılan ayaklanmaların, aşağıdakilerden hangisini hedef aldığı söylenebilir?**

A) Ülke bütünlüğünü

B) Manda ve himaye taraftarlarını

C) Anlaşma Devletlerini

D) İstanbul Hükümeti'ni

E) Kapitülasyon düzenini

KONU TESTİ - 2

1. Mustafa Kemal, Kurtuluş Savaşı boyunca kararların halk iradesini temsil eden kurum ve organlarda alınmasını sağlamıştır.

Mustafa Kemal'in;

I. Sivas Kongresi'ni toplaması

II. Temsil Kurul'nu oluşturması

III. TBMM'yi açması

girişimlerinden hangilerini bu amaçla gerçekleştirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. **I. TBMM'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin Osmanlı Devleti'nin mevcut siyasal rejimi için bir tehlike oluşturduğu <u>söylenemez</u>?**

A) Yasama ve yürütme yetkilerini kullanmasının

B) İhtilal meclisi olmasının

C) 1921 Anayasası'nı hazırlayarak egemenliği millete bırakmasının

D) Üzerinde bir kuvvet kabul etmemesinin

E) Bir devlet başkanı atamamasının

3. **I. TBMM'nin, aşağıdaki özelliklerinden hangisi mecliste muhalif grupların ortaya çıkmasında diğerlerine oranla <u>daha etkili</u> olmuştur?**

A) Ulusal bağımsızlığı amaçlaması

B) Yasama ve yürütme yetkilerini kullanması

C) Farklı siyasal düşüncelere sahip milletvekillerinden oluşması

D) Diplomatik ilişkiler geliştirmesi

E) Yeni bir devlet başkanı belirlememesi

4. Mustafa Kemal, 19 Mart 1920 tarihli genelgesiyle, her ilden beş milletvekilinin seçimle belirlenerek yeni açılacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gönderilmesini istemiştir.

Buna göre, Mustafa Kemal'in TBMM'ye;

I. ulusal nitelik taşıma

II. demokratik yöntemlerle toplanma

III. çok partili hayatı esas alma

özelliklerinden hangilerini kazandırmak için çalıştığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

5. **Sevr Antlaşması'nın;**

I. Osmanlı maliyesini uluslararası bir komisyonun denetimine bırakma

II. azınlık haklarını genişletme

III. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetimi oluşturma

düzenlemelerinden hangileriyle, Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarını sınırlandırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

6. **I. TBMM'nin;**

I. Meclis Hükümeti sistemini benimseme

II. İstiklal Mahkemelerini kurma

III. siyasal partilere yer vermeme

özelliklerinden hangileriyle olağanüstü meclis niteliği kazandığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

7. I. TBMM farklı siyasal görüşleri savunan milletvekillerinden oluşmasına karşın, bu görüş ayrılıklarının ortak kararların alınmasına engel olmadığı görülmüştür.

Bu durum, I. TBMM'nin daha çok aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Ulusal bağımsızlığı öncelikli amaç olarak görmesiyle
B) Meclis Hükümeti sistemini benimsemesiyle
C) Egemenliği millete bırakmasıyla
D) Kurucu meclis olmasıyla
E) Yasama ve yürütme yetkisini birlikte kullanmasıyla

8. **I. TBMM'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bu meclisin yasama yetkisini kullandığına kanıt oluşturmaz?**

A) Güçler birliği anlayışını benimsemesi
B) Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu çıkartması
C) Çabuk ve etkili kararlar alması
D) 1921 Anayasası'nı kabul etmesi
E) Meclis başkanlığını Mustafa Kemal'in yapması

9. **Sevr Antlaşması'nın;**

I. zorunlu askerliği yasaklama
II. savaş sanayisini sınırlandırma
III. azınlık ayrıcalıklarını genişletme

maddelerinden hangileri, Osmanlı Devleti'nin antlaşmayla oluşturulacak düzene direnme ihtimalini ortadan kaldırmaya yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. Osmanlı yönetimi TBMM'nin açılmasını padişaha yönelik bir isyan olarak yorumlamıştır.

Buna göre, Osmanlı yönetiminin Anadolu'daki direniş hareketini;

I. ihtilal girişimi olarak değerlendirdiği
II. varlığı için tehlike olarak gördüğü
III. hukuken kabul ettiği

çıkarımlarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

11. Anlaşma Devletleri ve Osmanlı yönetimi Kurtuluş Savaşı'nın çeşitli evrelerinde ulusal iradeyi yok sayan ve yok etmeyi amaçlayan girişimlerde bulunmuşlardır.

Aşağıdakilerden hangisinin böyle bir amaçla gerçekleştirildiği söylenemez?

A) Sivas Kongresi'nin dağıtılmaya çalışılmasının
B) Meclis-i Mebusan'ın kapatılmasının
C) Osmanlı Hükümeti'nin meclis kararı olmaksızın Sevr Antlaşması'nı onaylamasının
D) İstanbul Hükümeti ile Temsil Kurulu arasında bir görüşme yapılmasının
E) TBMM'ye karşı ayaklanmalar düzenlenmesinin

12. TBMM'nin açılmasından cumhuriyetin ilanına dek geçen zaman içerisinde Anadolu'da ulusal egemenliğe dayalı bir yönetim anlayışı hakim olmuşsa da bazı tarihçiler bu düzeni III. Meşrutiyet olarak adlandırmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu düşünceye dayanak oluşturduğu savunulabilir?

A) TBMM'nin yayınlandığı bazı demeç ve bildirilerde padişaha bağlılık gösterilmesi
B) Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin TBMM'de toplanması
C) Meclisin üzerinde bir kuvvetin kabul edilmemesi
D) TBMM'nin farklı siyasal görüşlere sahip milletvekillerinden oluşması
E) Milletvekillerinin üç yıl görevde kalması

1. **İlk TBMM döneminde, devletin en çok harcama yaptığı alan aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Tarım ve hayvancılık
B) Ticaret
C) Sanayi
D) Milli Savunma
E) Ulaşım ve haberleşme

(ÖSS 1989)

2. **İlk TBMM, kendisinin üstünde bir kuvvet tanımamakla aşağıdakilerden hangisini yok saymıştır?**

A) Azınlık haklarını
B) İtilaf Devletlerini
C) Osmanlı yönetimini
D) Eski antlaşmaları
E) Kuva-yı Milliye'yi

(ÖSS 1990)

3. İlk TBMM'nin, yeni bir devlet düzenine geçilmesini sağlayıcı yönleri de bulunmasına rağmen bu yönleri ön plana çıkarılmamıştır.

Böyle bir tutumun amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İtilaf Devletleri'nin, TBMM'ye karşı düşmanca davranmalarını önlemek
B) Vatanın kurtarılmasına öncelik vermek
C) Azınlıkların ayrı devlet kurma girişimlerini önlemek
D) Komşu devletlerin güvenini kazanmak
E) Kanun-i Esasi'den yararlanmayı sürdürmek

(ÖSS 1991)

4. **Erzurum ve Sivas kongrelerinde seçilen Temsil Kurulu'nun görevi aşağıdakilerden hangisiyle sona ermiştir?**

A) TBMM'nin açılmasıyla
B) Batı Cephesi'nin oluşturulmasıyla
C) İstanbul'un işgal edilmesiyle
D) Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin kurulmasıyla
E) Kuvay-ı Milliye'nin oluşturulmasıyla

(ÖYS 1991)

5. TBMM Hükümeti ile Sovyet Rusya arasında 1921'de imzalanan Moskova Antlaşması'nın başlangıç kısmında "milletlerin kendi geleceğine serbestçe karar verebilmesi" ilkesine yer verilmiştir.

Antlaşmaya bu ilkeyi koymakla, TBMM ve Sovyet Rusya aşağıdakilerin hangisi yönünde karşılıklı olarak birbirlerine güvence vermişlerdir?

A) Bağımsızlıklarına saygı duyma
B) Dünyadaki bloklaşmalar dışında kalma
C) Avrupa diplomasisini izleme
D) Milletler Cemiyeti'ne üye olma
E) Ekonomik ilişkilerde bulunma

(ÖSS 1993)

6. **Aşağıdakilerden hangisi, ilk TBMM'nin otoritesinin güçlendiğinin bir göstergesi değildir?**

A) İstanbul Hükümeti'nin yaptığı ve yapacağı işleri yok sayması
B) Vatana ihanet edenler için yasa çıkarması
C) Yasama, yürütme yetkilerini kendinde toplaması
D) Üyeleri arasında gruplaşmaların olması
E) Vergi oranlarını artırması

(ÖSS 1996)

7. **Milli Mücadele döneminde, aşağıdakilerden hangisi, TBMM'nin yargı yetkisini kullandığına bir kanıttır?**

A) İstiklâl Mahkemelerini kurması
B) Yeni bir Anayasa yapması
C) Başkomutanlık Kanunu'nu kabul etmesi
D) Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu kabul etmesi
E) Takrir-i Sükun Kanunu'nu kabul etmesi

(ÖYS 1996)

8. Birinci TBMM'de, hükümet kurulmasına ilişkin olarak kabul edilen ilkelerden bazıları şunlardır:

I. Meclisin üstünde bir güç yoktur.
II. Mecliste toplanan milli iradeyi, doğrudan vatanın geleceğine egemen kılmak esastır.
III. Padişah ve Halife, baskıdan kurtulduğu zaman, Meclis'in düzenleyeceği yasaya uygun esaslar içinde durumunu alır.

Bu ilkelerden hangileri, halk egemenliğine dayanan bir hükümet kurulmasının planlandığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

(ÖSS 2001)

9. **İlk TBMM'nin yasama ve yürütme güçlerini kendisinde toplamasıyla,**

I. mecliste fikir ayrılıklarından kaynaklanacak gruplaşmaların önlenmesi
II. meclis üstünlüğünün sağlanması
III. mecliste üye sayısının artırılması

sonuçlarından hangilerine ulaşıldığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2003)

10. **Türkiye'de,**

I. milletvekili seçimlerinin yapılma süresinin uzatılması,
II. çok partili sisteme geçilmesi,
III. halkın, temsilcilerini doğrudan seçmesi

gelişmelerinden hangileri için toplumun belli bir siyasal olgunluğa erişmesinin önemli olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2004)

11. **Birinci TBMM'nin,**

I. üyelerinin iki yılda bir yapılan milletvekili seçimleriyle yenilenmesinin kararlaştırılması,
II. üyelerinin çok çeşitli mesleklerden olması
III. yasama, yürütme ve yargı yetkilerine sahip olması

özelliklerinden hangilerinin, vergi almak ve asker toplamak için otoritesini korumada etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

(ÖSS 2005)

12. Demirci Mehmet Efe ve Çerkez Ethem, Batı Anadolu'da Yunanlıların ilerlemesinin kısmen engellenmesinde, TBMM'nin kurulması ve ayaklanmaların bastırılmasında etkili olmalarına rağmen, daha sonra TBMM'ye karşı ayaklanmışlardır.

Ayaklanmalarının nedeninin aşağıdakilerden hangisi olduğu savunulabilir?

A) Milis güçlerin düzenli orduya bağlanmak istenmesi
B) Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkarılması
C) Damat Ferit'in sadrazamlık görevinden çekilmesi
D) İstiklal Mahkemelerinin kurulması
E) Kuvay-ı Milliye şeflerinden Topal Osman'ın öldürülmesi

(ÖSS 2009 I)

BÖLÜM 5

Topyekün Savaş (Cepheler ve Lozan)

KÖŞETAŞI KAZANIMLAR

1. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi'ndeki gelişmeleri kavrar.
2. Kurtuluş Savaşı'nda Güney Cephesi'ndeki gelişmeleri kavrar.
3. Kurtuluş Savaşı'nda Batı Cephesi'ndeki Yunan saldırılarının nedenlerini fark eder.
4. I. İnönü Savaşı'nın nedenlerini ve sonuçlarını yorumlar.
5. 1921 Anayasası'nın maddelerini yorumlar.
6. Londra Konferansı'nın toplanma nedenlerini ve bu konferanstaki gelişmeleri kavrar.
7. Kurtuluş Savaşı'nda TBMM - Sovyet Rusya ilişkilerini fark eder.
8. Moskova Antlaşması'nın maddelerini yorumlar.
9. II. İnönü Savaşı'nın iç ve dış politikadaki sonuçlarını kavrar.
10. Kütahya - Eskişehir Savaşları'nın sonuçlarını fark eder.
11. Tekalif-i Milliye Kararları'nı yorumlar.
12. Sakarya Savaşı'nın iç ve dış politikada yol açtığı gelişmeleri kavrar.
13. Büyük Taarruz öncesinde yapılan hazırlıkları fark eder.
14. Büyük Taarruz'un neden olduğu gelişmeleri yorumlar.
15. Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın maddelerini yorumlar.
16. Saltanat'ın kaldırılması'nın nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.
17. Lozan Anlaşması'nın özelliklerini fark eder.
18. Lozan Anlaşması'nın kararlarını yorumlar.
19. Lozan Anlaşması'nın kararlarını yorumlar ve önemini fark eder.

köşetaşı

Doğu Cephesi'nde, Ermenilerle imzalanan Gümrü Antlaşması'nın ardından TBMM Hükümeti'nin;

I. bu cephedeki askeri birliklerin batıya kaydırması

II. Kafkasya'dan tamamen çekilmesi

III. düzenli ordu kurma çalışmalarına başlaması

gelişmelerinden hangileri, TBMM'nin yürüttüğü mücadelenin yalnızca ulusal sınırları kurtarmak amacıyla sınırlı olduğunu gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Doğu Cephesi

Bu cephede;

- ➔ Sevr Antlaşması'nda kendilerine bırakılmış olan Doğu Anadolu topraklarını ele geçirmek için Anadolu'ya saldıran Ermenilere karşı savaşılmıştır.
- ➔ Osmanlı Devleti'nin dağıtılmamış tek düzenli ordusu olan Kazım Karabekir komutasındaki XV. Kolordu görev yapmıştır.

  yorum: Bu nedenle Kuvayımilliye benzeri bir milis direnişe gerek kalmamıştır. Diğer cephelerde düzenli bir ordunun bulunmaması nedeniyle milis direniş örgütleri(Kuvayımilliye) oluşturulmuştur.
- ➔ Ermeni saldırısını püskürten XV. Kolordu, karşı taarruza geçmiş ve taarruz Ermenistan'ın barış istemesi üzerine durdurulmuştur. Savaş, TBMM ve Ermeni Hükümetleri arasında yapılan Gümrü Barış Antlaşması ile bitirilmiştir.

XV. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir

Gümrü Barış Antlaşması (3 Aralık 1920)

1. Aras Nehri-Çıldır Gölü hattı sınır olarak kabul edilecek, Kars, Sarıkamış ve Iğdır Türkiye'ye bırakılacaktır.
2. Anadolu'daki topraklarından göç etmiş olan Ermeniler isterlerse bu topraklara 6 ay içinde dönebileceklerdir.
3. Ermenistan Doğu Anadolu'daki hak iddialarından vazgeçecek ve Sevr Antlaşması'nı reddedecektir.

yorumlar:

1. *Bir antlaşmayı imzalamakla Ermenistan, TBMM'nin resmi varlığını hukuken kabul etmiştir. Bu yönüyle bu antlaşma TBMM'nin siyasal alanda kazandığı bir zafer sayılabilir.*
2. *TBMM'nin siyasal varlığını kabul ettirmesinde askeri alandaki başarısı etkili olmuştur.*
3. *Bu cephede barışın sağlanması, burada kullanılan askeri birliklerin Batı Cephesi'ne kaydırılmasına imkan vermiştir.*
4. *Antlaşmanın ardından XV. Kolordu'nun batıya kaydırılması ve Kafkasya'dan tamamen geri çekilinmesi, TBMM Hükümeti'nin amacının Anadolu topraklarını korumakla sınırlı olduğunu, yayılmacı bir amaç taşınmadığını gösterir.*

Gümrü Barış Antlaşması

TBMM'nin ilk antlaşması ve ilk siyasal zaferidir.

TBMM'nin varlığını diplomatik alanda kabul eden ilk devlet Ermenistan olmuştur.

Bu antlaşmanın hemen ardından Gürcistan'la bir antlaşma yapılmış, Batum' un TBMM'ye bırakılmış ve bu devletle sınır çizilmiştir.

Bu iki devletle barışın sağlanması, Sovyet Rusya'dan alınacak yardımın önündeki engelleri kaldırmıştır.

Köşetaşının çözümü: Doğu Cephesi'nde barışın sağlanmasının ardından bu cephedeki askeri birliklerin batıya kaydırılması ve Kafkasya'dan tamamen geri çekilinmesi TBMM'nin yayılma amacı ile değil, savunma amacı ile savaştığını gösterir. *Yanıt "B" dir.*

1. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde yapılan mücadelede Ermeni saldırısı püskürtülmüş, geri çekilmek durumunda kalan Ermenilerin isteği üzerine TBMM ile Ermeni Hükümetleri arasında Gümrü Barış Antlaşması yapılmıştır. Bu antlaşma, TBMM'nin ilk diplomatik başarısı olmuştur.

   Buna göre, TBMM'nin diplomatik alanda varlığını;

   I. askeri

   II. siyasal

   III. ekonomik

   alanlardan hangilerinde kazandığı başarılara bağlı olarak kabul ettirdiği savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

2. **Kurtuluş Savaşı sırasında Osmanlı Devleti'nden kalan XV. Kolordu'nun doğu ve batıda birden fazla cephede kullanılması;**

   I. milis kuvvetlerin yetersiz kalması

   II. asker bulmakta zorluklarla karşılaşılması

   III. diplomatik çözüm yollarına öncelik kazandırılması

   durumlarından hangilerine bağlanamaz?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Doğu Cephesi'nde, Ermenistan ve Gürcistan'la yapılan savaşlar kazanılmış, iki devlet de TBMM ile yaptıkları antlaşmalarla Misakımilli sınırlarını kabul etmişlerdir.

   Bu durumun aşağıdakilerden hangisini kolaylaştırdığı savunulamaz?

   A) TBMM Hükümeti'nin uluslararası alanda etkinliğini geliştirmesini

   B) Bu cephedeki askeri birliklerin batıda kullanılabilmesini

   C) TBMM'nin halk üzerinde saygınlık kazanmasını

   D) Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım alınmasını

   E) Anlaşma Devletlerinin işgal alanlarını genişletmelerini

4. **Doğu Cephesi'nde Osmanlı Devleti'nden kalan XV. Kolordu zafer kazanıyorken, Batı Cephesi'nde Kuvayımilliye birliklerinin Yunan ilerleyişine engel olamaması aşağıdakilerden hangisini zorunlu hale getirmiştir?**

   A) TBMM'nin açılmasını

   B) Ordu ile siyaset ilişkisinin kesilmesini

   C) Düzenli ordunun kurulmasını

   D) Yeni bir anayasanın kabul edilmesini

   E) Osmanlı Hükümeti ile ilişkilerin geliştirilmesini

5. **Gümrü Barış Antlaşması aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle, TBMM'nin varlığına uluslararası alanda resmiyet kazandırmıştır?**

   A) Ermenilerin Anadolu'daki hak iddialarından vazgeçmiş olmalarıyla

   B) TBMM'nin yaptığı ilk antlaşma olmasıyla

   C) Doğu Cephesi'ndeki askeri mücadeleyi bitirmesiyle

   D) Ermenilerin Misakımilli'yi kabul etmelerini sağlamasıyla

   E) Sovyet Rusya ile iyi ilişkiler kurulmasına yardımcı olmasıyla

6. **Kurtuluş Savaşı'nda, Doğu Cephesi'nde diğer cephelerde olduğu gibi Kuvayımilliye benzeri milis bir direnişin görülmemesi, bu cephede;**

   I. düzenli askeri birliklerin bulunması

   II. birden çok devletle savaşılması

   III. savunma amaçlı bir mücadelenin yürütülmesi

   durumlarından hangileriyle açıklanabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

A | C | E | C | B | A

köşetaşı

Kurtuluş Savaşı'nda Güneydoğu Anadolu'yu işgal eden Fransızlar, Batı Cephesi'nde Yunanlılara karşı kazanılan İnönü Savaşları'nın ardından barış görüşmelerine başlamıştır. Görüşmeler Yunan ordusunun kazandığı Kütahya - Eskişehir Savaşları'yla askıya alınmış, TBMM'nin kazandığı Sakarya Savaşı'nın ardından yapılan bir antlaşmayla işgal son bulmuştur. Fransa Anadolu'dan çekilmeyi kabul ederek müttefiki İngiltere'yi yalnız bırakmıştır.

Buna göre;

I. TBMM'nin siyasal varlığını askeri alandaki mücadelesiyle kabul ettirdiği

II. İtilaf Bloku'nun parçalandığı

III. Batı Cephesi'ndeki savaşların Güney Cephesi'ndeki gelişmelerde de belirleyici olduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Güney Cephesi

Bu cephede;

➔ Çukurova çevresi, Antep, Urfa ve Maraş'ı işgal eden Fransızlara ve yeterli askere sahip olmadıkları için işgallerde kullanmak amacıyla örgütledikleri Ermenilere karşı savaşılmıştır.

➔ Düzenli bir ordu olmadığı için savunma bir halk hareketi olarak başlamış, bu halk direnişi Sivas Kongresi tarafından bölgeye gönderilen subaylarca örgütlenerek Kuvayımilliye'ye dönüştürülmüştür.

➔ 11 Şubat 1920'de Maraş, 10 Nisan 1920'de Urfa başarılı bir direnişin ardından kurtarılmış, Fransızların Antep'e girmesi için ancak bir yıla yakın bir zamanın geçmesi gerekmiştir (9 Şubat 1921).

➔ Batı Cephesi'nde Yunanlılara karşı kazanılan İnönü Savaşları'nın ardından TBMM ile barış görüşmelerine başlayan Fransa, kaybedilen Kütahya-Eskişehir Muharebesi'nin ardından görüşmeleri durdurmuştur. Sakarya Zaferi'yle yeniden başlayan barış görüşmeleri, Fransa ve TBMM arasında Ankara Antlaşması'nın yapılmasıyla ve Fransızların Anadolu'dan çekilmesiyle sonuçlanmıştır. Bugünki Suriye sınırı bu antlaşmayla belirlenmiştir.

➔ Fransa'nın Anadolu'dan çekilmesinde iki gelişme etkili olmuştur:

1. TBMM'nin askeri başarıları
2. Fransa mandası altındaki Suriye'de yayılan milliyetçi hareketlerin Anadolu'daki milliyetçi direniş hareketiyle birleşmesi ihtimalinin belirmesi

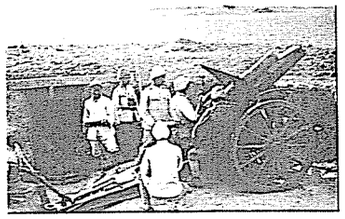

Maraş Savunması

Köşetaşının çözümü: TBMM'nin Batı Cephesi'nde Yunanlılara karşı kazandığı askeri başarıların Fransa'nın TBMM ile yaptığı barış görüşmelerini şekillendirmesi, bu cephedeki gelişmelerin diğer cepheleri de etkilediğini gösterir. Ayrıca Fransa'nın Ankara Antlaşması'nı yapması İtilaf Bloku'nun parçalandığının göstergesidir. TBMM siyasi alanda varlığını askeri başarıları ile kabul ettirmiştir.

Yanıt "E" dir.

1. Fransızların Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'dan çekilmek zorunda kalmalarında;

I. TBMM'nin askeri mücadeleyi kazanacağını görmeleri

II. mandaları altındaki Suriye'de başlayan milliyetçi hareketin büyümesinden endişelenmeleri

III. müttefikleri olan İngiltere'nin Anadolu'daki işgallerini devam ettirmesi

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. İnönü Savaşları'nın ardından TBMM ile barış görüşmelerine başlayan Fransa, kaybedilen Kütahya-Eskişehir Muharebeleri'nin ardından görüşmeleri askıya almış, Sakarya Savaşı'nın kazanılmasından hemen sonra da bir antlaşma yaparak Anadolu'dan çekilmiştir.

Buna göre Fransa'nın, Anadolu'dan çekilmesinde TBMM'nin;

I. askeri

II. ekonomik

III. siyasal

alanlardan hangilerindeki başarısının etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Fransızların Antep, Urfa ve Maraş çevresindeki işgallerinde, bölgedeki Ermenileri de kullanmış olmaları aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

A) Asker sayılarının yetersiz olmasına

B) Bölge halkının tepkisini azaltmak istemelerine

C) İşgalleri geçici olarak gerçekleştirmelerine

D) TBMM ile anlaşma yolları aramalarına

E) Ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkına saygı göstermelerine

4. TBMM, Ermenilerle doğu sınırlarını, Fransızlarla güney sınırlarını belirleyen antlaşmalar yapmış ve bu iki cephede de Misakımilli sınırlarına büyük ölçüde yaklaşmıştır.

Buna göre, TBMM için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Askeri alandaki zaferlerinin diplomatik başarıları beraberinde getirdiği

B) Siyasal varlığını kabul ettirdiği

C) Kurtuluş Savaşı'nı tamamladığı

D) Uluslararası etkinliğini geliştirdiği

E) Batı Cephesi'ne askeri yığınak yapma fırsatı bulduğu

5. Kurtuluş Savaşı'nda Güney Cephesi'nde görülen;

I. Kuvayımilliye birlikleri ile savunma yapılması

II. Fransızların yanısıra Ermenilerle de mücadele edilmesi

III. Fransa'nın uluslararası alanda destek alması

durumlarından hangileri bu cephede düzenli bir ordunun bulunmamasına bağlanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. Kurtuluş Savaşı'nda, Güney Cephesi'nde savaşılan Fransa'nın Anadolu'dan çekilme kararı alması TBMM'nin;

I. diğer cephelerdeki mücadelesinin kolaylaşması

II. halk üzerindeki saygınlığının artması

III. egemenlik alanının genişlemesi

gelişmelerinden hangilerinde etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

karekök

C | A | A | C | A | E

köşetaşı

Batı Anadolu'da Yunan işgaline karşı başlayan ve milis kuvvetlerden oluşan Kuvayımilliye birliklerinin;

I. silahlı mücadele yöntemini benimsemeleri

II. askeri disiplinden yoksun olmaları

III. Yunan ilerleyişini durduramamaları

özelliklerinden hangilerinin düzenli ordunun kurulmasını zorunlu kıldığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

Batı Cephesi

➔ Bu cephede, Yunanlılara karşı önce Kuvayımilliye sonra da düzenli ordu ile savaşılmıştır. Kuvayımilliye, Yunan ordusunu oyalamış ve düzenli ordu kurulana dek TBMM'ye zaman kazandırmışsa da bazı olumsuzluklar içermekteydi. Bu olumsuzluklar şöyle sıralanabilir:

1. Yunan ilerleyişini durduramaması
2. Merkezi bir otoriteden, askeri disiplinden ve ağır silahlardan yoksun oluşu
3. Başına buyruk ve hukuk dışı davranışlarının önlenememesi (Bu durum halkın milli mücadeleye katılımını azaltmaktaydı)

➔ Doğu Cephesi'nde Osmanlı Devleti'nin terhis edilmemiş tek düzenli ordusu olan XV. Kolordu zafer kazanıyorken, Batı Cephesi'nde Kuvayımilliye birliklerinin Yunan ilerleyişini durduramaması düzenli orduya olan ihtiyacı açıkça göstermiştir.

➔ Sivas Kongresi'nde Temsil Kurulu'nun Batı Cephesi'ne komutan olarak atadığı Ali Fuat Cebesoy bu görevden alınarak yerine İsmet (İnönü) ve Refet (Bele) Paşalar getirilmiştir. Böylelikle Kuvayımilliye birliklerinin düzenli orduya dönüştürülmesi çalışmalarına başlanmıştır.

➔ Düzenli ordunun disiplini altına girmek istemeyen Kuvayımilliye liderlerinden Çerkez Ethem, İsmet Paşa'ya, Demirci Mehmet Efe de Refet Paşa'ya karşı ayaklanmışlardır. Demirci Mehmet Efe'nin isyanı kısa zamanda bastırılmıştır. Çerkez Ethem'in isyanını fırsat bilen Yunanlılar taarruza geçmişlerdir.

Ali Fuat Cebesoy ve Mustafa Kemal

Kurtuluş Savaşı'nda, önce Batı Cephesi Komutanlığı yapan Ali Fuat Paşa bu görevinin ardından Moskova Büyükelçiliği görevini yürütmüştür.

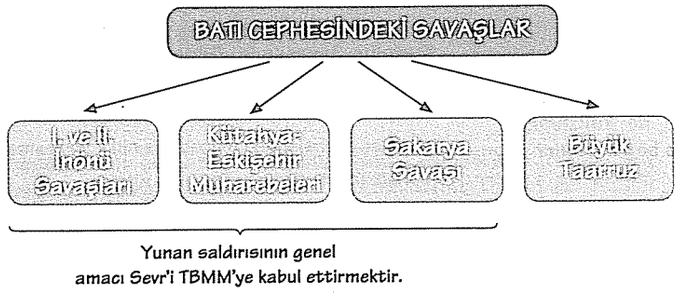

Yunan saldırısının genel amacı Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmektir.

Köşetaşının çözümü: Kuvayımilliye birliklerinin II. ve III. öncüllerdeki özellikleri düzenli ordunun kurulmasını zorunlu kılmıştır.
Yanıt "A" dır.

1. **Batı Cephesi Kuvayımilliye'sine komuta eden liderlerin, köylü halk üzerindeki hukuk dışı uygulamalarının önlenememesi;**

I. halkın Milli Mücadele'ye katılımının azalması

II. silahlı mücadeleden vazgeçilmesi

III. dış politikada yeni arayışların başlaması

durumlarından hangilerine neden olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. TBMM, Batı Cephesi'nde düzenli ordunun kurulması çalışmaları sırasında bu cephede görev yapan Ali Fuat Cebesoy'u Moskova büyükelçiliğine atamış yerine ise İsmet İnönü ve Refet Bele'yi görevlendirmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) TBMM yürütme yetkisini kullanmıştır.

B) Diplomatik ilişkilere önem verilmiştir.

C) Batı Cephesi yeniden düzenlenmiştir.

D) Gayr-ı nizami savaş yöntemlerinden vazgeçilmeye başlanmıştır.

E) Bütün cepheler birleştirilmiştir.

3. **Batı Cephesi'nde Yunan işgaline karşı savaşan milis kuvvetlerin;**

I. bölgesel kurtuluş için mücadele etmeleri

II. bir merkezden yönetilmemeleri

III. Yunan ordusunu oyalamaları

özelliklerinden hangileriyle, TBMM'ye düzenli ordu kurmak için gerekli olan zamanın kazandırılmasında etkili oldukları söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. **Kurtuluş Savaşı'nda Batı Cephesi'ni savunan Kuvayımilliye liderlerinin düzenli ordunun disiplini altına girmeyi kabullenmeyerek TBMM'ye karşı ayaklanmaları;**

I. merkezi otorite

II. dış politika

III. ulus-devlet

olgularından hangilerinde sorunlarla karşılaşıldığının göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

5. Batı Cephesi'nde Kuvayımilliye liderleri Batı Anadolu'nun savunulmasını üstlenmişlerse de halk üzerinde hukuk dışı uygulamalarla baskı unsuru oluşturmuşlardır.

TBMM'nin;

I. ordunun ihtiyaçlarının köylüden toplanmamasına dair genelge yayınlaması

II. milis kuvvetleri düzenli birliklere dönüştürmesi

III. padişaha bağlılık bildirmesi

düzenlemelerinden hangileriyle bu olumsuzluğu gidermeyi amaçladığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **TBMM'nin aşağıdaki girişimlerinden hangisi, bazı çevrelerin tepkisiyle karşılaşmıştır?**

A) Kuvayımilliye birliklerinden düzenli orduya geçilmesi

B) Doğu Cephesi'ndeki birliklerin Batı Cephesi'ne çekilmesi

C) Diplomatik girişimlere başlanması

D) İşgalden kurtarılan bölgelerde vergi muafiyeti sağlanması

E) Silah ve cephane üretimine ağırlık kazandırılması

karekök

A | E | A | A | C | A

köşetaşı

I. İnönü Savaşı'nın ardından iç politikada görülen;

I. asker kaçakları sayısının azalması

II. İstiklal Marşı'nın kabul edilmesi

III. 1921 Anayasası'nın hazırlanması

gelişmelerinden hangileri, Anadolu'da yeni bir devletin kurulduğunu kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

TBMM'nin kurduğu düzenli ordu Batı Cephesi'nde yaptığı beş büyük savaşın dördünde (I ve II. İnönü Savaşları, Kütahya-Eskişehir Muharebeleri, Sakarya Savaşı) savunma savaşları yapmıştır. Bunlardan ilki I. İnönü Savaşı'dır.

Mustafa Kemal ve İsmet Paşa

I. İNÖNÜ SAVAŞI (6 - 10 Ocak 1921)

Yunan Taarruzu'nun amaçları:

1. Düzenli orduyu kurulma safhasında ortadan kaldırmak
2. Eskişehir'i alarak Ankara'ya yapacakları ileri harekatta üs olarak kullanmak
3. Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek (Bütün Yunan saldırılarında ortak amaçtır)

Düzenli ordunun disiplini altına girmek istemeyen Çerkez Ethem'in ayaklanmasını fırsat olarak değerlendiren Yunanlıların saldırısıyla başlamıştır. Saldırı püskürtülmüş ardından da Çerkez Ethem isyanı bastırılmıştır.

I. İNÖNÜ SAVAŞI'NDAN SONRA

İç politikada gelişmeler:

1. İsmet Paşa'nın generalliğe terfi etmesi
2. İstiklal Marşı'nın kabulü
3. 1921 Anayasası'nın (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) kabul edilmesi

yorum: Yeni bir anayasa (yeni bir siyasal rejim) ve bir milli marş yeni bir devletin kurulmakta olduğunun göstergesidir.

Dış politikada gelişmeler:

1. TBMM'nin Londra Konferansı'na davet edilmesi
2. Sovyet Rusya ile askeri ve ekonomik yardım alınmasına ilişkin kararların yer aldığı, Moskova Antlaşması'nın yapılması
3. Afgan Hükümeti ile bir dostluk antlaşmasının yapılması

yorum: Bu gelişmeler TBMM'nin diplomasi alanındaki etkinliğini geliştirdiğini gösterir.

Köşetaşının çözümü: TBMM'nin anayasa hazırlaması ve diplomatik ilişkiler kurması (Londra Konferansı'na katılması, Sovyet Rusya ve Afgan Hükümeti ile antlaşmalar yapması), yeni bir milli marş kabul etmesi Anadolu'da Osmanlı Devleti'nden bağımsız bir yönetim ve yeni bir devlet kurulduğunu kanıtlar. *Yanıt "E" dir.*

YENİ BİR DEVLET DOĞUYOR

TBMM 1921 Anayasası'nı hazırlamakla Kurucu Meclis niteliği kazanmıştır.

BATI CEPHESİNDE

Büyük Taaruza kadar yapılmış olan savaşların hepsinde TBMM'nin kurduğu düzenli ordu savunma savaşları yapmak zorunda kalmıştır. Zira bu ordunun silah donanımı ve insan kaynakları taarruz yapabilecek bir yeterliliğe sahip değildi.

1. Milli Mücadele Dönemi'nde TBMM'nin;

I. 1921 Anayasası'nı hazırlaması

II. Fransızlarla antlaşma yapması

III. Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım alması

girişimlerinden hangileri, yeni bir siyasal rejim oluşturulmaya çalışıldığını gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Yunanlıların Batı Cephesi'nde başlattığı saldırıların amaçları arasında yer alan aşağıdaki düşüncelerden hangisi doğrudan TBMM'yi savunmasız bırakmaya yöneliktir?

A) TBMM'nin düzenli ordusunu kuruluş aşamasında yok etme

B) Ankara'ya yapılacak ileri harekat için üs elde etme

C) Sevr Antlaşması'nı TBMM'ye kabul ettirme

D) Batı Anadolu'daki işgallerini geniş alanlara yayma

E) Antlaşma Devletlerinin desteğini sağlama

3. Milli Mücadele sırasında I. TBMM'nin;

I. İstiklal Marşı'nı kabul etme

II. Londra Konferansı'na davet edilme

III. Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması'nı yapma

girişimlerinden hangileri, yeni Türk Devleti'nin diplomatik alanda etkinlik kazandığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

4. I.İnönü Savaşı'nın ardından gerçekleşen aşağıdaki gelişmelerden hangisi kazanılan askeri zaferin, TBMM'nin halk üzerinde saygınlık ve itibar kazanmasına olumlu etki yaptığını kanıtlar?

A) Asker kaçağı sayısının azalması

B) Diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi

C) Sovyet Rusya'nın desteğinin alınması

D) İstiklal Marşı'nın hazırlanması

E) TBMM'nin Londra Konferansına davet edilmesi

5. I. TBMM tarafından hazırlanan 1921 Anayasası'nda egemenliğin millete bırakılması

II. TBMM ve İstanbul Hükümetlerinin Londra Konferansı'na birlikte katılmaları

III. Yunanlılara verilen uluslararası desteğin azalması

Milli Mücadele sırasında görülen yukarıdaki gelişmelerden hangileri Anadolu'da Osmanlı Devleti'nden bağımsız yeni bir yönetimin oluşturulduğunu gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. TBMM'nin düzenli ordu oluşturması;

I. demokrasi

II. ulusal egemenlik

III. ulusal bağımsızlık

olgularından hangilerinin sağlanmasına yönelik bir çalışma olarak gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

kare kök

A | A | D | A | B | C

köşetaşı

I. TBMM 1921'de hazırlayarak kabul ettiği anayasa ile egemenliği millete bırakmış, ancak yasama ve yürütme yetkilerinin meclis tarafından kullanılmasını öngörmüştür.

Bu durumun TBMM'ye;

I. kurucu meclis,

II. ihtilal meclisi,

III. olağanüstü meclis

özelliklerinden hangilerini kazandırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

1921 TARİHLİ TEŞKİLAT-I ESASİYE KANUNU (1921 ANAYASASI)

1. Egemenlik kayıtsız-şartsız milletindir. Yönetim usulü halkın kendi geleceğini kendisinin belirlemesi anlayışına dayanır.
2. Türkiye Devleti TBMM tarafından yönetilir.
3. Şeriye hükümlerinin yerine getirilmesi, her türlü yasanın konulması, değiştirilmesi, kaldırılması, savaşa ve barışa karar verilmesi yetkileri TBMM'ye aittir. Yasalar ve tüzükler düzenlenirken halkın yararına ve zamanın gereklerine en elverişli hukuk ve din hükümleriyle, töreler temel alınır.

   yorum: Fiili bir cumhuriyet kurulmuştur (1, 2 ve 3. maddeler). Şeriye hükümlerinin TBMM tarafından yerine getirilmesi anayasanın laik olmadığını gösterir (3. madde). Yasama yetkisiyle ilgili düzenlemeler ve savaş ve barış kararlarının TBMM'nce alınması meclis üstünlüğü anlayışının benimsendiğini kanıtlar (3. madde).

4. Yasama yetkisi ve yürütme gücü ulusun tek ve gerçek temsilcisi olan TBMM'de belirir ve toplanır.
5. Hükümet üyeleri (bakanlar) içlerinden birini başkan seçerler. Meclis başkanı hükümetin de başkanıdır ve bir dönem boyunca görev yapar.

   yorum: 4 ve 5.maddeler de belirtilen yasama ve yürütmenin meclis tarafından kullanılması ve meclis başkanının hükümetin de başkanı olması "meclis hükümeti sistemi" ni dolayısıyla güçler birliğinin benimsendiğini gösterir. Demokrasiyle bağdaşmayan bu özellik savaşların devam ettiği bir dönemde çabuk ve etkili karar alma ve uygulama zorunluluğuna bağlanabilir.

6. TBMM üyeleri (milletvekilleri) iller halkınca belirlenir.

   yorum: Tek meclis sisteminin göstergesidir. Osmanlı Anayasası'nda (Kanun-i Esasi) olduğu gibi padişah tarafından görevlendirilen Meclis-i Ayan gibi ikinci bir meclise yer verilmemiştir. Tek meclis vardır o da halk tarafından seçilmiştir.

7. TBMM üyelerinin her biri kendini seçen ilin, ayrıca bütün milletin vekili sayılır. (Ulusal bütünlüğün korunması amaçlanmıştır)
8. Kanun-i Esasi'nin (Osmanlı Anayasası) bu maddelerle çelişmeyen maddeleri eskiden olduğu gibi yürürlükte olacaktır.

   yorum: Kanun-i Esasi'nin yürürlükte bırakılması iki şekilde yorumlanabilir: 1. 1921 Anayasası eksik bir anayasadır. Rejimle ve devletin işleyişi ile ilgili düzenlemelerle sınırlıdır. Yer vermediği hukuksal düzenlemelerle ilgili eksikler (ticaret, mülkiyet hukuku, medeni hukuk gibi) Osmanlı Anayasası ile giderme yoluna gidilmiştir. 2. Yeni bir devlete doğru gidiliyorken Osmanlı Devleti devam ediyor gibi gösterilerek padişah taraftarı çevrelerin tepkileri hafifletilmeye çalışılmıştır.

Köşetaşının çözümü: I. TBMM, egemenliği millete bırakmakla, mevcut rejimi değiştirmesi açısından ihtilalci, anayasa hazırlaması açısından kurucu, yasama ve yürütme yetkilerini kullanması açısından olağanüstü nitelik kazanmıştır.
Yanıt "E" dir.

1. 1921 tarihli Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda; Şeriat hükümlerinin yürürlüğe konması, her türlü yasanın hazırlanması, değiştirilmesi ve kaldırılması, savaşa ve barışa karar verilmesi yetkileri TBMM'ye bırakılmıştır.

   Buna göre, Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nun;

   I. laik devlet anlayışıyla çelişme

   II. meclis üstünlüğü anlayışına dayanma

   III. halkın yönetime katılımını azaltma

   özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. **1921 Anayasası'nın;**

   I. TBMM tarafından hazırlanması

   II. egemenliği millete dayandırması

   III. eksiklerini Osmanlı Anayasası ile tamamlaması

   özelliklerinden hangilerinin, bu anayasanın demokratik bir niteliğe sahip olmasında etkili olduğu söylenemez?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **1921 Anayasası'nın;**

   I. egemenliği millete bırakması

   II. güçler birliğini esas alması

   III. tek meclis sistemini öngörmesi

   özelliklerinden hangileri, demokrasinin tam olarak yerleştirilmesi amacından çok, çabuk ve etkili karar alan ve uygulayabilen bir meclis oluşturulması amacına bağlanabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. 1921 Anayasası'nda savaşa ve barışa karar verme, her türlü yasayı hazırlama, değiştirme ve kaldırma, şeriat hükümlerini uygulama yetkileri TBMM'ye bırakılmıştır.

   Bu düzenlemeye dayanılarak 1921 Anayasası'nın;

   I. meclis üstünlüğü anlayışını esas aldığı

   II. laik devlet anlayışı ile çelişen kararlar içerdiği

   III. demokratik olmayan yöntemlerle hazırlandığı

   çıkarımlarından hangilerine ulaşılamaz?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. **1921 Anayasası'nda milletvekilleriyle ilgili olarak yapılan aşağıdaki düzenlemelerden hangisi TBMM'nin olağanüstü yetkiler taşıdığını kanıtlar?**

   A) Görev zamanlarının iki yılla sınırlandırılması

   B) Yalnızca kendi bölgelerinin değil, ulusun tamamının temsilcileri sayılmaları

   C) Hükümet üyelerini kendi içlerinden seçmeleri

   D) Yasama yetkisini kullanmaları

   E) Halk tarafından göreve getirilmeleri

6. 1921 Anayasası'nda yasaların düzenlenmesi sırasında halk yararının ve zamanın gereklerine en el verişli hukuk ve din hükümlerinin temel alınacağına ilişkin bir madde de yer almıştır.

   Buna göre, 1921 Anayasası'nın

   I. sosyal devlet anlayışı

   II. çağdaşlaşma

   III. laiklik

   olgularından hangilerine dayandırılmaya çalışıldığı söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

kare kök

D	C	B	C	C	D

köşetaşı

Kurtuluş Savaş'ında TBMM ile Sovyet Rusya yakınlaşması Anlaşma Devletleri tarafından endişeyle karşılanırken, TBMM'nin Anlaşma Devletleriyle geliştirdiği diplomatik ilişkiler de Sovyet Rusya'nın tepki göstermesine neden olmuştur.

Buna göre, TBMM'nin aşağıdaki girişimlerinden hangisinin Sovyet Rusya'nın tepkisine yol açtığı söylenebilir?

A) İslam dünyası ile ilişkilerini geliştirmesinin
B) Londra Konferansı'na katılmasının
C) Bağımsızlık düşüncesinden taviz vermemesinin
D) Misakımilli tezini savunmasının
E) Kendini Anadolu'nun gerçek ve tek temsilcisi olarak görmesinin

açıklamalı çözüm

LONDRA KONFERANSI (23 Şubat - 12 Mart 1921)

Toplanma Nedeni: Yunan ordusunun I. İnönü'deki yenilgisinin ardından Sevr'i TBMM'ye diplomatik yollarla kabul ettirebilmek.

Gelişmeler:

➔ Anlaşma Devletleri, M. Kemal'e kendisinin ya da görevlendireceği temsilcilerin Osmanlı Heyeti içerisinde konferansa katılabileceğini bildirmiş, TBMM'ye ayrıca bir davette bulunmamışlardır.

yorum: TBMM'yi taraf olarak davet etmeleri, onun hukuksal varlığını kabul etmeleri anlamına gelirdi ki bunu yapmak istememişlerdir.

➔ M. Kemal'in, TBMM'nin ayrı bir taraf olarak davet edilmesi halinde konferansa katılabileceği konusundaki ısrarcı tavrı Anlaşma Devletlerinin taviz vermesine yol açmıştır. TBMM Hükümeti Osmanlı Hükümeti ile birlikte ancak ayrı bir taraf olarak konferansa katılmıştır.

➔ TBMM Heyeti konferansta Sevr'i kabule yanaşmamış ve Misakımilli kararlarında geri adım atmamıştır. Bu yüzden Londra Konferansı'ndan bir sonuç alınamamıştır.

➔ M. Kemal'in sonuç alınamayacağını bildiği halde Londra Konferansı'na katılmak istemekle şunları amaçladığı söylenebilir:

1. TBMM'nin varlığını uluslararası alanda kabul ettirmek.
2. Misakımilli tezini uluslararası kamuoyunda duyurma fırsatı bulmak.
3. "Türkler barış istemiyor." propagandalarına fırsat vermemek (TBMM Londra Konferansı'na katılmasaydı, diplomatik çözüm arayışlarına yanaşmadığı ve savaş yanlısı bir taraf olduğu görüntüsü çizebilirdi).

➔ Konferansta TBMM Heyeti, meclisin onayı dışında İngiltere, Fransa ve İtalya ile tek taraflı olarak esir değişimi ve kapitülasyonlarla (ekonomik ayrıcalıklar veren) ilgili anlaşmalar yapmışsa da TBMM bu antlaşmaları bağımsızlığa ve devletlerin eşitliği prensibine aykırı bulduğu için onaylamamıştır.

Köşetaşının çözümü: TBMM'nin Avrupalı devletlerle kurduğu diplomatik ilişkiler Sovyet Rusya'da Türk tarafının Sevr'i kabul edeceğine dair bir şüphe uyandırmış ve Sovyet Rusya'nın tepkisini çekmiştir.

Yanıt "B" dir.

TBMM - Sovyet Rusya

Kurtuluş Savaşı sırasında TBMM – Sovyet Rusya yakınlaşmaları Anlaşma Devletlerinin tepkisine neden olduğu gibi, TBMM'nin Anlaşma Devletleriyle kurduğu diplomatik ilişkiler de Sovyet Rusya tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

TBMM'nin Sevr'i kabul edeceğinden endişelenen Sovyet Rusya TBMM'nin Londra Konferansı'na katılmasını protesto etmiştir.

Ancak, TBMM Londra Konferansı'nda Misakımilli'den taviz vermeyince Sovyet Rusya'nın güvenini kazanmıştır. Bu durum Türk - Sovyet yakınlaşmasına imkan sağlamıştır.

1. TBMM; Londra Konferansı'nda Sevr Antlaşması'nın kendisine kabul ettirilmeye çalışılacağını bildiği halde, "Türkler barış istemiyor." propagandalarının yapılmasına engel olabilmek amacıyla konferansa heyet göndermiştir.

TBMM'nin bu tutumu aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

A) TBMM içerisinde padişah taraftarlarının bulunmasıyla
B) Anlaşma Devletlerinin desteğinin sağlanmaya çalışılmasıyla
C) Uluslararası kamuoyunda haksız duruma düşülmesine engel olma amacıyla
D) Misakımilli kararlarından taviz verme düşüncesiyle
E) Osmanlı Hükümeti'ne destek olma isteğiyle

2. **Anlaşma Devletlerinin Kurtuluş Savaşı'nda aşağıdaki uygulamalarından hangisiyle TBMM ve Osmanlı Hükümeti arasındaki görüş ayrılıklarından yararlanma yoluna gittikleri söylenebilir?**

A) Londra'da topladıkları konferansa iki hükümeti birlikte davet etmeleriyle
B) Yunan ordusuna askeri destek sağlamaya devam etmeleriyle
C) Sevr Antlaşması'nın bazı hükümlerini yumuşatmalarıyla
D) Sovyet Rusya ile TBMM Hükümeti arasındaki yakınlaşmaya tepki göstermeleriyle
E) Anadolu'dan çekilme kararı almalarıyla

3. **TBMM'nin Londra Konferansı'na katılma nedenleri arasında yer alan;**

I. varlığına resmiyet kazandırmak
II. Misakımilli tezini dünyaya duyurmak
III. "Türkler barış istemiyor." propagandalarına engel olmak

düşüncelerinden hangileri, <u>doğrudan</u> uluslararası alanda haklılık kazanma amacına yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. **Anlaşma Devletlerinin, TBMM Hükümeti'ni Londra Konferansı'na davet etmeleri TBMM'nin;**

I. askeri
II. ekonomik
III. diplomatik

alanlardan hangisindeki etkinliğini geliştirmesine <u>doğrudan</u> katkı yaptığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

5. **TBMM'nin Anlaşma Devletlerinin davetini kabul ederek Londra Konferansı'na katılmasında;**

I. Misakımilli'yi uluslararası kamuoyuna duyurabilme
II. diplomatik çözüm arayışlarına açık olduğunu gösterme
III. varlığını Anlaşma Devletlerine kabul ettirebilme

düşüncelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6. **1921 Anayasası'nda yer alan;**

I. egemenliğin kayıtsız - şartsız millete ait olması
II. milletvekillerinin tüm ulusu temsil etmesi
III. yasama ve yürütme yetkilerinin TBMM'ce kullanılması

hükümlerinden hangileri TBMM'nin "olağanüstü meclis" niteliği kazanmasına neden olmuştur?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

kareköşe

C A E C E A

köşetaşı

Milli Mücadele sırasında TBMM ve Sovyet Rusya arasında görülen yakınlaşmada;

I. her iki tarafın da emperyalizme karşı olmaları

II. Avrupa kamuoyunun desteğini alma amacı gütmeleri

III. siyasal açıdan yalnızlığa itilmiş olmaları

durumlarından hangilerinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

TBMM – SOVYET RUSYA YAKINLAŞMASI

Nedenleri

→ Anadolu'da ve boğazlarda Anlaşma Devletlerinin varlığı Sovyet Rusya'nın güney sınırları için tehlike oluşturacaktır.

yorum: Bu durumda Anadolu'da müttefik, dost, bağımsız yeni bir devletin bulunuyor olması Sovyet Rusya'nın çıkarlarıyla çok daha fazla bağdaşıyordu. Sovyet Rusya bu yüzden Sevr'e karşı TBMM ve Misakımilli'ye destek olmuştur.

→ Emperyalizme karşı savaşan TBMM'nin ileride Anadolu'da sosyalist bir düzen oluşturma ihtimalinin bulunuyor olması

yorum: Bu durumda Sovyet Rusya rejimini yaymış ve pekiştirmiş olacaktır.

→ İngiltere'nin Kafkaslarda (Rusya'nın güneyinde) Kafkas Cumhuriyetler kurdurarak Rusya'nın yayılması ihtimaline karşı önlem alması

yorum: Bu durumda Rusya, Kafkasya'nın güvenliğini sağlamak ve bölgedeki İngiliz etkinliğini kırmak için TBMM'nin işbirliğine ihtiyaç hissetmiştir.

→ Her iki tarafın da siyasal yalnızlığa itilmiş olması (Her iki tarafın yeni rejimleri uluslararası alanda tanınmamıştır.)

→ TBMM'nin askeri ve ekonomik yardıma ihtiyaç hissetmesi

Kolaylaştıran Gelişmeler

→ TBMM'nin I. İnönü Savaşı'nı kazanması

→ TBMM'nin Londra Konferansı'nda Misakımilli'den taviz vermemesi

→ TBMM'nin Gümrü Antlaşması'yla Kafkasya'dan çekilmesi

yorum: Bu üç gelişme, Sovyet Rusya'nın TBMM'ye olan güvensizliğini gidermiştir.

Köşetaşının çözümü: TBMM'nin Sovyet Rusya ile yakınlaşması Avrupa kamuoyunun desteğine değil, tepkisine neden olabilecek bir gelişmedir.

Yanıt "A" dır.

1. I. Sevr Antlaşması'nın boğazlarla ilgili düzenlemelerinin Sovyet Rusya'yı da zor durumda bırakması

II. Sovyet Rusya'nın Kafkasya'da, Kafkas Cumhuriyetleri kurduran İngiltere'ye karşı TBMM'nin desteğine ihtiyaç hissetmesi

III. Anlaşma Devletlerinin TBMM'yi Londra Konferansı'na davet etmeleri

IV. TBMM'nin Anadolu'da sosyalist bir rejim kurma ihtimalinin bulunması

Yukarıdakilerden hangisi Sovyet Rusya'nın Milli Mücadele'yi destekleme nedenleri arasında <u>gösterilemez</u>?

A) Yalnız III B) Yalnız IV C) I ve III D) I, II ve IV E) I, III ve IV

2. **Anlaşma Devletleri tarafından toplanan Londra Konferansı'nda TBMM Heyeti'nin;**

I. Misakımilli tezinden taviz vermemesi

II. Konferansa İstanbul Hükümeti'yle birlikte katılması

III. İtalya, Fransa ve İngiltere ile meclisin onay vermediği antlaşmalar yapması

gelişmelerinden hangileri, Sovyet Rusya'nın TBMM'ye askeri ve ekonomik destek sağlamasında etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. Sovyet Rusya, güney sınırlarının güvenliği açısından emperyalist Anlaşma Devletleri'ne karşı mücadele eden ve kendisiyle işbirliği yapabileceğine inandığı TBMM'yi ve Misakımilli tezini desteklemiştir.

Buna göre TBMM;

I. Boğazların durumunu, Karadeniz'e kıyısı bulunan devletlerle birlikte belirleyeceğini bildirme

II. Yunanlılarla yaptığı I. İnönü Savaşı'nı kazanma

III. Fransızlarla barış görüşmelerine başlama

girişimlerinden hangileriyle, Sovyet Rusya'nın kendisine olan inancını artırdığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Anlaşma Devletlerinin Anadolu'da Sevr Antlaşması'nı hayata geçirmek istemeleri karşısında Sovyet Rusya, Karadeniz üzerinden gelebilecek saldırılara karşı güney sınırlarının güvenliğini sağlamak amacıyla TBMM'yi desteklemiştir.

Buna göre, Sevr Antlaşması'nın aşağıdaki düzenlemelerinden hangisi, Sovyet Rusya'nın TBMM'ye destek olmasında diğerlerinden <u>daha etkili</u> olmuştur?

A) Osmanlı Devleti'nin asker sayısının sınırlandırılması

B) Kapitülasyonların bütün devletlerin kullanımına açılması

C) Boğazlarda Anlaşma Devletlerinden oluşan uluslararası bir komisyon yönetiminin kurulması

D) Azınlık ayrıcalıklarının genişletilmesi

E) Zorunlu askerlik uygulamasının bitirilmesi

5. **Kurtuluş Savaşı'nda TBMM'nin;**

I. Gümrü Antlaşması'nın yapılmasının ardından Kafkasya'dan çekilmesi

II. uluslararası alanda yalnızlığa itilmesi

III. Anlaşma Devletleri'nce desteklenen Yunan ordusuna karşı savaşması

durumlarından hangileri, Türk Devleti'nin Sovyet Rusya'nın yardımına olan ihtiyacını arttırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve II E) II ve III

6. **Yeni Türk Devleti ve Sovyet Rusya'nın;**

I. uluslararası alanda tanınmama

II. halkçı anlayışa sahip olma

III. devletlerin kendi geleceğini belirleme hakkına saygı gösterme

özelliklerinden hangileri, iki tarafın da siyasal açıdan yalnız bırakıldıklarını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

karekök

A | A | C | C | E | A

köşetaşı

Sovyet Rusya ile TBMM Hükümeti arasında yapılan Moskova Antlaşması'nın aşağıdaki hükümlerinden hangisi iki devlet arasında diplomatik alanda işbirliğine gidildiğini gösterir?

A) Ulusların kendi geleceklerini belirleme hakkına saygı gösterileceğinin belirtilmesi
B) Her iki devletten birinin kabul etmediği bir antlaşmayı diğerinin de kabul etmeyecek olması
C) Rusya'nın kapitülasyonların kaldırılmasını kabul etmesi
D) Osmanlı ve Çarlık Rusya yönetimlerinin her iki tarafça da hukuken yok sayılması
E) Sovyet Rusya'nın TBMM'ye silah yardımı yapacak olması

açıklamalı çözüm

MOSKOVA ANTLAŞMASI (16 Mart 1921)

1. Devletlerin kendi geleceğine serbestçe karar verebilmesi ilkesine bağlı kalınacaktır.

   yorum: Tarafların karşılıklı olarak birbirlerinin bağımsızlıklarına saygılı olacaklarının göstergesidir.

2. İki devletten birinin kabul etmediği antlaşmayı diğeri de kabul etmeyecektir.

3. Çarlık Rusyası ile Osmanlı Devleti arasında yapılan antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.

   yorum: Bu madde;

   a. Her iki tarafta da rejim değişikliği olduğunun göstergesidir.

   b. Sovyet Rusya Osmanlı Yönetimini, TBMM de Çarlık Rusyası'nı kağıt üzerinde (hukuken) yok saymıştır.

4. Boğazların durumu Karadeniz'de kıyısı olan devletlerin katılacağı bir konferansta belirlenecektir.

   yorum: Bu madde; TBMM'nin egemenlik haklarını zedeleyici niteliktedir. TBMM bu madde ile uluslararası alanda destek sağlamayı amaçlamıştır.

5. Sovyet Rusya, TBMM'ye askeri ve ekonomik yardımda bulunacaktır.

6. Batum Gürcistan sınırları içinde kalacaktır.

   yorum: Misakımilli'den taviz verilmiştir, ancak büyük bir devletin askeri ve ekonomik desteği alınabilmiştir.

7. Sovyet Rusya kapitülasyonların kaldırıldığını kabul edecektir.

   yorum: Sovyet Rusya'nın Yeni Türk Devleti'nin ekonomik bağımsızlığını kabul ettiğini gösterir.

Köşetaşının çözümü: Diplomasi uluslararası ve barışçıl ilişkileri kapsar ve kendisini antlaşmalar, elçilikler, konferanslar ve uluslararası yazışmalarla gösterir. Her iki devletten birinin kabul etmediği bir antlaşmayı diğerinin de kabul etmeyecek olması diplomatik alanda işbirliğine gittiklerini gösterir.

Yanıt "B" dir.

Ali Fuat Cebesoy

Batı Cephesi Kuvayımilliye Komutanlığı'nın ardından Moskova Büyükelçiliği görevini yürüten Ali Fuat Cebesoy'un çalışmaları Moskova Antlaşması'nın yapılmasında etkili olmuştur.

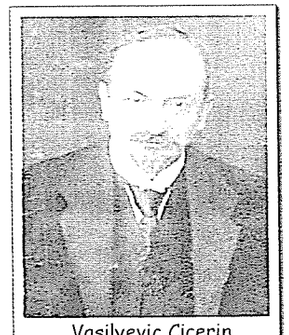

Vasilyeviç Çiçerin

Moskova Antlaşması'nın hazırlanması sırasında Sovyet Rusya'nın dışişleri bakanı olarak TBMM ile olan diplomasini yürütmüştür.

1. TBMM ile Sovyet Rusya arasında yapılan Moskova Antlaşması'nda, Çarlık Rusya ile Osmanlı Devleti arasında yapılmış olan bütün antlaşmaların geçersiz sayılması kararı yer almıştır.

   Buna göre;

   I. Rusya'da rejim değişikliğinin dış politikada da değişikliğe neden olduğu
   II. her iki devletin de eski rejimlerini hukuken yok saydıkları
   III. Sovyet Rusya'nın TBMM tarafında savaşa katıldığı

   yargılarından hangilerine <u>ulaşılamaz</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. **Moskova Antlaşması'nda yer alan aşağıdaki düzenlemelerden hangisi her iki tarafta da rejim değişikliğinin gerçekleştiğinin göstergesidir?**

   A) İki devletten birinin kabul etmediği bir antlaşmayı diğerinin de kabul etmemesi
   B) Sovyet Rusya'nın TBMM'ye askeri destek sağlayacak olması
   C) Batum'un Gürcistan sınırları içerisinde kalması
   D) Çarlık Rusya ile Osmanlı yönetimleri arasında yapılan antlaşmaların geçersiz sayılması
   E) Boğazların durumunun Karadeniz'de kıyısı bulunan devletlerin katılacağı bir konferansta belirlenecek olması

3. **Moskova Antlaşması'nda yer alan;**

   I. Devletlerin kendi geleceğini belirleme hakkına saygı gösterilecektir.
   II. Boğazların statüsü Karadeniz'de kıyısı olan devletlerin katılacağı bir konferansta belirlenecektir.
   III. Çarlık Rusyası ve Osmanlı Devleti arasında yapılmış olan antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.

   kararlarından hangilerinin, TBMM'nin egemenlik haklarını zedeleyeci nitelikte olduğu savunulabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. M. Kemal; TBMM'nin Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım alınmasını öngören Moskova Antlaşması'nda, "devletlerin kendi geleceklerini serbestçe belirleyeceği" kararının yer almasını sağlamıştır.

   Mustafa Kemal'in bu tutumuyla;

   I. Türk Devleti'nin içişlerine karışılmasına engel olma
   II. Misakımilli sınırlarını genişletme
   III. önemli kararları tek başına alma

   amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. **Moskova Antlaşması'nda Sovyet Rusya'nın;**

   I. kapitülasyonların kaldırılmasını kabul etme
   II. TBMM ile diplomatik işbirliğine girme
   III. Osmanlı Devleti'ni hukuken yok sayma

   tutumlarından hangileri, yeni Türk Devleti'nin ekonomik bağımsızlığına saygı gösterdiğini kanıtlar?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

6. TBMM ve Sovyet Rusya arasında yapılan Moskova Antlaşması'nda, boğazların durumunun Karadeniz'e kıyısı olan devletlerin katılacağı bir konferansta belirleneceğine ilişkin bir madde de yer almıştır.

   TBMM'nin bu maddeyi kabul etmekle;

   I. uluslararası alanda destek sağlama
   II. savaşılan devlet sayısını azaltma
   III. Osmanlı yönetimiyle ilişkilerini düzeltme

   amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenebilir?

   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

kavrama

C	D	B	A	A	A

köşetaşı

İnönü Savaşları'nın ardından;

I. asker kaçakları sayısının azalması

II. Fransa'nın TBMM ile diplomatik ilişkilerini yoğunlaştırması

III. İngiltere'nin Malta'da sürgünde bulundurduğu Osmanlı aydınlarını serbest bırakması

gelişmelerinden hangileri TBMM'nin halk üzerindeki etkinliğini ve otoritesini artırdığının kesin kanıtıdır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

II. İNÖNÜ SAVAŞI (23 Mart – 1 Nisan 1921)

TBMM'nin kendisine diplomatik yollarla Sevr Antlaşması'nı kabul ettirmek amacıyla toplanan Londra Konferansı'nda Misakımilli'den taviz vermemesi iki sonuç doğurmuştur;

1. Sovyet Rusya ile TBMM arasındaki diplomatik ilişkiler yoğunluk kazanmıştır.
2. Yunanlılar Batı Cephesi'nde yeni bir taarruz başlatmışlardır.

Yunan taarruzunun amaçları yine aynıdır:

➔ Yeni kurulmuş olan Türk ordusunu taarruz yeteneğine ulaşmadan ortadan kaldırmak.

➔ Eskişehir'i alarak Ankara'ya yapacakları saldırıda üs elde etmek.

➔ Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek.

Savaş yeni Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştır.

UYARI

Asker kaçakları sayısının azalmasında iki faktör etkili olmuştur:

1. *TBMM'nin kazandığı askeri başarılar ve buna bağlı olarak meclisin otorite ve saygınlığının artması*
2. *İstiklal Mahkemeleri'nin çalışmaları*

II. İNÖNÜ'DEN SONRA

İç Politikalada Gelişmeler

➔ TBMM'ne olan güven ve saygınlık artmış, buna bağlı olarak asker kaçakları sayısı azalmıştır.

➔ İngilizler tarafından (İstanbul'un resmen işgal edildiği 16 Mart 1920'de) Malta'da sürgünde tutulan aydın ve milletvekillerinden bir bölümü serbest bırakılmış, serbest kalanlar TBMM çalışmalarına katılmışlardır.

Dış Politikada Gelişmeler

➔ Fransızlar TBMM ile barış görüşmelerine başlamışlardır.

➔ İtalyanlar Anadolu'dan çekilmeye başlamışlardır.

yorum: Anlaşma Devletleri'nden herhangi birinin TBMM ile barış görüşmelerine başlaması ya da Anadolu'dan çekilme kararı alması İtilaf Bloğu'ndaki çözülmeyi gösterir.

İTALYA

Anadolu'dan çekilme kararı almasında iki neden etkili olmuştur:

1. *TBMM'nin Kurtuluş Savaşı'nı kazanacağını önceden görebilmesi*
2. *İtalya'nın iç savaşın eşiğine gelmesi (İç savaşın eşiğinde olan bir devletin başka ülkede asker bulundurması mantıklı değildir, zira ordusuna kendi ülkesinde ihtiyacı vardır.)*

Köşetaşının çözümü: I. öncül TBMM'nin halk üzerindeki II ve III. öncüller uluslararası alandaki etkinliğini artırdığını gösterir.

Yanıt "A" dır.

1. **II. İnönü Savaşı'nın ardından;**

I. İtalya'nın işgal ettiği bölgelerden çekilme kararı alması

II. Fransa'nın TBMM ile barış görüşmelerine başlaması

III. Türk ordusundaki asker kaçakları sayısının azalması

gelişmelerinden hangilerine dayanılarak, Anlaşma Devletlerinin Anadolu politikalarında değişikliğe gittikleri söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **Aşağıdaki gelişmelerden hangisinin, Kurtuluş Savaşı'nda İtalyanların Anadolu'daki işgalci politikalarını devam ettirmelerini zorlaştırdığı söylenemez?**

A) Ülkelerinde iç savaş tehlikesinin belirmesinin

B) İnönü Savaşları'nın Türk ordusu tarafından kazanılmasının

C) Fransa'nın TBMM ile barış görüşmelerine başlamasının

D) TBMM'nin Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik destek sağlamasının

E) Osmanlı yönetiminin TBMM'nin başarısına ortak olmaya yönelik girişimlerde bulunmasının

3. **II. İnönü Savaşı'nın ardından;**

I. İngiltere'nin elindeki Türk esirlerden bazılarını serbest bırakması

II. Fransa'nın TBMM ile barış görüşmelerine başlaması

III. Yunanlıların Batı Cephesi'nde yeni bir taarruz başlatmaları

gelişmelerinden hangileri TBMM'nin dış politikadaki saygınlığını arttırdığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **Kurtuluş Savaşı'nda**

I. İtalya'nın Anadolu'yu boşaltma kararı alması

II. Fransa'nın TBMM ile barış görüşmelerine başlaması

III. 1921 Anayasası'nın TBMM'de kabul edilmesi

gelişmelerinden hangilerinin diplomatik çözüm arayışlarına doğrudan bir katkı yaptığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. İnönü Savaşları'nın ardından İtalya Anadolu'yu boşaltma kararı almış, Fransa da TBMM ile diplomatik çözüm arayışlarına başlamıştır.

İtalya ve Fransa'nın bu tutum değişikliğinde TBMM'nin;

I. yürüttüğü bağımsızlık mücadelesini kazanabileceğini göstermesi

II. yasama ve yürütme yetkisini birlikte kullanması

III. savunma amaçlı savaşlar yapması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. **Kurtuluş Savaşı'nda Batı Cephesi'nde yeni kurulan düzenli ordunun İnönü Savaşları'nı kazanması;**

I. ulusal bağımsızlık

II. demokrasi

III. hukuk devleti

olgularından hangilerinin gerçekleştirilebileceğine olan inancı artırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

kare kök

B | E | D | C | A | A

köşetaşı

Kurtuluş Savaşı'nda Türk ordusunun Mustafa Kemal'in direktifleriyle Sakarya Nehri'nin doğusuna geri çekilmesinde etkili olan;

I. Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin kaybedilmesi
II. ordunun yeniden toparlanması için zaman kazanılması
III. asker kayıplarının azaltılmaya çalışılması

durum ve düşüncelerinden hangileri geri çekilişin bir strateji doğrultusunda gerçekleştirildiğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

KÜTAHYA – ESKİŞEHİR MUHAREBELERİ (10 - 24 Temmuz 1921)

Yunan taaruzunun amaçları:

⇒ İtilaf Devletlerinin desteğini yeniden kazanmak.

⇒ TBMM'nin kurduğu ve İnönü Savaşları'nda savunma yeteneğini ortaya koyan düzenli orduyu taarruz yeteneği kazanmadan ortadan kaldırmak.

⇒ Eskişehir'i alarak Ankara'ya yapacakları harekatta üs olarak kullanmak.

⇒ Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek.

Türk ordusunun savaş alanında zor durumda kalması üzerine cepheye gelen Mustafa Kemal; Kütahya, Eskişehir ve Afyon'u boşaltarak orduyu daha fazla yıpranmadan Sakarya Nehri'nin doğusuna çekmiştir.

yorum: Mustafa Kemal, bu stratejiyle iki amacı taşımıştır. Üç büyük şehre yayılacak olan Yunan ordusunu komuta merkezlerinden uzaklaştırmak ve Türk ordusunun yeniden toparlanması için zaman kazanmak

KÜTAHYA – ESKİŞEHİR MUHAREBELERİNDEN SONRA

İçerdeki Gelişmeler

⇒ Üç büyük şehrin düşmana teslim edilmesi ve Yunanlıların Ankara önlerine kadar gelmeleri TBMM'ye olan güveni azaltmıştır.

⇒ TBMM'de, meclisin Kayseri'ye taşınması, Düzenli ordudan vazgeçilerek Kuvayımilliye birliklerinin yeniden kurulması önerileri tartışmaya açılmıştır.

⇒ Mecliste Mustafa Kemal'e karşı muhalefet artmış; Mustafa Kemal, orduya komuta etmek yerine siyasetle uğraşmakla ve orduyu İsmet Paşa'ya teslim etmekle eleştirilmiştir.

⇒ TBMM bütün yetkilerini Mustafa Kemal'e devrederek onu başkomutanlığa getirmiştir.

Dışarıdaki Gelişmeler

⇒ Fransızlar İnönü Savaşları'nın ardından TBMM ile başlattıkları barış görüşmelerine ara vermişlerdir.

Köşetaşının çözümü: II. ve III. öncüllerdeki durumlar geri çekilişin bir taktik doğrultusunda gerçekleştirildiğini gösterir. *Yanıt "D" dir.*

1. **TBMM'nin Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'ni kaybetmesinin aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?**

A) Fransa'nın İnönü Savaşları'nın ardından başlayan barış görüşmelerini durdurmasına
B) Meclisteki muhalefetin etkinliğini artırmasına
C) Savunma stratejilerinin tartışma konusu yapılmasına
D) Meclisin demokratik niteliğinin geliştirilmesine
E) TBMM'nin halk üzerindeki saygınlığının azalmasına

2. Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin ardından TBMM'de; Meclisin Kayseri'ye taşınması ve Kuvayımilliye birliklerinin yeniden kurulması teklif edilmiş, Mustafa Kemal orduyu İsmet Paşa'ya teslim etmek ve siyaset yapmakla eleştirilmiştir.

Bu gelişmeye dayanılarak,

I. mecliste muhalif grupların etkinliğini artırdığı
II. savunma yöntemlerinin tartışmaya açıldığı
III. Mustafa Kemal'in askeri alanda görevlendirilmek istendiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

3. Kurtuluş Savaşı'nda ulusal bağımsızlık savaşının kazanılması amacıyla çabuk ve etkili kararlar alma ve uygulama zorunluğu oluşmuş, bu yüzden rejimin demokratik niteliğini zayıflatan bazı uygulamalarda da bulunulabilmiştir.

Buna göre,

I. I. TBMM'nin yasama, yürütme ve yargı yetkilerini birarada kullanması
II. meclisin bütün yetkilerini üç aylığına Mustafa Kemal'e devretmesi
III. 1921 Anayasası'nda egemenliğin millete bırakılması

düzenlemelerinden hangilerinin bu duruma örnek oluşturduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

4. **Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin ardından gerçekleşen;**

I. Fransa'nın TBMM ile başlattığı barış görüşmelerini kesmesi
II. mecliste düzenli ordunun dağıtılarak Kuvayımilliye düzenine geri dönülmesinin tartışmaya açılması
III. bazı milletvekillerinin meclisin Kayseri'ye taşınmasını teklif etmesi

gelişmelerinden hangilerine dayanılarak bu savaşın TBMM'nin yenilgisiyle bittiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

5. **Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin kaybedilmesinin ardından görülen;**

I. Fransa'nın TBMM ile başlattığı barış görüşmelerini askıya alması
II. meclisin bütün yetkilerini Mustafa Kemal'e devretmesi
III. muhalefetin etkinliğini artırması

gelişmelerinden hangileri, bu savaşın TBMM'nin diplomatik saygınlığını olumsuz etkilediğini gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. Kütahya – Eskişehir Savaşları'nda Mustafa Kemal'in emri ile ordu daha fazla yıpranmadan geri çekilmiş, üç şehir Yunan ordusuna terk edilerek Ankara'nın batısında yeni bir savunma hattı oluşturulmuştur.

Mustafa Kemal'in böylelikle;

I. Yunan ordusunu geniş alana yayarak komuta merkezlerinden uzaklaştırma
II. Türk ordusunu yeniden toparlamak için zaman kazanma
III. asker kayıplarını azaltma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

D | E | B | E | A | E

köşetaşı

5 Ağustos 1921 tarihli bir yasa ile TBMM sahip olduğu yasama, yürütme ve yargı yetkilerini Mustafa Kemal'e devretmiştir.

Mustafa Kemal'in bu düzenlemeye bağlı olarak, halkın maddi imkanlarıyla ordunun toparlanmasını öngören Tekalif-i Milliye Emirleri'ni yayınlaması;

I. yasama
II. yürütme
III. yargı

yetkilerinden hangilerini kullandığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

BAŞKOMUTANLIK YASASI ve TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ (7 - 8 Ağustos 1921)

Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin kaybedilmesi ve üç büyük şehrin Yunanlılara bırakılması mecliste muhalefeti artırmış, Mustafa Kemal'den İsmet Paşa'nın yerine orduya komuta etmesi istenmiştir.

M. Kemal, meclisin bütün yetkilerini (yasama, yürütme, yargı) üç ay boyunca kullanabileceği bir yasa çıkartılması durumunda başkomutanlığı kabul edeceğini bildiren bir konuşma yapmıştır. Yapılan oylamada meclis oy birliğiyle bütün yetkilerini ona devrederek kendisini başkomutanlığa getiren yasayı kabul etmiştir (5 Ağustos 1921).

yorum: Bu yasa; bağımsızlığın sağlanabilmesi yolunda demokrasiden taviz verildiğinin göstergesidir. Ancak M.Kemal'in bu yetkileri üç aylık bir zaman için istemesi onun demokrasiye ve ulusal egemenliğe olan bağlılığının göstergesidir.

Mustafa Kemal, Başkomutanlık Yasası'na dayanarak Tekalif-i Milliye Emirleri adını alan şu kararları yayınlamıştır:

- ➔ Halkın elinde bulunan yiyecek, giyecek ve akaryakıt gibi temel tüketim mallarının % 40'ı bedeli daha sonra ödenmek üzere ve 48 saat içerisinde orduya teslim edilecektir.
- ➔ Binek ve yük araçları ayda 1 kez 100 km'lik yol için seferber edilecektir.
- ➔ Halkın elindeki silah ve cephaneye el konulacaktır.
- ➔ Demirci ve marangoz ustaları ordunun emrine alınacaktır.
- ➔ Her evden bir çift çarık, bir çift çorap ve iç çamaşırı hazırlanarak orduya teslim edilecektir.

Bu kararlar halkın maddi, manevi bütün değerleriyle savaşa katılımını sağlamış ve Kurtuluş Savaşı'nı topyekün savaşa dönüştürmüştür. Emirlerin uygulanması için Tekalif-i Milliye Komisyonları ve yeni İstiklal Mahkemeleri kurulmuştur.

Kuvayımilliye	⇒	Gayr-ı Nizami Savaş
Düzenli ordunun kurulması	⇒	Nizami Savaş
Tekalif-i Milliye Kararları	⇒	Topyekün Savaş

Köşetaşının çözümü: Tekalif-i Milliye Kararları'nı çıkarmakla Mustafa Kemal yasama (karar alma) yetkisini kullanmıştır. *Yanıt "A" dır.*

Bu hesap tutmaz

Mustafa Kemal'in ordunun başına geçmesi, yalnızca Mustafa Kemal taraftarı olan ve orduyu bu zor durumdan ancak onun kurtarabileceğine inanan Birinci Grup'un isteği değildir. Başından beri mecliste muhalefeti temsil eden ve çoğunluğu eski İttihatçılardan oluşan İkinci Grup da M.Kemal'in başkomutan olmasını istemiştir. Onlara göre ordunun Yunanlılarla yapacağı yeni savaşı kazanması imkansızdır. Ordu kaybediyorken ordunun başında bulunacak olan Mustafa Kemal'in halk üzerindeki saygınlığı da azalacaktır. Kaçınılmaz olarak gördükleri yenilginin ardından M.Kemal'i devirerek yerine Rusya'dan Karadeniz'e kadar gelmiş olan eski liderleri Enver Paşa'yı geçirebileceklerdir.

1. Meclis, Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin ardından bütün yetkilerini Mustafa Kemal'e devreden Başkomutanlık Yasası'nı çıkarmıştır.

Mustafa Kemal'in yasa görüşülürken başkomutanlık yetkilerini üç aylık bir zaman için istemesi, O'nun;

I. ulusal egemenlik
II. ulusal bağımsızlık
III. laiklik

olgularından hangilerine olan bağlılığıyla açıklanabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'ndeki yenilginin ardından TBMM'deki muhalif çevreler Mustafa Kemal'in orduyu içinde bulunduğu zor durumdan kurtaramayacağına inanmalarına rağmen onun ordunun başına geçmesine destek vermişlerdir.

Muhaliflerin bu tutumları aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

A) M. Kemal'in halk üzerindeki saygınlığını azaltmayı amaçlamalarına
B) Bağımsız devlet anlayışına olan bağlılıklarına
C) Meclisin bütün yetkilerinin Mustafa Kemal tarafından kullanılmasını istemelerine
D) Demokrasiye olan saygılarına
E) Kendi aralarında görüş ayrılıklarının bulunmasına

3. **Aşağıdakilerden hangisi; Mustafa Kemal'in, Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin ardından TBMM tarafından kendisine bırakılan yasama yetkisini kullanmaya başladığını gösterir.**

A) TBMM Hükümeti'ne başkanlık yapması
B) Ali Fuat Cebesoy'u Moskova Büyükelçiliği'ne atanması
C) Tekalif-i Milliye Kararları'nı yayınlaması
D) Sovyet Rusya'dan askeri yardım alması
E) Orduya komuta etmesi

4. Kurtuluş Savaşı sırasında M. Kemal tarafından yayınlanan Tekalif-i Milliye Kanunu ile halkın maddi ve manevi değerleriyle savaşa katılımı ve orduya desteği sağlanmıştır.

Bu kanunun Türk Kurtuluş Savaşı'na;

I. gayr-ı nizami savaş
II. nizami savaş
III. topyekün savaş

niteliklerinden hangilerini kazandırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

5. Tekalif-i Milliye Emirleri ile halkın elindeki temel tüketim mallarının bir bölümüne, bedeli savaş sonrasında ödenmek kaydıyla el konulmuştur.

Mustafa Kemal'in bu emirleri yayınlamasında;

I. yeni Türk Devleti'nin gelirlerinin savaş giderlerini karşılayamaması
II. ordunun yeni bir Yunan taaruzuna hazırlanması
III. Mustafa Kemal'in meclisin bütün yetkilerini kullanmak istemesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. **Kurtuluş Savaşı'nda;**

I, ülkedeki yiyecek, giyecek ve akaryakıtın % 40'nın orduya teslim edilmesini öngören kararname yayınlanması
II. demirci ve marangoz ustalarının ordunun komutası altına alınmaları
III. Sovyet Rusya'nın askeri ve ekonomik yardımının sağlanması

gelişmelerinden hangileri, Milli Mücadele'nin topyekün savaşa dönüşmesinde etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

A	A	C	C	D	D

köşetaşı

20 Ekim 1921 tarihli Ankara Antlaşması'nın;

I. Fransa'nın Anadolu'yu boşaltmasını öngörme

II. Güney Cephesi'nin kapanmasını sağlama

III. Hatay'da özel bir yönetim oluşturma

özelliklerinden hangilerinin ulusal bağımsızlık savaşını kolaylaştırdığı söylenilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

SAKARYA SAVAŞI (23 Ağustos – 12 Eylül 1921)

➔ Yunan ordusunun Ankara'yı ele geçirmek ve Sevr'i TBMM'ye kabul ettirmek amacıyla başlattığı bu savaşı Türk ordusu kazanmıştır. Savaşta Mustafa Kemal'in "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır." komutu savunma stratejisini oluşturmuştur. Bu strateji savaşın gidişatı ne olursa olsun geri çekilmemeyi öngörmüştür. Yirmi günü aşkın bir süre devam eden mücadeleler Yunan ordusunun geri çekilmesi ile sonuçlanmıştır. Geri çekilen Yunan orduları savunma mevzileri kurmaya başlamıştır. (Bu güne dek savunma savaşları yapan Türk ordusu bu savaşta hem savunma hem taarruz savaşı yapmıştır.)

SAKARYA SAVAŞI'DAN SONRA

İç Politikadaki Gelişmeler

➔ *Türk ordusu, bu ölüm – kalım mücadelesini kazanmış, savunma konumundan çıkarak taarruz üstünlüğünü ele geçirmiştir.*

➔ *TBMM'nin otoritesi ve saygınlığı artmış, asker kaçakları sayısı 40.000'lerden 3.000 civarına düşmüştür.*

➔ *TBMM, Mustafa Kemal'e gazilik ve mareşallik ünvanı vermiştir.*

➔ *Muhalif milletvekillerinin Mustafa Kemal'in yerine Enver Paşa'yı getirme projeleri suya düşmüştür.*

Dış Politikadaki Gelişmeler

➔ *Türk ordusunun başarısından etkilenen Sovyet Rusya egemenliği altındaki Kafkas Cumhuriyetleri'nden TBMM ile anlaşmalarını istemiş, taraflar arasında (13 Ekim 1921) Kars Antlaşması yapılmıştır. (Doğu sınırımız kesinleşmiştir. Batum Gürcistan'a bırakılmıştır)*

➔ *Fransa, TBMM ile Ankara Antlaşması'nı (20 Ekim 1921) yaparak Anadolu'dan çekildi. (Hatay dışında bugünkü Suriye sınırımız bu antlaşmayla belirlenmiştir)*

➔ *İtalya Anadolu'yu tamamen boşaltmıştır.*

yorum: İtilaf Bloku parçalanmış, İngiltere ve Yunanlılar Anadolu'da yalnız kalmışlardır.

➔ *İngiltere, TBMM'ye ateşkes ve barış antlaşması önerisinde bulunmuşlardır.*

Köşetaşının çözümü: I. öncül savaşılan düşman sayısını azaltması, II. öncül Güney Cephesi'ndeki askeri birliklerin Batı Cephesi'nde kullanılmasına imkan sağlaması açısından bağımsızlık mücadelesini kolaylaştırmıştır. *Yanıt "D" dir.*

1. **Sakarya Savaşı'nın ardından;**

I. Fransa ile Ankara Antlaşması'nın yapılması

II. asker kaçakları sayısının azalması

III. İtalya'nın Anadolu'yu tamamen boşaltması

gelişmelerinden hangileri bu savaşın Anlaşma Devletlerinin Anadolu politikasında değişikliklere yol açtığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. TBMM'nin Fransa ile yaptığı Ankara Antlaşması, Fransa'nın müttefiki olan İngiltere'nin ve TBMM'yle diplomatik ve askeri alanda işbirliği yapan Sovyet Rusya'nın tepkisini çekmiştir.

İngiltere ve Sovyet Rusya'nın bu tutumlarında;

I. antlaşmanın tarafları arasında yer almamış olmaları

II. antlaşmanın Anadolu'yla ilgili projeleri ile bağdaşmaması

III. her iki tarafın da TBMM'nin varlığını kabul etmek istememeleri

durumlarından hangilerinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. İnönü Savaşları'ndan sonra TBMM ile barış görüşmelerine başlayan Fransa, Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nden sonra görüşmeleri askıya almış, Sakarya Savaşı'nda Türk ordusunun zaferinin ardından TBMM ile Ankara Antlaşması'nı yaparak Anadolu'yu boşaltmıştır.

Buna göre, Fransa'nın;

I. diplomasisini TBMM'nin askeri alandaki durumuna göre oluşturduğu

II. Sovyet Rusya – TBMM yakınlaşmasını desteklediği

III. TBMM'nin hukuksal varlığını kabul ettiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

4. M. Kemal Sakarya Savaşı'nda savunma stratejisini "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Hiç bir yurt toprağı, şehit kanıyla sulanmadıkça düşmana terkedilemez." sözleriyle belirlemiştir.

Buna göre;

I. Türk ordusunun taarruza hazırlandığı

II. cephe kavramının genişletileceği

III. savaşın ölüm – kalım mücadelesi olarak görüldüğü

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. **Kurtuluş Savaşı'nda**

I. ordunun halkın yardımlarıyla yeniden toparlanması

II. Mustafa Kemal'e gazilik ve meraşallik unvanının verilmesi

III. İtilaf Bloku'nun parçalanması

gelişmelerinden hangileri TBMM'nin uluslararası saygınlığını artırdığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

6. **Sakarya Savaşı'nın ardından iç politikada görülen;**

I. Mustafa Kemal'e gazilik ve mareşallik unvanı verilmesi

II. asker kaçakları sayısının azalması

III. muhalif grupların varlığını devam ettirmesi

gelişmelerinden hangileri, TBMM'nin dış politikadaki etkinliğini artırmasını kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

E C E E C B

köşetaşı

Anlaşma Devletlerinin TBMM'ye yaptıkları ateşkes önerisinde yer alan;

I. Tarafların ordularına takviye yapmamaları

II. İki taraf arasında askerden arındırılmış 10 km'lik bir alan bırakmaları

III. Anlaşma Devletlerinden oluşan bir komisyonun Türk ordusunu denetleme hakkına sahip olması

maddelerinden hangilerinin devletlerin eşitliği prensibiyle çeliştiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

⇒ Sakarya Savaşı'ndan sonra taarruz üstünlüğünü ele geçiren Türk ordusu taarruz hazırlıklarına başlamıştır. Hazırlıklar bir yıla yakın sürmüştür. Bu zaman zarfında mecliste ordunun neden taarruza başlamadığı, neden bekletildiği konusunda yoğun bir muhalefet görülmüştür. Buna rağmen tek hareketle Yunan ordusunu Anadolu'dan çıkarmayı amaçlayan Mustafa Kemal bir yıl boyunca hazırlıklara devam etmiştir.

⇒ Antlaşma Devletlerini temsilen İngiltere, Türk ordusu taarruz hazırlıkları yaparken TBMM'ye bir ateşkes ve barış antlaşması önerisinde bulunmuştur. İngiltere'nin bu önerilerde bulunması iki şekilde açıklanabilir:

1. Başarılı bir Türk taaruzunun ardından Sevr Antlaşması'nı TBMM'ye kabul ettiremiyeceğini düşünmesi
2. Türk taarruzunun Batı Anadolu ile sınırlı kalmayıp işgali altında bulundurduğu Musul'a yönelik olarak da yapılacağından endişelenmesi

Anlaşma Devletlerinin TBMM'ye yaptıkları Ateşkes Önerileri (22 Mart 1922):

1. Taraflar (Türk ve Yunan) ordularına araç – gereç takviyesi yapmayacaklardır.
2. İki taraf arasında askerden arındırılmış 10 km'lik bir alan bırakılacaktır.
3. Anlaşma Devletlerinden oluşan bir komisyon Türk ordusunu ve askeri durumunu denetleme hakkına sahip olacaktır.

yorum: Bu öneri, Yunan ordusuna her an başlaması muhtemel olan Türk taaruzuna engel olmayı ve Yunanlılara zaman kazandırmayı amaçlamıştır.

⇒ TBMM; bu önerileri bağımsızlığa ve devletlerin eşitliği prensibine aykırı olduğu gerekçesiyle kabul etmemiştir.

Köşetaşının çözümü: III. öncüldeki uygulama yalnızca Türk ordusuna denetim getirmesi açısından devletlerin eşitliği prensibiyle çelişir.

Yanıt "C" dir.

BÜYÜK TAARRUZ ÖNCESİNDE YAPILAN HAZIRLIKLAR

✓ *Doğu ve Güney Cephesi'nden askeri birlikler Batı Cephesi'ne kaydırılmıştır.*

✓ *Genel seferberlik ilan edilmiştir.*

✓ *Başkomutanlık Yasası'nın zamanı uzatılmıştır.*

✓ *Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım alınmıştır.*

Sosyal Devlet

Türk ordusu taaruz hazırlıklarını devam ettirirken TBMM, "sosyal devlet anlayışı" na bağlı kalarak işgalden kurtarılacak bölgelerde vergi muafiyeti sağlanmasını, evi zarar görenlere malzeme yardımında bulunulmasını ve çiftçilere tohumluk dağıtılmasını öngören bir yasa hazırlamıştır.

1. Büyük Taaruz'dan önce görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi Kurtuluş Savaşı'nın "topyekün savaş" niteliği kazanmasında etkili olmuştur?

A) Doğu ve Güney cephesindeki birliklerin Batı Cephesi'ne kaydırılması

B) Genel seferberlik ilan edilmesi

C) Başkomutanlık Yasası'nın uzatılması

D) Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım alınması

E) Anlaşma Devletlerinin yaptıkları ateşkes teklifinin kabul edilmemesi

2. Anlaşma Devletlerinin Büyük Taarruz'dan önce; TBMM'ye yaptıkları ateşkes önerisinde, uluslararası bir komisyonun Türk ordusunu denetleme hakkına sahip olmasına yönelik bir düzenleme yer almıştır.

TBMM'nin bu öneriyi kabul etmemesi;

I. ulusal bağımsızlık amacından taviz vermeme

II. diplomatik çözüm arayışlarına kapalı olma

III. orduyu toparlamak için zaman kazanma amacı taşıma

durumlarından hangileriyle açıklanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

3. Büyük Taarruz öncesinde yapılan;

I. Fransa ile yapılan görüşmelerin ardından Güney Cephesi'ndeki birliklerin Batı Cephesi'nde görevlendirilmesi

II. Sovyet Rusya'dan askeri yardım alınması

III. Mustafa Kemal'e meclisin bütün yetkilerini kullanma hakkı sağlayan yasanın süresinin uzatılması

girişmlerinden hangileri, TBMM'nin diplomatik alandaki çalışmalarının başarılı olduğunu gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

4. Mustafa Kemal, yapılacak taarruzla tek hamlede Yunan ordusunu Anadolu'dan çıkarmayı amaçlamış, bu yüzden hazırlıklar bir yıla yakın bir zaman devam ettirilmiştir. Bu durum bazı milletvekillerinin, ordunun boşuna bekletildiğine yönelik tepkilerine neden olmuştur.

Buna göre;

I. askeri harekatin kesin sonuç almaya yönelik olarak planlandığı

II. meclisteki muhalefetin devam ettiği

III. diplomatik çözüm arayışlarına yoğunluk kazandırıldığı

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. Mustafa Kemal'in, Büyük Taarruz'dan önce yapılan hazırlıkları bir yıla yakın bir zaman devam ettirmekle aşağıdakilerden hangisini amaçlamıştır?

A) Yunan ordusunu tek hamlede Anadolu'nun dışına çıkarmayı

B) Uluslararası kamuoyunda haklılık kazanmayı

C) TBMM'ye yapılan barış önerilerini değerlendirmeyi

D) Meclisteki muhalefeti azaltmayı

E) Anlaşma Devletleri'ne zaman kazandırmayı

6. Büyük Taaruz'dan önce İngiltere TBMM'ye bir ateşkes ve ardından Sevr Antlaşması'nın yumuşatıldığı bir barış önerisinde bulunmuştur.

İngiltere'nin bu tutumu;

I. başarılı bir Türk taarruzunun ardından TBMM'ye istediği şartlarda bir barışı kabul ettiremeyeceğini düşünmesi

II. taaruzun Misakımilli sınırları içerisindeki Musul'u da hedef alacağından endişelenmesi

III. Yunan ordusundan askeri ve siyasi desteğini çekmesi

durumlarından hangileriyle açıklanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

B	A	D	D	A	D

köşetaşı

Kurtuluş Savaşı'nda Türk ordusunun boğazlara yönelik olarak başlattığı askeri harekatı bir savaş nedeni sayacağını bildiren İngiltere, daha sonra savaşı göze alamayarak ateşkes görüşmelerine başlamayı kabul etmiştir.

İngiltere'nin tutumunu değiştirmesinde aşağıdakilerden hangisi etkili <u>olmamıştır</u>?

A) Müttefikleri olan İtalya ve Fransa'dan beklediği desteği bulamaması

B) Dominyonların örnek olarak gördükleri Kurtuluş Savaşı'na karşı İngiltere için savaşmayı kabul etmemeleri

C) İngiliz kamuoyunun yeni bir savaşa sıcak bakmaması

D) TBMM'nin boğazlar yüzünden çıkabilecek bir savaşta Sovyet Rusya ile birlikte hareket etmesi ihtimali

E) Anadolu üzerindeki amaçlarından tamamen vazgeçmesi

açıklamalı çözüm

BÜYÜK TAARRUZ
(26 Ağustos - 18 Eylül 1922)

➔ Sakarya Savaşı'nın ardından bir yıl boyunca devam eden hazırlıklardan sonra başlayan Türk taarruzu 26 Ağustos 1922'de başlamıştır.

26 Ağustos 1922 ⟹ *30 Ağustos 1922* ⟹ *9 Eylül 1922*

- *26 Ağustos 1922:* *Türk taarruzunun başlaması*
- *30 Ağustos 1922:* *Başkomutanlık Meydan Savaşı*
- *9 Eylül 1922:* *İzmir'in kurtarılması*

Büyük Taarruz sırasında Mustafa Kemal

➔ 18 Eylül'e gelindiğinde bütün Batı Anadolu Yunan işgalinden kurtarılmıştır. Misakımilli sınırlarını işgalden kurtarma amacındaki Mustafa Kemal'in komutuyla ordu, Marmara ve Trakya'ya yürüyüş başlatmıştır. Bu durum, Çanakkale ve İstanbul'u işgal altında bulunduran İngiltere ile savaşın eşiğine gelinmesine neden olmuştur.

➔ İngiltere savaş tehlikesine karşı müttefiklerinden (İtalya ve Fransa'dan) ve dominyonlarından (sömürgelerinden) yardım istemişse de beklediği desteği bulamamıştır. İtalya ve Fransa Türklerin haklı olduğunu belirterek TBMM'ye karşı savaşmayı reddetmiş, dominyonlar da örnek olarak gördükleri Türk bağımsızlık mücadelesine karşı savaşmak istememişlerdir.

➔ Yeni bir savaş istemeyen İngiliz kamuoyunun da baskısıyla İngiltere Hükümeti ateşkes görüşmelerine başlamayı kabul etmiştir ⟶ Mudanya Mütarekesi'nin yapılması.

Bir Uzun Yürüyüş

Büyük Taarruz'dan sonra Türk ordusunun Çanakkale'ye doğru başlattığı yürüyüş, TBMM ile İngiltere arasında gerilime ve savaş tehlikesine neden olmuştur. M. Kemal İstanbul ve boğazlar yüzünden çıkabilecek bir savaşta Sovyet Rusya ve TBMM'nin birlikte hareket edeceklerini bildiren bir açıklama yapmıştır. Mustafa Kemal böylelikle İngiltere üzerinde baskı oluşturmayı amaçlamış ve İngiltere'yi boğazlardan çekilmeye zorlamıştır.

Köşetaşının çözümü: A, B, C ve D seçeneklerinde yer alan durumlar İngiltere'nin ateşkes görüşmelerine başlamasında etkili olmuştur.

Yanıt "E" dir.

1. **Aşağıdakilerden hangisi Anlaşma Devletlerinin Anadolu'da yürüttükleri ve silahlı mücadeleyi temel alan stratejilerini değiştirdiklerini gösterir?**

A) Diplomatik çözüm arayışlarını ön plana çıkarmaları

B) Türk ordusunun Trakya'ya girmemesi için TBMM'ye uyarılarda bulunmaları

C) Sovyet Rusya'nın TBMM ile diplomatik ve askeri işbirliği yapması

D) Türk ordusunun boğazlara yönelik olarak askeri harekata başlaması

E) İngiltere'nin sömürgelerinden askeri yardım almaya çalışması

2. **Türk Kurtuluş Savaşı'nın;**

I. sömürgeler tarafından örnek olarak görülmesi

II. halk desteğiyle gerçekleştirilmesi

III. diplomatik çözüm arayışlarına neden olması

özelliklerinden hangileri, bu savaşın emperyalist politikalara karşı gerçekleştirildiğinin <u>kesin</u> kanıtıdır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

3. Büyük Taarruz'un ardından Türk ordusunun Çanakkale'ye yürümeye başlaması, boğazları elinde bulunduran İngiltere'yle yeni bir savaşın çıkması ihtimalini doğurmuştur. Mustafa Kemal, İstanbul ve boğazlar yüzünden çıkabilecek bir savaşta Sovyet Rusya'nın TBMM ile birlikte hareket edeceğini açıklamıştır.

Mustafa Kemal'in bu tutumu;

I. uluslararası çıkar çatışmalarından yararlanma

II. İngiltere'yi boğazlardan çekilmeye zorlama

III. savaşı öncelikli çözüm yolu haline getirme

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yöneliktir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. **Aşağıdakilerden hangisi Türk Kurtuluş Savaşı'nın evrensel bir nitelik kazandığına kanıt oluşturur?**

A) Türk bağımsızlık mücadelesini örnek olarak gören dominyonların TBMM'ye karşı savaşmayı kabul etmemesi

B) İtalya ve Fransa'nın, İngiltere'yi Anadolu politikasında yalnız bırakmaları

C) İngiltere'nin TBMM ile ateşkes görüşmelerine başlaması

D) Türk Kurtuluş Savaşı'nın silahlı mücadeleyi başarıyla tamamlaması

E) Yunanlıların Anadolu topraklarından çekilmesi

5. TBMM, Türk ordusu taarruza hazırlanırken, işgalden kurtarılacak bölgelerde vergi muafiyetinin sağlanmasını, evi zarar görenlere malzeme yardımı yapılmasını ve çiftçilere karşılıksız tohum dağıtılmasını öngören bir yasa hazırlamıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştirilmeye çalışıldığını gösterir?

A) Ulus – devlet modelinin

B) Hukuk devleti anlayışının

C) Sosyal devlet olgusunun

D) Liberal demokrasinin

E) Topyekün savaş hazırlıklarının

6. Kurtuluş Savaşı'nda TBMM'nin diplomatik alandaki ilişkileri cephelerdeki başarı ya da başarısızlıklarına göre şekillenmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu yargıyı desteklediği <u>söylenemez</u>?

A) I. İnönü Savaşı'nın kazanılmasının ardından TBMM'nin Londra Konferansı'na davet edilmesi

B) II. İnönü Savaşı'nın kazanılmasından sonra Fransa ile TBMM arasında barış görüşmelerinin başlaması

C) Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin kaybedilmesinin ardından Kuvayımilliye düzenine geri dönülmesinin tartışılması

D) Sakarya Savaşı'nın ardından Kafkas Hükümetleri ile Kars Antlaşması'nın yapılması

E) Büyük Taarruz'un ardından Mudanya Konferansı'nın toplanması

karekök

A	A	B	A	C	C

köşetaşı

Milli Mücadele'de;

I. TBMM'nin açılması

II. TBMM ve İstanbul Hükümetlerinin Londra Konferansı'na birlikte katılmaları

III. Mudanya Mütarekesi'nde İstanbul'un TBMM Hükümeti'ne bırakılması

gelişmelerinden hangileri, Osmanlı Devleti'nin hukuken yok sayıldığının göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI

(11 Ekim 1922)

➔ Mustafa Kemal'in kararlı tavrı, müttefiklerinden ve dominyonlarından istediği destek ve yardımı alamaması üzerine İngiltere, savaşı göze alamamış ve TBMM ile ateşkes görüşmelerine başlamayı kabul etmiştir.

➔ Ateşkes görüşmelerine TBMM, İngiltere, Fransa ve İtalya katılmıştır. TBMM adına görüşmelere İsmet Paşa katılırken görüşmelere katılmayan Yunanlıları İngiltere temsil etmiştir.

Ateşkesin hükümleri;

1. Yunanlılar 15 gün içerisinde Doğu Trakya'yı Meriç Nehri'ne kadar boşaltacak, bölge önce Antlaşma Devletlerine sonra da onların aracılığı ile TBMM'ye devredilecektir.

   yorum:Bölgenin doğrudan TBMM'ye bırakılması durumunda, Yunanlıların geri çekilen birlikleriyle, bölgeye girecek olan Türk birliklerinin karşılaşması ihtimali doğabilecektir. Amaç bu karşılaşmaya, taraflar arasında olabilecek yeni bir savaşa engel olmaktır.

2. İstanbul ve Boğazların yönetimi TBMM'ye bırakılacak, ancak Anlaşma Devletlerinin askerleri barış antlaşması yapılıncaya dek İstanbul'da kalacaklardı.

   yorum:İstanbul ve Boğazları TBMM Hükümeti'ne bırakmakla Osmanlı Devleti'ni Anlaşma Devletleri, hukuken (kağıt üzerinde) yok saymışlardır.

3. Barış Antlaşması yapılana kadar Türk ordusu Çanakkale ve İzmit Yarımadası'nda oluşturulacak bir hattın batısına geçemeyecek Doğu Trakya'daki Türk askeri birlikleri 8.000 kişilik bir jandarma kuvvetiyle sınırlı olacaktır.

4. Yunanistan elindeki Türk esirleri 15 gün içerisinde İzmir, İzmit ve Bandırma limanlarında teslim edecektir.

Köşetaşının çözümü: Hukuken bitiş kağıt üzerinde ve bir diplomatik belgede yok sayılma ile gerçekleşir. Anlaşma Devletlerinin İstanbul'u Osmanlı yönetimi yerine TBMM'ye devredecek olması Osmanlı Devleti'nin hukuken son bulduğunu kanıtlar.

Yanıt "C" dir.

MUDANYA ATEŞKESİ

1. *Mondros ve Sevr Antlaşması'yla fiilen bitmiş olan Osmanlı Devleti'nin hukuken bitişini gösterir.*
2. *Türk Kurtuluş Savaşı'nın, silahlı mücadelesinin başarıyla tamamlanması anlamı taşır.*
3. *İngilizlerin Anadolu (Doğu Anadolu'da Ermenistan kurma, Trakya ve Batı Anadolu'yu Yunanlılara bırakma ve boğazlarda uluslararası bir komisyon kurdurmakla Sovyet Rusya'yı Akdeniz'den uzak tutabilecek bir tampon bölgeye dönüştürme) politikası iflas etmiştir.*
4. *İngiltere'de Lloyd George kabinesi istifa etmiştir.*
5. *Doğu Trakya savaşa gerek kalmaksızın (diplomatik yollarla) kurtarılmıştır.*
6. *İsmet Paşa'nın ateşkes görüşmelerindeki başarısı Lozan'da da TBMM'yi temsil etmesine neden olacaktır.*

1. **Anlaşma Devletleri ile TBMM arasında imzalanan Mudanya Mütarekesi'nde yapılan düzenlemelerin Türk Devleti'nde;**

   I. sınırlar

   II. siyasal rejim

   III. uluslararası ilişkiler

   alanlarından hangilerinde değişikliğe neden olduğu <u>söylenemez</u>?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. Mudanya Mütarekesi'nin ardından padişah, Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın istifasından sonra yerine Anadolu hareketine yakınlığıyla bilinen Tevfik Paşa'yı hükümet başkanlığına getirmiştir.

   Padişahın bu tutumuna dayanılarak;

   I. TBMM ile ilişkilerini düzeltmeyi amaçladığı

   II. Osmanlı Devleti'nde rejim değişikliğine gidildiği

   III. iki yönetim arasında diplomatik işbirliğinin geliştirildiği

   yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. İngiltere; I Dünya Savaşı'nın ardından Anadolu'nun doğusunda Ermenileri, batısında Yunanlıları kullanarak, Anadolu'da Sovyet Rusya'nın güneye yayılmasını engeleyecek tampon bölgeler oluşturmayı amaçlamıştır.

   Buna göre,

   I. Yunan kuvvetlerinin Batı Anadolu'dan çekilmek zorunda kalması

   II. Mudanya Mütarekesi ile Doğu Trakya ve İstanbul'un TBMM'ye bırakılması

   III. İtalya ve Fransa'nın Anadolu'dan çekilmesi

   gelişmelerinden hangileri İngiltere'nin Anadolu politikasının başarısız olduğunu <u>kesin</u> olarak gösterir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Türk ordusu, Batı Anadolu'yu Yunan işgalinden arındırmasının ardından boğazlara yönelik bir askeri hareketa başlamıştır. İngiltere, Türk ordusunun bu harekatını savaş nedeni saymasına rağmen geri adım atmış ve TBMM ile ateşkes görüşmelerine başlamayı kabul etmiştir.

   İngiltere'nin tutum değiştirmesinde;

   I. müttefiklerinden destek bulamaması

   II. dominyonlarından askeri yardım almakta zorlanması

   III. TBMM'nin saltanatı kaldırmış olması

   durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

5. Anlaşma Devletleri Mudanya Mütarekesi'nde yer alan kararlardan bazılarıyla yeni bir Türk – Yunan savaşının başlamasına engel olmayı amaçlamışlardır.

   Buna göre, Mütareke'de;

   I. Doğu Trakya'nın Anlaşma Devletlerinin aracılığıyla TBMM'ye devredilmesinin öngörülmesi

   II. Türk ordusunun barış antlaşması yapılana dek Çanakkale ve İzmit çevresinde oluşturulan hattın batısına geçemeyecek olması

   III. Boğazların TBMM'ye bırakılması kararının alınması

   düzenlemelerinden hangilerinin bu amaca yönelik olarak yapıldığı söylenebilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. **Mudanya Mütarekesi'nin ardından gerçekleşen;**

   I. Damat Ferit'in yerine Milli Mücadele'ye yakınlığıyla bilinen Tevfik Paşa'nın sadrazamlığa getirilmesi

   II. İngiltere'de Lloyd George Hükümeti'nin istifa etmesi

   III. Lozan'da toplanacak barış konferansında Türkiye'yi TBMM'nin temsil etmesi

   gelişmelerinden hangileri, ulusal bağımsızlık savaşının başarıyla tamamlanmış olmasına bağlanabilir?

   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

B | A | D | D | D | E

köşetaşı

Ulusal bağımsızlık amacını gerçekleştirmek amacıyla toplanan I. TBMM'nin;

I. Sovyet Rusya'dan yardım alması
II. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla tamamlaması
III. Saltanatı kaldırması

gelişmelerinden hangileri bu meclisin amacının dışına taştığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

SALTANATIN KALDIRILMASI (1 Kasım 1922)

Saltanatın kaldırılması iki temel nedene bağlanabilir:

1. Ulusal bağımsızlık savaşının tamamlanmış olmasına karşın, saltanatın ulusal egemenliğin önünde engel oluşturması.
2. İtilaf Devletleri'nin Lozan görüşmelerine TBMM ile birlikte İstanbul Hükümeti'ni de davet etmeleri.

yorum: İtilaf Devletleri iki hükümeti birlikte davet ettikleri her diplomatik girişimde, iki yönetim arasındaki görüş ayrılıklarından yararlanmayı amaçlamışlardır.

⇒ Osmanlı Hükümeti'nin TBMM'nin başarısına ortak olmak istemesi mecliste büyük bir tepkiye neden olmuştur. Bu tepkiyi fırsat olarak değerlendiren Mustafa Kemal, meclise saltanatın ve hilafetin birbirlerinden ayrılarak, saltanatın kaldırılmasını öngören bir kanun teklifi sunmuştur. Yapılan oylamada TBMM saltanat ve hilafeti birbirinden ayırarak saltanatı kaldırmıştır (1 Kasım 1922). İki kurumun aynı anda kaldırılmaması oluşabilecek tepkileri hafifletme amacı taşımıştır.

Saltanatın Kaldırılması

Ulusal egemenliğin önündeki en büyük engel kaldırılmıştır.

Hilafet, devleti yönetme yetkinliğini kaybetmiştir. Bu durum bir, din - siyasal ayrımıdır ve laiklik yolundaki ilk adımdır.

Osmanlı Devleti'nin resmen bitişini ifade eder.

⇒ Saltanatın kaldırılmasından sonra Vahdettin ülkeyi terketmiş ve İngilizlere sığınmıştır. İngiltere sömürgelerinde, Kurtuluş Savaşı'nın halifeyi yurdundan kovduğuna ve ona İngiliz Hükümeti'nin sahip çıktığına yönelik propagandalara başlamıştır.

yorum: İngiltere, sömürgelerinin (dominyonlarının) Türk Kurtuluş Savaşı'nı örnek almasını engellemeye çalışmış, kendisini halifeliğin koruyucusu olarak göstermekle sömürgelerinde kaybettiği otoritesini güçlendirmek istemiştir.

⇒ TBMM İngiltere'nin Kurtuluş Savaşı aleyhindeki propagandaları kırmak amacıyla Abdülmecid'i halife olarak seçmiştir.

Köşetaşının çözümü:

Saltanatın kaldırılması ulusal egemenlikle ilgilidir ve ulusal bağımsızlık amacının dışına çıkıldığını gösterir. *Yanıt "C" dir.*

UYARI

Mustafa Kemal;

I. İstanbul Hükümetlerini eleştirdiği halde padişaha karşı açık tavır almamakla

II. Ulusal egemenliği gerçekleştirmeye çalışmasına rağmen Cumhuriyet rejiminden açıkca söz etmemekle

III. I. TBMM'de, Meclisi Mebusan üyelerinin de yer almasını sağlamakla

IV. 1921 Anayasası'nı yürürlüğe koymasına rağmen Kanun-i Esasi'yi yürürlükte bırakmakla

V. Saltanat ve hilafeti aynı anda kaldırmamakla

doğabilecek tepkileri hafifletmeyi ve ulusal birliğin korunmasını amaçlamıştır.

BİR YANLIŞI DÜZELTELİM

Bazı çevreler Mustafa Kemal'in saltanatı dikta yöntemlerle kaldırdığı iddiasında bulunmaktadır. Oysa saltanat Mustafa Kemal'in kararıyla değil TBMM'nin kararıyla kaldırılmıştır. Diğer yandan saltanat demokratik bir kurum değildir. Bu yüzden demokrasi adına, demokratik olmayan bir kurumun kaldırılmasını eleştirmek tutarlı bir açılım oluşturmamaktadır.

1. Bir devletin resmi olarak ortadan kalkması, mevcut rejiminin son bulmasıyla gerçekleşir.

Buna göre;

I. Anadolu topraklarının önemli bir bölümünün işgal edilmesi
II. TBMM ve İstanbul Hükümetlerinin Lozan Konferansı'na birlikte davet edilmeleri
III. saltanatın kaldırılması

gelişmelerinden hangileri, Osmanlı Devleti'nin resmi olarak bittiğini kanıtlar?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

2. **Milli Mücadele sırasında;**

I. padişaha karşı açık tavır alınmaması
II. Meclis-i Mebusan'da görev yapan milletvekillerinin TBMM'ye katılmalarının kabul edilmesi
III. saltanat ve hilafetin aynı anda kaldırılmaması

gelişmelerinden hangileri kamuoyunda oluşabilecek tepkilerin hafifletilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. **TBMM'nin saltanatı kaldırmakla;**

I. ulusal egemenlik
II. laiklik
III. ulus - devlet

olgularından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik hareket ettiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **I. TBMM'nin saltanatı kaldırması, bu meclisin;**

I. ihtilal meclisi
II. olağanüstü meclis
III. kurucu meclis

niteliklerinden hangilerini kazanmasında etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. I. TBMM saltanatı kaldırmasının ardından Osmanoğulları soyunun en büyük üyesi olan Abdülmecid'i halife olarak seçmiştir.

I. TBMM'nin bu uygulamayla aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenebilir?

A) İngiltere'nin sömürgelerinde Kurtuluş Savaşı'na karşı yaptığı propagandaları etkisiz kılmayı
B) Monarşik rejime geri dönülmesine engel olmayı
C) Siyasal yapıyı laikleştirmeyi
D) Bütün yetkileri kendisinde toplamayı
E) Osmanlı Hükümeti'nin varlığını devam ettirmeyi

6. **Saltanatın kaldırılmasının Türk Devleti'nde;**

I. anayasal düzen
II. sınırlar
III. siyasal rejim

olgularından hangilerinde değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

kare kök

B E D A A C

köşetaşı

Lozan Konferansı'nda müzakerelerin dokuz aya yakın bir zaman devam etmesinde;

I. Anlaşma Devletlerinin Osmanlı üzerinde elde ettiği çıkarları devam ettirme isteği
II. Türkiye'nin bağımsız devlet anlayışından taviz vermemesi
III. müzakerelere konu olan sorunların çok geniş bir alanı kapsaması

gelişmelerinden hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

LOZAN ANTLAŞMASI

➔ 20 Kasım 1922'de başlayan görüşmeler 24 Temmuz 1923'e dek devam etmiştir.

yorum: Görüşmelerin bu kadar uzun zaman almasının nedeni Anlaşma Devletlerinin Osmanlı Devleti üzerinde elde ettikleri çıkarları yeni Türk Devleti'ne de kabul ettirmek istemeleridir. Türk heyetinin bağımsızlıkdan ödün vermemesi, müzakere konularının geniş bir kapsama sahip olması da görüşmelerin uzamasında etkili olmuştur.

Lozan'da Türk Heyeti'nin başkanlığını yapan İsmet Paşa ile İngiliz Başbakanı Winston Churchill

➔ Barış Konferansı'na TBMM, Yunanistan, İngiltere, Fransa, İtalya ve Japonya katılmıştır. Borçlar konusu görüşülürken Yugoslavya ve Romanya, Boğazlar konusu görüşülürken Sovyet Rusya ve Bulgaristan da görüşmelere katılmışlardır. ABD, Polonya ve Çin konferansa gözlemci olarak katıldılar.

➔ Görüşmelerin birinci bölümünde kapitülasyonlar, Osmanlı borçları, savaş tazminatları, Musul, Doğu Anadolu'da Ermenistan kurulması, boğazlar, batı sınırları görüşülmüş ama hiç bir konuda anlaşmaya varılamadığı için konferans dağılmıştır. Görüşmeler 23 Nisan 1923'te yeniden başlamış ve üç ay devam eden müzakereler 24 Temmuz 1923'de Lozan Barış Antlaşması'nın yapılmasıyla son bulmuştur.

Anlaşma Devletlerinin Lozan'ı ikinci kez toplamaları ve TBMM'yi davet etmelerinde iki gelişme etkili olmuştur.

1. Mustafa Kemal'in yurt gezisine çıkarak askeri birlikleri denetlemesi; Mustafa Kemal, Türkiye'nin barış yoluyla olmadığı takdirde gerekirse askeri kuvvet kullanarak Misakımilli sınırları içerisinde yer alan İstanbul ve Musul'u geri alma konusundaki kararlığını göstermiştir.
2. İzmir İktisat Kongresi'nin toplanması ve kongrede liberal ekonomi politikasının benimsenmesi; Anlaşma Devletlerinin Lozan'ın birinci bölümünde Türkiye'ye hiç bir konuda taviz vermeyen bir tutum geliştirmelerinin en önemli nedeni, Türkiye'nin Sovyetleşeceği konusundaki endişeleridir. Bu durumda Türkiye'ye verecekleri hakları Sovyet Rusya'ya vermiş olacaklardır. Türkiye'nin İzmir İktisat Kongresi'nde liberal ekonomiyi benimsemesi Sovyetleşmeyeceğini ortaya koyması açısından Anlaşma Devletleri'ni rahatlatmış ve konferansın yeniden toplanmasında etkili olmuştur.

Köşetaşının çözümü: I, II ve III. öncülde de belirtilen durumlar müzakerelerin uzun bir zamana yayılmasına neden olmuştur.
Yanıt "E" dir.

İKİ KONU

Mustafa Kemal Lozan Konferansı'na katılacak olan Türk delagasyonundan kapitülasyonlar ve Doğu Anadolu'da bir Ermeni devletinin kurulması konularında bağımsız devlet anlayışından taviz vermemelerini istemiştir.

1. **Mustafa Kemal'in Lozan Konferansı'na katılacak olan Türk delegasyonundan kapitülasyonların kaldırılması ve Doğu Anadolu'da bir Ermeni devletinin kurulması konularında geri adım atmamalarını istemekle;**

I. Türkiye'ye yeni kredi olanaklarının sağlanması
II. azınlık haklarının korunması
III. tam bağımsızlığın sağlanması

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

2. ABD, Polonya ve Çin müzakerelere konu olan sorunlarda taraf olmamalarına rağmen Lozan Konferansı'nda gözlemci bulundurmuşlardır.

Bu durumda Türkiye Devleti'nin;

I. ulus – devlet anlayışını benimseme
II. ulusal egemenliği esas alma
III. jeopolitik açıdan önemli konumda bulunma

özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. Anlaşma Devletleri, Türkiye'nin Sosyalist bir rejim benimsemesi durumunda yeni Türk Devleti'ne verecekleri bütün hakları dolaylı olarak Sovyet Rusya'ya vermiş olacaklarını düşünmüşlerdir. Lozan Konferansı'nın birinci bölümünde, müzakerelerin kesilmesinde ve konferansın dağılmasında Anlaşma Devletlerinin bu endişesi etkili olmuştur.

Buna göre, Yeni Türk Devleti'nin;

I. İzmir İktisat Kongresi'nde liberal ekonomi politikasını benimsemesi
II. İstanbul ve Musul'a yönelik askeri harekat hazırlıklarına başlaması
III. Boğazlar konusunda Sovyet Rusya tarafından desteklenmesi

gelişmelerinden hangileriyle Batı kamuoyunda, Sovyetleşeceği konusundaki endişeleri giderdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. **Lozan Konferansı'nın birinci bölümünde taraflar arasında bir anlaşmanın sağlanamamasında etkili olan;**

I. Türk Hükümeti'nin kapitülasyonların kaldırılması konusundaki isteklerinin kabul edilmemesi
II. Osmanlı borçlarının tamamının Türkiye tarafından ödenmesinin istenmesi
III. Boğazların yönetiminin Türk Devleti'ne bırakılmak istenmemesi

durumlarından hangileri, Anlaşma Devletlerinin Osmanlı Devleti üzerinde elde ettikleri çıkarları yeni Türk Devleti üzerinde de devam ettirmeye çalıştıklarını gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Lozan Konferansı'nda taraf devletler arasında yer almamalarına rağmen Yugoslavya ve Romanya'nın Osmanlı borçları görüşülürken müzakerelere katılmaları aşağıdakilerden hangisini gösterir?**

A) Gümrük vergilerinde yeni düzenlemelere gidildiğini
B) Anlaşma Devletlerinin TBMM'yi Anadolu'nun tek temsilcisi olarak kabul ettiklerini
C) Türk Devleti'nin içişlerine karışıldığını
D) Türk Devleti'nin Osmanlı Devleti'nden kalan sorunları tek başına üstlenmek istemediğini
E) Kalıcı barışın sağlandığını

6. Lozan Görüşmelerinin birinci bölümünde Anlaşma Devletlerinin yeni Türk Devleti'nin egemenlik haklarını yok saymaya yönelik tutumları nedeniyle Türk Heyeti görüşmelerden çekilmiştir.

Buna göre, Lozan Konferansı'na ara verilmesinin ardından görülen;

I. Mustafa Kemal'in İstanbul ve Musul'a askeri harekat hazırlıklarına başlaması
II. İzmir İktisat Kongresi'nde liberal ekonomi politikasının benimsenmesi
III. TBMM'de muhalif grupların eleştirilerinin yoğunluk kazanması

gelişmelerinden hangileri, Türk Devleti'nin egemenlik haklarını koruma konusundaki kararlılığını gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

C A A E D A

köşetaşı

Lozan Barış Antlaşması'nda yer alan;

I. Bozcaada ve Gökçeada'nın Türkiye'ye bırakılması
II. Yunanistan'ın savaş tazminatı alarak Karacağaç'ı Türk Devleti'ne vermesi
III. Ege Adaları'nın silahlandırılmamasının kabul edilmesi

düzenlemelerinden hangileriyle Türkiye'nin güvenliğinin korunması amaçlanmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

LOZAN ANTLAŞMASI HÜKÜMLERİ

1. Sınırlar:

a) Batı Sınırı (Yunanlılarla):

➔ Meriç Nehri sınır olarak kabul edilmiş, Meriç Nehri'nin batısındaki Karaağaç savaş tazminatı olarak Yunanlılar tarafından Türkiye'ye bırakılmıştır.

➔ Gökçeada (İmroz) ve Bozcaada dışındaki Ege Adaları silah ve askerden arındırılması koşuluyla Yunanlılara bırakılmıştır.

yorum: İmroz ve Bozcaada'nın Çanakkale Boğazı'nın çıkışında olması bu adaların Türkiye'de kalmasını, adaların yakınlığı ise silah ve askerden arındırılmalarını, Türkiye'nin güvenliği açısından zorunlu kılmıştır.

➔ Oniki Ada ve Meis Adası İtalya'ya bırakılmıştır.

b) Suriye sınırı (Fransızlarla):

➔ 1921 tarihli Ankara Antlaşması'na göre belirlenmiş, Hatay sınırlarımızın dışında kalmıştır.

c) Irak sınırı (İngilizlerle):

➔ Türkiye ve İngiltere arasında sorun olan Musul konusunda bir sonuç alınamamış sorun iki devlet arasında yapılacak ikili görüşmelere bırakılmıştır. Dokuz ay içerisinde bir sonuç alınamazsa sorunun Milletler Cemiyeti'nde çözümlenmesi kararlaştırılmıştır.

2. Boğazlar

➔ Boğazların yönetiminin; başkanlığını Türkiye'nin yaptığı uluslararası bir komisyonun yönetimine bırakılması kararlaştırılmıştır.

➔ Boğazların her iki yakasında toplam 15 km'lik bir alanın silah ve askerden arındırılması kabul edilmiştir.

yorum: Boğazlarla ilgili bu iki düzenleme Türkiye Devleti'nin egemenlik haklarını (bağımsızlığını) zedeleyici niteliktedir.

➔ Boğazlardan savaş gemilerinin geçişi tonaj esas alınarak belirli koşullara bağlanmıştır.

Köşetaşının çözümü: I. ve III. öncüller Boğazların ve Batı Anadolu topraklarının güvenliğinin sağlanmasına yöneliktir. II. öncülde yer alan düzenlemenin sınır güvenliği ile bir ilgisi yoktur.

Yanıt "B" dir.

UYARI

Gürcistan'la olan doğu sınırımız ve Bulgaristan ile olan Batı sınırımız daha önceden belirlendiği için Lozan'da bu sınırlar ile ilgili bir düzenleme yapılmamıştır.

YOK ARTIK

Lozan Konferansı devam ederken muhalif milletvekillerinden bazıları İntihab-ı Mebusan (milletvekili seçilme) Kanunu'nda değişiklik önergesinde bulunmuşlardır. Değişiklik önergesi, milletvekili olabilmek için Türkiye sınırları içerisinde doğmuş olma, ya da en az 5 yıl aynı yerde oturmuş olma zorunluluğunu öngörmüştür.

Amaçları; Mustafa Kemal'in yeniden milletvekili seçilmesine engel olmak ve onu siyasal hayatın dışında bırakmaktır. Ancak önerge meclis tarafından kabul edilmemiştir.

1. Lozan Antlaşması ile boğazlarda;

I. başkanlığını Türkiye'nin yaptığı uluslararası bir komisyon yönetiminin oluşturulması
II. asker ve silah yığınağı yapılmasının yasaklanması
III. savaş gemilerinin geçişinin tonaj esasına bağlanması

düzenlemelerinden hangileri Türk Devleti'nin egemenlik haklarını zedeleyici niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Lozan'da;

I. Yunanlıların Karağaç'ı savaş tazminatı olarak Türkiye'ye bırakması
II. Suriye sınırının Ankara Antlaşması'yla belirlenmesi
III. Musul Sorunu'nun İngiltere ile görüşülmesi

gelişmelerinden hangileri Türk - Yunan savaşının Türkiye tarafından kazanıldığını kesin olarak kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. Lozan Barış Konferansı'nda Türk Devleti'nin öncelikli amacı egemenlik haklarını sınırlandıran düzenlemelerin değiştirilmesi olmuştur.

Buna göre, Lozan Antlaşması'nda yer alan;

I. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetiminin oluşturulması
II. Doğu Trakya'nın Türk Devleti'ne bırakılması
III. azınlıkların eşit Türk vatandaşı sayılması

düzenlemelerinden hangilerinin bu amaca yönelik olarak gerçekleştirildiği söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Lozan Barış Antlaşması'yla, çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu Anadolu topraklarını esas alan Misakımilli sınırları, Hatay ve Musul dışında uluslararası kamuoyuna kabul ettirilmiştir.

Buna göre, Lozan Antlaşması'yla;

I. Ulus – devlet projesinin büyük ölçüde gerçekleştirildiği
II. Anadolu'nun sömürgeleştirilmesine yönelik politikaların başarısız olduğu
III. Sınırların belirlenmesinde ortaya çıkan sorunların bütünüyle çözümlendiği

çıkarımlarından hangileri yapılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Anlaşma Devletlerinin Mudanya Mütarekesi'nde Doğu Trakya'yı TBMM Hükümeti'ne bırakmalarının Lozan Konferansı'nda;

I. azınlık hakları
II. borçlar
III. batı sınırı

alanlarından hangilerindeki sorunların çözülmesini kolaylaştırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. Lozan'da Yunanlılar Karaağaç'ı savaş tazminatı olarak Türk Devleti'ne bırakmayı kabul etmiştir.

Bu durumun Türk Devleti'nde;

I. egemenlik alanı
II. egemenlik anlayışı
III. hukuksal düzen

olgularından hangilerinde değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

D A A D C A

köşetaşı

Lozan'da alınan;

I. Ortodoks Patrikhanesi'nin Türk Hükümeti'ne bağlanması

II. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetiminin kurulması

III. Türk Devleti'nin Osmanlı borçlarından kendi payına düşeni ödemesi

kararlarından hangilerinin Türkiye'nin bağımsızlığını zedeleyici nitelikte olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

LOZAN ANTLAŞMASI HÜKÜMLERİ

3. Azınlıklar:

➔ Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti kurulması projesi reddedilmiştir.

➔ Anlaşma Devletlerinin Türkiye'deki Müslüman ve gayr-i müslim teba için ayrı kanunların uygulanmasına yönelik istekleri reddedilmiş ve "Türkiye'de azınlık yoktur ve Türkiye'de yaşayan herkes eşit Türk vatandaşıdır." ilkesi kabul ettirilmiştir.

➔ Türkiye ile Yunanistan arasında Batı Trakya'daki Türkler ile İstanbul'daki Rumlar hariç azınlıkların karşılıklı olarak yer değiştirmesi (Nüfus mübadelesi) kararlaştırılmıştır.

yorum: Bu iki düzenleme ulus devleti anlayışının yerleştirilmeye çalışıldığını gösterir. Böylelikle Türk Devleti azınlık hakları gerekçesiyle iç işlerine karışılmasına engel olmayı amaçlamıştır.

4. Ortodoks Patrikhanesi:

➔ Türkiye, Lozan Antlaşması'nda Ortodoks Patrikhanesi'nin Türkiye'deki Rumların ve Ortodoks azınlığın temsilcisi ve haklarının koruyucusu olduğuna dair bir düzenlemenin yapılmasına izin vermemiştir.

➔ Patrikhane'nin İstanbul'da kalmasına izin verilmiştir. Ortodoks patriğinin, Türk Hükümeti'nin onayladığı kişilerden seçilmesi esası kabul edilmiştir.

yorum: Böylelikle Patrikhane'nin Türkiye aleyhine faaliyetlerde bulunmasını engellemek amaçlanmıştır.

5. Kapitülasyonlar ve Osmanlı Borçları

➔ Kapitülasyonlar bütün sonuçlarıyla birlikte kaldırılmıştır.

➔ Duyun-u Umumiye İdaresi kaldırılmıştır. Türkiye Devleti'nin Osmanlı Devleti'nden kalan borçların kendi payına düşenini eşit taksitlerle ödemesi kararı alınmıştır.

yorum: Böylelikle ekonomik bağımsızlığın sağlanması amaçlanmıştır.

6. Savaş Tazminatı

➔ Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na ait savaş tazminatı Türkiye Devleti'nden istenmiş, ancak Türk Hükümeti, Osmanlı Devleti'nin devamı sayılmayı reddederek tazminat ödememeyi kabul ettirmiştir.

Köşetaşının çözümü: Boğazlardaki uluslararası komisyon Türk Devleti'nin egemenlik haklarına aykırıdır. *Yanıt "B" dir.*

REDDİ MİRAS

Yeni Türk Devleti;

I. Osmanlı Devleti'nin borçlarını tek başına üstlenmemekle

II. I. Dünya Savaşı'na ait savaş tazminatını ödemeyi reddetmekle

Osmanlı Devleti'nin devamı ve mirascısı olmayı reddetmiştir.

ÇOK FARKLI

Lozan Antlaşması,

I. Zorunlu askerliğin yasaklanması ve savaş tazminatının ödenmesi gibi yükümlülükler getirmemesi

II. Türk Devleti'nin çıkarlarının korunması

III. Günümüze kadar yürürlükte kalması

açısından I. Dünya Savaşı'nı bitiren diğer antlaşmalardan (Versay, Sen Jermen, Trianon, Nöyyi) farklılık gösterir.

1. **Lozan'da alınan** "Türkiye'de azınlık yoktur ve Türkiye'de yaşayan herkes eşit Türk vatandaşıdır" **kararına dayanılarak yeni Türk Devleti'nin;**

I. ulus - devlet anlayışını güçlendirme

II. azınlık hakları gerekçesiyle içişlerine karışılmasına engel olma

III. ekonomik bağımsızlık sağlama

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. Lozan Konferansı'nda Türk heyeti; Türkiye'de kanun koyma hakkının TBMM'ye ait olduğunu belirterek, Anlaşma Devletlerinin Müslüman ve gayr-i müslim Türk tebaası için ayrı kanunların uygulanması yönündeki tekliflerini kabul etmemiştir.

Türk heyetinin bu tutumunun;

I. bağımsız devlet anlayışı

II. hukuk birliği

III. toplumsal eşitlik

olgularından hangilerinin korunmasına yönelik olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. **Anlaşma Devletlerinin Lozan Konferansı'nda;**

I. Osmanlı borçlarının tamamının Türk Hükümeti'nce ödenmesi

II. Türk Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na ait tazminat ödemeyi kabul etmesi

III. Boğazlardaki uluslararası komisyonun başkanlığını Türkiye'nin yapması

önerilerinden hangileri, bu devletlerin Türk Devleti'ni, Osmanlı Devleti'nin devamı olarak gördüklerini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **Lozan Antlaşması'nda;**

I. "Türkiye'de azınlık yoktur." ilkesinin kabul ettirilmesi

II. Türkiye ile Yunanistan arasında nüfus mübadelesi yapılmasının kararlaştırılması

III. Boğazlarda başkanlığını Türkiye'nin yaptığı uluslararası bir komisyonun kurulması

gelişmelerinden hangileri, Türkiye'de ulus - devlet olgusunu destekleyici niteliktedir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. Yeni Türk Devleti, Lozan'da topraklarının güvenliğini sağlamak amacıyla bazı düzenlemelerin yapılmasında ısrarcı bir tutum sergilemiştir.

Lozan Antlaşması'nda yer alan;

I. Gökçeada ve Bozcaada'nın Türkiye'ye bırakılması

II. Ege Adaları'nın askerden arındırılması

III. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetiminin oluşturulması

düzenlemelerinden hangileri, Türk Devleti'nin güvenliğini sağlama amacına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **Lozan Barış Antlaşması'nda boğazlara ilişkin olarak yapılan;**

I. başkanlığını Türkiye'nin yaptığı uluslararası bir komisyon yönetiminin oluşturulması

II. her iki yakada 15 km'lik bir alana askeri yığınak yapılamaması

III. savaş gemilerinin geçişinde tonaj sınırlaması getirilmesi

düzenlemelerinden hangileri, Türk Devleti'nin egemenlik haklarının sınırlandırıldığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

karekök

D | E | D | B | D | D

1. Kurtuluş Savaşı'nda Doğu Cephesi'nde Ermeniler ile yapılan savaşlar, Ermenistan'ın isteği üzerine yapılan Gümrü Antlaşması ile bitirilmiştir.

Buna göre, TBMM'nin;

I. askeri alanda başarı kazandığı

II. varlığına uluslararası alanda resmiyet kazandırdığı

III. bu cephede kullandığı askerleri diğer cephelerde kullanma fırsatı bulduğu

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. Güney Cephesi'nde Fransızlara ve Ermenilere karşı direniş bir halk hareketi olarak başlamış, Sivas Kongresi'nin bölgeye atadığı subaylar bu direnişi örgütleyerek, bir Kuvayımilliye'ye dönüştürmüştür.

Bu durum, Sivas Kongresi'nin;

I. yasama

II. yürütme

III. yargı

yetkilerinden hangilerini kullandığını <u>kesin</u> olarak kanıtlar?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

3. **Kuvayımilliye direnişinin aşağıdaki özelliklerinden hangisi, bu birliklerin halkın öz savunma gereksiniminden doğmuş olması ile <u>ilişkilendirilemez</u>?**

A) Hukuk dışı hareketlerinin önlenememesi

B) Bölgesel nitelikli olmaları

C) Milis kuvvetlerden oluşmaları

D) Ağır silahlardan yoksun olmaları

E) İşgallere karşı bir tepki olarak başlamaları

4. **I. İnönü Savaşı'nın ardından gerçekleşen aşağıdaki gelişmelerden hangisi bu savaşın TBMM'ye uluslararası alanda saygınlık kazandırdığını kanıtlar?**

A) 1921 Anayasası'nın hazırlanması

B) İstiklal Marşı'nın kabulü

C) Sovyet Rusya ile askeri ve ekonomik işbirliğini öngören Moskova Antlaşması'nın yapılması

D) Mecliste muhalefetin azalması

E) Asker kaçakları sayısında düşüş görülmesi

5. Anlaşma Devletleri, Londra'da topladıkları konferansa TBMM'yi doğrudan çağırmak yerine Mustafa Kemal'e yaptıkları teklifte; TBMM temsilcilerinin Osmanlı Hükümeti'nin konferansa göndereceği heyet içerisinde yer alabileceklerini bildirmişlerdir.

Anlaşma Devletlerinin bu tutumlarının;

I. TBMM'ye hukuksal açıdan resmiyet kazandırmama

II. TBMM ve İstanbul Hükümeti arasındaki görüş ayrılıklarını giderme

III. kararlarını TBMM'ye de kabul ettirebilme

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

6. **Kurtuluş Savaşı sırasında Anlaşma Devletlerinin;**

I. TBMM ile diplomatik ilişkiler kurmaya çalışma

II. Sevr Antlaşması'nın bazı hükümlerini yumuşatarak yeniden önerme

III. TBMM ile Sovyet Rusya yakınlaşmasına tepki gösterme

girişimlerinden hangilerinde Yunan ordusunun başarısızlığının etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

7. I. TBMM döneminde yeni Türk Devleti'nin harcamalarının en önemli bölümünü savunma alanında yaptığı görülmüştür.

Buna göre;

I. Sovyet Rusya'dan karşılıksız yardım alınması

II. asker ve silah eksiğini kapatmaya çalışması

III. diplomatik ilişkilerini yoğunlaştırması

girişimlerinden hangilerinin savunma harcamalarını artırdığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

8. **TBMM ile Sovyet Rusya arasında yapılan Moskova Antlaşması'nın;**

I. askeri ve ekonomik alanlarda yardımlaşmayı öngörme

II. diplomatik işbirliğini temel alma

III. ulusların kendi geleceğini belirleme hakkına saygı gösterme

özelliklerinden hangilerinin, bu antlaşmaya bir ittifak antlaşması niteliği kazandırdığı <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

9. II. İnönü Savaşı'nın ardından, TBMM ile İngiltere arasında karşılıklı olarak esir değişiklikleri gerçekleştirilmiştir.

Buna göre;

I. İngiltere'nin yeni Türk Devleti'nin bağımsızlığını desteklediği

II. esir değişikliklerinin devletlerin eşitliği prensibine bağlı kalınarak gerçekleştirildiği

III. TBMM'nin uluslararası alandaki etkinliğini artırdığı

yargılarından hangilerine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. **Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin ardından, TBMM'de;**

I. meclisin Kayseri'ye taşınmasının tartışmaya açılması

II. bazı milletvekillerinin Kuvayımilliye'nin yeniden kurulmasını istemeleri

III. Mustafa Kemal'in başkomutanlığa getirilmesi

gelişmelerinden hangileri, savunma yöntemleri konusunda mecliste bir görüş birliğinin <u>oluşturulamadığını</u> gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) II ve III E) I, II ve III

11. **Kurtuluş Savaşı sırasında yayınlanan;**

I. Hıyanet-i Vataniye

II. Teşkilat-ı Esasiye

III. Tekalif-i Milliye

kanun ve kararlarından hangileriyle, savaş giderlerinin azaltılmaya çalışıldığı söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) I ve III E) I, II ve III

12. Sakarya Savaşı'nın Türk ordusu tarafından kazanılması Anlaşma Devletlerinin aralarındaki anlaşmazlıkların su yüzüne çıkmasına neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun göstergesidir?

A) Taaruz üstünlüğünün Türk ordusuna geçmesi

B) TBMM'deki muhalefetin etkinliğini azaltması

C) Fransa ile TBMM arasında Ankara Antlaşması'nın yapılması

D) Meclisin bütün yetkilerinin Mustafa Kemal tarafından kullanılmaya başlanması

E) Sovyet Rusya'nın Anlaşma Devletlerine karşı TBMM'yi desteklemesi

13. Sakarya Savaşı'nın ardından Anlaşma Devletleri TBMM'ye ateşkes teklifinde bulunmuştur. TBMM bu teklifi Yunanlıların Anadolu'yu boşaltması durumunda görüşebileceğini bildirmiştir.

Buna göre, TBMM'nin;

I. ulusal sınırlardan ödün vermeme

II. diplomatik çözüm yollarını kapatma

III. devletlerin eşitliği prensibini yok sayma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

14. **Kurtuluş Savaşı'nda görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisinde, TBMM'nin askeri alanda kazandığı başarıların etkisinden <u>söz edilemez</u>?**

A) Anlaşma Devletleri arasındaki görüş ayrılıklarının derinleşmesinde
B) Asker kaçakları sayısının azalmasında
C) Diplomatik ilişkilerin yoğunluk kazanmasında
D) Ordunun komuta yetkisinin Mustafa Kemal'e devredilmesinde
E) Sevr Antlaşması'nın yürürlüğe girmemesinde

15. **Kurtuluş Savaşı'nda TBMM'nin aşağıdaki girişimlerinden hangisinin, bu meclise bir devlet gibi hareket etme özelliği kazandırdığı <u>söylenemez</u>?**

A) 1921 Anayasası'nı hazırlaması
B) İstiklal Marşı'nı kabul etmesi
C) Yeni bir hükümet kurması
D) Uluslararası antlaşmalar yapması
E) Siyasal partilere yer vermemesi

16. Saltanatın kaldırılmasının ardından padişahın İngiltere'ye sığınması üzerine TBMM, Abdülmecid'i halife olarak atamıştır.

TBMM'nin yeni bir halife atamakla;

I. İngiltere'nin dini kullanarak Milli Mücadele karşıtı propagandalar yapmasına engel olma
II. ulusal egemenliği bütün kurumlarıyla yerleştirme
III. siyasal rejimini demokratikleştirme

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik hareket ettiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

17. **Osmanlı Devleti'nden kalan uluslararası sorunların görüşüldüğü Lozan Barış Konferansı'nda aşağıdaki alanlardan hangisiyle ilgili bir düzenleme yapılması <u>beklenemez</u>?**

A) Sınırlar
B) Savaş tazminatları
C) Osmanlı borçlarının ödenmesi
D) Siyasal rejimin demokratikleştirilmesi
E) Kapitülasyonlar

18. Lozan Konferansı'nda Anlaşma Devletleri, Boğazların uluslararası bir komisyonun yönetimine bırakılmasında ısrarcı olmuştur.

Anlaşma Devletlerinin bu tutumunda;

I. Türkiye Devleti'nin Sovyetleşebileceğinden endişe etmeleri
II. TBMM yönetiminin resmiyet kazanmasını engellemek istemeleri
III. ulusların kendi geleceğini belirleme hakkına saygılı olmayı amaçlamaları

durumlarından hangileri belirleyici olmuştur?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

19. **Lozan'da Türk heyetinin, Türk Devleti'nin ekonomik bağımsızlığını kabul ettirmek amacıyla;**

I. Boğazlar
II. Kapitülasyonlar
III. Nüfus mübadelesi

alanlarından hangilerinde ödün vermeyen bir tutum geliştirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

KONU TESTİ - 1

1. Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal, TBMM'den bütün yetkilerin üç ay için kendisine devredilmesini istemiştir.

Mustafa Kemal, bu tutumuyla;

I. önemli kararları tek başına alma
II. meclis başkanlığına getirilme
III. muhalif çevreleri meclisin dışına itme

düşüncelerinden hangilerini gerçekleştirmeyi amaçladığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin ardından TBMM bütün yetkilerini Mustafa Kemal'e devretmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, Mustafa Kemal'in meclisin yetkilerini kullandığının göstergesidir?

A) Meclis başkanlığı görevini devam ettirmesi
B) Sakarya Savaşı'nda orduya komuta etmesi
C) Tekalif-i Milliye Kararları'nı yayınlaması
D) Meclis tarafından Mareşalliğe terfi ettirilmesi
E) Milletvekillerinin çoğunluğu tarafından desteklenmesi

3. Kütahya – Eskişehir Muharebeleri'nin ardından Türk ordusu Kütahya, Eskişehir ve Afyon'u Yunanlılara bırakarak geri çekilmek zorunda kalmıştır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisine neden olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Meclisteki muhalefetin yoğunluk kazanmasına
B) Savunma yöntemlerinin tartışmaya açılmasına
C) Mustafa Kemal'in ordunun başına getirilmesine
D) Fransızların barış görüşmelerini askıya almasına
E) Anlaşma Devletlerinin aralarındaki görüş ayrılıklarının derinleşmesine

4. Lozan Konferansı'nda Anlaşma Devletlerinin Osmanlı borçlarının tamamını yeni Türk Devleti'nce ödenmesi konusundaki ısrarları karşısında Türk heyeti kendisine yapılan teklifleri kabul etmemiştir.

Buna göre;

I. yeni Türk Devleti'nin Osmanlı Devleti'nin mirasçısı olmayı kabul etmemesi
II. Osmanlı toprakları üzerinde yeni devletlerin kurulmuş olması
III. dünyada demokratik rejimlerin yaygınlık kazanması

durumlarından hangilerinin Türk heyetinin tutumuna dayanak oluşturduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. Kurtuluş Savaşı sırasında İngiltere, Anadolu'daki direniş hareketini Osmanlı Hükümeti'ne karşı basit bir ayaklanma olarak göstermeye çalışmıştır.

İngiltere'nin bu tutumunun;

I. TBMM'nin varlığını kabul etmeme
II. Sovyet Rusya – TBMM yakınlaşmasına engel olma
III. Osmanlı Hükümeti'ne destek olma

amaçlarından hangilerine yönelik olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **I. TBMM'nin aşağıdakilerden hangisiyle kurucu meclis özelliği kazandığı söylenebilir?**

A) 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu hazırlamakla
B) Yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı İstiklal Mahkemelerini kurmakla
C) Kurtuluş Savaşı'nı yönetmekle
D) Diplomatik grişimlerde bulunmakla
E) Meclis hükümeti sistemini benimsemekle

7. **Lozan Barış Antlaşması'nın karara bağladığı aşağıdaki düzenlemelerden hangisinde daha sonraki dönemlerde değişiklik yapıldığı söylenebilir?**

A) Boğazlar B) Batı sınırları

C) Kapitülasyonlar D) Savaş tazminatı

E) Azınlık hakları

8. Lozan Antlaşması'yla Osmanlı borçlarının kendi payına düşen bölümü ödemeyi kabul ettiren TBMM dış borçların ve faizlerinin ödenmesini öncelikli amaçlardan biri olarak görmüştür.

Bu durum TBMM'nin;

I. tam bağımsızlığı koruma

II. liberal ekonomiyi benimseme

III. uluslararası alandaki saygınlığını geliştirme

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı savunulabilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. **Kurtuluş Savaşı'nda aşağıdakilerden hangisi, askeri alanı düzenlemekten çok siyasal bir otorite kurma amacıyla gerçekleştirilmiştir?**

A) Doğu ve Güney Cepheleri'ndeki birliklerin batıya çekilmesi

B) Kuvayımilliye birliklerinin düzenli orduya çevrilmesi

C) Tekalif-i Milliye kararlarının çıkartılması

D) Yasama ve yürütme yetkilerinin TBMM tarafından kullanılması

E) Mustafa Kemal'in ordunun başına getirilmesi

10. **Kurtuluş Savaşı'nda, TBMM'nin;**

I. Londra Konferansı'na İstanbul Hükümeti'nden bağımsız olarak heyet gönderme

II. TBMM'nin onaylamadığı uluslararası belgeleri geçersiz sayma

III. 1921 Anayasası'nda yer alan hukuksal boşlukları Kanun-i Esasi ile kapatma

tutumlarından hangileri, Osmanlı yönetimine olan güvensizlikle ilişkilendirilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

11. **Lozan Antlaşması'nda yer alan;**

I. kapitülasyonların kaldırılması

II. dış borçların Osmanlı Devleti'nden ayrılan devletler arasında paylaştırılması

III. azınlıklar için eşit haklara sahip yurttaş statüsünün benimsenmesi

düzenlemelerinden hangilerinin yabancı malların Türk ekonomisindeki etkisini azalttığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

12. **Antlaşma Devletlerinin Lozan Görüşmelerinde, Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na ait savaş tazminatını yeni Türk Devleti'nin ödemesini istemeleri;**

I. Kurtuluş Savaşı'nı kaybetmiş olmaları

II. Anadolu'da yeni bir devletin kurulmuş olması

III. azınlıkların ayrıcalıklarını kaybetmiş olması

durumlarından hangilerini kabul etmekte zorlandıklarını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

1. **Kurtuluş Savaşı'nda;**

I. gayr-ı nizami savaş

II. nizami savaş

III. topyekün savaş

özelliklerinden hangileri aşağıdaki sıralamaya bağlı olarak gerçekleştirilmiştir?

A) I – II – III B) I – III – II C) II – I – III

D) II – III – I E) III – II – I

2. Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal, ulusal iradeye dayalı bir düzen oluşturmuş, ancak birlik ve beraberliğin korunabilmesi için bu yeni siyasal rejimle ilgili kesin saptamalarda bulunmamıştır.

Mustafa Kemal'in;

I. TBMM'nin üzerinde bir kuvvet kabul etmeme

II. yayınlanan demeç ve bildirilerde padişaha bağlılık bildirme

III. cumhuriyet düşüncesinden açıkça söz etmeme

tutumlarından hangilerini bu amaçla geliştirdiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

3. **Mustafa Kemal'in Kurtuluş Savaşı'nda;**

I. başkomutanlığa getirilmesi

II. Tekalif-i Milliye Kararları'nı yayınlaması

III. tam bağımsızlığı amaçlaması

gelişmelerinden hangileri, onun meclisin yetkilerini kullandığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

4. Kurtuluş Savaşı, kendisinden önceki savaşlardan farklı olarak ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik savaşını birlikte yürütmüştür.

Buna göre, Kurtuluş Savaşı'nın;

I. işgal altındaki toprakların kurtarılması

II. siyasal rejimin değiştirilmesi

III. Osmanlıcılık politikalarının devam ettirilmesi

amaçlarından hangilerine yönelik hareket ettiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

5. Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal tarafından yayınlanan Tekalif-i Milliye Kararları ile halkın elindeki temel tüketim mallarının % 40'ına, bedeli sonradan ödenmek üzere el konulması öngörülmüştür.

Bu kararların alınmasında;

I. TBMM'nin savaş giderlerini karşılamakta yetersiz kalması

II. ulusal iradenin yönetimdeki etkinliğinin artırılmak istenmesi

III. TBMM'de muhalif grupların bulunması

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. **Kurtuluş Savaşı'nın;**

I. ulusal bağımsızlık mücadelesi olma

II. ulusal egemenliği amaçlama

III. milis kuvvetlerle başlatılıp, düzenli orduyla devam ettirilme

özelliklerinden hangileriyle ihtilalci bir karakter kazandığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

7. **TBMM'nin Kurtuluş Savaşı'nda aşağıdaki uygulamalarından hangisi, yeni bir siyasal rejim oluşturma amacından çok ulusal bağımsızlığı sağlama amacıyla gerçekleştirilmiştir?**

A) Egemenliğin ulusa dayandırılması
B) 1921 Anayasası'nın kabul edilmesi
C) Yasama ve yürütme yetkilerinin TBMM tarafından kullanılması
D) Halk iradesinin padişah otoritesinin üzerine çıkarılması
E) Düzenli ordunun kurulması

8. TBMM'nin, Kurtuluş Savaşı devam ederken Fransa ile yaptığı Ankara Anlaşması'nda kapitülasyonlar ve azınlık haklarından söz edilmemiştir.

Buna göre, TBMM'nin aşağıdakilerden hangisini öncelikli amaç olarak gördüğü söylenebilir?

A) Topraklarını işgalden arındırmayı
B) Ekonomik bağımsızlığı gerçekleştirmeyi
C) Hukuksal birliğin sağlanmasını
D) Osmanlı Hükümeti'nden yardım almayı
E) Osmanlı yönetim anlayışını devam ettirmeyi

9. TBMM, Kurtuluş Savaşı devam ederken Ali Fuat Cebesoy'u Moskova Büyükelçiliği'ne atamıştır.

Buna göre, TBMM ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Diplomatik girişimlerde bulunduğuna
B) Yürütme yetkisini kullandığına
C) Uluslararası ilişkileri geliştirmeyi amaçladığına
D) Ulusal egemenliğin önündeki tüm engelleri kaldırdığına
E) Yeni bir devlet yapılanması içinde olduğuna

10. **Lozan Antlaşması'nda aşağıdaki konuların hangisiyle ilgili kararın, Türkiye'nin bir ulus - devlet niteliği kazanmasında yardımcı olduğu savunulabilir?**

A) Boğazlar
B) Osmanlı borçları
C) Savaş tazminatı
D) Kapitülasyonlar
E) Azınlık hakları

11. Lozan Görüşmelerinde Türk Heyeti azanlıklara ayrıcalıklar verilmemesi konusunda kararlı bir tutum göstermiştir.

Türk Heyeti bu tutumuyla;

I. ulusal bağımsızlık
II. toplumsal eşitlik
III. ulusal egemenlik

olgularından hangilerinin korunmasını amaçladığı <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

12. **Aşağıdakilerden hangisi Kurtuluş Savaşı'nın halk iradesine dayanılarak gerçekleştirildiğini kanıtlamak için <u>kullanılamaz</u>?**

A) Kararların kongrelerde alınması
B) Yasama ve yürütme yetkilerini kullanan bir Temsilciler Kurulu'nun oluşturulması
C) Anadolu'da demokratik esaslara bağlı olarak yeni bir hükümetin kurulması
D) Milis kuvvetlerle başlayan direnişin düzenli orduyla devam ettirilmesi
E) Ulusal mücadelenin TBMM tarafından yönetilmesi

ÖSYS SORULARI

1. Lozan Konferansı'nın birinci döneminde uzun tartışmalara yol açan konulardan biri kapitülasyonlardı. Çünkü imtiyazlı devletler kapitülasyonun devamını istiyorlardı.

Bu durum, imtiyazlı devletlerin aşağıdakilerden hangisini kabul etmek istemediklerini göstermektedir?

A) Savaşın sona erdiğini
B) Demokratik ilkelerin gerekliliğini
C) Uluslararası ilişkilerin önemini
D) Ekonominin, siyasal ilişkileri etkilediğini
E) Yeni Türk devletinin bağımsızlığını

(ÖSS 1987)

2. Başkomutan, Sakarya Meydan Muharebesi'ne hazırlanırken Türk Milletine "Tekalif-i Milliye Emirleri" (Milli Yükümlülük Emirleri) çıkarmıştır.

Böyle bir uygulamanın amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İstiklal Mahkemelerini kurma
B) Türk ordusunun ihtiyaçlarını karşılama
C) Başkomutanlık yetkisinin süresini uzatma
D) Meclis yetkilerine sahip olma
E) Savaş alanını daraltma

(ÖYS 1988)

3. **Aşağıdakilerden hangisi 1921 Anayasası'nın dayandığı temel ilkelerden biri <u>değildir</u>?**

A) Milli egemenlik
B) Tek meclis
C) Güçler birliği
D) Meclisin üstünlüğü
E) Tek dereceli seçim

(ÖYS 1991)

4. Kurtuluş Savaşı'nın 1920 - 1921 yıllarına rastlayan en sıkıntılı günlerinde, yeni Türk devletinin gelirleri savaş giderlerini karşılamıyordu.

Bu durum aşağıdakilerin hangisi ile önlenmeye çalışılmıştır?

A) Kapitülasyonların kaldırılması
B) Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkarılması
C) Tekalif-i Milliye Emirlerinin çıkarılması
D) Asker sayısının azaltılması
E) Planlı ekonomiye geçilmesi

(ÖYS 1992)

5. Lozan Antlaşması'nda Boğazların yönetimi, ayrı bir bütçesi olan ve Türkiye temsilcisinin başkanlık ettiği Boğazlar Komisyonu'na verilmiş; ancak daha sonra Montrö Boğazlar Sözleşmesi'yle Boğazlar Komisyonu, görevini Türkiye Cumhuriyeti'ne bırakmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisinin bir göstergesidir?

A) Boğazlardan az sayıda devletin yararlandığının
B) Boğazlarla ilgili rejimin tek taraflı olarak saptandığının
C) Boğazlar sorununun Avrupalı devletler tarafından çıkarıldığının
D) Boğazların zamanla uluslararası önemini yitirdiğinin
E) Boğazlar üzerindeki Türk egemenliğinin daha çok güçlendiğinin

(ÖSS 1993)

6. **İki devletin yaptığı antlaşmada** "Her devlet kendi geleceğine kendisi karar verecek." **ilkesinin kabul edilmesi bu devletlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisini gösterir?**

A) Birbirleriyle savaştıklarını
B) Laik devlet anlayışını benimsediklerini
C) Geçmişlerinin çok eskiye dayandığını
D) Birbirlerinin yönetimlerine saygılı olduklarını
E) Bu ilkeyi diğer devletlere de kabul ettirdiklerini

(ÖSS 1997)

7. Anlaşma Devletlerinin 22 Mart 1922 tarihinde Türkiye ile Yunanistan'a verdikleri ateşkes önerisinde şu hükümler yer almıştır:

I. Tarafların ordularını araç ve gereç bakımından güçlendirmesinin engellenmesi

II. İki taraf birlikleri arasında 10 kilometrelik, askerden arındırılmış bir alan bırakılması

III. Müttefikler arası bir komisyonun Türk ordusunu ve askeri durumunu denetlemesi

Bu hükümlerden hangileri, öneride Yunanistan'ın gözetilmiş olduğunu gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2000)

8. Kurtuluş Savaşı'nda Mustafa Kemal, orduyu savaşa hazırlamak ve ulusun savaşa katılmasını sağlamak amacıyla, meclisin verdiği yetkiye dayanarak "Tekâlif-i Milliye Buyrukları" yayımlamıştır.

Bu buyruklar,

I. Sıkıyönetim

II. Gerilla savaşı

III. Topyekûn seferberlik

hallerinden hangilerinin başlatıldığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

(ÖSS 2001)

9. Lozan Konferansı görüşmeleri sırasında Türk heyetinin hazırladığı "Adli İdare Beyannamesi"nde, TBMM Hükümeti'nin yabancılara Türk mahkemelerinde tam bir adalet sağlamayı her bakımdan güvence altına alacak güçte olduğu; bu adaleti, egemenliğini bütünüyle kullanarak gerçekleştirebileceği belirtilmiştir.

Türk heyetinin bu beyannameyle,

I. TBMM Hükümeti'nin yabancıların haklarını korumada kararlı olduğu,

II. Türkiye'nin, iç işlerine karışılmasını istemediği,

III. Yabancılara verilmiş olan ödünlerde değişiklik yapılması gerektiği

görüşlerinden hangilerini vurguladığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2003)

10. **Kurtuluş Savaşı'nda milis güçlerinin sayıca artmasının,**

I. İşbirliği ve güç birliği sağlanması,

II. TBMM Hükümeti'nin etkinliğinin yaygınlaşması,

III. Kadınların cephede ve cephe gerisinde etkin olması

konularının hangilerinde sorun yarattığı savunulabilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

(ÖSS 2005)

11. Lozan Antlaşması'nda yeni Türk adliyesini düzenlemek için birkaç yabancı uzmanın 5 yıl süreyle Türkiye'de görevlendirilmesi; ancak Türk Hükümeti'nin, bu uzmanların önerilerini dikkate almak zorunda olmaması esası kabul edilmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Egemenlik haklarının gözetildiğini
B) Hukuk alanında birlik olmadığını
C) Her konuda uzmana gereksinim olduğunu
D) Uzmanların görev sürelerinin uzatılabildiğini
E) Her alanda düzenleme yapılması gerektiğini

(ÖSS 2006 I)

12. Anlaşma Devletlerinin Lozan'da toplanacak konferansa TBMM Hükümeti ile birlikte İstanbul Hükümetini de çağırması üzerine, TBMM Hükümeti Anlaşma Devletlerine, konferansta İstanbul Hükümeti temsil edilirse konferansa katılmayacağını bildirmiştir.

TBMM Hükümeti'nin bu yolla aşağıdakilerden hangisini engellemek istediği savunulabilir?

A) Anlaşma Devletlerinin İstanbul Hükümetini tanımayı sürdürmesini
B) Barış görüşmelerine ara verilmesini
C) Anlaşma Devletlerinin TBMM Hükümetini yalnız bırakmasını
D) Anlaşma Devletlerinin birlikte hareket etmesini
E) İstanbul Hükümetinin bazı üyelerini değiştirmeden konferansa katılmasını

(ÖSS 2007 I)

13. **Sovyet Rusya'nın Kurtuluş Savaşı'nda Türk millî mücadelesini desteklemesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?**

A) TBMM'nin halkçılığı temel alması
B) Sovyet Rusya'nın, Boğazların Anlaşma Devletlerinin eline geçmesinden endişe duyması
C) Sovyet Rusya'nın kendi rejimini pekiştirmek istemesi
D) Anlaşma Devletlerinin TBMM Hükümeti'ni Londra Konferansı'na çağırması
E) İngilizlerin desteğiyle Kafkaslarda, Kafkas Cumhuriyetlerinin kurulması

(ÖSS 2007 I)

14. Londra Konferansı'nda, Sevr Antlaşması'nın bazı maddelerinde değişiklikler yapılması önerilmiş, bu önerileri Türk delegeler Ankara'ya bildirmeden Yunanlılar saldırıya geçmiştir.

Yunanlıların hemen saldırıya geçmesinde, aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Tekâlif-i Milliye Emirleri (Ulusal Vergi Emirleri)' nin uygulamaya konması
B) Yunanistan'ın Birinci İnönü Savaşı'nın yenilgisini unutturmak istemesi
C) Türkiye'nin Misakımilli'yi dünya kamuoyuna duyurması
D) Konferansın hiçbir sonuca varılmadan dağılması
E) Anlaşma Devletlerinin Yunanistan'ı kışkırtması

(ÖSS 2008 I)

15. **Lozan Antlaşması'nda aşağıdaki konuların hangisiyle ilgili kararın, Türkiye'nin egemenliğiyle bağdaştığı savunulamaz?**

A) Azınlık haklan
B) Kapitülasyonlar
C) Boğazların yönetimi
D) Yunanistan ile sınır
E) Borçların ödenme biçimi

(ÖSS 2008 I)

16. **Kurtuluş Savaşı'nda,**

- Sovyet Rusya'nın, Anlaşma Devletlerinin Anadolu'dan yapabilecekleri saldırıya engel olmak için TBMM Hükümetini tanıması ve desteklemesi,
- Fransa ile Almanya arasında sorun olan Ren Bölgesi konusunda, Almanya'ya yakınlık gösteren İngiltere üzerinde etki yaratmak amacıyla, Fransa'nın TBMM Hükümetiyle ateşkes imzalaması

gelişmelerinin aşağıdakilerden hangisinin göstergesi olduğu savunulabilir?

A) Anlaşma Devletlerinin birlikte hareket ettiğinin
B) Aynı rejimde olan devletlerin birbiriyle ilişki içinde olduklarının
C) Devlet çıkarlarının ülke politikalarına yön verdiğinin
D) Güçlü devletlerin, güçsüz devletleri sömürdüğünün
E) TBMM Hükümetini tüm komşu devletlerin desteklediğinin

(ÖSS 2009 I)

17. Lozan barış görüşmelerinin kesilmesi üzerine Ankara'ya dönen İsmet İnönü ve heyeti, Bakanlar Kurulunda Misakımilli'ye uymamakla eleştirilmiş ve suçlanmıştır. Bu durum Meclis çalışmalarını zora sokmuştur. Daha sonra Anlaşma Devletleri ve Türk tarafının isteği üzerine görüşmelerin yeniden başlayacağı düşüncesi güçlenince, milletvekili seçimlerinin yapılmasına karar verilmiştir.

Milletvekili seçimlerinin yapılmasıyla ilgili bu kararın aşağıdakilerden hangisine gerek duyulmasının bir sonucu olduğu savunulabilir?

A) Kabine sistemine geçilmesine
B) Seçim sisteminde değişiklik yapılmasına
C) Mecliste bir muhalefet partisinin kurulmasına
D) Mecliste görüşmelerin uzamasına
E) İç siyaset kargaşasından yararlanılmasının önlenmek istenmesine

(ÖSS 2009 I)

BÖLÜM 6

II. TBMM Dönemi ve Çok Partili Hayat Denemeleri

KÖŞETAŞI KAZANIMLAR

1. II. TBMM'nin özelliklerini tanımlar.
2. Cumhuriyet'in ilanının nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.
3. Hilafetin kaldırılmasının getirdiği kazanımları kavrar.
4. 1924 Anayasası'nın siyasal rejimle ilgili düzenlemelerini yorumlar.
5. 1924 Anayasası'nın yürütme ve yargı yetkileri ile ilgili düzenlemelerini yorumlar.
6. Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'nın kurulmasına neden olan gelişmeleri kavrar.
7. Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'nın parti programında yer alan maddeleri yorumlar.
8. Şeyh Sait İsyanı'nın çıkmasına neden olan gelişmeleri fark eder.
9. Serbest Cumhuriyet Fırka'nın kurulmasında etkili olan gelişmeleri kavrar.

köşetaşı

II. TBMM'de;

I. farklı siyasal görüşlere sahip milletvekillerinin bulunması

II. çoğunluğu Mustafa Kemal taraftarı olan milletvekillerinin oluşturması

III. etkili bir muhalefete rastlanmaması

durumlarından hangileri, Türkiye'nin siyasal yapısında köklü değişikliklere neden olan düzenlemelerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

II. TBMM DÖNEMİ (11 Ağustos 1923 – 23 Ekim 1927)

⇒ I. TBMM (23 Nisan 1920 – 1 Nisan 1923)'de milletvekilleri farklı siyasal görüşlerde olmalarına rağmen ulusal bağımsızlıkla ilgili kararları çoğu zaman oy birliğiyle alabilmiş, bu meclis zor şartlar altında Kurtuluş Savaşı'nı başarıyla yönetmiştir. Şimdi sıra devrimlerin yapılmasına gelmiştir.

⇒ TBMM'nin yenilenmesinde iki amaç etkili olmuştur:

1. I. TBMM'nin Kurtuluş Savaşı'nın zor şartlarında yıpranmış olması ve görevini tamamlamış olması
2. Devrimlerin gerçekleştirilebilmesi için çoğunluğu Mustafa Kemal taraftarı milletvekillerinin oluşturacağı yeni bir meclise ihtiyaç hissedilmesi (Zira I. TBMM'de çok etkili bir muhalefet görülmüştür).

⇒ I. TBMM, ulusal bağımsızlık savaşını gerçekleştirmek amacıyla toplanmış, ancak amacının dışına çıkarak tek bir devrim gerçekleştirmiştir; saltanatın kaldırılması. Oysa II. TBMM bir devrim (inkılap) meclisidir.

⇒ Mustafa Kemal, II. TBMM'de çoğunluğu oluşturan ve kendisiyle aynı düşünceleri paylaşan milletvekillerini bir araya getirerek Halk Fırkası'nı kurmuştur (9 Eylül 1923). Fırka, Cumhuriyet'in ilanının ardından "Cumhuriyet Halk Fırkası" (Partisi) adını almıştır.

yorum: Mustafa Kemal böylelikle yapmayı planladığı devrimleri kolaylıkla gerçekleştirmeyi ve devrimleri halka maletmeyi amaçlamıştır.

⇒ Partinin genel başkanlığına Mustafa Kemal getirilmiştir.

⇒ Mustafa Kemal'in isteği ile Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nin tüm şubeleri Halk Fırkası'na bağlanmıştır.

yorum: Böylelikle partinin yurt genelinde yaygınlaşması ve halk ile bütünleşmesi amaçlanmıştır.

Köşetaşının çözümü: II. ve III. öncüllerdeki özellikler, devrimlerin TBMM'de etkili bir muhalefet görmeksizin onaylanmasını kolaylaştırmıştır.

Yanıt "E" dir.

II. TBMM

- Lozan Antlaşması'nın onaylanması
- Ankara'nın başkent yapılması
- Cumhuriyet'in ilanı
- Hilafetin kaldırılması
- 1924 Anayasası'nın kabulü
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkartması
- Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin Diyanet İşleri Başkanlığı'na çevrilmesi
- Medreselerin kapatılması
- Teşvik-i Sanayi Kanunu
- Şapka Devrimi
- Tarikat, tekke ve zaviyelerin kapatılması
- Aşar vergisinin kaldırılması
- Türk Medeni Kanunu

PARTİ PROGRAMI

Halk Fırkası'nın parti çalışma programında kanunların ulusal egemenliğe bağlı kalınarak yeniden düzenlenmesi, demiryollarının çoğaltılması, aşar vergisinin kaldırılması ve askerlik süresinin kısatılması alanlarında çözüm yolları önerilmiştir. Böylelikle ulusal kalkınmanın kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

1. **Aşağıdakilerden hangisi II. TBMM'nin toplanmasında etkili olan gelişmeler arasında gösterilemez?**

A) I. TBMM'nin ulusal bağımsızlık savaşını başarıyla gerçekleştirerek görevini tamamlamış olması

B) I. TBMM'nin Kurtuluş Savaşı'nın zor şartlarında yıpranmış olması

C) Ulusal egemenliğe olan ihtiyacın azalması

D) Milletvekili seçimlerinin yenilenmesinin, demokrasinin bir zorunluğu olarak görülmesi

E) Devrimlerin gerçekleştirilebilmesi için çoğunluğunu Mustafa Kemal taraftarlarının oluşturduğu yeni bir meclise ihtiyaç hissedilmesi

2. II. TBMM, Türkiye'nin siyasal ve toplumsal yapısını kökten değiştiren devrimler gerçekleştirmiştir.

Buna göre;

I. Cumhuriyetin ilan edilmesi

II. 1924 Anayasası'na "Devletin dini İslamdır." maddesinin eklenmesi

III. eğitim kurumlarının laikleştirilmesi

düzenlemelerinden hangilerinin bu duruma kanıt oluşturduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Halk Fırkası'nın parti çalışma programında yer alan;**

I. demiryollarının çoğaltılması

II. aşar vergisinin kaldırılması

III. kanunların düzenlenmesi sırasında ulusal egemenlik anlayışına dayanılması

kararlarından hangileri, parti çalışmalarının demokratik yöntemlere bağlı kalınarak gerçekleştirileceğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

4. Mustafa Kemal, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin bütün şubelerini Halk Fırkası'na bağlamıştır.

Mustafa Kemal'in bu tutumuyla;

I. partinin yurt genelinde yaygınlaşmasını sağlama

II. halk ve parti bütünleşmesini kolaylaştırma

III. çok partili hayata geçilmesini çabuklaştırma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. **II. TBMM'nin aşağıdakilerden hangisiyle bir "devrim meclisi" niteliği kazandığı söylenemez?**

A) Cumhuriyeti ilan etmekle

B) Hilafeti kaldırmakla

C) Aşar vergisini kaldırmakla

D) Lozan Antlaşması'nı onaylamakla

E) Türk Medeni Kanunu'nu kabul etmekle

6. **II. TBMM'de;**

I. Mustafa Kemal taraftarı milletvekillerinin katılımıyla Halk Fırkası'nın kurulması

II. meclisin görev zamanının dört yılla sınırlandırılması

III. siyasal rejimin belirlenmemiş olması

gelişmelerinden hangileri, devrimleri gerçekleştirmeye yönelik yasal düzenlemelerin meclisin onayını almasını kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

kare kök

C | B | C | C | D | A

köşetaşı

Cumhuriyet'in ilan edilmesinden önce görülen;

I. devlet başkanlığı konusunda belirsizlik olması
II. hükümet bunalımının ortaya çıkması
III. Ankara'nın başkent yapılması

durumlarından hangilerinin uluslararası ilişkilerde karmaşaya neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

ANKARA'NIN BAŞKENT YAPILMASI (13 Ekim 1923)

Lozan Antlaşması'nın II. TBMM tarafından onaylanması ve İstanbul'un TBMM'ye teslim edilmesi (6 Ekim 1923)nin ardından başkent tartışmaları başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin başkenti olan İstanbul'un mu, yoksa Kurtuluş Savaşı'nı yöneten Ankara'nın mı başkent olacağı tartışmaları 13 Ekim 1923'te Ankara'nın başkent yapılmasıyla kesin çözüme kavuşmuştur.

Ankara'nın başkent yapılmasının nedenleri;

1. Ankara'nın Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'yu (halkı ve halk egemenliğini) temsil etmesi ve Anadolu'nun İstanbul'a (Osmanlı yönetimine) karşı yaptığı mücadeleyi kazanmış olması
2. Lozan Antlaşması'nın, boğazlarda asker ve silah yığınağı yapmasını yasaklayan düzenlemeleri nedeniyle İstanbul'u olası bir savaş sırasında güvenlik sorunuyla karşı karşıya bırakması

CUMHURİYETİN İLANI (29 Ekim 1923)

Nedenleri

Rejim tartışmaları

23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasıyla ulusal egemenliğe geçilmesine ve fiili bir cumhuriyet rejiminin kurulmasına rağmen işleyen rejime isim verilememesi, bu durumun rejim tartışmalarına neden olması (kamuoyunun böyle bir rejim değişikliğine hazır olmaması, padişaha bağlı olan çevrelerinin tepkisini almamak amacıyla işleyen fiili rejime resmiyet kazandırılamamıştır).

Devlet başkanlığı sorunu

Rejim belirlenemediği için devlet başkanının belirlenememesi ve bu durumun uluslararası kamuoyunda eleştirilere neden olması

Hükümet bunalımı

II. TBMM'de, I. TBMM'de benimsenmiş olan meclis hükümeti sistemiyle hükümet oluşturulamaması (Meclis hükümeti sisteminin yerine kabine sistemine geçilebilmesi için bir devlet başkanına ihtiyaç vardır. Zira; kabine sisteminde devlet başkanı, hükümet başkanını atar, o da hükümeti belirler. Devlet başkanını belirleyebilmek için de rejimin adının konulması gerekir).

⇒ 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edilmiştir ve 1921 Anayasası'na şu maddeler eklenmiştir:

1. Devletin yönetim şekli cumhuriyettir.
2. Cumhurbaşkanı TBMM tarafından ve kendi üyeleri arasından bir seçim dönemi için seçilir. Aynı kişinin tekrar seçilme hakkı vardır.
3. Cumhurbaşkanı devletin de başkanıdır. Başvekil (başbakan) Cumhurbaşkanı tarafından meclis üyeleri içinden görevlendirilir ve bakanlar başvekil tarafından belirlenir.

Cumhuriyetin İlanı İle

I. Rejim tartışmaları bitirilmiş
II. Devlet başkanlığı sorunu çözülmüş
III. Kabine sistemine geçilerek hükümet bunalımı giderilmiştir.

Köşetaşının çözümü: Türkiye'nin başkanı ve hükümeti olmayan bir devlet görüntüsü çizmesi uluslararası ilişkilerde yabancı devletler için bir muhatap sorunu doğurmuştur. *Yanıt "D" dir.*

1. **II. TBMM döneminde gerçekleştirilen;**

I. Cumhuriyetin ilanı
II. kabine sistemine geçilmesi
III. Ankara'nın başkent yapılması

düzenlemelerinden hangileri, ulusal egemenliğe dayalı bir siyasal rejime geçildiğini kesin olarak kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılmasıyla fiili olarak bir cumhuriyet rejimine geçilmişse de işleyen rejime isim verilememiştir.

Bu gelişmenin;

I. devlet başkanlığı sorunun ortaya çıkması
II. rejimin belirsizliğine ilişkin tartışmaların yoğunluk kazanması
III. devletin başkentinin belirlenememesi

durumlarından hangilerinde etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Lozan Antlaşması'nda yer alan düzenlemelerden hangileri, başkentin İstanbul'dan Ankara'ya taşınmasında belirleyici olmuştur?**

A) Boğazların her iki yakasında silah ve askerden arındırılmış alanlar oluşturulması
B) İstanbul ve Batı Trakya'nın, Türkiye ile Yunanistan arasında yapılması planlanan nüfus mübadelesinin dışında tutulması
C) Azınlıklar için eşit yurttaşlık statüsünün sağlanması
D) Ortodoks Patrikanesi'nin İstanbul'da kalması
E) Kapitülasyonların kaldırılması

4. I. TBMM'nin açılmasıyla birlikte Anadolu'da fiili bir cumhuriyet rejimine geçilmişse de işleyen rejime cumhuriyet ilan edilene dek bir isim verilememiştir.

Bu durumun görülmesinde;

I. kamuoyunun rejim değişikliğine hazır olmaması
II. padişaha bağlı olan çevrelerin tepkisini çekmeme düşüncesiyle hareket edilmesi
III. I. TBMM'de siyasal partilere yer verilmemesi

gelişmelerinden hangilerinin belirleyici olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. I. TBMM'de bakanlar, meclis içerisinden ve milletvekilleri tarafından belirlenebilmişken, II. TBMM kendi içerisinden hükümet seçememiş, bu durum bir hükümet bunalımına neden olmuştur. Cumhuriyetin ilanıyla birlikte meclis hükümetinden kabine sistemine geçilerek sorun çözülmeye çalışılmıştır.

Buna göre, kabine sistemine geçilmekle;

I. yürütme organının belirlenmesini kolaylaştırma
II. yargıda bağımsızlığı sağlama
III. muhalif çevreleri siyasi hayatın dışına çıkarma

amaçlarından hangilerine yönelik hareket edildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **29 Ekim 1923'te Teşkilat-ı Esasiye'de yapılan;**

I. devletin yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğunun belirtilmesi
II. cumhurbaşkanının TBMM üyeleri arasından görevlendirilmesi
III. hükümetin başbakan tarafından belirlenmesi uygulamasına başlanması

düzenlemelerinden hangileri, yürütme organının belirlenmesinde yöntem değişikliğine gidildiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

karekök

A C A D A C

köşetaşı

3 Mart 1924 tarihli bir yasayla hilafetin kaldırılmasının;

I. demokrasinin korunması
II. devletin ekonomideki payının azaltılması
III. siyasal rejimin laikleşmesi

gelişmelerinden hangilerine yardımcı olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

3 Mart 1924 Tarihli Devrimler

1. Hilafetin Kaldırılması:

Nedenleri;

1. Saltanatın kaldırılması ve cumhuriyetin ilanına karşı koyup engelleyemeyen eski rejim yanlılarının halifenin etrafında toplanmaları ve halifeye siyasal yetkiler verilmesi için çalışmaları
2. Halifenin, laiklikle ilgili yapılması planlanan devrimleri engelleme olasılığının bulunması

Sonuçları;

1. Monarşik rejime geri dönme ihtimali tamamıyla ortadan kaldırılmış ve yeni rejim sağlamlaştırılmıştır.
2. Laiklikle ilgili olarak yapılması planlanan devrimlerin önünün açılması sağlanmıştır.
3. Arap dünyasından bağımsız bir dış politikanın oluşturulması kolaylaşmıştır. Zira hilafet, İslam dünyasının dinsel liderliğini temsil etmektedir.
4. Ümmet toplumundan milli devlete geçilmesinde önemli bir adım atılmıştır.
   yorum: I. madde Cumhuriyetçilik ilkesi, II. madde Laiklik ilkesi III. ve IV. maddeler milliyetçilik ilkesinin kapsamındadır.

Son Osmanlı Halifesi Abdülmecid Efendi

2. Osmanlı Ailesinin Yurtdışına Çıkarılması: Yurtiçinde padişahlık iddiasında bulunabilecek hiç kimse bırakılmamıştır.

3. Tevhid-i Tedrisat Kanunu: Osmanlı eğitim modelinde çok farklı okullar ve farklı müfredatlar bulunmaktaydı (medreseler, batılı eğitim yapan okullar, azınlık okulları, yabancı okullar). Bu kanunla bütün okullar Türk Hükümeti'ne (Milli Eğitim Bakanlığı'na) bağlanarak eğitim - öğretim kurumları birleştirilmiş, eğitim ulusallaştırılmış ve laikleştirilmiştir.

4. Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin (Bakanlığının) Kaldırılması: Bu bakanlık, Diyanet İşleri Başkanlığı'na dönüştürülerek hükümet işlerinin laik bir anlayışla yürütülmesi sağlanmıştır.

5. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti'nin (Bakanlığının) Kaldırılması: Bu bakanlık, Genel Kurmay Başkanlığı'na dönüştürülerek ordu hükümetten ayrılmış ve ordunun siyasetten ayrılmasında ilk adım atılmıştır.

Köşetaşının çözümü: Hilafetin kaldırılmasıyla, laiklikte temel devrim gerçekleştirilmiş, bu kuruma yeniden siyasal yetkiler kazandırılması suretiyle saltanatı geri getirme olasılığı da ortadan kaldırılmıştır.

Yanıt "C" dir.

UYARI

Hilafetin kaldırılması ve Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkarılması eski rejime (monarşiye) geri dönülmesi ihtimali ortadan kaldırılmış ve yeni rejim (Cumhuriyet) korunmuştur.

1. II. TBMM tarafından gerçekleştirilen;

I. Halk Fırkası'nın kurulması
II. hilafetin kaldırılması
III. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti'nin kaldırılması

düzenlemelerinden hangileri, ümmet toplumundan ulus toplumuna geçilmesinde atılan adımlar arasında gösterilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

2. Atatürk Devrimleri ile gerçekleştirilen;

I. Saltanatın kaldırılması
II. Hilafetin kaldırılması
III. Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkarılması

yeniliklerinden hangileri, siyasal rejimin değiştirilmesinden çok monarşik rejime geri dönülmesini engellemek amacıyla yapılmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Aşağıdaki devrimlerden hangisinin <u>doğrudan</u> siyasal alanı düzenlenme amacına yönelik olarak gerçekleştirildiği <u>söylenemez</u>?

A) Eğitim ve öğretim kurumlarının birleştirilmesi
B) Hilafetin kaldırılması
C) Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkartılması
D) Erkan-ı Harbiye Vekaleti'nin Genel Kurmay Başkanlığı'na çevrilmesi
E) Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin kaldırılması

4. Hilafetin kaldırılmasının aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştirilmesinde etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Ulusal egemenliğin geliştirilmesinde
B) İslam dünyasından bağımsız bir dış politika oluşturulabilmesinde
C) Siyasal rejimin laikleşmesinde
D) Ümmet toplumundan ulus toplumuna geçilmesinde
E) Ordunun siyasetten ayrılmasında

5. I. Cumhuriyet'in ilanı
II. Hilafetin kaldırılması
III. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti'nin kaldırılması

Yukarıdaki devrimlerden hangileri ordunun siyasal etkinliğini azaltmak amacıyla gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. Yeni Türk Devleti'nde;

I. saltanatın kaldırılması
II. cumhuriyetin ilanı
III. hilafetin kaldırılması

düzenlemelerinden hangileriyle siyasal yapının demokratikleştirildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

karekök

B E A E A E

köşetaşı

1924 Anayasası ile meclis hükümeti sisteminden kabine sistemine geçilmiştir.

Bu durumun;

I. yasama
II. yürütme
III. yargı

organlarından hangilerinin belirlenme yönteminde bir değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

1924 ANAYASASI

Siyasal rejimle ilgili düzenlemeler:

⇒ Cumhuriyetin ilanı sırasında 1921 Anayasası'na yapılan eklemeler 1924 Anayasası'nda değiştirilmeden yer almıştır;

a) Devletin yönetim şekli cumhuriyettir.

b) Cumhurbaşkanı devletin başkanıdır ve aynı kişi yeniden Cumhurbaşkanı seçilebilir.

c) Cumhurbaşkanı, başbakanı atar, başbakan da bakanları görevlendirir.

yorum: Bu düzenleme ile kabine sistemine geçilmiş, yürütme yasamadan bağımsızlaştırılmış ve güçler ayrılığına geçilmiştir.

⇒ "Türkiye Devleti bir cumhuriyettir" (1. madde) hükmünün değiştirilmesi anayasanın 102. maddesiyle yasaklanmıştır.

⇒ Egemenliğin kayıtsız – şartsız millete ait olduğu belirtilmiş, seçmen yaşı 22'den 18'e indirilmiş, mebus olabilmek için 30 yaşını bitirme zorunluluğu getirilmiştir. Milletvekilliği görev zamanı 4 yıla çıkarılmıştır.

yorum: Milletvekilliği temsil oranının ve seçmen yaşının düşürülmesi halkın yönetime katılımını arttırır.

⇒ "Devletin dini İslamdır." maddesi de anayasada yer almıştır.

yorum: Anayasa'nın laik olmadığının göstergesidir. Hilafetin kaldırılmasının ardından yapılabilecek propagandalara karşı önlem alınmış, doğabilecek tepkilerin hafifletilmesi amaçlanmıştır.

1924 Anayasası

Neden yeni bir anayasa?

✓ *1921 Anayasası yalnızca idari işleyişle ilgili düzenlemeler yapmış, bu alanın dışındaki eksiklerini Kanun-i Esasi ile gidermiştir. Saltanatın kaldırılmasının ardından Osmanlı Devleti resmi olarak son bulmuş, bu durum Osmanlı anayasası olan Kanun-i Esasi'yi de geçersiz kılmıştır. Bu gelişmeye bağlı olarak 1921 Anayasası eksik bir anayasa durumuna düşmüştür ve yeni bir anayasaya ihtiyaç hissedilmiştir.*

✓ *Devletin siyasal rejimini belirleyen devrimlerin (Saltanatın kaldırılması, Cumhuriyet'in ilanı, Hilafetin kaldırılması) yapılması bu değişikliklerin yer alacağı yeni bir anayasanın hazırlanmasını zorunlu kılmıştır.*

Köşetaşının çözümü: Hükümet yürütme organıdır. Kabine sistemine geçilerek hükümet belirleme yönteminin değiştirilmesi, yürütme organının oluşturulmasında bir değişikliğe neden olur.

Yanıt "A" dır.

1. **1924 Anayasası'nda yer alan;**

I. devletin yönetim şeklinin cumhuriyet olduğunun belirtilmesi
II. aynı kişinin yeniden cumhurbaşkanı olabilmesi
III. meclis hükümeti sisteminden kabine sistemine geçilmesi

düzenlemelerinden hangileriyle yürütme organının, yasama organından bağımsızlaştırıldığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. 1924 Anayasası'nın 102. maddesiyle "Türkiye Devleti bir cumhuriyettir." hükümünün değiştirilmesi yasaklanmıştır.

Bu anayasal düzenlemeyle;

I. demokrasi
II. ulusal egemenlik
III. ulus – devlet

olgularından hangilerinin korunmasına yönelik önlemler alındığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **1924 Anayasası'nda yer alan aşağıdaki düzenlemelerden hangisinin halkın yönetime katılma oranında bir değişikliğe neden olduğu savunulabilir?**

A) Bakanlar Kurulu'nun başbakan tarafından belirlenmesinin
B) Meclisin görev zamanının 4 yıla çıkartılmasının
C) Mebus olabilmek için 30 yaş sınırının getirilmesinin
D) Yargının, yasama organından bağımsızlaştırılmasının
E) Seçmen yaşının 18'e düşürülmesinin

4. 3 Mart 1924 tarihli bir yasayla hilafetin kaldırılmasının ardından 20 Nisan 1924'te hazırlanan yeni anayasada "Devletin dini İslamdır." hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre;

I. devrimlere karşı oluşabilecek tepkilerin hafifletilmeye çalışıldığı
II. yeniliklerden, birinin diğerini tamamlayacak şekilde yapıldığı
III. anayasanın laikleştirilmesinin amaçlandığı

çıkarımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

5. **1924 Anayasası'nda;**

I. "Devletin dini İslamdır." maddesinin yer alması
II. aynı kişinin yeniden cumhurbaşkanı olabilmesine olanak sağlanması
III. meclis hükümetinden kabine sistemine geçilmesi

durumlarından hangilerinin laiklikle <u>bağdaşmadığı</u> söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. II. TBMM'de ulusal egemenliğin geliştirilmesi ile ilgili düzenlemeler yapılırken tartışmaların ve muhalefetin yoğunluk kazandığı görülmüştür.

Buna göre;

I. Cumhuriyet'in ilanı
II. hilafetin kaldırılması
III. anayasada "Devletin dini İslam'dır." maddesine yer verilmesi

düzenlemelerinden hangilerinin tartışmaların yoğunluk kazanmasında etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

C D E A A C

köşetaşı

1921 Anayasası'nda hükümet, meclis içerisinden ve milletvekilleri tarafından belirleniyorken, 1924 Anayasası'nda bakanları belirleme yetkisi başbakana bırakılmıştır.

Bu iki anayasa karşılaştırıldığında, aralarındaki farklılığın <u>daha çok</u> aşağıdaki alanlardan hangisinde görüldüğü savunulabilir?

A) Kişi hak ve hürriyetlerinde
B) Milletvekilliği seçim sisteminde
C) Yürütme yetkisinin kullanılmasında
D) Dış politikada
E) Parlamenter demokraside

açıklamalı çözüm

Yasama yetkisi ile ilgili düzenlemeler:

⇒ Yasama yetkisi, TBMM'ye aittir. Meclis tarafından kabul edilen kanunların cumhurbaşkanı tarafından onaylanması gerekir. Ancak cumhurbaşkanının mutlak veto yetkisi yoktur. Cumhurbaşkanının onay vermediği ve meclise iade ettiği kanun mecliste tekrar kabul edilirse cumhurbaşkanı o yasayı ilan etmek zorundadır.

⇒ Anayasa değişikliklerinde ise, olağan kanunlar için cumhurbaşkanının sahip olduğu yasaları meclise geri gönderme (veto) hakkına yer verilmemiştir. Cumhurbaşkanı, meclisin üçte iki çoğunluğu ile kabul edilen anayasa değişikliğini kabul etmek zorundadır. (35. madde)

yorum: Yukarıdaki iki düzenleme meclis üstünlüğünün sağlanması amacına yöneliktir.

Yürütme ve yargı yetkileri ile ilgili düzenlemeler:

⇒ Yürütme görevi meclise değil cumhurbaşkanı ve bakanlar kuruluna bırakılmıştır. (1921 Anayasası'ndaki meclis hükümeti sisteminden kabine sistemine geçilmiştir).

⇒ Yargı bağımsız mahkemelere devredilmiş, ancak gerekirse İstiklal Mahkemelerinin yeniden kurulabileceği belirtilmiştir.

yorumlar:

1. *Meclis hükümeti sistemiyle yürütme yetkisi, yasama yetkisinden ayrılmış ve böylelikle güçler ayrılığına geçilmiştir. Bu durum hükümetin meclis tarafından denetlenmesini kolaylaştırmıştır.*
2. *Yargı yetkisi bağımsız mahkemelere bırakılmışsa da anayasada yer alan İstiklal Mahkemeleri'nin yeniden kurulabileceği düzenlemesi, olası devrim ve cumhuriyet karşıtı hareketlere karşı bir gözdağı verilmesi ile açıklanabilir. Yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı bu mahkemelerin yeniden kurulabilmesine açık kapı bırakılması güçler ayrılığının tam olarak sağlanamadığının göstergesidir.*

Köşetaşının çözümü: Bakanların meclis tarafından belirlenmesi uygulanmasının yerine başbakan tarafından belirlenmesi uygulamasına geçilmesi yürütme yetkisinin kullanımında bir farklılık oluşturduğunu gösterir. *Yanıt "C" dir.*

1924 Anayasası

1924 Anayasasında zamanla yapılan değişiklikler;

✓ *1928'de; "Devletin dini İslamdır." maddesi anayasadan çıkartılmıştır.*

✓ *1934'te "Hiç kimse bağlı bulunduğu din, mezhep ve tarikat dolayısıyla suçlanamaz." maddesinden tarikat kelimesi çıkartılmıştır.*

✓ *1934'te kadınlara milletvekilliği seçme – seçilme hakkı getirilmesi anayasaya eklenmiştir.*

✓ *1937'de toprak reformunun devlet görevi olduğunu bildiren bir madde anayasaya girmiştir.*

✓ *Atatürk ilkeleri 1937'de anayasa kapsamına alınmıştır. Böylelikle;*

1. *İlkelerin siyasal malzeme haline getirilmesi tehlikesi önlenmeye çalışılmıştır.*
2. *Laik – demokratik rejimin anayasa güvencesi altına alınması amaçlanmıştır.*

✓ *1945'te anayasa, dili sadeleştirilerek yeniden kabul edilmiştir.*

1. **1924 Anayasası'nın aşağıdaki düzenlemelerinden hangisi meclis üstünlüğünün sağlanması amacına yönelik olarak yapılmıştır?**

A) Yürütme görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'na bırakılması
B) Cumhurbaşkanı'nın yasalar üzerinde mutlak veto yetkisinin bulunmaması
C) Yargı yetkisinin bağımsız mahkemelere devredilmesi
D) Devletin dininin İslam olduğunun belirtilmesi
E) Milletvekilliği görev süresinin 4 yıla çıkarılması

2. 1924 Anayasası'yla yasama, yürütme ve yargı yetkileri birbirlerinden ayrılmışsa da, güçler ayrılığının tam olarak sağlanamadığı görülmüştür.

1924 Anayasası'nın aşağıdaki özelliklerinden hangisinin bu yargıyı doğruladığı savunulabilir?

A) Yargıçlarını milletvekilerinin yaptığı İstiklal Mahkemeleri'nin yeniden kurulabileceğinin belirtilmesinin
B) Yürütme yetkisinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'na bırakılmasının
C) Anayasa değişikliklerinde mecliste 2/3 çoğunluğunun onayına ihtiyaç hissedilmesinin
D) Meclis üstünlüğü anlayışının benimsenmesinin
E) Cumhurbaşkanının TBMM tarafından belirlenmesinin

3. **1924 Anayasası'nda zaman içerisinde yapılan değişiklikler arasında yer alan;**

I. hiç kimse bağlı bulunduğu din, mezhep ve tarikat dolayısıyla suçlanamaz maddesinden tarikat kelimesinin çıkartılması
II. toprak reformunun devletin görevi olduğunu bildiren bir maddenin anayasaya dahil edilmesi
III. anayasa dilinin Türkçeleştirilmesi

düzenlemelerinden hangileriyle anayasanın laikleştirildiği <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. **1937'de Atatürk ilkelerinin anayasa kapsamına alınmasıyla;**

I. ilkelerin siyasal malzeme olarak kullanılmasına engel olma
II. laik – demokratik rejimi güvence altına alma
III. halkın yönetime katılma oranını arttırma

amaçlarından hangilerinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. 1924 Anayasası'nda, yürütme yetkisi meclisten alınarak Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu'na bırakılmıştır.

Bu düzenlemenin;

I. meclisin hükümeti denetlemesi
II. devlet başkanının belirlenmesi
III. yargı bağımsızlığının sağlanması

durumlarından hangilerini kolaylaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. **1924 Anayasası'nda zaman içerisinde yapılan aşağıdaki değişiklik ve düzenlemelerden hangisi <u>doğrudan</u> sosyal devlet olgusunu geliştirmeye yönelik olarak gerçekleştirilmiştir?**

A) Anayasadan "Devletin dini İslamdır." maddesinin çıkartılması
B) Kadınlara siyasal haklar kazandırılması
C) Toprak reformunun devletin görevi olduğunu bildiren bir maddenin anayasaya girmesi
D) Laiklik ilkesinin anayasa kapsamına alınması
E) Anayasa dilinin sadeleştirilmesi

karekök

B | A | D | C | A | C

köşetaşı

II. TBMM'de görülen;

I. devrimleri gerçekleştiren yasaların oy çokluğuyla kabul edilmesi
II. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası adıyla bir muhalefet partisinin kurulması
III. bazı milletvekillerinin aynı zamanda ordunun komutasında görev yapan genaraller olması

gelişmelerinden hangileri mecliste görüş ayrılıklarının görüldüğünü kesin olarak kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

ÇOK PARTİLİ REJİM DENEMELERİ

➔ I. TBMM'de siyasi partiler kurulmamıştır. Farklı siyasal görüşlere sahip olan milletvekillerinin oluşturduğu Müdafa-i Hukuk, Tesanüt, Islahat, İstiklal ve Halk Zümresi grupları kurulmuşsa da, öncelikli amaç ulusal bağımsızlık savaşının kazanılması olduğu için siyasal görüş farklılıkları partileşmeye neden olmamıştır.

➔ II. TBMM'de ise meclisteki grup sayısı azalmış, milletvekilleri iki gruba ayrılmıştır. Mustafa Kemal taraftarı Müdafaa-i Hukuk Grubu 1. Grup adını almış, muhalif milletvekillerinin oluşturduğu Muhafaza-i Mukaddesat Grubu'na ise 2. Grup denilmiştir. Mustafa Kemal, 1. Grup milletvekillerinin katılımıyla Halk Fırkası'nı kurmuştur. Daha önceki köşetaşlarında belirtildiği üzere, Halk Fırkası'nın kurulmasıyla, devrimleri gerçekleştirecek yasal düzenlemelerin meclise onaylatılmasını kolaylaştırmak, devrimleri halka maletmek amaçlanmıştır.

Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (17 Kasım 1924)

➔ Yeniliklere karşı olan ama devrimlere engel olamayan muhalif milletvekillerince kurulmuştur. Bu kişiler arasında Mustafa Kemal'in silah arkadaşları olan Kazım Karabekir, Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay, Refet Bele ile Adnan Adıvar da vardır. Parti, TBMM'nin ilk muhalefet partisidir. Kurucusu; Kazım Karabekir, genel sekreteri Ali Fuat Cebesoy'dur.

➔ İngiltere ile Musul sorununun bir savaşa yol açabilecek kadar iki ülke ilişkilerinde gerginliğe neden olduğu bir dönemde muhalif milletvekilleri Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'yı kurmak için çalışmalara başlamışlardır. Üstelik partinin kurucuları arasında ordu müfettişlikleri yapan komutanlar da vardır (TBMM'de bazı milletvekilleri komutanlık ve mebusluğu birlikte yürütmüşlerdir). Bu komutanlar Musul sorununun yaşandığı bir dönemde ordunun başında olmaları gerekirken milletvekilliği vasıflarını kullanarak muhalefet partisi kurma çabalarına girmişlerdir. Üstelik ordudaki görevlerinden ayrılmadıkları için yerlerine komutanlar da atanamamıştır. Bu durum karşısında, Mustafa Kemal'in önerisiyle "mebuslukla komutanlığın bağdaşmayacağına" dair bir kanun mecliste kabul edilmiştir. Ali Fuat Cebesoy ve Kazım Karabekir askerlikten istifa ederek milletvekilliği görevlerine devam etmişler, Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'yı kurmuşlardır.

Köşetaşının çözümü: Yasaların oy birliğiyle değil, oy çokluğuyla onaylanması, karşı görüşte oy kullananların olduğunu gösterir. Bir muhalefet partisinin kurulması ise Halk Fırkası'na karşı olan milletvekillerinin bulunduğunu kanıtlar. *Yanıt "D" dir.*

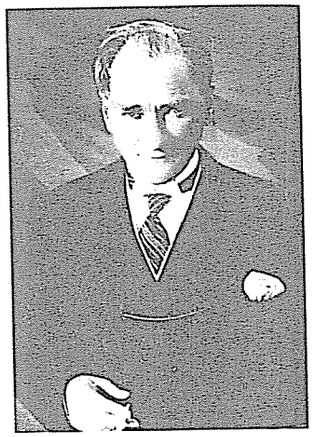

Siyaset iki şeyden uzak tutulmalıdır: ordu ve din. (İttihat ve Terrakki Partisi'nin 1908 Kongresi'nde)

ORDU VE SİYASET

Ordu siyasetten iki aşamada ayrılmıştır:

1. *Erkan-ı Harbiye-i Umumiye İdaresi'nin Genel Kurmay Başkanlığı'na dönüştürülmesi (ordunun hükümetten ayrılması).*
2. *Mebuslukla komutanlığın bağdaşmadığına dair kanunun kabul edilmesi (ordunun meclisten ayrılması)*

1. **II. TBMM'nin gerçekleştirdiği;**

I. Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti'nin Genel Kurmay Başkanlığı'na çevrilmesi
II. mebusluk ile komutanlığın bağdaşmayacağına dair kanunun kabul edilmesi
III. yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin ayrılması

düzenlemelerinden hangileri, ordunun siyasetteki etkinliğini azalttığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. I. Hilafetin kaldırılması
II. Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin kaldırılması
III. Erkan-ı Harbiye Vekaleti'nin kaldırılması

Yukarıdaki devrimlerden hangilerinin ordunun ve dinin siyasal hayattaki etkinliğini azalttığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

3. I. TBMM'de farklı siyasal görüşlere sahip milletvekilleri kendilerine ait gruplar oluşturmuşlarsa da, bu görüş farklılıkları partileşmeye neden olmamıştır.

Bu durumun görülmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Öncelikli olarak ulusal bağımsızlık savaşının kazanılmasının amaçlanmasının
B) Milletvekilleri arasında padişah taraftarlarının olmasının
C) Milletvekillerinin farklı meslek gruplarından oluşmasının
D) 1921 Anayasası'nda egemenliğin millete bırakılmasının
E) Şeriat hükümlerinin TBMM tarafından uygulanmasının

4. Mustafa Kemal, II. TBMM'de çoğunluğu oluşturan ve kendi taraftarı olan milletvekilleri ile Halk Fırkası'nı kurmuştur.

Buna göre, Halk Fırkası'nın kurulmasında;

I. orduyu siyasi hayatın dışına çıkarma
II. yasa tekliflerinin meclis tarafından onaylanmasını kolaylaştırma
III. yasama ve yürütme yetkilerini ayırma

düşüncelerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

5. I. 1924 Anayasası'nda meclisin gerekirse yargı yetkisini kullanabileceğinin belirtilmesi
II. mebuslukla askerliğin birlikte yürütülemeyeceğine dair kanunun kabul edilmesi
III. çok partili hayat denemelerinde bulunulması

Yukarıdaki düzenlemelerden hangilerinin siyasal rejimin demokratikleşmesinde etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. 1 Nisan 1923 tarihinde gerçekleştirilen ve 1924 Anayasası'nda da yer alan bir düzenlemeyle seçmen yaşı 22'den 18'e çekilmiştir.

Bu düzenlemeyle;

I. ulusal iradenin yönetimdeki etkinliğinin artırılması
II. azınlıkların yönetime katılımının sağlanması
III. çok partili hayata geçilmesi

amaçlarından hangilerinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

D E A B E A

köşetaşı

TCF'nin parti programında yer alan;

I. yerinden yönetimi benimseme
II. ulusal egemenliğe bağlı olma
III. Cumhurbaşkanının tarafsız olmasını öngörme

düşüncelerinden hangileri, bu partinin merkeziyetçi olmayan bir yönetim anlayışını benimsediğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

TCF'NİN PARTİ PROGRAMI

Parti Programında;

⇒ Partinin, yapılan yeniliklere ve ulusal egemenliğe bağlı olduğu belirtilmiş ancak yeniliklerin tekamül (kendiliğinden gelişim) esasına bağlı olarak gerçekleşmesinden yana olduğu açıklanmıştır.

yorum: Yeniliklerin dışarıdan bir müdahele (devrim) yöntemiyle değil, halkın kendiliğinden gerçekleştirmesinin beklenmesi (evrim) yoluyla yapılması düşüncesi "karşı devrimci" anlayışın ürünüdür.

⇒ Cumhurbaşkanının partiler üstü (tarafsız) olması gerektiği, cumhurbaşkanı olan kişinin meclis üyeliği (milletvekilliği) yapamayacağı maddesine yer verilmiştir.

yorum: Bu madde, Mustafa Kemal'in siyasal hayattaki etkinliğini azaltmaya yöneliktir.

⇒ Partinin dini inaçlara ve düşüncelere saygılı olduğu söylenmiştir.

yorum: Parti programına bu maddeyi almakla, laikliğe bağlı bir görüntü çizmeye çalışmışsa da, dini politik malzeme olarak kullanmıştır. İktidar partisi olan Cumhuriyet Halk Fırkası'nın dini inançlara saygılı olmadığı imasında bulunulmaktadır. Bu made partinin laiklik karşıtlarının odağı haline gelmesine yol açmıştır.

⇒ Partinin, yerinden yönetim (ademi merkeziyet) anlayışını esas aldığı görülmektedir.

yorum: Bu madde bağımsız Kürt devleti kurmayı amaçlayan çevrelerin partiye yuvalanmalarına neden olmuştur.

⇒ Parti, liberal ekonomiyi benimsemiştir. Devletin görevlerini en aza indirmekten yanadır.

Notlar:

- *Bu program Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'yı karşı devrimcilerin iktidarı ele geçirme projesi haline getirmiş, Şeyh Sait İsyanı'nın çıkmasında etkili olmuştur.*
- *TCF'nin kurulmasından 5 gün sonra kişiliğine yönelik eleştirilerin yoğunluk kazanması nedeniyle İsmet İnönü başbakanlıktan istifa etmiş, yerine yeni hükümeti Fethi Okyar kurmuştur.*

Köşetaşının çözümü: Yerinden yönetim anlayışı (ademi merkeziyet) yerel yönetimlerin yetkilerini genişletme düşüncesini esas aldığı için merkeziyetçi yönetimi zayıflatır. *Yanıt "A" dır.*

LİBERALİZM

Bireylerin siyasal ve ekonomik alanda özgürlüğüdür. Siyasal anlamda düşünce hürriyeti ve çok partili parlamenter yapı, ekonomik anlamda özel sektör yatırımlarını öngörür. Bu açıdan devletin siyasal ve ekonomik hayattaki etkinliğini azaltır.

MUHALEFET

Bir muhalefet partisinin varlığı;

1. *Farklı siyasal görüşlerin parlamentoda temsil edilebilmesi*
2. *İktidar (hükümet) partisinin denetlenebilmesi*

gelişmelerine imkan sağlar ve bu yönleriyle rejimi demokratikleştirir.

DENETİM

II. TBMM döneminde görülen iki gelişme hükümetin denetlenmesini kolaylaştırmaya yöneliktir;

1. *1924 Anayasası'nda yasama ve yürütme yetkilerinin ayrılması (meclisin hükümeti denetlemesini kolaylaştırır)*
2. *Muhalefet partisinin kurulması*

1. **II. TBMM'de görülen;**

I. bir muhalefet paritisinin kurulması
II. yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin ayrılması
III. ordunun siyasetten ayrılması

gelişmelerinden hangilerinin, siyasal rejimin demokratikleşmesine katkıda bulunduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **Türk Devleti'nde çok partili hayat denemelerinde bulunulmasında;**

I. demokrasinin tam olarak uygulanması
II. farklı görüş ve düşüncelerden yararlanılması
III. devrimleri gerçekleştirecek yasal düzenlemelerin mecliste daha kolay kabul edilmesi

düşüncelerinden hangilerinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. II. TBMM'de meclisin tek siyasal partisi Halk Fırkası'yken daha sonra bu partiden ayrılan bazı milletvekilleri Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'yı kurmuşlardır.

II. TBMM'de bir muhalefet partisinin kurulması aşağıdakilerden hangisine kanıt olarak gösterilebilir?

A) Halk Fırkası'nın meclisteki çoğunluğunu kaybettiğinin
B) Ulusal egemenlik ilkesinin zedelendiğinin
C) Mecliste farklı siyasal görüşlerin temsil edilmeye başlandığının
D) Hükümetin denetimsiz kaldığının
E) Kabine sistemine geçildiğinin

4. Çok partili parlamento, demokratik rejimlerin olmazsa olmazlarından sayılmasına karşın, TBMM'nin ilk muhalefet partisi olan Terakkiperver Cumhuriyet Fırka, çok kısa bir zamanda karşı devrimcilerin iktidarı ele geçirme projesine dönüşmüştür.

Bu durumun ortaya çıkmasında, Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'nın;

I. dini politik malzeme olarak kullanması
II. partinin programında, yeniliklerin gerçekleştirilme yöntemini eleştiren maddelerin yer alması
III. kurucuların arasında komutanların da bulunması

özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'nın parti programında yer alan;**

I. yapılacak yenilikleri halkın kendiliğinden gerçekleştirmesinin beklenmesi
II. liberal ekonominin benimsenmesi
III. yerinden yönetim anlayışının esas alınması

düşüncelerinden hangileri, bu partinin devrimlerin gerçekleştirilme yöntemine karşı olduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. **Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın;**

I. parti programında dini inançlara saygılı olunacağına ilişkin bir maddenin yer alması
II. devletin görevlerinin en aza indirilmesinin sağlanması
III. Cumhurbaşkanı'nın partiler üstü olmasını öngörmesi

özelliklerinden hangileriyle, Mustafa Kemal'i siyasal hayatın dışına çıkarmaya çalıştığı söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

E	C	C	B	A	A

köşetaşı

Cumhuriyetin ilk yıllarında, siyasal rejimin korunabilmesi için demokrasi ilkeleriyle uyuşmayan bazı uygulamaların gerçekleştirilmesi zorunluluk olmuştur.

Buna göre, Şeyh Sait İsyanı'nın bastırılması amacıyla TBMM Hükümeti'nin başvurduğu;

I. Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'nın kapatılması

II. muhalif yayınların yasaklanması

III. isyan bölgesinde asker alımına başlanması

girişimlerinden hangilerinin bu duruma örnek oluşturduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

ŞEYH SAİT İSYANI (1925)

Ayaklanma;

➔ Laik cumhuriyete karşı gerçekleştirilmesi açısından karşı devrimcidir.

➔ Bağımsız bir Kürt devleti kurmayı amaçlamıştır.

➔ Dış desteklidir. Ayaklanmanın başlamasında (Lozan'da çözülemeyen Musul sorununun Türkiye ile İngiltere'yi savaşın eşiğine getirdiği bir dönemde) İngiltere'nin kışkırtması ve desteği etkili olmuştur.

yorum: İngiltere, Güneydoğu Anadolu'da (Türkiye ile Musul arasında) tampon bir Kürt devleti kurdurmaya çalışmakla Türkiye ile Musul sınır bağlantısının kesilmesini amaçlamıştır. Bu amacı gerçekleştirmesi durumunda Türkiye'nin, Musul toprakları üzerinde hak iddia etmesini engelleyebilecektir.

➔ Kısa bir zaman içerisinde yayılmış ve Güneydoğu Anadolu'nun tamamını içine almıştır.

Önlemler;

➔ Başbakan Fethi Okyar, sıkıyönetim ilanının yeterli olacağını düşünmüşse de Meclis, sert tedbirlerin alınması kararını alınca, hükümetin yetersiz görüldüğünü ileri sürerek istifa etmiştir. Yeni hükümeti kurma görevi Cumhurbaşkanı tarafından İsmet İnönü'ye verilmiştir.

➔ İsyan bölgesinde asker alımına başlanmıştır (bölgesel seferberlik ilanı).

➔ Takrir-i Sükun Kanunu çıkartılmış ve kanunu uygulamak amacıyla İstiklal Mahkemeleri yeniden kurulmuştur.

➔ İsyan olağanüstü hal yöntemleriyle bastırılmıştır. Hükümet Takrir-i Sükun Kanunu'na dayanarak Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'yı Şeyh Sait İsyanı'nda etkili olduğu gerekçesiyle kapatmıştır. Çok partili hayata geçişteki bu ilk deneme başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

➔ Şeyh Sait İsyanı yüzünden Türkiye Musul'daki hak iddiasından vazgeçmek zorunda kalmıştır.

Köşetaşının çözümü: I. ve II. öncüller, rejimin korunması amacıyla demokrasiyle bağdaşmayan uygulamalarda bulunulduğunu gösterir. *Yanıt "B" dir.*

Takrir-i Sükun Kanunu

Olağanüstü durumlarda askeri tedbirlerin artırılarak demokratik hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına olağanüstü hal ya da sıkı yönetim denir.

Kanun hükümete, Cumhuriyet karşıtı her türlü yayını yasaklama, basın – yayın kuruluşlarını ve siyasi partileri kapatma yetkisi vermiştir. Bu durum bir olağanüstü hal, sıkı yönetim özelliği göstermektedir.

Kanun anti demokratik bir nitelik taşısa da Cumhuriyet'in korunması amacına yöneliktir. Tepki çekmesi muhtemel çok sayıda devrim bu kanunun sağladığı huzur ortamında muhalefetle karşılaşmadan gerçekleştirilebilmiştir.

Mustafa Kemal'e Suikast

TCF'yi kullanarak iktidarı ele geçirmeye çalışan, ancak parti kapatılınca amaçlarını gerçekleştiremeyen devrim karşıtları, amaçlarına engel olarak gördükleri Mustafa Kemal'e suikast düzenleyerek amaçlarına ulaşmayı denemişler, ancak başaramamışlardır (16 Haziran 1926).

1. **Şeyh Sait İsyanı'nın;**

I. hilafetin kaldırılmasına tepki niteliği taşıması

II. bağımsız devlet kurmayı amaçlaması

III. İngiltere tarafından desteklenmesi

özelliklerinden hangileri, bu isyanın ülke bütünlüğüne ve laik yönetim anlayışına yönelik olarak gerçekleştiğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Şeyh Sait İsyanı'nın bastırılması için çıkartılan Takrir-i Sükun Kanunu'nun uygulanması için yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı İstiklal Mahkemeleri yeniden kurulmuştur.

Bu durum, 1924 Anayasası'nda yer alan;

I. güçler ayrılığının benimsenmesi

II. yasama yetkisinin TBMM'ye bırakılması

III. kabine sistemine geçilmesi

düzenlemelerinden hangilerinde değişikliğe gidildiğini gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) II ve III

3. **Takrir-i Sükun Kanunu ile gerçekleştirilen;**

I. hükümetin rejim karşıtı yayınları yasaklama yetkisi kazanması

II. İstiklal Mahkemeleri'nin kurulması

III. Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'nın kapatılması

gelişmelerinden hangileri olağanüstü hal ilan edildiğinin göstergesidir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. Takrir-i Sükun Kanunu ile Cumhuriyete karşı olan basın – yayın kuruluşlarını ve kurumları kapatma yetkisi yürütme organına bırakılmıştır.

Bu düzenlemenin;

I. meclis

II. hükümet

III. muhalefet

unsurlarından hangilerinin etkinliğini azalttığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Olağanüstü durumlarda askeri tedbirlerin genişletilerek demokratik hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına sıkıyönetim ya da olağanüstü hal adı verilir.

Şeyh Sait İsyanı'na karşı alınan;

I. İsmet İnönü'nün başbakanlığa getirilmesi

II. isyan bölgesinde asker alımına başlanması

III. hükümetin rejim karşıtı yayınları yasaklaması ve muhalefet partisini kapatması

önlemlerinden hangileri, olağanüstü hal uygulamasına başlandığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

6. II. TBMM, Şeyh Sait İsyanı'nı bastırmak amacıyla Takrir-i Sükun Kanunu'nu çıkartarak yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı İstiklal Mahkemeleri'ni yeniden kurmuştur.

Buna göre II. TBMM'nin;

I. yasama

II. yargı

III. yürütme

yetkilerinden hangilerini kullandığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

köşetaşı

Siyasetin demokratikleşmesi için, hükümeti denetleyebilecek denetim mekanizmalarının oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

Buna göre, Türk Devleti'nde aşağıdaki girişimlerden hangisi hükümetin demokratik yollarla denetlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir?

A) Muhalefet partilerinin kurulması
B) Seçmen yaşının düşürülmesi
C) İki dereceli seçim sisteminin uygulanması
D) Bakanların milletvekilleri arasından belirlenmesi
E) Milletvekilliği görev zamanının dört yıla çıkartılması

açıklamalı çözüm

SERBEST CUMHURİYET FIRKASI

(12 Ağustos – 17 Kasım 1930)

Menemen Olayı'nda katledilen Asteğmen Kubilay (1906 - 1930)

➔ Parti, Mustafa Kemal'in isteğiyle Fethi Okyar tarafından kurulmuştur. Mustafa Kemal, bir muhalefet partisi kurdurmakla;

1. 1929 Dünya ekonomik bunalımının Türk ekonomisinde ortaya çıkardığı sorunları farklı görüşlerden yararlanarak giderme (Cumhuriyet Halk Fırkası devletçi ekonomi politikasını benimsemişken, kurulan bu yeni parti liberal ekonomi politikalarını savunacaktır.)
2. Demokrasiyi tam anlamıyla gerçekleştirme (tek parti yönetimi uluslararası kamuoyunda bir dikta rejim olarak görülüyordu).
3. Hükümetin (iktidar partisinin) denetlenmesine imkan sağlama amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmıştır.

➔ Parti, Atatürk devrimlerine, laik – demokratik Cumhuriyet'e bağlı olmakla birlikte, yalnızca ekonomi programıyla (liberal ekonomiyi savunuyordu) Cumhuriyet Halk Fırkası'ndan farklılık gösteriyordu. Ancak kısa bir zaman içerisinde parti, karşı devrimcilerin yuvalandığı bir odak haline gelmiş, Fethi Okyar'ın seçim gezileri, devrimleri protesto mitinglerine dönüşmeye başlamıştır. Bu durum karşısında Fethi Okyar, kendi kurduğu partiyi kapatmıştır.

MENEMEN OLAYI

➔ Partinin kapatılmasının ardından Menemen'de Derviş Mehmed liderliğinde bir grup karşı devrimci cihad çağrısı yaparak ayaklanmış, ayaklanmayı bastırmaya çalışan yedek subay Kubilay, ayaklanmacılar tarafından katledilmiştir (23 Aralık 1930). Ayaklanma bastırılmış, suçlular Divan-ı Harp'te yargılanmıştır.

➔ İki kez denenen çok partili hayata geçme girişimi başarısız olmuş ve 1946'ya dek bir daha denenmemiştir. Çok partili hayata geçişin uzun bir zaman bir daha denenmemesi şu nedenlere bağlanabilir;

1. Halkın çok partili hayata geçilebilmesi için gereken demokrasi bilincine ve siyasal olgunluğa erişememesi
2. Devrimlerin yerleşmesi için zamana ihtiyaç hissedilmesi (kurulan muhalefet partileri karşı devrimcilerin yuvalandığı yerler olmuştu)
3. II. Dünya Savaşı'nın çıkması ihtimalinin görülmesi de çok partili hayat denemelerinin 1946'ya kadar denenmemesinde etkili olmuştur.

Köşetaşının çözümü: Bir muhalefet partisinin ana görevi hükümetteki iktidar partisinin denetlenmesidir. *Yanıt "A" dır.*

DEMOKRASİ İÇİN

1. Tek dereceli seçim esasına geçilmesi (halkın milletvekilerini doğrudan seçmesi)

2. Çok partili hayata geçilmesi

için halkta demokrasi bilincinin oluşması ve siyasal olgunluğun gelişmesi gerekli dir.

1. Serbest Cumhuriyet Fırka devrimlere bağlı olmasına, yalnızca ekonomi programıyla Cumhuriyet Halk Partisi'nden farklılık göstermesine rağmen, parti kısa bir zaman içerisinde devrim karşıtlarının yuvalandıkları bir odağa dönüşmüş ve bu yüzden kurucusu tarafından kapatılmıştır.

Bu durum;

I. çok partili hayat
II. siyasal rejim
III. laiklik

olgularından hangilerine karşı olan çevrelerin varlığını devam ettirdiklerini göstermez?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. TBMM'de iktidarı elinde bulunduran Cumhuriyet Halk Fırkası devletçi politikaları benimserken, muhalefet partisi olan Serbest Cumhuriyet Fırkası liberal politikaları savunmuştur.

Buna göre, iki siyasal parti arasında;

I. devletin görev alanı
II. ekonomi modeli
III. ulusal egemenliğe bağlılık

alanlarından hangilerinde farklılık görülmesi beklenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'de çok partili parlamenter sistemin oluşturulmasını engellediği ve geciktirdiği söylenemez?**

A) Devrimlerin yerleşmesinin zaman alması
B) Muhalefet partilerinin karşı devrimcilerin yuvalandıkları odaklara dönüşmeleri
C) Milletvekilliği temsil oranının elli binde birden, yirmi binde bire çekilmesi
D) Halkın demokratik olgunluğa erişmesinin beklenmesi
E) II. Dünya Savaşı'nın çıkması ihtimali

4. 1923 – 1946 yılları arasında TBMM'de iki kez çok partili hayata geçilmesi denemesinde bulunulmuşsa da başarısız olunmuştur. Bu zaman diliminin önemli bölümünde Türkiye, Halk Partisi tarafından yönetilmiştir.

Bu durumun;

I. farklı siyasal görüşlerin temsil edilmesi
II. iktidarın denetlenmesi
III. laikliğin korunması

olgularından hangilerini zorlaştırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

5. I. Tek dereceli seçim sistemine geçilmesi
II. Çok partili hayata başlanması
III. Seçmen yaşının 18'den 22'ye çıkarılması

Yukarıdakilerden hangilerinin gerçekleştirilebilmesi için halkın demokrasi bilincinin gelişmesine ihtiyaç vardır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. Çok partili hayata geçilmesi denemelerinde, ikinci muhalefet partisi olarak 1930'da kurulmuş olan Serbest Cumhuriyet Fırkası, tek dereceli seçim sistemini ve kadınların siyasal hayata katılımının sağlanmasını ve liberal ekonomiyi savunmuştur.

Buna göre, Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın aşağıdakilerden hangisini savunduğu söylenemez?

A) Halkın yönetime doğrudan katılımının sağlanmasını
B) Demokratik hakların geliştirilmesini
C) Siyasal alanda eşitliğin sağlanmasını
D) Özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesini
E) Halkın devrimleri bir müdahale olmaksızın kendiliğinden gerçekleştirmesinin beklenmesini

karekök

A	D	C	D	D	E

1. Mustafa Kemal'in Halk Fırkası'nı kurdurmakla;

I. devrimlerin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan çoğunluğu sağlama

II. kendi taraftarı olan milletvekillerinin birlikte hareket etmesini kolaylaştırma

III. çıkarmayı planladığı yasaların meclisin onayını almasını çabuklaştırma

amaçlarından hangilerine yönelik olarak hareket ettiği savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. 29 Ekim 1923'te anayasada yapılan aşağıdaki düzenlemelerden hangisi kabine sistemine geçildiğini kesin olarak gösterir?

A) Devletin yönetim şekli Cumhuriyettir.

B) Cumhurbaşkanı TBMM tarafından belirlenir.

C) Cumhurbaşkanı devletin de başkanıdır.

D) Bakanları belirleme yetkisi başbakana aittir.

E) Aynı kişinin tekrar Cumhurbaşkanı olma hakkı vardır.

3. Hilafetin;

I. laik devlet düzeniyle çelişme

II. İslam dünyasının liderliğini temsil etme

III. ulusal egemenliği zedeleme

özelliklerinden hangileri ile yeni Türk Devleti'nin Arap dünyasından bağımsız bir dış politika üretmesini zorlaştırdığı söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. Yeni Türk Devleti'nde siyasal alanda yapılan;

I. Hilafetin kaldırılması

II. Osmanoğulları ailesinin yurt dışına çıkartılması

III. Türkiye Devleti'nin yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğunu belirtilen anayasa maddesinin değiştirilmesinin yasaklanması

düzenlemelerinden hangileri ulusal egemenliğin korunmasına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

5. 1924 Anayasası'nda, yargı bağımsız mahkemelere bırakılmış, ancak gerektiğinde yargıçlıklarını milletvekillerinin yaptığı İstiklal Mahkemeleri'nin yeniden kurulabileceğine dair bir düzenleme de yer almıştır.

Bu düzenlemenin yapılmasında;

I. karşı devrimci hareketlerin engellenmesi

II. yasama organının yargı kurumlarıyla bağlantısının tamamen kesilmesi

III. çok partili hayata geçilmesinin önündeki engellerin kaldırılması

amaçlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. II. TBMM'de, Halk Fırkası'na karşı Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası adı altında bir partinin kurulmasına dayanılarak, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Çok partili hayata geçildiğine

B) Mecliste farklı siyasal görüşlerin temsil edildiğine

C) Muhalif grupların kurumsal nitelik kazandığına

D) Rejimin demokratikleşmesi yönünde gelişmelerin görüldüğüne

E) Meclisteki milletvekili sayısında değişikliğe gidildiğine

7. Terakkiperver Cumhuriyet Fırka'nın parti programında görülen;

I. Cumhurbaşkanının milletvekilliği görevini devam ettirmesine karşı olunması

II. devletin görevlerinin en aza indirilmesinin öngörülmesi

III. laikliğin politik malzeme olarak kullanılması

durumlarından hangileri bu partinin liberalizmi benimsediğini gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

8. Musul sorununun Türkiye ile İngiltere arasındaki görüşmelerde çözülemediği için Milletler Cemiyeti'nde görüşülmeye başlanmıştır. Aynı tarihlerde İngiltere, Güneydoğu Anadolu'da bir Kürt devleti kurma amacıyla çıkartılan Şeyh Sait İsyanı'nı desteklemiştir.

İngiltere'nin bu tutumunun;

I. Türkiye'nin kendi topraklarını bile yönetemediği tezini savunarak uluslararası kamuoyunun desteğini alma

II. Türkiye'nin Musul'la sınır bağlantısını keserek, Musul üzerindeki hak iddialarını çürütme

III. petrol bölgelerinin güvenliğini sağlayacak bir tampon bölge oluşturma

düşüncelerinden hangilerini gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk toplumunda demokrasi bilincinin yeterince olgunlaşmamasının;

I. çok partili parlamenter yapının oluşturulması

II. tek dereceli seçim sisteminin uygulanması

III. seçmen yaşının 22'ye çıkartılması

gelişmelerinden hangilerini geciktirdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

KONU TESTİ - 1

1. 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Türkiye'deki bütün eğitim – öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. Eğitimin planlanması ve müfredatın belirlenmesi sorumluluğu da Türk Hükümeti'ne bırakılmıştır.

Bu düzenlemelerle;

I. eğitim politikalarının millileştirilmesi

II. Türkiye'deki yabancı okulların denetim altına alınması

III. batılı devletlerle kültürel ilişkilerin kolaylaştırılması

amaçlarından hangileri arasında doğrudan bir bağlantı kurulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

2. **1924 Anayasası'nda Cumhurbaşkanının;**

I. mutlak veto yetkisinin olmaması

II. dört yıl görev yapması

III. milletvekilliğiyle cumhurbaşkanlığını birlikte yürütmesi

özelliklerinden hangileri, "meclis üstünlüğü" **anlayışının benimsendiğini gösterir?**

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

3. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. milletvekilliği temsil oranının elli binde birden, yirmi binde bire düşürülmesi

II. seçmen yaşının 22'den 18'e indirilmesi

III. meclis hükümetinden kabine hükümetine geçilmesi

düzenlemelerinden hangilerinin halkın yönetime katılımını artırdığı savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

4. Halk Fırkası'nın parti çalışma programında, kanunların ulusal egemenlik anlayışına göre yeniden düzenlenmesi, demiryolu yapımının geliştirilmesi, aşar vergisinin kaldırılması ve askerliğin kısaltılmasına dair projeler yer almıştır.

Buna göre, Halk Fırkası'nın aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeyi amaçladığı söylenemez?

A) Hukuksal alanda demokratikleşmeyi

B) Tarımsal alanda iş gücü ihtiyacını karşılamayı

C) Sosyal devlet olgusunu geliştirmeyi

D) Tek parti yönetimini devam ettirmeyi

E) Ulaşım ağını yaygınlaştırmayı

5. **II. TBMM'nin, bir** "devrim meclisi" **olarak adlandırılmasında bu meclisin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin belirleyici olduğu savunulabilir?**

A) Köklü reformların yapılmasını sağlayan yasal düzenlemeler gerçekleştirmesi

B) Değişik siyasal görüşlere sahip milletvekillerinden oluşması

C) Üyelerinin seçimle belirlenmiş olması

D) Kararlarını oy çokluğuyla alması

E) Görev zamanının önemli bölümünde muhalefet partilerine yer vermemesi

6. **TBMM'de farklı zamanlarda kurulan muhalefet partilerinin kurulmalarından kısa bir zaman sonra benzer nedenlerle kapatılmalarında;**

I. demokrasi kültürünün yeterince gelişmemesi

II. kurulan yeni partilerin, rejim muhaliflerinin iktidarı ele geçirme projelerine dönüşmeleri

III. seçimlerin muhalefet partileri tarafından kazanılması

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

7. 1934'te 1924 Anayasası'nda yapılan bir değişiklikle kadınlara da siyasal haklar kazandırılmıştır.

Bu düzenlemenin;

I. farklı siyasal görüşlerin mecliste temsil edilmesi

II. ulusal egemenliğin geliştirilmesi

III. yasama ve yürütme yetkilerinin ayrılması

gelişmelerinden hangilerini gerçekleştirmeyi amaçladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

8. **3 Mart 1924'te yapılan bir düzenleme ile Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti'nin Genel Kurmay Başkanlığı'na çevrilmesi, ordunun;**

I. meclis

II. hükümet

III. dış politika

unsurlarından hangilerinin dışında bırakıldığı savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. **Aşağıdaki gelişmelerden hangisi Türkiye'de demokrasiyi geliştirme çalışmaları arasında gösterilemez?**

A) Cumhuriyetin ilan edilmesi

B) Seçmen yaşının düşürülmesi

C) Yasama ve yürütme yetkilerinin birbirinden ayrılması

D) Çok partili hayata geçme denemelerinde bulunulması

E) İstiklal Mahkemeleri'nin yeniden kurulması

10. TBMM'nin açılmasından cumhuriyetin ilan edilmesine dek geçen zaman içerisinde meclis hükümeti sistemi geçerli olmuş, ancak cumhuriyetin ilanı ile birlikte bakanların başbakan tarafından belirlendiği kabine sistemine geçilmiştir.

Bu farklılığın;

I. halkın yönetime katılma oranı

II. hükümetin belirlenme yöntemi

III. meclisin görev ve yetki alanı

unsurlarından hangilerinde değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

11. 3 Mart 1924'te yapılan yasal bir düzenlemeyle hilafet kaldırılmıştır.

Hilafetin kaldırılmasında, bu kurumun;

I. ulusal egemenlik ilkesiyle bağdaşmaması

II. yapılması planlanan yeniliklerin önünde engel olarak görülmesi

III. laik devlet düzeni için tehlike oluşturması

özelliklerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

12. **Serbest Cumhuriyet Fırka'nın;**

I. ulusal egemenliğe bağlı olma

II. Mustafa Kemal'in önerisiyle kurulma

III. devletin ekonomideki etkinliğinin azaltılmasını savunma

özeliklerinden hangileri, bu partinin liberal bir anlayış benimsediğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

karekök

KONU TESTİ - 2

1. **II. TBMM'nin aşağıdaki devrimlerden hangisiyle doğrudan siyasal alanın düzenlenmesine yönelik hareket ettiği savunulamaz?**

A) Cumhuriyetin ilanı
B) Hilafetin kaldırılması
C) 1924 Anayasası'nın kabul edilmesi
D) Eğitim kurumlarının birleştirilmesi
E) Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkartılması

2. II. TBMM'de, I. TBMM'de benimsenmiş olan meclis hükümeti sistemiyle hükümet seçilememiş, bu durum bir hükümet bunalımına neden olmuştur.

Bu durumun;

I. kabine sistemine geçilmesi
II. siyasal rejimin laikleştirilmesi
III. çok partili hayata başlanması

gelişmelerinden hangilerini zorunlu kıldığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. 23 Nisan 1920'de TBMM'nin kurulmasıyla birlikte ulusal egemenliğe dayalı fiili bir rejim değişikliği gerçekleştirilmiş, ancak işleyen rejimin Cumhuriyet olduğu söylenmemiştir.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

A) Mecliste siyasal partilerin kurulmamış olmasına
B) Padişaha bağlı olan çevrelerin etkinliklerini korumasına
C) Temsil Kurulu'nun görevini tamamlamasına
D) Yasama ve yürütme yetkilerinin meclis tarafından kullanılmasına
E) Mustafa Kemal'in meclis başkanlığı yapmasına

4. **Aşağıdakilerden hangisiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik niteliğinin geliştirildiği savunulamaz?**

A) Hilafetin kaldırılması
B) Yasama ve yürütme yetkilerinin farklı organlarca kullanılmaya başlanması
C) Türk kadınına siyasal haklar sağlanması
D) Farklı siyasal görüşleri temsil eden siyasal partilerin kurulması
E) Seçmen yaşının 18'den 22'ye çıkartılması

5. Türk siyasal hayatının ikinci muhalefet partisi Serbest Cumhuriyet Fırkası'dır. Bu parti Mustafa Kemal'in isteğiyle Fethi Okyar tarafından kurulmuştur.

Mustafa Kemal'in, bir muhalefet partisi kurdurmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu savunulamaz?

A) Dünya ekonomik bunalımının olumsuz etkilerini değişik görüşlerden yararlanarak giderme isteğinin
B) Demokrasiyi tam anlamıyla gerçekleştirme amacının
C) Uluslararası kamuoyunda tek parti rejiminin diktatörlük olarak görülmesinin
D) Mecliste farklı siyasal görüşlerin temsil edilmesini sağlama düşüncesinin
E) Halkın yönetime doğrudan katılımının sağlanmasına çalışılmasının

6. **1924 Anayasası'nın;**

I. egemenliği halka dayandırma
II. güçler ayrılığını öngörme
III. laiklikle bağdaşmayan hükümler bulundurma

özelliklerinden hangileriyle 1921 Anayasası'ndan farklılık gösterdiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Olağanüstü durumlarda askeri tedbirlerin artırılarak demokratik hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması "olağanüstü hal" olarak adlandırılır.

Buna göre, olağanüstü halin;

I. demokrasi
II. basın ve düşünce hürriyeti
III. bağımsız devlet anlayışı

olgularından hangilerinin zayıflamasına neden olduğu savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

8. **1924 Anayasası'nda;**

I. bakanların, başbakan tarafından belirlenmesinin öngörülmesi
II. devletin yönetim şeklinin Cumhuriyet olduğunun belirtilmesi
III. devletin dininin İslam olduğuna ilişkin bir düzenlemenin yer alması

durumlarından hangileri kabine sistemine geçildiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

9. **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde;**

I. 1946'ya dek iki dereceli seçim sisteminin uygulanması
II. kurulan muhalefet partilerinin kısa bir zaman içerisinde kapatılmak zorunda kalınması
III. rejimi hedef alan ayaklanmaların düzenlenmesi

durumlarından hangileri, demokrasinin yerleşmesinde sorunlarla karşılaşıldığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

10. 1930 – 1946 tarihleri arasındaki yılların önemli bir bölümünde TBMM'de yalnızca Cumhuriyet Halk Fırkası'nın milletvekilleri bulunmuştur.

Bu durumun;

I. laiklikle ilgili devrimlerin yasalaşması
II. hükümetin denetlenmesi
III. seçimlerin yenilenmesi

durumlarından hangilerini zorlaştırdığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

11. **Yeni Türk Devleti'nde gerçekleştirilen;**

I. hilafetin kaldırılması
II. Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkartılması
III. çok partili hayata geçilmesi denemelerinde bulunulması

gelişmelerinden hangilerinin, ümmet toplumundan ulus - devlet anlayışına geçilmesinde doğrudan bir katkıda bulunduğu savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

12. Yeni Türk Devleti'nde 1923 tarihli bir düzenlemeyle elli binde bir olan milletvekilliği temsil oranı yirmi binde bire çekilmiştir.

Bu düzenlemenin;

I. siyasal rejimin demokratik niteliği
II. halkın yönetime katılımı
III. parlamentodaki siyasal parti sayısı

alanlarından hangilerinde bir değişikliğe neden olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

1. **Türkiye'de Şeyh Sait Ayaklanması ve Menemen Olayı aşağıdakilerden hangisinin bir süre için ertelenmesine neden olmuştur?**

A) Devletçilik politikasının
B) Milletler Cemiyeti ile ilişki kurulmasının
C) Dış ticarete ağırlık verilmesinin
D) Kadınlara siyasal haklar tanınmasının
E) Çok partili demokrasiye geçilmesinin

(ÖSS 1988)

2. **Türkiye'de Meclis Hükümeti'nden Kabine Sistemine geçiş aşağıdakilerden hangisiyle başlamıştır?**

A) Saltanatın kaldırılması
B) Kars Antlaşması'nın imzalanması
C) TBMM'nin kurulması
D) Cumhuriyetin ilan edilmesi
E) Halifeliğin kaldırılması

(ÖYS 1990)

3. "Ulusal egemenlik, demokrasinin vazgeçilmez temel öğelerinden biridir."

Aşağıdakilerden hangisi, bu ilkeye uygun bir uygulama olabilir?

A) Milletvekilliği süresinin sınırsız olması
B) Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin tek kişide toplanması
C) Milletvekili sayısının 450'den 150'ye indirilmesi
D) Hükümet yetkilerinin, meclis yetkilerinden üstün olması
E) Reşit olan her vatandaşın oyunu serbestçe kullanması

(ÖSS 1992)

4. 1925 – 1930 yılları arasında TBMM'de yalnız Cumhuriyet Halk Fırkası'nın milletvekilleri vardır.

Bu durum, Türkiye'de aşağıdakilerden hangisini güçleştirmiştir?

A) Seçimlerin yenilenmesini
B) Hükümetin denetlenmesini
C) İnkılâpların yapılmasını
D) Cumhurbaşkanının seçilmesini
E) Hükümetin kurulmasını

(ÖSS 1994)

5. "Demokrasinin tam ve en belirgin hükümet şekli cumhuriyettir."

Aşağıdakilerden hangisi Atatürk'ün bu görüşüne uygun cumhuriyet yönetiminin bir özelliği <u>değil</u>dir?

A) Egemenliğin ulusa ait olması
B) Yönetenlerin yasalara bağlı kalması
C) Yönetilenlerin tümünün mecliste temsil edilmesi
D) Yönetenlerin belli bir süre için seçilmesi
E) Yönetilenlerin, tüm eylem ve işlerinde serbest olması

(ÖSS 1998)

6. Seçim kanununda 1923 yılında yapılan değişiklikle, 50.000 erkek nüfus için bir milletvekili seçilmesi yerine 20.000 erkek nüfus için bir milletvekili seçilmesi kabul edilmiştir.

Bu değişiklikle ulaşılmak istenen amaç aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halkın devlet yönetimine katılımını artırmak
B) Herkesin seçmen olmasını sağlamak
C) Aday belirleme işini kolaylaştırmak
D) Meclisteki gruplaşmaları önlemek
E) Birden fazla partinin mecliste temsil edilmesini sağlamak

(ÖSS 1998)

7. **İkinci dönem TBMM'de, hükümeti oluşturma ve sürdürme zorlukları aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmıştır?**

A) Milletvekili seçimlerinde, önce ikinci seçmenlerin seçilmesi
B) Çok partili döneme geçilmemiş olması
C) Bakanların tek tek meclis içinden seçilmesi
D) Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçimlerinin iki yılda bir yapılması
E) Seçim kanununda değişiklik yapılmak istenmesi

(ÖYS 1998)

8. 1 Nisan 1923 tarihinde yapılacak milletvekili seçiminden önce seçim kanununda yapılan değişiklikler şunlardır:

I. Milletvekili seçebilme yaşı 25'ten 18'e indirilmiştir.
II. Milletvekili seçmek ve seçilmek için vergi verir olmak şartı kaldırılmıştır.
III. 50.000 erkek nüfus için bir milletvekili seçilmesi yerine 20.000 erkek nüfus için bir milletvekili seçilmesi esası kabul edilmiştir.

Bu değişikliklerden hangilerinin yönetime katılımı artırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) II ve III E) I, II ve III

(ÖSS 2001)

9. I. İnanç özgürlüğünü geliştirme
II. Yabancılara verilen ayrıcalıkları kaldırma
III. Laik devlet düzenine geçme

Yukarıdakilerden hangilerinin, Halifeliğin kaldırılması için bir gerekçe olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

(ÖSS 2003)

10. **Türkiye'de,**

I. milletvekili seçimlerinin yapılma süresinin uzatılması,
II. çok partili sisteme geçilmesi,
III. halkın, temsilcilerini doğrudan seçmesi

gelişmelerinden hangileri için toplumun belli bir siyasal olgunluğa erişmesinin önemli olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2004)

11. 1923 yılında Seçim Kanunu'nda yapılan değişiklikle yirmi beş yaş yerine on sekiz yaşını tamamlayan her erkek vatandaş milletvekili seçme hakkını kazanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin, Seçim Kanunu'nda yapılan bu değişikliğin sonuçlarından biri olduğu savunulabilir?

A) Seçilen milletvekillerinin aynı siyasi görüşte olması
B) Kadın - erkek eşitliğinin sağlanmasına önem verilmesi
C) Milletvekili sayısının artırılması için yeni seçim yöntemlerinin denenmesi
D) Milletvekili seçiminde seçmen sayısının artırılması
E) Seçmende okur-yazar olma özelliğinin aranması

(ÖSS 2008 I)

12. I. Saltanatın kaldırılarak Cumhuriyet'in ilan edilmesi
II. Toplumsal ve siyasal hayatta cinsiyet farkının kaldırılması
III. Gelen çağrı üzerine Türkiye'nin Milletler Cemiyetine üye olması

Yukarıdakilerden hangilerinin amacı demokrasinin sağlanmasıdır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

(ÖSS 2008 I)

BÖLÜM 7

Devrimler ve İlkeler

KÖŞETAŞI **KAZANIMLAR**

1. Cumhuriyet rejimini tanımlar.
2. Cumhuriyetçilik ile ilgili devrimleri fark eder.
3. Millet kavramını tanımlar.
4. Milliyetçilik ile ilgili devrimleri fark eder.
5. Halkçılığı ve halkçılık ile ilgili devrimleri kavrar.
6. Laikliği tanımlar.
7. Laiklik aşamalarını fark eder.
8. Siyasal alanda laiklik aşamalarını yorumlar.
9. Toplumsal alanda laiklik aşamalarını yorumlar.
10. Bazı temel devrimleri ilkeler ile olan ilişkilerini fark eder.
11. Ekonomik modelleri kavrar.
12. 1923 - 1930 tarihleri arasındaki liberal politikaları yorumlar.
13. Devletçi ekonomiye geçilmesinin nedenlerini ve sonuçlarını kavrar.
14. Devrimcilik ilkesini tanımlar ve bu ilke ile ilgili devrimleri kavrar.
15. Bütünleyici ilkeleri yorumlar.

köşetaşı

Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen;

I. TBMM'nin açılması

II. Hilafetin kaldırılması

III. Türk kadınına siyasal haklar verilmesi

düzenlemelerinden hangileri, cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

CUMHURİYETÇİLİK

Cumhuriyet rejimi iki temel esas üzerine kuruludur; üzerinde hiçbir kuvvet (monarşi) kabul etmeyen bir halk meclisi (parlamento) ve yönetenlerin seçimle belirlenmesi esası.

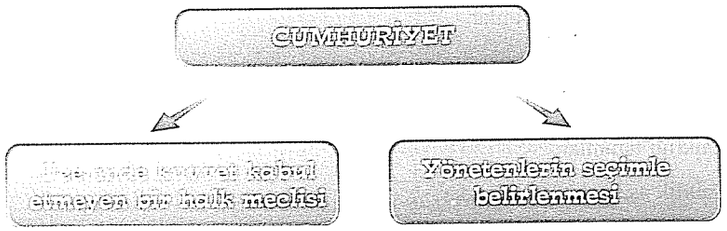

Cumhuriyet rejiminde, yönetenler seçimle belirlenir. Cumhuriyet, yalnızca belli sınıfların seçme - seçilme hakkı olduğunda *aristokratik* (oligarşik), halkın tamamının seçme - seçilme hakkına sahip olması durumunda *demokratik* nitelik kazanır. Cumhuriyetçilik ise Türkiye Devleti'nin demokratik cumhuriyetle yönetilmesini savunmak demektir.

Cumhuriyetçilikle ilgili girişimler ve devrimler üç ana başlıkta toplanabilir:

	2. Ulusal egemenliği gerçekleştirmeye yönelik devrimler	3. Ulusal egemenliğin korunması ve geliştirilmesi
1. Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanması	4. TBMM'nin açılması	8. Hilafetin kaldırılması
2. Ulusu temsil eden bir Temsilciler Kurulu'nun oluşturulması	5. 1921 Teşkilat-ı Esasiye'sinde egemenliğin millete verilmesi	9. Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkarılması
3. Meclis-i Mebusan'ın toplanması	6. Saltanatın kaldırılması	10. Elli binde bir olan milletvekilliği temsil oranının yirmi binde bire düşürülmesi
	7. Cumhuriyetin ilanı	11. Türk kadınına siyasal hakların verilmesi
		12. Çok partili hayata geçiş denemeleri

8. ve 9. ulusal egemenliğin korunmasına 10., 11. ve 12. ulusal egemenliğin geliştirilmesine yöneliktir.

Köşetaşının çözümü: Öncüllerde yer alan devrimlerin tamamı, ulusal iradeyi egemen kılma amacıyla gerçekleştirilmişlerdir ve cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgilidirler.

Yanıt "E" dir.

1. **Atatürk devrimleri ile gerçekleştirilen;**

I. Türk kadınına siyasal haklar verilmesi

II. çok partili hayata geçilmesi denemeleri

III. yabancı şirketlerin satın alınarak devletleştirilmesi

düzenlemelerinden hangileri, <u>doğrudan</u> siyasal rejimin demokratikleştirilmesi amacına yöneliktir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. **Aşağıdaki devrimlerden hangisinin, cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirildiği <u>söylenemez</u>?**

A) Hilafetin kaldırılmasının

B) Osmanoğulları ailesinin yurt dışına çıkartılmasının

C) Gümrük vergilerinin yeniden düzenlenmesinin

D) Türk kadınına siyasal haklar kazandırılmasının

E) Elli binde bir olan milletvekilliği temsil oranının yirmi binde bire düşürülmesinin

3. Kurtuluş Savaşı sırasında, bir yandan Anlaşma Devletlerine karşı bağımsızlık mücadelesi yürütülürken, diğer yandan Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanması, Temsil Kurulu'nun oluşturulması, TBMM'nin açılması gibi ulusal egemenliği gerçekleştirmeye yönelik girişimlerde bulunulmuştur.

Bu girişimlerin, <u>öncelikle</u> aşağıdaki Atatürk ilkeleri'nden hangisiyle ilgili olduğu savunulabilir?

A) Cumhuriyetçilik

B) Halkçılık

C) Milliyetçilik

D) Laiklik

E) Devletçilik

4. **1921 Anayasası'nın;**

I. egemenliği millete vermesi

II. Türkiye Devleti'nin TBMM tarafından yönetildiğini belirtmesi

III. eksiklerini Osmanlı anayasası ile kapatması

özelliklerinden hangileri, demokratik nitelikli bir cumhuriyet rejiminin kurulmaya çalışıldığını kanıtlar?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

5. "Bütün dünya bilmelidir ki, bu devletin ve ulusun üzerinde hiçbir kuvvet, hiçbir makam yoktur. Sadece bir kuvvet vardır. O da ulusun bizzat kendisidir."

Atatürk'ün bu sözü, <u>öncelikle</u> aşağıdakilerden hangisine verilen önemin göstergesidir?

A) Uluslararası ilişkilere

B) Laikliğe

C) Ulusal egemenliğe

D) Eşitlikçi toplum yapısına

E) Ekonomik bağımsızlığa

6. **Aşağıdaki Atatürk devrimlerinden hangisinin, siyasal rejimin şekillenmesinde belirleyici bir etki yaptığı <u>söylenemez</u>?**

A) TBMM'nin açılmasının

B) Türk kadınına siyasal haklar kazandırılmasının

C) Çok partili hayata geçilmesinin

D) 1921 Anayasası ile egemenliğin millete bırakılmasının

E) Ulusal kültürün korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmasının

karekök

B	C	A	C	C	E

köşetaşı

Atatürk devrimleri ile gerçekleştirilen;

I. TBMM'nin açılması

II. 1921 Anayasası ile egemenliğin millete bırakılması

III. Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkarılması

gelişmelerinden hangilerinin, siyasal rejimin <u>değişmesinde</u> belirleyici olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

➔ Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanması, halk adına yasama ve yürütme yetkilerini kullanan bir Temsil Kurulu'nun oluşturulması ve Osmanlı yönetiminin Meclis-i Mebusan'ı toplamak zorunda bırakılması gelişmeleri, (monarşik rejimi değiştiremeseler de) ulusal egemenliği gerçekleştirme yolunda atılmış adımlardır.
kısa yol: Halk iradesini ortaya koyan girişimler Cumhuriyetçilik ilkesi ile ilişkilendirilmelidir.

➔ TBMM, üzerinde hiçbir kuvvet kabul etmemekle ve hazırladığı 1921 Anyasası'nda egemenliği millete vermekle monarşiyi yok saymıştır. Bu açıdan fiili bir rejim değişikliği gerçekleştirilmiştir. Fiili olan bu rejim değişikliğinin resmiyet kazanabilmesi için padişahlığın (saltanatın) kaldırılması ve rejimin adının konulması (cumhuriyetin ilan edilmesi) beklenmiştir.
kısa yol: Padişahlığı (monarşiyi) yok sayan ve ortadan kaldırmaya yönelik girişimler Cumhuriyetçilik ilkesi'ni hatırlatmalıdır.

➔ Saltanat kaldırılırken hilafetten ayrılarak kaldırılmıştır; zira doğabilecek tepkiden çekinilmiştir. Bu yüzden hilafet, saltanatın kaldırılmasından iki yıl sonra, 1924'te kaldırılabilmiştir. Saltanatın kaldırılması, cumhuriyetin ilanı gibi devrimleri engelleyemeyen çevreler, halifeliği sığınak olarak görmüşler ve Halife Abdülmecid'e siyasal yetkiler verilmesi yolunda propagandalara başlamışlardır. Halifeye siyasal yetkilerin verilmesi, saltanatı geri getirebilecek bir tehlikedir. Diğer yandan Osmanlı ailesi üyelerinin varlığı da yeni rejim için tehdit niteliği taşımıştır.
kısa yol: Hilafetin kaldırılması ve Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkartılması gibi devrimler, eski rejime geri dönüşü imkansız hale getirme amacıyla gerçekleştirilmeleri açısından Cumhuriyetçilik ilkesiyle ilgilidir.

➔ Seçmen yaşının yirmi beşden, on sekize çekilmesi, elli bin kişiyi bir milletvekili temsil ediliyorken, bu oranın yirmi binde bire düşürülmesi ve Türk kadınına seçme - seçilme hakkı verilmesi, halkın yönetime katılımını artırma açısından cumhuriyetçilik ile ilgilidir. Çok partili hayat denemeleri de, farklı siyasal görüşlerin temsil edilmesine imkan sağlayacağından ulusal egemenliği (cumhuriyet rejimini) geliştirir.
Kısa yol: Halkın yönetime katılımını artıran ve rejimi demokratikleştirmeye yönelik her türlü girişim cumhuriyetçilik ile ilgilidir.

Köşetaşının çözümü: I. ve II. öncüller ulusal egemenliğin gerçekleştirilmesinde etkili oldukları için siyasal rejimin cumhuriyete dönüşmesinde belirleyici olmuşlardır. Oysa Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkartılması rejimi değiştirmek değil eski rejime geri dönüşün imkansız hale getirilmesi amacına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. *Yanıt "C" dir.*

ÇEMBERİ YARMAK

Hilafetin kaldırılması ve Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkartılması, mevcut rejimi değiştirmez. Eski rejime dönüşü imkansız hale getirir. Böylelikle, yurt içinde padişahlık iddiasında bulunabilecek hiç kimse bırakılmamıştır. Amaç; yeni rejimin korunmasıdır.

TERS ORANTI

Milletvekilliği temsil oranında payda azaldıkça yönetime katılım artar. Milletvekili oranının elli binde birden yirmi binde bire düşürülmesi, halkın yönetime katılımını artırır.

Seçmen yaşının düşürülmesi daha çok kişiye oy kullanma hakkı sağlayacağı için yönetime katılımı arttıracaktır. Bu yüzden seçmen yaşının 25'ten 18'e çekilmesi cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

1. **Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen;**

I. hilafetin kaldırılması

II. Osmanlı ailesi üyelerinin yurtdışına çıkarılması

III. çok partili hayata geçilmesi

yeniliklerinden hangileri, doğrudan monarşik rejimle olan bağların kesilmesi amacına yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

2. **Aşağıdaki yeniliklerden hangisinin, parlamentoda farklı siyasal görüşlerin temsil edilmesini sağlama amacıyla gerçekleştirildiği söylenebilir?**

A) Ordunun siyasetten ayrılmasının

B) Çok partili hayata geçilmesi denemelerinde bulunulmasının

C) Milletvekilliği görev süresinin dört yıla çıkarılmasının

D) Türk kadınına siyasal haklar verilmesinin

E) Toplumsal ayrıcalık ifade eden unvanların yasaklanmasının

2. Siyasal rejimin demokratikleştirilmesine yönelik devrimler, cumhuriyetçilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Buna göre;

I. çok partili hayata geçilmesi

II. yönetime katılımda eşitliğin sağlanması

III. milletvekilliği temsil oranının elli binde birden yirmi binde bire çekilmesi

gelişmelerinden hangileri, cumhuriyetçilikle ilgilidir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. Rejimi demokratikleştirmeye yönelik anayasal düzenlemeler Cumhuriyetçilik kapsamında değerlendirilir.

Buna göre, cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgili devrimlerin;

I. siyaset

II. hukuk

III. eğitim

alanlarından hangilerinde, gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

5. **Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen,**

I. elli binde bir olan temsil oranının yirmi binde bire düşürülmesi

II. seçmen yaşının 25'ten 18'e düşürülmesi

III. kadınlara siyasal haklar verilmesi

düzenlemelerinden hangilerinin, halkın yönetime katılımını arttırdığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. 1930'da belediye başkanlıkları, 1933'te köy muhtarlıkları seçimlerine katılma hakkı kazanan Türk kadını, 1934'te elde ettiği milletvekili olabilme hakkıyla Avrupa'da, bu hakka sahip ilk kadın olmuştur.

Buna göre;

I. Uygarlığa öncü olabilecek düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

II. Kadın-erkek eşitliğinin soysal ve ekonomik alanla sınırlandırılmamıştır.

III. Meclisin görev alanında değişikliğe gidilmiştir.

yargılarından hangilerinin, doğru olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

C B E C E C

köşetaşı

Cumhuriyet Dönemi'nde;

I. dil
II. tarih
III. ekonomi

alanlarından hangilerinde yapılan devrimlerde milliyetçilik ilkesinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

MİLLİYETÇİLİK

Irk; aynı soya ait olan, Ümmet; aynı dine bağlı topluluktur. Millet kavramı ise ortak bağları olan topluluklar için kullanılmaktadır.

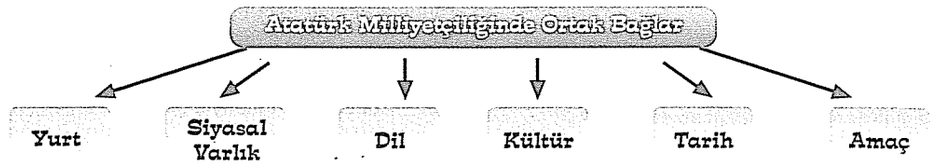

➔ Atatürk milliyetçiliğinde, milleti oluşturan toplulukların, aynı *vatanı* (Misakımilli sınırları) paylaşmaları, aynı *siyasal varlığın* (Türkiye Cumhuriyeti Devleti) yönetimini kabullenmeleri, aynı *resmi dili* (Türkçe) kullanmaları, aynı *kültürün* (Anadolu kültürü) parçası olmaları, geçmişte *kader - tarih birliği* yapmaları (örneğin Kurtuluş Savaşı'nı birlikte gerçekleştirmeleri) ve aynı *amaç* için (ülkenin daha iyiye gitmesi) çalışmaları yeterli görülmüştür.

➔ Milleti oluşturan ortak bağlar arasında, ırk (soy) ve din birliğine yer verilmemiştir. Atatürk milliyetçiliği, ortak bağlar arasında, ırk birliğine yer vermez ve bu yönüyle ırkçılığa karşıdır. Türkiye'de yaşayan herkesi eşit Türk vatandaşı kabul eder ve azınlık kavramını reddederek, ulus-devlet anlayışına dayanır. Lozan Antlaşması'nda; "Türkiye'de azınlık yoktur ve Türkiye'de yaşayan herkes eşit Türk vatandaşıdır." kararının kabul ettirilmesinde bu durum net bir şekilde kendisini gösterir.

➔ Milliyetçilik; ulusal bağımsız devlet anlayışını öngörür ve her türlü bağımsızlık bu ilkeyle ilgilidir.

Milliyetçilik ilkesi ile ilgili girişimler ve devrimler üç ana başlık altında toplanır

Siyasal Bağımsızlık	Ekonomik Bağımsızlık	Kültürel Bağımsızlık
İşgallere karşı her türlü direniş	Kapitülasyonların kaldırılması	Türk Dil Kurumu'nun kurulması
Manda ve himayenin reddedilmesi	Duyun-u Umumiye İdaresi'nin kaldırılması	Türk Tarih Kurumu'nun kurulması
Düzenli ordunun kurulması	İzmir İktisat Kongresi'nde Misak-ı İktisadi kararlarının kabulü	
Azınlıklara siyasal dengemizi bozacak ayrıcalıkların verilmemesi Boğazlarda uluslararası komisyon yönetiminin Montrö Sözleşmesi ile kaldırılması	Kabotaj Kanunu (Türk karasuları içerisinde yolcu ve yük gemisi işletme hakkının yabancılardan alınarak Türk denizcilere bırakılması)	Türkiye'deki yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması

Köşetaşının çözümü: Türk dilinin yabancı dillerin etkisinden arındırılması çalışmaları, yabancı tarih tezlerine karşı Türk tarih tezinin geliştirilmesi ve Türk ekonomisinin yabancı ekonomilerin baskısından kurtarılmasına yönelik girişimlerde bulunulması milliyetçilik ilkesiyle ilgilidir. *Yanıt "E" dir.*

1. Atatürk, milliyetçilik anlayışını, ne mutlu Türk olana değil, "Ne mutlu Türküm diyene." sözüyle açıklamıştır.

Buna göre, Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı ile ilgili olarak;

I. ırk birliğine yer vermediği
II. ulusal egemenliğe dayandığı
III. Türk vatandaşlığını birleştirici bir kimlik olarak kabul ettiği

yargılarından hangilerine ulaşılamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Atatürk milliyetçiliğinde, millet kavramını oluşturan ortak bağlar arasında aynı siyasal varlığın paylaşılması zorunluluğu da yer almıştır.

Buna göre, Atatürk milliyetçiliği doğrultusunda bir topluluğun millet olabilmesi için;

I. aynı dine bağlı bulunma
II. aynı soya ait olma
III. aynı devletin yönetimini kabul etme

özelliklerinden hangilerine sahip olması gerektiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

3. Lozan Antlaşması'nda; Anlaşma Devletlerine, Türkiye'de azınlıkların olmadığı ve herkesin eşit vatandaş statüsüne sahip olduğu kabul ettirilmiştir.

Buna göre, yeni Türk Devleti'nin;

I. ulus-devlet niteliği kazanma
II. azınlık hakları gerekçesiyle içişlerine karışılmasına engel olma
III. imparatorluk karakterini koruma

amaçlarından hangilerini, gerçekleştirmek istediği söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **Aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle, ekonomik alanda bağımsızlığın sağlanmaya çalışıldığı söylenemez?**

A) Kapitülasyonların kaldırılmasıyla
B) Kabotaj Kanunu'nun kabul edilmesiyle
C) Temel tüketim mallarının yurt içinde üretimine geçilmesiyle
D) Duyun-u Umumiye İdaresi'nin kaldırılmasıyla
E) Siyasal rejimin demokratikleştirilmesiyle

5. **Aşağıdaki devrimlerden hangisinin, milliyetçilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulamaz?**

A) Çok partili hayata geçilmesi çalışmaları
B) Türk Dil Kurumu'nun açılması
C) Türk Tarih Kurumu'nun kurulması
D) Yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması
E) Türk parasının korunmasına dair kanun çıkarılması

6. Atatürk bir konuşmasında; "Savaş yurt savunması için zaruriyet göstermiyorsa, cinayettir." demiştir.

Bu durum Atatürk'ün;

I. ulusal bağımsızlık
II. dünya barışı
III. demokrasi

olgularından hangilerine verdiği önemi gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

B	C	C	E	A	D

karekök

köşetaşı

Aşağıdakilerden hangisinin, milliyetçilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirildiği söylenemez?

A) Türk kadınına siyasal haklar sağlanması
B) Yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması
C) Hammaddesi yurt içinde üretilen sanayi alanlarının oluşturulması
D) Karasularımızda yolcu ve yük gemisi işletme hakkının yabancıların elinden alınması
E) Kapitülasyonların kaldırılması

açıklamalı çözüm

1. Siyasal alanda bağımsızlık: Yabancı devletlerin yayılmacı ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin içişlerine karışmaya yönelik politikalarını hedef alan her karar ve her devrim siyasal bağımsızlığın korunmasını amaçlar ve milliyetçilik ilkesiyle ilgilidir.

Manda ve himayenin reddedilmesi, Anadolu'da mandater yönetim oluşturmak isteyen İngiltere ve ABD'ye bir tepkidir. Azınlıklara siyasal ayrıcalıklar verilmesini isteyenler yine Anlaşma Devletleri olmuştur. Boğazlarda, Lozan Antlaşması'yla kurulan uluslararası komisyonun başkanlığını Türkiye yapsa da bu durumun Türkiye'nin içişlerine karışılması anlamına gelmektedir ve ulusal bağımsızlığa aykırıdır.

2. Ekonomik alanda bağımsızlık: Yabancı ekonomiler ve yabancı mallara karşı ulusal ekonominin ve yerli üretimin korunmasına yönelik kararlar ve devrimler ekonomik açıdan dışa bağımlılığı önlemeyi amaçlar ve milliyetçilik ile ilgilidir.

Lozan'da kapitülasyonların kaldırılması, ithalatta gümrük vergilerinin artırılması, İzmir İktisat Kongresi'nde; hammaddesi yurt içinde üretilen sanayi alanlarına öncelik verilmesi kararının alınması, Kabotaj Kanunu ile kapitülasyonların son kalıntılarının da ortadan kaldırılması bu amaca yöneliktir. Duyun-u Umumiye İdaresi'nin kaldırılması da ekonomiyi yabancı denetiminden kurtarmayı amaçlar. Yine, Türk parasını koruma kanunu yabancı paraların kullanılmasına karşı çıkarılmıştır.

3. Kültürel bağımsızlık: Dil, tarih, eğitim alanlarında ulusal kültürün korunması amacıyla yapılan devrimler milliyetçilik ilkesi ile ilgilidir.

Türkiye'deki yabancı okullarda, kültür derslerinin Türkçe ve Türk öğretmenlerce yapılması zorunluluğunun getirilmesi ve bu okulların denetiminin Türk Hükümeti'ne bırakılması, Türk Tarih ve Türk Dil Kurumlarının açılması ulusal kaynaşma ve dayanışmayı güçlendireceği ve ulusal kültürü koruyacağı için kültürel bağımsızlıkla ilgilidir.

Yeni Türk harflerinin ve Türk Medeni Kanunu'nun, ulusal kültürün korunması ve milliyetçilik ilkesi ile doğrudan ilgisi yoktur zira; her ikisi de Batı'dan alınmıştır.

kısa yol: Alınan bir karar ya da devrimin kimleri ve neyi hedef aldığına dikkat ederiz. Eğer muhatabımız yabancı devletler, kültürler ve ekonomilerse ilkemiz milliyetçiliktir. "*Kapitülasyonların kaldırılması*" kararı kimlere karşı alınmıştır? Düşük gün . vergilerinden yararlanan Anlaşma Devletlerine. O halde amacım bağımsızlık, ilkem Milliyetçilik olmalıdır.

TÜRK TARİH KURUMU

Türk Tarih Kurumu, iki amaçla kurulmuştur:

1. *Avrupa'da hakim olan ve Asyalı ırkların medeniyetsiz toplumlar olduğuna dair düşünceler karşısında Türklerin tarih boyunca çok büyük medeniyetler kurmuş yüksek karaktere sahip bir millet olduğunu ortaya koymak.*
2. *Osmanlı Devleti'nde, imparatorluk yapısı içerisinde geri planda kalmış Türk kimliğini geliştirmek ve ortak tarih bilinci oluşturarak ulusal dayanışmayı artırmak.*

TÜRK DİL KURUMU

Türk Dil Kurumu, iki amaçla kurulmuştur:

1. *Türkçeyi yabancı dillerin etkisinden arındırarak, ona öz güzelliğini yeniden kazandırmak*
2. *Resmi dil ve aydın dili (Osmanlı Devleti'nde Arapça, Farsça ve Türkçe karışımı olan Osmanlıcadır) ile halk dili (Türkçe) arasındaki farklılıkları gidererek bu unsurlar arasındaki yabancılaşmaya engel olmak ve ortak dil kullanımıyla ulusal dayanışmayı geliştirmek.*

Köşetaşının çözümü: Ulusal bağımsızlığın muhatabı yabancı devletler, yabancı ekonomiler ve yabancı kültürlerdir. Kurtuluş Savaşı sırasında alınan bazı kararlarda ya da Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen devrimlerde yabancı devletlere, yabancı mallara ve kültürel yabancılaşmaya karşı bir tutum alınıyorsa aklımıza Milliyetçilik ilkesi gelmelidir. Türk kadınına siyasal haklar verilmesi ise iç politika ile ilgilidir. *Yanıt "A" dır.*

1. **Aşağıdaki çalışmalardan hangisi, Osmanlı Devleti'nin imparatorluk karakteri içerisinde kaybolmaya yüz tutmuş olan Türk ulusal kimliğini ve bilincini geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir?**

A) Toplumsal ayrıcalık ifade eden unvanların yasaklanması
B) Türk kadınına sosyal ve ekonomik alanlarda eşitlik getirilmesi
C) Karma eğitime geçilmesi
D) İslamiyet öncesi Türk tarihinin araştırılması çalışmalarına ağırlık kazandırılması
E) Osmanoğulları ailesinin yurtdışına çıkarılması

2. **Atatürk devrimleri ile gerçekleştirilen;**

I. yeni Türk harflerinin kabul edilmesi
II. Türkçenin yabancı dillerin etkisinden arındırılması çalışmalarına başlanması
III. ibadet yerlerinde giyilen giysilerin gündelik hayatta kullanılmasının yasaklanması

yeniliklerinden hangileriyle, doğrudan ulusal kültürün korunması amaçlanmıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. **Aşağıdaki düzenlemelerden hangisi, devrimler gerçekleştirilirken, bağımsız devlet anlayışının göz önünde bulundurulduğunu kanıtlar?**

A) Sosyal ve ekonomik alanlarda kadın - erkek eşitliğinin sağlanması
B) Toplumsal ayrıcalık ifade eden unvanların yasaklanması
C) Darülfünun'un İstanbul Üniversitesi'ne dönüştürülmesi
D) Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması
E) Yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması

4. **Cumhuriyet döneminde görülen;**

I. yabancı şirketlerin satın alınması
II. koruyucu gümrük uygulamasına başlanması
III. un, şeker ve pamuk gibi ürünlerin yurt içinde üretimine ağırlık verilmesi

gelişmelerinden hangilerinin, milliyetçilik ilkesine bağlı olarak gerçekleştirildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

5. **Yeni Türk Devleti'nin;**

I. egemenlik haklarını koruma
II. ekonomiyi yabancı denetiminden kurtarma
III. siyasal hakları genişletme

girişimlerinden hangileri, ulusal bağımsızlığın sağlanması çalışmalarından biri olarak görülemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. seçmen yaşının 25'ten 18'e düşürülmesi
II. Türk parasını korumakla ilgili kanun çıkarılması
III. hukuksal düzenlemelerde akıl ve bilimin rehber alınması

gelişmeleri laiklik, cumhuriyetçilik ve milliyetçilik ilkeleriyle ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	Milliyetçilik	Laiklik	Cumhuriyetçilik
A)	I	II	III
B)	II	III	I
C)	III	I	II
D)	I	III	II
E)	III	II	I

karekök

D | A | E | E | C | B

köşetaşı

Atatürk devrimleri ile gerçekleştirilen;

I. topraksız çiftçilere toprak dağıtılması

II. aşar vergisinin kaldırılması

III. millet mekteplerinin açılması

yeniliklerinden hangileri, toplumsal çıkarlara önem verildiğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

HALKÇILIK

Halkçılık: Halkın, halk için halk tarafından yönetilmesidir. Halk, aynı yurdu paylaşan topluluktur ve yurt birliğini gerektirmesi açısından milliyetçilikle ilgilidir. Halkın yönetimini ön görmesi açısından da halkçılık, cumhuriyetçiliğin doğal sonucu olmuştur.

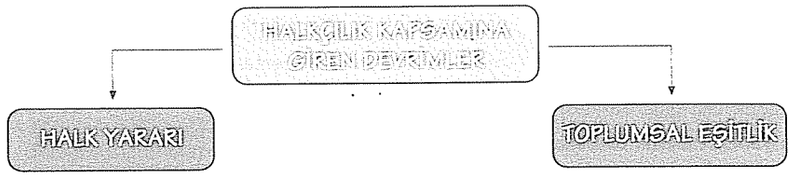

- ☑ Aşar (öşür) vergisinin kaldırılması
- ☑ Topraksız çiftçiye toprak dağıtılması (toprak reformu)
- ☑ Tarım ve Kredi Kooperatiflerinin kurulması
- ☑ Ziraat Bankası'nın kredi olanaklarının geliştirilmesi
- ☑ Örnek çiftliklerin kurulması
- ☑ Halkevlerinin açılması
- ☑ Millet Mekteplerinin açılması ve Köy Enstitüleri'nin kurulması

kısa yol: O dönemdeki halkın çoğunluğu tarımla uğraştığı, tarım toplumu olduğu için tarımsal alanda yapılan ve içinde tarım, toprak, köy ve köylü olan bütün devrimler halk yararı içerir ve halkçılıkla ilgilidir. Halkın eğitim ve kültür düzeyinin geliştirilmesine yönelik devrimlerde de halk yararı vardır. Bu devrimler Halkçılık ilkesiyle ilgilidir.

- ☑ Tevhid-i Tedrisat Kanunu (eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması)
- ☑ Türk Medeni Kanunu (sosyal ve ekonomik alanda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması)
- ☑ Soyadı Kanunu (bey, paşa, ağa, efendi gibi toplumsal ayrıcalık ifade eden unvanların yasaklanması)
- ☑ Türk kadınına siyasal haklar verilmesi (siyasal alanda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması)

kısa yol: Birey, sınıf, cinsiyet ayrımını ortadan kaldıran eşitlikler toplumsal eşitliğin sağlanmasına yöneliktir ve Halkçılık ilkesiyle ilgilidir.

Köşetaşının çözümü: Üç öncülde de halk yararı vardır. Bu durum devrimler yapılırken toplumsal çıkarların önemsendiğini gösterir.

Yanıt "E" dir.

1. Ulusu oluşturan vatandaşların yönetime katılma konusunda eşit haklara sahip olması;

I. Halkçılık

II. Cumhuriyetçilik

III. Devletçilik

ilkelerinden hangileriyle ilişkilendirilebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. "Halkçılık, halkın halk için ve halk tarafından yönetilmesidir." **yargısı,**

I. sosyal devlet

II. ulusal egemenlik

III. liberal ekonomi

olgularından hangilerini doğrudan destekler?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Cumhuriyet döneminde, eğitim alanında yapılan;

I. bütün okulların Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanması

II. eğitim programlarının bilimselleştirilmesi

III. bütün yurttaşlar için ilköğretim zorunluluğunun getirilmesi

düzenlemelerinden hangileri, doğrudan fırsat eşitliğinin sağlanması amacıyla gerçekleştirilmemiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. 1925 tarihli bir kanunla, bedeli yirmi yılda ödenmesi karşılığında topraksız köylüye toprak verilmesi aşağıdakilerden hangisinin göstergesidir?

A) Halk yararının ön planda tutulduğunun

B) Siyasal hakların genişletildiğinin

C) Özel mülkiyete karşı olunduğunun

D) Ekonomik bağımsızlığın sağlanmaya çalışıldığının

E) Vergi oranlarının azaltıldığının

5. Yeni Türk harflerinin kabul edilmesinin ardından, halkın okuma yazma öğrenmesini sağlayabilmek amacıyla yurdun çeşitli bölgelerinde Millet Mektepleri açılmış ve eğitim düzeyinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu düzenlemenin aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangisinin doğrultusunda gerçekleştirildiği söylenebilir?

A) Cumhuriyetçilik

B) Milliyetçilik

C) Laiklik

D) Halkçılık

E) Devletçilik

6. Aşağıdaki Atatürk devrimlerinden hangisi, toplumsal eşitliğin sağlanmasında etkili olmamıştır?

A) İlköğretimin herkes için zorunlu hale getirilmesi

B) Irk ve cinsiyet ayrımını kaldıran hukuksal düzenlemelerin yapılması

C) Boğazlarda uluslararası komisyonun kurulması

D) Türk kadınına siyasal haklar verilmesi

E) Bey, ağa, efendi gibi unvanların yasaklanması

karekök

B	D	B	A	D	C

köşetaşı

Aşağıdakilerden hangisinin siyasal rejimin laikleşmesine bir katkıda bulunduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Devletin resmi dininin olmamasının
B) Din ve vicdan hürriyetinin sağlanmasının
C) Eğitim kurumları, devlet yönetimi ve hukukun akıl ve bilime dayandırılmasının
D) Hukuksal ilişkilerde din ve mezhep ayrımının yapılmamasının
E) Sınıf ayrımını kaldıran düzenlemelerin gerçekleştirilmesinin

açıklamalı çözüm

LAİKLİK

Alışılagelmiş tarih derslerinde laiklik; din ve devletin birbirinden ayrılması olarak ifade ediliyorsa da bu açılım eksiktir ve ÖSS sorularının cevaplanmasında yetersiz kalmaktadır. Laikliğin dört farklı açılımı vardır:

1. **Devletin resmi dininin olmaması:** Laik bir devlet dinler arasında taraf olmaz, yurttaşları hangi dine mensup olurlarsa olsunlar onlara eşit mesafede durmak zorundadır.
2. **Din ve vicdan hürriyeti:** Laik bir devlette din yurttaşların vicdani sorumluluğudur. Hiç kimse bağlı bulunduğu din ve mezhepten ötürü suçlanamaz, ayıplanamaz, dinsel inanışları ile ilgili olarak açıklama yapmak zorunda bırakılamaz.

Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir...

Cümle Analizi:

"...Cumhuriyet sizden fikri hür, <u>vicdanı hür</u> nesiller ister..."

vicdan hürriyeti
↓
laiklik

3. **Hukuksal ilişkilerde din ve mezhep ayrımının gözetilmemesi:** Laik bir devlette din ve mezhep farklılıkları hukuksal bir ayrıma tabi tutulamaz, hukuk önünde bütün din ve inanışlar eşit kabul edilir.
4. **Eğitim kurumları, siyaset (devlet yönetimi) ve hukukta din kuralları yerine, akıl ve bilime dayanılması.**

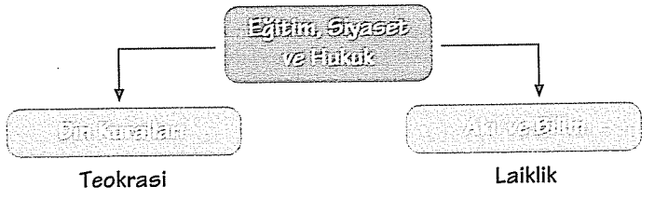

Cümle Analizi:

"...hayatta en hakiki mürşit <u>ilimdir, fendir...</u>"

akıl ve bilim
↓
laiklik

Köşetaşının çözümü: Sınıf ayrımını kaldıran düzenlemeler toplumsal eşitlik sağlaması açısından halkçılıkla ilgilidir. Yanıt "E" dir.

1. Laik bir devlette, yurttaşların mensup oldukları din bir ayrım konusu yapılamaz. Laik devlet bütün dinlere eşit mesafede durabilen devlettir.

Buna göre, laiklik ilkesinin;

I. anayasada resmi dine yer verilmemesi
II. din ve ibadet hürriyetinin sağlanması
III. resmi işlerde din ve mezhep ayrımının yapılmaması

uygulamalarından hangilerinin sağlanmasında etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. 1926'da kabul edilen Türk Medeni Kanunu'nda hukuksal ilişkilerde, ırk ve cinsiyet, din ve mezhep ayrımını kaldıran düzenlemelere yer verilmiştir.

Bu düzenlemelerin, aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangileri doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Laiklik-Devletçilik
B) Cumhuriyetçilik-Laiklik
C) Halkçılık-Laiklik
D) Devletçilik-Halkçılık
E) Cumhuriyetçilik-Halkçılık

3. **Atatürk devrimleri ile gerçekleştirilen;**

I. kapitülasyonların kaldırılması
II. eğitim programlarının akıl ve bilime dayandırılması
III. vicdan hürriyetinin yasal güvence altına alınması

düzenlemelerinden hangileriyle, laik bir devlet ve toplum yapısı oluşturulmaya çalışıldığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. **Atatürk döneminde;**

I. eğitim
II. siyaset
III. hukuk

alanlarından hangilerinin, dinsel kurallarla olan bağlantısının kesilmesi, laik bir düzen oluşturulmasına katkıda bulunmuştur?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

5. **Laik devlet düzeninde aşağıdakilerden hangisinin görülmesi <u>beklenemez</u>?**

A) Dinsel ayrıcalık ifade eden unvanların korunması
B) Hukuk kurallarının akıl ve bilime dayandırılması
C) Din ve vicdan hürriyetinin geliştirilmesi
D) Farklı dinlere ait ibadet yerlerinin varlığını devam ettirmesi
E) Devletin farklı dinlere bağlı yurttaşları arasında taraf olmaması

6. **Laiklik ilkesinin;**

I. yabancılara verilen ayrıcalıkları kaldırma
II. farklı dinlere bağlı insanları bir arada yaşatma
III. çok partili parlamenter rejim oluşturma

durumlarından hangileri için kolaylaştırıcı bir unsur olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

kare köşe

E C E E A A

köşetaşı

Aşağıdaki devrimlerden hangisi, siyasal yapının laikleşmesinde diğerlerinden <u>daha etkili</u> olmuştur?

A) Medreselerin kapatılması
B) Şeriye mahkemelerinin kaldırılması
C) İbadet yerlerinde giyilen giysilerin gündelik hayatta giyilmesinin yasaklanması
D) Dinsel ayrıcalık belirten unvanların yasaklanması
E) Hilafetin kaldırılması

açıklamalı çözüm

LAİKLİK AŞAMALARI

Siyasal Alanda	Toplumsal Alanda	Hukuksal Alanda
– Saltanatın kaldırılması – Halifeliğin kaldırılması – Şeriye ve Evkaf Vekaleti (Bakanlığı)'nin Diyanet İşleri Başkanlığı'na dönüştürülmesi	– Tevhid-i Tedrisat Kanunu (karma eğitime geçilmesi açısından) – Medreselerin kapatılması (dini müfredatla eğitim yapan kurumların kaldırılması açısından) – Tarikat, tekke ve zaviyelerin kapatılması (dinsel sömürü yapan kurumlar olmaları açısından) – Şeyh, derviş, mürit gibi unvanların yasaklanması (dinsel ayrıcalık ifade etmeleri açısından) – Kılık - Kıyafet Devrimi (ibadet yerlerinde giyilen giysilerin günlük hayatta kulanılmasını yasaklaması açısından)	– Şeriye mahkemelerinin kaldırılması (dinsel hukuku uyguluyor olmaları açısından) – Türk Medeni Kanunu (hukuksal ilişkilerde din ve mezhep ayrımının yapılmasını yasaklaması açısından) – 1937'de laikliğin Atatürk ilkeleri ile birlikte anayasa kapsamına alınması

10 Nisan 1928'de anayasada yapılan üç değişiklikle laik devlet ve hukuk düzeni geliştirilmiştir:

1. Ahkam-ı Şeriye (Şeriat Hükümleri)'nin TBMM tarafından uygulanmasına son verilmesi
2. Anayasadan "Devletin dini İslamdır." maddesinin çıkartılması
3. Milletvekilliği yemin tüzüğünden vallahi ve billahi sözlerinin çıkartılması

Köşetaşının çözümü: A, C ve D şıklarındaki yenilikler daha çok toplumsal alanın, B şıkkındaki yenilik ise hukuksal alanın laikleşmesine yönelik olarak yapılmıştır. Hilafetin kaldırılması, laik devlet düzenine geçilmesinde temel devrimdir ve doğrudan siyasal alanın (devlet yönetiminin) düzenlenmesini amaçlar.

Yanıt "E" dir.

1. **Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen aşağıdaki anayasa değişikliklerinden hangisiyle, laik bir düzen oluşturulmaya çalışıldığı <u>söylenemez</u>?**

A) Anayasadan devlet dininin çıkarılması
B) Şeriat hükümlerinin TBMM tarafından uygulanmasından vazgeçilmesi
C) Milletvekilliği yemin tüzüğünden vallahi ve billahi tümcelerinin çıkarılması
D) Yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin birbirinden ayrılması
E) Hiç kimse bağlı bulunduğu din, mezhep ya da tarikat nedeniyle yargılanamaz maddesinden tarikat kelimesinin çıkarılması

2. Osmanlı Devleti'nde, Müslümanların davalarıyla Şeriye mahkemeleri ilgilenirken azınıklar, sorunlarını Cemaat Mahkemelerinde çözmüştür. Yabancıların davaları ise Konsolosluk Mahkemelerinde görülmüştür.

Bu durumun, Osmanlı hukuk düzeninde;

I. laiklik
II. hukuksal birlik
III. hukuksal bağımsızlık

olgularından hangilerinin sağlanmasına engel olmuştur?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. **Yeni Türk Devleti'nde ümmet toplumundan ulus - devlet anlayışına geçilmesi amacıyla yapılan devrimlerin;**

I. laiklik
II. milliyetçilik
III. devletçilik

ilkelerinden hangileri ile ilgili olduğu savunulabilir?

A)Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

4. 3 Mart 1924'te Şeriye Vekaleti (Bakanlığı) kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığı oluşturulmuştur.

Bu düzenlemeyle dinin;

I. siyasal
II. sosyal
III. kültürel

alanlardan hangilerindeki etkinliğinin sona erdirilmek istendiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

5. **Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun;**

I. yabancı okulları Türk Hükümeti'ne bağlama
II. eğitimde fırsat eşitliği oluşturma
III. karma eğitime geçilmesini sağlama

özelliklerinden hangileri, <u>doğrudan</u> laiklik ilkesi ile ilgilidir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6. Atatürk tarafından gerçekleştirilen Kılık-Kıyafet Devrimi'yle, sosyal hayatta bölgesel ve dinsel ayrılıkların giderilmesi amaçlanmıştır.

Buna göre Kılık-Kıyafet Devrimi'nin;

I. laiklik
II. cumhuriyetçilik
III. milliyetçilik
IV. halkçılık

ilkelerinden hangileriyle ilgili olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) I, III ve IV

karekök

D E D A A C

köşetaşı

Hilafetin kaldırılması dinin siyasal alandaki etkinliğini azaltmak ve eski rejime geri dönüşü imkânsız hale getirmekle sınırlı kalmamış, aynı zamanda Arap ülkelerinden bağımsız bir dış politika izlenmesine de imkân sağlamıştır.

Buna göre hilafetin kaldırılmasının;

I. laiklik
II. milliyetçilik
III. cumhuriyetçilik

ilkelerinden hangileriyle ilişkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

SİYASAL ALANIN LAİKLEŞMESİNE YÖNELİK DEVRİMLER

I. Saltanat ve hilafetin birbirlerinden ayrılmaları ve kaldırılmaları

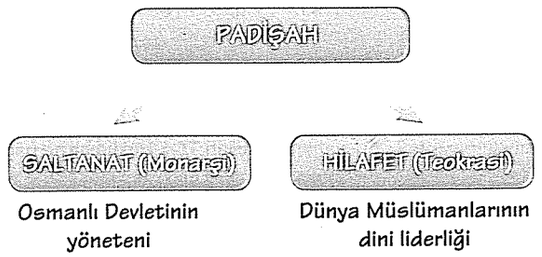

UYARI

Saltanatın kaldırılması öncelikle cumhuriyetçilik, sonra laiklikle ilgilidir.

Hilafetin kaldırılması öncelikle laiklik, sonra cumhuriyetçilikle ilgilidir.

➔ Osmanlı padişahları Yavuz'un hilafeti üstlendiği 1517'den itibaren siyasal liderliklerini dinsel liderlikle birlikte kullanmışlardır ve bu durum monarşik rejimin teokratik karakter kazanmasında etkili olmuştur.

➔ 1 Kasım 1922'de saltanat, hilafetten ayrılarak kaldırılmıştır. TBMM tarafından görevlendirilen Abdülmecid, 3 Mart 1924'te hilafetin kaldırılmasına dek varlığını devam ettirmiştir.

yorum: Hilafetin kaldırılması için iki yıla yakın bir zaman beklenmesi bu kurumların kaldırılması karşısında oluşabilecek tepkiyi hafifletme amacına dayandırılabilir.

➔ **Saltanatın kaldırılması;** öncelikle cumhuriyetçilik ilkesiyle ilişkilendirilmelidir. Zira monarşinin ortadan kaldırılması her şeyden önce "ulusal egemenlik" ilkesinin gereğidir. Diğer yönüyle bir dinsel kurum olan halifeliği devlet yönetme yetkisinden arındırması açısından laiklik ilkesiyle de ilişkilidir.

➔ **Hilafetin kaldırılması;** öncelikle siyasal yetkileri olan bir dinsel kurumun varlığına son verilmesi açısından laiklikle ilgilidir. Üstelik halifenin varlığı, laiklikle ilgili devrimlerin önünde bir engeldir. Zira dinine bağlı bir toplum vardır, hilafetin onaylamayacağı bir devrimin başarılı olma ihtimali azalacaktır. Diğer taraftan hilafetin varlığı Cumhuriyet için de bir tehlike oluşturmaktadır. Saltanatın kaldırılmasına karşı koymuş ama engelleyememiş çevreler hilafete siyasal yetkiler verilmesi yolunda kamuoyu oluşturma çabasına girmişlerdir. Hilafete siyasal yetkiler verilmesi saltanatın (monarşinin) geri gelmesi tehlikesi içermektedir. Hilafet kaldırılırken yalnızca laiklikle ilgili bir adım atılmamış aynı zamanda eski rejime geri dönüş imkânsız hale getirilerek Cumhuriyet korunmuştur. Bu yönüyle hilafetin kaldırılması önce laiklik sonra cumhuriyetçilikle ilgilidir.

➔ **Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin Diyanet İşleri Başkanlığı'na dönüştürülmesi:** Şeriat bakanlığının kaldırılması dinin hükümet işlerinden soyutlanması açısından laiklik aşamasıdır.

Köşetaşının çözümü: Hilafetin kaldırılması; I. dinin siyasal alandaki etkinliğini azaltması açısından laiklik ilkesiyle, II. eski rejime geri dönülmesini imkânsız hale getirmek açısından cumhuriyetçilik ilkesiyle, III. bağımsız bir dış politika oluşturmasına imkân sağlaması açısından milliyetçilik ilkesiyle ilgilidir. *Yanıt "E" dir.*

1. Aşağıdaki Atatürk devrimlerinden hangisi, siyasal alanın düzenlenmesi amacıyla gerçekleştirilmemiştir?

A) Saltanatın kaldırılması
B) Cumhuriyetin ilanı
C) Hilafetin kaldırılması
D) Çok partili hayata geçilmesi
E) Türk kadınına kendi mesleğini seçme hakkının sağlanması

2. Türkiye Devleti'nin siyasal rejiminin laikleşmesinde;

I. elli binde bir olan milletvekilliği temsil oranının yirmi binde bire çekilmesi
II. Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin Diyanet İşleri Başkanlığı'na dönüştürülmesi
III. hilafetin kaldırılması

devrimlerinden hangileri belirleyici olmuştur?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. Hilafetin kaldırılması, ümmetçiliği esas alan bir siyasal ve toplumsal anlayışın yerine, ulus - devlet anlayışına dayalı yeni bir anlayışın getirilmesini sağlamıştır.

Buna göre, yapılan düzenlemenin;

I. laiklik
II. milliyetçilik
III. devletçilik

ilkelerinden hangileriyle, doğrudan ilgili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Hilafetin;

I. laikleşmeye yönelik olarak yapılması planlanan devrimlerin önünde engel oluşturma
II. eski rejim taraftarlarının destek aldığı bir odağa dönüşme
III. TBMM tarafından görevlendirilmiş olma

özelliklerinden hangilerinin, bu kurumun kaldırılmasında etkili olduğu savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. II. TBMM'de bazı milletvekillerinin, "TBMM halifenindir." şeklinde propaganda yaptıkları görülmüştür.

Bu durum, II. TBMM'de;

I. laiklik
II. milli egemenlik
III. çok partili siyasal düzen

olgularından hangilerine karşı bir muhalefet oluştuğunun göstergesidir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. Türkiye'de laik bir devlet ve toplum düzeninin oluşturmak için aşağıdaki alanlardan hangisinde bir değişiklik yapma zorunluluğunun hissedildiği söylenemez?

A) Ekonomik modelde
B) Siyasal yapıda
C) Eğitim programlarında
D) Kadın haklarında
E) Hukuksal düzende

karekök

E | D | C | C | B | A

köşetaşı

I. Türk Medeni Kanunu
II. Tevhid-i Tedrisat Kanunu
III. Kabotaj Kanunu

Yukarıdaki hukuksal düzenlemelerden hangileri, laik bir düzenin oluşturulmasında doğrudan bir katkı yapmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

açıklamalı çözüm

TOPLUMSAL VE HUKUKSAL ALANI LAİKLEŞTİREN DEVRİMLER

Türk Medeni Kanunu (1926)

(Laiklik ve Halkçılık)

	YASALAR ÖNÜNDE IRK, CİNSİYET, DİN VE MEZHEP EŞİTLİĞİNİN SAĞLANMASI	ORTODOKS PATRİKHANESİ'NİN AZINLIK HAKLARINI DENETİM YETKİSİNİN KALDIRILMASI
Toplumsal eşitlik getirmesi açısından halkçılık, dinsel uygulamaların kaldırılması açısından laiklik ilkeleriyle ilgilidir.	Irk ve cinsiyet ayrımının yapılmaması (toplumsal eşitlik) açısından halkçılıkla, din ve mezhep ayrımının yapılmaması (dinsel eşitlik) açısıdan laiklik ile ilgilidir.	Dinsel bir kurumun siyasal yetkisine son verilmesi açısından laiklik ile ilgilidir.

Uyarılar:

1. Türk Medeni Kanunu; bizim hazırladığımız bir kanun olmamakla birlikte, İsviçre'den alınmıştır. Bu nedenle milliyetçilikle ilgili değildir.
2. Bu kanun kadınlara sosyal ve ekonomik alanlarda eşitlik sağlamış ancak siyasal haklar getirmemiştir zira; henüz İsviçre ve diğer Avrupa devletlerinde kadınlar bu hakka sahip değillerdi.

Tevhid-i Tedrisat Kanunu (1924)
(Milliyetçilik, Halkçılık, Laiklik)

Eğitim ve öğretim kurumlarının (yabancı okullar dahil) birleştirilerek Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanması (Yabancı okullarının Türk Hükümeti'ne bağlanması açısından milliyetçilik ile ilgilidir.)	İlköğretimin bütün vatandaşlar için (köylü-şehirli, kız-erkek, fakir-zengin ayrımı olmaksızın) zorunlu olması. (Eğitimde fırsat eşitliği -toplumsal eşitlik- sağlaması açısından halkçılık ile ilgilidir.)	Karma eğitime geçilmesi (Eğitimde dinsel uygulalamaları kaldırarak, kız ve erkek öğrencilerin bir arada öğrenim görmesini sağlaması açısından laiklik ile ilgilidir.)

Köşetaşının çözümü: Kabotaj Kanunu, bağımsızlığın sağlanması amacı ile kabul edilmiştir. Bu yönüyle laiklik ile değil, uluslararası ilişkilerle ilgili düzenlemeler yapmıştır.

Yanıt "C" dir.

1. Türk Medeni Kanunu, Türk kadınının meslek hayatına katılımına imkan sağlamış, şahitlik ve mirasta kadın-erkek eşitliği getirmiştir. Resmi nikah zorunluluğu ve kadının boşanma hakkı elde etmesi de yine bu kanunla gerçekleştirilmiştir.

Bu düzenlemenin, Türk kadınına;

I. sosyal
II. siyasal
III. ekonomik

alanlardan hangilerinde etkinlik kazandırdığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. Türk Medeni Kanunu'yla gerçekleştirilen aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle, etnik çeşitliliğin neden olduğu farklılıklar giderilmeye çalışılmıştır?

A) Kadına meslek edinme hakkı verilmesiyle
B) Ortodoks Patrikhanesi'nin azınlık haklarını denetleme yetkisinin kaldırılmasıyla
C) Kadına miras hakkı getirilmesiyle
D) Şahitlikte eşitlik sağlanmasıyla
E) Hukuksal ilişkilerde cinsiyet ayrımı yapılmasının yasaklanmasıyla

3. 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu'nun;

I. sosyal ve ekonomik alanda kadın-erkek eşitliği sağlama
II. hukuk önünde din ve mezhep eşitliği getirme
III. Ortodoks Patrikhanesi'nin siyasal yetkilerini kaldırma

özelliklerinden hangileriyle, laik bir devlet ve toplum düzeni oluşturulmasına katkıda bulunduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. 1924'te yürürlüğe giren Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nda yer alan;

I. yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması
II. eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması
III. karma eğitime geçilmesi

düzenlemelerinden hangileri, doğrudan ulusal bağımsızlığın korunması amacıyla gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle, kadın-erkek eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığı söylenemez?

A) İlköğretimin bütün yurttaşlar için zorunlu olmasıyla
B) Resmi nikah zorunluluğunun getirilmesiyle
C) Şahitlikte cinsiyet ayrımının kaldırılmasıyla
D Karma eğitime geçilmesiyle
E) Sınıfsal ayrıcalık belirten unvanların kaldırılmasıyla

6. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla, yabancı okullar dahil bütün okullar Türk Hükümeti'ne bağlanmış, eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış ve karma eğitime geçilmiştir.

Buna göre, Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun;

I. milliyetçilik
II. halkçılık
III. laiklik

ilkelerinden hangileriyle ilişkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

B B E A E E

köşetaşı

Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen;

I. her aileye bir soyadı alma zorunluluğunun getirilmesi
II. fesin yerine şapkanın getirilmesi
III. kadına siyasal haklar kazandırılması

yeniliklerinden hangileri, ulus egemenliğinin sağlanmasına doğrudan bir katkıda bulunmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

açıklamalı çözüm

SOYADI KANUNU (1934) (Laiklik ve Halkçılık)

Her aileye Türkçe bir soyadı verilmesi (Türkçe soyadı alma zorunluluğu açısından milliyetçilik ile ilgilidir.)	Bey, paşa, ağa, efendi gibi toplumsal ayrıcalıklar ifade eden unvanların yasaklanması (Toplumsal eşitlik sağlaması açısından halkçılık ile ilgilidir.)	Osmanlı Devleti tarafından verilen rütbe ve nişanların kaldırılması (Osmanlı Devleti'nin devamı olmayı kabul etmeme açısından inkılapçılık ile ilgildir.)

Uyarılar

1. Bey, paşa, ağa, efendi gibi unvanlar, toplumsal ayrıcalık ifade ettiği için bu unvanların yasaklanması halkçılık; şeyh, derviş, mürit gibi unvanlar dinsel ayrıcalık ifade ettiği için bu unvanların yasaklanması da laiklikle ilgilidir.
2. Her aileye bir soyadı verilmekle, vatandaşların devletle olan ilişkilerindeki karışıklıkların önlenmesi amaçlanmıştır.

TÜRK KADININA SİYASAL HAKLAR VERİLMESİ (Cumhuriyetçilik ve Halkçılık)

TAŞRA YÖNETİMLERİNE KATILIM		DEVLET YÖNETİMİNE KATILIM
Belediye başkanlığı seçimlerine katılma hakkı (1930)	Köy muhtarlıkları seçimlerine katılma hakkı (1933)	Milletvekilliği seçimlerine katılma hakkı (1934)

Uyarı

Türk kadınına siyasal haklar verilmesi, halkın yönetime katılımını arttırması açısından cumhuriyetçilik, toplumsal eşitlik getirmesi açısından halkçılık ilkeleriyle ilgilidir.

KILIK – KIYAFET DEVRİMİ (İnkılapçılık ve Halkçılık)

Şapka Kanunu (1925)	Bazı Kisvelerin (giysilerin) Giyilemeyeceğine Dair Kanun (1934)
Fesin kaldırılarak yerine şapkanın getirilmesi çağdaş bir görünüm oluşturma açısından devrimcilik ilkesiyle ilgilidir. İslami bir öğe olmadığı için fesin kaldırılmasının laiklik ile ilgisi yoktur.	Bu kanun, ibadet yerlerinde giyilen giysilerin (cüppe, sarık gibi) günlük hayatta kullanılmasını yasaklaması açısından lailikle ilişkilidir.

Köşetaşının çözümü: Yönetime katılımı geliştirmesi yönüyle kadına siyasal hakların verilmesi, ulusal egemenlik anlayışı doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Soyadı ve Şapka Kanunları ise siyasal değil sosyal alanla ilgilidir.
Yanıt "D" dir.

1. **Soyadı Kanunu ile kabul edilen;**

I. her ailenin Türkçe bir soyadı alması
II. bey, paşa ve ağa gibi unvanların yasaklanması
III. Osmanlı döneminde alınan rütbe ve nişanların kaldırılması

yeniliklerinden hangilerinde, toplumsal ayrıcalıkların kaldırılması amaçlanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. **Cumhuriyet Dönemi'nde Türk kadınına;**

I. köy muhtarlıkları
II. belediye başkanlıkları
III. milletvekillikleri

seçimlerine katılabilme haklarından hangilerinin verilmesiyle, kadınların merkezi devlet yönetimine katılmaya başladıkları söylenebilir?

A) Yanız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Türk kadınına;**

I. siyasal
II. ekonomik
III. sosyal

alanlarda verilen haklardan hangilerinin, halkın yönetime katılması oranında bir değişikliğe neden olması beklenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **Aşağıdakilerden hangisi, dinin toplumsal hayattaki etkinliğinin azalmasında belirleyici olmamıştır?**

A) Türk Medeni Kanunu
B) Medreselerin kaldırılması
C) Tevhid-i Tedrisat Kanunu
D) Soyadı Kanunu
E) Kılık - Kıyafet Devrimi

5. **Aşağıdaki yeniliklerden hangisiyle, yönetime katılımdaki eşitsizliklerin giderilmeye çalışıldığı söylenebilir?**

A) Toplumsal ayrıcalık ifade eden unvanların yasaklanmasıyla
B) Kadınlara siyasal haklar verilmesiyle
C) Eğitim kurumlarının birleştirilmesiyle
D) Karma eğitime geçilmesiyle
E) Medeni Kanun'un kabuluyle

6. 1934 tarihinde, 1924 Anayasası'nda yapılan bir değişiklikle, kadınlara da milletvekili olabilme hakkı getirilmiştir.

Bu düzenlemeyle;

I. ulusal egemenlik anlayışının geliştirilmesi
II. yürütme organının belirlenme şeklinin değiştirilmesi
III. parlamentoda farklı siyasal görüşlere yer verilmesi

amaçlarından hangileri gerçekleştirilmeye çalışılmıştır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

kare kök

B	C	E	D	B	A

köşetaşı

Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen;

I. özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesi

II. yabancı şirketlerin satın alınması

III. kapitülasyonların kaldırılması

düzenlemelerinden hangileri liberal ekonomi politikasının uygulanmaya çalışıldığını gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

DEVLETÇİLİK

Devletçilik; devletin güvenlik ve adalet gibi asli görev alanlarının dışına çıkarak sosyal ve ekonomik alanlarda yatırım yapmasıdır.

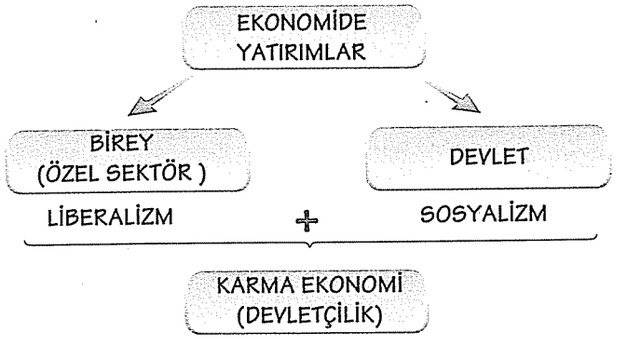

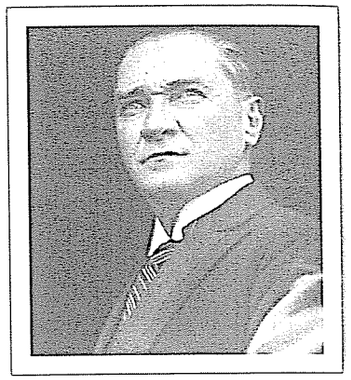

"Hiç bir ulus yoktur ki yabancı müdahale ve sermayesi ile ayakta kalabilmiş olsun. Tarih böyle birşeyi yazmamıştır."

Mustafa Kemal Atatürk

Liberalizmde yatırımlar özel sektör tarafından yapılır ve devlet yalnızca denetleyicidir. Sosyalizmde ise bütün yatırımlar devlet tarafından gerçekleştirilir, özel sektör yoktur. Oysa devletçi ekonomi her ikisinden farklı olarak hem devlet hem de özel sektör yatırımlarına yer verir. Devletçi ekonomide yatırıma teşvik edilen bir özel sektör vardır; ancak özel sektörün yapmakta zorlandığı büyük yatırımlar devlet tarafından yapılır. Devletçilik bu açıdan karma ekonomi olarak isimlendirilir.

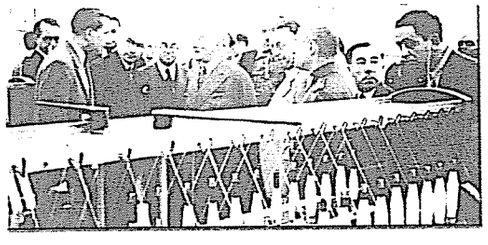

Köşetaşının çözümü: II. ve III. öncüllerdeki düzenlemeler bir ekonomi modelinin benimsenmesinden çok ekonomik yapıyı bağımsız hale getirmeye yöneliktir. Liberal ekonomi özel sektör yatırımlarını esas alır.

Yanıt "A" dır.

1. **Cumhuriyetin ilk yıllarında görülen;**

I. özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesi

II. yabancı şirketlerin devletleştirilmesi

III. bir kamu bankasının kurulması

çabalarından hangileri, ekonomide liberal anlayışın benimsendiğinin göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

2. Devletçilik, devletin halk yararı gördüğü alanlarda yatırım yapması, gerektiğinde okul yapmak ya da fabrika kurmak yoluyla toplumsal ve ekonomik hayata müdahale etmesi anlayışına dayanır.

Buna göre, devletçilik ilkesinin;

I. sosyal devlet

II. laiklik

III. liberalizm

olgularından hangilerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I,II ve III

3. **Cumhuriyet Dönemi'ndeki;**

I. ithalatta koruyucu gümrüklerin yürürlüğe konulması

II. sosyal ve ekonomik alanda kadın-erkek eşitliğinin sağlanması

III. büyük yatırımların devlet tarafından gerçekleştirilmesi

gelişmeleri halkçılık, milliyetçilik ve devletçilik ilkeleriyle ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplandırılmıştır?

	Halkçılık	Milliyetçilik	Devletçilik
A)	I	II	III
B)	II	I	III
C)	II	III	I
D)	I	III	II
E)	III	II	I

4. Devletçilik, devletin asli görevleri olan yönetim, adalet ve güvenlik alanlarının dışına çıkarak sosyal ve ekonomik hayatta yatırım yapmasıdır.

Buna göre Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin;

I. fabrikalar kurma

II. kadınlara siyasal haklar verme

III. hukuksal yapıyı laikleştirme

girişimlerinden hangileri, devletçilik ilkesi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. **Cumhuriyet Dönemi'nde ekonomi alanında yapılan aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle, devletin ekonomideki etkinliğini azaltma amacı taşındığı söylenebilir?**

A) Merkez Bankası'nın kurulmasıyla

B) Demiryolu yapımının programa bağlanmasıyla

C) İthalatın azaltılmasıyla

D) Liberal ekonomiye geçilmesiyle

E) Yerli malı kullanımının teşvik edilmesiyle

6. **Atatürk devrimleri ile ekonomi alanında gerçekleştirilen;**

I. büyük yatırımların devlet eliyle gerçekleştirilmesi

II. yabancı tekellerin kırılması

III. çiftçiye düşük faizli kredi sağlanması

düzenlemeleri, Atatürk ilkeleri ile ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplandırılmıştır?

	Halkçılık	Devletçilik	Milliyetçilik
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	I	III
D)	II	III	I
E)	III	I	II

kare kök

A | A | B | A | D | E

köşetaşı

Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanmaya çalışılan üç siyah ve üç beyaz projesiyle kömür, demir, petrol ve un, şeker, pamuk gibi ürünlerin yurt içinde üretilmesi planlanmıştır.

Buna göre bu projenin;

I. dışa bağımlılığı azaltma

II. döviz tasarrufu sağlama

III. dış ticaret açığını kapatma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmek için hazırlandığı savunulabilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

Sanayi alanında yapılan devrimler iki bölümde değerlendirilebilir; liberal ekonominin benimsendiği I. dönem (1923-30) ve devletçi ekonomiye geçilen II. dönem (1930-39)

I. Dönem (Hazırlık Dönemi) (1923 - 1930)

Bu dönemde devlet :

1. Yabancı şirketleri millileştirerek ekonomide görülen yabancı tekelleri kırmıştır.
2. İthalatta gümrük vergilerini yükselterek yerli üretimin yabancı mallarla rekabet edebilmesini kolaylaştırmıştır .
3. Üç siyah (kömür, demir, petrol) ve üç beyaz (un, şeker, pamuk) projesiyle temel tüketim ürünlerini yurt içinde üretmeyi amaçlamıştır.

Osmanlı Devleti, sanayileşemediği için yeni Türk Devleti tam anlamıyla enkaz devralmıştır. Ekonomik kalkınma için çok sayıda fabrikaya ihtiyaç vardır ve neredeyse hiç fabrika yoktur. Bu dönemde devlet yukarıdaki üç uygulamayı gerçekleştirmeye çalışırken sanayi alanındaki atılımların özel sektör tarafından gerçekleştirilmesini beklemiştir. Özel sektörü yatırıma teşvik etmek amacıyla TEŞVİK-İ SANAYİ KANUNU (1927) bu dönemde çıkarılmıştır.

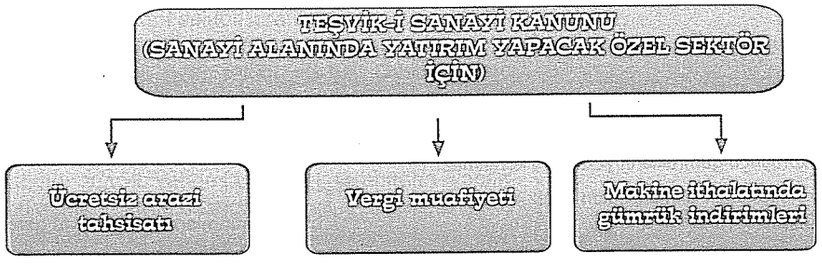

Ancak bütün bu imkanların sağlanmasına karşın özel sektör kendisinden beklenen yatırımları gerçekleştirememiş, Teşvik-i Sanayi Kanunu istenileni verememiştir. Kanunun başarılı olamaması iki nedene dayandırılabilir:

1. 1929 Dünya ekonomik bunalımının etkisiyle ülkemizde de hissedilen sermaye darlığı
2. Osmanlı Devleti'nde yüzlerce yıl tarımla uğraşmış olan Anadolu halkında girişimci ruhun gelişmemiş olması

Köşetaşının çözümü: Temel tüketim mallarının yurt içinde üretimi ekonomide dışa bağımlılığı azaltacağı gibi bu malların ithalatına harcanacak dövizin de yurt içinde kalmasını sağlayacaktır. İthalat azalacağı için dış ticaret açığı da azalacaktır.

Yanıt "E"dir.

1. Cumhuriyetin ilk yıllarında görülen;

I. özel sektörün yetersiz kaldığı büyük yatırımların devlet eliyle gerçekleştirilmesi

II. ithalatta gümrüklerin yükseltilmesi

III. özel sektöre kredi sağlamak için bir kamu bankasının kurulması

gelişmelerinden hangileri, devletçi ekonomiye geçildiğinin kesin kanıtıdır?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. Yeni Türk Devleti'nde,

I. eğitim programlarının akıl ve bilime dayandırılması

II. yabancı malların ekonomideki etkinliğinin azaltılması

III. sanayiciye kredi vermek için devlet bankasının kurulması

düzenlemeleri, Atatürk ilkeleriyle ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplanmıştır?

	I	II	III
A)	Laiklik	Milliyetçilik	Devletçilik
B)	Milliyetçilik	Laiklik	Devletçilik
C)	Laiklik	Devletçilik	Milliyetçilik
D)	Devletçilik	Milliyetçilik	Laiklik
E)	Milliyetçilik	Devletçilik	Laiklik

3. 1929'da yapılan düzenlemelerle ithalatta koruyucu gümrüklerin yürürlüğe konmasının aşağıdakilerden hangisinde bir azalmaya yol açması beklenemez?

A) Dışa bağımlılıkta

B) Yabancı malların kullanımında

C) Dış ticaret açığında

D) Hazine harcamalarında

E) Devletin ekonomideki etkinliğinde

4. Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilmek istenen;

I. temel tüketim mallarının yurt içinde üretilmesi

II. kurulması planlanan fabrikaların özel sektöre yaptırılması

III. ithalatta koruyucu gümrük tarifelerine geçilmesi

amaç ve çalışmalarından hangileri, doğrudan devletin ekonomideki payının azaltılmasına yöneliktir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

5. 17 Şubat 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde alınan;

I. yabancı tekellerin kırılması

II. özel sektöre kredi sağlayabilecek bir devlet bankasının kurulması

III. demiryolu yapımının programa bağlanması

kararlarından hangileri, kongrede karma ekonomi modelinin benimsendiğini kesin olarak kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

6. 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde hammaddesi yurt içinde üretilen sanayi alanlarının kurulması, yabancı şirketlerin millileştirilmesi ve özel sektör yatırımlarının desteklenmesi kararları alınmıştır.

Kongrenin bu kararları almakla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı söylenemez?

A) Ekonomik bağımsızlığın gerçekleştirilmesini

B) Liberal ekonomi modeline geçilmesini

C) Yerli sermayenin ekonomideki payının genişletilmesini

D) Fabrikalaşmanın sağlanmasını

E) Bütün iktisadi girişimlerin devletleştirilmesini

karekök

C | A | E | B | B | E

köşetaşı

Teşvik-i Sanayi Kanunu'yla çok geniş olanaklar sağlanmış olmasına karşın özel sektörün kendisinden beklenen yatırımları gerçekleştiremediği görülmüştür.

Bu gelişmenin;

I. büyük yatırımların devlet eliyle gerçekleştirilmesi

II. yabancıların yatırım yapmasını kolaylaştıracak düzenlemelerin gerçekleştirilmesi

III. sanayileşme çabalarına ara verilmesi

durumlarından hangilerine neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

II. Dönem (Planlı Ekonomi Dönemi) (1930 - 1939)

➔ Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun beklentileri karşılayamaması, özel sektörün yatırım yapmakta zorlanması karşısında devlet bir zorunluluk olarak ekonomik hayata müdahale etmiş ve "I. Beş Yıllık Kalkınma Planı" ile sanayi alanında yatırımlara başlamıştır. 1930 -1935 dönemini kapsayan bu kalkınma planı zamanından iki yıl önce tamamlanmış, 1935'de bitirilmesi amaçlanan fabrikaların tamamı 1933'te tamamlanmıştır.

➔ Devlet Demir Yolları, Etibank, Maden Tetkik Arama Enstitüsü, Karabük Demir Çelik Fabrikası gibi yatırımlar bu dönemde devlet eliyle gerçekleştirilmiştir. Devletçi ekonomi politikasının en önemli göstergelerinden biri de Sümerbank'tır. Bu banka bir yandan çok sayıda fabrika yaparak yatırımlarda öncü görevi üstlenmiş diğer yandan sanayiciye kredi vermek için çalışmıştır.

➔ Devletçiliği görebilmemiz için paragrafta ya da verilen bilgide devlet olmalı ve devlet sosyal ya da ekonomik hayata müdahale etmelidir.

Örneğin;

Halkevlerinin açılması ⟶ Halkçılık

Devletin Halkevlerini açması ⟶ Devletçilik + Halkçılık

➔ I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ise böyle bir zorunluluk yoktur; zira kalkınma planları devletler tarafından hazırlanır. Bu plan, paragraf ya da öncüllerde tek başına görüldüğünde de devletçilik ilkesi hatırlanmalıdır.

BİLİYOR MUYDUN?

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı Türkiye Cumhuriyeti tarihinin zamanından önce bitirilen tek kalkınma planıdır.

1929 - 39 tarihleri arasında bütün dünya % 19'luk bir büyüme hızı gerçekleştirebilmişken Türkiye aynı dönemde % 96'lık bir büyüme hızı yakalayarak Sovyet Rusya ve Japonya'dan sonra dünya tarihinin en hızlı kalkınan üçüncü devleti olmayı başarmıştır. Bunu devletçi ekonomi modeliyle gerçekleştirmiştir.

Köşetaşının çözümü: Özel sektörün kendisinden beklenen yatırımları gerçekleştirememesi devletin ekonomik hayata müdahale etmesine ve özel sektörün yatırım yapmakta zorlandığı büyük yatırımları kendisinin yapmasına neden olmuştur.

Yanıt "A"dır.

1. Osmanlı Devleti'nde yabancılara düşük gümrüklerden yararlanma, yurtiçinde bazı vergileri toplama, limanları, madenleri, demiryollarını işletme gibi haklar sağlanmıştır. Bu durum, Türk ekonomisinde ulusal bir girişimci sınıfın ve özel sektörün gelişmesini engellemiştir.

Bu olumsuzluğun Cumhuriyet Dönemi'nde;

I. kalkınmanın devlet eliyle gerçekleştirilmesi

II. gümrüklerde yeni düzenlemelere gidilmesi

III. uluslararası örgütlere üye olunması

gelişmelerinden hangilerini bir zorunluluğa dönüştürdüğü savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

2. **Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen, aşağıdaki girişimlerden hangisiyle, ekonomide dışa bağımlılığın azaltılmaya çalışıldığı söylenemez?**

A) Kapitülasyonların kaldırılmasıyla

B) Hammaddesi yurt içinde üretilen sanayi alanlarının kurulmasına öncelik kazandırılmasıyla

C) Döviz tasarrufunun sağlanmasıyla

D) Yabancıların elindeki şirketlerin satın alınmasıyla

E) Aşar vergisinin kaldırılmasıyla

3. **Teşvik-i Sanayi Kanunu ile sanayi alanında yatırımcılara sağlanan;**

I. karşılıksız arazi tahsisatı

II. vergi muafiyeti

III. makine ithalatında gümrük indirimi

fırsatlarından hangilerinin özel sektör yatırımlarını teşvik ettiği söylenebilir?

A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

4. Cumhuriyet Dönemi'nde, ekonomi alanında yürürlüğe konan projelerden biri de üç siyah ve üç beyaz projesidir. Böylelikle, un, şeker, pamuk, kömür, demir ve petrol gibi ana tüketim mallarının yurt içinde üretilmesi öngörülmüştür.

Bu projeyle;

I. İthalat

II. Dış ticaret açığı

III. Döviz tasarrufu

alanlarından hangilerinde bir azalma gerçekleştirilmeye çalışıldığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

5. I. 1929 dünya ekonomik krizi nedeniyle sermaye darlığının görülmesi

II. Halkın girişimci özelliğinin gelişmemiş olması

III. Sanayiciye kredi vermek amacıyla banka kurulması

Yukarıdaki gelişmelerden hangileri, Türkiye'de liberal ekonomi politikalarının devam ettirilmesini zorlaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

6. I. İlk özel banka olan İş Bankası'nın kurulması

II. Teşvik-i Sanayi Kanunu ile sanayicilerin yatırıma teşvik edilmesi

III. I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlanması

Yukarıdaki düzenleme ve yeniliklerin hangileri, devletçilik ilkesinin yürürlüğe konulduğunun göstergesidir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

D | E | E | D | D | A

köşetaşı

Aşağıdaki devrimlerden hangisinin batılı devletlerle ticari ve kültürel ilişkileri kolaylaştırdığı savunulamaz?

A) Yeni Türk harflerinin kabul edilmesi
B) Miladi takvime geçilmesi
C) Metrik sistemin benimsenmesi
D) Hafta sonu tatilinin cuma gününden pazar gününe alınması
E) Türk Dil Kurumu'nun açılması

açıklamalı çözüm

DEVRİMCİLİK (İNKILAPÇILIK)

Devrimcilik: Atatürk devrimlerinin benimsenmesini ve devrimlerin çağın ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmesini öngörür. Bu yönüyle Atatürk devrimleri; durağan, dogmatik, statik değildir; aksine yeniliğe açık ve dinamiktir.

kısa yol: Paragrafta görülmeleri halinde; çağ, çağın ihtiyaçları, çağdaşlaşma terimleri, inkılapçılık (devrimcilik) ilkesini hatırlatmalıdır.

Bütün devrimler devrimcilik ilkesi kapsamı içerisindedir ancak, özele inildiğinde diğer ilkelerle ilgili olmayan üç devrim bize devrimcilik ilkesini hatırlatmalıdır. Bu üç devrim:

1. **Şapka Kanunu:** Çağdaş bir görünüm oluşturma açısından fes yerine şapkanın getirilmesi devrimcilikle ilgilidir. Bu kanunun laiklikle doğrudan ilgisi yoktur, zira fes dinsel bir kıyafet değildir.
2. **Yeni Türk Harflerinin Kabulü:** Arap harflerinin yerine Latin alfabesinin kabul edilmesi üç amaçla gerçekleştirilmiştir:
   a) Okuma - yazmayı kolaylaştırmak
   b) Okur - yazar oranını artırmak
   c) Bilimsel gelişmelere ivme kazandırmak
3. **Takvimlerde ve Ölçülerde Değişiklik:** Osmanlı toplumunda sosyal hayatta kullanılan hicri takvim ve daha çok ticari hayatta kullanılan rumi takvim yerine çağdaş dünyanın kullandığı miladi takvime geçilmekle takvim konusundaki ikilik kaldırmıştır. Aynı zamanda hafta sonu tatili, yine batılı toplumlarda olduğu gibi pazar gününe alınmıştır.

   Osmanlı Devleti'nde kullanılan ve belli standartları olmayan bu yüzden uluslararası ticari ilişkilerde sorunlara neden olan, arşın, endaze, kulaç, çeki, dirhem, okka gibi uzunluk ve ağırlık ölçülerinin yerine uluslararası standartlara sahip olan metre, litre, kilogram gibi ölçüler kullanılmaya başlanmıştır.

yorum: Çağdaş ülkelerin kullandığı takvim ve ölçü sistemlerinin kullanılmaya başlanması bu ülkelerle olan ticari ilişkileri geliştirme ve kolaylaştırma amacına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir.

"Osmanlı Devleti'nin çöküşü Batı'ya karşı elde ettiği zaferlerden çok mağrur olarak kendisini Avrupa milletlerine bağlayan ilişkileri kestiği gün başlamıştır. Bu bir hata idi, bunu tekrar etmeyeceğiz."

M. Kemal Atatürk

Türk Dil Kurumu'nun okuma - yazmayı kaylaştırma amacıyla doğrudan bir ilgisi yoktur, bu kurum okuma - yazmayı kolaylaştırmak için değil daha çok dilin sadeleşmesi ve yabancı kelimelerden arındırılması için çalışmıştır. Bu açıdan okuma - yazmanın kolaylaştırılması ile ilgili bir paragraf ya da öncül bize Türk alfabesinin kabulünü hatırlatmalıdır.

Yeni Türk harflerinin kabulü batıyla kültürel ilişkilerin, takvim ve ölçülerde değişiklik Batı'yla ticari ilişkilerin kolaylaştırılması amacına yöneliktir.

Köşetaşının çözümü: A şıkkında verilen harf devrimi batılı ülkelerle kültürel ilişkileri (onlarla aynı harfleri kullanma açısından), B, C, D şıklarında verilen takvim ve ölçülerle ilgili devrimler de bu ülkelerle ticari ilişkileri (onlarla aynı takvim ve ölçüleri kullanma açısından) kolaylaştırma amacına yöneliktir. Türk Dil Kurumu'nun kurulması ise kendi öz değerlerimizin ve kültürümüzün korunması amacına yöneliktir.
Yanıt "E"dir.

1. **Cumhuriyet Dönemi'nde görülen;**
   I. takvim ve ölçülerde uluslararası değerlere geçilmesi
   II. yeni Türk harflerinin kabul edilmesi
   III. Türkçe'nin yabancı kelimelerden arındırılması
   çalışmalarından hangilerinin, doğrudan ulusal kültürün koruması amacıyla gerçekleştirildiği söylenemez?
   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. I. Miladi takvime geçilmesi
   II. Uluslararası toplumun kullandığı ölçülerin kullanılmaya başlanması
   III. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması
   Yukarıdaki düzenlemelerden hangileriyle, toplumsal hayatta aynı alanda var olan ikiliklerin kaldırılması amaçlanmıştır?
   A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

3. Devrim, çağın ihtiyaçlarını karşılayamayan eski kurumları yıkarak, yerine yeni kurumların oluşturulmasıdır.
   Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin bir devrim niteliğinde olduğu söylenemez?
   A) Yeni Türk harflerinin kabulünün
   B) Meclis hükümeti sisteminden kabine hükümetine geçilmesinin
   C) Hicri ve rumi takvimlerinin yerine miladi takvimin kullanılmaya başlanmasının
   D) Laik eğitim kurumlarının açılmasının
   E) Demokratik devlet düzeni kurulmasının

4. I. Miladi takvime geçilmesi
   II. Hafta sonu tatilinin pazar gününe alınması
   III. Devletçi ekonomi modelinin benimsenmesi
   Yukarıdaki yeniliklerden hangileri uluslararası alanda ticari ilişkileri kolaylaştırma amacıyla gerçekleştirilmemiştir?
   A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. **Yeni Türk harflerine geçilmesi aşağıdakilerden hangisinde etkili olmamıştır?**
   A) Okuma-yazmanın kolaylaştırılmasında
   B) Okur-yazar kitlenin büyümesinde
   C) Uluslararası alanda kültürel ilişkilerin geliştirilmesinde
   D) Laik devlet düzenine geçilmesinde
   E) Bilimsel gelişmelerin hız kazanmasında

6. **Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen;**
   – Yeni Türk harflerinin kabul edilmesi
   – Millet Mekteplerinin açılması
   – Köy Enstitülerinin kurulması
   yenilikleriyle genel olarak aşağıdakilerden hangisi amaçlanmıştır?
   A) Eğitim düzeyinin geliştirilmesi
   B) Yabancı okulların denetim altına alınması
   C) Siyasal rejimin laikleştirilmesi
   D) Türkçe'nin yabancı dillerin etkisinden arındırılması
   E) Eğitim - öğretim kurumlarının birleştirilmesi

D E B C D A

köşetaşı

Bütünleyici ilkeler arasında gösterilen akılcılık ve bilimsellik ilkesinin aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangisini tamamlayıcı nitelikte olduğu söylenebilir?

A) Halkçılık
B) Milliyetçilik
C) Devletçilik
D) Cumhuriyetçilik
E) Laiklik

açıklamalı çözüm

BÜTÜNLEYİCİ İLKELER

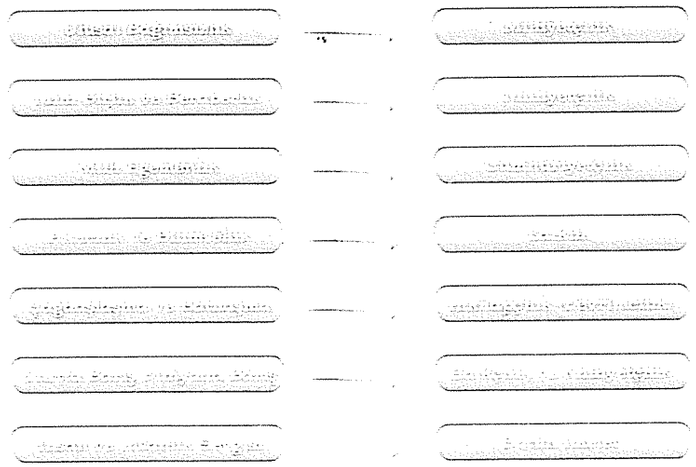

Yurtta barış; toplumsal eşitliğin sağlanması yoluyla sağlanabileceği için halkçılığı, dünyada barış; yayılmacı politikalara ve emperyalizme karşı olmayı gerektirdiğinden milliyetçiliği bütünler niteliktedir.

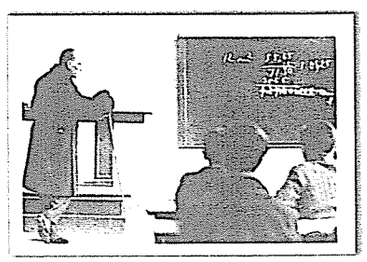

Köşetaşının çözümü: Laiklik ilkesi; eğitim kurumları, hukuk ve siyasetin din kuralları yerine akıl ve bilime dayandırılmasını zorunlu kılar. Bu açıdan akılcılık ve bilimsellik ilkesi, laiklik ilkesinin tamamlayıcısıdır.

Yanıt "E"dir.

1. **Eğitim kurumlarının, devlet yönetiminin ve hukuksal düzenin oluşturulmasında akılcı ve bilimsel düşüncenin esas alınması anlayışı, aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangisini destekleyici niteliktedir?**

A) Cumhuriyetçilik
B) Milliyetçilik
C) Laiklik
D) Halkçılık
E) Devletçilik

2. **Bütünleyici ilkeler arasında gösterilen,**

I. ulusal bütünlük
II. ulusal bağımsızlık
III. çağdaşlaşma ve batılılaşma

ilkelerinden hangilerinin milliyetçilik ilkesini tamamlayıcı nitelikte olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. "Yurtta barış, dünyada barış" **ilkesi;**

I. toplumsal eşitliği sağlama
II. emperyalizme karşı olma
III. devletçi ekonomiyi savunma

durumlarından hangilerini bir zorunluluğa dönüştürmüştür?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. **Cumhuriyetçilik ilkesinin temel dayanağı aşağıdaki bütünleyici ilkelerden hangisidir?**

A) Ulusal egemenlik
B) Çağdaşlaşma ve batılılaşma
C) Yurtta barış, dünyada barış
D) Ulusal birlik ve beraberlik
E) Akılcılık ve bilimsellik

5. **Türk ulusunun geri kalmış Osmanlı toplumundan, dünyanın saygınlığını kazanmış modern bir topluma dönüşmesinde aşağıdaki bütünleyici ilkelerden hangisinin temel oluşturduğu söylenebilir?**

A) Ulusal bütünlük
B) Yurtta barış, dünyada barış
C) Çağdaşlaşma ve batılılaşma
D) Ulusal egemenlik
E) Ulusal bağımsızlık

6. **Atatürk'ün 1937'de söylediği;** "Dünyada insan diye yaşamak isteyenler, insan olma niteliklerini kendilerinde görebilmelidirler." **sözü;**

I. çağdaşlaşma ve batılılaşma
II. insan ve insanlık sevgisi
III. ulusal egemenlik

ilkelerinden hangileriyle <u>doğrudan</u> ilişkilendirilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

karekök

C | C | D | A | C | B

1. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. ekonomik bağımsızlığın sağlanmaya çalışılması

II. siyasal hakların genişletilmesi

III. devletlerin eşitliği prensibinin benimsenmesi

girişimlerinden hangileri doğrudan ulusal egemenliğin geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

2. **Atatürk döneminde;**

I. saltanatın kaldırılması

II. seçmen yaşının 25'ten 18'e düşürülmesi

III. elli binde bir olan milletvekilliği temsil oranının yirmi binde bire çekilmesi

gelişmelerinden hangileri, monarşik rejime son verildiğinin kesin kanıtıdır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

3. Atatürk milliyetçiliğinde, milleti oluşturan ortak bağlar içerisinde soy ve din birliğine yer verilmemiştir.

Buna göre, Atatürk milliyetçiliğinin;

I. ırk

II. ümmet

III. siyasal varlık

olgularından hangilerini ortak bağ olarak gördüğü söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

4. I. Türk dilini yabancı dillerin etkisinden kurtarma çalışmalarının yapılması

II. Türk tarihiyle ilgili araştırmalara yoğunluk kazandırılması

III. Türk kadınına siyasal haklar verilmesi

Yukarıdaki Atatürk devrimlerinden hangileriyle ulusal kültürün korunmaya çalışıldığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

5. Cumhuriyet Dönemi'nde tarımsal üretimin geliştirilmesine önem verilmiş, Tarım ve Kredi Kooperatifleri ve Yüksek Ziraat Okulu açılarak tarımın bilimsel verilerle yapılması amaçlanmıştır.

Bu gelişmeler;

I. cumhuriyetçilik

II. milliyetçilik

III. halkçılık

ilkelerinden hangileri doğrultusunda gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve III

6. "... Bütün dünyaya karşı, İstanbul'u sonsuza değin Türk dünyasına maletmiş olan kuvvet ve kudret, aşağı yukarı aynı tarihlerde icat edilmiş matbaayı Türkiye'ye kabul için hukuk adamlarının direncini kırmayı başaramamıştır."

Atatürk'ün bu sözleri onun;

I. cumhuriyetçilik

II. inkılapçılık

III. milliyetçilik

ilkelerinden hangilerini bir zorunluluk olarak gördüğünü kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

karekök

7. **Aşağıdaki anayasal düzenlemelerden hangisi, devletin laikleşmesi amacıyla gerçekleştirilmemiştir?**

A) Anayasadan resmi dinin çıkartılması

B) Milletvekili yemin tüzüğünden dinsel ibarelerin çıkartılması

C) Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nin Diyanet İşleri Başkanlığı'na çevrilmesi

D) Ordunun siyasetten ayrılması

E) Hilafetin kaldırılması

8. I. Saltanatın kaldırılması

II. Hilafetin kaldırılması

III. Osmanoğulları soyunun yurt dışına çıkartılması

Yukarıdaki Atatürk devrimlerinden hangileriyle, ulusal egemenliğin gerçekleştirilmesi ya da korunmasına katkı sağlandığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. Türk Medeni Kanunu ile sosyal ve ekonomik alanlarda kadın-erkek eşitliği sağlanmıştır.

Buna göre Türk Medeni Kanunu'nun;

I. laiklik

II. halkçılık

III. cumhuriyetçilik

ilkelerinden hangilerinin doğrultusunda hazırlandığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yanız III

D) I ve II E) II ve III

10. **Aşağıdaki Atatürk devrimlerinden hangisinde, vatandaş - devlet ilişkilerindeki karışıklıkların önlenmesi amaçlanmıştır?**

A) Her aileye bir soyadı alma zorunluluğunun getirilmesinde

B) Çok partili siyasal hayata geçilmesinde

C) Liberal ekonomi anlayışının benimsenmesinde

D) Fes yerine şapkanın getirilmesinde

E) Gümrük vergilerinde düzenlemelere gidilmesinde

11. **Cumhuriyet Dönemi'nde;**

I. hukuk

II. yönetim

III. sanayi

alanlarından hangilerinde yapılan devrimlerde devletçilik ilkesinin etkinliğinden söz edilemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve III

12. 28 Mayıs 1927'de çıkartılan Teşvik-i Sanayi Kanunu ile sanayiciler için karşılıksız arazi tahsisi yapılmış, vergi muafiyeti getirilmiş ve makine ithalatında gümrük indirimleri sağlanmıştır.

Bu kanunla aşağıdakilerden hangisinin geliştirilmeye çalışıldığı söylenebilir?

A) Ulusal egemenliğin

B) Laik devlet düzeninin

C) Toplumsal eşitliğin

D) Özel sektör yatırımlarının

E) Devletçi ekonomi modelinin

karekök

13. **Devletin okuma - yazma bilmeyen hiç kimse bırakmamak amacıyla eğitim alanında yatırımlar yapması;**

I. halkçılık
II. devletçilik
III. cumhuriyetçilik

ilkelerinden hangileriyle ilişkilendirilebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

14. **Cumhuriyet Dönemi'nde çağdaş toplumların kullandığı takvimler ve ölçülere geçilmesi aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangisiyle ilişkilidir?**

A) İnkılapçılık
B) Milliyetçilik
C) Laiklik
D) Cumhuriyetçilik
E) Devletçilik

15. Atatürk ilkelerini bütünlediği düşünülen bazı ilkeler şunlardır:

I. Ulusal bağımsızlık
II. Ulusal egemenlik
III. Akılcılık ve bilimsellik

Bu ilkelerin Atatürk ilkeleriyle ilişkisi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplanmıştır?

	I	II	III
A)	Milliyetçilik	Cumhuriyetçilik	Laiklik
B)	Cumhuriyetçilik	Milliyetçilik	Laiklik
C)	Laiklik	Cumhuriyetçilik	Milliyetçilik
D)	Milliyetçilik	Laiklik	Cumhuriyetçilik
E)	Laiklik	Milliyetçilik	Cumhuriyetçilik

KONU TESTİ - 1

1. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. TBMM'nin açılması
II. cumhuriyetin ilan edilmesi
III. siyasal partilerin kurulması

gelişmelerinden hangileri, ulusal egemenliğin sağlanmasından çok bu egemenliğin daha demokratik yapıya kavuşturulması amacıyla gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

2. **Cumhuriyet Dönemi'nde görülen;**

I. Türk kadınına siyasal haklar verilmesi
II. elli binde bir olan milletvekilliği temsil hakkının yirmi binde bire çekilmesi
III. oy kullanma yaşının 25'ten 18'e düşürülmesi

düzenlemelerinden hangileriyle, halk iradesinin TBMM'deki temsil oranında bir değişiklik gerçekleştirildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

3. Cumhuriyet Dönemi'nde Türk siyasal ve toplumsal hayatında köklü değişikliklere neden olan yenilikler gerçekleştirilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu yargıya kanıt oluşturduğu <u>söylenemez</u>?

A) Kadınlara siyasal haklar verilmesinin
B) 1924 Anayasası'na "Devletin dini İslam'dır." maddesinin eklenmesinin
C) Karma eğitime geçilmesinin
D) Hukuksal yapının laikleştirilmesinin
E) Aşar vergisinin kaldırılmasının

4. Atatürk, Cumhuriyet Halk Partisi'nin parti programını açıklarken, TBMM'de yaptığı 1 Kasım 1937 tarihli konuşmasında "Elinizdeki program yalnızca bir kısım, yurttaşla ilgilenmeyi engeller. Biz bütün ulusun hizmetindeyiz." demiştir.

Atatürk'ün bu sözleri;

I. cumhuriyetçilik
II. devletçilik
III. halkçılık

ilkelerinden hangileriyle <u>doğrudan</u> ilişkilendirilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. Türk Medeni Kanunu ile, hukuksal ilişkilerde ırk, cinsiyet, din ve mezhep ayrımının yapılmaması esası kabul edilmiştir.

Bu düzenlemenin, aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirme amacıyla yapıldığı <u>söylenemez</u>?

A) Ulus bilincinin geliştirilmesini
B) Hukuksal bütünlüğün oluşturulmasını
C) Laik hukuk düzenine geçilmesini
D) Toplumsal eşitliğin sağlanmasını
E) Kadınların siyasal hayata katılımlarının gerçekleştirilmesini

6. 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen bir yasayla Hilafet kaldırılmıştır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştirilmesinde etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Ümmet toplumundan ulus - devlet anlayışına geçilmesinde
B) Arap dünyasından bağımsız bir dış politika izlenebilmesinde
C) Milli egemenliğin korunmasında
D) Yapılması düşünülen devrimlerin önünün açılmasında
E) Tek parti yönetimine devam edilmesinde

7. **Atatürk milliyetçiliğinin aşağıdakilerden hangisiyle, ulusal bütünlüğün sağlanmasına diğerlerinden daha çok katkıda bulunduğu söylenebilir?**

A) Türk dilinin sadeleştirilmesi çalışmalarıyla
B) Ekonomik bağımsızlığın gerçekleştirilmesine çalışılmasıyla
C) Millet anlayışı içerisinde ırk ve din birliğine yer verilmemesiyle
D) Yayılmacılığa karşı olunmasıyla
E) Dış politikada eşitlik prensibine bağlılığın esas alınmasıyla

8. **Aşağıdakilerden hangisiyle, hem toplumsal eşitliğin sağlandığı, hem de siyasal rejimin demokratikleştirildiği savunulabilir?**

A) Türk kadınına siyasal hakların verilmesiyle
B) Eğitim kurumlarının birleştirilmesiyle
C) Devletçi ekonomiye geçilmesiyle
D) Yeni siyasal partilerin kurulmasıyla
E) Köy Enstitülerinin açılmasıyla

9. Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen düzenlemelerle, ümmet toplumu anlayışı, yerini ulus-devlet anlayışına bırakmıştır.

Bu amaca yönelik olarak yapılan yeniliklerin;

I. laiklik
II. milliyetçilik
III. devletçilik

ilkelerinden hangileriyle ilişkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

10. Lozan'da Türk Heyeti, Anlaşma Devletlerine "Türkiye'de azınlığın olmadığı ve Türkiye'de yaşayan herkesin eşit Türk vatandaşı sayıldığı" kararını kabul ettirmiştir.

Bu düzenlemenin;

I. milliyetçilik
II. halkçılık
III. cumhuriyetçilik

ilkelerinden hangileri doğrultusunda gerçekleştirildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

11. **Cumhuriyet Dönemi'nde;**

I. hukuk
II. tarım
III. sanayi

alanlarından hangilerinde gerçekleştirilen devrimlerin laik bir düzen oluşturulmasında etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

12. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. eşitlikçi bir toplum yapısının oluşturulması
II. vicdan hürriyetinin sağlanması
III. siyasal hakların geliştirilmesi

yeniliklerinin cumhuriyetçilik, laiklik, halkçılık ilkeleriyle ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplanmıştır?

	Cumhuriyetçilik	Laiklik	Halkçılık
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	III	I
D)	II	I	III
E)	III	II	I

karekök

KONU TESTİ - 2

1. Türk Medeni Kanunu ile Ortodoks Patrikhanesi'nin, azınlıkların evlenme ve boşanma işlerini yürütmesi yetkisi elinden alınmıştır.

Bu değişikliğin gerçekleştirilmesinde;

I. laik bir hukuk düzeni oluşturma
II. hukuksal birliği sağlama
III. yasama ve yürütme yetkilerini birlikte kullanma

amaçlarından hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. toprak reformunun yapılması çalışmalarına başlanması
II. aşar vergisinin kaldırılması
III. çok partili hayata geçilmesi

gelişmelerinden hangileri, devrimler yapılırken sosyal politikaların göz önünde bulundurulduğunun göstergesidir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. **Yeni Türk Devleti'nin,**

I. ithalatı zorlaştırma
II. bozuk mal satımını yasaklayan yasal düzenlemeler yapma
III. yerli mal kullanımını teşvik etme

çalışmalarından hangileri, Türk mallarının iç piyasadaki satış hacmini koruma amacıyla gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4. **Aşağıdaki yeniliklerden hangisinin, Türk toplumunda dayanışma duygusunun geliştirilmesi amacıyla yapıldığı söylenemez?**

A) Ayrıcalık belirten unvanların kullanımının yasaklanmasının
B) Karma eğitime geçilmesinin
C) Türk tarihiyle ilgili araştırmaların başlatılmasının
D) Resmi dil ve halk dili arasındaki ayrılıkların giderilmesinin
E) Farklı siyasal partilerin kurulmasının

5. Cumhuriyet Dönemi'nde devlet, ekonomi alanındaki yatırımlarında, temel tüketim maddelerinin üretimine öncelik vermiştir.

Bu durum yeni Türk Devleti'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisine bağlanabilir?

A) Sosyal devlet anlayışına dayanmasına
B) Demokratik bir rejim kurma amacında olmasına
C) Liberal ekonomi modelini esas almasına
D) Eşitlikçi bir anlayışa sahip olmasına
E) Ulusal egemenliği benimsemesine

6. 1927 - 1939 tarihleri arasında tarımın milli gelir içerisindeki payı giderek azalmıştır.

Bu durumun;

I. sanayileşmeye hız kazandırılması
II. tarımsal üretimin önemini yitirmesi
III. devletin ekonomideki payının azalması

gelişmelerinden hangilerine bağlı olarak gerçekleştiği söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

karekök

7. **Aşağıdaki düzenlemelerden hangisiyle, siyasal rejimin demokratikleştirildiği <u>söylenemez</u>?**

A) Çok partili parlamenter yapının oluşturulmasıyla
B) Seçmen yaşının düşürülmesiyle
C) Milletvekili sayısının azaltılmasıyla
D) Yasama ve yürütme yetkilerinin farklı organlarca kullanılmasıyla
E) Kadınların devlet yönetiminde yer almalarının sağlanmasıyla

8. **Cumhuriyet Dönemi'nde, aşağıdaki alanlarda gerçekleştirilen yeniliklerden hangisinde, milliyetçilik ilkesinin diğerlerinden <u>daha az</u> etkili olduğu söylenebilir?**

A) Eğitimde
B) Sanatta
C) Ekonomide
D) Uluslararası ilişkilerde
E) Dil ve tarih araştırmalarında

9. **Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan;**

I. takvimler ve ölçülerde uluslararası geçerliliği olan değerlerin kullanılması
II. Harf İnkılabı'nın yapılması
III. yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması

yeniliklerinden hangilerinde, uluslararası ticari ve kültürel ilişkileri kolaylaştırma amacı olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. **Yeni Türk Devleti'nin;**

I. eğitim
II. ekonomi
III. hukuk

alanlarından hangilerinde, yaptığı yatırımlarla devletçilik ilkesine işlerlik kazandırılmıştır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

11. Cumhuriyet Dönemi'nde yapılan tarih araştırmalarında, Türk tarihinin yalnızca Osmanlı tarihiyle sınırlı tutulmadığı görülmüştür.

Bu anlayışın esas alınmasında;

I. ulusal bilincin geliştirilmesi
II. ulusal dayanışmanın güçlendirilmesi
III. Osmanlı tarihinin ön plana çıkarılması

amaçlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

12. I. Laiklik
II. Cumhuriyetçilik
III. Devletçilik

Yukarıdaki ilkelerden hangileri, farklı dinlere inanan ve farklı siyasal düşüncelere sahip toplulukların bir arada yaşamalarını kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

1. Atatürk döneminin temel hedeflerinden biri sanayi kuruluşlarına öncelik vermekti. Ancak halkın elinde bu amaç için yeterli sermaye yoktu.

Bu durum, aşağıdaki ilkelerden hangisini zorunlu kılmıştır?

A) Halkçılık B) İnkılâpçılık
C) Devletçilik D) Milliyetçilik
E) Laiklik

(ÖSS 1988)

2. **1934 yılında çıkarılan bir kanunla, toplumsal sınıfları ve ayrıcalıkları belirten unvanların kaldırılması, aşağıdakilerden hangisiyle <u>en yakından</u> ilişkilidir?**

A) Laiklik B) Devletçilik
C) Cumhuriyetçilik D) Halkçılık
E) Milliyetçilik

(ÖYS 1992)

3. I. Türk üniversitelerine yabancı bilim adamlarının kabul edilmesi
II. Türkçenin bir bilim ve kültür dili haline gelmesi
III. İlk beş yıllık ekonomik planın uygulanması
IV. Türk tarihinin derinliğine araştırılması

Bu gelişmelerden Milliyetçilik ilkesi ile <u>doğrudan</u> ilgili olanlar aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) II ve IV

(ÖYS 1994)

4. **Cumhuriyet döneminde meydana gelen,**

I. Modern saat sisteminin kabul edilmesi
II. Miladi takviminin kabul edilmesi
III. Türk dilinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılması
IV. Tarih araştırmalarına ağırlık verilmesi
V. Soyadı Kanunu'nun kabul edilmesi

gelişmelerinin hangileri, ulusçuluk anlayışıyla doğrudan ilgilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

(ÖYS 1997)

5. Atatürk, "Bizim halkımız çıkarları birbirinden farklı sınıflardan değil; aksine, varlıkları ve çalışmalarının sonuçları birbirine lazım olan sınıflardan ibarettir." demiştir.

Atatürk bu sözüyle, halkçılık ilkesinin hangi özelliğini vurgulamıştır?

A) Halkın, dayanışma ve işbirliği içinde olması
B) Halkın kendi geleceğine karar vermesi
C) Halkın, çalışma özgürlüğünün olması
D) Halkın, yasalar karşısında eşit olması
E) Devletin halka hizmet götürmesi

(ÖSS 1999)

6. Cumhuriyetin kurulmasından sonra gerçekleştirilen, milli eğitimle ilgili uygulamalardan bazıları şunlardır:

I. Durmaksızın daha çağdaşa ve daha doğruya yönelinmesi
II. Okuryazar olmayan birey bırakmamak ülküsüyle eğitim yatırımları yapılması
III. Halkın kendi kendini yönetmesinin bir erdem olduğu düşüncesinin eğitimle yaygınlaştırılması

Bu uygulamaların Atatürk İlkeleriyle ilişkisi aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	İnkılâpçılık	Cumhuriyetçilik	Devletçilik
B)	İnkılâpçılık	Devletçilik	Cumhuriyetçilik
C)	Cumhuriyetçilik	İnkılâpçılık	Devletçilik
D)	Devletçilik	Cumhuriyetçilik	İnkılâpçılık
E)	Devletçilik	İnkılâpçılık	Cumhuriyetçilik

(ÖSS 1999)

7. "Ulusal egemenliğin dayanağı 'halkçılık'tır." **yargısı,**

I. cumhuriyetçilik

II. devletçilik

III. inkılâpçılık

ilkelerinden hangilerini <u>doğrudan</u> destekler?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2000)

8. Atatürk, "Bilim ve teknik nerede ise oradan alacağız ve herkesin kafasına koyacağız. Bilim ve teknik için kayıt ve şart yoktur." demiştir.

Atatürk bu sözüyle, aşağıdakilerden hangisini vurgulamıştır?

A) Gelişme ve kalkınmanın zaman alacak bir süreç olduğunu

B) Çağın bilimsel gelişmelerinin izlenmesi ve bunlardan yararlanılması gerektiğini

C) Ulusların uygarlıklara sahip çıkması gerektiğini

D) Bilim ve tekniğin ulusal olduğunu

E) İktisadi kalkınmada yabancı sermayeden yararlanmak gerektiğini

(ÖSS 2004)

9. 1934 yılında çıkarılan kanunla Ağa, Hacı, Hafız, Hoca, Molla gibi eski toplum zümrelerini belirten unvanlar kaldırılmıştır.

Bu durumun, Atatürk ilkelerinden hangisinin doğrudan bir gereği olduğu savunulabilir?

A) Halkçılık B) Devletçilik C) Milliyetçilik

D) İnkılâpçılık E) Laiklik

(ÖSS 2004)

10. Halkçılık, yönetimde, siyasette, kalkınmada, gelirin dağılımında, devlet ve ulus olanaklarının kullanılmasında halk yararının gözetilmesini amaçlar. Bu amaç doğrultusunda devleti önlemler almak, yasalar çıkarmak, düzenlemeler yapmak, engelleri ortadan kaldırmakla görevli kılar.

Buna göre,

I. Aşar vergisinin kaldırılması

II. Okuma yazma seferberliğinin başlatılması

III. Hicri takvim yerine miladi takvimin kabul edilmesi

uygulamalarının hangilerinde <u>doğrudan</u> halkçılık ilkesinin temel alındığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

(ÖSS 2005)

11. Atatürkçü milliyetçilik anlayışı, toplumu sadece ırk çizgileriyle değil din ve mezhep çizgileriyle bölmeyi de reddeder.

Bu duruma göre aşağıdakilerden hangisinin öneminin vurgulandığı savunulabilir?

A) Sınırları belli ve bölünmez vatan anlayışının

B) Ulusal ve insani değerleri kaynaştırmanın

C) Devletin ulusal ve bağımsız olmasının öngörüldüğünün

D) Siyasi varlığının dışındaki Türklerin yönetimlerine saygılı olmanın

E) Bir milletin mutluluğunun diğer milletlerin de mutluluğuna bağlı olduğuna inanmanın

(ÖSS 2008 I)

12. Devletçilik ilkesi, mülkiyet hakkının ulusun yararlarına aykırı biçimde kullanılmasına karşıdır.

Bu durumun,

I. halkçılık,

II. laiklik,

III. inkılapçılık

ilkelerinden hangilerinin doğrudan bir gereği olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

(ÖSS 2008 I)

13. Atatürk, 1 Mart 1922'de TBMM'nin üçüncü toplantısında, "Efendiler, milletimiz çiftçidir. Milletin çiftçilikteki çabasını, çağdaş ekonomik önlemlerle azami haddine ulaştırmalıyız. Köylünün çalışmasının sonuçlarını ve ürünlerini kendi menfaati lehine azami haddine çıkarmak ekonomik siyasetimizin temel ruhudur." demiştir.

Atatürk'ün bu sözlerinin aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilen ilkelerle doğrudan ilgili olduğu savunulabilir?

A) İnkılapçılık - Cumhuriyetçilik

B) Halkçılık - İnkılapçılık

C) Devletçilik - Laiklik

D) Laiklik - Halkçılık

E) Cumhuriyetçilik - Devletçilik

(ÖSS 2009 I)

14. Bir başka ulusun diliyle konuşanlar, giderek o ulus gibi düşünürler.

Yukarıda verilen yargı ile aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Ulusal dillerin okunduğu gibi yazılması gerektiğine

B) Uluslararası ilişkilerde farklı dillerin güçlük yarattığına

C) Dilin ulusal bilincin gelişmesinde başlıca etken olduğuna

D) Ulusal dillerde yabancı sözcüklerin kullanılması gerektiğine

E) Ulusların uygarlık dünyasına katkıda bulunduklarına

(ÖSS 2009 I)

BÖLÜM 8

Dış Politika (Yurtta Barış, Dünyada Barış)

KÖŞETAŞI KAZANIMLAR

1. Musul'un kaybedilme nedenlerini kavrar.
2. Türkiye'deki yabancı okulların ve dış borçların neden olduğu sorunları fark eder.
3. Türk - Yunan nüfus mübadelesinin nedenlerini ve sonuçlarını yorumlar.
4. Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne üyelik nedenlerini kavrar.
5. Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlamaya yönelik uluslararası alandaki girişimlerini fark eder.
6. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin maddelerini yorumlar.

köşetaşı

I. Şeyh Sait İsyanı

II. Menemen Olayı

III. Ordunun siyasetle ilişkisinin kesilmesi

Yukarıdaki gelişmelerden hangilerinin Türkiye'nin dış politikasında etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

➔ Yeni Türk Devleti'nin dış politikası, Atatürk'ün "Yurtta barış, dünyada barış" sözü esas alınarak ve bağımsız devlet anlayışından ödün vermeme temeli üzerinde oluşturulmuştur.

➔ Cumhuriyet Dönemi Türk dış politikası iki bölümde incelenir;

1. **1923 – 1930 Dönemi:** Lozan'dan kalan sorunların çözümlenmesi
2. **1930 – 1939 Dönemi:** II. Dünya Savaşı'nın başlama tehlikesine karşı önlemler alınması

1923 – 1930 Yılları Arasında Dış Politika

(Lozan'dan Kalan Sorunlar)

Musul Sorunu:

➔ Lozan'da çözülemeyen Musul sorunu Türk ve İngiliz Hükümetleri arasında 9 ay içerisinde başlayacak ikili görüşmelere bırakılmıştı. İngiliz ve Türk heyetleri 1924'te Haliç Konferansı'nda görüşmelere başlamışsa da taraflar Lozan'daki tutumlarında değişiklik yapmayınca sorun çözümlenemedi.

➔ Türkiye'nin isteği üzerine sorun Milletler Cemiyeti ve Lahey Adalet Divanı'na götürüldü. Ancak bu kuruluşlar İngiliz yanlısı bir tavır izlediği için bir çözüme ulaşılamadı.

➔ Türkiye, son bir çare olarak Musul'a askeri hareket hazırlıklarına başladı. İngiltere bu harekatı engellemek amacıyla Güneydoğu Anadolu'da Şeyh Sait Ayaklanması'nın çıkmasında etkili oldu.

yorum: İngiltere, Güneydoğu Anadolu'da bir Kürt devleti kurdurmaya çalışmakla, Türkiye ile Musul'un sınır bağlantısını kesmeyi amaçlamıştır. Böylelikle, Türkiye'nin Musul topraklarında hak iddia etmesini de önleyecektir.

➔ Şeyh Sait İsyanı yüzünden Musul'a askeri harekat yapma imkanını kaybeden Türkiye, İngiltere'nin antlaşma teklifini kabul etmek zorunda kaldı.

➔ 5 Haziran 1926'da yapılan Ankara Antlaşması ile;

1. Musul, İngiltere mandasındaki Irak'a bırakılacaktır. Ayrıca Hakkari Türkiye sınırları içerisinde kalmıştır.
2. Musul petrol gelirlerinin % 10'u, yirmi beş yıllığına Türkiye'ye bırakılmıştır.

Köşetaşının çözümü: Menemen Olayı, çok partili hayata geçilmesi denemelerini ertelemesi, ordunun siyasetten ayrılması ise rejimin demokratikleştirilmesi açısından iç politikada etkili olmuşlardır. Oysa Şeyh Sait İsyanı, Musul'un kaybedilmesine neden olmuştur.
Yanıt "A" dır.

BARIŞ İÇİN

Türkiye 1923 - 30 tarihleri arasında Lozan'dan kalma sorunlarla uğraşırken, diğer yandan 1928 Avrupa Silahsızlanma Konferansı'na katılmış, uluslararası sorunların savaş karşıtı yöntemlerle çözülmesini esas alan Brant - Kellog Paktı'na imza atmıştır (1929).

PETROL GELİRLERİ

Musul sorunu, Misakımilli'ye aykırı olarak çözümlenmiştir. Ancak Türkiye, Musul petrolleri üzerindeki % 10'luk hissesini 4 yıl almış, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı nedeniyle, geriye kalan 21 yıllık payını 500 bin İngiliz Sterlini karşılığında İngiltere'ye bırakmıştır.

1. Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti dış politikasını, bütün devletlerin toprak bütünlüğüne ve egemenlik haklarına saygılı olma anlayışına dayandırmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin bu anlayışıyla;

I. bağımsızlık

II. demokrasi

III. laiklik

olgularından hangilerinin korunmasını amaçladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. Türkiye, 1928'de Avrupa Silahsızlanma Konferansı'na katılmış, 1929'da uluslararası ilişkilerde savaş karşıtlığını esas alan Brant – Kellog Paktı'na imza atmıştır.

Buna göre, Türkiye'nin;

I. dünya barışının korunması

II. savunma harcamalarının azaltılması

III. azınlıkların bağımsızlık amaçlı girişimlerinin savunulması

amaçlarından hangilerini destekleyen bir tutum içerisinde olduğu savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Misakımilli sınırlarının belirlenmesinde çoğunluk prensibi göz önünde bulundurulmuştur.

Buna göre, Milletler Cemiyeti'nin Misak-ı Milli'ye aykırı olarak Musul'u İngiltere mandasındaki Irak'a bırakmakla;

I. din

II. milliyet

III. siyasal rejim

unsurlarından hangilerini dikkate almadığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

4. **1926 tarihli Ankara Antlaşması'nda yer alan;**

I. Musul'un İngiltere mandasındaki Irak'a ait sayılması

II. Hakkari'nin Türkiye sınırları içerisinde kalması

III. Musul petrol gelirlerinin % 10'unun yirmi beş yıllığına Türkiye'ye bırakılması

kararlarından hangileri, Türkiye'nin egemenlik alanının şekillenmesinde belirleyici olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

5. Musul, Misakımilli kararlarıyla bağdaşmamasına karşın 1926 Ankara Antlaşması ile İngiltere'ye bırakılmıştır.

Musul'un kaybedilmesinin MisakıMilli ile bağdaşmayan bir gelişme olarak görülmesinde, bu bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi daha etkili olmuştur?

A) Milletler Cemiyeti'nin gündemine getirilmesinin

B) Nüfus çoğunluğunu Türklerin oluşturmasının

C) Uluslararası görüşmelere konu edilmesinin

D) Petrol yataklarına sahip olmasının

E) Türkiye ile İngiltere ilişkilerinde gerginliğe neden olmasının

6. Türkiye ile İngiltere arasında yapılan Ankara Antlaşması'yla Musul İngiltere'ye bırakılmış, Musul petrol gelirlerinin % 10'unun 25 yıllığına Türkiye'ye ait olması kararlaştırılmıştır.

Bu durum Türkiye'nin Musul'la;

I. siyasal

II. ekonomik

III. kültürel

alanlarından hangilerinde bağlarını devam ettirdiğini gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

karekök

A	C	B	C	B	A

köşetaşı

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin;

I. Dış borçlarını Türk lirası üzerinden yeniden taksitlendirme
II. Musul petrolleri üzerindeki % 10'luk hissesini 500 bin İngiliz sterlini karşılığında İngiltere'ye bırakma
III. Yabancı okullarda kültür derslerinin Türkçe ve Türk öğretmenleriyle okutulmasını öngörme

girişimlerinden hangileriyle, ülke içerisindeki uygulamalarda birlik sağlamayı amaçladığı söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

YABANCI OKULLAR SORUNU

⇒ Lozan'da Türkiye'deki yabancı okulların Türk Hükümeti'nin alacağı kararlara bağlı olması kararlaştırılmıştı. Bu okulların tüzük ve yönetmeliklerini Türk Hükümeti belirleyecekti.

⇒ 1926'da çıkarılan Maarif Teşkilatı Kanunu'na göre, yabancı okullarda Türkçe, tarih, coğrafya, sosyoloji dersleri Türk öğretmenlerce ve Türkçe okutulacaktı. Ayrıca kanuna göre bu okulların müfredatı Türk Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenecek, bu okullar Türk Hükümeti'nce denetlenecekti.

yorum: Bu düzenleme ülke içindeki uygulamalarda birlik sağlanması ve eğitim kurumlarının ulusallaştırılması açısından milliyetçilik ilkesi ile ilgilidir.

⇒ Maarif Teşkilatı Kanunu'nda, yabancı okullarda, öğretmenlerin dini kıyafetlerle derse girmesi, dini ayin salonlarının bulunması yasaklanmıştır.

yorum: Bu düzenleme dinin eğitim kurumları üzerinde belirleyici olmasını engellemesi açısından laiklik ilkesi ile ilgilidir.

⇒ Bu karara bağlı kalmayan bazı yabancı okullar kapatıldı. Türkiye'de en çok yabancı okulu bulunan Fransa başta olmak üzere bazı devletler elçilikleri aracılığıyla sorunu görüşme teklifinde bulunmuşlarsa da, Türk Hükümeti bu durumu içişlerine müdahale olarak yorumladı ve bu teklifleri geri çevirdi.

yorum: Türk devletinin bu tutumu bağımsız devlet anlayışı doğrultusunda geliştirdiği söylenebilir.

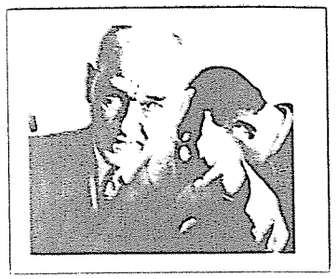

"Bağımsızlık benim karakterimdir."
M. Kemal Atatürk

DIŞ BORÇLAR

⇒ Lozan'da Osmanlı borçları görüşülürken, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasının ardından Türkiye, kendi sınırları dışında 16 bağımsız devlet bulunduğunu, borçların ilgili devletlere dağıtılması tezini savunmuş ve bu teklifi kabul ettirmişti. 1925'te toplanan Paris Konferansı'nda Osmanlı Devleti'nin 1912 yılından önceki borçlarının % 62'sini, 1912'den sonraki borçlarının % 77'sini Türkiye Cumhuriyeti üstlendi.

⇒ 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı yüzünden Türkiye borç taksitlerini ödemeyince Fransa'yla başlayan görüşmelerde borçlar yeniden taksitlendirildi. Borçların % 53'ü Fransızlardan alınmıştır. Bu yüzden dış borç sorunu Fransa'yla görüşülmüştür.

Köşetaşının çözümü: Yabancı okullarla ilgili düzenlemeler ülke içerisindeki uygulamalarda birlik sağlamaya yöneliktir.
Yanıt "A" dır.

100 YIL SONRA

161,3 milyon TL'lik Osmanlı borçlarının 84,6 milyon TL'si Türkiye'nin payına düşmüştür. Son Osmanlı borcu 1954'de ödenmiş, 1854'te başlanılan dış borç tuzağından tam 100 yıl sonra 1954'te kurtulunmuştur.

1. Türkiye Heyeti Lozan'da 161,3 milyon TL tutarındaki Osmanlı borçları görüşülürken, Osmanlı Devleti'nin parçalanmasının ardından Türkiye sınırları dışında çok sayıda devletin kurulduğunu ve Osmanlı borçlarının ilgili devletlere dağıtılması tezini savunmuştur.

Buna göre, Türkiye Devleti'nin;

I. borçların 84,6 milyon TL'lik bölümünü üstlenmesi
II. borçlarını Fransız frangı ve TL üzerinden ödemesi
III. 1954 yılına dek taksitlendirmeye gitmesi

durumlarından hangileri, Türk Heyeti'nin Lozan'da savunduğu tezi kabul ettirdiğini gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

2. 1926 tarihli Maarif Teşkilatı Kanunu ile yabancı okularda öğretmenlerin dini kıyafetlerle derse girmeleri ve dini ayin salonlarının bulunması yasaklanmıştır.

Bu düzenlemenin;

I. laiklik
II. sosyal devlet
III. ulusal egemenlik

olgularından hangileri doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. **Yeni Türk Devleti'nin;**

I. ödemekte zorlandığı Osmanlı borçlarını yeniden taksitlendirme yoluna gitmesi
II. Musul petrolleri üzerindeki hisselerini İngiltere'ye satması
III. Musul topraklarından vazgeçmek zorunda kalması

gelişmelerinin hangilerinde, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın etkili olduğu savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. Maarif Teşkilatı Kanunu ile, Türkiye'de bulunan yabancı okullarda, kültür derslerinin Türk diliyle ve Türk öğretmenlerce okutulması ve bu okulların müfredatının Türk Hükümeti'nce belirlenmesi öngörülmüştür.

Bu düzenlemenin;

I. milliyetçilik
II. laiklik
III. cumhuriyetçilik

ilkelerinden hangileriyle ilgili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

5. 1926'da çıkarılan Maarif Teşkilatı Kanunu'na bağlı olarak Türk Hükümeti'nin yaptığı düzenlemelere aykırı davranan bazı yabancı okullar kapatılmıştır. Fransa başta olmak üzere bazı devletler elçilikleri aracılığıyla sorunu görüşme teklifinde bulunmuşlarsa da Türk Hükümeti bu teklifleri kabul etmemiştir.

Türkiye'nin bu tutumunda;

I. sorunun içişleriyle ilgili olduğunu düşünmesi
II. sorunu görüşmeyi bağımsız devlet anlayışıyla bağdaştırmaması
III. yabancı okulların tamamının kapatılmak istenmesi

durumlarından hangilerinin belirleyici olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, aşağıdakilerden hangisiyle yabancı okullar konusunun uluslararası bir soruna dönüşmesini engellediği söylenebilir?**

A) Yabancı okullarda kültür derslerinin Türk diliyle okutulmasını sağlamakla
B) Bu okullarda Türk öğretmenler görevlendirmekle
C) Yönetmeliğe bağlı kalmayan yabancı okulları kapatmakla
D) Fransa elçiliğinin konuyla ilgili görüşme isteğini kabul etmemekle
E) Yabancı okullarda dini ayinleri yasaklamakla

karekök

A | A | C | A | B | D

köşetaşı

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye Cumhuriyeti'nin ulus – devlet niteliği kazanmasında doğrudan katkıda bulunmuştur?

A) Türkiye'deki yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması
B) Batı Trakya ve İstanbul dışında bulunan Türk ve Rum nüfusun karşılıklı olarak yer değiştirmesi
C) Osmanlı borçlarının TL üzerinden yeniden taksitlendirilmesi
D) Musul sorununun Milletler Cemiyeti'ne devredilmesi
E) Uluslararası ittifaklara üye olunması

açıklamalı çözüm

NÜFUS MÜBADELESİ

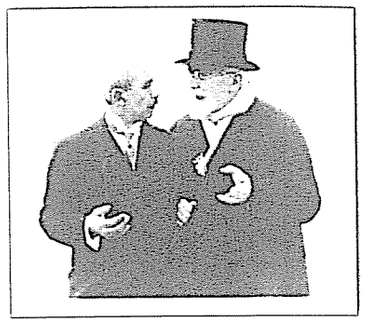

Yunan Başkanı Venizelos Türkiye ziyareti sırasında İsmet Paşa ile birlikte

- Lozan'da, Anadolu'da (İstanbul dışında) kalan Rumlarla, Yunanistan'da (Batı Trakya dışında) kalan Türklerin karşılıklı olarak yer değiştirmesi (mübadele) kararlaştırılmıştı. Ayrıca Lozan'da İstanbul'da 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi'nden önce yerleşmiş olan Rumların etabli (yerleşik) sayılması ve mübadele dışında tutulmasına karar verilmişti.
- 1924'te Yunanlıların, İstanbul'da Mondros Mütarekesi'nden sonra bulunan Rumların etabli sayılmasını ve mübadele dışında tutulması teklifini Türkiye kabul etmedi.

  yorum: Yunanlılar bu tutumlarıyla İstanbul'da daha çok Rum nüfus bırakmayı amaçlamıştır.
- Sorun Lahey Adalet Divanı'na götürüldü. Ancak çözüme kavuşturulamadı. Anlaşmazlık iki devletin siyasi ilişkilerinde de gerginliğe neden oldu. Yunanlılar Batı Trakya'daki Türklerin mal varlıklarına el koydu. Buna karşılık olarak Türkiye de İstanbul'da bulunan Rumların mal varlığına el koyunca gerginlik tırmandı.
- Sorun, Yunan Başbaşkanı Venizelos'un Türkiye ziyareti ve iki tarafın Lozan'ı esas alarak anlaşmaya varmasıyla çözümlendi. Yunanlılar Mondros Mütarekesi öncesinde İstanbul'da yerleşmiş olan Rumların etabli sayılmasını kabul etti.
- Bu sorunun çözülmesi, iki devlet arasında iyi ilişkilerin kurulmasına neden olmuş, 1934'te Balkan Antantı'nın oluşturulmasını kolaylaştırmıştır.
- 1930'da yapılan mübadele ile 1,5 milyon Rum Yunanistan'a giderken 500 bine yakın Türk, Yunanistan'dan Türkiye'ye gelmiştir.

Köşetaşının çözümü: Türk - Yunan nüfus mübadelesi Anadolu'da Rum nüfusu azaltmış, Türk nüfusu artırmıştır. Bu yönüyle mübadele Türkiye'de ulus devlet niteliğinin gelişmesine katkıda bulunmuştur.

Yanıt "B" dir.

1. **Türk dış politikasında sorunlara neden olan;**

I. Türkiye ve Yunanistan arasında nüfus mübadelesinin yapılması
II. Musul'un İngiltere'ye bırakılması
III. Türkiye'deki yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması

gelişmelerinden hangilerinin, Türk Devleti'nin egemenlik alanında bir değişikliğe neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. Yunan Hükümeti, Mondros Mütarekesi'nden sonra İstanbul'da bulunan Rumların mübadele dışında bırakılması isteklerine karşı, Türk Hükümeti Mondros Mütarekesi'nden önce İstanbul'da var olan Rum nüfusun mübadele dışında bırakılması tezini savunmuştur. Bu anlaşmazlık mübadele konusunun Lahey Adalet Divanı'na getirilmesine neden olmuştur.

Buna göre, mübadelenin uluslararası bir soruna dönüşmesinde;

I. Yunanlıların İstanbul'da çok sayıda Rum bırakmayı amaçlaması
II. II. Dünya Savaşı'nın başlaması tehlikesi
III. Türk Hükümeti'nin dış politikada çıkarlarından ödün vermeyen bir tutum geliştirmesi

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. Yeni Türk Devleti'nde iç politikada karşılaşılan sorunlar dış politikayı olumsuz etkilemiştir.

Buna göre;

I. Şeyh Sait İsyanı'nın Musul'un kaybedilmesine neden olması
II. 1929 Dünya ekonomik bunalımının dış borçların ödenmesini zorlaştırması
III. Etabli sorununun Türk – Yunan nüfus mübadelesinin yapılmasını geciktirmesi

gelişmelerden hangilerinin bu durumu kanıtladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. I. Nüfus mübadelesi
II. Musul
III. Dış borçlar

Türk dış politikasında uluslararası alanda müzakerelere neden olan yukarıdaki sorunlardan hangilerinde Misakımilli kararlarına aykırı hareket etmek zorunda kalmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. Türkiye ile Yunanistan arasında 1930'da gerçekleştirilen nüfus mübadelesi ile Türkiye'den Yunan topraklarına 1,5 milyon Rum giderken, Yunanistan'dan Türkiye'ye 500 bine yakın Türk gelmiştir.

Bu durumun Türkiye'de;

I. Müslüman nüfusun gayr-ı müslim nüfus oranı
II. ulus - devlet niteliği
III. egemenlik alanı

olgularından hangilerinde bir farklılığa neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6. **Türk dış politikasında, uluslararası nitelik kazanan;**

I. Musul
II. yabancı okullar
III. nüfus mübadelesi

sorunlarından hangilerinin, Türk Hükümeti'nin savunduğu tezlere bağlı olarak çözümlendiği söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

kare kök

A	B	A	B	D	A

köşetaşı

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin aşağıdaki girişimlerinden hangisinde, II. Dünya Savaşı'nın çıkma tehlikesinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Musul'un İngiltere mandasındaki Irak'a bırakılmasında
B) Dış borçların yeniden taksitlendirilmesinde
C) Batı Trakya ve İstanbul dışındaki Türk ve Rum nüfusunun karşılıklı olarak yer değiştirmesini onaylamasında
D) Milletler Cemiyeti'ne üye olmasında
E) Yabancı okulları Türk Hükümeti'ne bağlamasında

açıklamalı çözüm

1930 – 1939 YILLARI ARASINDA DIŞ POLİTİKA

1930'lu yılların başlarında;

1. Almanya'nın Versay Antlaşması'nda yasaklanmış olmasına rağmen Ren bölgesine asker çıkarması
2. İtalya'nın Habeşistan'a saldırması ve Akdeniz'de güvenliğin bozulması
3. Silahlanma yarışının başlaması
4. Japonya'nın Mançurya'ya saldırması

gelişmeleri dünya barışının bozulacağını göstermişti.

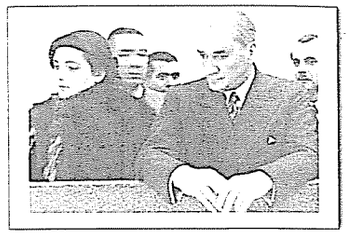

1932 yılında Atatürk; Amerikalı General Mc Arthur ile yaptığı görüşmede "Versay Antlaşması'nın, II. Dünya Savaşı'nın tohumlarını attığını, Almanya'nın bütün Avrupa'yı ele geçirecek bir orduyu kısa bir zamanda kurabileceğini ve harbin 1940-1945 yılları arasında başlayacağını, çıkacak bir harpte Amerika'nın tarafsız kalamayacağını, Sovyet Rusya'nın bu savaş sonrasında çok güçleneceğini söylemiştir.

Türkiye II. Dünya Savaşı'nın çıkması olasılığı karşısında sınır güvenliğinin sağlanmasına yönelik tedbirler aldı ve dünya barışına katkıda bulunmaya yönelik girişimlerde bulundu. Bu dönem dış politikasındaki ilk girişim Milletler Cemiyeti'ne üyelikti.

MİLLETLER CEMİYETİ'NE ÜYELİK (18 Temmuz 1932)

⇒ Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) Wilson İlkeleri'nde kurulması öngörülmüştü. Cemiyet, dünya barışını korumak amacıyla İsviçre'nin Cenevre şehrinde kurulmuş, ancak zamanla büyük devletlerin çıkarlarını koruyan bir kuruma dönüşmüştü. Öyleki Musul sorunu sırasında Cemiyet açıkça İngiltere'ye destek vermişti.

⇒ II. Dünya Savaşı tehlikesi belirince Cemiyet, jeopolitik önemini dikkate alarak 1932'de Türkiye'ye üyelik davetinde bulundu. Türkiye amacından uzaklaştığı için uzun bir zaman soğuk baktığı cemiyetin bu teklifini kabul etti. Türkiye 1932'de üyesi olduğu cemiyette 1934 yılında Konsey üyeliğine getirildi.

yorum: Cemiyete soğuk bakmasına rağmen Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'nin teklifini kabul etmesinde iki amaç etkili olmuştur.

1. Dünya barışına katkıda bulunmak (teklifi kabul etmeseydi savaş yanlısı bir görüntü çizebilirdi)
2. Dış politikada karşılaştığı sorunları çözebilmek için diplomatik destek edinmek

Köşetaşının çözümü: A, B, C ve E seçeneklerinde yer alan girişimler Lozan'dan kalan sorunların çözümüyle ilgilidir. Oysa D seçeneğindeki Milletler Cemiyeti'ne üyelik II. Dünya Savaşı'na karşı önlem niteliği taşır. *Yanıt "D" dir.*

1. Milletler Cemiyeti'nin daveti üzerine Türkiye bu teklifi kabul ederek, cemiyete üye olmuştur.

Buna göre, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin;

I. uluslararası saygınlığını arttırdığı
II. dünya barışına katkıda bulunduğu
III. diplomatik ilişkilerini geliştirdiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

2. **Dünya barışını korumak amacıyla kurulan Milletler Cemiyeti'nin Türkiye'ye üyelik davetinde bulunmasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin <u>daha</u> etkili olduğu savunulabilir?**

A) Devletçi ekonomiyi benimsemiş olmasının
B) Demokratik bir rejimle yönetilmesinin
C) Jeopolitik açıdan önemli bir konumda olmasının
D) Egemenlik haklarından ödün vermemesinin
E) Ulus - devlet niteliği kazanmasının

3. **Aşağıdakilerden hangisi, I. Dünya Savaşı'nın ardından oluşturulan barış düzeninin bozulmaya başladığına kanıt olarak <u>gösterilemez</u>?**

A) Almanya'nın Ren bölgesine asker çıkarması
B) İtalya'nın Habeşistan'ı işgal etmesi
C) Japonya'nın Mançurya'ya saldırması
D) Milletler Cemiyeti'nin kurulması
E) Silahlanma yarışının başlaması

4. Türkiye, büyük devletlerin çıkarlarına hizmet ettiğini düşündüğü Milletler Cemiyeti'ne soğuk bakmasına rağmen II. Dünya Savaşı'nın çıkması ihtimali belirince cemiyetin kendisine yaptığı üyelik davetini kabul etmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Milletler Cemiyeti'ne üye olmasında;

I. sınır güvenliği sağlama
II. diplomatik alanda etkinlik kazanma
III. Dünya barışına katkıda bulunma

amaçlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. **Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne üye olmakla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı <u>söylenemez</u>?**

A) Askeri harcamalarını sınırlandırmayı
B) Dış politikada karşılaşacağı sorunlarda diplomatik destek sağlamayı
C) II. Dünya Savaşı'nın dışında kalmayı
D) Dünya barışına katkıda bulunmayı
E) Savaş yanlısı bir devlet olmadığını kanıtlamayı

6. I. Dünya Savaşı'nın ardından uluslararası sorunları barışçıl yollarla çözümlemek amacıyla kurulan Milletler Cemiyeti, büyük devletlerin çıkarları doğrultusunda hareket eden bir kuruma dönüşmüştür.

Bu gelişme Milletler Cemiyeti'nin;

I. kalıcı bir dünya barışı sağlayamaması
II. üye sayısının sınırlı kalması
III. güvenirliğini ve saygınlığını koruyamaması

durumlarından hangilerinde etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

karekök

E C D E A E

köşetaşı

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin;

I. Balkan Antantı'na üye olma

II. Milletler Cemiyeti'ne katılma

III. Sadabat Paktı'nı kurma

girişimlerinden hangileriyle, bölgesel ve küresel barışa katkıda bulunmanın dışında bulunduğu bölgede caydırıcı bir unsur olmayı amaçladığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

açıklamalı çözüm

BALKAN ANTANTI (9 Şubat 1934)

➔ Nazi Almanyası ve Faşist İtalya'nın Balkanlardaki yayılmacı politikaları karşısında Türkiye'nin önderliğinde Atina'da yapılan bir antlaşmayla oluşturuldu. Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında yapılan antanta yayılmacı eğilimler gösteren Bulgaristan üye olmamıştı.

➔ Üye devletler savaş durumunda mecut sınırları, birbirlerine saldırmamayı, gizli antlaşmalar yapmamayı ve birbirlerinin içişlerine karışmamayı kabul ettiler.

➔ Yugoslavya'nın Bulgaristan'la gizli bir antlaşma yaptığının anlaşılmasıyla çöken Antant, II. Dünya Savaşı başlayınca ortadan kalkmıştır.

SADABAT PAKTI (8 Temmuz 1937)

➔ 1935'te İtalya'nın Habeşistan'a saldırması ve Doğu Akdeniz'de yayılmacı politikalar geliştirmesi üzerine, Türkiye, İran, Irak ve Afganistan'ın katılımıyla oluşturuldu.

➔ İran'ın başkenti Tahran'da Sadabat Sarayı'nda yapılan antlaşmayla kurulan pakt, üye devletlerden birinin saldırıya uğraması durumunda diğerlerinin de saldırıya uğramış sayılması esası üzerine kuruldu ve ortak savunmayı öngörüyordu.

➔ Türkiye ile arasındaki Hatay sorunu nedeniyle Suriye bu pakta üye olmamıştır.

➔ Sadabat Paktı, Balkan Antantı'ndan farklı olarak yayılmacılığa karşı caydırıcı bir unsur oluşturmuştur.

Köşetaşının çözümü: I. ve II. öncüllerde yer alan girişimler ile savaşın dışında kalmayı, III. öncüldeki girişimle de doğrudan İtalya'nın yayılmacılığına karşı caydırıcı bir önlem almayı amaçlamıştır. *Yanıt "C" dir.*

AYNI ŞEY DEĞİL

Antant, saldırmazlık antlaşması, Pakt, ortak savunma ve işbirliğidir.

ZAMANLA

Paktın merkezi 1955'te Irak'a çekilmiş ve Bağdat Paktı adını almıştır. 1958'de Irak pakt üyeliğinden ayrılınca paktın merkezi Türkiye'ye çekilmiş, adı Cento olarak değiştirilmiştir. Cento'ya ABD ve İngiltere de üye olmuştur.

ORTAK AMAÇLAR

Türkiye Balkan Antantı ve Sadabat Paktı'nın kurulmasına öncülük yapmakla:

1. *Doğu ve batı sınırlarının güvenliğini sağlamış.*
2. *Bölgesel barış yoluyla dünya barışına katkıda bulunmuş.*
3. *Uluslararası alanda etkinlik kazanmıştır.*

1. **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin; Milletler Cemiyeti'ne üye olma ve komşularıyla bölgesel ittifak ve paktlar kurmakla;**

I. dünya barışını korumaya yönelik çalışmaları destekleme

II. sınırlarının güvenliğini sağlama

III. dış politikada Avrupalı devletleri örnek alma

durumlarından hangilerini gerçekleştirmek istediği <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin;**

I. Türkiye'deki yabancı okulları Türk Hükümeti'ne bağlama

II. bölgesel ittifakların kurulmasına öncülük yapma

III. Milletler Cemiyeti'ne üye olma

girişimlerinden hangileriyle, uluslararası alandaki etkinliğini geliştirdiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, II. Dünya Savaşı'nın başlaması ihtimaline karşı topraklarının güvenliğini sağlamaya ve dünya barışına katkıda bulunmaya yönelik önlemler almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin;

I. Milletler Cemiyeti'ne üye olma

II. bölgesel ittifaklar kurma

III. borçlarını yeniden taksitlendirme

girişimlerinden hangilerini bu amaçlarla gerçekleştirdiği <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **Sadabat Paktı'nın aşağıdaki özelliklerinden hangisi, bu paktın yayılmacı politikalara karşı caydırıcı bir unsur oluşturmada diğerlerinden <u>daha etkili</u> olduğu söylenebilir?**

A) Komşu ülkeler arasında oluşturulması

B) Üye devletlerden birine saldırılması durumunda diğer üye devletleri de saldırıya uğramış sayması

C) Türkiye'nin önderliğinde kurulması

D) Sınır güvenliğinin sağlanması amacıyla kurulması

E) Bölgesel barış yoluyla dünya barışına katkıda bulunması

5. II. Dünya Savaşı'nın çıkması ihtimali karşısında Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bölgesinde bir barış düzeni oluşturma yoluyla dünya barışına katkıda bulunmuştur.

Türkiye'nin, aşağıdaki girişimlerinden hangisi bu duruma kanıt sayılabilir?

A) Milletler Cemiyeti'ne üyelik davetini kabul etmesi

B) Komşularıyla sınır güvenliğini sağlamaya yönelik ittifaklar yapması

C) Ulusal egemenliği geliştirme amaçlı devrimler gerçekleştirmesi

D) Sınırları içerisindeki yabancı okulları Türk Hükümeti'ne bağlaması

E) Petrol gelirlerinin % 10'u karşılığında Musul'u İngiltere'ye bırakması

6. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin iç politikada yaptığı bazı düzenlemeler dış politikasında sorunlara neden olmuş, ancak Türkiye Hükümeti bu sorunların çözülmesinde bağımsızlık anlayışından ödün vermeyen, kararlı bir tutum geliştirmiştir.

Türkiye'nin aşağıdaki girişimlerinden hangisinin bu duruma kanıt oluşturduğu söylenebilir?

A) Maarif Teşkilatı Kanunu'na bağlı kalmayan yabancı okulları kapatması

B) 161.3 milyon TL'lik Osmanlı borçlarının 84.6 milyon TL'lik bölümünü ödemeyi kabul etmesi

C) Misakımilli sınırları içerisindeki Musul'u petrol gelirlerinin % 10 hissesi karşılığında İngiltere'ye bırakması

D) Milletler Cemiyeti'nin üyelik davetini kabul etmesi

E) Sadabat Paktı'na liderlik yapması

karekök

C	E	C	B	B	A

köşetaşı

Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin;

I. Boğazlardaki uluslararası komisyonu kaldırma
II. Türkiye'ye Boğazlarda asker bulundurma hakkı getirme
III. Boğazları uluslararası ticarete açık tutma

düzenlemelerinden hangileriyle, Türk Devleti'nin Boğazlar üzerindeki egemenlik haklarına yönelik sınırlandırmaları sona erdirdiği söylenebilir?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

açıklamalı çözüm

MONTRÖ BOĞAZLAR SÖZLEŞMESİ (20 Temmuz 1936)

➔ Lozan'da Boğazlar, Türkiye'nin başkanlığında uluslararası komisyonun yönetimine bırakılmış, boğazların her iki yakasında 15 km^2 lik bir alan askerlerden arındırılmıştı.

yorum: Her iki düzenleme de Türkiye'nin egemenlik haklarını (bağımsızlığını) zedeleyici özelliktedir.

➔ Almanya ve İtalya'nın yayılmacı politikaları ve Japonya'nın boğazları yöneten uluslararası komisyona üye olan devletler arasında yer almasına rağmen Milletler Cemiyeti'nden ayrılarak Almanya ile yakınlaşması Türkiye'yi harekete geçirdi.

➔ Türkiye uluslararası barış ve güvenliğin korunması yolundaki zorlukları ileri sürerek Milletler Cemiyeti'nden, boğazların durumunun yeniden belirlenmesini istedi. Bu isteği haklı bulan cemiyet sonunu görüşmek üzere İngiltere, Türkiye, Fransa, İtalya, Yunanistan, Japonya ve Bulgaristan'ın katılımıyla toplanan konferansta Montrö Boğazlar Sözleşmesi kabul edildi.

Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ne göre;

1. Boğazlar Komisyonu kaldırılarak görev ve yetkileri Türk Devleti'ne bırakılacaktır.
2. Türkiye Boğazlarda asker bulundurabilecektir.
3. Yabancı ticaret gemilerinin geçişi serbest olacaktır.
4. Türkiye savaş tehlikesiyle karşılaşırsa boğazları istediği gibi açıp kapatabilecektir.
5. Barış dönemlerinde boğazlardan geçecek savaş gemilerine ağırlık (tonaj) ve zaman açısından sınırlamalar getirilecektir.

yorumlar:

1. *Uluslararası komisyonun kaldırılması ve Türkiye'nin boğazlara askeri yığınak yapabilmesi Türkiye'nin bağımsızlığını sınırlandıran engellerin kaldırılmasını sağlamıştır.*
2. *Bu düzenlemeler dış politikada İngiltere'yle yakınlaşmaya ve Sovyet Rusya ile ilişkilerin bozulmasına neden olmuştur.*

Köşetaşının çözümü: Boğazlardaki askeri sınırlandırmaların ve uluslararası komisyon yönetiminin kaldırılması Türkiye'nin boğazlar üzerindeki egemenliğini güçlendirdiğini gösterir. *Yanıt "B" dir.*

Hatay'ın Türkiye'ye Katılması

➔ *1921 Ankara Antlaşması ile Hatay'da Fransa'nın himayesinde özel bir yönetim kurulmuştu. II. Dünya Savaşı'nın başlaması ihtimali belirince Fransa, Hatay'ı Suriye sınırları içerisinde bırakarak geri çekilme kararı aldı (1936).*

➔ *Türkiye Hatay halkının iradesine başvurulmasını isteyerek Milletler Cemiyeti'ne başvurdu. Milletler Cemiyeti'nin aracılığıyla Türkiye ile Fransa arasında yapılan görüşmeler sonucunda halk oylaması kararı alındı.*

yorum: Fransa'nın direnememesinde II. Dünya Savaşı'nın başlaması tehlikesi etkili olmuştur.

➔ *Milletler Cemiyeti'nin denetiminde yapılan referandumda Hatay halkı bağımsızlık kararı aldı ve 2 Eylül 1938'de Hatay Bağımsız Cumhuriyeti kuruldu.*

➔ *On aylık bağımsızlığın ardından Hatay Cumhuriyet Meclisi Türkiye'ye katılma kararı aldı (1939).*

Not: Boğazlar ve Hatay sorunu Misakımilli doğrultusunda çözüme kavuşturulmuştur.

1. **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin;**

I. Hatay'ı sınırlarına dahil etmesi
II. Boğazlardaki uluslararası komisyonunun yetkilerini devralması
III. Milletler Cemiyeti'ne üye olması

gelişmelerinden hangileri, uluslararası nitelikli sorunlarını, çıkarları doğrultusunda çözüme ulaştırdığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

2. **Aşağıdaki gelişmelerden hangisinin Türkiye'nin uluslararası alandaki önem ve etkinliğini geliştirmesinde etkili olduğu söylenebilir?**

A) Türkiye'deki yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanmasının
B) Dış borçların yeniden taksitlendirilmesinin
C) Boğazların yönetiminin Türkiye'ye bırakılmasının
D) Musul petrolleri üzerindeki % 10'luk Türk hisselerinin İngiltere'ye satılmasının
E) Nüfus mübadelesinin gerçekleştirilmesinde sorunlarla karşılaşılmasının

3. Türkiye 1936'da güvenlik sorunlarını ileri sürerek Milletler Cemiyeti'nden Lozan Antlaşması'nın boğazlarla ilgili düzenlemelerinin yeniden değerlendirilmesini istemiştir.

Türkiye'nin bu tutumuna dayanak oluşturmasında;

I. Almanya ve İtalya'nın yayılmacı politikalar oluşturması
II. Türk – Yunan ilişkilerinin geliştirilmesi
III. II. Dünya Savaşı'nın çıkması ihtimalinin belirmesi

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) II ve III

4. **Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin dış politikada gerçekleştirdiği aşağıdaki girişimlerden hangisinde II. Dünya Savaşı'nın başlaması olasılığı <u>doğrudan</u> etkili <u>olmamıştır</u>?**

A) Milletler Cemiyeti'nin üyelik davetini kabul etmesinde
B) Sadabat Paktı'nın kurulmasına öncülük yapmasında
C) Batı sınırlarının güvenliğini sağlamak amacıyla Balkan Antantı'na üye olmasında
D) Boğazların statüsünün yeniden belirlenmesi için Montrö Konferansı'nın toplanmasını sağlamasında
E) Hatay'ı sınırları içerisine katmasında

5. Fransa ile Türkiye arasında sorun oluşturan Hatay önce refarandumla bağımsızlık kazanmış, ardından Hatay Cumhuriyet Meclisi'nin aldığı kararla Türkiye'ye katılmıştır.

Buna göre, Türkiye Devleti'nin;

I. Hatay sorununu demokratik yollarla çözdüğü
II. II. Dünya Savaşı'nın çıkması ihtimaline karşı önlemler aldığı
III. uluslararası ittifaklar oluşturduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III E) I, II ve III

6. **Fransa'nın Suriye ve Lübnan'daki manda yönetimini sona erdirerek bu bölgelerdeki askeri varlığını geri çekmesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenebilir?**

A) Hatay'ın bağımsız olmasını sağlamak istemesi
B) Sorunlarını demokratik yollarla çözmeye çalışması
C) Komşusu olan Almanya'nın yayılmacı ve saldırgan eğilimler geliştirmesi
D) Dünya barışına katkıda bulunmayı amaçlaması
E) Savunma giderlerini azaltmayı düşünmesi

karekök

D C B E A C

1. **Türkiye'nin;**

I. Şeyh Sait İsyanı nedeniyle Musul'daki hak iddialarından vazgeçmesi

II. Menemen Olayı nedeniyle 1946'ya dek çok partili hayat denemelerini ertelemesi

III. 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı nedeniyle dış borçlarını yeniden taksitlendirmesi

gelişmelerinden hangileri, iç politikada görülen olumsuzlukların dış politikaya zarar verdiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. I. Musul

II. Yabancı okullar

III. Dış borçlar

Yukarıdaki sorunların hangilerinin ulusal çıkarlar doğrultusunda çözümlendiği söylenemez?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

3. Türk - Yunan nüfus mübadelesi, Türkiye'nin ulus - devlet niteliğini kuvvetlendirmişir.

Buna göre, mübadelenin;

I. milliyetçilik

II. cumhuriyetçilik

III. halkçılık

ilkelerinden hangilerini destekler bir nitelik gösterdiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin dış politikasında sorunlara neden olan bazı konularda Milletler Cemiyeti'nden yardım istemiştir.

Aşağıdaki sorunlardan hangisinin çözümünde Milletler Cemiyeti'nin etkili olduğu söylenemez?

A) Musul sorunu

B) Yabancı okulların statüsünün belirlenmesi

C) Türk - Yunan nüfus mübadelesi

D) Hatay'ın Türkiye topraklarına katılması

E) Boğazların durumunun yeniden düzenlenmesi

5. **Türkiye'nin**

I. Balkan Antantı'nın kurulmasına öncülük yapma

II. Sadabat Paktı'na üye olma

III. Türk - Yunan nüfus mübadelesini gerçekleştirme

girişimlerinden hangileriyle, Avrupa'da tırmanan yayılmacı politikalara karşı önlem aldığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

6. **Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin;**

I. Türk - İngiliz yakınlaşmasına neden olma

II. Rusya'nın tepkisini çekme

III. çok sayıda devlet tarafından onaylanma

durumlarından hangileri, bu sözleşmenin Türk dış politikasında değişikliklere neden olduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

1. **Türkiye Cumhuriyeti'nin;**

I. Milletler Cemiyeti'ne üyelik davetini kabul etme

II. Güney ve batı komşularıyla ittifaklar oluşturma

III. Montrö Sözleşmesi'yle boğazlarda egemenlik haklarını zedeleyen düzenlemelerin kaldırılmasını sağlama

girişimlerinden hangileri, devlete uluslararası alanda önem kazandırmıştır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 1930 – 1939 yılları arasında II. Dünya Savaşı'nın çıkması tehlikesine karşı bölgesel ittifaklar yaparak sınır güvenliğini sağlamaya ve uluslararası ilişkilerini geliştirerek dünya barışına katkıda bulunmayı amaçlayan bir dış politika geliştirmiştir.

Türkiye'nin aşağıdaki girişimlerinden hangisiyle bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik hareket ettiği söylenemez?

A) Milletler Cemiyeti'ne üye olmakla

B) Sadabat Paktı'na öncülük yapmakla

C) Balkan Antantı'na katılmakla

D) Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile boğazlarda egemenlik haklarını genişletmekle

E) Yabancı okulları Türk Hükümeti'ne bağlamakla

3. Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Devleti, Lozan Antlaşması'ndan kalan sorunları, bağımsız devlet anlayışı doğrultusunda çözmek için uğraşmıştır.

Buna göre;

I. Boğazlarda Türk egemenlik haklarının sağlanması

II. Maarif Teşkilatı Kanunu'na muhalefet eden yabancı okulların kapatılması

III. dış borçların ödenmesinde zorlanılması

gelişmelerinden hangisinin, bağımsız devlet anlayışı doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

4. Atatürk, "Dünya milletlerinin mutluluğu için çalışmak, diğer bir yoldan kendi huzur ve mutluluğunuzun temine çalışmak demektir." demiştir.

Atatürk'ün bu sözüyle aşağıdakilerden hangisinin önemini ortaya koyduğu söylenebilir?

A) Ulusal bağımsızlığın B) Ulusal egemenliğin

C) Laikliğin D) Demokrasinin

E) Uluslararası barışın

5. **Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin aşağıdaki düzenlemelerinden hangisi, Türkiye'nin Boğazlar üzerinde hakimiyet sağlamasında diğerlerinden daha etkili olmuştur?**

A) Boğazlardaki uluslararası komisyonun kaldırılması

B) Boğazların uluslararası ticarete açık tutulması

C) Barış dönemlerinde Boğazlardan geçecek savaş gemilerine ağırlık (tonaj) sınırlaması getirilmesi

D) Boğazlarda askeri yığınak yapılabilmesi

E) Boğazlardan geçmek isteyen savaş gemilerinin önceden izin alma zorunluğunun bulunması

6. I. Sadabat Paktı'nın oluşturulması

II. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin yapılması

III. Hatay'ın Türkiye'ye katılması

Yukarıdaki gelişmelerden hangisinin gerçekleştirilmesinde Milletler Cemiyeti etkili olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

7. **Türkiye'nin Boğazların durumunu yeniden belirlemek amacıyla Montrö'de toplanan konferans sırasında Batılı devletlerle birlikte hareket etmesi aşağıdaki devletlerden hangisiyle olan ilişkilerinin bozulmasına neden olmuştur?**

A) İngiltere B) Rusya C) Almanya
D) İtalya E) Fransa

8. **Yeni Türk Devleti'nin;**

I. yabancı okullar sorununu iç politika konusu sayarak uluslararası alanda görüşme tekliflerini geri çevirmesi
II. Musul sorununun çözümlenmesi amacıyla Milletler Cemiyeti'ne başvurması
III. II. Dünya Savaşı'nın çıkması ihtilamine karşı önlemler alması

durumlarından hangileri, Türk dış politikasının bağımsız devlet olgusundan ödün vermeme anlayışı üzerine kurulduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

9. **Türkiye'nin;**

I. dış borçlarını yeniden taksitlendirmesi
II. Hatay'ı sınırlarına katması
III. yabancı okulların müfredatını Türk Hükümeti'nin belirlemesi

girişimlerinden hangilerinde uluslararası gelişmelerden çok iç politikasındaki düzenlemeler etkili olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. **II. Dünya Savaşı öncesinde görülen;**

I. Balkanlar ve Ortadoğu'da bölgesel ittifakların kurulması
II. sivil savunma teşkilatlarının yaygınlık kazanması
III. savunma bütçelerinin genişletilmesi

gelişmelerinden hangilerinde savaşın çıkması olasılığının etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

11. II. Dünya Savaşı'nın başlaması tehlikesi, Türkiye'nin Lozan'dan kalma bazı sorunları çıkarları doğrultusunda çözebilmesine yardımcı olmuştur.

Buna göre;

I. Boğazlarındaki askeri sınırlandırmaların kaldırılması
II. Hatay'ın Türkiye sınırları içerisine katılması
III. Türkiye'deki yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması

gelişmelerinden hangilerinde, II. Dünya Savaşı'nın başlama ihtimalinin kolaylaştırıcı bir etki yaptığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

12. **Türkiye'nin dış politikada etkinlik kazanmasında aşağıdakilerden hangisinin diğerlerinden <u>daha etkili</u> olduğu savunulabilir?**

A) İthalatta gümrük vergilerinin yükseltilmesinin
B) Dış borçların yeniden taksitlendirilmesinin
C) Musul petrollerinin % 10'luk hissesinin İngiltere'ye satılmasının
D) Uluslararası ittifaklara öncülük yapılmasının
E) Yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanmasının

1. **Yeni Türk Devleti'nin 1923 – 39 arası dış politikasında aşağıdakilerden hangisini amaçladığı <u>savunulamaz</u>?**

A) Lozan Konferansı'nda çözümlenemeyen sorunları çözmeyi
B) II. Dünya Savaşı'nın dışında kalmayı
C) Siyasal rejimini demokratikleştirmeyi
D) Dünya barışına katkıda bulunmayı
E) Sınırlarını korumaya yönelik tedbirler almayı

2. **Lozan Antlaşması'nın;**

I. Boğazlarda uluslararası bir komisyon yönetimi oluşturma
II. yeni Türk Devleti'nin sınırlarını belirleme
III. azınlıkları eşit Türk vatandaşı kabul etme

düzenlemelerinden hangilerinde zaman içerisinde bir değişikliğe gidildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. **Türkiye'nin Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nde, boğazların yönetimini tek başına üstlenmekle;**

I. egemenlik hakları
II. demokrasi
III. devletçilik

olgularından hangilerini geliştirdiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

4. "Savaşlar bundan böyle yalnızca karşı karşıya gelen iki ordunun mücadelesi olmayacaktır. Savaşlar, ulusların tüm varlıkları, bilim ve teknik alanındaki kuvvetleriyle çarpışmalarına sahne olacaktır."

Atatürk bu sözüyle;

I. gayr-ı nizami
II. nizami
III. topyekün

savaş türlerinden hangilerine dikkat çektiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. **Hatay'ın Türkiye'ye katılması'nda;**

I. Misakımilli sınırları içerisinde kabul edilmesi
II. halkının katılımı desteklemesi
III. çoğunluğunun Türk nüfusa ait olması

özelliklerinden hangilerinin kolaylaştırıcı bir unsur olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6. **Türkiye'nin dış politikasında sorunlara neden olan aşağıdaki gelişmelerden hangisinin <u>doğrudan</u> Türk Devleti'nin güvenliğini ilgilendirdiği söylenebilir?**

A) Dış borçların yeniden taksitlendirilmesi
B) Yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması
C) Boğazların statüsünün yeniden belirlenmesi
D) Hatay'ın Türkiye'ye katılması
E) Türk – Yunan nüfus mübadelesinin yapılması

7. **Aşağıdaki sorunlardan hangisinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin çıkarları doğrultusunda çözüldüğü söylenemez?**

A) Türk – Yunan nüfus mübadelesi
B) Yabancı okullar
C) Hatay
D) Boğazlar
E) Irak sınırı

8. **Türkiye'nin dış politikada gerçekleştirdiği aşağıdaki girişimlerden hangisinde II. Dünya Savaşı'nın çıkması tehlikesinin etkili olduğu savunulamaz?**

A) Milletler Cemiyeti'ne üye olunması
B) Boğazlardaki uluslararası komisyonun kaldırılması
C) Sınır güvenliğini sağlama amaçlı ittifakların kurulması
D) Bölgesel barışın sağlanmasını öngören paktlara üye olunması
E) Musul'un İngiltere'ye bırakılması

9. Maarif Teşkilatı Kanunu'nda Türkiye'deki yabancı okulların müfredatının Türk Hükümeti tarafından belirlenmesi, kültür derslerinin Türk diliyle okutulması ve bu okulların içerisindeki dini ayin salonlarının kapatılması düzenlemeleri yer almıştır.

Buna göre, Maarif Teşkilatı Kanunu'nun;

I. Laiklik
II. Milliyetçilik
III. Devletçilik

ilkelerinden hangileri doğrultusunda hazırlandığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

10. II. Dünya Savaşı öncesinde Almanya'da Nasyonal Sosyalizm ve İtalya'da Faşizm'i savunan totaliter ve yayılmacı anlayışa sahip siyasal partiler iktidara gelmiştir.

Bu durumun;

I. liberal demokrasi
II. silahsızlanma çalışmaları
III. kamu yatırımları

olgularından hangilerinin etkinliğini azalttığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

11. Milletler Cemiyeti'nin denetiminde yapılan referandumla kurulan Hatay Cumhuriyeti, daha sonra parlamentosunda aldığı kararla Türkiye'ye katılmıştır.

Buna göre, Hatay'ın Türkiye'ye katılmasında;

I. halk iradesi
II. uluslararası kuruluşlar
III. yayılmacı dış politika anlayışı

unsurlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

12. **Türkiye Cumhuriyeti'nin;**

I. Hatay'ı topraklarına katma
II. bölgesel ittifaklar kurma
III. Boğazlarda askeri sınırlandırmaları kaldırma

girişimlerinden hangileriyle egemenlik alanını genişlettiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

ÖSYS SORULARI

1. Yeni Türk Devleti, Türk topraklarını ele geçirmek isteyenlerle sonuna kadar savaşmayı, bağımsızlığına saygı gösteren devletlerle siyasal ilişkiler kurarak anlaşmalar yapmayı kendine temel ilke edinmiştir.

Buna göre, yeni Türk Devleti'nin dış politikada izlediği yol aşağıdakilerden hangisidir?

A) Barış içinde yaşama
B) Topraklarını genişletme
C) Bloklaşmaya son verme
D) Rejim değişikliklerini destekleme
E) Demokrasiyi yayma

(ÖSS 1991)

2. Atatürk "Dünya milletlerinin saadetine çalışmak, diğer bir yoldan kendi huzur ve saadetini temine çalışmak demektir. En uzakta zannettiğimiz bir hadisenin bize bir gün temas etmeyeceğini bilemeyiz." demiştir.

Atatürk'ün bu sözleri aşağıdakilerden hangisinin değerini ortaya koymaktadır?

A) Bağımsız bir devlet olmanın
B) Ekonomide devletçiliği uygulamanın
C) Cumhuriyet rejimini benimsemenin
D) Uluslararası barışı korumanın
E) Laik bir devlet kurmanın

(ÖSS 1993)

3. Lozan Antlaşması'na göre, yabancı okulların öğrenimini Türk hükümeti düzenleyecek ve denetleyecekti. Bazı okullar bu kurala uymak istemediler ve bağlı oldukları devletlerin elçileri aracılığıyla Türk hükümetiyle görüşmek istediler. Ancak Türk hükümeti onlarla bu konuda görüşme yapmayı kesinlikle reddetti.

Türk hükümeti bu tepkisiyle aşağıdakilerden hangisini korumaya çalışmıştır?

A) Yabancı okulların sayısını
B) İnsan haklarını
C) Bağımsız devlet anlayışını
D) Yabancıların kültürlerini
E) Eğitim ve öğretimde ikiliği

(ÖSS 1995)

4. Türkiye Cumhuriyeti Devleti 1932'de Milletler Cemiyeti'ne, 1934'te Balkan Paktı'na, 1937'de Sadabat Paktı'na üye olmuştur.

Bu bilgilere dayanarak,

I. Türkiye'nin dış ülkeler arasında saygınlığı artmıştır.
II. Türkiye'de iç güvenliği tehdit eden sorunlar vardır.
III. Türkiye dünya barışına katkıda bulunmuştur.
IV. Türkiye dış güvenliğini sağlamada çok zorlanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

(ÖSS 1996)

5. **Türkiye Cumhuriyeti,**

I. Yabancı okullardaki eğitim ve öğretim
II. Hatay Cumhuriyeti'nin kurulması
III. Boğazların yönetimi
IV. Musul'un Misak-ı Milli sınırları içinde kalması

konularından hangilerini, iç sorun sayarak uluslararası düzeyde görüşmeyi reddetmiştir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

(ÖYS 1998)

6. **Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nin,**

I. Boğazlar Komisyonu'nun kaldırılması ve görevinin Türk tarafına geçmesi
II. Yabancı savaş gemilerinin Boğazlardan geçişinin sınırlandırılarak, Türkiye'nin denetimine bırakılması
III. Yabancı devletlere ait ticaret gemilerinin her iki yönde Boğazlardan geçişlerinin serbest olması

hükümlerinden hangileri, Türkiye'nin dünya devletleri arasındaki saygınlığının daha da arttığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

(ÖSS 2001)

7. Türkiye Cumhuriyeti kendi içişlerine karışılmasını istemediği gibi, başka ülkelerin de içişlerine karışmamayı dış politikada ilke edinmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin, bu ilke doğrultusunda yapılan uygulamalardan biri olduğu savunulabilir?

A) Müslümanlar üzerinde etkili olan halifeliğin kaldırılması

B) Saltanatın kaldırılıp cumhuriyetin ilan edilmesi

C) 1924 yılına kadar, 1876 Anayasası'nın 1921 Anayasası'yla birlikte yürürlükte olması

D) Mecelle yerine Medeni Kanun'un kabul edilmesi

E) Tekke ve türbelerin kapatılarak halkın dini duygularının sömürülmesinin engellenmesi

(ÖSS 2005)

8. İkinci Dünya Savaşı çıkmadan önce Atatürk: "Bir dünya harbi olacaktır. Bu harp neticesinde dünyanın durumu ve dengesi baştanbaşa değişecektir, işte bu sırada doğru hareket etmesini bilmeyip en küçük bir hata yapmamız halinde, başımıza mütareke yıllarından daha çok felaketler gelmesi mümkündür." demiştir.

Atatürk bu sözüyle,

I. geçmişten ders alma

II. savaş ortamından çıkar sağlama

III. savaşların getirdiği sonuçları kabullenme

yaklaşımlarından hangilerinin gerektiğini vurgulamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2006 I)

9. Atatürk, "Bizi yok etmek gibi bir görüş karşısında varlığımızı silahla korumak ve savunmak pek tabiidir. Bundan daha haklı ve tabii bir hareket olamaz." demiştir.

Atatürk'ün bu sözü,

I. bölgesel ittifakları destekleme,

II. ülke bütünlüğünü koruma,

III. bağımsızlığı ilke edinme

durumlarının hangilerinden ödün verilmemesi gerektiğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

(ÖSS 2008 I)

KARMA TESTLER

Karma testler bu kitapta işlenen konularla ilgili karışık sorular içermektedir.

KARMA TEST - 1

1. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde, Osmanlı tebaasına dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın eşitlik sağlanmasını öngören anlayışa Osmanlıcılık denilmiştir.

Buna göre;

I. hukuk devleti anlayışının gerçekleştirilmesine yönelik düzenlemelerde bulunulması

II. siyasal rejimin demokratikleşmesi

III. azınlık ayaklanmalarının önlenmeye çalışılması

girişimlerinden hangilerinin, Osmanlıcılık anlayışı doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

2. **Osmanlı Devleti'nde XIX ve XX. yüzyıllarda görülen;**

I. azınlık ayaklanmalarının yoğunluk kazanması

II. Arapların kendilerine bağımsızlık vadeden İngilizlerle birlikte hareket etmesi

III. gayr-ı müslim nüfusun azalması

gelişmelerinden hangilerinde milliyetçiliğin etkili olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

3. **Milli Mücadele sırasında I. TBMM'nin gerçekleştirdiği aşağıdaki gelişmelerden hangisi Anadolu'da yeni bir devletin kurulmakta olduğuna kanıt <u>oluşturmaz</u>?**

A) 1921 Anayasası'nın ilan edilmesi

B) Yeni bir hükümetin kurulması

C) İstiklal Marşı'nın kabul edilmesi

D) Bazı komşu ülkelerle diplomatik ilişkiler kurulması

E) Meclis-i Mebusan üyelerinin TBMM'de yer almalarının sağlanması

4. **I. TBMM'nin;**

I. meclis hükümeti sistemini benimseme

II. farklı siyasal görüşleri savunan milletvekillerinden oluşma

III. kendi üzerinde bir kuvvet kabul etmeme

özelliklerinden hangileri, bu meclisin yasama ve yürütme yetkilerini birlikte kullandığını gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

5. Misakımilli kararları içerisinde politik, ekonomik ve mali gelişmemizi ve hukuksal bağımsızlığımızı engelleyen sınırlandırmaların kaldırılması amacı da yer almıştır.

Bu kararın;

I. kapitülasyon düzeni

II. dış borçların ödenme şekli

III. monarşiye dayalı siyasal rejim

olgularından hangilerinde bir değişiklik amaçladığı <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. Mustafa Kemal Milli Mücadele sırasında Anadolu'da ulusal egemenliğe dayalı bir yönetim biçimi oluşturmaya çalışmış, ancak kurulmakta olan bu yeni düzenin cumhuriyete doğru gittiğini açıkça dile getirmemiştir.

Mustafa Kemal'in bu tutumu aşağıdakilerden hangisine <u>bağlanamaz</u>?

A) Ulusal birliğin korunmasının amaçlanmasına

B) Padişaha bağlı çevrelerin tepkisinden çekinilmesine

C) Kamuoyunun rejim değişikliğine hazır olmamasına

D) Mustafa Kemal'in bütün yetkileri kendisinde toplamak istemesine

E) Ulusal bağımsızlığın sağlanmasının öncelikli amaç olarak görülmesine

7. I. Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkartılması

II. Türk parasını korumaya yönelik bir kanunun kabul edilmesi

III. I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlanması

Yukarıdaki yenilikler, Atatürk İlkeleri ile ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplandırılmıştır?

	<u>Cumhuriyetçilik</u>	<u>Milliyetçilik</u>	<u>Devletçilik</u>
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	I	III
D)	II	III	I
E)	III	II	I

8. **Kanun-i Esasi'de 1909 tarihli değişikliklerle gerçekleştirilen;**

I. hükümetin meclise karşı sorumlu tutulması

II. savaş ve barış kararı alma yetkisinin Meclis-i Mebusan'a bırakılması

III. parti ve cemiyet kurma hakkının getirilmesi

düzenlemelerinden hangileri, yasama organının yetkilerinin genişletildiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. **Jön Türklerin I. Meşrutiyet'i ilan etmekle gerçekleştirmek istedikleri;**

I. azınlıkları devlete bağlı tutma

II. azınlık hakları gerekçesiyle Osmanlı içişlerine karışılmasını engelleme

III. padişahın yetkilerini sınırlandırarak mali disiplin sağlama

amaçlarından hangileriyle <u>doğrudan</u> Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarını korumaya çalıştıkları savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. **XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde dış ticaret açığının büyümesinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu <u>söylenemez</u>?**

A) İthalat sırasında alınan gümrük vergilerinin düşürülmesinin

B) El tezgahlarında üretim yapan yerli atölyelerin rekabet gücünü yitirmesinin

C) Ülke içerisindeki hammaddenin düşük gümrüklerle yurt dışına çıkarılmasının

D) Yabancı tüccarların Osmanlı topraklarında serbest ticaret yapma hakkı elde etmesinin

E) Azınlıklara ayrıcalıklar getiren yasal düzenlemeler yapılmasının

11. **İzmir İktisat Kongresi'nde alınan;**

I. özel sektör yatırımlarının desteklenmesi

II. hammaddesi yurt içinde üretilen sanayi yatırımlarına öncelik kazandırılması

III. yabancı şirketlerin satın alınarak, yabancı tekellerin kırılması

kararlarından hangileri, bu kongrede liberal ekonomi anlayışının benimsendiğini gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

12. Demokrasinin gerçek anlamda işlerlik kazanabilmesi için bireylerin ırk, cinsiyet, din ve mezhep ayrımı yapılmaksızın siyasal ve toplumsal hayata özgür iradeleriyle ve doğrudan katılımlarının sağlanması zorunludur.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin demokrasinin geliştirilmesine katkıda bulunduğu <u>savunulamaz</u>?

A) Laiklik

B) Çok partili parlamenter rejim

C) Eğitimde fırsat eşitliği

D) Hukuk devleti anlayışı

E) İki dereceli seçim sistemi

KARMA TEST - 2

1. Osmanlı Devleti'nde 1876 tarihli Kanun-i Esasi'nin kabul edilmesiyle meşruti bir yönetim oluşturulmuşsa da rejim gerçek anlamda demokratik bir niteliğe sahip olamamıştır.

Kanun-i Esasi'nin aşağıdaki düzenlemelerinden hangisi bu yargıyı kanıtlar niteliktedir?

A) Meclis-i Mebusan üyeliklerinde azınlıkların da yer almasının öngörülmesi
B) Milletvekilliği görev zamanının dört yılla sınırlandırılması
C) Yasama yetkisinin Meclis-i Mebusan'a bırakılması
D) Hükümetin padişaha karşı sorumlu tutulması
E) Bakanların kabine sistemiyle belirlenmesi

2. 1875'ten 1914 yılına dek Osmanlı limanlarının ticaret hacmi giderek büyüdüğü halde gümrük gelirlerinde önemli bir artış gerçekleşmediği görülmüştür.

Bu durum aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

A) Kapitülasyonların yaygınlık kazanmış olmasına
B) Osmanlı Devleti'nin Avrupalı bir devlet olarak kabul edilmesine
C) Müslüman nüfusun azalmasına
D) Toprak kayıplarının önlenememesine
E) Ulaşım ağının geliştirilmesine yönelik yatırımların kısıtlanmasına

3. **Osmanlı Devleti'nde dağılmayı önlemeye yönelik olarak geliştirilen;**

I. Osmanlıcılık
II. Ümmetçilik
III. Turancılık

düşüncelerinden hangilerinin milliyetçiliğe karşı bir önlem olarak geliştirildiği savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. **Osmanlı Devleti'nde XIX. ve XX. yüzyıllarda görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisinde "demokratikleşme" çabalarının etkisinden söz edilemez?**

A) Toplumsal ve siyasal eşitliği esas alan yasal düzenlemelerin yapılmasında
B) Meşrutiyetin ilan edilmesinde
C) Meclis üstünlüğünü öngören anayasa değişikliklerinin yapılmasında
D) Arapların kendilerine bağımsızlık vadeden İngilizlerle birlikte hareket etmesinde
E) Parti ve cemiyet kurma hakkının serbest bırakılmasında

5. **I. Dünya Savaşı'nın ardından toplanan Paris Barış Konferansı'nda gerçekleşen;**

I. sömürgeciliğin yerini mandater yönetim anlayışına bırakması
II. Milletler Cemiyeti'nin kurulması
III. savaş tazminatlarının ödenmesine yönelik kararlar alınması

gelişmelerinden hangileri, konferansta milliyetçilik olgusunun dikkate alınmadığını kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **Erzurum Kongresi'nde alınan;**

I. Her türlü yabancı işgal ve müdahalesine karşı millet birlikte hareket edecektir.
II. Azınlıklara siyasal ve sosyal dengemizi zedeleyici ayrıcalıklar verilmeyecektir.
III. Ulusal kuvvetleri etkili, ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.

kararlarından hangileri, yapılması planlanan mücadelenin aynı zamanda ihtilalci bir özellik kazanacağını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

7. Olağan demokrasi rejimlerinde bir parlamentonun asli görevi yasama yetkisini kullanmaktır.

I. TBMM'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle olağanüstü bir meclis niteliği kazandığı savunulabilir?

A) Kararlarını oy çokluğuyla almakla
B) Meclis hükümeti sistemini benimsemekle
C) Dış politikayla ilgili kararlar almakla
D) Farklı siyasal görüşleri temsil eden milletvekillerinden oluşmakla
E) Siyasal partilere yer vermemekle

8. **Sevr Antlaşması'nda yer alan;**

I. azınlık haklarının genişletilmesi
II. Boğazlarda yönetimin uluslararası bir komisyona bırakılması
III. Osmanlı bütçesinin uluslararası bir komisyon tarafından hazırlanmasının öngörülmesi

düzenlemelerinden hangileri, Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarını sınırlandırıcı niteliktedir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

9. **Yeni Türk Devleti'nde ümmet toplumundan, ulus-devlet yapısına geçilebilmesi için;**

I. laiklik
II. milliyetçilik
III. devletçilik

ilkelerinden hangileri doğrultusunda düzenlemeler yapılması zorunluluk oluşturmuştur?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

10. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. meclis hükümeti sisteminden kabine sistemine geçilmesi
II. çok partili parlamenter yapının oluşturulması
III. tek dereceli seçim sistemine geçilmesi

düzenlemelerinden hangilerinin gerçekleştirilebilmesi için halkta demokrasi bilincinin gelişmesi beklenmiştir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

11. **Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen;**

I. topraksız çiftçiye toprak dağıtılması
II. her aileye Türkçe bir soyadı alma zorunluluğunun getirilmesi
III. Türk kadınına siyasal haklar kazandırılması

düzenlemelerinin Atatürk İlkeleriyle ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplandırıldığı söylenebilir?

	Milliyetçilik	Cumhuriyetçilik	Halkçılık
A)	I	II	III
B)	I	III	II
C)	II	I	III
D)	II	III	I
E)	III	II	I

12. **Cumhuriyet Dönemi'nde;**

I. özel sektör yatırımlarının beklenilen düzeye ulaşamaması
II. kamu yatırımlarının ekonomideki payının azaltılmaya çalışılması
III. yabancı sermayeden yararlanılmak istenmesi

durumlarından hangileri, devletçi ekonomi modelinin benimsenmesini zorunluluk haline getirmiştir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

KARMA TEST - 3

1. **Yeni Türk Devleti, aşağıdaki devrimlerden hangisiyle Avrupalı devletlere öncülük yapmıştır?**

A) Kadınlara siyasal haklar kazandırılmasıyla
B) Uluslararası alanda kullanılan takvimler ve ölçülerin kabul edilmesiyle
C) Yeni Türk harflerine geçilmesiyle
D) Toprak reformuna başlanmasıyla
E) Her aileye bir soyadı alma zorunluluğunun getirilmesiyle

2. **Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen;**

I. eğitim ve öğretim kurumlarının birleştirilmesi
II. Türk Tarih Kurumu'nun kurulması
III. devletçi ekonomiye geçilmesi

yeniliklerinden hangileri, düşüncede birleşen bir toplumun oluşturulmasına katkıda bulunmak amacıyla yapılmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. II. TBMM'nin hazırladığı 1924 Anayasası'nın 8. maddesinde "Yargı yetkisi ulus adına bağımsız mahkemelerce kullanılır." hükmü yer almıştır.

Bu düzenlemenin;

I. kuvvetler birliği
II. ulusal egemenlik
III. laiklik

olgularından hangilerinde değişikliğe neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. **Milli Mücadele sırasında gerçekleştirilen aşağıdaki girişimlerden hangisi birlik ve beraberliğin korunması amacına dayandırılamaz?**

A) Milli Mücadele liderlerinin İttihat ve Terakki Partisi ile ilişkilerinin olmadığının belirtilmesi
B) Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda görev alan milletvekillerinin TBMM'ye kabul edilmesi
C) Yayınlanan demeç ve bildirilerde padişaha bağlılık gösterilmesi
D) TBMM'nin üzerinde hiç bir kuvvet olmadığının bildirilmesi
E) 1921 Anayasası'nda Kanun-i Esasi'nin yürürlükte olduğuna ilişkin düzenlemeler bulundurulması

5. **Milli Mücadele'nin çeşitli safhalarında alınan;**

I. Manda ve himaye kabul olunamaz.
II. Ulusal iradeyi egemen kılmak esastır.
III. Ulusun bağımsızlığını ulusun kararı belirleyecektir.

kararlarından hangileri, Osmanlı Devleti'nin mutlakiyete dayalı yönetim anlayışının değiştirilmesini amaçlamıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

6. **Milli Mücadele sırasında Anadolu'da TBMM tarafından gerçekleştirilen;**

I. yeni bir hükümetin kurulması
II. İstiklal Marşı'nın kabul edilmesi
III. 1921 Anayasası'nın ilanı

gelişmelerinden hangileri yeni bir devletin kurulmakta olduğunu gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

7. **TBMM ile Sovyet Rusya arasında yapılan Moskova Antlaşması'nda yer alan;**

I. Sovyet Rusya'nın TBMM'ye askeri ve ekonomik yardımda bulunması
II. Çarlık Rusya ile Osmanlı Devleti arasında yapılmış olan antlaşmaların geçersiz sayılması
III. Boğazların durumunun Karadeniz'de kıyısı bulunan devletlerin birlikte katılacakları bir konferansta belirlenmesi

düzenlemelerinden hangileri, Sovyet Rusya'nın Osmanlı Devleti'ni hukuken yok saydığını gösterir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

8. **I. TBMM'nin yasama ve yürütme yetkilerini kendisinde toplamakla aşağıdakilerden hangisini amaçladığı savunulabilir?**

A) Alınan kararların uygulanmasını hızlandırmayı
B) Muhalif milletvekillerini siyasal hayatın dışında bırakmayı
C) Hükümetin meclis iradesinden bağımsız hareket etmesini sağlamayı
D) Yürütmenin denetlenebilmesini kolaylaştırmayı
E) Mecliste düşünce ayrılıklarının neden olacağı gruplaşmaları önlemeyi

9. **Fransız İhtilali'nin yaydığı;**

I. milliyetçilik
II. laiklik
III. demokratikleşme

olgularından hangileri, bağımsızlık amaçlı azınlık ayaklanmalarında doğrudan etkili olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. 1926 tarihli Kabotaj Kanunu ile Türk kara sularında yolcu ve yük gemisi işletme hakkı yabancı denizcilerden alınmış ve Türk denizcilere bırakılmıştır.

Bu düzenlemenin;

I. milliyetçilik
II. devletçilik
III. cumhuriyetçilik

ilkelerinden hangileri doğrultusunda gerçekleştirildiği söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

11. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı sırasında tarımda iş gücünü oluşturan nüfusunun önemli bir bölümünü askere almıştır.

Bu durumun;

I. üretim
II. savaş için kullanılan bütçe
III. cephe sayısı

unsurlarından hangilerinde azalmaya neden olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

12. **I. TBMM'de;**

I. ulusal bağımsızlığın sağlanmasının öncelikli amaç olarak görülmesi
II. ülkenin geleceğiyle ilgili kararların ulusal iradeye dayandırılması
III. yasama ve yürütme yetkilerinin birlikte kullanılması

durumlarından hangileri, milletvekilleri arasındaki görüş ayrılıklarının derinleşmesine engel olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

KARMA TEST - 4

1. Osmanlı Devleti'nde XX. yüzyıl başlarında Türk milliyetçiliğini savunan düşüncelerin etkinlik kazandığı görülmüştür.

Bu gelişmede;

I. savaşlarda kaybedilen topraklardan Anadolu'ya göçlerin gerçekleşmesi

II. çok sayıda azınlığın bağımsızlığını kazanması

III. parlamenter rejimin kesintiye uğraması

durumlarından hangilerinin belirleyici olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

2. Osmanlı Devleti'nde 1876 tarihinde ilan edilen Kanun-i Esasi'ye göre, her elli bin nüfusu bir erkek milletvekilinin temsil ettiği Meclis-i Mebusan yasama yetkisini üstlenecektir. Meclisin hazırlamadığı bir yasa padişah tarafından yürürlüğe konamayacaktır.

Buna göre, Kanun-i Esasi'yle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Halkın yönetime katılımını sağlamıştır.

B) Kadınlara siyasal haklar vermemiştir.

C) Siyasal rejimi demokratikleştirmiştir.

D) Ulusal egemenliği esas almıştır.

E) Monarşiyi devam ettirmiştir.

3. **I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin;**

I. ordusunu Alman subayların komutasına bırakma

II. kaybettiği toprakları geri alma amaçlı cepheler açma

III. stratejik noktaları elde tutmaya çalışma

girişimlerinden hangileri, devletin kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmesini zorlaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

4. Osmanlı Devleti, Fransız İhtilali'nin önce Avrupa'da sonra da kendi topraklarında yaydığı milliyetçi düşüncelerden etkilenmiştir.

Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi milliyetçilikten etkilenmesinde daha çok etkili olmuştur?

A) İmparatorluk niteliğine sahip olması

B) Mutlakiyetle yönetilmesi

C) Teokratik karakter göstermesi

D) Sanayileşmesini tamamlayamaması

E) Yarı sömürge konuma düşürülmüş olması

5. **Milli Mücadele sırasında gerçekleşen aşağıdaki gelişmelerden hangisi bu mücadelenin halk iradesine dayanılarak yürütüldüğünün göstergesi sayılamaz?**

A) Sivas'ta ulusal bir kongrenin toplanması

B) Ulusal bir Temsil Kurulu'nun oluşturulması

C) Osmanlı yönetiminin Meclis-i Mebusan'ı toplamak zorunda bırakılması

D) Düzenli bir ordunun kurulması

E) TBMM'nin açılması

6. **Lozan Antlaşması'nın aşağıdaki alanlardan hangisinde yaptığı düzenlemeler yeni Türk Devleti'nin ekonomik bağımsızlığını kazanmasında diğerlerinden daha etkili olmuştur?**

A) Kapitülasyonlar B) Azınlıklar

C) Savaş tazminatı D) Yabancı okullar

E) Boğazlar

karekök

7. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. milletvekillerinin iki dereceli seçim sistemiyle belirlenmesi

II. seçmen yaşının 18'den 22'ye çıkartılması

III. hükümetin kabine sistemiyle oluşturulmaya başlanması

gelişmelerinden hangilerinin halkın yönetime doğrudan katılımını engellediği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

8. **I. TBMM'nin aşağıdakilerden hangisiyle** "Kurucu Meclis" **özelliği kazandığı söylenebilir?**

A) Yasama yetkisini kullanmakla

B) Meclis hükümeti sistemini benimsemekle

C) Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu hazırlamakla

D) Farklı siyasal görüşleri temsil eden milletvekillerinden oluşmakla

E) Ulusal egemenliği esas almakla

9. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. yabancı tekellerin kırılması

II. özel sektöre kredi sağlamak amacıyla bir devlet bankasının kurulması

III. yerli mal tüketiminin teşvik edilmesi

girişimlerinden hangileri "karma ekonomi" **modelinin benimsendiğini kanıtlar?**

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

10. **Milli Mücadele sırasında TBMM'nin;**

I. Londra Konferansı'na davet edilmesi

II. Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması'nı yapması

III. İstanbul Hükümeti ile ilişkileri kesmesi

durumlarından hangileri, Anadolu hareketinin diplomatik alanda etkinlik kazandığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

11. **Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile gerçekleştirilen;**

I. yabancı okulların Türk Hükümeti'ne bağlanması

II. karma eğitime geçilmesi

III. bütün yurttaşlara ilköğretim zorunluluğu getirilmesi

düzenlemeleri Atatürk ilkeleriyle ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplandırılmıştır?

	Milliyetçilik	Laiklik	Halkçılık
A)	I	II	III
B)	II	III	I
C)	II	I	III
D)	III	I	II
E)	III	II	I

12. Osmanlı Devleti XIX. yüzyılda dağılmayı önlemek ve Avrupalı devletlerin azınlık haklarını kullanarak içişlerine karışmalarını engellemek amacıyla Osmanlıcılık anlayışını geliştirmiştir.

Osmanlı Devleti'nin bu tutumuyla;

I. egemenlik alanı

II. egemenlik hakları

III. egemenlik anlayışı

olgularından hangileri korumayı amaçladığı söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

KARMA TEST - 5

1. **Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda görülen;**

I. gayr-ı müslimlere hukuksal eşitlik getiren yasal düzenlemeler yapılması

II. halkın etnik köken ayrımı yapılmaksızın yönetime katılımının sağlanması

III. yabancılara Osmanlı topraklarında serbet dolaşım ve ticaret yapma hakkının sağlanması

gelişmelerinden hangilerinin milliyetçi düşüncelerin etkisini azaltma amacıyla gerçekleştirildiği söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

2. **Sivas Kongresi'nde görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi, bu kongrede ulusal bağımsızlıkla ilgili kararların alınmasını zorlaştırmıştır?**

A) Temsil Kurulu'na yürütme organı özelliği kazandırılması

B) Hakimiyet-i Milliye adıyla bir gazete çıkarılmaya başlanması

C) Katılımcıların ülke genelini temsil etmesi

D) Kongrenin padişaha bağlılık bildirmesi

E) Delegeler arasında manda taraftarlarının bulunması

3. Misakımilli kararları içerisinde azınlıkların, komşu ülkelerdeki Müslüman azınlıklara sağlandığı oranda haklara sahip olabilecekleri kararı da yer almıştır.

Buna göre, Misakımilli kararlarının;

I. devletlerin eşitliği prensibi

II. kuvvetler ayrılığı

III. ulusal egemenlik

olgularından hangilerini esas aldığı savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

4. **Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda görülen aşağıdaki gelişmelerden hangisi rejim değişikliğine neden olmuştur?**

A) Kanun-i Esasi'nin ilan edilmesi

B) "Mecelle" adı altında bir medeni kanunun hazırlanması

C) Duyun-u Umumiye İdaresi'nin kurulması

D) Ümmetçi politikaların geliştirilmesi

E) Gümrük vergilerinin düşürülmesi

5. Kapitülasyonlar sayesinde Avrupalılar makinalarda ucuz maliyetle ürettikleri ürünleri Osmanlı topraklarında rahatlıkla satabilmişlerdir.

Bu durumun Osmanlı Devleti'nde aşağıdakilerden hangisine neden olduğu savunulamaz?

A) Yarı sömürge konuma düşülmesine

B) El tezgahlarına dayalı loncaların rekabet imkanını yitirmesine

C) Sanayinin yaygınlık kazanmasına

D) Dış ticaret açığının büyümesine

E) Üretimin azalmasına

6. **1876 tarihli Kanun-i Esasi'de yer alan;**

I. hükümet üyelerinin ancak padişah tarafından görevlerinden alınabilmeleri

II. milletvekili seçimlerinin dört yılda bir yenilenmesi

III. her elli bin erkek nüfusu bir milletvekilinin temsil etmesi

düzenlemelerinden hangileri, hükümetin bağımsız hareket edebilmesini zorlaştırmıştır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

7. **Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek amacıyla oluşturulan düşüncelerden hangisi dinin siyasal yapı üzerindeki etkinliğini artırmıştır?**

A) Osmanlıcılık B) Batıcılık

C) Turancılık D) Ümmetçilik

E) Ademi merkeziyetcilik

8. **Atatürk devrimleri ile gerçekleşitirlen;**

I. Türk Tarih Kurumu'nun kurulması

II. Türk Dil Kurumu'nun açılması

III. Yeni Türk harflerinin kabul edilmesi

yeniliklerinden hangilerinin Batı kültürüyle etkileşimi kolaylaştırma amacıyla gerçekleştirildiği savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

9. **II. TBMM Dönemi'nde gerçekleştirilen;**

I. cumhuriyetin ilan edilmesi

II. meclis hükümeti sisteminden kabine sistemine geçilmesi

III. milletvekilliği görev zamanının dört yıla çıkartılması

yeniliklerinden hangileri, meclis üstünlüğü anlayışının devam ettirildiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. yerli mal tüketiminin teşvik edilmesi

II. yatırım yapacak sanayiciler için vergi muafiyetinin sağlanması

III. özel sektöre kredi sağlamak amacıyla bir devlet bankasının kurulması

girişimlerinden hangileri, devletin ekonomideki payının azaltılmak istendiğini gösterir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

11. Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılda azınlıkların bağımsızlık hareketlerinin önlenememesinin ardından, hiç olmazsa Arapların devlete bağlı tutulabilmesi amacıyla ümmetçi politika yürürlüğe konulmuştur.

Osmanlı Devleti'nin bu politikayla aşağıdakilerden hangisinin etkinliğini kırmayı amaçladığı söylenebilir?

A) Kapitülasyonların B) Milliyetçiliğin

C) Osmanlıcılığın D) Batıcılığın

E) Demokratikleşmenin

12. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. azınlıklara eşit yurttaşlık statüsü getirilmesi

II. Türkiye ile Yunanistan arasında karşılıklı nüfus mübadelesinin gerçekleştirilmesi

III. toplumsal ve siyasal alanda kadın - erkek eşitliğinin sağlanması

gelişmelerinden hangileri ulus - devlet niteliğinin oluşturulmasına bir katkı yapmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

KARMA TEST - 6

1. **Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen aşağıdaki düzenlemelerden hangisinin toplumsal ve siyasal yapının laikleşmesine doğrudan bir katkı yaptığı savunulamaz?**

A) Hilafetin kaldırılmasının
B) Anayasadan resmi din ibaresinin çıkartılmasının
C) Eğitim programlarının bilimselleştirilmesinin
D) Çok partili hayata geçilmesinin
E) Medreselerin kapatılmasının

2. **Mustafa Kemal'in 1930 yılında Fethi Okyar'a Serbest Cumhuriyet Fırka adıyla bir muhalefet partisi kurdurmasının aşağıdakilerden hangisini geliştirme amacına yönelik olduğu söylenemez?**

A) Ulusal egemenliği
B) Liberal demokrasiyi
C) Hükümetin yetki alanını
D) Yürütmenin denetlenmesini
E) Parlamentoda farklı siyasal düşüncelerin temsil edilmesini

3. **Mustafa Kemal'in Amasya Genelgesi'nde yer alan;**
"ulusun bağımsızlığını ulusun azim ve kararının belirleyeceği" **düşüncesinin aşağıdakilerden hangisine bir tepki olarak geliştirildiği söylenemez?**

A) Sömürgeciliğe
B) Manda taraftarlarına
C) Mutlakiyete dayalı egemenlik anlayışına
D) Liberalizme
E) Anadolu'da gerçekleştirilen işgallere

4. Devletçilik ilkesi; devletin halk yararını dikkate alarak, toplumsal ve ekonomik alanda yatırımlar yapmasını öngörmüştür.

Buna göre, devletçilik ilkesinin;

I. sosyal devlet
II. ulusal egemenlik
III. liberal ekonomi

olgularından hangilerine dayandırıldığı söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. "Bütün dünya bilmelidir ki, bu ulusun üzerinde hiç bir makam yoktur..."

Mustafa Kemal'in yukarıdaki sözü onun aşağıdaki ilkelerinden hangisiyle daha çok ilgilidir?

A) Cumhuriyetçilik B) Milliyetçilik
C) Devletçilik D) Halkçılık
E) Laiklik

6. **I. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da görülen;**

I. yen ulus - devletlerin kurulması
II. sömürgeciliğin yerini mandaterliğe bırakması
III. sivil savunma örgütlerinin yaygınlık kazanması

gelişmelerinden hangileri, azınlık sorunlarının azalmasına katkıda bulunmuştur?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

karekök

7. **1921 Anayasası'nda yer alan;**

I. Egemenlik milletindir.
II. Türkiye Devleti TBMM Hükümeti'nce yönetilir.
III. Yasama ve yürütme yetkileri TBMM'ye aittir.

hükümlerinden hangileri ulusal egemenliğe dayalı bir yönetim anlayışı oluşturulmak istendiğini gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

8. **Osmanlı Devleti'nde XX. yüzyıl başlarında görülen;**

I. II. Meşrutiyete karşı çıkarılan ayaklanmanın Hareket Ordusu tarafından bastırılması
II. İttihatçı subayların hükümet darbesiyle iktidarı ele geçirmesi
III. Ordu içerisinde siyasal gruplaşmaların oluşması

gelişmelerinden hangileri ordunun yenilikçi bir niteliğe sahip olduğunu kanıtlar?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

9. Osmanlı Devleti; XIX ve XX. yüzyıllarda bağımsızlık amaçlı ayaklanmalar ve işgaller yüzünden topraklarının önemli bölümünü yitirmiştir.

Buna göre, Osmanlı Devleti'nin toprak kaybetmesinde;

I. sömürgecilik
II. milliyetçilik
III. demokratikleşme

olgularından hangilerinin etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. **Milli Mücadele sırasında;**

I. milis direniş örgütlerinin düzenli ordulara dönüştürülmesi
II. Sovyet Rusya'dan askeri ve ekonomik yardım alınması
III. TBMM'de bazı milletvekillerinin muhalif gruplar kurması

gelişmelerinden hangileri, ulusal bağımsızlık savaşının yürütülmesini kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

11. **Atatürk devrimleriyle gerçekleştirilen;**

I. çok partili hayata geçilmesi denemelerinde bulunulması
II. elli binde bir olan milletvekilliği temsil oranının yirmi binde bire çekilmesi
III. Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkartılmasına ilişkin bir kanunun hazırlanması

düzenlemelerinden hangileriyle, siyasal rejimi demokratikleştirmekten çok eski rejime geri dönülmesini önlemek amaçlanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

12. Osmanlı Devleti'nde iç politikada karşılaşılan sorunlar dış politikayı da etkilemiştir.

Osmanlı Devleti'nde;

I. II. Meşrutiyet'in ilanı sırasında görülen karışıklıkların Avusturya'nın Bosna - Hersek'i işgalini kolaylaştırması
II. Kanun-i Esasi'nin ilanıyla azınlıkların yönetime katılımlarının sağlanması
III. İngiltere ve Fransa'nın Osmanlı topraklarını koruma politikasını terketmeleri üzerine Almanya ile yakınlaşmanın başlaması

gelişmelerden hangisi bu yargıyı kanıtlar niteliktedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

KARMA TEST - 7

1. **Osmanlı Devleti'nde 1878 - 1908 tarihleri arasını kapsayan ve "İstibdat" olarak adlandırılan dönemde görülen, aşağıdaki gelişmelerden hangisinin Osmanlı Devleti'nin egemenlik alanında değişikliğe neden olduğu söylenebilir?**

A) Sırbistan, Karadağ ve Romanya'nın bağımsızlık kazanması
B) Mecelle adı altında bir medeni kanunun hazırlanması
C) Meclis-i Mebusan'ın kapalı tutulması
D) Osmanlıcılığın yerini ümmetçiliğin alması
E) Almanya ile yakınlaşmanın başlaması

2. Jön Türklerin padişaha kabul ettirdikleri Kanun-i Esasi, Osmanlı Devleti'nde meşrutiyete geçilmesine neden olmuştur. Bu anayasa, etnik köken dikkate alınmaksızın halkın yönetime katılımını sağlamıştır.

Buna göre, Kanun-i Esasi'nin aşağıdakilerden hangisinde bir değişikliğe neden olması <u>beklenemez</u>?

A) Egemenlik anlayışında
B) Hukuksal düzende
C) Azınlık haklarında
D) İmparatorluk niteliğinde
E) Padişahın yetkilerinde

3. **Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi, demokratikleşme hareketlerinden etkilenmesinde diğerlerinden daha etkili olmuştur?**

A) Çok uluslu olması
B) Jeopolitik açıdan önemli bir konumda bulunması
C) Mutlakiyetle yönetilmesi
D) Toprak bütünlüğünün Avrupalı devletlerce korunması
E) Ekonomik bağımsızlığını yitirmiş alması

4. **Sivas Kongresi'nde;**

I. delegeler arasından oluşturulan bir Temsilciler Kurulu'nun yasama organı olarak çalışmaya başlaması
II. Meclis-i Mebusan'ın toplanması için başlatılan çalışmaların devam ettirilmesi kararının alınması
III. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin tek isim altında birleştirilmesi

girişimlerinden hangileri, ulusal iradeye etkinlik kazandırılmaya çalışıldığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

5. **Misakımilli'de yer alan;**

I. azınlıklara, komşu ülkelerdeki Müslümanlar için öngörüldüğü kadar haklar sağlanabileceğinin belirtilmesi
II. Kars, Ardahan ve Batum'da referandum yapılmasının öngörülmesi
III. Boğazlarla ilgili kararların Karadeniz'de kıyısı olan devletlerin katılacağı bir konferansta alınacağının bildirilmesi

düzenlemelerden hangileri, "ulusların kendi geleceklerini tayin hakkı" doğrultusunda yapılmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **Milli Mücadele sırasında;**

I. kararların ulusu temsil eden organlarda alınması
II. TBMM'nin onaylamadığı antlaşmaların geçersiz sayılacağının belirtilmesi
III. Anadolu'da yeni bir hükümetin kurulması

gelişmelerinden hangilerinin, Osmanlı yönetiminin bağımsızlığını yitirmesine tepki olarak gerçekleştirildiği söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

7. **Türk Kurtuluş Savaşı'nın ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik mücadelesini birlikte yürütmesi, bu savaşın <u>daha çok</u> aşağıdaki özelliklerden hangilerine sahip olduğunu kanıtlar?**

A) Demokratik ve milliyetçi
B) Laik ve demokratik
C) Devrimci ve devletci
D) Halkçı ve demokratik
E) Milliyetçi ve devletçi

8. 1876 tarihli Kanun-i Esasi'de padişahın veto ettiği yasaların yürürlüğe girememesine ilişkin düzenlemeler yer almıştır.

Bu durumun;

I. bağımsız devlet anlayışı
II. meclis üstünlüğü
III. teokratik devlet yapısı

olgularından hangileriyle bağdaştığı <u>savunulamaz</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. Atatürk devrimleriyle toplumsal ve dinsel ayrıcalıklar ifade eden unvanların kullanılması yasaklanmıştır.

Bu düzenlemenin;

I. laiklik
II. halkçılık
III. devletçilik

ilkelerinden hangileri doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

10. **I. TBMM'nin**

I. kararlarını oy çokluğuyla alma
II. farklı siyasal görüşleri savunan milletvekillerinden oluşma
III. yürütme ve yargı yetkilerini kullanma

özelliklerinden hangileri, bu meclisin demokratik nitelik kazanmasında etkili <u>olmamıştır</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

11. I. TBMM; ulusal egemenliği esas almış, 1921 Anayasası'nı hazırlamış, yasama, yürütme ve yargı yetkilerini bir arada kullanmıştır.

Buna göre, I. TBMM ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Kurucu meclis özelliği göstermiştir.
B) Bir ihtilal meclisidir.
C) Güçler birliğini benimsemiştir.
D) Olağanüstü meclis niteliğindedir.
E) Çok partili parlamenter yapıya sahiptir.

12. **Cumhuriyet Dönemi'nde ekonomi alanında yapılan;**

I. koruyucu gümrük politikalarına geçilmesi
II. ithalatın sınırlandırılması
III. temel tüketim mallarının yurtiçinde üretilmesine çalışılması

girişimlerinden hangileriyle dış ticaret açığının azaltılması amaçlanmıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

KARMA TEST - 8

1. Osmanlı Devleti'nde XX. yüzyılda görülen;

I. II. Abdülhamit'in yerine V. Mehmet Reşat'ın padişahlığa getirilmesi

II. Meclis-i Mebusan'ın yeniden toplanması

III. meşrutiyet karşıtı ayaklanmanın İttihatçılar tarafından bastırılması

gelişmelerinden hangilerinin siyasal rejimin değişmesine neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

2. Kanun-i Esasi'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi devletin teokratik yapısının korunduğunu gösterir?

A) Meclisi açma ve kapatma yetkisinin padişaha bırakılması

B) Hükümetin padişaha karşı sorumlu tutulması

C) Kadınlara siyasal haklar verilmemesi

D) Şeyhülislamın hükümetin doğal üyesi sayılması

E) Hükümet üyelerinin milletvekili olma zorunluluğunun bulunmaması

3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti II. Dünya Savaşı'nın başlaması ihtimali karşısında gerçekleştirdiği;

I. bölgesel paktlar oluşturma

II. uluslararası sorunları barışçıl yollarla çözmek amacıyla kurulan Milletler Cemiyeti'ne üye olma

III. silahsızlanma çalışmalarına destek sağlama

girişimlerinden hangileriyle yayılmacı politikalara karşı caydırıcı bir kuvvet oluşturmayı amaçlamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

4. Mustafa Kemal, Milli Mücadele sırasında, TBMM'ye bağlı bir hükümet kurulmasına, düzenli ordunun kurulmasından daha çok önem göstermiş, önce meclisi açmış, sonra ordu kurmuştur.

Mustafa Kemal'in bu tutumu aşağıdakilerden hangisine bağlanabilir?

A) Mücadelesini halk iradesine dayalı olarak yürütmek istemesine

B) Padişaha bağlı çevrelerin tepkisinden çekinmesine

C) Yetkilerini genişletmeyi amaçlamasına

D) Askeri alandaki hazırlıkları yeterli görmesine

E) Osmanlı yönetimine yakınlaşmaya çalışmasına

5. Mustafa Kemal'in Milli Mücadele sırasında gerçekleştirdiği;

I. Sivas'ta ulusal bir kongre toplama

II. yayınladığı bildirilerde padişaha bağlılık gösterme

III. Meclis-i Mebusan'ın toplanması için çalışma

girişimlerinden hangileriyle, hareketini kişisellikten kurtarmaya çalıştığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. Aşağıdaki düzenlemelerden hangisinin <u>doğrudan</u> laik - demokratik rejimin yasal güvence altına alınması amacıyla gerçekleştirildiği söylenebilir?

A) Halkın yönetime katılma oranının artırılması

B) Cumhurbaşkanı'nın meclis içerisinden belirlenmesi

C) Yürütme yetkisinin hükümete bırakılması

D) Çok partili hayata geçilmesi denemelerinde bulunulması

E) Atatürk ilkelerinin anayasa kapsamına alınması

7. Cumhuriyet Dönemi'nde görülen;

I. Türk kadınına siyasal haklar kazandırılması

II. seçmen yaşının 22'den 18'e çekilmesi

III. çok partili hayata geçilmesi denemelerinde bulunulması

girişimlerinden hangilerinin, halkın yönetime katılım oranının geliştirilmesinden çok, farklı siyasal düşüncelerin temsil edilmesini kolaylaştırma amacıyla gerçekleştirildiği savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

8. II. TBMM'nin;

I. Türk kadınına sosyal ve ekonomik alanda eşitlik sağlayan düzenlemeler yapma

II. siyasal rejimin laikleşmesine katkıda bulunan yasalar çıkarma

III. meclis hükümeti anlayışından kabine sistemine geçme

girişimlerinden hangileriyle bir "devrim meclisi" niteliği kazandığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

9. Yeni Türk Devleti'nde;

I. toplumsal ve siyasal hayata katılımda cinsiyet ayrımının kaldırılması

II. seçmen yaşının düşürülmesi

III. Milletler Cemiyeti'ne üye olunması

durumlarından hangileri, demokrasinin geliştirilmesine <u>doğrudan</u> bir katkıda <u>bulunmamıştır</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

10. I. İbadet yerlerinde giyilen giysilerin günlük hayatta kullanılmasının yasaklanması

II. Hukuksal ilişkilerde ırk ve cinsiyet ayrımının kaldırılması

III. İthalatı sınırlandıran önlemler alınması

düzenlemeleri Atatürk ilkeleriyle ilişkileri açısından aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak gruplandırılmıştır?

	Milliyetçilik	Laiklik	Halkçılık
A)	I	II	III
B)	II	I	III
C)	II	III	I
D)	III	I	II
E)	III	II	I

11. Yeni Türk Devleti'nde;

I. milletvekilliği görev zamanının iki yıldan dört yıla çıkartılması

II. Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkartılmasına dair kanunun kabul edilmesi

III. Türk kadınına siyasal haklar kazandırılması

yeniliklerinden hangilerinin ulusal egemenliğin korunması ve geliştirilmesi amacıyla yapıldığı <u>söylenemez</u>?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

12. I. TBMM tarafından hazırlanan 1921 Anayasası'nda yer alan;

I. yasama ve yürütme yetkilerinin TBMM'ye ait olması

II. egemenliğin millete bırakılması

III. Osmanlı anayasası olan Kanun-i Esasi'nin yürürlükte olduğunun belirtilmesi

düzenlemelerinden hangileri, padişaha bağlı olan çevrelerin tepkisini çekebilecek girişimlerden kaçınıldığını gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I, II ve III

KARMA TEST - 9

1. **Osmanlı Devleti'nde XIX. ve XX. yüzyıllarda görülen;**

I. iki kez meşrutiyet ilan edilmesi

II. ümmetçiliğin devletin resmi ideolojisi olarak kullanılması

III. azınlıklara siyasal ve toplumsal alanda eşitlik kazandırılması

gelişmelerinden hangileriyle siyasal rejimin demokratikleştirildiği savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

2. **Kanun-i Esasi'de gerçekleştirilen 1909 tarihli değişiklikler arasında yer alan;**

I. meclis üstünlüğü anlayışının geliştirilmesi

II. meclisi kapatma yetkisinin padişahın elinden alınması

III. parti ve cemiyet kurma hakkının sağlanması

düzenlemelerinden hangileri, yasama organının bağımsız hareket etmesini kolaylaştırmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

3. **I. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'da görülen;**

I. yeni ulus - devletlerin kurulması

II. liberal ekonomi politikalarının yaygınlık kazanması

III. azınlık haklarının geliştirilmesi

gelişmelerinden hangilerinde "milliyetçilik" olgusunun doğrudan etkili olduğu söylenemez?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

4. **Yeni Türk Devleti'nde;**

I. Osmanlı ailesinin yurtdışına çıkartılması

II. çok partili hayata geçilmesi denemelerinde bulunulması

III. iki dereceli seçim sisteminin devam ettirilmesi

durumlarından hangileriyle, karşı devrimci gruplara dayanak oluşturabilecek unsurların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

5. Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile kız - erkek, köylü - şehirli, fakir - zengin ayrımı yapılmaksızın bütün yurttaşlar için ilköğretim anayasal bir zorunluluğa dönüştürülmüştür.

Bu düzenleme aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangisiyle daha çok ilgilidir?

A) Cumhuriyetçilik B) Milliyetçilik

C) Devletçilik D) Halkçılık

E) Laiklik

6. Cumhuriyet Dönemi'nde gerçekleştirilen düzenlemelerle aşar vergisi kaldırılmış, toprak reformuna başlanmış, Ziraat Bankası'nın kredi imkânları geliştirilmiş ve çiftçiye ucuz tohum dağıtılmıştır.

Bu düzenlemelerle aşağıdakilerden hangisinin amaçlandığı söylenemez?

A) Tarımsal üretimin geliştirilmesi

B) Sosyal adaletin sağlanması

C) Tarım ürünleri ithalatının azaltılması

D) Toplumsal ayrıcalıkların korunması

E) Hammadde ihtiyacının karşılanması

karekök

7. Gerçekleştirdiği kurtuluş mücadelesiyle bağımsızlığını kazanan yeni Türk Devleti, oluşturduğu dış siyasetle kazandığı bağımsızlığı korumaya ve uluslararası alanda etkili bir devlet olmaya çalışmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bu yargıyı kanıtlamak için kullanılamaz?

A) Milletler Cemiyeti'ne üye olunması

B) Yabancı okullar sorununun bir iç sorun sayılarak uluslararası alanda görüşülmemesi

C) Sadabat Paktı'nın kurulmasında öncü rol üstlenilmesi

D) Balkan Antantı'nın kuruluşunda yer alınması

E) Ordunun siyasetten ayrılması amacıyla yasal düzenlemeler gerçekleştirilmesi

8. Türk Medeni Kanunu'nda hukuksal ilişkilerde ırk ve cinsiyet, din ve mezhep ayrımının yapılmamasına ilişkin düzenlemeler de yer almıştır.

Buna göre, Türk Medeni Kanunu'yla;

I. hukuk düzeninin laikleştirilmesi

II. toplumsal eşitliğin sağlanması

III. hukuksal alanda birliğin oluşturulması

amaçlarından hangilerinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III

D) II ve III E) I, II ve III

9. **Aşağıdaki devrimlerden hangisi çağdaş uygarlık düzeyinin yakalanmasından çok ulusal kültürün korunması amacıyla gerçekleştirilmiştir?**

A) Miladi takvimin kullanılmaya başlanması

B) Türk Dil Kurumu'nun kurulması

C) Her aileye bir soyadı alma zorunluluğunun getirilmesi

D) Karma eğitime geçilmesi

E) Yeni Türk harflerinin kabul edilmesi

10. **Türkiye'de sosyal devlet olgusunu geliştirmeye yönelik devrimlerin daha çok aşağıdaki ilkelerden hangisi doğrultusunda gerçekleştirildiği savunulabilir?**

A) Cumhuriyetçilik B) Milliyetçilik

C) Laiklik D) Halkçılık

E) İnkılâpçılık

11. Sivas Kongresi'ne katılan delege sayısının Erzurum Kongresi'ne katılan delege sayısından daha az olmasına rağmen bu kongre Erzurum Kongresi'nden farklı olarak ulusal bir nitelik göstermiştir.

Bu durum Sivas Kongresi'nin;

I. padişaha bağlılık bildirmesi

II. delegelerinin yurdun değişik bölgelerinden gelmiş olması

III. farklı siyasal görüşleri temsil eden delegelerin katılımıyla toplanması

özelliklerinden hangilerine bağlanabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

12. **Yeni Türk Deveti'nde;**

I. anayasada yer alan "Devletin dini İslamdır." hükmünün 1928'e dek varlığını devam ettirmesi

II. çok partili hayata geçilmesi çalışmalarının ertelenmesi

III. özel sektörden beklenen yatırımların gerçekleşmemesi üzerine devletçi ekonomiye geçilmesi

gelişmelerinden hangileri, devrimler yapılırken tepki çekebilecek konularda hassasiyet gösterildiğini kanıtlar?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

KARMA TEST - 10

1. **Cumhuriyet Dönemi'nde aşağıdaki alanlardan hangisinde yapılan düzenlemelerde, laiklik ilkesinin etkili olduğu söylenemez?**

A) Eğitim B) Siyaset C) Hukuk
D) Ekonomi E) Kadın - erkek eşitliği

2. **Sivas Kongresi'nde, delegeler arasından oluşturulan Temsil Kurulu'nun;**

I. karar organı olarak görev yapması
II. bürokrat ve komutan atamalarını üstlenmesi
III. Hakimiyet-i Milliye adı altında bir gazete çıkarması

gelişmelerinden hangileri, Anadolu'da yeni bir devlet düzeni kurulduğunu gösterir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

3. 1921 Anayasası'nda "Türkiye Devleti TBMM Hükümeti'nce yönetilir." hükmü yer almıştır.

Buna göre, 1921 Anayasası'nın;

I. ulus - devlet
II. demokrasi
III. devletlerin eşitliği

olgularından hangilerinin esas alınarak hazırlandığı savunulamaz?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

4. Osmanlı Devleti'nde Kanun-i Esasi'nin ilanı ile parlamenter demokrasiye geçilmiş ve halkın yönetime katılımının sağlanmış olmasına rağmen ulusal egemenliğe dayalı bir anlayış oluşturulmamıştır.

Bu durum Kanun-i Esasi'de görülen;

I. padişahın varlığını devam ettirmesi
II. milletvekillerinin görev zamanının dört yılla sınırlandırılması
III. azınlıkların da parlamentoda temsilci bulundurması

özelliklerinden hangilerine bağlanabilir?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

5. **Türk Kurtuluş Savaşı'nın;**

I. birden fazla devlete karşı yapılması
II. ulusal bağımsızlık ve ulusal egemenlik mücadelesini birlikte yürütmesi
III. halk desteğiyle kazanılması

durumlarından hangileri, bu savaşın kendisinden önceki savaşlardan farklı bir özellik kazanmasına neden olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

6. **Aşağıdakilerden hangisinin toplumsal alandan çok siyasal alanın düzenlenmesi amacıyla gerçekleştirildiği savunulabilir?**

A) Türk kadınına miras ve şahitlikte eşitlik sağlanması
B) Eğitim ve öğretim kurumlarının birleştirilmesi
C) Mebuslukla komutanlığın bağdaşmayacağına dair kanunun kabul edilmesi
D) Devletçi ekonomiye geçilmesi
E) Her aileye bir soyadı alma zorunluluğu getirilmesi

7. **Osmanlı Devleti'nin;**

I. farklı etnik kökene sahip toplulukları bünyesinde barındırması
II. hammadde ve pazar alanlarına sahip olması
III. meşrutiyetle yönetilmesi

özelliklerinden hangileri toprak bütünlüğünün korunmasını zorlaştırmıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

8. **Aşağıdaki Atatürk devrimlerinden hangisi hem halkın yönetime katılımını hem de toplumsal eşitliğin sağlanmasını kolaylaştırmıştır?**

A) Çok partili hayata geçilmesi
B) Eğitim kurumlarının birleştirilmesi
C) Toplumsal ayrıcalık ifade eden unvanların yasaklanması
D) Büyük yatırımların devlet eliyle gerçekleştirilmesi
E) Türk kadınına siyasal hakların kazandırılması

9. I. Asker kaçaklarının önlenmesi amacıyla Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nun çıkartılması
II. Tekalif-i Milliye Kararları ile halkın elindeki temel tüketim mallarının % 40'ına ordunun donatılması için el konulması
III. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile yasama ve yürütme yetkilerinin TBMM'ye bırakılması

Yukarıdaki gelişmelerden hangileri, Kurtuluş Savaşı'nın topyekün savaş niteliği kazanmasına neden olmuştur?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

10. **XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde azınlıkların, kendilerine sağlanan;**

I. her dereceden okul açabilme
II. devlet memurluklarına girebilme
III. Meclis-i Mebusan üyeliklerinde yer alma

haklarından hangileriyle devlet yönetimine katılmaya başladıkları savunulabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

11. Cumhuriyet Dönemi'nde sanayi alanında geliştirilen üç siyah ve üç beyaz projesi ile un, şeker, pamuk, kömür, demir ve petrolün yurt içinde üretilmesi amaçlanmıştır.

Bu projeyle aşağıdakilerden hangisinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı savunulamaz?

A) Enerji ihtiyacının karşılanmasının
B) Yabancı yatırımların Türk ekonomisindeki payının azaltılmasının
C) Dış ticaret açığının kapatılmasının
D) Döviz tasarrufu sağlanmasının
E) Özel sektörün gelişmesine engel olunmasının

12. Mustafa Kemal, İstanbul Hükümeti ile Temsil Kurulu arasında yapılan Amasya Protokolü'nde; Osmanlı Devleti'nin Anlaşma Devletleri ile yapacağı barış görüşmelerine Temsil Kurulu'nun onay vermediği delegelerin gönderilmemesine ilişkin bir maddenin yer almasını sağlamıştır.

Mustafa Kemal'in bu tutumunda;

I. azınlık haklarının korunması
II. Osmanlı yönetimine güvenilmemesi
III. Osmanlı anayasal düzenine bağlılık gösterilmesi

düşüncelerinden hangilerinin belirleyici olduğu savunulabilir?

A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

CEVAP ANAHTARLARI

01. Bir İmparatorluk Çökerken

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tarama Testi	A	C	A	C	C	B	E	C	A	A	D									
Konu Testi - 1	A	C	C	E	A	E	A	C	B	C	C	E								
Konu Testi - 2	E	B	E	A	D	C	A	A	B	A	B	D								
ÖSYS Soruları	B	C	C	B	B	B	A	D	B	E	E	D	D	A	B					

02. Osmanlı Devleti'nin Son Savaşları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Tarama Testi	D	A	A	C	C	A	E	E	A	C	D	E	A	C	E	E	A	C	A	A	C	A
Konu Testi - 1	C	E	C	B	D	E	B	D	E	A	B	A										
Konu Testi - 2	A	B	A	D	E	A	B	A	B	A	D	B										
ÖSYS Soruları	B	E	A	A	C	C	C	C	E	A	C	B	D	D	D							

03. Kurtuluşa Atılan Adımlar (Hazırlık Dönemi)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tarama Testi	A	C	E	C	A	E	A	C	A	B	A	C	B	E	E	C	C			
Konu Testi - 1	A	E	D	A	B	D	A	E	E	C	B	A								
Konu Testi - 2	A	B	E	D	B	B	C	E	C	D	C	A								
ÖSYS Soruları	E	B	C	E	A	A	C	D	B	D	D	D	D	B	C	C	E	A		

04. Yeni Türk Devleti'nin Doğuşu (I. TBMM)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tarama Testi	C	B	A	A	E	D	A	C	A											
Konu Testi - 1	A	A	E	C	D	B	C	E	B	E	B	A								
Konu Testi - 2	E	E	C	A	E	C	A	E	D	C	D	A								
ÖSYS Soruları	D	C	B	A	A	D	A	E	B	E	C	A								

05. Topyekün Savaş (Cepheler ve Lozan)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tarama Testi	E	A	A	C	C	C	A	C	A	B	A	C	E	D	E	A	D	A	B	
Konu Testi - 1	A	C	E	D	C	A	A	C	D	D	A	D								
Konu Testi - 2	A	D	B	B	A	B	E	A	D	E	C	D								
ÖSYS Soruları	E	B	E	C	E	D	C	B	D	C	A	A	D	A	C	C	E			

06. II. TBMM ve Çok Partili Hayat Denemeleri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tarama Testi	E	D	A	E	A	E	A	E	D											
Konu Testi - 1	C	A	C	D	A	D	B	A	E	E	E	C								
Konu Testi - 2	D	A	B	E	E	B	C	A	E	B	C	C								
ÖSYS Soruları	E	D	E	B	E	A	C	E	C	E	D	C								

07. Devrimler ve İlkeler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tarama Testi	B	A	D	C	C	B	D	E	D	A	D	D	B	A	A					
Konu Testi - 1	C	E	B	C	E	E	C	A	B	D	E	E								
Konu Testi - 2	B	D	E	E	A	B	C	B	C	B	B	D								
ÖSYS Soruları	C	D	E	D	A	B	A	B	A	C	B	A	B	C						

08. Dış Politika (Yurtta Barış, Dünyada Barış)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Tarama Testi	A	A	A	B	B	D														
Konu Testi - 1	E	E	B	E	A	A	B	A	C	E	D	D								
Konu Testi - 2	C	D	A	C	E	C	E	E	D	D	D	A								
ÖSYS Soruları	A	D	C	B	A	D	A	A	E											

Karma Testler

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Test - 1	C	E	E	A	C	D	A	B	B	E	A	E								
Test - 2	D	A	C	D	A	C	B	E	B	D	D	A								
Test - 3	A	C	A	D	D	E	A	A	E	A	A	D								
Test - 4	C	D	A	A	D	A	A	C	A	D	A	C								
Test - 5	C	E	A	A	C	A	D	D	A	D	B	C								
Test - 6	D	C	D	A	A	A	E	A	C	B	C	A								
Test - 7	A	D	A	D	B	E	A	B	B	C	E	E								
Test - 8	A	D	A	A	B	E	C	C	C	D	A	C								
Test - 9	B	D	B	A	D	D	E	E	B	D	B	A								
Test - 10	D	D	C	A	B	C	B	E	B	C	E	A								